

seyir defteri

» Dijital Dergilere Büyük İlgî

Ufuk Yamankılıçoğlu,
Genel Yayın Yönetmeni

**“ Computer Easy,
PC Online ve Suxsess
bölümlerinde her ay
yeni başlayan
kullanıcılar için
olduğu kadar, iş
dünyasına ve IT
uzmanlarına
yönelik yazılar da
yer alıyor. ”**

Eylül 2001 sayımızla birlikte CHIP CD’lerinde yer vermeye başladığımız “dijital dergi”ler sizlerden büyük ilgi gördü. Computer Easy, PC Online ve Suxsess bölümlerinde her ay yeni başlayan kullanıcılar için olduğu kadar, iş dünyasına ve IT uzmanlarına yönelik yazılar da yer alıyor. Sayfa sayımızı azaltmak zorunda kaldığımız için dergi sayfalarında yer veremediğimiz yazılara CHIP CD’sinde yer vermeye çalışıyoruz. Bu bağlamda her ay CD’deki dijital dergileri de gözden geçirmenizi tavsiye ediyoruz.

Posta sunucularımızı değiştirdiğimiz için ayın belli bir döneminde yolladığınız elektronik postalar maalesef elimize ulaşmamış olabilir. Geri dönen bu mail’leri tekrar gönderebilirsiniz. Yeri gelmişken göndereceğiniz e-mail’ler için bir hatırlatma yapmak istiyorum: Mail’lerinize daha çabuk ve kesin cevaplar almak istiyorsanız elektronik postalarınızı öncelikle ilgili kişilere göndermeniz gerekiyor. Abonelikle ilgili istek ve sorunlarınızı abone@vogel.com.tr adresine, bilgisayarla ilgili her türlü soru ve sorununuzu yardım@chip.com.tr adresine, genel olarak dergiyle ve yazılarla ilgili görüşlerinizi, isteklerinizi ve eleştirilerinizi yorum@chip.com.tr adresine, CHIP CD ile ilgili sorun ve isteklerinizi korcan@chip.com.tr adresine ve özel olarak bir yazıyla ilgili sorularınızı da o yazıyı yazan editörümüzün e-mail adresine (her yazının sonunda bu e-mail adresleri yazıyor) bekliyoruz.

Bu ay da oldukça zengin bir içerikle karşınızdayız. Kapak konumuzda Windows, Office, donanımlar, internet ve cep telefonu için daha önce hiçbir yerde okumadığınız ipuçları veriyoruz. Bunlar sayesinde daha hızlı ve verimli çalışabilir, daha fazla işlevselliğe sahip olabilirsiniz. Bu ayki testlerimiz ise işlemci fanları, yeni GeForce Titanium chipli erken kartları, Playstation2 - Xbox konsol karşılaştırması, RAID sistemler ve işlemciler için overclock performansını kapsıyor. Sistemlerini yenilemek isteyen, ancak yeni bir bilgisayar alacak gücü olmayanlar için de komple bir terfi rehberimiz var bu ay. Yazılım bölümünde ise her kullanıcının sahip olması gereken en iyi ve ücretsiz yazılımların tanıtıldığı Top Freeware, Web’den Film Yükleme ve XP’ye Ücretsiz Terfi yazılarını bulacaksınız. Bu ayın diğer ilgi çekici konuları ise GPRS Bağlantısı ve Casus Yazılımlar.

Herkese iyi okumalar...

Ufuk Yamankılıçoğlu

uyaman@chip.com.tr

read.me

Eski Ekonomi: 1 - Yeni Ekonomi: 0 (?)

Gökhan Sungurtekin,
Yayın Koordinatörü

“Yeni Ekonomi’nin,

“dijitalleşmeyi”

temel alan yeni iş

modellerini

beraberinde getirdiği

doğru. Ancak bu,

mevcut iş alanlarını

tamamen dışlayan,

bambaşka bir

ekonomik düzenin

bundan böyle hüküm

süreceği anlamına

gelmiyor.”

“İlk bir milyon dolarımı çoktan kazandım.” Geçtiğimiz yıllardan birinde CeBIT’te katıldığım bir toplantıda, online müzayede sitesi e-Bay’in kurucusu böyle diyor ve ardından genç yaşta milyoner olmanın ipuçlarını veriyordu. Yeni Ekonomi’nin çok ‘yeni’ olduğu zamanlardı. Herkes Amazon’un başarılarından bahsediyor, kendilerini milyoner yapacak fikri bulduklarını düşünenler, bir Risk Sermayesi şirketinin desteğini alma umuduyla iş planlarını hazırlıyorlardı. Geleceklerini pazarlayan, zarar eden ama borsada değerleri milyar dolarlarla ölçülen “Yeni Ekonomi şirketlerinin” dönemi...

Bir süre sonra yaprak dökümü başladı. Sürekli zarar eden ve iş modellerinin gelir bölümü gerçekçi stratejilerden yoksun olan dot-com firmalarının önemli bir kısmı kapandı. NASDAQ’da işlem gören bazı firmaların hisselerinde yüzde altmışlara varan düşüşler yaşandı. Peki bu, “Yeni Ekonomi şirketlerinin” ve dolayısıyla Yeni Ekonomi’nin yenilmesi anlamına mı geliyor? Cevap hayır; zira Yeni Ekonomi sadece bu şirketlerden ibaret değil. Aslında bunları İnternet Ekonomisi ya da Dijital Ekonomi şirketleri olarak tanımlamak daha doğru. Bu durumda başarısızlık internet tabanlı bazı iş modellerine ait; Yeni Ekonomi yoluna devam ediyor.

Yeni Ekonomi Nedir?

Yeni Ekonomi’nin, “dijitalleşmeyi” temel alan yeni iş modellerini beraberinde getirdiği doğru. Ancak bu, mevcut iş alanlarını tamamen dışlayan, bambaşka bir ekonomik düzenin bundan böyle hüküm süreceği anlamına gelmiyor. Yeni Ekonomi, yine popüler olan ifade şekliyle Eski Ekonomi şirketlerinin geçirmeleri gereken değişimi ve bu değişimle birlikte, üretim şekillerinden organizasyon yapısına, müşteri ilişkilerinden şirketler arası rekabete kadar, her alanda yeni kuralların geçerli olduğu bir ekonomik düzeni ifade ediyor.

Bu değişimin temelinde Bilişim Teknolojileri yatıyor. Özellikle iletişim alanındaki gelişmeler, maliyetlerin düşürülmesi, verimliliğin artırılması, yeni pazarlama yöntemlerinin geliştirilmesi ve müşterilerle birebir ilişki kurulması gibi, şirketlerin rekabet gücünü artıran pek çok önemli avantaj sunuyorlar. İş dünyasının globalleşmesi bu sınırsız iletişim imkanıyla birleştiğinde, rekabet gücü daha da artıyor.

Sonuç olarak, yazının başlığının aksine, Eski Ekonomi ve Yeni Ekonomi aslında aynı takımdaylar. Bütün mesele takım oyunu oynamayı becerebilmek.

Peki bu durumda karşı takımda kim var? Tabii ki BT fakirleri...

sgokhun@chip.com.tr

CD içeriği için tavsiyeler

Sayın CHIP Çalışanları, Sizden bir CD içeriği istiyorum. Eminim çoğu kullanıcının da hoşuna gider bu.

- Symantec programlarının 2002 versiyonlarının deneme sürümleri,
- Frontpage, Photoshop, Dreamweaver, Fireworks, Flash, QuarkXpress, Freehand, CorelDraw ve Partition Magic programlarının yeni versiyonlarının deneme sürümü,
- Kendi alanında en iyi programların deneme sürümleri ve aynı alanda en iyi freeware programlar,
- Bir PC'de olmazsa olmaz denilen programlar,
- İnternetteki download sitelerinden edinilerek en popüler Türk ve yabancı yazılımlar.

Bunları ister CHIP CD'sine koyun, isterseniz bir ek CD yapın.

Lütfen bu yazdıklarımı dikkate alın. İyi çalışmalar.

Ozan Sayın

Aygıt sürücüler

Ben bir CHIP okuruyum, Sizlerden ricam, aygıt sürücüler konusunda bir yazı dizisi hazırlamanız. Temel konu başlıkları, şu adımlardan oluşabilir.

1. Aygıt sürücü yazılımı nedir?
2. Hangi programlama dili ya da dilleri kullanılarak yazılır?
3. Windows ve Linux için oluşturulan aygıt sürücüler hangi veritabanında ve/veya dizin(ler)de depolanır?
4. İşletim sistemleri bunları nasıl kullanır? Saygılarımla ...

Haluk Polat

CHIP hakkında

Daha güncel ve dünyayı anı anına takip eden bir dergi. Okuyucuyu müspet yönde bilgilendiren ve bir takım marka ve büyük firmaya taviz vermeden eleştiren, amacı okuyuculardaki teknik ve pratik seviyeyi yükseltmek olduğu her sayfasından belli olan bir dergi...

Aydın Sevdin

CHIP TV yayını

Salam CHIP okurları ve çalışanları, ben size bizi bilgilendirdiğiniz için önce teşekkür ederim ve çalışmalarınızın devamını dilerim. Bir TV yayını olamaz mı? Bir programcılık kursu yani yardımcı CD'ler ve masaüstü yayıncılık hakkında bilgilendirseniz sevinirim, hepinize iyi günler.

Fatih Aktaş

YORUM VE YARDIM

- Dergideki yazılarla ve genel olarak dergiyle ilgili görüşlerinizi yorum@chip.com.tr adresine gönderebilirsiniz.
- Lütfen bilgisayarla ilgili sorularınızı yardim@chip.com.tr adresine iletin.
- Ayrıca yorum@chip.com.tr adresine göndereceğiniz e-mail'lerde isminizi yazmayı unutmayın.

bulundu. Genel olarak dergiyi alıp incelediğimde çok fazla bilgi içeren bir dergi olduğunu gördüm. Özellikle monitörümü değiştirmek istiyordum ve bu konuda ki-me güvenebileceğimi doğrusu söylemek gerekirse bilmiyordum. Derginizin içinde yeterinden fazla bilgi buldum. Özellikle mukayese edebiliyor olmam çok iyi. Bir çok alternatif var. Onlar arasından en uygun olanını seçmeme yardımcı olduğunuz için teşekkürler. Derginin hediyesi olan CD'de oldukça güzel ve güncelleştirilmiş programlar var. Levent Yüksel'in klibi benim için büyük sürpriz oldu. O parçayı ve klibi çok seviyordum. Özetle bilgisayar konusunda aradığım her şeyi ve bütün haberleri en yeni şekli ile bu dergide buldum. Teşekkürler CHIP

Halil Sürel

Her ay farklı bir CD içeriği ile okuyucuya ulaşması, güncellenen programlarının son sürümlerine ulaşma şansı, donanım testleri, yazılım değerlendirme yazıları, dergi içeriğindeki reklamlar vasıtasıyla Anadolu'daki son kullanıcıların insafsız

bayilere kendilerini yoldurmadan İstanbul piyasasına ulaşma şansı, içerik zenginliği, yayın ekibinin yaş ortalaması (eğer fotoğrafları milattan önce çekilme-mişse):...

Erol Kömür

İçinizi rahat tutun, arkadaşlarımız aynen fotoğraflarındakiler gibiler.

CHIP öncelikle piyasaya çıkan en yeni donanım ve yazılımlardan haberdar olmamı sağlıyor. Ayrıca verilen programları da bilgisayarıma kuruyorum. Zaten her ay bayiden CHIP dergisini alıyorum. Vermiş olduğunuz OfficeXP ve WindowsXP ekleri için teşekkür ederim.

Korhan Sevinçhan

İyi günler, Size daha önce gönderdiğim mail'i dikkate alıp dergi kapağınızın renklerini beyaz fon üstüne yapmaya devam etmeniz beni çok sevindirdi.İlginize çok teşekkür ederim. Derginizin sınıflandırılmış konularla ayrılmış köşeleri çok güzel. Yani CHIP'in içi de kapağı gibi iyi dizayn edilmiş. Şimdi sizden bir ricam var;

İnternete bağlanan birçok kişi farklı

amaçlar için bağlanıyor.Fakat birçok kişi gerek fikir alışverişi gerekse yardım alma vb. konular üzerinde yoğunlaşmış olan Haber Grupları'nı aralıksız olarak takip ediyor. Ben de bu kişilerden biriyim. Hatta netteki zamanımın yüzde 85'i Haber gruplarında geçiyor.

Fakat birçok kişi hem bu grupları bilmiyor, bilenler de birkaç news sunucusu üzerinde yoğunlaşıyor. Sunucu adı/adresi bilen de az, kullanılan programları bilen de az. Mesela önümüzdeki ay, Outlook Express'e rakip olan programları tanıtabilirsiniz. Forte Agent ve Anawave Gravity'yi detaylarıyla tanıtabilirseniz çok sevinirim. Özellikle Forte Agent birçok kişi tarafından tavsiye edilen ve merak ettiğim bir program. Ayrıca bilgisayar kullanıcılarının çoğunun İngilizce bildiği gerçeğinden yola çıkarak Yabancı Haber grupları, Yani Usenet'leri ve usenet adreslerini tanıtabilirseniz ben ve benim gibi birçok kullanıcı için sevindirici bir araştırma olur. Şimdiden teşekkürler.

Murat Çelik

İÇİNDEKİLER

- 16 **Bir Konu İki Görüş:**
Standart karşılaştırmaları
- 16 **ADSL Modem:**
Allied Data Tech. Türkiye'de
- 17 **Microsoft ile ABD Anlaştı:**
Barış imzaladılar
- 17 **ABD'de Görüntü Tasarımı:**
Teröre karşı yazılım
- 17 **Windows XP Laptop Kilitliyor:**
Dakika Bir Gol Bir

IT Alanındaki Kriz Sessizliği

Terörden Arta

Amerika'ya yapılan saldırılar batı dünyasının tüm çevresini sarstı. Siyaset ve ekonomi hissedilir önlemlerle tepkisini gösterdi. Hepsinden önemlisi bazı firmaların kaçınılmaz tasarruf tedbirlerini uygulamasını sağladı.

■ New York'daki Dünya Ticaret Merkezi kulelerinin yıkılması ile beraber güven de yıkıldı: Amerikalıların yenilmezliklerine olan güveni, mümessillerin uçuş emniyetine olan güvenleri, ekonominin geleceğine olan güven. Gerileme korkusu ve şüphesi yayılıyor ve her şeyden önce IT alanındaki felaket haberleri ve karanlık tahminler artıyor.

Saldırlardan iki hafta sonra IT devleri Gateway, Sun Microsystems ve Compaq yöneticileri ve analistler kazançların düştüğü konusunda benzer sonuçlar çıkardılar: IT alanı çirkin saldırılardan çok önce yıpranmış olmalı; müşterileri daha da asabi hale getiren saldırılar, geleceğinden emin olamayanların satın almaktan vazgeçmesine neden oldu. Scott McNeally, Sun Microsystems'in CEO'su, firmasının geçici çeyrek değerlerini baz alarak "IT alanı halen gergin ama iyileşme aşamasında" açıklamasını yaptı. "Bu nedenle 11 Eylül olayları hepimizi etkiledi." McNeally, tasarruf tedbirlerini uygulayabilmek için yaklaşık 3.900 çalışanın Sun Microsystems ile ilişkisini kesecek.

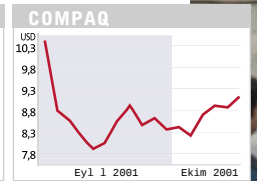
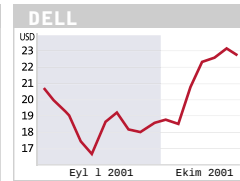
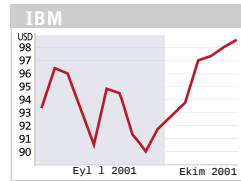
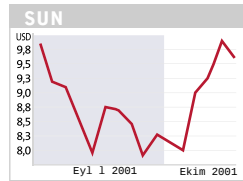
Bu yıkımdan etkilenmeyenlerin başında asıl pazarı hizmet olan IBM geliyor. PC üreticisi Dell ve ağ üreticisi Cisco da etkilenmeyenler arasında yer alıyorlar. Hatta sonuncusu bu saldırılardan karlı bile çıkabilir: New

York'un yeni bir ağa ihtiyacı var. Bu Cisco için 100-150 milyon dolarlık bir satış anlamına geliyor.

İşten çıkarmalar için bu bir kazanç sağlamazken, firmaların suçu teröre yüklemesi daha kolay bir yol teşkil ediyor: Compaq, sorunların bir kısmının kendisinden kaynaklanmasına rağmen farklı kayıpları da saldırılara yüklüyor. Böylece PC üreticisi, notebook'lar için 1.4 milyon AC adaptörü piyasadan geri almak zorunda. Üretici "Burada 1.4 milyon AC adaptörün geri alınması işlemi için sadece 5 arıza durumu söz konusu olmasına rağmen, bu durum Compaq ve adaptör üreticisi açısından yangın tehlikesine potansiyel risk ortaya çıkarıyor" açıklamasını yaptı. Değiştirme işlemi müşterilere fiyat açısından yansıtılmazken, Compaq oldukça büyük bir yükün altına giriyor. Donanım pazarındaki küçük kar oranlarına karşı bir fiyasko. Piyasadaki fiyat savaşlarıyla da kar marjları düşmeye devam ediyor. Pazar payındaki savaş saldırılardan çok daha önce başlamıştı.

Microsoft'un yeni tanıtım yeri

Buna rağmen IT alanı sadece yakınmıyor, sinyal de veriyor: Microsoft yeni işletim sistemi Windows XP'nin tanıtımını "New York'un Kalbinde" yaptığını açıklıyor. Microsoft şefi Bill Gates tanıtım yeri değişiminin nedeni olarak "Vali Giuliani, New York'u iş için açık olarak görmek istediğini söyledi – Bu isteği yerine getiriyoruz" açıklamasını yaptı. Böylece Bill Gates yeni işletim sisteminin tanıtımını politik bir platforma taşıdı: "Bu değişim

YANLIŞ ALARM: IT firmalarının değerleri saldırılardan sonra tekrar eski düzeylerine döndü. Sadece Compaq, masraflı bir geri alma işlemi nedeniyle sınıfta kaldı.

Kaynak: Consors

Kalanlar

esnasında New York'un her zaman güç ve azim simgesi olacağını hatırlatmak istedik."

Compaq, United Way September 11 fonu için 250.000 dolar bağışladı ve Amerikan Kırmızı Haçı'nın kullanımına da değeri yaklaşık 750.000 doları bulan sunucu, PC, iPaq ve yedekleme bileşenleri sundu. Bu sayede felaket yardımı için bir bilgisayar ağı ve kayıp kayıt sistemi kuruldu.

İş gezileri yerine video konferans

Firmalar da büyük oranda video konferans sistemleri oluşturmaya veya kullanmaya çalışıyorlar: Polycom Inc. ve PictureTel Corp. gibi şirketler de tek tek kişilerin veya organizasyonların kullanabilecekleri video konferans sistemleri hazırlıyorlar. Bu yardım programı da tek başına yeterli değil. Üretici ve sunucular ürünlerinin etkili bir şekilde kullanılabilmesi için uçuş korkusu olan iş adamlarına alternatif olarak sunulabilmeliler. IT pazarı terörün sonuçlarını da lehine çevirebilir: 11 Eylül'den sonraki hafta da Polycom'un hisseleri yüzde 37 oranında değer kazandı.

Bir milyoner olan ve kendini Superhacker olarak adlandıran Kim Schmitz ise teröristlerin hesaplarının kırılmasında çalışacak elit bir hacker birliği kurmak istiyor.

KISACA

Terör'ün ekonomideki artçı şokları

Saldırıların zaten kriz yaşayan dünya IT sektörüne çok yaramadığı görülüyor. Ancak dünya çapındaki bu ekonomik depremi halihazırda büyük bir krizin içinde olan Türkiye'ye etkisinin çok daha büyük olması bekleniyordu. Acil önlemler

Cem Şancı,
CHIP Haber Merkezi

ile alınan tedbirler şimdilik ülkemizde havanın yumuşamasına, iyimserliğin yayılmaya başlamasına neden oldu. Hükümetin açıkladığı KDV indirimi, bu konuda birkaç ay önceye kadar kesinlikle uzlaşmaz görünen tavrının yumuşadığına ve devletin yakın gelecekte ekonomiyi canlandırmak adına kimi vergilerden bir süre feragat edebileceğinin işareti olarak kabul edildi. Otomotiv sektöründe KDV indirimi ile başlayan yoğun reklam ve satış kampanyalarının başarısına göre diğer sektörlerin de aynı şekilde canlandırılması ve ekonomi çarklarının dönmesi için benzer uygulamaların sırada beklediği görülüyor. Özellikle IT sektöründe bir küçük kıvılcım bu sektörde uzun süredir tetikte bekleyen yatırımların ve canlanmanın patlarcasına gerçekleşmesine neden olabilecektir.

KISA... KISA...

► Junk E-mail'ler

Avrupa Birliği komisyonun değerlendirmelerine göre dünya çapındaki internet kullanıcıları istenmeden gönderilen reklam ve gereksiz iletilere yaklaşık 10 milyar dolar harcıyor. Bu para ise söz konusu iletinin açılması ve silinmesi esnasında geçen bağlantı ücreti olarak ortaya çıkıyor.

► Kızlar ve Erkekler

Psikologlar bilimsel bir araştırma sonucunda kızların bilgisayarla ilgilerinin erkeklerden çok farklı olduğunu ortaya çıkardı. Projenin sonucu: Kızlar bilgisayarı erkeklerden daha az kullanıyorlar ve pozitif yaklaşıyorlar.

► Microsoft ve Handspring

Palm için hava değişiyor. Eski Palm kardeşi Handspring ileride işletim sistemi olarak PalmOS yerine Microsoft'un yeni PDA işletim sistemi Pocket PC 2002'yi kullanacak. www.microsoft.com

► Japonya'da UMTS Devri

Japon servis sağlayıcısı NTT Docomo, Ekim ayında başlattığı UMTS servisi ile bu teknolojiyi kullanan ilk firma. www.NTTDocomo.com

► Röntgenci Webcam

Mobotix tarafından geliştirilen web kamerası resimleri direkt olarak LAN veya ISDN üzerinden istenen bilgisayara gönderebiliyor. Ayrıca kamera LAN üzerinden de kontrol edilebiliyor.

Bilgi için: www.mobotix.com

► Comdex'te Laptop Yasak

Dünyanın en büyük teknoloji fuarlarından kabul edilen ABD'deki Comdex Fall'da 11 Eylül saldırılarının ardından ikinci dalga bir terör saldırısı beklentisi nedeni ile ileri teknoloji ürünü dizüstü bilgisayarların kullanılması güvenlik açısından yasaklandı.

BİR KONU-İKİ GÖRÜŞ

DVD filmleri sıkıştırmak ve saklamak: "DivX ahlaki bir uygulama mıdır?"

EVET

DivX, yeni bir teknoloji olmamasına rağmen, Project Mayo ile geliştirilerek, görüntü kalitesindeki yükselme ve boyutlardaki azalmalar; İnternet hızının artması ile birlikte dağıtımındaki kolaylıklarla gitgide daha popüler bir hal kazanmaya başladı. DVD bir filmi 1 ya da 2 CD'ye kalitesinden büyük ödün vermeden sıkıştırabiliyorsunuz.

Bu da telif hakları sorununu tıpkı zamanında mp3'ün başına gelenler gibi DivX'in başına da sarıyor. MPEG4'ün kırılmış hali dense de, sık teknoloji güncellemeleriyle, şu anda büyük boyutlu filmleri, küçük ortamlarda saklamanın en alternatif yolu gibi görünüyor.

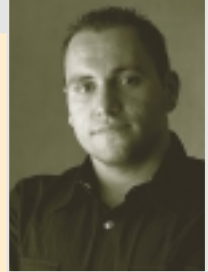

SELÇUK İSLAMOĞLU,
internetimiz.com
Proje Yöneticisi

HAYIR

DivX, şu anda DVD ile karşılaştırılıyor. 4-5 GB'lık MPEG dosyaları 1-2 CD'ye indirebiliyor. Peki ya kalite? Bir DVD'yi evinizde kurduğunuz home theatre sisteminizde, sorunsuz, kalite kaybı olmaksızın, izleyebiliyorsunuz. Ama DivX'in şu anda bilgisayardan başka alternatif yok. Bazı firmalar ayrı player donanımları geliştireceklerini söyleseler de, bir standart olmadığı için bunun şimdilik imkanı yok. Geniş ekran televizyonunuzda da, oluşan çözümler bir hayli gözünüze çarpacaktır. Diğer bir yandan telif hakları problemi de var. Bir çok kişinin emeği, İnternet'ten artık 6-7 saatte indirilebilen bir CD'lik dosya ile çöpe atılıyor.

ECEVİT BIKTIM,
CHIP Test Merkezi
Editörü

Napster'in Son Çırpınışları
2002'de Paralı

Müzik dinleme alışkanlıklarını değiştiren ve müzik endüstrisinin şimşeklerini üzerine çekerek ücretsiz servisini kapatmak zorunda kalan Napster'in paralı versiyonunun 2002'de hizmete gireceği belirtildi. Yeni yazılımın, müzik dosyalarını parmak izi verilen bir ses teknolojisi ile tanıya-

cağı ve bu şekilde dosya isimlerinin değiştirilmesi ile telif hakları korunan parçaların izinsiz payla-

şımının önüne geçileceği hesaplanıyor. Ancak merkezi bir sunucusu dahi olmayan, internete bağlanan insanların birbirleri ile serbestçe dosya paylaşımına izin veren bir çok yazılım etrafta dolaşırken, Napster'a rağbet olmayacağı tahmin ediliyor.

Bilgi için: www.napster.com

ADSL Modem mi Arıyorsunuz?

Allied Data Tech. Türkiye'de

Türk Telekom'un ADSL ve ISDN alt yapısına yatırım yapmaya başlaması ve bu servisleri hizmete açması ile bu bağlantıları destekleyecek modemler konusunda kısa da olsa bir belirsizlik yaşandı. ADSL veya ISDN hat kirlamak isteyenler modem seçimi konusunda TT'den başka danışacak kurum bulamadıklarından şikayet ederken Allied Data Technologies ADSL ve ISDN destekli modemleri ile kul-

lanıcılara himzet vermek üzere Türkiye'ye geldiğini açıkladı. Firmanın tüm ürünlerinin ve destek hizmetlerinin Türkiye'de kolayca ulaşılabilir olacağı ancak özellikle ADS modemler üzerine yoğunlaşacakları belirtildi. Copperjet marka ADSL modemlerin Türk Telekom'un ADSL altyapısını oluşturan Alcatel DSLAM şebekesi ile tam uyumlu olduğu da açıklandı.

Bilgi için: www.allieddata.com

Microsoft Adalet Bakanlığı'yla Anlaştı

Bariş İmzaladılar

Bir süredir araları açık olan ve sürtüşmeleri Hollywood'da anti-tröst isimli bir filme ilham veren ABD Adalet Bakanlığı ile Microsoft, tekelleşmeyle mücadele yasalarının ihlaline ilişkin davayla ilgili anlaşmaya vardıklarını açıkladılar. Böylece dava da düşmüş oldu.

Adalet Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada, üç yıldır devam eden anti-tröst davası sonucuna göre Microsoft şirketine "geniş kapsamlı sınırlamalar" uygulan-

nacağı kaydedildi. Anlaşma çerçevesinde uzmanlar, Microsoft'un tekelleşme oluşturabile-

cek tüm ürünlerini yakından inceleyebilecekler.

Bilgi için: www.microsoft.com

ABD'de Görüntü Tasarımı

Teröre Karşı yazılım

Amerikalı araştırma enstitüsü Applied System Intelligence terörist saldırıları henüz plan aşamasındayken ortaya çıkaran bir yazılım geliştirdi. "Karnac", örneğin silahlar, ehliyetler veya adli sicil gibi açık ve özel kaynakları analiz ediyor ancak internet ve gazeteleri de şüpheli

davranış örneklerine karşı uyarıyor.

Bunun için şu ana kadar açıklığa kavuşturulmuş terörist saldırılar kullanılıyorlar. Örneğin, Karnac eğer biri stratejik noktaların yakınlarından bir oda kiralayacak olursa uyarı mesajı yayınlayacak.

Windows XP Laptop Kilitliyor

Dakika Bir, Gol Bir

Microsoft'un 25 Ekim'de piyasaya çıkardığı yeni işletim sistemi Windows XP ataları gibi tanıtım toplantısı sırasında mavi ekran çıkarmadı, ancak daha piyasaya çıkar çıkmaz ilk sorununu yaşattı. İşletim sistemi ile yüklenen dizüstü bilgisayarların kilitlendiği görüldü. Soruna hemen el atan Microsoft bir yama hazırladı ve www.microsoft.com adresinden yayınlamaya başladı. Sorunun, Intel Pentium III işlemci ve 440MX chipsetiyle çalışan dizüstü bilgisayarlarda görüldüğünü ifade etti. Bilgisayarın, dahili modemi kullanılmak istendiğinde kilitlendiği ve telefon numaralarını çevirmediği kaydedildi.

Yeni işletim sistemi XP'nin ilk hafta 300 bin sattığı açıklandı ancak bu rakam Microsoft'un

ümitlerinin çok altında bulunuyor. Windows 98'in bile çok daha iyi bir çıkış yaptığını hatırlatan piyasa uzmanları, işletim sistemlerinin ilk çıktığı dönemlerde büyük satış rakamlarına ulaştığını daha sonra ivmenin

düştüğünü dolayısıyla beklenenden düşük başarı gösteren XP'nin ilerleyen aylarda kendisini toparlamasının güç olacağını tahmin ediyorlar. Windows 95 ve 98 ilk çıktığı günlerde birkaç gün içinde 600'er bin adetlik satış rakamına ulaşmışlardı.

Bilgi için: microsoft.com

Nokia 6310

Elektronik Cüzdanınız “Cebinizde”

Nokia'nın yeni modeli 6310, belleğinde kullanıcısının kredi kartı, fatura, sevkiyat gibi bilgilerini taşıyor. Böylece kullanıcı bu sistemi kullanan WAP sitelerinden alışveriş yaparken telefon gerekli bilgileri otomatik olarak gönderiyor. Telefon 2001 kışında piyasaya çıkacak.

Bilgi için: www.nokia.com.tr

Fiyat: Belli değil

Yüksek

Her geçen gün gelişen

Philips Q50

Parlak Yuvarlak Herşeyi Çalar

Philips'in yeni DVD player'i Q50, sadece DVD player olarak değil, VCD ve müzik CD'si de çalabilme özelliği ile göz dolduruyor. İnce, şık tasarımı ile ev dekorasyonunu da bozmayan ürün televizyona ve müzik setine bağlanabiliyor.

Bilgi için: www.philips.com

Fiyat: Belli değil

Targus Stowaway

Handspring'ler İçin Klavye

PDA kullananlar hayatından memnun olsalar da, klavye ile yazı yazmanın yerini henüz hiçbir şey dolduramıyor. Handspring Visor kullanıcıları için daha rahat ve hızlı yazı yazma imkanı tanıyan Targus Stowaway katlanabilir portatif klavye, Handspring Visor sahibi kişilere ve çalışanlarına daha verimli olabilmeleri için Visor tahsis eden firmalara tavsiye olunur.

Bilgi için: www.handspring.com

Fiyat: 100 Dolar

Philips Pronto

Akıllı Uzaktan Kumanda

Philips'in yeni gözdesi Pronto akıllı uzaktan kumanda, tüm elektronik aletlerin bir uzaktan kumandasının olduğu günümüz kumanda kaosu çağına bir düzen ve barış getirmek için dizayn edilmiş gibi görünüyor. Bir el bilgisayarına benzeyen Pronto'nun programlanabilir yapısı ve dokunmatik ekranı ile pek çok cihazınıza bir tek kumanda ile hükmetme şansı bulacaksınız.

Bilgi için: www.philips.com

Fiyat: 180 dolar

Teknoloji

teknolojinin son örnekleri

Handspring'ten yeni avuçiçi: Treo

Hem El Bilgisayarı, Hem de Cep Telefonu

Standart avuçiçi bilgisayar özelliklerinin yanısıra dual bantlı cep telefonu olarak da kullanılabilen ürünün üzerinde bir de klavye bulunuyor. Avuçiçi bilgisayar pazarında rekabet sürerken Handspring'in yeni ürünü farklı konsepti ile dikkat çekiyor. Şık bir görünüme sahip olan Treo'nun darbelerden korunmak için bir de kapağı bulunuyor. Başlangıçta 180 ve 180g olmak üzere iki model olarak piyasaya sürülecek Treo'nun renkli ekrana sahip modelinin önümüzdeki yaz aylarında piyasaya sürülmesi bekleniyor. Treo'nun sadece 180 modelinde klavye bulunuyor

Bilgi için: www.handspring.com

Fiyatı: 599 dolar

Bantam B350

Müzik Çalıcısı

Bantam'ın yeni playeri B350 sadece MP3 değil, Microsoft'un müzik standardı WMA'yı ve gelecekteki diğer dosya standartlarını da çalabilmeyi vaad ediyor. Bir kredi kartı büyüklüğündeki bu cihaz, uzun süre size eşlik edecek gibi görünüyor.

Bilgi için: www.bantam.com

Fiyat: 330 Milyon TL

Panasonic GD 35

Ekonomik ve Şık

WAP uyumlu GD 35, kullanıcıya tek tuş ile internete doğrudan erişerek güncel haber, hava durumu ve spor gündemini takip imkanı sağlıyor. Eğlenceli animasyonlar ve oyun seçenekleri bulunan GD 35'i ülkemize Panasonic'in temsilcisi Tekofaks getiriyor.

Bilgi için:

www.tekofaks.com.tr

Fiyatı: 170 milyon TL

Kesinlikle Bilmediğiniz İPUÇLARI

PC dergilerinde sürekli aynı ipuçlarını okumaktan bıktınız mı? CHIP, size farklı olanı sunuyor: Sıra dışı ipuçları! İster Windows veya Office, ister donanım veya internet için olsun, bu yazıda PC'nizi optimize edecek, verilerinizi koruyacak veya cep telefonunuzun daha iyi çalışmasını sağlayacak ve daha önce kesinlikle bilmediğiniz ipuçlarını bulacaksınız.

WINDOWS & OFFICE

1	Problemlili Windows programlarını iptal etmek	24
2	Windows 2000'in boot manager'ını geri yüklemek	24
3	Path bilgilerini otomatik tamamlamak	24
4	Bozuk takas dosyasını tamir etmek	26
5	Dosya işlemleri için sistemi optimize etmek	26
6	Ses kablosuz müzik CD'si dinlemek	26
7	Windows 2000 altında eski programları kurmak	26
8	Hızlı Ultra-ATA/66 modunu etkinleştirmek	28
9	Anabellekte büyük dosyaları önbellemek	28
10	Plug & Play olmayan aygıtları göstermek	28
11	Dr. Watson'un otomatik Log dosyasını silmek	28
12	"Belgelerim" dizinini değiştirmek	30
13	Başlat menüsünden birçok program yüklemek	30
14	Çift tıklama ile dosya özelliklerini çağırarak	30
15	Otomatik ağ aramasını iptal etmek	30
16	Sistem Geri Yükleme'yi iptal etmek	30
17	"Farklı Kaydet"i kısayol tuşuyla çağırarak	32
18	Tuş yerleşimini menü çubuğu olarak göstermek	32
19	Tüm arama fonksiyonlarını bir bakışta görmek	32
20	Outlook altında birçok kullanıcı profili	32

» DONANIM

» İNTERNET

PC, CPU, SES KARTI VE DİĞERLERİ

21	Athlon ve Duron için doğru ısı iletken yapıştırıcı	34
22	Onboard sesi etkili şekilde iptal etmek	34
23	VIA chipsetli anakartları stabilize etmek	34
24	VIA anakarta USB tarayıcı bağlamak	36
25	Hareketli nesnelerde doğru aydınlatma	36
26	Resampling'siz doğrudan dijital ses çıkışı	36
27	Dijital ses: TTL direncinden SP/DIF yapmak	38
28	İşlemci fanını ucuza sessizleştirmek	38
29	Palmtop bilgisayarlardaki kullanım tuzakları	38
30	iPaq ve Palm 505'teki kullanım tuzakları	38
31	PC güç kaynağını evrensel güç kaynağına dönüştürme	38

CEP TELEFONU VE İNTERNET

32	Mobil telefonları derin uykuya yatırmak	40
33	Kilitli cep telefonlarındaki kilidi açmak	40
34	Titreşim alarımını kendiniz yapın	40
35	Standart arama motoru olarak Google kullanmak	41
36	Peer to peer tabanlı Browser kullanmak	41
37	Streaming media videolarını yüklemek	41
38	Real Media'dan AVI dosyası yapmak	41

» YAZILIM

En İyi Windows İpuçları

Windows'u sonuna kadar optimize ettiğinizi mi düşünüyorsunuz?

Buradaki ipuçları ile PC'nizi daha da mükemmel bir hale getirebilirsiniz.

1 Windows 2000, XP

Problemleri Windows programlarını iptal etmek

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

PROFESYONEL İPUÇU: Profesyonel ipucu: Sisteme derinden müdahale eden bazı programlar, mesela partition programları, Windows 2000'in açılışına engel olabirirler. Bu tip programlar çoğunlukla hizmet (service) olarak sisteme entegre edilirler ve Windows altında iptal edilemezler, zira daha kullanıcı sistemin kontrolünü eline almadan sistemin kilitlenmesine neden olurlar. Bu başa bela programlardan kurtulmak için Recovery Console'u kullanabilirsiniz. Bunun için öncelikle bu konsolu kurmanız gerekli. Windows CD'sini sürücüye yerleştirin ve "Start – Run" komutlarına tıklayın. "Open" alanına şu komut satırını girin:

```
<CD-Sürücü harfi>:\i386\winnt32.exe /  
cmdcons
```

Kurulumu başlatmak için OK düğmesine tıklayın. Bir sonraki Windows açılışında boot menüsünde yeni bir kayıt belirecektir: "Microsoft Windows 2000-Recovery Console". Bunu seçin ve administrator şifrenizi girin.

Yüklenen servislerin listesini görmek için "listsvc" komutunu girin. Problem yaratan servisi adından tespit ettiyseniz "disable <hizmet adı>" komutu ile kendisini iptal edebilirsiniz. Daha sonra Exit ile sistemi yeniden başlatın. Recovery Console'un diğer komutları hakkında ayrıntılı bilgiyi <http://support.microsoft.com/support/kb/articles/Q229/7/16.ASP> adresinde bulabilirsiniz.

2 Windows 2000, XP

Windows 2000'in boot manager'ını geri yüklemek

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

PROFESYONEL İPUÇU: Windows 2000'e

paralel olarak başka bir işletim sistemi kurdunuz. Ancak kurulumdan sonra PC'niz artık açılmıyor. Problem şu: Yeni sistem, Windows 2000'in boot manager'ının üzerine yazılmış ve açılışta artık Windows 2000'i seçemiyorsunuz.

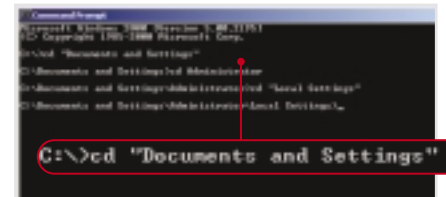
Endişelenmenize gerek yok. Burada da Recovery Console imdadınıza yetişiyor. 1. ipucunda anlatıldığı gibi konsolu kurun ve sistemi yeniden başlatın. Konsolu açın. "fixmbr" komutu ile sabitdiskin boot sektörünü yeniden oluşturabilirsiniz. Daha sonra "fixboot" komutuyla boot manager'ı yeniden kurun. Exit girdiğinizde sistem yeniden başlayacak ve boot manager tekrar görünecektir.

3 WinOows 2000, NT 4, XP

Path bilgilerini otomatik tamamlamak

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

İPUÇU: Sistem yöneticileri komut istemiyle (command prompt) çalışmayı pek severler, zira bu şekilde bazı işleri daha çabuk gerçekleştirebilirler. Ancak bazı kısıtlamalar komut istemiyle çalışmanın

3 Hızlı Giriş: [Tab] tuşu ile yolları kolayca tamamlayabilirsiniz.

keyfini kaçırabilirler. Mesela uzun dosya adları ya tam olarak yazılmalı ya da belli yerlerinden tilde (~) işareti ile kesilmelidir; bu da zaman kaybına neden olur. Ancak Windows, uzun dosya adlarını otomatik olarak tamamlamak için bir seçenek sunuyor. Bunun için ilk birkaç harfi giriyorsunuz ve tam yolu [Tab] tuşuna basarak dolduruyorsunuz. Windows buna uyan birden fazla dosya adı bulduysa, birkaç defa [Tab] tuşuna basarak istediğiniz dosya adını kolayca seçebilirsiniz.

Bu fonksiyon çalışmıyorsa Registry

DİKKAT!

Burada yazılan ipuçlarının çoğu Windows sisteminizin daha hızlı ve kullanıcı dostu olmasını sağlıyor. Bunun için de birçok ipucu çalışan sistemin derinliklerine müdahale ediyor. Bu da bazı durumlarda bilgisayarın düzgün çalışmamasına veya hiç çalışmamasına neden olabilir.

Bu tip olası problemlere karşı önceden önlem alırsanız ileride başınız ağrımaz. Bu yüzden mutlaka sabitdiskinizdeki verilerin yedeğini almalısınız. Sabitdiskin komple yedeğini almak (mesela Drive Image adlı programla) daha iyi bir çözüm olacaktır. En önemli verilerinizi acil durumlarda geri yüklemek üzere formatlanmış bir diskete ya da CD'ye kaydetmek de yeterli olabilir.

Sıradışı İpuçları

Editor'den etkinleştirmeniz gerekir. "Start – Run" ile "Regedit" girin. "HKEY_CURRENT_USER\SOFTWARE\Microsoft\Command Processor" anahtarına geçin. "CompletionChar" anahtarına "9" değerini girin. Şimdi otomatik tamamlamanın çalışması lazım.

4 Windows 2000

Bozuk takas dosyasını tamir etmek

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

İPUÇU: Windows 2000'in güvenlik hakları ayarlarında bazı değişiklikler yaptırırsanız, takas dosyasının yazımında bazı sorunlar çıkabilir. Böyle bir durumda takas dosyasının olmadığına veya çok küçük olduğuna dair bir uyarı mesajı çıkar.

Böyle bir problemin en olası nedeni başka kullanıcılar için yerel sabitdisklere erişimi kısıtlamış olmanızdır. Ancak maalesef Windows da artık bunlara erişemiyor. Problemin çözümü için kullanıcı haklarını yeniden değiştirmeniz gerekiyor. Ayarları tekrar standart değerlerine getirin, bunun için de "My Computer" da başlangıç sürücünüze (genelde "C:") sağ tuşla tıklayın ve "Properties" komutunu seçin. "Security" sekmesinde "Everyone"ı hak listesine ekleyin. Şimdi Windows takas dosyasını tekrar normal bir şekilde yönetebilir ve kullanabilir.

5 Windows 2000, NT 4

Dosya işlemleri için sistemi optimize etmek

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

İPUÇU: Windows, kurulu donanımlardan bağımsız olarak, belleğin sabit bir bölümünü kopyalama gibi dosya işlemlerine ayırır. Bu bellek büyüklüğünü optimize edebilirsiniz. Bunun için Registry düzenleyicisini açın ve "HKEY_LOCAL_MACHINE\SYSTEM\CurrentControlSet\Control\Session Manager\Memory Management" anahtarına geçin. Pencerenin sağ yarısında boş bir alana tıklayın ve "New – DWORD Value" komutunu çalıştırın.

İsim olarak "IoPageLockLimit" girin ve anahtara çift tıklayın. Açılan pencerede sağ tarafta "Decimal"ı seçin ve sol ta-

rafa uygun değeri girin. Uygun değerleri tespit etmek için üstteki tabloya bakınız.

6 Windows 2000, Me, XP

Ses kablosuz müzik CD'si dinlemek

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

İPUÇU: Müzik CD'leri çalınırken sinyal özel bir kablo ile ses kartına iletilir. Bu kablo yoksa ya da bilgisayarınızda birçok CD sürücüsü varsa, bu özel audio kablosu olmadan müzik CD'lerini dinleyemezsiniz. Ancak Windows size burada açık bir arka kapı sunuyor.

Device Manager'ı açın. Bunun için önce sağ fare tuşu ile "My Computer" a ve sonra da "Properties" komutuna tıklayın. Bir sonraki pencerede "Hardware – Device Manager" a tıklayın. CD-ROM" kaydı altında CD sürücüsünü bulun ve üzerine çift tıklayın. "Properties" sekmesinden "Enable digital CD audio for this CD-ROM device" seçeneğini etkinleştirin. "OK" ile değişikliği onaylayın, şimdi kablo olmadan da müzik CD'lerini dinleyebilmeniz gerekir.

7 Windows 2000 / XP

Windows 2000 altında eski programları kurmak

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

İPUÇU: Service Pack 2 aynı zamanda uyumluluk modunu da (compatibility mode) sisteme beraberinde yüklüyor. Bu ek Windows 2000 altında eski program-

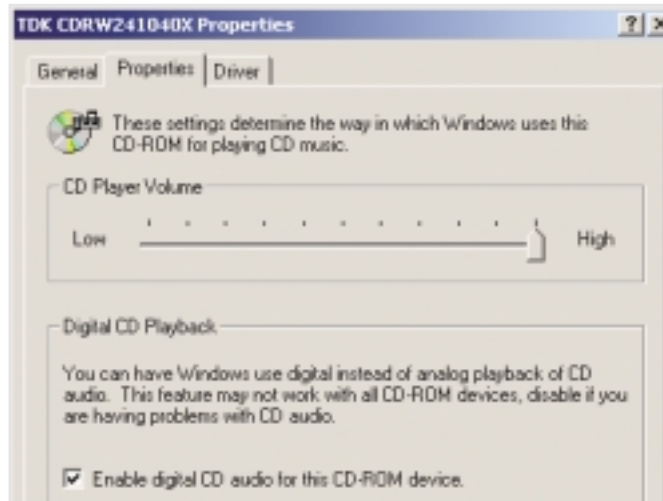
Bellek (MByte)	Registry'deki Değer
32	4.096
64	8.192
128	16.384
>256	65.536

ların da çalıştırılabilmesini sağlıyor (Windows XP'de bu özellik hazır kurulu olarak geliyor).

Bu uygulamalar çoğunlukla hangi işletim sisteminin kurulu olduğunu sorguluyorlar. Windows 2000 o zamanlar henüz mevcut olmadığı için bu durumda kurulum rutini çoğunlukla hiç başlamıyor, oysa ki program kurulabilse, Windows 2000 altında da sorunsuz çalışabilecek. Yeni uyumluluk modu sayesinde kullanıcı programa, sistemde Windows 95 veya NT gibi bir işletim sisteminin yüklü olduğunu söyleyebiliyor. Bu modu başlatmak için "Start – Run" ile şu komutu girin:

```
regsvr32 %systemroot% \appatch \
slayerui.dll
```

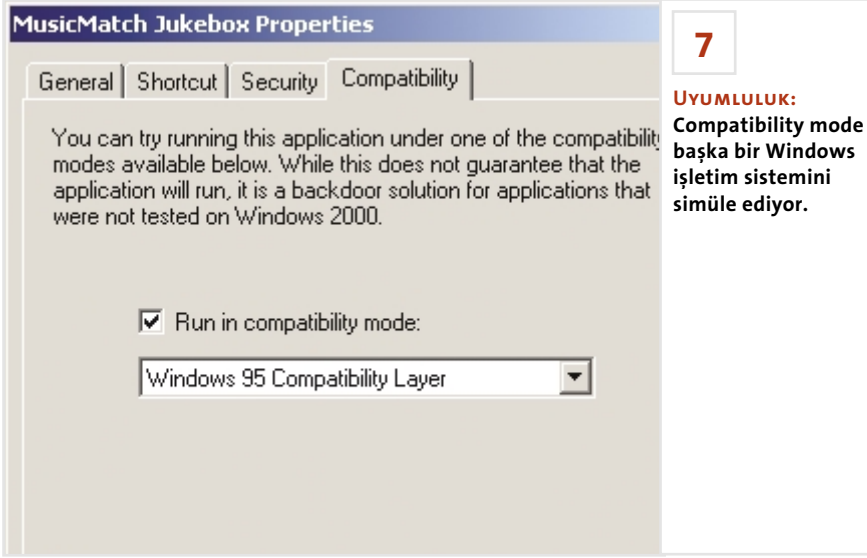
"OK" ile onaylayın. İstedığınız programa bir kısayol da oluşturabilirsiniz. Sağ fare tuşu ile ilgili uygulamaya tıklayın ve basılı tutun. Daha sonra fare imlecini masaüstüne boş bir alana sürükleyin ve bırakın. Açılan kısayol menüsünden "Create shortcuts here" komutunu çalıştırın. Daha sonra sağ fare tuşu ile "Shortcut" a tıklayın ve Properties seçeneğiyle "Compatibility" sekmesine geçin. Burada Windows 2000/XP'nin simüle edebileceği işletim sistemlerini görebilirsiniz. "Run this program in compatibility mode for" seçeneğini işaretleyip alttaki listeden istedi-

6

DİJİTAL SES: Windows bir müzik CD'sinin veriyolu üzerinden çalınabilmesini sağlıyor. Böylece ses kartı ve CD sürücüsü arasında özel bir bağlantı kablosuna gerek kalmıyor.

Sıradışı İpuçları

7

UYUMLULUK:
Compatibility mode
başka bir Windows
işletim sistemini
simüle ediyor.

ğiniz işletim sistemini seçin ve “OK” ile onaylayın. Şimdi istenilen programı kısıyoluna tıklayarak çalıştırdığınızda, sistem ayarlı olan Windows’u emüle eder ve programı yükler. Diğer programlar alışık olduğu gibi çalışmaya devam ederler, yani seçilen bu modun bunlarla bir ilgisi yoktur.

İlerde uyumluluk kipini devreden çıkarmak için “Start – Run” ile şu satırı girin:

```
regsvr32 /u %systemroot%\apppatch\
slyerui.dll →
```

8 Windows 2000

Hızlı Ultra-ATA/66 modunu etkinleştirmek

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

İPUÇU: Yeni PC’ler çoğunlukla Ultra-ATA/66 modunu desteklerler. Sabitdiskler bu modda daha hızlı çalışabilirler. Ancak Windows 2000 maalesef kendiliğinden bu modu desteklemiyor, bunu kendiniz etkinleştirmelisiniz: Registry düzenleyicisini açın ve “HKEY_LOCAL_MACHINE\SYSTEM\CurrentControlSet\Control\Class\{4D36E96A-E325-11CE-BFC1-08002BE10318}\0000” anahtarına girin.

Burada sağ fare tuşu ile boş bir alana tıklayın ve “New – DWORD Value” komutunu çalıştırın. Kayda “EnableUDMA66” adını verin ve değer olarak da “1” girin. Bilgisayarı yeniden başlattığınızda diskleriniz Ultra-ATA/66 desteğiyle çalışacaktır.

9 Windows 2000

Anabellekte büyük dosyaları önbellekleme

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

Özellikle grafiçerler ve sıkça çok büyük dosyalarla çalışan kullanıcıları Windows yarı yolda bırakıyor. Zira anabellekte bu tip büyük dosyalara pek yer yok ve bu yüzden Windows’un önbelleklenmesinden faydalanamazlar.

Windows’un yine de bu büyük dosyaları önbelleklemesi için Registry’de küçük bir müdahale yapmak gerekiyor. “HKEY_LOCAL_MACHINE\SYSTEM\CurrentControlSet\Control\Session Manager\MemoryManagement” anahtarında “LargeSystemCache”de “1” değerini girin.

10 Windows 2000

Plug & Play olmayan aygıtları göstermek

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

İPUÇU: Donanım bileşenleriyle yaşanan problemlerde Windows’un Device Manager’ı (Aygıt Yöneticisi) faydalı bir araç olarak size yardımcı olabilir. Burada bu aygıtları kategorilere göre listeleyebilir ve özel bilgileri gösterebilirsiniz. Böylece hızlı bir şekilde IRQ çakışmalarını ve benzerlerini ortadan kaldırabilirsiniz. Ancak programın bir de sorunu var: Sadece plug&play modunu destekleyen aygıtları listeliyor. Tak ve çalıştır standardını desteklemeyen donanımlar listede yer

almıyor.

Tüm aygıtların listesini görüntülemek için (plug&play olsun veya olmasın) device manager’da “View”e tıklayın ve “Show hidden devices” seçeneğini etkinleştirin. Böylece genel görünümde “Non-Plug and Play Drivers” adında başka bir kayıt görünecektir. Burada eksik aygıtları ve sürücülerini bulabilirsiniz.

11 Windows 2000, NT

Dr. Watson’un otomatik Log dosyasını silmek

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

İPUÇU: Her kilitlenmeden sonra başvurabileceğiniz bir yardımcınız var: Dr. Watson. Bu program bir genel koruma hatasından sonra sabitdiske belleğin o anki durumunu kaydeder, bu işlem çalışmaya devam etmeyi geciktirir, disk alanını gereksiz yere işgal eder ve çoğu kullanıcıya da hiçbir avantaj sunmaz. Log dosyası bir temizleme programı veya kullanıcının kendisi dosyayı tekrar silene kadar orada işe yaramaz bir şekilde kayıtlı kalır.

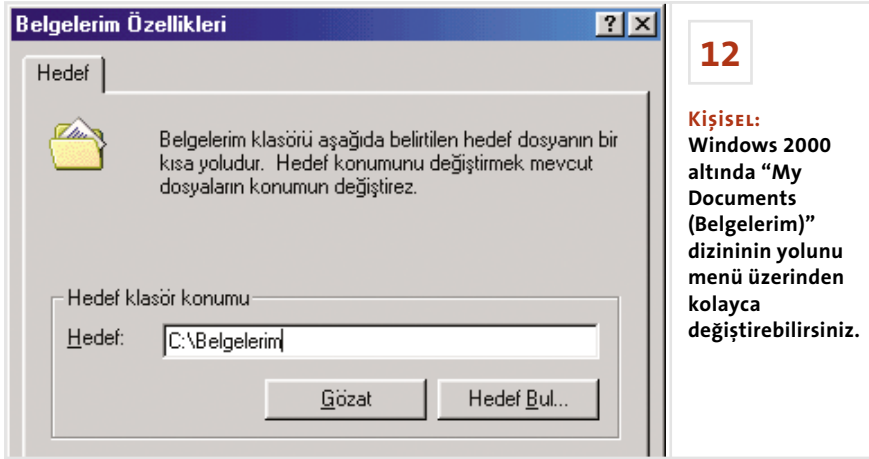
Ancak Dr. Watson’un bu tip gereksiz dosyalar oluşturmaya engel olabilirsiniz. Registry düzenleyicisini açın ve “HKEY_LOCAL_MACHINE\SOFTWARE\Microsoft\Windows NT\CurrentVersion” registry anahtarına gidin. Burada “AeDebug” anahtarını komple silin. Böylece →

10

GİZLİ AYGITLAR: Windows sadece doğru görünümde tüm aygıtları gösteriyor.

Sıradışı İpuçları

12

KİŞİSEL: Windows 2000 altında "My Documents (Belgelerim)" dizininin yolunu menü üzerinden kolayca değiştirebilirsiniz.

lece Watson'u emekliye ayırmış olursunuz.

Eski Log dosyalarını tereddütsüz silebilirsiniz. Dosyalar C:\Documents and Settings\All Users\Documents\Drwatson dizininde bulunurlar ve uzantıları "log"tur.

12 Windows 98

"Belgelerim" dizinini değiştirmek

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

İPUÇU: "Belgelerim" dizini her türden doküman için bir kayıt yeridir. Bu dizine mesela verilerini kaydetmek için Office programları erişir. Ancak kullanıcı verileri için kendi dizinini tanımlamışsa da başka programlar halen ilk dizin yolunu kullanırlar.

Burada Registry'de yapılacak bir değişiklik size yardımcı olabilir. "HKEY_CURRENT_USER\SOFTWARE\Microsoft\Windows\CurrentVersion\Explorer\User Shell Folders" anahtarında "Personal"a çift tıklayın. Böylece güncel yolla birlikte bir pencere açılacaktır. Bunu kendi isteğinize göre değiştirin ve "OK" ile onaylayın.

13 Windows 2000, Me

Başlat menüsünden birçok program yüklemek

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

İPUÇU: Başlat menüsünden birçok program yüklediğinizde, bir programa tıkladığınız anda menüler kapanır. Özellikle büyük ve içiçe geçmiş menülerde doğru

menü ağacını tekrar bulmak oldukça zahmetli olabilir. Program seçimi esnasında [Shift] tuşuna basılı tutarsanız Başlat menüsü program yüklendiğinde de açık kalmaya devam edecektir.

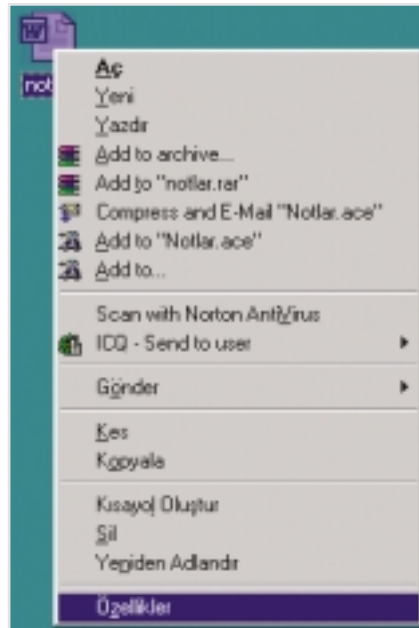
14 Windows 98, Me, NT, 2000

Çift tıklama ile dosya özelliklerini çağırarak

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

İPUÇU: Bazı kullanıcılar sıkça belli dizin veya dosyaların özelliklerini çağırırlar, mesela yazma koruması özelliklerini değiştirmek veya Office belgelerinin bilgilerine bakmak için.

Bunun için normalde sağ fare tuşu ile ilgili nesne üzerine tıklamak ve kısayol

14

DAHA HIZLI: Tuşa basarak ve çift tıklama ile hemen "Özellikler"e ulaşabilirsiniz.

menüsünden "Özellikler"i seçmek gerekir. Bu prosedürden tasarruf edebilirsiniz. [Alt] tuşuna basılı tutup dosya veya dizine çift tıklarsanız hemen "Özellikler" penceresi açılacak ve istediğiniz bilgilere hemen bakabileceksiniz.

15 Windows Me

Otomatik ağ aramasını iptal etmek

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

İPUÇU: Windows Me, zaman zaman yerel ağdaki (network) değişimleri kontrol eder. Özellikle büyük firma ağlarında bu bilgisayarın kilitlenmesine bile neden olabilir. Bu otomatik arama işlemini Registry'den iptal edebilirsiniz. "HKEY_CURRENT_USER\SOFTWARE\Microsoft\Windows\CurrentVersion\Explorer\Advanced" anahtarında sağ tıklama ve "Yeni - DWORD değeri" seçeneği ile "NoNetCrawling" adında yeni bir anahtar oluşturun. Bu kayda daha sonra "1" değerini verin.

İlerde yeni kaynaklar bulmak için sadece [F5] tuşuna basmanız yeterli, böylece ağ görünümü güncellenecektir. Ancak bundan sonra yeni paylaşılmış kaynaklara erişebilirsiniz.

16 Windows Me

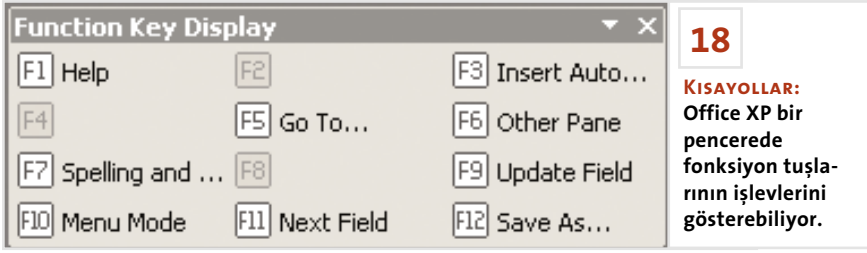
Sistem Geri Yükleme'yi iptal etmek

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

İPUÇU: Microsoft, Windows Me ile Sistem Geri Yükleme adında bir araç sunuyor. Windows bununla sistemdeki değişiklikleri tanıyor ve istendiğinde bunları geri yükleyebiliyor. Ancak bazı OEM Windows Me sürümleri bu sorguya sahip değiller ve sistem dosyalarının üzerine önceden uyardırmadan yazabiliyorlar. Bu yüzden de çoğu eski program, AUTOEXEC.BAT dosyasında gerekli değişiklikleri yapamaz. Her yeniden başlatmadan sonra orijinal dosya geri yüklenir, yeni kayıtlar da böylece kaybolur. AUTOEXEC.BAT dosyasını değiştirmek için şunları yapın:

Programın kurulumundan sonra sistemi hemen yeniden başlatmayın. AUTOEXEC.BAT dosyasını bir editör yardımı

Sıradışı İpuçları

18

KISAYOLLAR:
Office XP bir pencerede fonksiyon tuşlarının işlevlerini gösterebiliyor.

miyla açın. Daha sonra yeni eklenen satırları [Ctrl]+[C] ile panoya kopyalayın ve C:\WINDOWS\COMMAND dizininde CMDINIT.BAT dosyasını açın. Daha sonra burada satırları [Ctrl]+[V] ile istediğiniz alana yapıştırın. Bir sonraki açılıшта Windows yeni kayıtları yükleyecektir.

Alternatif olarak Sistem Geri Yükleme'yi komple devre dışı bırakabilirsiniz, ancak bu durumda da bu aracın sunduğu güvenlikten mahrum kalırsınız. "Başlat/Ayarlar/Denetim Masası/Sistem/Başarım/Dosya Sistemi/Sorun Giderme" altında "Sistem Geri Yükleme'yi devreden çıkar." seçeneğini işaretleyin, böylece bu özellik iptal edilmiş olur.

17 Office

"Farklı Kaydet"i kısayol tuşuyla çağırmak

Zahmet: Etki:

İPUÇU: Bir dokümanı kaydetmek istediğinizde bunu [Ctrl]+[S] tuş kombinasyonu ile çabucak halledebilirsiniz. Ancak bazen dokümanı veya resmi başka bir isimle ya da biçimle kaydetmek isteyebilirsiniz.

Bu "Farklı Kaydet" seçeneği normalde

"Dosya" menüsünden çağrılır. Office ve diğer çoğu Windows uygulamalarında ayrıca sadece [F12] tuşuna basarak da bu "Farklı Kaydet" menüsüne ulaşmanız mümkün. Bu da kaydetme işlemini oldukça kolaylaştıracaktır. Bu fonksiyonu Office uyumlu çoğu Windows programları destekliyor.

18 Office XP

Tuş yerleşimini menü çubuğu olarak göstermek

Zahmet: Etki:

İPUÇU: Microsoft'un yeni Office'inde birçok yeni fonksiyon gizli. Ancak bunlar çoğunlukla menülerin derinliklerinde iyi gizlenmiş durumdadır. Bunlardan bazısına sadece bir tuşa basarak kolayca ulaşabilirsiniz. Buradaki problem hangi tuşun, hangi fonksiyonu çağırdığını bilememektir.

Office XP'de tüm tuş yerleşimlerini gösteren bir menü çubuğunu gösterebilirsiniz. Office bunu sürekli olarak güncellediği için, [Alt], [Ctrl] ve benzeri tuşları da kullanan tüm yerleşimler gösterilir.

Menü çubuğunu etkinleştirmek için "Tools" menüsünden "Customize" seçe-

neğine tıklayın ve "Toolbars" altından "Function Key Display"i seçin.

Çubukları istediğiniz yere taşıyabilirsiniz. Bunun için çubuk penceresine tıklayın ve sol fare tuşunu basılı tutarak fareyi pencereyle birlikte istediğiniz yere sürükleyin ve tuşu bırakın. Pencereyi ayrıca menü çubuğunu da sürükleyebilir ve orada sabit kalmasını sağlayabilirsiniz.

19 Office 2000, XP

Tüm arama fonksiyonlarını bir bakışta görmek

Zahmet: Etki:

İPUÇU: Özellikle büyük dokümanlarda kapsamlı bir arama kolay değildir. Standart arama fonksiyonu çoğunlukla çok fazla sonuç bulur. Burada tablolar, metin pasajları ve benzerini hedef alan özel aramalar size yardımcı olabilir.

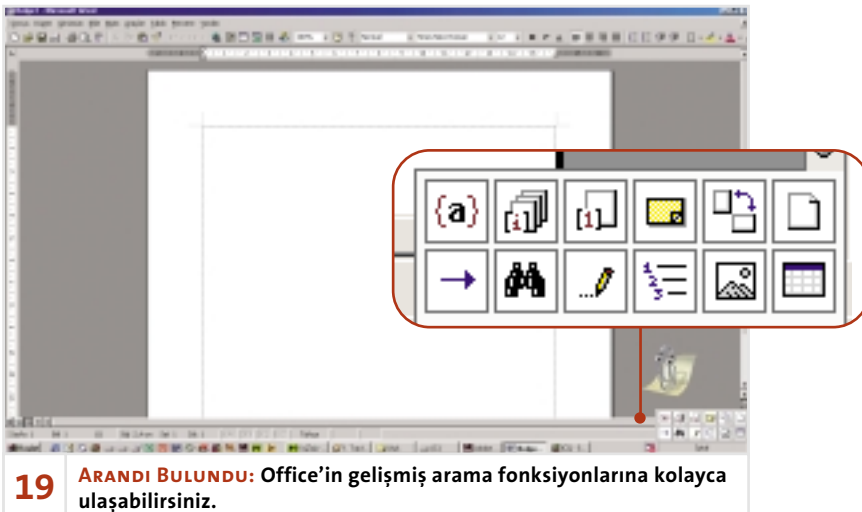
Microsoft burada bazı şeyler yapmış ve tüm fonksiyonları bir menüde toplamış. Bunu açmak için sağdaki kaydırma çubuğunun altındaki yuvarlak noktaya tıklayın. Böylece küçük bir pencere açılır ve burada tüm arama seçeneklerini bulabilirsiniz.

20 Office 2000, XP

Outlook altında birçok kullanıcı profili

Zahmet: Etki:

İPUÇU: Eğer birden fazla e-mail adresine sahipseniz ve Outlook ile çalışıyorsanız bu kimlikleri yönetmek pek de kolay değildir. Zira elektronik postaları aldığınızda hepsi Gelen Kutusu'na gönderilir. Burada da hangi e-mail'in hangi adrese geldiğini tespit etmek zordur. Tüm elektronik postaların aynı klasöre alınmasını engellemek için önce gelen kutusunda yeni bir dizin oluşturun. Bunun için sağ fare tuşu ile gelen kutusuna tıklayın ve "New Folder (Yeni Klasör)"ü seçin. Buna yeni bir isim verin. "Tools" altında "Rules Wizard" ve "New"e tıklayın. "Check messages when they arrive" seçeneğine bir işaret koyun. Ayarları "Next" ile onaylayın. Şimdi bir hedef dizin belirtmeli ve "Finish"e tıklamalısınız. Outlook artık mail alırken tüm elektronik postaları kontrol eder ve bunları ilgili dizinlere taşır.

19 ARANDI BULUNDU: Office'in gelişmiş arama fonksiyonlarına kolayca ulaşabilirsiniz.

» DONANIM

En İyi Donanım İpuçları

Bu donanım ipuçlarıyla bilgisayarınızı çok fazla ısınmayacak ve gürültü çıkarmayacak şekilde maksimum hızda çalıştırabileceksiniz.

21 CPU fanı

Athlon ve Duron için doğru ısı iletken yapıştırıcı

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

İPUÇU: AMD laboratuvarlarında elde edilen son sonuçlara göre Athlon'lardaki standart ısı iletken yapıştırıcılar aslında pek de yeterli değil. Die denilen işlemci çekirdeğinin yüzeyi belli yerlerde (hot spots) o kadar çok ısınıyor ki, yapıştırıcı burada kısmen sıvılaşmış ve akıp gidiyor. Bu durumda bu kritik yerlerde etkili bir ısı iletimi gerçekleştirilemiyor ve işlemci çok fazla ısınabiliyor. AMD bu yüzden, Athlon için özel olarak üretilmiş, akıcı olmayan ısı iletken yapıştırıcıların kullanılmasını tavsiye ediyor, mesela Arctic Silver.

22 Ses kartı

Onboard sesi etkili şekilde iptal etmek

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

Çoğu anakartta hazırda basit bir ses chip'i entegre edilmiştir. Bilgisayarınıza gelişmiş bir ses kartı taktığınızda elbette bunu kullanmak isteyeceksiniz ve anakart üzerinde onboard ses chip'ini iptal etmeniz gerekecek. Ancak onboard sound'u BIOS'tan iptal etseniz bile Windows bazı durumlarda bu chip'i tanımayabilir ve bir aygıt çakışması gösterebilir. Böyle bir durumda ilk Windows kurulumunda onboard sesi büyük ihtimalle düzgün kurmadınız demektir. Zira Windows bu entegre bileşeni sadece daha önce problemsiz olarak kurulmuşsa tamamen iptal edebiliyor.

Problemi çözmek için önce Aygıt Yöneticisi'ni açın ve yeni taktığınız ses kartıyla ilgili tüm kayıtları silin, yani Joystick, MIDI-Port ve benzeri kayıtları. Daha sonra ses kartını söküp Windows'u yeniden başlatın, otomatik donanım algılamasını çalıştırın ve ses için en yeni sürücülerini kurun. Sağ altta görev çubuğunda ses (hoparlör) simgesi belirdiyse, Win-

dows'u kapatın, bilgisayarı yeniden başlatın ve BIOS'tan onboard sesi iptal edin. Bir sonraki açılıştan sonra Aygıt Yöneticisi'nde bundan geriye bir artık kalmaması gerekir. Şimdi yeni ses kartınızı takip tanımlayabilirsiniz.

23 Fan montajı

VIA chipsetli anakartları stabilize etmek

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

İPUÇU: Bilgisayarınızın anlam veremediğiniz kilitlenmelerinin nedeni çoğunlukla termik problemlerle ilgilidir. CPU ve ekran kartınızın yeterince soğutulduğundan eminensiniz chipset'i bir kontrol edin. Özellikle VIA'nın KT133/133A'sında Northbridge (CPU'ya yakın olan) oldukça ısınabiliyor. Çoğu anakart üreticisi burada çok alçak bir pasif soğutucu kullanıyorlar, hatta bazıları bunu bile çok görüyorlar. Kuzey köprüsünü soğutmak için daha yüksek ve büyük soğutucular kullanabilirsiniz.

Alçak soğutucular bir çeşit yapıştırıcı bantla sabitlenmiştir ve sağa sola çekildiklerinde kolayca sökülebilirler. Yeni anakartlarda Northbridge'in karşılıklı köşelerinde iki delik bulunuyor, buraya fanı sabitlemek için uygun vidalar takabilirsiniz. Üretici bu deliklere uygun plastik klipler veriyorsa işiniz daha kolay demektir. Isı iletken yapıştırıcı kullanın ve vidaları dikkatlice sıkın ve fanın işlemci çekirdeğine tam olarak oturmasına →

DİKKAT!

Burada anlatılan bazı ipuçları PC kasasının açılmasını gerektiriyor. Bu sırada lütfen bilgisayarınızın içindeki donanımların hassas parçalardan oluştuğunu unutmayın. Genelde hafif bir elektrik teması bile bir parçanın çalışmamasına neden olabilir. Bu yüzden PC kasasının içinde çalışmadan önce üzerinizdeki statik elektriği boşaltın. Topraklanmış bir nesneye dokunmanız bunun için yeterli, mesela kalorifer.

Şunu da bilmenizde fayda var: Çoğu bilgisayar, kasasını açtığınızda malesef üretici garantisini kaybediyor.

21 ÖZEL ISI İLETKENLER: Bu tip ısı iletken yapıştırıcılar daha iyi bir soğutma ve fanın işlemciye daha iyi yapışmasını sağlıyorlar.

Sıradışı İpuçları

dikkat edin.

Anakart üzerindeki ilgili delikler yoksa soğutucu gövdeyi sabitlemek için özel yapııştırıcılardan kullanmanız gerekir.

24 Scanner

VIA anakarta USB tarayıcı bağlamak

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

İPUÇU: VIA chipsetli bir Athlon anakarta bir USB tarayıcı bağladığınızda çoğunlukla problemler çıkar: USB sürücüsü gerçi kurulur, ancak Windows tarayıcıyı bulamaz. Bu hataya sahip olan anakartlardan biri MSI K7T Turbo'dur (MS-6330 V3.0), bu tip anakart sahipleri www.usbman.com gibi forumlarda çoğunlukla deneyimlerini paylaşıyorlar.

Ancak Windows/VIA chipset kombinasyonu yine de çalışması için ikna edilebilir. Bilgisayarınızı kapatın ve USB portuna bağlı fişleri sökün. Windows'u yeniden başlatın, tekrar kapatın ve ikinci defa boot edin. İşletim sistemi şimdi, bilgisayara hiçbir USB aygıtının bağlı olmadığını güvenilir bir şekilde anlamış oldu.

Şimdi tarayıcıyı anakartın birinci USB portuna bağlayın. Genelde bu üstteki ya da sol dıştaki yuvadır. Birkaç saniye sonra bilgisayar USB cihazını tanımalı. Eğer tanıımıyorsa USB fişini sökün ve birkaç saniye sonra tekrar takın, gerekirse bunu birkaç defa daha tekrarlayın. USB plug&play'i tarayıcıyı tanıdıysa sürücüyü de kurabilirsiniz. Ayrıca: Birçok denememize rağmen ikinci USB portunda bazı tarayıcıları çalıştırmamız mümkün olmadı, bu yüzden tarayıcılar için USB-1 portunun kullanılmasını tavsiye ediyoruz.

25 Dijital kamera

Hareketli nesnelerde doğru aydınlatma

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

İPUÇU: Bazı dijital kameralar hareketli nesneleri iyi ışık orantılarına rağmen çok karanlık çekebilirler. Bunun suçlusu, hareketli bir nesnede yüksek bir derinlik/keskinlik alanı sağlamak için flaşın çok uzağa atılmasıdır. Resmi daha sonra bir resim işleme programıyla aydınlatılsa-

nız da sonuç yine de yeterince aydınlık olmayacak ve çok flu olacaktır.

Bu gibi durumlarda zaman otomatiklikle daha iyi sonuçlar elde edebilirsiniz: Mümkünse dijital kamerayı manuel çekime ayarlayın. 8 veya 11'li bir flaş ayarlayın, kameradaki mikro denetleyici şimdi uygun ışıklandırma süresini hesaplayacaktır. Bu işlem flaş otomatikliğinden biraz daha hızlı tepki verecektir ve bu yüzden hızlı motiflerde daha kısa bir çekim süresi sağlayacaktır, derinlik keskinliği de buna rağmen yeterince büyük olabilecektir.

26 Ses kartı

Resampling'siz doğrudan dijital ses çıkışı

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

İPUÇU: Bir ses kartı üzerindeki dijital çıkış (SP/DIF) müzik CD'lerinin PC'den en iyi kalitede mesela bir minidisk'e kayıt edilmelerini sağlamalı, en azından teoriye de böyledir. Ancak pratikte yarı PC standardı olan AC97 ile uyumlu birçok yeni ses kartı CD'den 44,1 kHz ile örneklenmiş sinyali zorunlu olarak ve sormadan 48 kHz'e dönüştürürler.

Matematiksel algoritmalarla dayanan bu yeniden hesaplama (resampling) gereksiz yere orijinal sinyalin bozulmasına neden olur, özellikle Soundblaster kartlarda böyle bir durum söz konusudur. Hesaplanan sinyal böylece tüm çıkışlarda yer alır, dijital çıkışta da.

► Bir çözüm yolu, örnekleme hızını kendinizin ayarlayabileceği eski bir ses kartı kullanmaktır. Ancak bu tip kartlarda da SP/DIF çıkışları nadir bulunur. Daha iyi alternatif ise CD-ROM/DVD sürücüsünün dijital ses çıkışını ses kartına değil de doğrudan dışarıya çıkarmak ve ilgili harici aygıtı bağlamaktır. Sürücü normlara uygun bir SP/DIF sinyali (0,6 Volt) veriyorsa işe yarayabilir.

KISA İPUÇLARI

» Büyük etkili küçük ipuçları

Yapışmış fanları kolayca çıkarmak

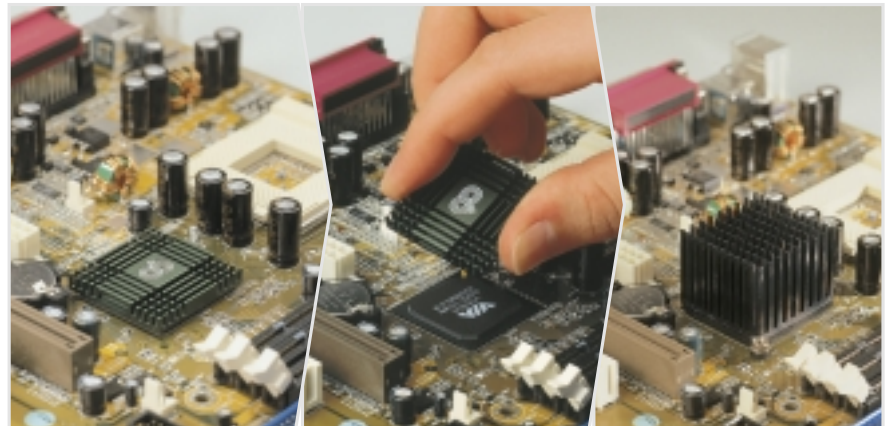
Demir soğutucusuna yapışmış fanı çıkarmakta güçlük çekiyorsanız komple soğutucuyu temiz plastik bir poşetin içine ve ardından da bir saatliğine buzdolabına koyun (dondurucuya değil). Bu sayede yapışkan katılacak ve fanı tornavida ile çıkarmak kolaylaşacaktır. Yapışkan artıklarını daha sonra dikkatlice temizleyin ve parçayı iki saat oda sıcaklığında bekletin.

Anakart: İşlemcinizi değiştirirken anakart BIOS'unun eski CPU'nun ayarlarını tamamen unutmaması ve bu yüzden yeni işlemciyi düzgün tanıyamaması gibi bir durumla karşı karşıya kalabilirsiniz.

Böyle bir durumda BIOS reset'i işe yarayabilir: Bilgisayarı kapatın, güç kablolarını sökün ve eski CPU'yu çıkartın. Daha sonra BIOS-Reset için ilgili jumper'ı (veya Clear CMOS Data) takın veya 10 dakikalığına BIOS pilini sökün. Jumper'ı tekrar çıkartın ya da eski haline getirin, yeni işlemciyi takın ve bilgisayarınızı açın. Şimdi yeni işlemci sorunsuz olarak tanınmalı.

nün dijital ses çıkışını ses kartına değil de doğrudan dışarıya çıkarmak ve ilgili harici aygıtı bağlamaktır. Sürücü normlara uygun bir SP/DIF sinyali (0,6 Volt) veriyorsa işe yarayabilir.

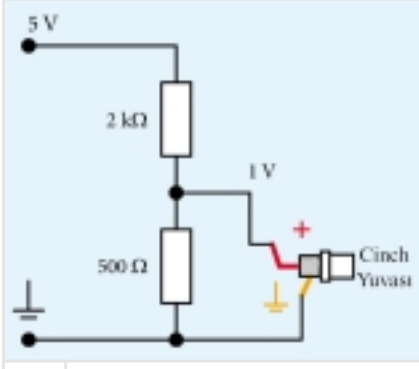
► Elektronikçilerden cinch montaj yuvası satın alın, en iyisi ön panelde uygun bir delik açın ve sinyal devresini (sürücünün kitapçığına bakın) yuvanın orta bağlantısına lehimleyin ve toprak hattını da dıştakine.

23

PASİF SOĞUTMA: VIA KT133A chipsetinin Northbridge'i çok fazla ısınıyor. Ancak daha büyük bir soğutucu gerekli soğutmayı sağlayabiliyor.

Sıradışı İpuçları

27 VOLTAJ AYARI: Voltaj dağıtıcısı dijital ses çıkışlarını frenleyebilir.

Yuvayı bilgisayarın arka tarafındaki bir slot kapağına yerleştirmek istiyorsanız, gerekirse plastik kaplamalarla yuvanın toprak hattını, bilgisayarinkinden izole edin, aksi halde ses sinyalinde parazitler meydana gelebilir.

27 CD/DVD Sürücü

Dijital ses: TTL direncinden SP/DIF yapmak

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

PROFESYONEL İPUÇU: Bazı CD sürücüler dijital ses çıkışında SP/DIF direnci sunmazlar, bunun yerine TTL dirençli (+5 Volt) bir dijital sinyal vardır. Bir voltaj dağıtıcısıyla bunu SP/DIF için uygun bir seviyeye düşürebilirsiniz.

Yaklaşık 2 kOhm'luk ve 500 Ohm'luk iki direnci birbirine lehimleyin, sonra da sinyal hattını daha yüksek olan direncin boştaki bacağına bağlayın. Küçük direncin boştaki bacağı da toprak hattına lehimlenmelidir. Dirençler arasındaki bağlantıya yaklaşık 1 volta indirgenmiş sinyali ayırın ve bunu cinch yuvasının ortadaki bağlantısıyla birleştirin (yukardaki devre şemasına bakınız).

28 CPU Fanı

İşlemci fanını ucuza sessizleştirmek

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

İPUÇU: Profesyonel fanlar gerçi yüksek frekanslı üst uç bilgisayarların bir klima gibi rahatsız edici sesler çıkarmasına engel olurlar, ancak fiyatları da pek de ucuz sayılmaz (bu sayıdaki fan testimize bakınız). Yine de ucuz alternatifler mevcut,

bunlarla tipik küçük fanlardaki 60 mm çaplı fanları 80 mm çaplı fanlarla değiştirebilirsiniz.

Bu değişiklikle dönüş sayısı ve böylece fanın çıkardığı gürültü de azalmış oluyor veya soğutma performansı artıyor. Gerekli tek şey ise işlemci üzerinde yeterince yer olması. Yeni adaptör CPU üzerindeki soğutma kulesini yaklaşık 3-4 cm. yükseltiyor.

29 PDA

Palmtop bilgisayarlardaki kullanım tuzakları

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

İPUÇU: PDA'larda CompactFlash kartları kullanırken dikkatli olmalısınız: Mini bilgisayarınızda CompactFlash slotu varsa kartı çıkarmak için bir çıkartma mekanizması mevcut değildir, tıpkı dijital kameralarda alışık olunduğu üzere. Bellek kartını tekrar çıkartmak isteyenler parmak ucu hünerine sahip olmalılar.

Ancak elbette daha basit bir çözüm var: CompactFlash modülüne kartı takmadan önce yapışkan bantlar yerleştirin. Her bir bantı modülün yarısına kadar alt ve üst tarafından dikkatlice karşılıklı olarak yapıştırın. Dikkatli çalışırsanız bu yapışkan mekanizma birkaç ay işinizi görecektir ve kartı kolayca çıkartabilirsiniz.

30 PDA

iPak ve Palm 505'teki kullanım tuzakları

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

İPUÇU: Ofiste bir iPak avuçiçi bilgisayar kullanıyorsanız ve bunu tatile çıktığınız-

da evde bırakıyorsanız, diske PDA'nızın komple bir yedeğini almayı unutmayın. Zira iki üç hafta sonra sadece akü değil, önbellek pili de boşalmış olur, yani verileriniz uçup gidebilir. Yeni Palm 505'de ise slotla takılan kart tuzağı var: PD kartını asla öyle kolay çıkarmak mümkün değil, bu sırada filigran çıkartma mekanizması kırılabilir.

31 Güç Kaynağı

PC güç kaynağını evrensel güç kaynağına dönüştürmek

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

PROFESYONEL İPUÇU: Halen kullanmadığınız eski bir ATX kasanız mı var? Bunu çöpe atmaya kalkmayın, zira bunun güç kaynağı ile bilgisayarınızdaki CD yazıcı veya büyük sabitdiskler gibi elektrik canavarlarını yeterli güçle besleyebilirsiniz. Kasadaki eski güç kaynağı anakart fişine temiz 3.3 V, 5 V ve 12 voltluk güç sağlar (pin yerleşimini her anakart kitapçığında bulabilirsiniz).

PROBLEM: Anakart olmadan ATX güç kaynağı çalışmaz. Burada da çözüm Pin 14 ve Pin 15 arasındaki basit bir kablo köprüsü. Doğru pinleri bulmak için anakart fişini yatay olarak tutun. Altan bakıldığında "burnu" gösteren soldan dördüncü ve beşinci pinlerdir bunlar (yeşil ve siyah).

DİKKAT: Ek güç kaynağını sadece zorunlu durumlarda kullanın, aksi halde güç kaynağını bozabilecek fonksiyon arızaları ile karşılaşabilirsiniz. Ek güç kaynağını elektrikle beslemek temel bir elektrik bilgisi gerektiriyor. Burada uzman yardımı almanızda fayda var.

28

SESSİZ FAN: Adaptör halkası daha büyük ve daha sessiz CPU fanlarının takılmasına imkan sağlıyor.

» INTERNET

Cep ve Web İçin İlginç İpuçları

CHIP, birkaç küçük ipucu ile cep telefonunuzu nasıl geliştirebileceğinizi veya internetin derinliklerinde nasıl sörf edebileceğinizi gösteriyor.

32 Standby Süresi

Mobil telefonları derin uykuya yatırmak

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

İPUÇU: Cep telefonunuzun bekleme (standby) süresi üreticinin söylediğiyle aynı değilse bunun nedeni eski bir SIM kartı olabilir. Yeni kartlar “deep sleep mode” denilen derin uyku modunu destekliyorlar, burada kartın güç beslemesi komple kesiliyor. Bu şekilde bekleme süresi üç katına kadar çıkabiliyor. Halen eski bir SIM kartınız varsa GSM operatörünüzden eski kartınızı yeni nesil bir kartla değiştirmesini isteyebilirsiniz.

Nokia 6150 veya 6110'larda *746025 625# tuş kombinasyonu ve [Giriş] tuşuna basarak kartın bu modu destekleyip desteklemediğini öğrenebilirsiniz. Kart bu modu destekliyorsa ekranda “Sim clock stop allowed” mesajı görünmelidir.

33 SIM Kilidi

Kilitli cep telefonlarındaki kilidi açmak

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

Masraf: Kablo, yaklaşık 15 dolar

HACKER İPUÇU: İkinci el bir cep telefonuna sahip olduysanız ve telefonda SIM kilidi varsa, siz de başka bir GSM operatörünün hattına sahipseniz, telefonu kullanabilmek için önce SIM kilidini açmanız gerekir. İnternette kilidi açmak için gerekli tüm araçları bulabilirsiniz. Bunun için sadece PC'deki verileri cep telefonuna transfer edecek data kablosuna ve ilgili yazılıma ihtiyaç var. Özellikle Siemens C35i ve bazı Nokia modelleri kolayca kırılabilir.

C35i'de sadece veri kablosu yeterli, bu kabloyu birçok cep telefonu mağazasında bulabilirsiniz. Nokia telefonlar için hacker'lar özel bir “flasher” kablosu temin ediyorlar, mesela www.datacable.de adresinde bu tip kablolar satılıyor. Flasher kablosuyla cep telefonuna yeni bir firm-

ware transfer etmek ve böylece SIM kilidini açmak mümkün olabiliyor. Genelde firmware kaynağı olarak aynı cep telefonunun “kilitsiz” ve aynı firmware numarasına sahip modeli kullanılıyor. Firmware sürümünü *#0000# tuş kombinasyonu ile kolayca öğrenebilirsiniz.

Kilitli olmayan cep telefonundan ilgili firmware bilgisayara aktarılıyor ve daha sonra da kilitli olan cep telefonuna yükleniyor. Bu iş için Nokia Resource adındaki aracı kullanabilirsiniz, www.gsmunlock.com gibi sitelerde bu tip araçları bulabilirsiniz. Bu sitede ayrıca başka üreticiler için de araçlar bulunuyor. SIM kilidinin açılması modelden modele göre farklılık gösterdiği için bu ve benzeri “unlock” sitelerinde her modele özel “unlock” rehberleri bulunuyor.

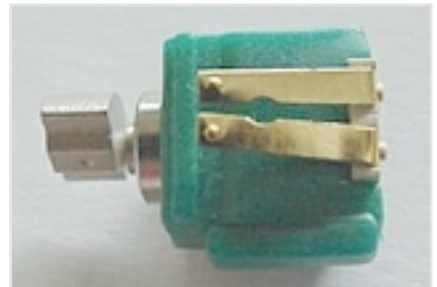
34 Nokia 3210

Titreşim alarımını kendiniz yapın

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

Masraflar: Kablo, tornavida, motor, yaklaşık 25 dolar

PROFESYONEL İPUÇU: Çok yaygın olarak kullanılan Nokia 3210 cep telefonunda normalde titreşim alarımı yok, ancak bu özelliği sonradan eklemeniz mümkün. Cep telefonu bu tip montaj işlerinde gerekli olan en önemli alet Torx-T6 tornavidadır, zira sadece bu tip bir tornavida ile cep telefonundaki vidaları sökebilirsiniz. Titreşim motorunu cep telefonu tamiraty yapan yerlerde veya elektronik-

34 Sessiz Alarm: Bu motor cep telefonunuzun titreşmesini sağlayacaktır.

DİKKAT!

Cep telefonunuzun içinde bir modifikasyon yapmaya karar verdiğinizde, cihazın içini açtığınız anda garantisinin geçersiz olacağını aklınızda bulundurun. Satın aldıktan hemen sonra cep telefonuna saldırıp içini açar ve kullanılmaz hale getirirseniz yenisiyle değiştirilmeyecektir. Ayrıca cep telefonunuzun vidalarını sökerken çok dikkatli olmalısınız, zira içerdeki parçalar çok hassaslar ve kolayca kırılabilir. Kendinizin yapacağı bir Firmware güncellemesi de cihazın garanti kapsamı dışında kalmasına neden olacaktır.

Sıradışı İpuçları

çilerde bulabilirsiniz, fiyatı yaklaşık 15-20 dolar. Motoru monte ederken çok dikkatli olmanız gerekiyor, zira cep telefonunun içi çok kolay kırılabilir. Ve bir parça kırıldığında da bu parçayı yenisiyle değiştirmek çok zor, zira son kullanıcıya düşük miktarlarda bu tip parçalar genelde satılmıyor.

Öncelikle cep telefonunuzun arka kapağını ve aküyü sökün. Daha sonra anteni çıkarmanız gerekiyor. Bu anten cep telefonunun başında beyaz seramik parçanın içinde bulunuyor. Antenin sabitleme klipslerini azami dikkatle ince uçlu düz tornavida ile kenara itmeliyorsunuz. Anteni çıkardıktan sonra iki Torx vidası göreceksiniz, bunları sökmeniz gerekiyor, ancak bu sayede metal kapağı çıkartabilirsiniz. Kapağın altında şimdi uzun bir destek göreceksiniz. Titreşim motorunu bu desteğin sol kısmına yerleştirmelisiniz. Daha sonra cep telefonunuzu tekrar birleştirin.

Titreşim alarımının sorunsuz olarak çalışması için firmware'inin de güncellenmesi gerekiyor. Bunun için gerekli yazılımı mesela <http://www.guenstig-mobil.de/e/software/NkProfile.zip> adresinde bulabilirsiniz. Verileri cep telefonuna aktarmak için özel bir veri kablosuna ihtiyacınız var, bu kabloyu www.datacable.de gibi sitelerde bulabilirsiniz. Kablo nun bir ucunu bilgisayarınıza diğerini de cep telefonuna bağlayın. Her şey sorunsuz olarak gerçekleştiyse restoran ve benzeri yerlerde de sesli alarm tonlarının ve kızgın bakışların rahatsızlığını üzerinizde hissetmeden bir sonraki çağrıyı bekleyebilirsiniz.

35 İnternet Explorer

Standart arama motoru olarak Google kullanmak

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

İPUÇU: İnternet Explorer'ın "Ara" alanında standart olarak MSN arama motoru çıkar. Bunun yerine Google kullanmayı tercih ederseniz <http://www.google.com/google.reg> adresine girin ve GOOGLE.REG dosyasını yükleyin ve üzerine çift tıklayın. Windows şimdi Registry'ye yeni arama motoru olarak Google'ı kaydedecektir. İlerde "Ara" düğmesine tıkladığınızda Google'ın arama motorunu içeren bir pencere açılacaktır.

36 Sansürlü Sörf

Peer to peer tabanlı Browser kullanmak

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

İPUÇU: Peer to peer tabanlı bir browser olan Free Bird internetteki kilitli sayfaları da açabiliyor. Bu browser'ın geliştirilmesinin ardındaki düşünce, totaliter devletlerde çoğunlukla belirli web sitelerinin URL adreslerinden yasaklanmaları. Modern diye tanımlanabilecek ülkelerde de işveren patronlar çalışanlarının internet bağlantısını kişisel amaçları için kullanmalarını istemiyorlar, bu yüzden belirli siteleri veya hizmetleri erişime kapatıyorlar. Free Bird tarayıcısı bu tip kilitleri, bir web sitesinin kaynağını örtüp gizleyerek aşabiliyor.

Bu da şöyle gerçekleşiyor: Sörfçü bir web sitesini çağırdığında bu talep şifrelenmiş olarak Free Bird'in peer to peer ağına gönderiliyor. Bu ağa bağlı diğer bilgisayarlar istenilen siteyi çağırıyorlar ve alınan verileri yine şifrelenmiş olarak siteyi talep eden bilgisayara iletiyorlar. Free-Bird tarayıcısını internette <http://www.photonosoftware.de/FreeBird/> adresinde bulabilirsiniz.

37 Web Videoları

Streaming media videolarını yüklemek

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

İPUÇU: Sinema filmi fragmanları ve Web-TV genelde ASF formatında bilgisayarlarımıza aktarılırlar. Bu formatın bazı avantajları vardır: Film, henüz transfer sırasında izlenmeye başlanabilir, otomatik olarak bağlantı hızına göre kendini ayarlayabilir ve bu esnada sabitdiske kaydedilmez (buna bir çeşit dahili kopyalama koruması da denilebilir).

İşte burada ASF Recorder devreye giriyor. Bu program ASF formatında gönderilen içerikleri tespit edip sonra da kaydediyor. Bu sırada ilgili dosyayı doğrudan kaynağından çekiyor. Bu da en yüksek streaming kalitesinde download sağlıyor. ASF Recorder'ı www.webattack.com adresinde bulabilirsiniz. Ancak programın dinamik web sayfalarındaki download'larda problemleri var.

ASF Recorder işe yaramazsa Hyper-

cam adlı araç size yardımcı olabilir. Bu programı da www.hyperionics.com adresinde bulabilirsiniz. Hypercam ekrandaki istenilen alanlardaki içerikleri eşzamanlı olarak kaydediyor. Ekranın ortasında bir streaming video oynatılıyorsa yapmanız gereken tek şey pencerenin koordinatlarını tam olarak belirtmektir. Hypercam daha sonra tanımlanan bu alandaki hareketleri AVI formatında kaydedecektir.

Overlay penceresindeki görüntüleri kaydetmek istiyorsanız şu ayarları yapmalısınız: Real Player'dan kayıt yapmak istiyorsanız normal görünümde "View"e tıklayın. Burada "Preferences"i seçin ve daha sonra "Performance" sekmesine geçin. Sağ alt köşedeki "Use optimized video display"deki işareti kaldırın. "Tamam"a tıkladığınızda video kayıt sorunsuz olarak gerçekleşmeli.

Microsoft Media Player 7'de buna karşın "Araçlar – Seçenekler" simgelerine tıklayın ve burada "Başarımlar" sekmesine geçin ve video performansı alanında "Donanım ivmelendirme"sini en sola çekin.

38 Web Videoları

Real Media'dan AVI dosyası yapmak

Zahmet: ☐ ☐ ☐ Etki: ☐ ☐ ☐

İPUÇU: Streaming media devi Real Networks codec'lerini bugüne kadar gizli tutuyordu. Bu yüzden Real-Media formatındaki dosyaları başka bir biçime dönüştürmek neredeyse imkansız. Neredeyse çünkü öyle bir program var ki, bu işi kısmen başarabiliyor. Tinra adındaki bu program Real formatındaki dosyaları AVI'ye dönüştürüyor. Dosyalar bu sırada maalesef sıkıştırılmıyor, bu yüzden kolayca yüzlerce megabyte'lık dosyalar oluşabiliyor. Yaklaşık 3 MB'lık bir Real Media dosyasından böylece 160 MB'lık bir AVI filmi ortaya çıkıyor. Tinra yine de resim kalitesi konusunda başarılı sayılır ve işini de hakkıyla yapıyor. Bu aracı <http://evc.to/tinra> adresinde bulabilirsiniz.

Yaptığımız testlerde programın Windows 2000 altında çalışmadığını gördük, buna şaşmamak gerek çünkü Tinra henüz 0.03 Alpha sürümünde.

FK / MB / SR /

Ufuk Yamankılıçoğlu, uyaman@chip.com.tr

İÇİNDEKİLER

Ekran Kartı
Utopia ATI Radeon 8500
Notebook
Asus B1000
Anakart
Abit TH7II-Raid

Ekran Kartı
Leadtek GF3 TI 500 TD
CD Yazıcı
TDK CyClone 24/10/40
GamePad
M. Sidewinder Game Pad

GamePad
Abit Siluro GeForce3 VIO
ADSL Modem
Arescom NetDsl 800
Laser Printer
HP Laserjet 1000W

Ekran Kartı
Cardexpert GF2 MX 400
CD-RW
LG GCE-8160B
Joystick
M. SideW. F.Feedback 2

DVD
LG DRD-8160B
Firewire Kartı
Kouwell PCI to Firewire
Anakart
Abit ST6-Raid

Yeni Donanım TESTLERİ

Bilgisayar piyasasına her ay yeni ürünler katılıyor. CHIP Test Merkezi olarak size bu ürünleri mümkün olduğunca tanıtmayı hedefliyoruz. Her ay bu sayfalarda yeni ve ilginç donanım ürünlerinin incelemelerini bulabilirsiniz.

■ Bu ay Test Merkezimize yine birbirinden ilginç ürünler geldi. Bunların arasında sivrilenenlerin başında, ayın ürünü olarak seçtiğimiz Utopia ATI Radeon 8500 geliyor. Henüz çok yeni olan bu ekran kartının, Geforce3 Titanium 500

kartlarının en önemli rakibi olduğunu söyleyebiliriz. Geforce3 Titanium 500 ile bu kartı karşılaştırdığımızda, çok ilginç sonuçlar elde ettik. Detaylarını ilerleyen sayfalardan okuyabilirsiniz. Geforce3 derken, bu ay incelemede yer alan Winfast Geforce3 Ti 500 TD ürününden de bahsetmeden geçmeyelim. Testlerimizde, gerek yüksek performansı gerek ergonomisi ile Winfast Geforce3 Ti 500 TD oldukça başarılıydı. Ama fiyatına bakıldığında, bu kartın ancak performanstan herhangi bir şekilde bir ödün vermek istemeyen kullanıcılar tarafından tercih edileceğini belirtmemiz gerekiyor. Test Merkezimize katılan ve bomba ürün olarak nitelendirdiğimiz

bir diğer ürün ise TDK'nın CD yazıcısı. 24 X yazma hızı ile şu ana kadar test ettiğimiz CD yazıcılar arasındaki en hızlı cihaz olan bu ürün, kendisinden çok söz ettireceği benziyor.

Evine veya işyerine bir ADSL hat almak isteyen kullanıcılar için Arescom'un hem USB hem de ethernet bağlantılı modemini ilerleyen sayfalarda görebilirsiniz. Küçük çaplı şirketler ve home-ofis kullanıcılarına tavsiyemiz ise, bu ay incelediğimiz ve fiyatını uygun bulduğumuz HP Laserjet 1000W ürününe bir göz atmak olacak. Her ay olduğu gibi bu ay da inceleme sayfalarımızda yeni anakartları bulmak mümkün. Yeni nesil Pentium 4 ve Tualatin işlemcilerle uyumlu olan Abit'in iki değişik anakartını incelemelerimize dahil ettik. Son olarak oyun çılgınlarına ilginç geleceğini düşündüğümüz haberimizi de verelim: Microsoft'tan iki yeni ürün var.

Ecevit Bıktım, ecevitb@chip.com.tr

DEĞERLENDİRME

Donanım test sayfalarında, ürünler hakkında detaylı bilgi ve ürünleri puanlandırarak bir not sistemi bulabilirsiniz. Puanlama sisteminin karmaşık olmaması için iki kategori oluşturduk. Bunlar "CHIP Puanı" ve satın almada önemli bir rol oynayan "Fiyat/Performans Oranı". Tüm ürünleri daha önce belirlediğimiz test platformu ve test kriterlerine uygun olarak inceleyip değerlendiriyoruz. Böylece önceki aylarda yer alan benzer ürünleri de birbirleri ile karşılaştırma fırsatını yakalayabilirsiniz. Bu yeni puan sistemini ürünleri daha kolay değerlendirip sıralandırmak

için uygun gördük. Böylece puanlandığımız ürünleri başka ürünler ile kıyaslayıp size göre bir alternatif oluşturup oluşturmadığını belirleyebilirsiniz. Ürünlerin teknik verilerini ayrıca bir kutu halinde vermemizin sebebi ise, ürünler arasında karşılaştırmayı kolaylaştırmak. Burada test edilen ürünler, eğer puanları tutarsa her ay güncellediğimiz TOP 10 listelerimizde yer alabilecekler. Bu sayede piyasada bulunan en iyi 10 ürünü bir bakışta görebilirsiniz. Top 10 listelerinin tamamına www.chip.com.tr adresinden de ulaşabilirsiniz.

CHIP ONLINE

Ayın ürünü hakkında daha fazla bilgiyi ve geçmiş sayılarda tanıtılan ürünlerden bazılarını www.chip.com.tr/donanim adresinde bulabilirsiniz.

TOPLAM CHIP PUANI

çok iyi	■■■■■	(100–90 Puan)
iyi	■■■■■	(89–75 Puan)
orta	■■■■■	(74–60 Puan)
vasat	■■■■■	(59–45 Puan)
kötü	■■■■■	(44–20 Puan)
çok kötü	■■■■■	(19–0 Puan)

FİYAT/PERFORMANS

çok iyi	■■■■■	(100–90 Puan)
iyi	■■■■■	(89–75 Puan)
orta	■■■■■	(74–60 Puan)
vasat	■■■■■	(59–45 Puan)
kötü	■■■■■	(44–20 Puan)
çok kötü	■■■■■	(19–0 Puan)

Donanım Testi

AYIN ÜRÜNÜ
CHIP
12/2001

CHIP TOP 10 3.Sıra

Ekran Kartı

UTOPIA ATI
RADEON 8500

CHIP PUANI

FİYAT/PERFOR.

FİRMA Empa
BİLGİ İÇİN www.empa.com.tr
FİYAT 290 \$ + KDV

TEKNİK VERİLER

İşlemci	Ati Radeon 8500
Bellek	64 MB DDRAM
Chip frekansı	250 MHz
Bellek frekansı	275 MHz
Bus	AGP 4X/2X
Konnektör	VGA, S-video, DVI

Notebook

ASUS
B1000

CHIP PUANI

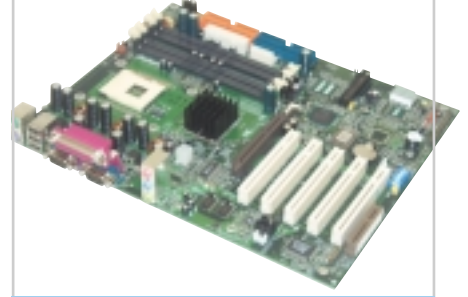
FİYAT/PERFOR.

FİRMA Boğaziçi, Çizgi Elektronik
BİLGİ İÇİN (212) 217 29 29,
(212) 356 70 70
FİYAT 2799\$ + KDV

TEKNİK VERİLER

İşlemci	Intel Pentium III 1000 Mhz
Bellek	256 MB
Sabitdisk	30 GB IBM
Ekran	15 TFT
Ağırlık	3.3 kg

Anakart

ABIT
TH7II-RAID

CHIP PUANI

FİYAT/PERFOR.

FİRMA Okyanus
BİLGİ İÇİN (212) 356 70 70
FİYAT 197\$ + KDV

TEKNİK VERİLER

Form faktörü	ATX
Chipseti	i850
İşlemci frekansı	BIOS
FSB hızı	400 MHz
Bellek yuvası	4x184 pin RDRAM
Slot sayısı	1 AGP, 5 PCI, 1 CNR

Kral öldü yaşasın Kral! ATI Radeon 8500, Geforce3 Titanium 500 kartlarının karşısına çok ciddi bir rakip olarak çıktı. Öyle ki bu kartla birlikte bir çok yenilik de geldi: Örneğin, Truform teknolojisi. Bu teknoloji sayesinde 3D objeleri minimum bellek kapasitesi ile en iyi kalitede görebilirsiniz. Texture ve veri işlemleri için yeterince belleğe bu sayede sahip olunabiliyor. ATI Radeon 8500'un diğer bir yeniliği ise Charisma Engine II motoru. Charisma Engine II oyunlarda Transform, Lighting ve Clipping özelliklerini ve Hyper-Z-teknolojisini hızlandırıyor. Klasik olarak nitelendirebileceğimiz benchmark'larda ATI istenen performansı rahatlıkla verebildi. Geforce3 Titanium ile karşılaştırıldığında aralarındaki fark çok küçük değerlerde. Quake3A ve 3Dmark 2000 testlerinde Geforce3 Titanium çok az bir farkla öne geçti. Daha büyük boyutlarda texture kullanan 3D Mark 2001 testinde ise ATI Radeon 8500 Geforce3 Titanium'u rahatlıkla solladı.

SONUÇ: ATI bu yeni ürününde DVD, TV ve Dual monitör özelliklerinin yanı sıra oyunlarda yüksek performans değerleri ile karşımıza çıkıyor.

- + Uygun performans/fiyat oranı
- + VGA-Out, DVI-I ve S-video çıkışına sahip
- + Birçok özellik kullanıcıya tek bir kart üzerinden sunuluyor

Tam teşekküllü bir notebook: Günümüzde dizüstü bilgisayarların çoğunun, aynı zamanda bir multimedya cihazı olduğunu da söyleyebiliriz. Çünkü bu cihazlara entegre edilen DVD-Rom, 1 GHz işlemci, 3D grafik chip'i, ses chip'i ve modem gibi donanım bileşenleri sayesinde notebook'lar oyun oynamanın dışında her türlü ihtiyaca cevap verir hale getirildiler.

Bu ay incelememiz için gönderilen Asus B1000 yukarıda saydığımız donanım bileşenlerinin tümüne sahip olan bir notebook. Hatta bu üründe yok yok. IEEE 1394 port'larından tutun da ethernet hatta güvenliği arttırmak için bir parmak izi okuyucusu bile notebook'a dahil edilmiş. Ayrıca notebook'un sürekli seyahat edenlere ilginç gelecek bir özelliği de, disket yuvasını çıkarmak sureti ile elde edilecek olan ikinci bir pil yuvası bulunması... İki adet pil ile yaklaşık 6 saat gibi bir süre içinde kesintisiz olarak çalışabilen Asus B1000, multimedya kullanıcılarını da unutmuyarak ürüne çeşitli fonksiyonlar dahil etmiş.

SONUÇ: Bir Home PC'yle aynı güç ve özelliklere sahip bir notebook almaya karar vermeden önce Asus B1000'i incelemenizi tavsiye ederiz.

- + Parmak izi okuyucusu ile güvenlik
- + Yüksek ergonomi
- + Birlikte iki adet pil veriliyor

RDRAM ve Socket 478 kombinasyonu: Pentium 4 işlemcilerin çıkması ile birlikte kullanıcılar ne tür bir anakart almaları gerektiğini bilemez oldular. Markaya karar vermek bazı kullanıcılar için kolay olabilir ama chipset seçimi ve onunla birlikte oluşan bellek seçimi çoğu kullanıcıya büyük zorluklar yaşıyor. 478 pin'li işlemciye sahip olan ve bu işlemcisini RDRAM'lerle çalıştırmak isteyen kullanıcılar için Abit yeni model bir anakart piyasaya sürdü. Abit TH7 II RAID adını taşıyan bu ürün Willamette ve Northwood işlemcilerini destekliyor. Buna ek olarak HighPoint'in ATA100 RAID kontrollerini üzerinde barındıran Abit, kullanıcıya yüksek bir performans artışı sağlıyor. Üzerinde bir ses chip'i olan bu anakartta beğendiğimiz özelliklerin başında, genel olarak iyi bir performansa sahip olması geliyordu. Bu kart, bu özelliğinin yanı sıra kararlılığı ile de bizi memnun etti.

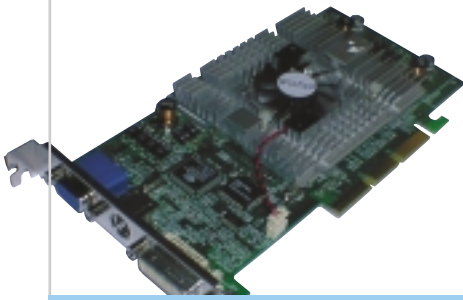
SONUÇ: Testlerimizde memnuniyet verici sonuçlar elde ettiğimiz bu anakartı kendi platformumuza referans board olarak dahil ettik. Bu yüzden bu anakartı okurlarımıza rahatlıkla tavsiye ediyoruz.

- + RAID teknolojisini destekliyor
- + Kullanıcıya iyi bir chipset bellek kombinasyonu sağlıyor
- + Onboard ses chip'ine sahip

Donanım Testi

CHIP TOP 10 1.Sıra

Ekran Kartı

**LEADTEK WINFAST
GEFORCE3 TI 500 TD**

CHIP PUANI

FİYAT/PERFOR.

FİRMA Kont, Multimedia
BİLGİ İÇİN (216) 499 62 99,
(212) 212 98 50

FİYAT **430\$ + KDV**

TEKNİK VERİLER

İşlemci	nVidia Geforce 3
Bellek	64 MB DDRAM
Chip frekansı	240 MHz
Data Rate	500 MHz
Bus	AGP 4X/2X

CHIP TOP 10 2.Sıra

CD Yazıcı

**TDK CYCLONE
24/10/40**

CHIP PUANI

FİYAT/PERFOR.

FİRMA Ufotek
TELEFON (212) 336 61 00
FİYAT **175\$ + KDV**

TEKNİK VERİLER

Arabirim	ATAPI
CD-R	24X
CD-RW	10X
CD-ROM	40X
Bellek	2 MB
İşletim sistemi	Windows 95, 98, 2000, Me

GamePad

**MICROSOFT SIDEWINDER
GAME PAD USB**

CHIP PUANI

FİYAT/PERFOR.

FİRMA Microsoft Türkiye
BİLGİ İÇİN (212) 258 59 98
FİYAT **18\$ + KDV**

TEKNİK VERİLER

Arabirim	USB
İşletim sistemi	Windows 98 ve sonrası
Tuş sayısı	8 tuş
Tetik düğmesi	2
Tuş takımı	8 yollu
Teknolojisi	Dijital

Overclock'lu Geforce3'ler piyasada: TNT, Geforce ve Geforce3 derken şimdi de nVidia Geforce Titanium serileri ile karşımıza çıktı. Bu ay sizin için Leadtek firmasının en son ürünü olan ve Winfast Geforce 3 Ti 500 TD olarak adlandırılan ekran kartını incelemeye aldık. Titanium 500 TD nVidanın en hızlı ürünü olarak kabul ediliyor. Bu yeni nesil ekran kartının performans olarak üstün olmasının sebebi genel olarak iki nedene dayanıyor. Bunlardan ilki arttırılmış chip frekansı, diğeri ise 500 MHz'de çalışan Data Rate oranı ve chip'in çekirdeğinde yer alan bir shadow-buffer. Leadtek Geforce3 Ti 500 TD testlerimizde özellikle 32 bit renk derinliğindeki uygulamalarında üstün bir performans sergilemeyi başardı. Buna ek olarak Q3 testimizde de en yüksek sonucu elde eden kart, genel performans olarak da üst sıralara yerleşmeyi başardı.

SONUÇ: Geforce3 Titanium'un normal Geforce3'e göre en önemli üstünlüğü, kullanılan bellek ve chip frekansı. Shadow-buffer özelliği ise her iki üründe de mevcut. Bu yüzden bu ürünü satın almadan önce bir kere daha düşünmekte fayda var.

- + 4 nanosaniyelik belleklerle hızlı iletişim
- + Oyunlarda yüksek bir performans
- + Ergonomisi yüksek

TDK ile yüksek hızlara: Yeni CD yazıcıların teknolojik olarak üst seviyelerde yer aldığını söyleyebiliriz. Öyle ki günümüzde işini doğru yapamayan bir CD yazıcı bulmak neredeyse imkansız. Buna ek olarak, yeni CD yazıcılar farklı yazma teknikleri ile de dikkat çekiyorlar. Daha çok CD medyaları ile adını duyduğumuz TDK, bu ay inceleme fırsatı bulduğumuz CyClone 24/10/40 adlı CD yazıcısıyla piyasaya hızlı girmeyi başardı. Adından da anlaşılacağı gibi bu CD yazıcısı 24X hızında CD'leri yazabiliyor. Hesaplandığında bu cihazın bir CD'yi 3 dakika gibi bir sürede yazması gerektiğini söyleyebiliriz. Ama test esnasında bu değere ulaşamadığımızı da belirtmekte fayda var. Yine de TDK CyClone yaklaşık dört dakikada CD yazma işlemini tamamlamayı bildi. Ayrıca, CD Clone uygulamalarında da cihaz kendisinden bekleneni veriyor. Hatta hata düzeltme performansı da gayet iyi çalışıyor. Ama tekrardan yazma işlemi ile Audio Grabbing uygulamalarında TDK biraz zayıf kalıyor. Buna ek olarak 800 MB CD medyalarda kullanıcıya sorunlar yaşatabiliyor.

SONUÇ: TDK, 24X CD yazma hızı ile piyasanın en hızlı cihazlarından.

- + Yüksek hızda CD yazıyor
- + BurnProof teknolojisini destekliyor
- + Dokümantasyon ve birlikte gelenler

Oyun deneyimlerinizi arttırın: Oyun oynarken kontrolü elinizde tutun. Yapmanız gereken işlem çok basit. USB arabirimden Microsoft SideWinder Game Pad USB cihazını sisteminize bağlayın ve oyuna başlayın. Cihazın ergonomik yapısı sayesinde oyun çılgınları özellikle spor, action ve arcade tarzı oyunlarda istedikleri heyecanı bulabilirler. Buna ek olarak kullanıcılar oyunlarda yüksek bir performansın yanı sıra yüksek bir kontrol kabiliyetine de sahip olabilecekler. Kullanıcıya bu özellikleri sağlayanlar, cihazın üzerindeki 8 düğmesi, 8 yollu dijital çapraz tuş takımı ve 2 tetik düğmesi. Bu cihazın önemli bir özelliklerinden biri, işlemciye yük bindirmeden bağımsız bir şekilde çalışabilmesi sayesinde veri transfer hızının 1.5MB/saniye'ye kadar çıkması. Microsoft'un Game Pad'i ile sisteminize birçok özellik katabilirsiniz. Örneğin CD-Rom'unuzu, mouse'unuzu kontrol edebilirsiniz veya en sevdiğiniz Windows uygulamalarını tek bir tuşla çalıştırabilirsiniz.

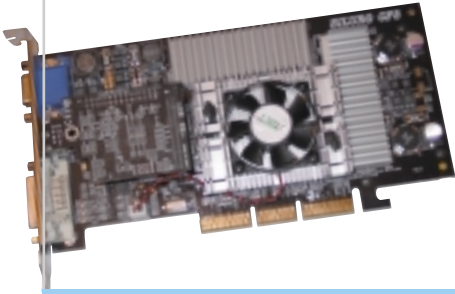
SONUÇ: SideWinder'ın dijital tuş takımı sayesinde oyun çılgınlarının ihtiyaçlarını fazlasıyla karşılayacağını düşünüyoruz.

- + Dijital tuş takımı sayesinde daha rahat kullanım
- + Programlanabilir tuş takımı
- + Geniş yazılım desteği

Donanım Testi

CHIP TOP 10 2.Sıra

Ekran Kartı

**ABIT SILURO
GEFORCE3 VIO**

CHIP PUANI

FİYAT/PERFOR.

FİRMA Okyanus
BİLGİ İÇİN (212) 356 70 70
FİYAT **380\$ + KDV**

TEKNİK VERİLER

İşlemci nVidia Geforce 3
Bellek 64 MB DDRAM
RAMDAC 350 MHz
Data Rate 460 MHz
Bus AGP 4X/2X
Konnektör VGA, S-video, DVI

ADSL Modem

**ARESCOM
NETDSL 800**

CHIP PUANI

FİYAT/PERFOR.

FİRMA Teknotel Ere
BİLGİ İÇİN (216) 384 87 60
FİYAT **175\$ + KDV**

TEKNİK VERİLER

Arabirim USB, ethernet
Splitter Var
Standart ANSI T1.413, G.dmt, G.lite
Download hızı Maksimum 8 Mbit/sn
Upload hızı Maksimum 1.5 Mbit/sn
İşletim sistemi Windows, Mac, Linux, Unix

Lazer Yazıcı

**HP LASERJET
1000W**

CHIP PUANI

FİYAT/PERFOR.

FİRMA HP Türkiye
BİLGİ İÇİN (212) 224 59 25
FİYAT **250\$ + KDV**

TEKNİK VERİLER

Arabirim USB
Dakikadaki baskı sayısı 10
Baskı çözünürlüğü 1200 dpi
İşlemci 48 Mhz RISC
Boyutu 415x486x253 mm
Ağırlığı 8 kg

Her ihtiyaca uygun: Yeni nesil ekran kartlarının işi çok zor. Çünkü herhangi bir kartın pazara hakim olabilmesi için fonksiyonel olarak üstün ve özellikle oyunlarda sürekli olması şart. Buna ek olarak grafik chip'lerinin oyunlarda çeşitli özellikleri destekleyebilmeleri için oyun geliştiricilerinin ihtiyaçlarına da cevap verebilmeleri gerekir. Bu yüzden nVidia'nın Geforce serisi, yeni ürünü ile resim kalitesini güçlendirerek kullanıcıya farklı özellikler sunmaya başladı. Geforce3 adını taşıyan bu yeni ekran chip'i High End Grafik chip'ler piyasasına girmek için hedeflenmiş. Abit de bu ekran chip'ini nVidia'dan alarak kendi ekran kartı ailesini Siluro Geforce3 Vio adı altında genişletti. NfiniteFXTM motorunu kullanan bu 256 bit'lik kart, gerek multimedya gerekse oyun uygulamalarında istenilen performans artışını rahatlıkla sağlayabiliyor. Bunun sebebi, bu kartın High-R Antialiasing, Lightspeed Memory Arch. gibi özelliklerle donatılmış olması.

SONUÇ: Oyunlarda elde ettiği yüksek performansları ile tanıdığımız Abit ekran kartları şimdi de multimedya fonksiyonları ile dikkat çekiyorlar.

- ⊕ Yüksek performans
- ⊕ Geniş yazılım desteği
- ⊕ Kartın üzerinde S-video ve DVI çıkışı var.

USB ve ethernet bağlantısı bir arada: 24 saat kesintisiz internete bağlı olmaya ve buna karşılık aylık sabit bir ücret ödemeye ne dersiniz. Üstelik en az 128 kbps hızında ve telefon hattınızı feda etmeden. Türk Telekom'un sunduğu ADSL teknolojisi bunu her kullanıcı için mümkün kılıyor. Oturduğunuz bölgeye ADSL hizmeti gelmiş ise o zaman yapmanız gereken tek şey, bu bağlantıyı destekleyecek bir modem almak. Bu modemlerden biri bu ay incelediğimiz Arescom'un NetDSL 800 modeli. Arescom NetDSL, istendiğinde USB istendiğinde ethernet kartı üzerinde haberleşmeyi sağlayan bir ürün. Üzerinde bir splitter bulunduran cihazla hattınızı koparmadan telefon görüşmelerinizi gerçekleştirebilirsiniz. Arescom kurulumunda bazı zorluklar yaşatabiliyor. Ama birlikte verilen yazılım sayesinde modemi istediğiniz gibi ayarlayabilir ve kontrol ettirebilirsiniz.

SONUÇ: Arescom NetDSL 800'un kullanıcıya sunduğu bağlantı seçenekleri ve splitter fonksiyonu modemi ayrıcalıklı kılmaya yetiyor. Bu özelliklerin üzerine bir de uygun fiyatı eklediğimizde, karşımıza muazam bir birleşim çıkıyor.

- ⊕ İsteğe göre USB ya da ethernet arabirimini kullanabiliyor
- ⊕ Birlikte verilen yazılımın kolay kullanımı
- ⊖ Dikkatli bir kurulum gerektiriyor

Home-ofis kullanıcılarının yeni yardımcısı: Ekran kartları ve işlemcilerde yaşanan hızlı değişimleri takip etmek bir hayli zorlaştı. Oysa lazer yazıcılarda bu durum farklı. Bu ürünlerde yaşanan değişimler epey nadir. Gerçi lazer yazıcıların baskı kaliteleri zaten iyi idi ama, hızları için aynısını söyleyemiyoruz. Bu ay Test Merkezi'mize incelenmek üzere gönderilen HP Laserjet 1000W, USB arabirimine sahip olan ve dakikada 10 sayfa baskı yapabilen bir lazer yazıcı. Kullanıcıya kolay bir kullanım sağlayan HP yazıcı, üzerinde 48 MHz'lik bir RISC işlemci taşıyor. Buna ek olarak 1200 dpi baskı çözünürlüğü ve 1 MB belleğe sahip bu ürün, ilk baskı için 15 saniyeye ihtiyaç duyuyor. Office baskı hızı gayet iyi olan bu yazıcı için, ne yazık ki aynısını grafik baskı hızında söyleyemiyoruz. Buna rağmen cihazın baskı kalitesi beğenimizi kazandı. 1200 dpi baskı çözünürlüğünde resim ve grafikler iyi bir tonlama ile basılıyor.

SONUÇ: Maksimum 216x356 mm. ile minimum 76x127 mm. boyutlarındaki kağıtlara baskı yapabilen bu cihaz uygun boyutu ve ağırlığı ile home-ofis ve küçük işletmelerde iyi bir performans sergilemeyi başarıyor.

- ⊕ Baskı kalitesi iyi
- ⊕ Office baskı hızı iyi
- ⊖ Grafik baskı hızı yavaş

Donanım Testi

CHIP TOP 10 5.Sıra

Ekran Kartı

**CARDEXPERT
GEFORCE2 MX 400**

CHIP PUANI

FİYAT/PERFOR.

FİRMA Empa
BİLGİ İÇİN www.empa.com.tr
FİYAT 105\$ + KDV

TEKNİK VERİLER

İşlemci nVidia Geforce 2 MX 400
Bellek 64 MB SDRAM
Chip frekansı 200 MHz
Bellek frekansı 183 MHz
Bus AGP 4X/2X
Konnektör VGA

Uygun fiyata yüksek Performans: Cardex yüksek performans arayan kullanıcılar için nVidia'nın ekonomik çözüm olarak ürettiği Geforce2 MX ekran chip'i ile yeni ürününü piyasaya sürdü. CARDEXpert GeForce2 MX 400 adındaki bu ürünün bir önceki MX chip'li modellerden en önemli farkı, chip frekansının 25 Megahertz daha fazla olması. Cardex ekran kartında 4.5 nanosaniyelik bir bellek kullanılmış. Yeni modelde Video-in/out fonksiyonları kullanıcıya opsiyonel olarak sunuluyor. Burada ki mantık Video-in/out fonksiyonunu kullanmayacak kişilerin daha düşük bir fiyata bu karta sahip olmaları. Overclock meraklıları için birlikte verilen CD'de Cardexpert Tool yazılımı bulunuyor. Bu yazılım sayesinde chip frekansını 210 MHz'e kadar çıkartabilirsiniz. Yalnız bu işlemin profesyonel kullanıcılar tarafından tercih edilmesi gerektiğini belirtmekte fayda var. Gerçi Cardex kendi ürününün rahatlıkla overclock edilebileceğini garanti ediyor. Ama çok gerekmedikçe bu yöneme başvurmamasının daha iyi olacağı kanısındayız.

SONUÇ: CARDEXpert GeForce2 MX 400, uygun fiyata yüksek performans arayan oyun çılgınları için ideal bir çözüm.

- + 4.5 nanosaniyelik bellek kullanıyor
- + Uygun Fiyatı
- Soğutma yetersiz

CHIP TOP 10 5.Sıra

CD-RW

**LG
GCE-8160B**

CHIP PUANI

FİYAT/PERFOR.

FİRMA Ufotek
BİLGİ İÇİN (212) 336 61 00
FİYAT 108\$ + KDV

TEKNİK VERİLER

Arabirim ATAPI
CD-R 16X
CD-RW 10X
CD-ROM 40X
Bellek 2 MB
İşletim sistemi Windows, Mac Os, Linux

CD yazıcılarda hız ve güvenilirlik bir arada: CD yazıcılar gün geçtikçe daha yüksek CD yazma hızları ile karşımıza çıkıyorlar. Öyle ki CD medyalar bile CD sürücülerdeki hızları takip edemez oldular. Örneğin elinizde 16x bir CD yazıcı olduğu halde bu hızı destekleyen CD medyalarını bulmakta zorlanabilirsiniz. LG'nin piyasaya sürdüğü GCE-8160B modeli, bu yeni nesil CD yazıcılar arasına giriyor. Gerçi piyasada artık daha hızlı modeller bulmak mümkün ama LG diğer üreticiler gibi aceleci davranmayarak yavaş ama sağlam adımlarla ilerliyor. Saniyede 6000 Kbyte'lık bir veri transfer hızına sahip olan LG GCE-8160B 100 ms'lik veri erişim hız değeri ile kullanıcın karşısına çıkıyor. Her türlü CD formatını rahatlıkla okuyabilen cihaz hata düzeltme fonksiyonuyla da kendisini belli ediyor. Ayrıca cihazdaki CD yakmaları önleyen Buffer Underrun Proof teknolojisi de övgüyü hak ediyor.

SONUÇ: LG GCE-8160B, ortalamanın üzerindeki yazma performansı ve yüksek sayılabilecek CD performansı sayesinde bilgisayar kullanıcılarını memnun edeceğe benziyor.

- + Yüksek bir CD performansına sahip
- + CD yakmalarını önleyen Buffer Underrun teknolojisi destekliyor
- Veri erişim hızı ortalamanın altında

Joystick

**MICROSOFT SIDEWINDER
FORCEFEEDBACK 2**

CHIP PUANI

FİYAT/PERFOR.

FİRMA Microsoft Türkiye
BİLGİ İÇİN (212) 258 59 98
FİYAT 126\$ + KDV

TEKNİK VERİLER

Arabirim USB
İşletim sistemi Windows 98 ve sonrası
Tuş sayısı 8 tuş
Tetik düğmesi 2
Tuş takımı 8 yollu
Teknoloji Force Feedback

PowerGamer'lara özel: Bilgisayarınızda uçak simülasyonu ve daha birçok tür de oyun oynarken klavye kullanmak zorunda kalıyor ve bunun sonucunda oynadığınız oyundan pek bir zevk alamıyorsunuzdur. Microsoft bu sorunun yeni nesil ürünlerle üstesinden gelmeyi başardı. 8 adet oyun tuşu ve hız ayarı yapabileceğiniz Throttle kolunun yanı sıra kendi aksi üzerinde sağlı ve sollu hareket yeteneğini sağlayan bir oyun koluna sahip joystick, yaklaşık 200 oyunla olan uyumluluğu sayesinde kullanıcıya birçok efekti hissettirebiliyor. Bunun nedeni bu ürünün aynı zamanda ilk olarak Microsoft ForceFeedback Wheel ürünlerinden tanıdığımız ForceFeedback teknolojisi üzerinde barındırması. 25 MHz hızında çalışan 16 bit'lik işlemci, özellikle bu teknolojinin tam olarak kullanabilmesi için düşünülmüş olan bir özellik. Bu sayede oyunlardaki efektleri, patlamaları veya uçak simülasyonlardaki türbülans etkisini gerçeğinde olduğu gibi hissedebileceksiniz.

SONUÇ: Microsoft bu ürüne entegre ettiği ForceFeedback teknolojisi ile özellikle uçak simülasyon oyunlarında gerçeğe olabildiğince yakın hareketler yakalamış.

- + ForceFeedback teknolojisi destekliyor
- + Throttle kolu sayesinde hız kontrolü
- Ekstra bir power girişine ihtiyaç duyuyor

Donanım Testi

CHIP TOP 10 4.Sıra

DVD

LG DRD-8160B

CHIP PUANI

FİYAT/PERFOR.

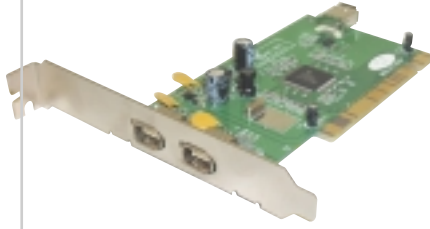

FİRMA Ufotek
BİLGİ İÇİN (212) 336 61 00
FİYAT 75\$ + KDV

TEKNİK VERİLER

Arabirim	IDE
DVD	16X
CD-ROM	48X
Bellek	512 KByte
DVD erişim süresi	120 ms
CD erişim süresi	100 ms

Firewire Kartı

KOUWELL PCI TO FIREWIRE IEEE 1394

CHIP PUANI

FİYAT/PERFOR.

FİRMA Mikrobeta
BİLGİ İÇİN (312) 467 75 04
FİYAT 70\$ + KDV

TEKNİK VERİLER

Standart	IEEE 1394a
Arabirim	32 bit PCI
Network konnektörleri	2 harici, 1 dahili port
İşletim sistemi	Windows98, Me, 2000
Transfer hızı	100/200/400 Mbps
Transfer modu	Asenkron ve senkron

Anakart

ABIT ST6-RAID

CHIP PUANI

FİYAT/PERFOR.

FİRMA Ocean
BİLGİ İÇİN (212) 356 70 70
FİYAT 89\$ + KDV

TEKNİK VERİLER

Form faktörü	ATX
Chipseti	i815EP
İşlemci frekans ayarı	BIOS
FSB hızı	133 MHz
Bellek yuvası	3x168 pin DIMM
Slot sayısı	1 AGP, 6PCI, 1 CNR

Fiyat/performans oranıyla yine önde: LG sürücüler testlerimizde mükemmel hata düzeltme performansları ile hep dikkat çekmeyi başarmışlardı. Bu gelenek bu ay inceleme fırsatını bulduğumuz DRD-8160B modelinde de değişmedi. LG DRD-8160B, IDE arabirimini kullanan ve saniyede 21000 KB DVD ve saniyede 7200 KB CD hızına sahip olan bir DVD-ROM sürücüsü. Her türlü işletim sisteminde sorunsuzca çalışabilen bu ürün bir çok medya formatını aynı anda destekleyebiliyor. Gerekli olan tüm ekipmanlarla birlikte gelen LG, kullanıcıya Power DVD 2.55 yazılımını da veriyor. Cihazın sessiz çalışıyor olmasının yanı sıra vibrasyonun da düşük olması kullanıcı için büyük bir avantaj. Ayrıca ürünün yatay ve dikey çalışabilmesi her sürücüde bulunmayan bir özellik. LG, okuma sırasında herhangi bir sorun yaşamıyor ve ortalamanın üstündeki performansı ile ihtiyaçlara karşılık verebiliyor. Bu sürücünün tek dezavantajı ise veri erişimin diğer sürücülere göre biraz düşük olması.

SONUÇ: Kopya CD'lerle başı dertte olan kullanıcılar bu ürünü tercih edebilirler. Çünkü DRD-8160B her türlü CD medya-sını rahatlıkla okuyabiliyor.

- ⊕ Hata düzeltme performansı iyi
- ⊕ Fiyat/performans oranı yüksek
- ⊖ Veri erişim hızı düşük

Dijital videolar masaüstüne: USB arabirimini artık bilmeyeniz yoktur. Bu arabirim kullanıcıya çok büyük bir rahatlık sağlarken, donanım üreticileri tarafından da büyük bir destek görüyor. Öyle ki anakart üreticileri bu arabirimi standart olarak ürünlerine dahil ettiler. Yalnız bu arabirimin günümüzde bir dezavantajı var. Artan teknoloji ile birlikte USB arabirimini bazı ihtiyaçları karşılayamaz oldu. USB arabiriminin en belirgin özelliği, transfer hızı 12 MBs ile sınırlı olması. Üreticiler bu sayede yeni bir arabirim arayışına girdiler ve firewire'i geliştirdiler. Firewire ilk olarak Video-Editing işlemleri için düşünüldü ve daha çok home elektronik uygulamalar için öngörüldü. Ama yüksek transfer hızı diğer donanım üreticilerini de harekete geçirerek farklı ürünler üretmek için tetikledi. Bu ay testimize KW-1582T modeli ile katılan Kouwell, firewire kart üreticilerinden biri. PCI arabirimini kullanan bu ürün 400 Mbit'e kadar çıkan transfer oranı ile göze çarpıyor.

SONUÇ: Windows tarafından otomatik olarak tanımlanan kartın, dijital videoların herhangi bir sorun yaşamadan bilgisayar ortamına aktarılabilmesini sağlaması beğenimizi kazandı.

- ⊕ Yüksek transfer hızı
- ⊕ Uygun fiyatı
- ⊖ Dokümantasyon yetersiz

ABIT'den Tualatin desteği: Bu ay sizin için SE6'nın bir sonraki jenerasyonu olan ST6-RAID modelini incelemeye aldık. ST6-RAID adından da anlaşılacağı gibi RAID teknolojisini destekliyor. High Point HPT370 IDE controller'ını üzerinde barındıran bu ürün UltraATA100 desteğiyle birlikte kullanıcıya yüksek performans artışı şart koşuyor. Buna ek olarak Abit anakartlarında üzerinde CPU parametrelerini belirleyen ve kullanıcıya kendi bilgisayarını kolay ve doğru bir şekilde kurmasını ve bilgisayarını daha mükemmel hale getirmesini sağlayan Soft Menu III teknolojisini kullanıyor. Pentium III ve Celeron işlemcilerini destekleyen bu anakart bu özelliğine ek olarak piyasaya yeni çıkan Tualatin işlemcilerini de destekliyor. Tualatin işlemci desteğinden dolayı Abit ST6-RAID, 1 GHz üstü Pentium III işlemciler ile sorunsuzca çalışabiliyor. Entegre bir ses chip'ini de unutmamış olan Abit, testimizde de fark ettiğimiz gibi kullanıcıyı ziyadesiyle memnun etmeyi başarıyor.

SONUÇ: Yeni nesil Pentium III işlemcisi almaya karar veren kullanıcılara tavsiyemiz, bu anakartı da muhakkak dikkate almaları.

- ⊕ Tualatin desteği var
- ⊕ RAID teknolojisini destekliyor
- ⊕ Üzerinde bulunan slot sayısının fazlalığı

Overclock Testi

Sınırları Zorlamayı Seviyor musunuz?

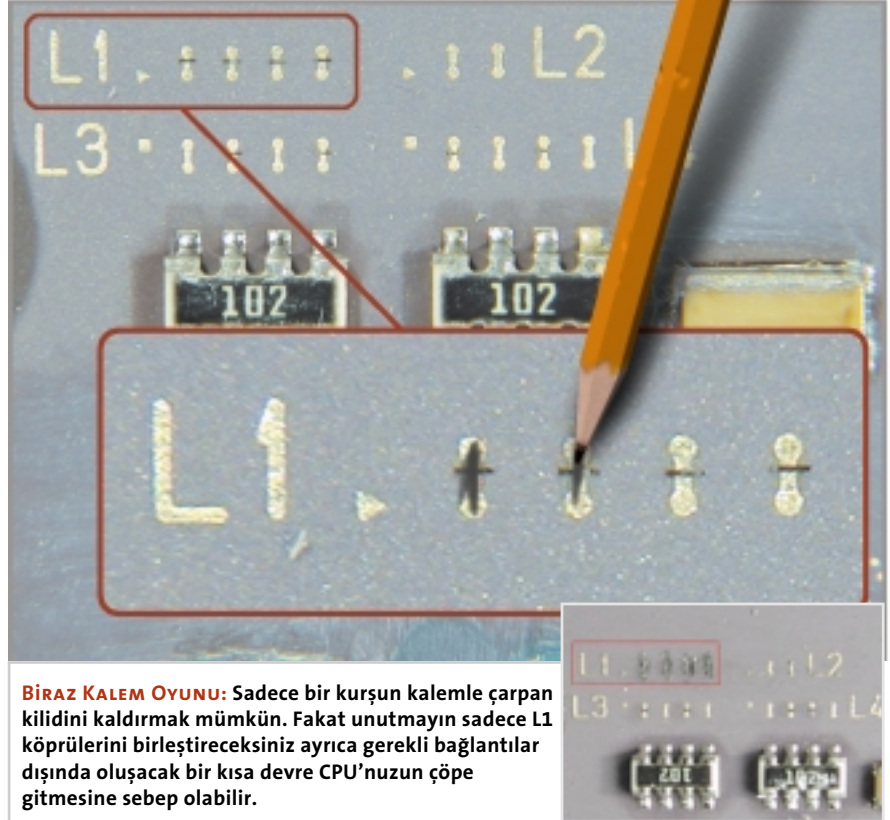
Overclock sayesinde birkaç ufak değişiklikle elde edeceğiniz ek performans kulağa hoş geliyor değil mi? Dikkatli yapıldığında sorun çıkarmayan ve konfigürasyonunuza bağlı olarak önemli performans artışı sağlayan overclock işlemi duruma göre oldukça cazip olabilir.

Overclock işleminin bu kadar yaygınlaşması, Abit şirketinin ilk olarak kullandığı Softmenu ile gerçekleşti dersek yanlış olmaz. Aslında overclock için yapılan temel olarak FSB (Front Side Bus) hızını (bazı durumlarda mümkünse çarpanı veya voltajı da) değiştirmektir ve bu işlem anakart üzerindeki jumper'larla yapılabilir. Fakat BIOS'taki Softmenu sayesinde kasayı açmadan birkaç ayar değiştirerek kolayca CPU saat hızına müdahale edilebilmesi, en başarılı saat hızı/çarpan/voltaj kombinasyonunun bulunması adına önemli bir kolaylık olduğu için deneyimsiz kullanıcıların da mütevazı overclock denemeleri yapması işten bile değil.

Şu an Softmenu neredeyse tüm yeni anakartlar tarafından destekleniyor ve overclock ile elde edilen fazladan performansın büyümesine kapılmış pek çok kullanıcı mevcut. Intel overclock işlemine soğuk bakıyor gibi görünse de AMD bu konuda farklı düşünüyor. Zira AMD'nin ürettiği CPU'lar üzerine koyduğu iletken köprüler, uygun şekilde kurşun kalemle birleştirildiğinde CPU'nun çarpan kilidi devre dışı kalıyor.

Sadece CPU değil tüm bileşenler hızlanıyor

Overclock işlemi duruma göre iki farklı şekilde yapılabilir. En basit haliyle sistem veriyolu hızı artırılır. CPU saat hızı=Sistem veriyolu hızı x işlemci çarpan sayısıdır. Ör-

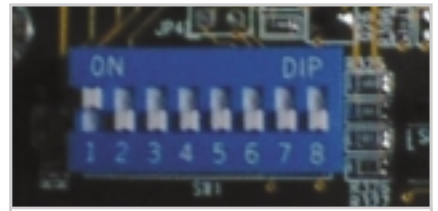
BİRAZ KALEM OYUNU: Sadece bir kurşun kalemle çarpan kilidini kaldırmak mümkün. Fakat unutmayın sadece L1 köprülerini birleştireceksiniz ayrıca gerekli bağlantılar dışında oluşacak bir kısa devre CPU'nuzun çöpe gitmesine sebep olabilir.

neğin Duron 750 işlemcisi $100 \times 7.5 = 750\text{MHz}$ hızında çalışır. Buradaki 100 sayısı veriyolu hızını işaret eder ve artırılması, sözgelimi 110MHz yapılması; $110 \times 7.5 = 825\text{MHz}$ 'lik bir CPU saat hızı elde edilmesini sağlar.

Dikkat edilmesi gereken bu yöntemle sadece CPU ve belleğin değil tüm sistemin yani PCI ve AGP kartların da daha hızlı çalışmaya zorlandığıdır. Zira bu örnekte veriyolu hızının 1/3'ü PCI kartlar için 2/3'ü ise AGP kart için geçerli olan çalışma hızına denk düşer. Dolayısıyla sisteminizdeki bileşenlerden biri standart PCI hızı olan 33MHz'in üzerindeki bir hızda çalışmak istemeyebilir ve sorun çıkarabilir. Benzer şekilde 66MHz hızında çalışacak şekilde tasarlanmış bir AGP ekran kartının daha yüksek hızlara nasıl tepki vereceğini kestirmek, denemeden mümkün değildir.

Sözün kısası aynı PC tam donanımlı-

ken yani ses kartı/modem/TV kartı/ethernet kartı vb. bileşenler üzerindeyken ulaşmadığı bir saat hızına üzerinde sadece ekran kartı varken ulaşabilir. Öte yandan tabii ki asıl olan tüm bileşenlerle beraber çıkılabilecek hızdır. Veriyolu hızını arttırma yöntemi Intel CPU'lar için tek olası yöntemdir. AMD Athlon, Duron gibi işlemcilerse çarpan kilidinin devre dışı bırakılmasına olanak sağlıyorlar. Böylece sadece FSB

BIOS TEK SEÇENEK DEĞİL: Anakartların üzerinde gerekli ayarlamaların yapılmasına olanak sağlayan dip switch'ler hala mevcut.

Overclock Testi

hızının değil çarpanının da artırılması mümkün olabiliyor.

AMD işlemcilerinde çarpan kilidine mahkum değilsiniz

Eğer mümkünse (söz konusu olan bir AMD CPU'ysa) gerekli bağlantılar kurşun kalemle yapılır ve çarpan yükseltilecek CPU daha hızlı çalışmaya zorlanır. Bu aslında oldukça sağlıklı bir yöntemdir. Zira sisteme ek yük bindirmez ve sadece CPU'ya yüklenilir. Öte yandan bu yöntemle elde edilen performans artışı, veriyolu hızı artırımıyla elde edilenden doğal olarak daha azdır. Bu aşamada biraz daha risk alarak veriyolu hızını arttırmak daha tatmin edici olabilir. Ayrıca işlemci üzerindeki bu köprüleri kurşun kalemle birleştirmek çok dikkat isteyen bir iştir. Zira oldukça küçük olan bu köprülerden kalemi taşımanız durumunda kısa devre oluşacağı için CPU'nuz kullanılmaz hale gelebilir.

AMD işlemciler için overclock testlerimizde çarpanı yükseltmek yerine daha performanslı olan veriyolu hızını artırma yolunu seçtik. Bunun en önemli sebeplerinden biri, Flask MPEG gibi yazılımların, çarpanı yükseltmeyle gerçekleştirilen overclock işlemine çok fazla cevap vermesi oldu. Veriyolu hızını arttırarak farklı video biçimlerini birbirine dönüştürme gibi alanlarda önemli bir hız artışı elde edebilirsiniz. Buna verilebilecek en iyi örnek avi ya da vob dosyalarını farklı MPEG varyasyonlarına çevirmek olabilir. Tabii bu aşamada çok popüler olan divx codec'inin gözdele arasında olduğunu söylemeye gerek yok. Biz de zaten bu yüzden Flask

MPEG testlerimizde sıkıştırma codec'i olarak divx'i kullandık. Intel işlemcilerde ise overclock için zaten tek yol veriyolu hızını arttırmak.

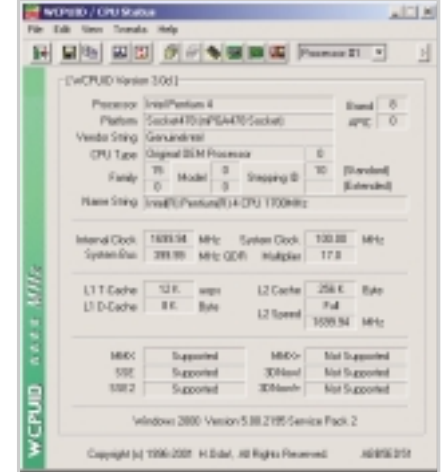
Overclock kimler için önemli olabilir?

Overclock sayesinde elde edeceğiniz performans farkını benchmark yazılımlarıyla kolayca sınavabilirsiniz. Fakat çoğu uygulamada özellikle ölçmüyorsanız aradaki farkı hissetmeyebilirsiniz. Quake3'te 150 kare elde eden bir sisteminiz varsa overclock ile kazanacağınız fazladan 10 kare ayağınızı yerden kesmez.

Diğer yandan 3D rendering ve CAD uygulamalarıyla uğraşıyorsanız overclock sizin için önemli bir performans artışı ortaya koyabilir. Testlerimizde kolayca görebileceğiniz gibi yaygın bir 3D Animasyon programı olan Lightwave3D, overclock edilmiş sistemlerde hatırı sayılır bir performans farkı gösteriyor. Kaldı ki test sırasında biz sadece tek bir kareyi render ettik. Oysa hazırlanan herhangi bir animasyonun render edilmesi sırasında yüzlerce hatta binlerce karenin render edilmesi söz konusu. Bu durumda overclock ile kazanacağınız zaman ve dolayısıyla işgücü oldukça büyük.

Tabii bahsettiğimiz amatör kullanıcıları kapsıyor. Zira profesyonel stüdyolarda rendering için özel hazırlanmış bilgisayarlar vardır ve overclock işlemi böyle durumlar için fazla anlam taşımaz. Oyunlardaysa durum değişken bir tablo çiziyor. Overclock sayesinde akıcı bir şekilde oynayabildiğiniz ekran çözünürlüğünü bir basamak yükseltebilirsiniz.

Örneğin 1024x768 çözünürlükte ve 16 bit renk derinliğinde yavaşlama olmadan oynadığınız bir oyun için üst sınır 1280x1024 (ve 32bit renk) olabilir. Ayrıca oyunlarda önemli bir görüntü kalitesi artışı sağlayan FSAA de (Full Scene Antiali-

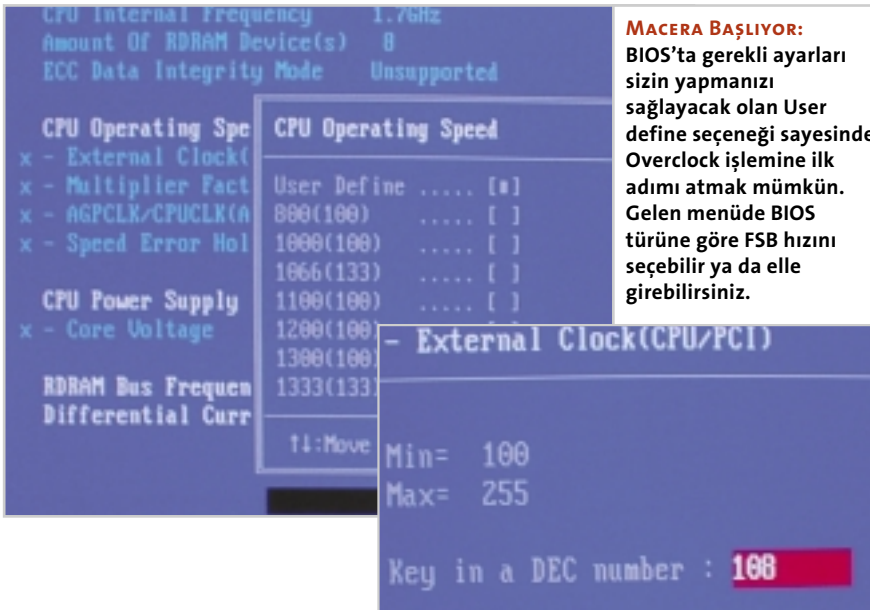
YARDIMCI: www.h-oda.com'dan indirebileceğiniz WinCPUID, işlemciniz hakkında bilgi edinmek için kullanabileceğiniz oldukça başarılı bir yazılım.

asing) overclock sayesinde daha verimli kullanabileceğiniz özellikler arasında.

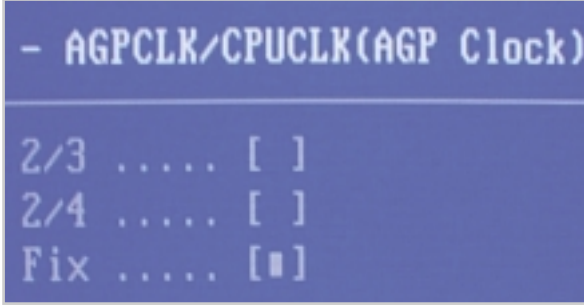
Overclock sırasında dikkat edilmesi gerekenler

Her şeyden önce CPU'nuzun ve kullandığınız belleğin teknik özelliklerini iyi bilin ve kasadan ödün vermeyin. Kaliteli bir kasa overclock edilsin ya da edilmesin kararlı ve iyi çalışan bir PC için birinci şarttır. 300 W'lık güç kaynağı tercih sebebidir. Ayrıca kasa içinde iyi bir hava dolaşımı sağlamanız gerektiğini unutmayın. Mümkünse kasa içindeki kabloları bir ya da iki demet haline getirip lastikle bağlayın ve bu kablo demetlerinin CPU üzerinden geçmeyecek şekilde düzgün bir yol izlemesine gayret edin. Böylece kasa içi hava dolaşımına engel olmamış olursunuz.

Ucuz fanlar kullanmayın. Eğer CPU'nuzun üzerinde orijinal fan yoksa CoolerMaster ve Thermaltake benzeri kaliteli fan/soğutucu kombinasyonları kullanmaya çalışın ve CPU ile soğutucu arasında ısı ileten pasta sürmeyi ihmal etmeyin. Kasanız el veriyorsa 2 adet kasa içi fan kullanın. Bunlardan birini içeri hava üfleyecek diğerini de içerdeki havayı dışarı atacak şekilde monte edin. Kasa tipine göre deneyerek 2 fandan hangisinin içeri, hangisinin dışarı doğru üflemesi gerektiğini bulabilirsiniz. Sabitdiskinizdeki önemli bilgileri ye-

Overclock Testi

ANAKARTA ÖZEL AYARLAR:
Testteki Abit TH7-II, overclock yapılması durumunda AGP hızının 66MHz'te kalmasını sağlayan özel bir seçeneğe sahipti. Anakartınızda bu tür özel ayarlar olup olmadığını anlamak için kitapçığını iyi inceleyin.

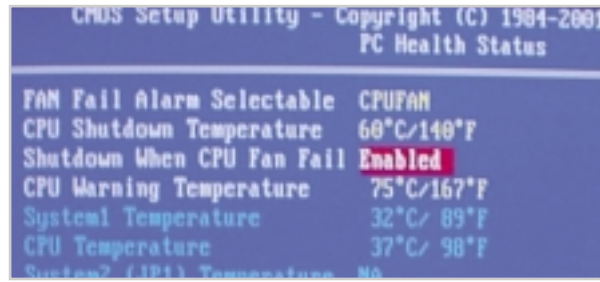
dekemeyi unutmayın. Overclock duruma göre risk taşıyan bir işlemdir. Ne olur ne olmaz diyerek önleminizi alın ve değerli bilgilerinizi riske atmayın. CHIP olarak overclock yüzünden yaşayacağınız olası zararlardan sorumlu olmadığımızı yeri gelmişken belirtelim. Kaldı ki bilgisayarınızda "hayati" bilgiler varsa zaten overclock işleminden uzak durmalısınız.

Overclock'lu ya da değil, bilgisayarınızın sağlıklı çalışabilmesi için topraklı priz kullanmaya çalışın. Eğer apartmanınızda toprak hattı yoksa çekirin. Bunların dışında başta anakartınız olmak üzere PC'nizdeki bileşenleri kaliteli ve isim yapmış markalardan seçmeniz isabetli olacaktır. Kullandığınız bellek modüllerinin kalitesi çok önemli. Fakat her halükarda örneğin işlemciniz 100MHz FSB'ye sahip olsa bile 133MHz'lik bellek modülleri kullanmanız overclock başarımını arttıracaktır.

Overclock için gerekli ayarların yapılması

Kesinlikle acele etmeyin. Basamakları yavaş yavaş tırmanın. Eğer AMD Duron ya da Athlon kullanıyorsanız ince uçlu bir kurşun kalemle dikkatlice ilgili köprüleri birleştirerek çarpanı yükseltebilir, ya da veriyolu hızını arttırabilirsiniz. Tabii makul oranlarda bu iki seçeneği aynı anda kullanmak da mümkün. Bunu yaparken dediğimiz gibi yavaş ve dikkatli artırımlarla so-

nuca gitmelisiniz. Deneme sonucunda bilgisayarınız açılmazsa panik yapmayın. Anakart kitapçığından bakarak BIOS resetleme jumper'ını bulun ve bununla default BIOS ayarlarına dönülmesini sağlayın. BIOS pilini çıkarıp bir süre beledikten

HARDWARE MONITORING:
Overclock denemeleriniz sırasında BIOS'taki PC Health ve BIOS'a göre benzeri isimler altındaki menülerde CPU ve sistem sıcaklığını izleyebilirsiniz. Aynı işi Windows altında yapan programlar da mevcut.

sonra takmanız da aynı işi görecektir.

Bilgisayarınız açılıp Windows'un yüklenmesi sorunsuz tamamlandıysa (şimdilik) işler yolunda demektir, fakat acele etmeyin! Hemen bir iki uygulama çalıştırın. Şu ana kadar sorun olmaması, daha sonra da olmayacağı anlamına gelmez. Bir süre PC'nizi çalışmaya bırakın. Bu süre içinde tüm uyku modlarını kapatın ve örneğin 3D Mark2000 ya da 2001'deki demoyu çalıştırın (SYSMark 2001'i de kullanabilirsiniz). Bu şekilde en az 1 saat çalıştırdıktan sonra CD yazdırma ve video yakalama gibi hassas işlemlerde mavi ekran ya da kilitlenme gibi problemlerle karşılaşmıyorsanız sisteminiz için optimum overclock ayarlarını kullanıyorsunuz demektir.

Bazı durumlarda

voltajı arttırmak gerekebilir

CPU'nuzu daha hızlı çalıştırmak istiyorsanız voltajı arttırmanız gerekebilir. Buna örnek vermek gerekirse; aynı motorla otomobilinizin daha hızlı gitmesini istediğiniz varsayalım. Bu durumda yapabileceğiniz tek şey daha verimli bir yakıt kullanmaktır. Fakat unutmanız gereken daha yanıcı bir yakıtla daha hızlı gidebileceğiniz gibi motorunuzun eskime ve yaşlanma oranının da artacağıdır.

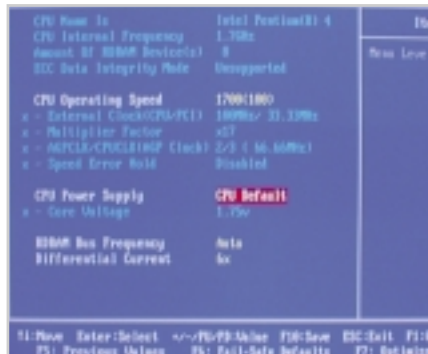
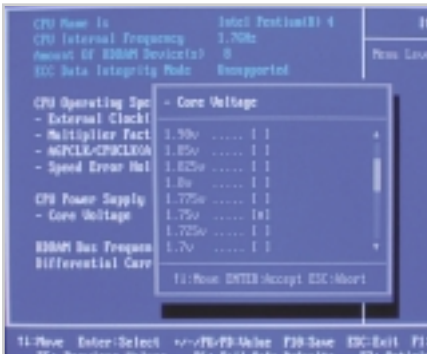
Overclock işlemi sırasında voltaj artırımına gitmek, sadece CPU'yu normalde çıkamadığı saat hızlarına çıkarmakla kalmaz aynı zamanda çalışma kararlılığını da art-

tırır. Yani eğer overclock denemesi sonunda PC'niz açılmışsa fakat kilitlenme ve benzeri sorunlar yaşıyorsanız, ilk yapmanız gereken, voltajı bir ya da birkaç kademe yükseltmek olmalı. Sorunlarınızın çözüldüğünü göreceksiniz. Tabii bunu yaptıktan sonra BIOS'tan CPU ve sistem ısısını kontrol etmeniz de fayda var.

Voltajı yükseltirken anakartınızın izin verdiği limitlere yaklaşmamaya çalışın fakat çok da çekinmenize gerek yok. Zira overclock sırasında anakartların sunduğu voltaj limitinin üzerine çıkılmasını sağlayan bir kaç direnç bağlantısıyla bile CPU'ların zarar görmediğine tanık olduk, (bkz. CHIP Şubat 2001 114). Burada bahsettiğimiz voltajın CPU voltajı olduğunu unutmayın. Bazı anakartlar I/O ya da bellek voltajının da değiştirilmesine olanak sağlıyor ki o noktaya gelmemekte fayda var. Zira CPU dışındaki bileşenlerin çalışma voltajını arttırmak çalışma kararlılığından ödün vermek anlamına gelebilir.

Peki ya overclock sonrasında işler ters giderse ne olacak?

Overclock yüzünden işlemcinin yandığı pek görülmemiştir. Fakat özellikle AMD işlemcilerinin termal açıdan pek güven vermediğini bilmeyen kalmadı. Gerçekten de hasbelkader fanı durursa overclock yapmasanız bile en yeni AthlonXP işlem-

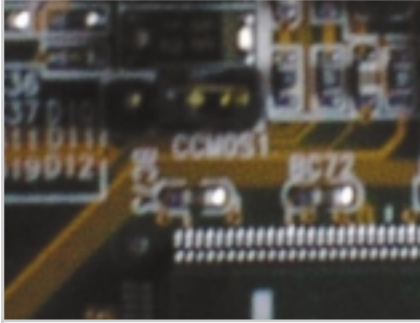

DAHA STABİL BİR OVERCLOCK İŞLEMİ İÇİN: Eğer BIOS'unuzda gerekli ayarlar mevcutsa, CPU çekirdek voltajını arttırarak daha başarılı bir overclock işlemi gerçekleştirebilirsiniz. Sorun çıkarsa eski ayarlara dönmek çok kolay.

cinizin yanacağını hatta beraberinde anakartınızı da yakacağını söylemek için kahin olmaya gerek yok. Tabii anakartınızda bu durumun önüne geçebilecek önlemler varsa şanslısınız. Örneğin Abit KG7, CPU fanının durması durumunda sistemi kapatarak zarar görmesini engelliyor. Intel işlemcilerse bu konuda AMD işlemcilere göre çok daha fazla güven veriyor.

Fan durmasını önceden tahmin etmek mümkün değil. Biz de zaten bu yüzden en başta kaliteli fanlar kullanın demiştik. Her halükarda fan durması çok nadiren görülen bir olay ve overclock'la ilgisi zaten yok. Bunun dışında başarısız overclock denemelerinde karşılaşılan durumların başında PC'nin açılmaması geliyor ki söylediğimiz gibi BIOS reset jumper'ını kullanarak bu sorunu çözebilirsiniz.

Kilitlenme ve mavi ekranlarsa eski ayarlara dönülünce ortadan kalkacak problemlerdir. Sonuç olarak overclock işleminden memnun kalmamanız durumunda o eski sorunsuz çalışan PC'niz çok uzakta değil. Zira BIOS'taki "Load BIOS Defaults" seçeneği size bir delete düşü kadar yakın. Fakat bazı abartılı denemelerin,

CLEAR CMOS: Anakart kitapçığına ya da PCB (Printed Circuit Board) üzerine bakarak Clear Cmos jumper'ını bulmanız başarısız bir denemenin ardından çok işinize yarayabilir.

sabitdiskin FAT'ine (File Allocation Table) zarar verebildiği ve veri kayıplarına yol açabildiği biliniyor.

İşlemciler 10 yıl ve üzeri çalışacak şekilde üretilirler. Başarılı bir overclock işlemi sonunda bile uzun vadede işlemcinin ömrü kısalabilir. Zira CPU'nun iç ısısının normalden yüksek olması eskime oranını arttıracaktır. Fakat pratikte hem böyle bir eskimeye rastlamadık hem de bu olsa bile 10 yıl çalışması beklenen bir CPU'nun 5 yıl çalışıp bozulması önem taşımaz. Zira 5 yıl boyunca aynı işlemciyi kullanmak takdir edersiniz ki pek alışlageldik bir durum değil.

Oda sıcaklığı performansı doğrudan etkiler

Overclock hakkında sık düşülen hatalardan biri de, bu işlemin çevresel etkenlere önemli ölçüde bağlı olduğunun unutulmasıdır. En basitinden bir örnek vermek gerekirse, kışın 1GHz'te çalışan Duron 750 işlemciniz, Ağustos sıcaklığı karşısında pes edip 900MHz'e bile çıkmayabilir. Bu aşamada yazık ki yapacak fazla bir şey yoktur. Tabii özel tasarım su soğutmalı sistemlerden birine sahipseniz durum farklı.

Eskiden bu tür su soğutmalı soğutucu-

SU SOĞUTMALI SİSTEMLER: Temel olarak su pompası, radyatör ve CPU'nun üzerine konan ve içinden su geçen kısımdan oluşan su soğutmalı soğutma sistemleri gittikçe yayılıyor.

lar hazır olarak bulunmazdı ya da bulunsa bile inanılmaz pahalıydı. Arada sırada risk almayı seven becerikli overclock meraklısı kullanıcıların, amatör olanaklar dahilinde kendi su soğutmalı sistemlerini yaptıklarını duyuyorduk. Fakat bu sistemlerin de maliyetleri ucuz sayılmazdı. Oysa günümüzde 150-200 dolar civarındaki fiyatlarla bu tür soğutuculara sahip olmak mümkün. Üstelik hazır olarak satın alınan böyle bir sistemin (her ne kadar iki katına mal olsa da) evde yapılana nazaran su sızdırıp bilgisayarınızı mahvetme olasılığı çok daha düşüktür. Tabii böyle bir sisteme ödeyeceğiniz parayı CPU'ya harcamak da mantıklı bir çözüm.

Sonuç: Her ailenin ilk göz ağrısı çok başarılı

Doğal olarak Duron ailesinin son temsilcileri (Morgan değil) ilk çıkışlarındaki başarıyı gösteremiyor. Aslında bunda şaşılacak bir şey yok. Zira aynı durum Intel işlemciler için de geçerli. Sözgelimi Celeron 1GHz neredeyse overclock edilemiyor bile. Bu durum işlemci üretim süreciyle ilgili. Şöyle ki; işlemciler üretim sonrasında ölçüle-

rek sınıflara ayrılıyorlar ve bu şekilde çarpan kilitleri konuluyor. Yani 1.5 GHz P4 ile 2GHz P4 aslında aynı üretim bandından çıkıyor. Sihirli kelime "çekirdek".

Çekirdek mimarisi işlemci ailesini belirliyor. Örneğin Celeron 1GHz overclock açısından başarısız bir işlemci. Fakat 0.13 mikron teknolojisiyle üretilen ve 1.475V gibi çok düşük bir besleme gerilimi kullanan Celeron 1.2GHz çok daha gelişmiş bir çekirdek yapı kullanıyor ve inanılmaz bir overclock potansiyeline sahip. Bu işlemcinin Celeron 1GHz ile aynı kefeyle konulması imkansız. Benzer şekilde Palomino çekirdekli Morgan işlemcilerinin klasik Duron ailesinin testimizdeki son temsilcisi olan Duron 950'den daha iyi bir overclock performansı ortaya koyması tesadüf değil.

Buradan çıkarabileceğimiz sonuç her CPU ailesinin en yüksek saat hızında çalışan üyesinin düşük bir overclock potansiyeli sunmasının muhtemel olduğudur. Diğer bir deyişle her ailenin ilk üyeleri bu konudaki en başarılı işlemciler olmaya namzet. Celeron 300A ve Duron 600 bu konuda verilebilecek en iyi örnekler.

Celeron 1.2GHz: Yeni bir Celeron 300A mı?

Celeron 1.2GHz testin en dikkat çeken katılımcısı oldu. Fakat size "overclock meraklısıysanız gidip hemen Celeron 1.2 alın," diyemiyoruz. Zira teorik olarak Tualatin destekli anakartlar BIOS güncellemesiyle Celeron 1.2'yi de destekleyebilir. Fakat sorun şu ki soket 370 devri kapandı kapanacak ve Tualatin destekli soket 370 anakart sayısı çok az. Bu aşamada böyle bir anakarta yatırım yapmak, terfi ihtimalini ortadan kaldırması açısından ileriye dönük bir karar olmayacaktır. Sadece CPU bazında bakarsak 120 dolar civarındaki fiyatıyla Celeron 1.2'nin overclock meraklıları için oldukça iyi bir fiyat/performans

CPU Operating Speed	
Operating Speed	1333(133)
Multiplier	1000(100)
Core Voltage	1.400(1.33)
Core Voltage	1.500(1.00)
Core Voltage	1.600(1.00)
Core Voltage	1.700(1.00)
Core Voltage	1.800(1.00)
Core Voltage	1.900(1.00)
Core Voltage	2.000(1.00)
Core Voltage	2.100(1.00)
Core Voltage	2.200(1.00)
Core Voltage	2.300(1.00)
Core Voltage	2.400(1.00)
Core Voltage	2.500(1.00)
Core Voltage	2.600(1.00)
Core Voltage	2.700(1.00)
Core Voltage	2.800(1.00)
Core Voltage	2.900(1.00)
Core Voltage	3.000(1.00)
Core Voltage	3.100(1.00)
Core Voltage	3.200(1.00)
Core Voltage	3.300(1.00)
Core Voltage	3.400(1.00)
Core Voltage	3.500(1.00)
Core Voltage	3.600(1.00)
Core Voltage	3.700(1.00)
Core Voltage	3.800(1.00)
Core Voltage	3.900(1.00)
Core Voltage	4.000(1.00)
Core Voltage	4.100(1.00)
Core Voltage	4.200(1.00)
Core Voltage	4.300(1.00)
Core Voltage	4.400(1.00)
Core Voltage	4.500(1.00)
Core Voltage	4.600(1.00)
Core Voltage	4.700(1.00)
Core Voltage	4.800(1.00)
Core Voltage	4.900(1.00)
Core Voltage	5.000(1.00)
Core Voltage	5.100(1.00)
Core Voltage	5.200(1.00)
Core Voltage	5.300(1.00)
Core Voltage	5.400(1.00)
Core Voltage	5.500(1.00)
Core Voltage	5.600(1.00)
Core Voltage	5.700(1.00)
Core Voltage	5.800(1.00)
Core Voltage	5.900(1.00)
Core Voltage	6.000(1.00)
Core Voltage	6.100(1.00)
Core Voltage	6.200(1.00)
Core Voltage	6.300(1.00)
Core Voltage	6.400(1.00)
Core Voltage	6.500(1.00)
Core Voltage	6.600(1.00)
Core Voltage	6.700(1.00)
Core Voltage	6.800(1.00)
Core Voltage	6.900(1.00)
Core Voltage	7.000(1.00)
Core Voltage	7.100(1.00)
Core Voltage	7.200(1.00)
Core Voltage	7.300(1.00)
Core Voltage	7.400(1.00)
Core Voltage	7.500(1.00)
Core Voltage	7.600(1.00)
Core Voltage	7.700(1.00)
Core Voltage	7.800(1.00)
Core Voltage	7.900(1.00)
Core Voltage	8.000(1.00)
Core Voltage	8.100(1.00)
Core Voltage	8.200(1.00)
Core Voltage	8.300(1.00)
Core Voltage	8.400(1.00)
Core Voltage	8.500(1.00)
Core Voltage	8.600(1.00)
Core Voltage	8.700(1.00)
Core Voltage	8.800(1.00)
Core Voltage	8.900(1.00)
Core Voltage	9.000(1.00)
Core Voltage	9.100(1.00)
Core Voltage	9.200(1.00)
Core Voltage	9.300(1.00)
Core Voltage	9.400(1.00)
Core Voltage	9.500(1.00)
Core Voltage	9.600(1.00)
Core Voltage	9.700(1.00)
Core Voltage	9.800(1.00)
Core Voltage	9.900(1.00)
Core Voltage	10.000(1.00)
Core Voltage	10.100(1.00)
Core Voltage	10.200(1.00)
Core Voltage	10.300(1.00)
Core Voltage	10.400(1.00)
Core Voltage	10.500(1.00)
Core Voltage	10.600(1.00)
Core Voltage	10.700(1.00)
Core Voltage	10.800(1.00)
Core Voltage	10.900(1.00)
Core Voltage	11.000(1.00)
Core Voltage	11.100(1.00)
Core Voltage	11.200(1.00)
Core Voltage	11.300(1.00)
Core Voltage	11.400(1.00)
Core Voltage	11.500(1.00)
Core Voltage	11.600(1.00)
Core Voltage	11.700(1.00)
Core Voltage	11.800(1.00)
Core Voltage	11.900(1.00)
Core Voltage	12.000(1.00)
Core Voltage	12.100(1.00)
Core Voltage	12.200(1.00)
Core Voltage	12.300(1.00)
Core Voltage	12.400(1.00)
Core Voltage	12.500(1.00)
Core Voltage	12.600(1.00)
Core Voltage	12.700(1.00)
Core Voltage	12.800(1.00)
Core Voltage	12.900(1.00)
Core Voltage	13.000(1.00)
Core Voltage	13.100(1.00)
Core Voltage	13.200(1.00)
Core Voltage	13.300(1.00)
Core Voltage	13.400(1.00)
Core Voltage	13.500(1.00)
Core Voltage	13.600(1.00)
Core Voltage	13.700(1.00)
Core Voltage	13.800(1.00)
Core Voltage	13.900(1.00)
Core Voltage	14.000(1.00)
Core Voltage	14.100(1.00)
Core Voltage	14.200(1.00)
Core Voltage	14.300(1.00)
Core Voltage	14.400(1.00)
Core Voltage	14.500(1.00)
Core Voltage	14.600(1.00)
Core Voltage	14.700(1.00)
Core Voltage	14.800(1.00)
Core Voltage	14.900(1.00)
Core Voltage	15.000(1.00)
Core Voltage	15.100(1.00)
Core Voltage	15.200(1.00)
Core Voltage	15.300(1.00)
Core Voltage	15.400(1.00)
Core Voltage	15.500(1.00)
Core Voltage	15.600(1.00)
Core Voltage	15.700(1.00)
Core Voltage	15.800(1.00)
Core Voltage	15.900(1.00)
Core Voltage	16.000(1.00)
Core Voltage	16.100(1.00)
Core Voltage	16.200(1.00)
Core Voltage	16.300(1.00)
Core Voltage	16.400(1.00)
Core Voltage	16.500(1.00)
Core Voltage	16.600(1.00)
Core Voltage	16.700(1.00)
Core Voltage	16.800(1.00)
Core Voltage	16.900(1.00)
Core Voltage	17.000(1.00)
Core Voltage	17.100(1.00)
Core Voltage	17.200(1.00)
Core Voltage	17.300(1.00)
Core Voltage	17.400(1.00)
Core Voltage	17.500(1.00)
Core Voltage	17.600(1.00)
Core Voltage	17.700(1.00)
Core Voltage	17.800(1.00)
Core Voltage	17.900(1.00)
Core Voltage	18.000(1.00)
Core Voltage	18.100(1.00)
Core Voltage	18.200(1.00)
Core Voltage	18.300(1.00)
Core Voltage	18.400(1.00)
Core Voltage	18.500(1.00)
Core Voltage	18.600(1.00)
Core Voltage	18.700(1.00)
Core Voltage	18.800(1.00)
Core Voltage	18.900(1.00)
Core Voltage	19.000(1.00)
Core Voltage	19.100(1.00)
Core Voltage	19.200(1.00)
Core Voltage	19.300(1.00)
Core Voltage	19.400(1.00)
Core Voltage	19.500(1.00)
Core Voltage	19.600(1.00)
Core Voltage	19.700(1.00)
Core Voltage	19.800(1.00)
Core Voltage	19.900(1.00)
Core Voltage	20.000(1.00)
Core Voltage	20.100(1.00)
Core Voltage	20.200(1.00)
Core Voltage	20.300(1.00)
Core Voltage	20.400(1.00)
Core Voltage	20.500(1.00)
Core Voltage	20.600(1.00)
Core Voltage	20.700(1.00)
Core Voltage	20.800(1.00)
Core Voltage	20.900(1.00)
Core Voltage	21.000(1.00)
Core Voltage	21.100(1.00)
Core Voltage	21.200(1.00)
Core Voltage	21.300(1.00)
Core Voltage	21.400(1.00)
Core Voltage	21.500(1.00)
Core Voltage	21.600(1.00)
Core Voltage	21.700(1.00)
Core Voltage	21.800(1.00)
Core Voltage	21.900(1.00)
Core Voltage	22.000(1.00)
Core Voltage	22.100(1.00)
Core Voltage	22.200(1.00)
Core Voltage	22.300(1.00)
Core Voltage	22.400(1.00)
Core Voltage	22.500(1.00)
Core Voltage	22.600(1.00)
Core Voltage	22.700(1.00)
Core Voltage	22.800(1.00)
Core Voltage	22.900(1.00)
Core Voltage	23.000(1.00)
Core Voltage	23.100(1.00)
Core Voltage	23.200(1.00)
Core Voltage	23.300(1.00)
Core Voltage	23.400(1.00)
Core Voltage	23.500(1.00)
Core Voltage	23.600(1.00)
Core Voltage	23.700(1.00)
Core Voltage	23.800(1.00)
Core Voltage	23.900(1.00)
Core Voltage	24.000(1.00)
Core Voltage	24.100(1.00)
Core Voltage	24.200(1.00)
Core Voltage	24.300(1.00)
Core Voltage	24.400(1.00)
Core Voltage	24.500(1.00)
Core Voltage	24.600(1.00)
Core Voltage	24.700(1.00)
Core Voltage	24.800(1.00)
Core Voltage	24.900(1.00)
Core Voltage	25.000(1.00)
Core Voltage	25.100(1.00)
Core Voltage	25.200(1.00)
Core Voltage	25.300(1.00)
Core Voltage	25.400(1.00)
Core Voltage	25.500(1.00)
Core Voltage	25.600(1.00)
Core Voltage	25.700(1.00)
Core Voltage	25.800(1.00)
Core Voltage	25.900(1.00)
Core Voltage	26.000(1.00)
Core Voltage	26.100(1.00)
Core Voltage	26.200(1.00)
Core Voltage	26.300(1.00)
Core Voltage	26.400(1.00)
Core Voltage	26.500(1.00)
Core Voltage	26.600(1.00)
Core Voltage	26.700(1.00)
Core Voltage	26.800(1.00)
Core Voltage	26.900(1.00)
Core Voltage	27.000(1.00)
Core Voltage	27.100(1.00)
Core Voltage	27.200(1.00)
Core Voltage	27.300(1.00)
Core Voltage	27.400(1.00)
Core Voltage	27.500(1.00)
Core Voltage	27.600(1.00)
Core Voltage	27.700(1.00)
Core Voltage	27.800(1.00)
Core Voltage	27.900(1.00)
Core Voltage	28.000(1.00)
Core Voltage	28.100(1.00)
Core Voltage	28.200(1.00)
Core Voltage	28.300(1.00)
Core Voltage	28.400(1.00)
Core Voltage	28.500(1.00)
Core Voltage	28.600(1.00)
Core Voltage	28.700(1.00)
Core Voltage	28.800(1.00)
Core Voltage	28.900(1.00)
Core Voltage	29.000(1.00)
Core Voltage	29.100(1.00)
Core Voltage	29.200(1.00)
Core Voltage	29.300(1.00)
Core Voltage	29.400(1.00)
Core Voltage	29.500(1.00)
Core Voltage	29.600(1.00)
Core Voltage	29.700(1.00)
Core Voltage	29.800(1.00)
Core Voltage	29.900(1.00)
Core Voltage	30.000(1.00)
Core Voltage	30.100(1.00)
Core Voltage	30.200(1.00)
Core Voltage	30.300(1.00)
Core Voltage	30.400(1.00)
Core Voltage	30.500(1.00)
Core Voltage	30.600(1.00)
Core Voltage	30.700(1.00)
Core Voltage	30.800(1.00)
Core Voltage	30.900(1.00)
Core Voltage	31.000(1.00)
Core Voltage	31.100(1.00)
Core Voltage	31.200(1.00)
Core Voltage	31.300(1.00)
Core Voltage	31.400(1.00)
Core Voltage	31.500(1.00)
Core Voltage	31.600(1.00)
Core Voltage	31.700(1.00)
Core Voltage	31.800(1.00)
Core Voltage	31.900(1.00)
Core Voltage	32.000(1.00)
Core Voltage	32.100(1.00)
Core Voltage	32.200(1.00)
Core Voltage	32.300(1.00)
Core Voltage	32.400(1.00)
Core Voltage	32.500(1.00)
Core Voltage	32.600(1.00)
Core Voltage	32.700(1.00)
Core Voltage	32.800(1.00)
Core Voltage	32.900(1.00)
Core Voltage	33.000(1.00)
Core Voltage	33.100(1.00)
Core Voltage	33.200(1.00)
Core Voltage	33.300(1.00)
Core Voltage	33.400(1.00)
Core Voltage	33.500(1.00)
Core Voltage	33.600(1.00)
Core Voltage	33.700(1.00)
Core Voltage	33.800(1.00)
Core Voltage	33.900(1.00)
Core Voltage	34.000(1.00)
Core Voltage	34.100(1.00)
Core Voltage	34.200(1.00)
Core Voltage	34.300(1.00)
Core Voltage	34.400(1.00)
Core Voltage	34.500(1.00)
Core Voltage	34.600(1.00)
Core Voltage	34.700(1.00)
Core Voltage	34.800(1.00)
Core Voltage	34.900(1.00)
Core Voltage	35.000(1.00)
Core Voltage	35.100(1.00)
Core Voltage	35.200(1.00)
Core Voltage	35.300(1.00)
Core Voltage	35.400(1.00)
Core Voltage	35.500(1.00)
Core Voltage	35.600(1.00)
Core Voltage	35.700(1.00)
Core Voltage	35.800(1.00)
Core Voltage	35.900(1.00)
Core Voltage	36.000(1.00)

Overclock Testi

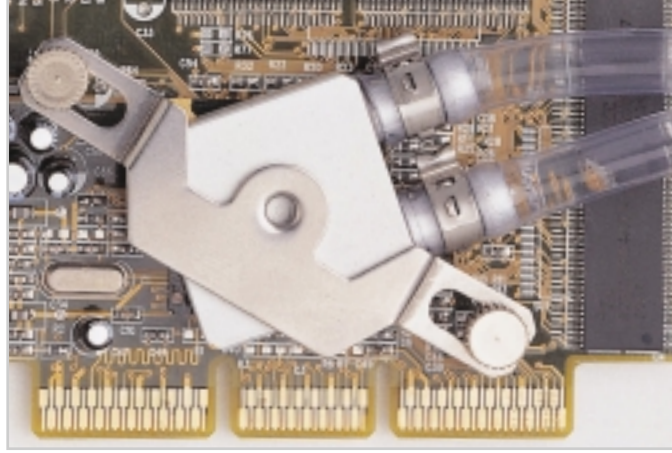
oranı sunduğunu söylemek mümkün.

Athlon Thunderbird'ler yavaş yavaş piyasadan kalkıyor. Olanlar da neredeyse AthlonXP ile aynı olan fiyatları yüzünden cazip sayılmazlar. Duron-Morgan ilişkisinde olduğu gibi Athlon XP'lerin Thunderbird'lerden daha iyi bir overclock potansiyeli sunduğunu söylemek mümkün. P4 ailesindeyse özellikle 1.4GHz'lik model oldukça başarılı bir overclock profili çizdi. 1.7GHz P4'ün de ondan aşağı kalır yanı yoktu. Öyle ki 1.95GHz hızında sorunsuz çalışan işlemci bu haliyle 2GHz P4'ü neredeyse tüm testlerde geride bıraktı. 2.16GHz'e overclock ettiğimiz P4 2Ghz ile 1.61GHz hızında çalışan Athlon XP+ (1533MHz) arasında kıran kırana geçen yarış ise oldukça ilginçti doğrusu.

Overclock testlerini nasıl gerçekleştirdik?

Overclock testleri sırasında Intel işlemciler için orijinal işlemci fanlarını kullandık. AMD işlemciler için kullandığımız fansa Cooler Master EPS-6I11 oldu. 19 derece oda sıcaklığında gerçekleştirdiğimiz testlerde Asus T10 kasa ve iki adet kasa içi fan kullandık. Bu iki kasa içi fanın güç kay-

nağının altındaki kasa içine, ön tarafta bulunan diğeryse kasa dışına hava üfleyecek şekilde monte edildi.

SADECE CPU İÇİN
DEĞİL: Su soğutma
kullanan özel
soğutucuları
sadece CPU için
değil grafik kartı
işlemcisi için de
kullanmak
mümkün.

CPU'yu takıp kasayı kapadıktan sonra sistem için optimum overclock ayarlarını deneyerek bulduk ve stabilite testinin ardından performans testlerine başladık. Kararlılık testi için 3D Mark 2001'de bulunan demo 1 saat süreyle çalıştırıldı. Bunun ardından sabitdiskten CD'ye ve CD'den CD'ye olmak üzere iki adet CD yazma işlemi gerçekleştirdik. Gerekiyorsa voltaj artırarak kararlı bir çalışma elde etmeyi

amaçladık. Bu süre içinde sorun çıkarmayan sistemleri performans testlerine dahil ettik. Zira performans testlerimiz de aynı

zamanda birer kararlılık testi olma özelliğini taşıyor.

Hele hele Adobe Photoshop, Adobe Premiere ve Office 2000 gibi 14 uygulama içeren SYS Mark 2001 herhangi bir problemde çabucak kilitlenmesi dolayısıyla sadece performans için değil kararlılık için de iyi bir benchmark yazılımı. Fastest aya- rıyla testimize katılan Quake3 ise bu konudaki standart ölçüm yazılımları arasında

Overclock Testi

bulunuyor. Flask MPEG 0.6 V1.1'i video encoding performansını ölçmek için kullandık. Lightwave3D 6.5b ise render testlerinde yardımımıza koştu.

Direct 3D performansını ölçmek için 3DMark 2000 ve 2001'i kullandık. Bunun yanında Music Match Jukebox'u ve Media Encoder'ı MP3 ve MPEG Encoding için kullandık. Testlerde anakart olarak Abit; THY-II-Raid, TH Raid, ST6 Raid, KG7 Raid anakartları, ekran kartı olarak Leadtek GF3, 256 MB bellek, ses kartı olarak SB!

Value, sabit disk olarak da Seagate Barra-cuda ATAIV 60 Gb kullandık. Testlerde kullandığımız yazılım/donanım ve test şartları konusunda daha ayrıntılı bilgi için geçen ayki CPU testimize bakabilirsiniz. Geçen ayki CPU testimizden farklı olarak bu ay testimizde Celeron 1GHz'in olmadığını fark edeceksiniz.

Bunun sebebi bu işlemcinin overclock konusunda başarısız olması ve bu konuda dikkate değer bir performans ortaya koymaması oldu. Hatta kendi halinde over-

clock denemelerinde bile kararlı çalışmıyınca işlemciyi bu testin dışında bıraktık. Bunun dışında bu ay Celeron 1.2 GHz ko-
nuşumuz oldu.

Son olarak burada gördüğünüz sonuçların her şart ve her donanım altında geçerli olmayabileceğini unutmayın. Yazımız sadece size overclock hakkında fikir vermeyi amaçlıyor. Kendi sisteminizden bu sonuçları elde edemeyebileceğiniz gibi tam tersi daha iyi sonuçlar da alabilirsiniz.

Şahin Ekşioğlu, esahin@chip.com.tr

CPU Bilgileri ve Overclock Performansı (1)

CPU	PIII800EB	Duron950	PIII1GHz	Duron1GHz	Duron1100	Celeron 1.2	PIII 1.2	P4 1.4
İşlemci yuvası	Soket 370	Soket A	Soket 370	Soket A	Soket A	Soket 370	Soket 370	Soket 423
Çekirdek hızı (MHz)	800/1050 %31	950/1102 %16	1000/1200 %20	1000/1180 %18	1100/1243 %13	1200/1500 %25	1200/1440 %20	1400/1680 %20
Veriyolu hızı (MHz)	133/175	100/116	133/160	100/118	100/113	100/125	133/160	100/120
FSB (MHz)	133/175	200/232	133/160	200/236	200/226	100/125	133/160	400/480
Çarpan	6	9.5	7.5	10	11	12	9	14
Besleme gerilimi (Volt)	1.75/1.8	1.6	1.75/2.0	1.75/1.775	1.75/1.8	1.475/1.525	1.475/1.55	1.7/1.8
L1 önbellek (KB)	16+16	64+64	16+16	64+64	64+64	16+16	16+16	12+8
L2 önbellek (KB)	256	64	256	64	64	256	256	256
Performans puanları								
Quake2 Demo1 640x480x16 (kare/sn)	208/252	231/265	242/254	252/295	264/298	225/301	282/293	278/341
Quake3 Demo001 (Fastest) (kare/sn)	120/140	128/148	135/141	140/165	147/164	125/169	158/164	166/220
SpecViewperf 6.1.2 DRV-07 1024x768x16	13.19/14.68	13.93/16.36	13.30/15.2	15.29/17.78	15.47/17.53	12.1/15.9	14.7/14.8	19.49/23.61
3D Mark2000 V1.2 640x480x16	4693/5802	4446/5253	5572/6150	5449/6451	5752/6418	5340/7380	6358/6720	6045/7411
3D Mark2001 640x480x16	2234/2688	2691/3174	2560/2878	2969/3542	3116/3501	2405/3240	2903/2960	3464/4305
SYSMark2001 Int. Cont. 1024x768x16	87/102	75/90	107/120	82/99	88/100	113/155	131/145	142/169
SYSMark2001 Office Pro. 1024x768x16	94/108	103/119	115/124	109/126	115/125	118/158	137/151	125/149
Music Match Jukebox 6.1 (sn)	132/102	110/98	108/99	105/90	96/90	97/78	90/81	95/81
Microsoft Media Encoder 7.1 (sn)	142/117	146/127	122/114	138/117	127/115	123/91	103/96	123/103
FlaskMPEG 0.6 V 1.1 (sn)	600/500	506/491	520/497	400/323	390/320	545/408	368/366	395/328
Lightwave 6.5b Raytrace Scene (sn)	379/285	339/293	303/262	322/274	298/266	272/201	252/219	304/259
Dronex 640x480x16bit (kare/sn)	59/67.54	65.69/76.73	64.79/78.2	73.82/87.51	76.83/84.13	52.62/86.01	76.55/78.52	101/122

CPU Bilgileri ve Overclock Performansı (2)

CPU	P4 1.5	Athlon 1.33	Athlon 1.4	Ath.XP1600+	P4 1.7	P4 2GHz	Ath.XP 1800+
İşlemci yuvası	Soket 423	Soket A	Soket A	Soket A	Soket 423	Soket 478	Soket A
Çekirdek hızı (MHz)	1500/1680 %12	1333/1460 %9.5	1400/1523 %8.7	1400/1523 %8.7	1700/1955 %15	2000/2160 %8	1533/1610 %5
Veriyolu hızı (MHz)	100/112	133/146	133/145	133/145	100/115	100/108	133/140
FSB (MHz)	400/224	266/292	266/290	266/290	400/460	400/432	266/280
Çarpan	15	10	10.5	10.5	17	20	11.5
Besleme gerilimi (Volt)	1.7/1.775	1.75/1.8	1.75/1.8	1.75	1.75/1.8	1.75/1.8	1.75/1.8
L1 önbellek (KB)	12+8	64+64	64+64	64+64	12+8	12+8	64+64
L2 önbellek (KB)	256	256	256	256	256	256	256
Performans puanları							
Quake2 Demo1 640x480x16 (kare/sn)	295/329	327/354	335/362	258/390	324/366	352/378	372/395
Quake3 Demo001 (Fastest) (kare/sn)	191/215	176/192	180/195	193/210	209/242	230/249	203/212
SpecViewperf 6.1.2 DRV-07 1024x768x16	19.85/22.28	17.8/19.2	17.8/19.8	19.24/20.6	20.47/23.64	21.47/24.01	20.12/20.65
3D Mark2000 V1.2 640x480x16	6395/7103	6995/7648	7187/7930	8150/8857	6913/7988	7519/8297	8673/9051
3D Mark2001 640x480x16	3596/4108	3867/4242	2966/4344	4257/4650	3985/4645	4410/4778	4432/4694
SYSMark2001 Int. Cont. 1024x768x16	151/168	141/151	146/157	155/164	166/188	185/195	166/177
SYSMark2001 Office Pro. 1024x768x16	136/146	155/164	157/167	160/170	153/167	168/174	173/179
Music Match Jukebox 6.1 (sn)	90/80	76/73	72/70	73/67	81/70	74/69	68/66
Microsoft Media Encoder 7.1 (sn)	115/103	105/98	102/94	97/92	102/89	88/81	93/90
FlaskMPEG 0.6 V 1.1 (sn)	374/332	376/318	370/310	280/258	362/291	293/271	266/254
Lightwave 6.5b Raytrace Scene (sn)	294/263	224/207	213/198	212/196	263/230	230/211	196/187
Dronex 640x480x16bit (kare/sn)	105/116	95/103	97/105	104.4/114.43	114/126	119/211.6	108/113.3

■ Tabloda görebileceğiniz değerlerde ilk değer tavsiye edilen saat hızında test edilmiş performans değeridir. İkinci değerse overclock edilmiş sisteme ait sonucu ve bilgiyi gösteriyor. Saniye cinsinden olan performans değerlerinin düşük olması daha iyi bir sonuçta işaret ederken diğer değerlerin yüksek olması, daha yüksek bir performans anlamına geliyor. Çekirdek hızı satırındaki yüzdeler ise işlemcinin saat hızı bazında yüzde kaç overclock edilebildiğini gösteriyor.

İÇİNDEKİLER

68	Testin Performans Birincisi: Alpha PAL8045
68	En iyi Fiyat/Performans Oranı: Arkua 6128
70	Testin En Sessiz Çalışanı: Zalman CNPS 5000
70	En iyi Fiyat/Sessizlik Oranı: NoiseControl FCPGA 1951
71	Temel Bilgiler Isıyı yalıtım yerine düşürmek
72	Özetle Soğutucuların evrimi
74	Nasıl Test Ettik? CPU fanları
76	Tablo: En doğru seçim

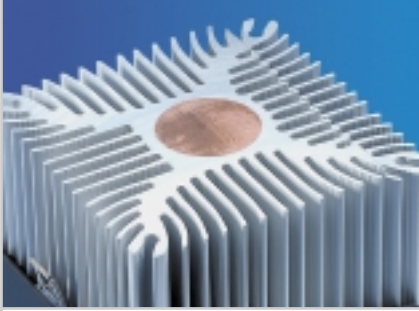
İşlemci Fanlarının Karşılaştırmalı Testi

Serin ve Sessiz Çalışan Sistemler

İşlemcinizi maksimum performansta çalıştıramıyor musunuz? Bilgisayarınızın gürültüsünden şikayet mi ediyorsunuz? O zaman bu yazıya dikkat edin! Çünkü bu yazıda sisteminizi olumlu yönde etkileyecek soğutucuların karşılaştırmalı testini bulacaksınız.

CPU Fan Testi

Ahmet Bey sakın bir insan. Gündüzleri kütüphanedeki işinde olabildiğince büyük bir sessizlik içerisinde çalışıyor. Kendi başına çalıştığı için, kimse ona karışmıyor. Ama akşam eve döndüğünde, elinin altındaki high speed overclock sistemi ile sabahlara kadar bir LAN partisinden diğerine katılıyor. Kütüphanede alışık olduğu sessizliği evinde yakalaması mümkün değil, çünkü sahip olduğu Turbo PC oldukça yaygaracı. Ama bu Ahmet Beyi pek rahatsız etmiyor. Aslında LAN partilerinde çok da rahatsızlık vermeyen bilgisayarlar, günlük hayatımızda bazen çok sinir bozucu olabilirler. Örneğin, bilgisayara takılan bir DVD filminin Rip edilmesi ya da bir Excel uygulamada tablolarının yer değiştirmesi... Bu tür işler, Duron ya da Celeron

İki YOLLU SOĞUTMA: Isının olduğu noktaya bakır yalıtımı yapılıyor.

işlemcili sistemlerde rahatlıkla yapılabilir. Üstelik soğutmaya da çok dikkat edilmesi gerekmiyor. Dakikada 2000 devir yapan bir soğutucu bu tür sistemlerin soğuması için yeterli.

CHIP Test Merkezi bu sayıda, sessizlikleri ile Ahmet Beyi bile şaşırtacak olan soğutucuları test etti. Film çılgınlığının bu karşılaştırmalı testten sonra sistemlerine farklı davranacaklarını şimdiden tahmin edebiliyoruz. Dört haneli MHz değerli sistemler kullanıcıya kabus yaşatabiliyorlar. Örneğin 1 GHz sınırında veya üstünde olan Athlon işlemcilerin ihtiyaç duyduğu soğutma sistemi ya çok sesli ya da çok pahalı. Ayrıca bu tür soğutma sistemlerinin yüksek fiyatlarına rağmen istenileni vermemesi de başınıza gelebilecek kötü şeylerden biri. Bu yüzden CPU Fan Testini yapmaya karar verdik. Bu sayede yukarıda saydığımız olumsuzluklardan büyük ölçüde kurtulabilirsiniz. Inovatek firmasının KT-2 ürünü ile yaptığımız testlerde her bir fanın soğutma işlemini ölçtük.

Yani kullandığımız bu yeni ölçü cihazı

ile, çok az bir sapmayla her bir ürünün soğutma derecelerini görebildik. Buna ek olarak fanları maksimum performansta çalıştırdık. Bu sayede 12 veya 7 voltta çalıştırdığımız fanları desibel ve sone olarak ölçebildik. Gürültü oranının belirlenmesinde, teknik verilerin yanı sıra bir de kulağımızla duyabildiğimiz gürültüye göre puan verdik. Test ettiğimiz fanların gürültü seviyelerini kaydedip bu ay ki CD'mizde verdik. Arzu edenler, bu fanların oluşturdukları sesleri dinleyip sıralamamız ile karşılaştırabilirler.

Intel'de sorun yok ama Athlon'ların mangaldan farkı yok

Intel CPU'ları testimize katmadık. Nedeni, Athlon işlemcilerinin aynı chip frekansına sahip P4 işlemcilerden daha hızlı olmalarının yanı sıra çok daha fazla ısınmaları. Pentium III bir işlemci için, ortalama performansa sahip bir soğutma sistemi yetiyor. Bu yüzden testimizde Athlon işlemcilerini kullandık ve soğutucularının bu işlemcileri ne derece soğutabildiklerini ölçtük. Athlon 1200 işlemcisinin, Pentium 4 2 GHz işlemcisi ile aynı derecede ısınması yukarıda anlattıklarımıza iyi bir örnek.

Testimize otuzdan fazla soğutucu geldi. Yer sınırı nedeniyle gözümüze çarpan veya ilginç bulduğumuz ürünler hakkında yorumlarda bulunduk; diğer ürünleri bu sayfaların sonunda yer alan Test Tablomuzdan inceleyebilirsiniz. Bilmeniz gereken önemli bir nokta, bu testte iki ana kategoriye göre sıralama yapmış olmamız. Bu kategorilerden ilkinde performans değeri baz alındı, diğerinde ise gürültü oranı... Testimize katılan tüm işlemcilerin özellikleri ve sıralamalarını ilerleyen sayfalarda bulabilirsiniz.

Alpha PAL8045 (1. sıra): Bir sonraki sayfada bu ürün hakkında daha detaylı bilgi-

DEMİR PARMAKLAR: Plastik bir fan dakikada 7000 devir ile tehlikeli bir silah olabiliyor.

CHIP CD İÇERİK

Soğutucuların gürültü oranı

CHIP Test Merkezi sizin için bütün soğutucularının çalışırken çıkardıkları gürültüleri kaydedip CD'de yayınladı. Bu sayede bu ürünleri gürültü oranlarına göre bir sıralamaya koyabilirsiniz. Yalnız hoparlörlerin sesini yeterince açmayı unutmayın. Yoksa bazı ses dosyalarında karşınıza sadece sessizlik çıkabilir.

Ses Kayıtları	Resimler

ler yer alıyor.

Arkua 6228 (2. sıra): Tayvanlı bu soğutucu ülkemizde pek tanınmıyor. Ama testimizde bu ürün favoriler arasına girmeyi hak etti. Alpha soğutucusu kadar etkili olmasa da 6228 ısıyı düşürmede görevini yerine getiriyor. Buna karşın Alpha'dan çok daha ucuz, daha hafif ve her anakart üzerine rahatlıkla montaj edilebiliyor. Soğutma işlemi bu üründe çok zekice hazırlanmış bir teknikle gerçekleşiyor. Genelde soğutucular bir bakır plaka yardımı ile soğutma işlemini gerçekleştirirler, oysa Arkua'da bakır plakasının yerini bakır çekirdek almış. Bakır çekirdek ısıyı emip alüminyum yüzeye aktarıyor. Bu yöntem sayesinde Arkua mevcut malzemelerinin avantajlarını çok iyi kullanabiliyor. Dakikada 7000 devir yapan cihazın en önemli dezavantajı ise çıkarttığı gürültü. Profesyonel overclock'lar bu fanın gürültüsünden rahatsız olabilirler. Çünkü bu kişiler sistemlerini maksimum derecede yorarak önemli derecede ısı artışına neden olurlar. Gürültüsünü bir kenara bırakırsak, bu fiyata daha iyi bir fanı zor bulacağınızı söyleyebiliriz.

Akasa Silver Mountain (4. sıra): Akasa gerçek bir mücevher gibi. Bakır çekirdeğin etrafı gümüşle kaplanmış. İlk bakışta kendisini belli eden ürün, soğutmayı gümüş gövde tarafından gerçekleştiriliyor. Akasa ile anakartlara montaj sürecinde herhangi bir uyumsuzluk yaşanmıyor. Akasa üreticileri, her milletten kullanıcı-

CPU Fan Testi

yı düşünerek kullanma kılavuzunda çok basit bir İngilizce kullanmışlar. Akasa ile birlikte, yüzde 25 gümüş içerikli bir ısı iletken macun da enjektörle birlikte veriliyor. Ürünün dezavantajı ise oluşturduğu 60 desibellik gürültü. Eskilerimizin dediği gibi gümüş konuşturur altın susturur.

Kısaca söylemek gerekirse, günümüzde Akasa'yı zorlayacak bir işlemci henüz yok...

Zalman CNPS 5000 (5. sıra): Sessiz çalışmada birinci olan bu ürün hakkında detaylı bilgi ilerleyen sayfalarda.

Swiftech MC 462 (7. sıra): Ağır, pof poflu ve dünyanın en iyi soğutucusu şiarı ile Swiftech Test Merkezimize ulaştı. Yaklaşık 1 santimetre kalınlığındaki bakır plaka üzerinde bir alüminyum ızgara yer alı-

VİDA ENGELİ: Swiftech'in vidalarına ekstrasdan taktığımız pullar sayesinde soğutma işlemi istenilen seviyeye çıkıyor.

yor. Izgaranın üzerindeki fan ile bu ürün AMD'nin fanlar için belirlediği standardın 262 gram üzerine çıkıyor. Ayrıca ürünü öyle kolayca anakarta monte etmek de mümkün değil. Yani MC 462'yi anakarta monte etmek için onu önce parçalayıp, sonra yuvanın üzerine yeniden monte etmeniz gerekiyor. Yani ilk olarak soğutucu

kısmını monte ediyorsunuz ardından da bunun üzerine fan sistemini. Burada dikkat etmeniz gereken en önemli nokta ise, bir anakart satın alırken CPU soğutucuları için bir yuvanın olup olmadığına bakmak. 3 watt'lık bir fanı olmasına rağmen Swiftech, Athlon 1400 işlemcisini 83 derecede sabitliyor. Bu bizim pek tatmin olmadığımız bir değer, çünkü testimize katılan ucuz fanlar da bu performansı yakalayabiliyorlar. Ayrıca bu değer bizi kısıtlamak için yeterli. Dolayısıyla biz de ürünün performansını arttırmak için çeşitli çözümler aramaya başladık. Soğutucunun vidalarda yer alan pullarını artırdığımızda istediğimiz sonucu almaya başladığımızı gördük. Çünkü bu sayede işlemci ile soğutucu birbirine daha çok yapıştığı için soğutma sistemimiz de daha iyi çalışabiliyor. Bu soğutma sistemi genel olarak ağır kalıyor. Ürünü hem 3

»TEST BİRİNCİSİ GÜÇ

TOPLAM PUAN (PERFORMANS)

FİYAT/PEFORMANS

orta

FİYAT yaklaşık 70\$

BİLGİ İÇİN www.micforg.co.jp

Alpha PAL8045

Geniş, güçlü ve siyah

■ Ancak bir tekerlek reklamının sloganı olabilecek bu ifadeye Alpha PAL8045 çok uyuyor. Soğutucunun alt kısmında yer alan bakır tabakası ısıyı alüminyum metale iletıyor. Alüminyum da bakır tabakadan ısıyı alarak dış yüzeye iletıyor. Bu iki metalin mükemmel uyumu Alpha'ya birinciliği kazandırıyor. Sahip olduğu 80 mm'lik soğutma sistemi ile 60 mm'lik soğutma sisteminden çok daha az ses çıkartması beğendiğimiz özelliklerin başında geliyor. 1.2 watt'lık bir fan ile Alpha çok sessiz çalışabiliyor. Üstelik hiçbir işlemci ile ısı sorunu yaşamadan. Yalnız bu yazıdan sonra hemen bu işlemciye sahip olmak isteyen kullanıcılar için iki çift sözümüz var. Soğutucunun montajı için anakartınızın işlemci yuvasının etrafında dört adet vidalanabilen delik bulunması gerekiyor. Yani bu ürün her türlü anakart modeli ile uyumlu değil. Örneğin Asus A7V133 modeli ile Alpha PAL8045'i monte edemezsiniz. Bu engellemeye rağmen biz bu işlemciyi performans birincisi olarak seçmeyi uygun gördük.

»UYGUN FİYAT GÜÇ

TOPLAM PUAN (PERFORMANS)

FİYAT/PEFORMANS

çok iyi

FİYAT yaklaşık 25\$

BİLGİ İÇİN www.arkua.com.tw

Arkua 6128

Bakır çekirdekli soğutma sistemi

■ Arkua 6128'in daha sesli olmasını istemeyiz, yoksa beğenimizi kazanan bu Tayvanlı üretici bizi hayal kırıklığına uğratabilirdi. Aslında Arkua bir üst modeli olan 6228'den daha gürültülü olmasına karşın kullandığı bakır çekirdekli teknoloji ile mükemmel bir soğutma gerçekleştiriyor. İşin sırrı, bakır çekirdek tarafından emilen ısıyı alüminyum gövdeye çok daha çabuk aktarılmasında. Bu teknik sayesinde 6128, Athlon 1500 MHz (12 volt) ve 1400 MHz'lik (7 volt) işlemcileri rahatlıkla soğutabiliyor. Arkua'nın anakarta montajı da çok kolay. Her türlü anakarta rahatlıkla takılabilen bu soğutucu sistemiyle birlikte verilen mandallar yardımı ile montaj birkaç saniye içerisinde tamamlanıyor. Üründe en çok beğendiğimiz özelliği ise fiyatı. Sonuç olarak düşük fiyatı sayesinde bu ürün performans/fiyat kategorisinde haklı bir birincilik elde etti.

watt (Power-Mode) hem de 1.2 watt (Silent-Mode) fanlarla çalıştırdık. Genel olarak Swiftech'in iyi bir ürün olduğunu söyleyebiliriz ama ondan daha ucuz olan Alpha PAL8045 tüm kategorilerde daha iyi değerler aldı. Ayrıca montajı da MC 462'den çok daha kolay.

NoiseControl Silverado (8. sıra): Silverado, adına uygun bir soğutucu. Adına uygun, çünkü, bu ürünün taban kısmında işlemcinin aşırı ısınmasını engelleyen bir gümüş (silver) plaka yer alıyor. Bu gümüş kutunun üzerine konuşlanmış fan sistemi ve soğutucu, paralel çalışmalarına rağmen genel olarak iyi çalışıyorlar. Isı yalıtım macunu, ayrıntılı kullanma kılavuzu, üç adet güç adaptörü ve soğutucunun işlemciye tutunmasını sağlayan mandallar; ürünün beğendiğimiz özellikleri. Rezonans değişimini minimumda

tutmak için iyi bir montaj önem taşıyor. Ama montaj işi pek kolay değil. Örneğin işlemci ile soğutucu arasında bağlantıyı sağlayan mandalları yerine takmak çok zor. Üstelik bu mandallar hemen dışarıya fırlayabiliyorlar. Ayrıca işlemcinin üzerinde yer alan güç kaynaklı kasalar da fan için uygun değil. Çünkü 114 mm. büyüklüğü ile kasa sistemini bozabiliyor. NoiseControl'un çok ilginç bir iddiası var: Bu soğutma sistemini zorlayacak bir işlemcinin olmadığını söylüyorlar. Ama biz böyle bir işlemci olduğunu testimizde gördük. Athlon 1300 işlemci üzerine monte edildiğinde Silverado'nun pek de sessiz çalışmadığını tespit ettik.

Kanie Hedgehog-294M (10. sıra): Kanie, bakırdan yapılmış ve 60 mm sınıfında yer alan "kendin oluştur" soğutuculardan biri. "Kendin oluştur" dedik çünkü bu

KOLAY MONTAJ: Bakır yüzeyli bu soğutucuya, kullanacağınız işlemciye göre birkaç tane farklı fan takabilirsiniz.

üründe fanı kullanacağınız sisteme göre değiştirme şansına sahipsiniz. Bu sayede kullanıcı birçok kombinasyon oluşturabiliyor.

Örneğin, sessiz çalışan soğutma sisteminden sesli ve güçlü soğutma sistemlerine kadar bir çok seçeneğe sahip olabilirsiniz. En çok kullanılan kombinasyon, Y.S. Tech'in 2.16 watt güç tüketimli ve sessiz çalışan 1.44 watt fanı. Testimiz-

TEST BİRİNCİSİ
CHIP
12/2001

» TEST BİRİNCİSİ SESSİZLİK

TOPLAM PUAN (SESSİZLİK)

FİYAT/PEFORMANS

orta

FİYAT yaklaşık 65\$

BİLGİ İÇİN www.zalman.co.kr

Zalman CNPS 5000

Sessiz, soğuk ve pahalı

■ Bakır, Zalman firmasının vazgeçemediği ısı iletkeni. Öyle ki CNPS 5000'de birden çok bakır yapıyı birbirine presleyerek yıldız şeklinde formu ile dışı doğru bir yapı oluşturuyor. Zalman'da kullanılan plastik gövde ve vidalar gereksiz dursa da soğutma işleminde çok işe yaradığını söyleyebiliriz. 12 volt kullanımında CNPS 5000 testin en sessiz soğutucusu olmamasına rağmen yine de kullanıcıyı rahatsız etmiyor. Bu yüzden bu soğutucu ile birlikte ek bir 7 volt güç adaptörü yer alıyor. Zalman 7 voltluk güç adaptörü ile daha çok Duron işlemciler için bir soğutma işlemini gerçekleştiriyor. Yalnız bu işlemi zorlamadan ve sessiz bir şekilde yapabiliyor olması beğenimizi kazandı. Ürünün montajı anakartların yapılarına bağlı olarak değişebiliyor. Yani bu işlemci için vidalama yuvası bulunan anakartlar tercih ediliyor. Sonuç olarak CNPS 5000'ün 7 voltta olabildiğince sessiz çalışması, iyi bir performans sergilemesi ve montajda kullanıcıya herhangi bir sorun yaşatmaması...

UYGUN FİYAT
CHIP
12/2001

» UYGUN FİYAT SESSİZLİK

TOPLAM PUAN (SESSİZLİK)

FİYAT/PEFORMANS

orta

FİYAT yaklaşık 35\$

BİLGİ İÇİN www.noisecontrol.de

NoiseControl FCPGA Papst 1951

Sessiz ve hesaplı

■ Aslında bu fana NoiseControl doğru düzgün bir isim vermemiş. Ürünü sadece bir seri numarasıyla tanımlayarak diğer modellerden ayırıyor. Testlerimizde bu ürünün gerçekten de sessiz çalıştığını gördük. 12 voltta gayet rahat bir çalışma sergileyen NoiseControl, 7 volt çalışmada gerçek bir sessizlik sergiledi. Ürünün bu kadar sessiz çalışmanın sebebiyse, bir Papst 612 F/2 fanını kullanması. Yalnız overclock çılgınlarının aradıklarını bu üründe bulamayacaklarını söylemeliyiz. Çünkü 1951, Duron 900 işlemcisini ancak soğutabiliyor. 7 volt kullanımında ise işlemciden 200 MHz düşürmeniz gerekiyor. Dolayısıyla biz bu soğutma sistemini daha çok ofis bilgisayarlarına veya DVD uygulamaları çalıştıracak sistemlere tavsiye ediyoruz. Kolay montaj ve ayrıntılı bir kullanma kılavuzunun yanı sıra fiyatı da çok iyi olan bu ürün, sıraladığımız özellikleri sayesinde bizden en iyi sessizlik/fiyat ödülünü almaya hak kazandı.

» Isıyı yalıtımak yerine düşürmek

SOĞUTMA NASIL OLMALI?: Soğutma nasıl olmalı? İnsanoğlunun eskiden beri tartıştığı bu konu CPU soğutucuları ile yeniden alevlendi. Hangisi tercih edilmeli? İşlemciden ısıyı alıp başka bir bölgede yalıtma tekniği mi yoksa işlemciye soğuk havayı direkt olarak verme tekniği mi? Konunun uzmanları tartışmayı sürdürüyor. Biz yaptığımız testlerde 25 derece oda sıcaklığı altında cevabı çoktan bulduk! İşlemciye soğuk hava üfleme tekniğinin, ısıyı emme tekniğine göre 5 derece daha avantajlı olduğunu gördük. Bu yüzden olsa gerek, ürünlerin çoğu soğuk hava üfleme tekniğine uygun olarak geliştirilmişler. Testimize katılan diğer tekniğe sahip olan ürünlere haksızlık olmasın diye, onları soğuk hava üfleme tekniğine çevirdik. Bunun nedeni kısmen serin olan ortam sıcaklığı. Ortam sıcaklığının kasanın içinin sıcaklığından daha fazla olduğu durumlardaysa bu teknik bir işe yaramıyor. Çünkü fan kasanın içindeki sıcak havayı işlemciye üfleyecektir. Bu da tersi bir durum oluşturur. Böyle bir durumda ilk önce ısıyı emip başka bir yerde yalıtımak en mantıklı çözüm. Hangi yöntemin size uygun olduğunu kestirmek biraz zor. Yani yöntemi kendinizin belirlemesi gerekiyor. Yardımcı olması açısından küçük bir kurala dikkat etmeniz gerekiyor. Kasa içi sıcaklığı ile işlemci sıcaklığı arasındaki fark 20 derece ve üstü olduğu takdirde soğuk hava uygulama tekniği en mantıklı yoldur. Fark 10-15 derece arasında değişir.

yorsa ısıyı emme ve yalıtma tekniği kullanılmalı. Böyle bir durumda kasa soğutmayı ne kadar doğru yaptığınızı da gözden geçirmeniz gerekiyor.

SESSİZ ÇALIŞMA: CPU soğutma sistemlerinin yüksek performansta çalışmaları soğutucu ve kullanılan fanlara bağlıdır. Gürültüyü çıkaran ise genellikle bu iki bileşenden biridir. Soğutucu plakalar gürültüye sebep olmazlar. Ama fanları susturmak da zor bir şey değil. İhtiyacınız olan tek donanım, 12 volt çalışma gerilimini 7 volta düşürecek bir güç adaptörü. Yalnız bu işlemde işlemcinin ısınma derecesine çok dikkat etmeniz gerekiyor. İşlemci ısı 65 dereceyi geçerse eski yöntemle geçmenizi tavsiye ederiz. Dikkat emeniz gereken başka bir konu ise soğutucuların güç tüketimi ile ilgili. Bazı soğutucu sistemleri yüksek oranda güç çekebiliyorlar. Gerçi her anakart böyle bir güç tüketimine izin vermiyor. Ama siz yine de buna dikkat etmelisiniz. Bunun sonucunda soğutucu sistemler sistemde bir dar boğaz oluşturabilirler ve işlemci de bundan etkilenebilir.

SOĞUTUCU DEĞİŞİMİ: Bilgisayarında kullanılan soğutma sistemini beğenmeyenler istedikleri soğutmayı sistemlerine entegre edebilirler. Örneğin Swiftkill firmasının adaptörü sayesinde 60 mm'lik yuvalara 80 mm'lik dev soğutma sistemlerini rahatlıkla kurabilirsiniz.

de bu tür bir özelliğe sahip olan üç adet soğutma sistemi var. Bu yüzden her üçüne de aynı fan sistemini dahil ettik. Her üçünün de istenen performans değerlerini veremediklerini gördük. Örneğin Athlon 1400 işlemcisi bu ürün anca soğutabiliyor. 1.44 watt'lık fan ile 1300 Athlon işlemcisi sınırlara dayanıyor. Bu ürünün Silence Mod'unda tamamen sessiz çalıştığı söylenemez ama durumun kullanıcıya bir rahatsızlık vereceğini de sanmıyoruz. Soğutucunun boyutu montaj için çok uygun, ayrıca işçilik de kendisini belli ediyor, ancak kenarlarının çok keskin olması bir dezavantaj yaratıyor. Keskin kenarlar yüzünden işlemci yuvasının yanında yer alan plastik kısım etkileniyor ve bu sayede soğutucu işlemcinin üzerine tam oturmayabiliyor. Bu bilgileri edinmek bizim hoşumuza gitti ama bunun için bir Athlon 1400 işlemcinin feda olması da tabii ki bizi biraz üzdü.

Thermalright SK-6 (11.sıra): Thermalright SK-6 da Kanie gibi tamamen bakırdan oluşmuş 60 mm'lik bir soğutucu. SK-6 da değiştirilmeye açık bir ürün. Yapısı anakart üzerinde yer almak için ideal. Ayrıca birlikte gelen mandallara alışıldı mı kullanımı da epey kolaylaşıyor. Yalnız bu ürün biraz daha iyi yapılabilirdi. Örneğin kenarlar parmakları tahrip edebilecek nitelikte. Performans konusundaysa, SK-6'nın Kanie ve Alpha PAL6035 ile aynı değerlerde olduğunu söyleyebiliriz.

Alpha PAL6035 (12. sıra): 60 mm soğutucu kategorisinin üçüncü temsilcisi olan Alpha PAL6035, temiz işçiliği ile önlere çıkıyor. Testimizde birinci olan Alpha PAL8045 gibi bu üründe de alüminyum soğutma kafesinin altında bir bakır plaka yer alıyor. Yüzeyi temiz olan bu bakır plaka sayesinde ısı rahatlıkla emilebiliyor.

Ayrıca montajda herhangi bir zorluk yaşıtmıyor. Performans olarak diğer 60 mm ürünlerinden geri kalıyor ama buna rağmen, Athlon 1400 işlemcili bir sistem power mod'da çalışan PAL6035 ile soğuyabiliyor. Ayrıca 1.44 watt'lık bir fan ile Athlon 1300 işlemcisi de idare edilebiliyor.

Global Win CAK38 (14. sıra): Fan testimizde favori olarak gösterilen bu ürün bizi hayal kırıklığına uğrattı. Ürünün kötü olduğunu söylemiyoruz, sadece yarım kiloya yakın bu bakır bileşeninden çok daha fazla işler bekliyorduk. Çünkü fiyatının da ucuz olduğunu söylemek de pek mümkün değil. CAK38'in işçiliğine diyeceğimiz bir şey yok. Anakartlarla uyum içinde olması da bir avantaj. Yalnız bu avantajlara sahip olmak için illa bu ürü-

Ses Duvarını Aşıyor: CAK38, testimizin en sesli çalışan fanı olma özelliğine sahip.

nü tercih etmek zorunda değiliz. Çünkü Kanie Hedgehog da aynı özelliklere sahip, üstelik performansı da aynı derecede, farkı ise fiyatında.

Titan TTC-MT1AB (17. sıra): Titan firmasının bu ürünü performans/fiyat oranı ve alışlagelmiş yapısı ile dikkat çekmeyi başarıyor. İlk gözümüze çarpan özelliği ise soğutucu sistemin iki adet TTC-MT1AB fanla birlikte çalışması. İki fanlı sistem TTC-MT1AB-2 adı altında power version olarak da bulunabilir. Dakikada 5500 devir yapan bu fan sistemi çıkardığı gürültü nedeniyle performans değerlerini göz ardı etmemize sebep oldu. Normalde bu sistem devir sayısının dakikada 3200 olması gerekiyor. Beğenmediğimiz diğer bir özellik ise, soğutma sisteminin işlemci üzerine montajı. Gerçi soğutma kafesi çok büyük değil ama buna rağmen bazı anakartların kondansatörlerine çok yakın ya da yuvaya tam

oturmuyabiliyor. Soğutma kafesinin de keskin olması bu sisteme çıplak elle müdahale etmemizi engelliyor.

EKL 20704001030 (28. sıra): Bu ürünün model numarasına baktığınızda üstün mühendislik hesaplamalardan geçmiş bir ürün ile karşı karşıya olduğunuz fikrine kapılabilirsiniz. Ama gerçekten öyle değil, çünkü gördüğünüz gibi, testimizde ancak son sıralarda yer alabildi. Cihazın üzerinde yer alan ısı ölçer yardımı ile fan, gerek duyduğu hızda çalışıyor. Bu sayede soğutma sisteminin sessiz çalışması sağlanıyor.

Duron ve Celeron işlemcilerde bu yöntem işe yarıyor ama Megahertz rakamı üç haneli olduğunda bu soğutma sistemi de diğerleri gibi ötmeye başlıyor. EKL'nin anakarta montajı gayet kolay, ama mandalların tutturulması için daha iyi bir tekniğe ihtiyaç var. Firmanın amacı bu ürün ile görüntüden çok iyi bir kararlılık yakalamak. Son olarak bahsetmek istediğimiz bir konu da ürünün fiyatı. Çünkü bize göre, bu soğutma sisteminin biraz daha ucuz olması gerekiyor.

Noiseblocker Gladiator Pro S4 (31. sıra): Sessiz çalışan PC bileşenleri üzerinde kendisini uzmanlaştıran Noiseblocker firması, bu ürünün adını verirken bazı şeylerin etkisinde kaldığı belli. Ürün gamı, Gladiator serisi gibi çok sessiz ürünlerden çok performanslı ürünlere kadar geniş bir yelpazeye yayılmış durumda. Testimizde Gladiator serisinin üst modellerinden olan S4'ünü kullandık. Yalnız bu ürünün kullanıcıyı aldattığını söylemeden edemeyeceğiz. Çünkü gözümüze çok abartı bir ürün olarak yansıyan Noiseblocker hiç de görüntüsü gibi değil. Soğutma işlemi ancak bir Duron işlemci için yeterli olan ürün, adından oldukça farklı davranarak ziyadesiyle gürültü paktırtı çıkarıyor.

İki adet güç adaptörüne sahip olan ürün, istendiğinde 7 volt altında çalıştırılabilir. Ama bu gerilim altında çok iyi soğutmadığını belirtmekte fayda var. Noiseblocker Gladiator Pro S4'ün montajı da öyle kolay bir şekilde gerçekleşmiyor. Öyle ki gerek mandallar gerekse de alüminyum soğutmanın işlemcinin üzerine takılması için bir savaş vermeniz gerekiyor. Ama biz buna çok şaşırmadık çünkü ne de olsa o da bir gladyatör.

AI / Ecevit Bıktım, ecevitb@chip.com.tr

Özetle

Soğutucuların geçirdiği değişim

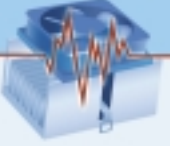
■ İlk başlarda soğutucu sistemleri çok basit yapılı ve işlemci ile birlikte satılan ürünlerdi. Bir işlemci aldığınızda bu basit yapılı ürünlere de bedavadan sahip olabiliyordunuz.

Athlon işlemcilerinin çıkması ile birlikte, soğutucu sistemlerde ciddi bir değişim başladı. Mühendisler bu ürünleri en iyi performansta çalıştırmak için kafa yoruyorlar. Bu sayede de günümüzde bu ürünler için ciddi bir pazar oluştuğunu görebiliriz. Yalnız sayısız deneme ve testten sonra biz bile bu ürünler arasında bir birinci seçmek zorlandık. Çünkü sınırlı fonksiyonlara sahip ürünler arasından bir birinci seçmek çok daha kolay. Sessizliğe önem veren kullanıcıların NoiseControl 1951, EKL 20704001030 ya da Zalman CNPS 5000 ürünlerinden birini tercih etmelerini tavsiye ediyoruz. 1 GHz üstü işlemcilerde sessizlik diye bir şeyden söz etmek çok güç. Arkua ya da Akasa Silver Mountain soğutucuları tam da benchmark çılgınlarının aradıkları oyuncaklar. Bu tür kullanıcılarının parmakları sürekli frekans ayarlarında oldukları için sessizlik de söz konusu olmuyor. Bize göre en uygun soğutucu sistemi Alpha PAL8045. Bu ürün her türlü işlemciyi rahatlıkla soğutabiliyor. Ayrıca 80 mm'lik yapısı ile 1.2 watt'ta yüksek bir performans sergiliyor. Bu ürünün tek dezavantajı ise her anakart üzerinde montajının yapılamaması.

CHIP CD'DE

CHIP Test Merkezi bir ilki gerçekleştirerek, teste katılan fanların resimlerini ve çıkardıkları gürültü kayıtlarını bu ayki CD'de yayınlamaya karar verdi.

NASIL TEST ETTİK?

Aşırı ısınma ve sesli çalışmaya son

CHIP International Test Merkezi, CPU fan testi için devrim niteliğinde olan bir cihazı kendi bünyesine dahil etmeyi başardı. Bazı anakartlarda yer alan ısı ölçerler yerine Test Merkezimiz KT-2 adını taşıyan CPU simülatörünü kullanmayı daha uygun gördü. Innovatek tarafından üretilen bu ürün bir çeşit ısıtma plakası gibi görev yapıyor.

Bu sayede istediğimiz işlemcinin ısısını rahatlıkla ölçebiliyoruz. Bu cihazı kullanmanın avantajı ise ölçülen değerlerin minimum sapma ile bile yansması. Isı ölçerler de bu alanda istediğimiz gibi doğruluk payı yüksek ölçümler yapamıyorlar. Her bir soğutucuyu 12 ve 7 volt çalışma gerilimi ve sekiz değişik işlemci ile ölçme fırsatı bulduk. Bu işlemciler Duron 700'den başlayıp Athlon 1400'e kadar bir aralıkta yer alıyorlar. Ortam sıcaklığı testimizde 25 derece civarında idi. Isı iletken pastası olarak ise Arctic Silver ürününü kullandık.

► SOĞUTMA PERFORMANSI

Soğutucunun görevi işlemciyi aşırı ısınmaktan korumak. Bu yüzden bu kategori, testimizde yüzde 70'lik bir ağırlığa sahip. Aynı performansla sahip soğutucu sistemlerde her zaman daha sessiz olanı tercih ediyoruz. Bu soğutucular Power-Mode'da çalışarak sessiz çalışma kategorisinde yüzde 20'lik bir değer oluşturuyorlar. Soğutma performansını hesaplarken her ürün için toplam 16 adet test yapıyor. Çünkü testte sekiz adet işlemci kullanıyoruz ve bu ürünleri de 2 farklı voltajda çalıştırıyoruz.

Optimal değer, soğutucuların işlemcileri 70 derece veya altında tutabilmeleri ile gerçekleşiyor.

Isı sensörlerde bu değer 55 derece civarında. Bunun nedeni sensörlerin nokta ölçümü yapmaları. Yani ısı sensörleri ile bizim ölçüm cihazı arasındaki fark 15 derece civarında seyrediyor. 80 dereceye kadar ısınan bir işlemci (ısı ölçerlerde 65 derece) sarı çizgiyi geçti anlamına geliyor. Bu derecenin üstündeki değerler ise kırmızı bölge olarak adlandırılıyor.

► SESSİZ ÇALIŞMA

Birçok kullanıcı bilgisayarının sessiz çalışmasını ister. Bu yüzden performans değerlendirmesinin yanı sıra ekstrasdan bir sessiz çalışma değerlendirmesinin de yer almasını uygun gördük. Sessiz çalışma kategorisi bu testte toplam puanının yüzde 70'ine denk geliyor. Sessiz çalışmasının yanı sıra işini de aksatmaması için performans değerlendirmesi için yüzde 20'lik bir alan ayırdık. Bu test için ses geçirmeyen özel bir kutu kullandık. Bu sayede her bir soğutucu sisteminin 12 ve 7 voltta çıkardığı gürültüyü dış ortama bağlı kalmadan ölçebildik. İlk ölçümler gürültü oranını teşkil eden desi-

INNOVATEK KT-2:
Test merkezimize yeni kattığımız bu CPU simülatörü sayesinde çok hassas ölçümler yapabildik.

bel, ikinci ölçüm ise ses gücüne karşılık gelen sone değeri idi. Bu değer insan kulağının karakteristiğine denk geliyor. Kısaca gürültü oranını ölçmede etkili bir değer.

Tamamen makinalara bağlı kalmamak için üçüncü ölçüm değeri olarak da, kendimizin duyduğu seslere göre bir puanlama yaptık. Tüm soğutucuların çıkardığı sesleri özel bir stüdyoda kayıt ederek bu ayki CD'ye koyduk. CHIP CD'deki bu kayıtları dinleyerek kendi karşılaştırmanızı yapmanız mümkün.

► MONTAJ VE BİRLİKTE GELENLER

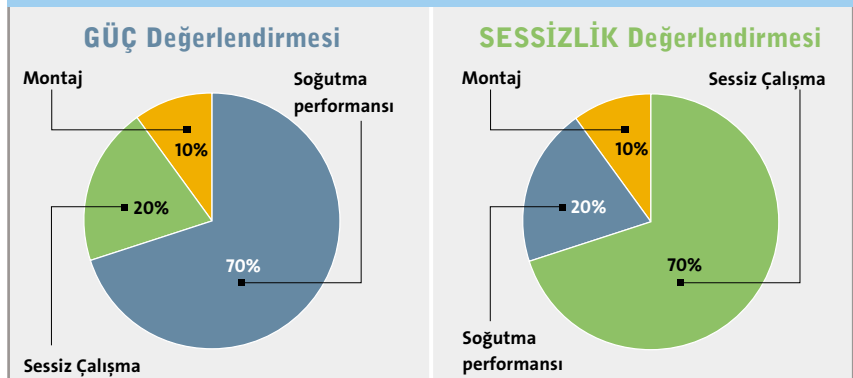
CPU soğutucusu anakartta yerini alır almaz montaj kolaylığı veya zorluğu unutuluyor. Ama parmaklara bakıldığında montajın nasıl geçtiğini anlamak çok kolay. Bu yüzden bu soğutucularının montajlarına da önem vererek puanlamada yerlerini almasını sağladık.

Burada dikkat ettiğimiz nokta, soğutma sisteminin anakarta yerleştirirken onu tek parça olarak mı yoksa önce soğutucuyu sonra fa-

nı mı yerleştirmemiz gerektiği idi. Her anakarta uyumlu olmayan soğutma sistemleri, bizden en düşük puanları aldılar. Montaj konsepti de çok önemli bir yer tutuyor. Örneğin, soğutma sisteminin anakarta yerleştirme esnasında işlemciye veya herhangi bir bileşene zarar verebilecek bir durum oluşması ürünlerde ciddi bir puan kaybına neden olabiliyor.

Ayrıca soğutucuların kenarlarının çok keskin olması ya da mandal sisteminin problemlili olması da dikkat ettiğimiz konular arasında yer alıyor. Soğutma sistemlerinin boyutu da önemli. Bazı soğutma sistemlerinin çok büyük olmaları, kasalara sığmamalarına neden olabiliyor. Dolayısıyla burada tercih, işlemcinin üzerine tam oturan ve yüksekliği de çok fazla olmayan soğutma sistemleri. Birlikte verilenlerde ise ekstrasdan verilen güç adaptörü, ısı yalıtım pastası ve ayrıntılı bir kullanım kılavuzu dikkate alınıyor.

TEST KRİTERLERİ

CPU Soğutucularına Genel Bakış

Güç Değerlendirmesi

Bu sıralamada %70 soğutma performansı, %20 gürültü oranı, %10 montaj ve birlikte gelenler kriter olarak alındı.

	Firma / Model	Güç Değerlendirmesi	Fiyat / Performans	Fiyat (yatışık)	Soğutma Perfor. (10%/20)	Gürültü Oranı (20%/10)	Montaj/Birlikte Gelenler (%10)	Isılama Yuvası	Boyut mm (GxDxY)	Ağırlık (Gram)	Materyal	12 Volta En Uygun İşlemci	Athlon 1000'ün Isısı (°C)
TEST BİRLİĞİ 17/2001	1 Alpha PAL8045 (Power 3 Watt)	90	kötü	70 \$	100	80	41	462, 423	80x80x74	464	Cu/Al	>Athlon 1500	62,8
UYGUN FİYAT 17/2001	2 Arkua 6228	88	orta	35 \$	99	64	62	462, 370	64x64x76	283	Cu/Al	>Athlon 1500	62,1
	3 Arkua 6128	87	çok iyi	25 \$	92	82	62	462, 370	64x64x57	224	Cu/Al	Athlon 1500	67,2
	4 Akasa Silver Mountain	86	kötü	55 \$	91	62	100	462, 370	60x60x70	458	Cu/Ag	>Athlon 1500	65,8
	5 Zalman 5000	85	kötü	65 \$	82	95	86	462, 423	90x68x75	436	Cu	Athlon 1500	67,5
	6 Alpha PAL8045 (Silent 1,2 Watt)	85	kötü	70 \$	87	98	41	462, 423	80x80x74	464	Cu/Al	Athlon 1400	68,5
	7 Swiftech MC462 (Power 3 Watt)	84	kötü	85 \$	93	84	14	462, 423	80x80x63	562	Cu/Al	>Athlon 1500	65,3
	8 NoiseControl Silverado	82	kötü	70 \$	83	84	66	462, 370	80x60x114	391	Ag/Al	Athlon 1300	70,8
	9 Titan TTC-D5TB	81	çok iyi	25 \$	81	85	72	462, 370	80x80x65	211	Al	Athlon 1300	71,1
	10 Kanie Hedgehog-294M (Power 2,16W)	80	kötü	60 \$	83	85	48	462, 370	61x61x64	390	Cu	Athlon 1400	68,4
	11 Thermalright SK-6 (Power 2,16W)	80	kötü	65 \$	85	81	34	462, 370	74x62x57	372	Cu	Athlon 1400	68,5
	12 Alpha PAL6035 (Power 2,16W)	79	vasat	45 \$	82	85	48	462, 370	60x60x66	234	Cu/Al	Athlon 1400	69,3
	13 Swiftech MC462 (Silent 1,2 Watt)	79	kötü	95 \$	81	99	14	462, 423	80x80x63	562	Cu/Al	Athlon 1300	70,2
	14 Global Win CAK38	78	kötü	70 \$	86	58	62	462, 370	60x60x74	536	Cu	Athlon 1400	68,6
	15 Titan TTC-D6T	77	iyi	28 \$	79	76	69	462, 370	80x63x72	230	Al	Athlon 1200	72,2
	16 EKL 20704001013	77	orta	35 \$	82	77	45	462, 370	80x60x64	246	Al	Athlon 1400	70,0
	17 Titan Majesty Twins Cooler TTC-MT1AB	77	orta	35 \$	80	87	31	462, 370	57x59x62	210	Al	Athlon 1300	71,0
	18 Alpha PAL6035 (Silent 1,44W)	77	vasat	44 \$	77	90	48	462, 370	60x60x66	234	Cu/Al	Athlon 1300	71,5
	19 Titan Majesty Twins Cooler TTC-MT1AB-2	76	orta	33 \$	83	74	31	462, 370	57x59x62	215	Al	Athlon 1300	70,2
	20 Kanie Hedgehog-294M (Silent 1,44W)	76	kötü	60 \$	76	90	48	462, 370	61x61x64	390	Cu	Athlon 1300	71,0
	21 Titan Majesty V TTC-M5AB	72	çok iyi	20 \$	78	81	17	462, 370	69x69x45	181	Al	Athlon 1100	74,4
	22 ITIGER electronics Tiger SDA38670BT	72	orta	30 \$	73	81	52	462, 370	85x80x69	249	Al	Athlon 1100	75,1
	23 Global Win WBK38	72	orta	30 \$	80	62	38	462, 370	75x64x72	263	Al	Athlon 1200	71,6
	24 Thermalright SK-6 (Silent 1,44W)	72	kötü	65 \$	70	91	34	462, 370	74x62x57	372	Cu	Athlon 1100	73,8
	25 Spire FCC-5E34B3	71	orta	30 \$	70	87	45	462, 370	63x70x55	248	Cu/Al	Duron 1000	78,9
	26 Cooler Master EP5-GI01-01	70	vasat	35 \$	70	90	34	462, 370	80x64x61	250	Al	Duron 1000	77,4
	27 Spire FCC-5P53B3	70	vasat	35 \$	66	89	62	462, 370	60x63x45	263	Cu	Duron 1000	78,4
	28 EKL 20704001030	69	kötü	45 \$	61	90	72	462, 370	80x60x57	224	Al	Duron 900	81,3
	29 Cooler Master EP5-6I51P	68	vasat	35 \$	67	89	28	462, 370	80x64x61	229	Al	Duron 1000	77,2
	30 NoiseControl FCPGA Papst 1951	66	orta	35 \$	56	100	72	462, 370	80x60x55	201	Al	Duron 900	82,5
	31 Noiseblocker NB-Gladiator Pro S4	66	kötü	50 \$	67	81	31	462, 370	81x81x78	361	Al	Duron 900	78,5
	32 Titan Majesty V TTC-M5AB (Slim)	64	iyi	20 \$	62	83	38	462, 370	64x64x45	148	Al	Duron 900	80,3

Değerlendirme: 100–90 puan = çok iyi, 89–75 = iyi, 74–60 = orta, 59–45 = vasat, 44–20 = kötü, 19–0 = çok kötü

	Alpha PAL8045 (Power 3 Watt)	Arkua 6228	Arkua 6128	Akasa Silver Mountain	Zalman 5000	Alpha PAL8045 (Silent 1,2 Watt)	Swiftech MC462 (Power 3 Watt)	NoiseControl Silverado	Titan TTC-D5TB	Kanie Hedgehog-294M	Thermalright SK-6 (Power 2,16W)	Alpha PAL6035 (Power 2,16W)	Swiftech MC462 (Silent 1,2 Watt)	Global Win CAK38	Titan TTC-D6T	EKL 20704001013	Titan Majesty Twins Cooler TTC-MT1AB	Alpha PAL6035 (Silent 1,44W)
Athlon 1400	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V
Athlon 1300	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V
Athlon 1200	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V
Athlon 1100	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V
Duron 1000	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V
Duron 900	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V
Duron 800	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V
Duron 700	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V	12V	7V

Serilik derecesi ■ Soğutucu sistemlerin optimal bir çalışma sergilediğini gösteriyor. ■ soğutucu sistemin zorlanmaya başladığını gösterir.

Sessizlik Değerlendirmesi

Bu sıralamada: %70 gürültü oranı, %20 soğutma performansı ve %10 montaj ve birlikte gelenler kriter olarak alındı.

	7 Voltta Eş Uygun İşlemci	Athlon 1400'un İşlet (°C)	Güçlü Oran (Sone) 12 Volt	Güçlü Oran (dBB) 12 Volt	Güçlü Oran (Sone) 7 Volt	Güçlü Oran (dBB) 7 Volt	Montaj ve Birlikte Gelenler	Montaj Yapısı	Sakadama Rahatı	Anakart Uyumluluğu	Sesizlik Değer- lendirmesi
Athlon 1500	67,4	10,2	55,2	4,5	47,0	çok iyi	çok iyi	normal	çok kritik	80	17
Athlon 1400	69,7	14,0	60,4	5,4	47,0	normal	çok iyi	yüksek	çok iyi	71	30
Athlon 1200	73,2	7,9	51,1	4,2	43,5	normal	çok iyi	yüksek	çok iyi	82	9
Athlon 1200	72,0	13,0	60,3	5,2	47,2	normal	çok iyi	normal	çok iyi	72	28
Duron 900	78,6	5,2	45,9	1,7	33,8	çok iyi	çok iyi	zayıf	iyi	91	1
Athlon 1100	75,9	3,9	42,7	1,4	32,2	çok iyi	çok iyi	normal	çok kritik	90	2
Athlon 1300	70,6	8,9	52,6	3,8	41,9	çok iyi	tehlikeli	normal	orta	79	19
Duron 1000	78,3	7,8	52,1	2,9	39,0	iyi	kritik	normal	kritik	82	10
Duron 1000	78,2	6,3	47,5	3,1	39,4	normal	iyi	yok	orta	83	7
Duron 1000	78,6	6,7	49,3	2,7	39,1	iyi	tehlikeli	normal	çok iyi	81	13
Duron 1000	76,9	8,7	52,8	3,4	40,9	iyi	kritik	yüksek	çok iyi	77	21
Duron 1000	79,0	6,8	49,7	2,8	39,4	iyi	kritik	normal	çok iyi	81	14
Duron 1000	78,8	3,9	42,7	1,2	31,0	çok iyi	tehlikeli	normal	orta	87	4
Athlon 1100	76,0	16,3	62,1	6,0	50,1	normal	kritik	zayıf	çok iyi	64	31
Duron 1000	77,8	10,1	55,0	3,8	41,9	normal	çok iyi	normal	iyi	76	22
Duron 1000	78,0	8,1	52,3	2,2	36,2	normal	iyi	normal	iyi	75	24
Duron 1000	78,3	5,6	46,1	1,5	31,4	normal	kritik	çok yüksek	kritik	80	16
Duron 900	84,0	5,6	46,4	1,8	35,5	iyi	kritik	normal	çok iyi	83	5
Athlon 1100	76,2	8,6	52,5	2,6	37,1	normal	kritik	çok yüksek	kritik	72	29
Duron 900	84,1	5,5	46,3	1,8	35,3	iyi	tehlikeli	normal	çok iyi	83	6
Duron 1000	78,4	8,8	52,7	3,1	40,3	normal	kritik	yüksek	kritik	74	26
Duron 800	81,2	10,7	56,0	3,9	42,2	normal	kritik	normal	orta	76	23
Duron 1000	77,7	14,7	61,8	5,6	47,2	normal	kritik	yüksek	iyi	63	32
Duron 800	87,0	5,3	45,3	1,7	33,6	iyi	kritik	yüksek	çok iyi	81	12
Duron 800	83,3	5,6	46,8	2,5	36,7	normal	iyi	normal	iyi	79	18
Duron 800	84,2	4,3	43,7	1,3	31,3	normal	kritik	normal	iyi	81	15
Duron 800	86,7	7,0	51,5	2,2	35,1	normal	iyi	zayıf	çok iyi	81	11
Duron 800	87,4	5,3	46,9	1,5	32,5	normal	iyi	normal	iyi	82	8
Duron 800	84,5	4,9	44,8	1,5	31,8	normal	kritik	yüksek	iyi	78	20
Duron 700	94,2	3,0	38,8	1,1	29,9	normal	iyi	normal	iyi	88	3
Duron 800	84,0	10,2	55,4	4,0	43,1	normal	sinir bozucu	yüksek	orta	73	27
Duron 800	86,9	6,7	49,3	2,7	39,1	normal	iyi	yüksek	orta	75	25

Test Tablosunun okunması

Bu ayki test tablomuz iki türlü okunabiliyor. Sol tarafta yer alan ve mavi bölgedeki sıralama, performans kullanıcılarını ilgilendiriyor. Yani burada daha çok soğutma performansı önem kazanıyor. (Performans %70, Sessiz Çalışma %20, Montaj %10) Sağ tarafta bulunan yeşil sıralama ise sessizliği önem veren kullanıcılar için. Burada değerlendirme sessiz çalışma için %70, performans için %20 ve montaj için %10. Yani ilk değerlendirme nin tersi. Sadece montaj her iki değerlendirmede de %10' luk bir değere sahip.

[illegible]

■ Soğutucu sisteminin yetersiz kaldığını gösteriyor.

SERİNLİK DERECESİ

Yandaki tabloda hangi iş-
lemcinin hangi soğutma
sistemi ile sorunsuzca çalış-
abileceğini görebilirsiniz.
Kırmızı bölgeler tehlike sın-
ırını gösteriyorlar. İlk böl-
üm 12 volt kullanım, ikinci
bölüm ise 7 volt kullanıma
denk geliyor.

Konsolların Savaşı

Playstation 2 Xbox'a Karşı

Xbox'ın piyasaya çıkışıyla birlikte konsollar arasındaki rekabet de iyice kızışmaya başladı. Acaba hangi konsol daha güçlü... Sizin için her iki konsolu da inceleyip, çeşitli yönlerden karşılaştırdık.

Çok uzun bir süre “PC mi iyi yoksa konsollar mı?” tartışması sürüp gitmişti. Ama, zamanla PC en yakın rakibi Playstation’la arasındaki farkı iyice açınca, bu tartışmalar da küllendi. Hem grafik hem de diğer özellikler açısından Playstation’ın PC ile baş etmesine imkan yoktu. Ama bir buçuk sene önce Playstation 2’nin çıkışıyla tartışmalar tekrar alevlendi. Çünkü Playstation 2 aradaki farkı kapamış, hatta pek çok açıdan PC’nin önüne geçmişti. Bu ay Microsoft’un Xbox ve Nintendo GameCube’ünün raflardaki yerlerini almasıyla, tartışmanın konusunu “PC mi konsol mu?”dan “Hangi konsol daha iyi?”ye döndü.

Bu yarışta yer alan üç oyuncudan GameCube bize şimdiden kaybetmiş gözüktüyor, çünkü Nintendo ürünlerinin ülkemizde satışı yok ve yurtdışından satın alınsa bile oyun ve teknik destek bulmak mümkün değil. Bildiğimiz kadarıyla Nintendo Türkiye pazarına girme konusunda pek hevesli değil ve bu yakın zamanda değişecek gibi gözükmüyor. Bu yüzden biz sadece ülkemizde bir senedir satılan Playstation 2 ve 2002 içinde çıkacak olan Xbox’ı karşılaştırdık. Ama öncelikle konsolların genel çalışma prensiplerine biraz bakalım.

Rakamlara göre hangi konsol daha güçlü

PS2’nin temel çalışma şekli PC’lerle aynı. İşlemci, RAM, grafik işlemci gibi parçaların hepsi PS2’de de mevcut. Ancak sistemin detayına baktığımız zaman yapısal farklılıkların çok fazla olduğunu görüyoruz. Bunun sebebi PS2’nin tasarımı sırasında tamamen 3D oyunların akılda tutulmuş olması. Bu yüzden PS2, PC’lerde bulunan dar boğazlara sahip değil. Xbox ise tüm bileşenleri standart olan bir PC’den farklı olmadığı için bu darboğazlar onun için de söz konusu. Yani bu karşılaştırmada geçerli olan pek çok şey PS2 ve PC karşılaştırması için de geçerli.

Rakamlara baktığımız zaman, Xbox’ın sahip olduğu 733 MHz’lik Intel Pentium III işlemcisi, PS2 için Toshiba’nın geliştirdiği 294.912 MHz’lik Emotion Engine’inden çok daha güçlü elbette. Üstelik Xbox, nVidia’nın geliştirdiği GeForce 3 tabanlı

bir GPU’ya sahip. Bu sayede işlemci 3D render işleminin iki basamağı olan Transformation ve Lightning işlemlerini grafik chip’ine yaptırıyor ve dolayısıyla işlemcinin yükü daha da azalmış oluyor. PS2’nin Emotion Engine’i ise hem saat hızı olarak çok daha düşük hem de bir GPU ile desteklenmemiş. Bu ilk bakış ile Xbox, PS2’den çok daha güçlü gibi gözükabilir. Ancak PS2’nin derinliklerine indiğinizde işlerin bu kadar da basit olmadığını anlıyorsunuz. Bunun iki temel sebebi var. Birincisi söylediğimiz gibi PS2’nin tamamen oyunlar için tasarlanmış olması, ikincisi ise Emotion Engine’de bulunan ve işlemciyi destekleyen iki Vector Unit. PC’lerde benzerini görmediğimiz bu iki birim efektif olarak kullanıldığında PS2 gerçekten çok güçlü hale geliyor.

Statik ve dinamik uygulamalar arasındaki farklılıklar

PC’lerde ve dolayısıyla Xbox’da bulunan dar boğazları anlamak için öncelikle ofis uygulamaları gibi statik programlarla oyunların da içinde bulunduğu dinamik uygulamaların farkını ortaya koymalıyız. Statik uygulamalarda küçük dosyalar üzerinde çalışırız, ancak bu küçük dosyaları işleyen programın kendisi oldukça büyüktür. Dinamik programlarda, yani oyunlarda ise programın kendisi küçüktür ancak işlenen datanın akışı çok büyüktür. Bu yüzden statik uygulamalar büyük bir cache’e gerek duyarlar. Çünkü program cache’de çok yer tutar. Ancak dinamik uygulamalarda önemli olan cache’in büyüklüğünden çok cache’e verilerin ne kadar hızlı girip çıktığıdır. Yani, veriyi işleyen program küçükken işlenen data çok büyüktür. Mesela bir DVD film izlerken 2-3GB gibi büyük bir data cache’e girip çıkar. Winword uygulamasında ise veri genelde 1MB’ın altındadır. Öyleyse 3D oyunlarda performans alabilmek için en önemli ihtiyaçlarımızdan biri sistem hafızasına hızlı yollarla bağlanmış cache’lere sahip olmak. Ne yazık ki PC

PS2 vs Xbox

işlemcileri başlangıçta salt statik uygulamalar düşünülerek tasarlanmış ve aradan geçen onca yılda bu yapı pek de gelişmemiş. Sadece işlemciler hızlandıkça bu dar boğaza çare olması için cache'ler büyütülmüş. Yani havuza su veren musluk yavaş akıyor öyleyse havuzu büyük tutalım ki daha geç boşalsın gibi bir mantık. Şimdi PC'nin çalışma döngüsüne bakalım.

3D uygulamalar PC'de nasıl çalışıyor?

Bir 3D sahnenin hazırlanışı sırasında geçilen yolları izleyelim. Öncelikle işlemci kendi çalışma alanı olan L1 ve L2 cache'lerine RAM'de bulunan 3D Motor kodunu yükler. Daha sonra yine RAM'den, çizilen 3D sahneye ait veriler North Bridge üzerinden cache'e akar ve burada işlenerek tekrar ana hafızaya geri döner. Burada oluşturulan bilgi GPU'ya, çizilecek olan sahneyi anlatmaktadır. Ana hafızadan North Bridge'i geçip bu sefer GPU'ya gelen veriler ekran kartı üzerindeki RAM'lere yerleşir. GPU'nun cache'i olarak çalışan ekran kartı üzerindeki RAM'lerle GPU arasında gidip gelen veriler sonunda frame buffer'dan çıkar ve RAMDAC'da görüntüye çevrilerek monitöre yollarılır.

Gördüğünüz gibi, 3D bir sahnenin görüntülenmesi için oldukça büyük olan datalar, cache ve RAM'ler arasında BUS adını verdiğimiz veri yollarında mekik dokuyor. Bu yüzden BUS'lardan her hangi birinin yavaş olması ciddi darboğazları beraberinde getiriyor.

3D uygulamalar PS2'de nasıl çalışıyor

PS2'de ise bir North Bridge yok. Bunun yerine Emotion Engine'in üzerinde 10 kanallık bir DMAC (Direct Memory Access Controller/Direkt Hafıza Erişim Kontrolörü) bulunuyor. Aynı anda 10 farklı veri akışına olanak veren bu DMAC on-die yani Emotion Engine chip'i içinde olduğu için tüm birimleri 64-bit ve 128-bit'lik yollarla birbirine bağlıyor. Böylece 3D sahneyi çizmek için gereken veri, ana sistem hafızasından bir kere alındıktan sonra tamamen Emotion Engine içinde dolaşıyor ve buradan direkt olarak grafik işlemciye yollanıyor. Veriler chip'in dışına çıkmadığı ve DMAC'ın hızlı yollarından geçtiği için veri akış hızında hiçbir sorun olmuyor.

Statik ve Dinamik uygulamaların cache ve BUS kullanım farklılıklarında anlattığımız gibi PC işlemcileri ve çalışma mantık-

ları, veriyollarındaki dar boğaz handikapına sahipler. Ancak bu handikap sadece veriyolu ile sınırlı değil. Dinamik uygulamaların bir özelliği de sürekli olarak aynı işin tekrarlanıp durmasıdır. Mesela bu render işlemi ise veriler sürekli uygulamanın koduna girip çıkar ama hepsine yapılan işlem aynıdır. Statik uygulamalarda ise veri akışında böyle bir paralellik söz konusu değildir. Öyleyse dinamik uygulamalar için hazırlanan SIMD komutlarında bu özellik kullanılarak işlemler hızlandırılabilir. Aşağıdaki grafikte Pentium III'de kullanılan SIMD komutları ile Emotion Engine'deki 128 bit'lik SIMD komutlarının çalışma mantığındaki farkı görebilirsiniz. Dinamik uygulamaların tekrarlılığı kullanıldığında tek seferde bir SIMD kullanarak biden fazla iş yapmak mümkün olabiliyor.

Vektör üniteleri nedir ve nasıl çalışır?

PS2 kullanırken değinmemiz gereken ikinci bir önemli nokta vektör üniteleri elbette. PS2'de iki tane olan vektör ünitelerini, kabaca ek veya yardımcı işlemciler olarak ifade edebiliriz. Yapıları, bir noktaya kadar,

bit'lik özel BUS sayesinde iki bileşen tek bir birimmişçesine çalışabiliyor. Ayrıca bunlara yine CPU'ya özel bir 128 bit'lik bağlantıya sahip olan FPU birimi ekleniyor. Bilgisayarlarda karşımıza çıkan standart FPU'lardan bir farkı yok bu birimin. Kayan nokta işlemlerini üstleniyor, ancak yine kayan nokta hesaplaması yapabilen VU0 yanında oldukça zayıf.

VU1 genelde geometri işlemeyle meşgul oluyor. Dediğimiz gibi mikromimari olarak her iki vektör ünitesi de benzer. Ancak buna rağmen VU1, VU0'dan daha güçlü. Bunun bir sebebi de veri ve komut setlerinin her ikisinin de 16K, yani VU0'ın iki katı olması. İkincisi ise VU0'ın yardımcı işlemci modundayken sahip olduğu bileşenlerin hepsini kullanmaması. Ayrıca VU1 üzerinde fazladan bir FPU birimi var.

VU1 işlemciye direkt olarak bağlı değil. VU0 ile arasında 64 bit'lik özel bir bağlantı var, ayrıca temel BUS olan DMAC üzerinden veri transferi yapabiliyorlar. Ancak VU1, Emotion Engine'de verilerin son olarak işlenip grafik işlemciye yollandığı birim olan GIF'e 3 ayrı 128 bit'lik bağlantıya sahip. VU1'in fonksiyonu programcının ter-

GAMEPADLER:
Xbox'ın üstünlüğü 4 gamepad takılabilmesi. Ancak PS2'nin gamepad'leri daha kullanışlı.

ana işlemciye benziyor. Onlar da FMAC ve ALU gibi birimlere sahipler. PS2'de ki vektör ünitelerinin isimleri VU0 ve VU1. Bu her iki birim de yapı olarak bir birinin benzeri. Ancak işlevleri bir birinden farklı.

VU0 genelde işlemciye eşlik ediyor ve yardımcı işlemcilere özel komut setleri kullanılıyor. CPU üzerinde VU0 ünitesini kontrol eden özel bir bölüm ve VU0'yu CPU'ya bağlayan kendine has 128 bit'lik hızlı bir bağlantı var. Ayrıca bu iki bileşen arasında SPRAM (Scratch Pad RAM) adı verilen 16 K'lık özel bir cache var. Oldukça hızlı bir hafıza olan SPRAM'i CPU ve VU0'un ortak çalışma alanı olarak görebilirsiniz. Bu ortak çalışma alanı ve 128

cihine göre değişebiliyor. Ancak genelde iki seçenek ağır basıyor. Bunlardan ilki, daha zayıf ikinci bir işlemci gibi çalışmak. Yani CPU+VU0 ikilisinin yaptığı işin aynısını tek başına yapıyor ancak daha yavaş çalışıyor. İkinci seçenek ile 3D render organizasyonunda CPU+VU0 ile iş birliği yapmak. Bu durumda ise VU1, genelde Transform&Lightning birimi olarak görev alıyor. Böylece PS2 bir GPU'ya sahip olamama açığını kapatmış oluyor.

PS2'nin programlamadaki zorluklar

Hem VU0, hem VU1 için ortak olan nokta, her ikisinin de esnek yapıya sahip olması.

PS2 vs Xbox

Mesela PS2'nin grafik işlemcisi tek dönümde birden fazla doku işleme özelliğine sahip değil. Bu performansı çok düşürecek bir eksiklik. Ama VU1'i kullanarak yazılım yoluyla tek dönümde 8 dokuya kadar işleme yapabiliyorsunuz. Yani programcı onları pek çok farklı şekilde kullanabilir ve hatta isterse es geçebilir. PS2'nin piyasaya çıktığı ilk dönemde pek çok oyun VU1'i kullanmıyordu mesela. Çünkü oyun tasarımcıları için böylesine karışık bir sisteme oyun hazırlamak ve onu iyice zorlayıp maksimum performansı almak hiç de kolay değil. PS2'nin en büyük handikabı bu aslında. Pentium III, Emotion Engine'den 2.5 kat daha hızlı olabilir. Ama sistemdeki darboğazları ve Emotion Engine'de bulunan vektör ünitelerini de hesaba katınca kimin daha hızlı olduğunu söylemek o kadar da kolay olmuyor. Buna karşın Xbox'ın çok daha basit bir yapıya sahip olması ve DirectX uyumluluğu sayesinde onun için oyun yapmak çok daha kolay. Üstelik PC ve GameCube oyunlarının Xbox'a çevrilmesi de hiç sorun değil. Sonuçta GameCube de yapı olarak Apple G4 platformundan geliyor. Bu noktada PS2 yalnız kalıyor ve Sony'nin elindeki tek direnç noktası şu ana kadar satmış olduğu 20 milyondan fazla PS2. Piyasaya 1.5 sene erken çıktığı için daha düşük saat hızlarına sahip olabilir PS2, ancak yine bu sayede pazarın büyük kısmını elinde tutuyor.

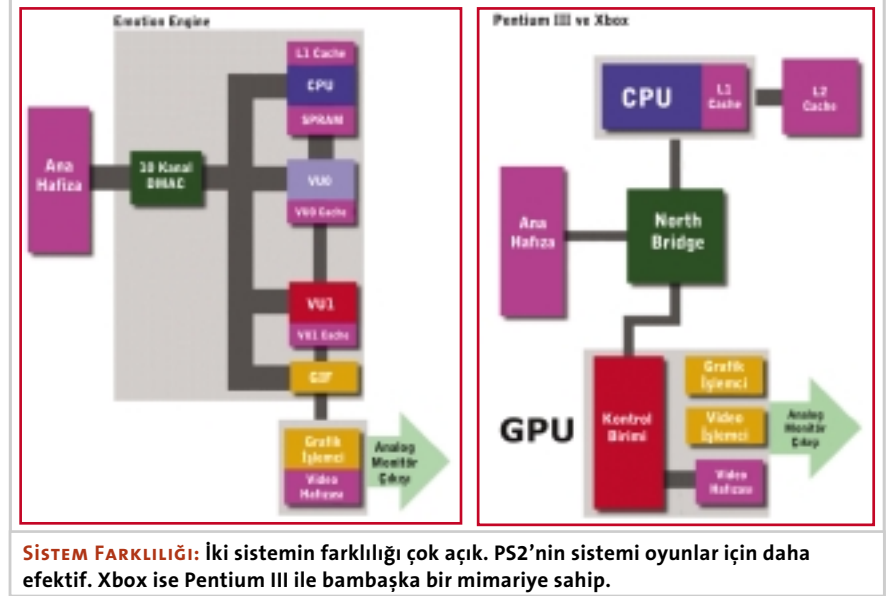
Diğer özellikler arasındaki farklılıklar?

En başından beri Xbox'ın PC'lerden pek farkı olmadığını söyleyip duruyoruz. Microsoft açıkça Sony'den farklı bir strateji iz-

liyor. Yeni bir teknoloji geliştirmeye veya oyunlara özel işlemciler kullanmayla ilgilenmiyor. En başından beri olabilecek en yüksek sistem özelliklerinin peşinden koşuyor. Üstelik bu sadece CPU ve GPU için geçerli değil. Microsoft bir ilke imza atıp Xbox'ın içine bir de sabitdisk yerleştiriyor. Bu sabitdisk sadece oyunları kaydedebil-

PS2'nin en önemli özelliklerinden bir hem USB, hem IEEE 1394 bağlantısına sahip olması. Bu sayede cihaz çevre birimleri ile kolayca geliştirilebiliyor. Ancak PS2'ye verdiğiniz paranın üstüne bir o kadar da sabitdisk ve modeme para vermek hoş olmasa gerek.

Her iki cihazda da bulunan ortak özel-

meniz için kullanılacak. Yani oyunların kurulup kaldırılması söz konusu değil. Üstelik Xbox internet bağlantısı hazır olarak geliyor. 56K modem, kablo veya ADSL... hangisine sahip olduğunuz hiç mühim değil. Xbox'ı kutusundan çıkarıp takınca direkt internete girebileceksiniz. Bu özelliklerin ikisi de PS2'de yok ne yazık ki. Ancak Xbox'ın duyurulmasının ardından Sony sıkı bir çalışmaya girdi ve kısa süre içinde bu parçaları çevre birimi olarak çıkaracak.

lik ise DVD oynatabilme. PS2'de DVD izlemek için DVD-Player yazılımına ihtiyacınız var, Xbox'da ise bir uzaktan kumanda modülü satın alıyorsunuz. Her iki konsol da DVD filmler için HDTV desteğine sahip. Ancak Xbox bu desteği oyunlarda verirken PS2 bu özellikten mahrum.

Yeni konsolların maliyetleri ve oyunların yaygınlığı

PS2'nin en büyük avantajı oyunları elbette. Her şeyden önce yıllardır piyasada olan Playstation için hazırlanmış binlerce oyunu oynatabiliyor. Ayrıca geçen 1.5 sene içinde PS2 için yüzlerce oyun çıktı piyasaya. Xbox, 2002'nin ikinci yarısında ülkemize geldiğinde piyasaya 200 kadar oyunu çıkmış olacak. Ancak o zaman geldiğinde Playstation 2'nin bine yakın oyunu olacaktır.

Ürünlerin fiyatına baktığımızda hemen hemen eşit olduğunu görüyorsunuz. Bu PS2 için bir dezavantaj çünkü Xbox'ın full aksesuar geldiği düşünülürse PS2 daha ucuz olmalı. Şu an ülkemizde PS2'nin fiyatı 400 dolar civarında, ancak Xbox'ın gelmesiyle onun da fiyatının 300 dolara düşeceği tahmin ediliyor. Xbox'ın çıkış fiyatı ise 300\$ olarak şimdiden açıklandı bile.

Tuğbek Ölek, tugbek@level.com.tr

SİSTEM ÖZELLİKLERİ

	Microsoft Xbox	Sony PlayStation 2
CPU	733 MHz Intel Pentium III	294.912 MHz Toshiba Emotion Engine
Grafik işlemci	233 MHz	147.456MHz
Toplam hafıza	64MB	32MB
Hafıza veriyolu genişliği	6.4GB/sec	3.2 GB/sec
Tek dönümde doku işleme	4	1
Sıkıştırılmış dokular	Var (6:1)	Yok
Sabitdisk	Var	Opsiyonel
Bağlantılar	Gamepad x4 Ethernet (10/100)	Gamepad x2, USB x2, IEEE1394 x1, PCMCIA
Ses kanalları	256	48
Donanımsal 3D ses desteği	Var	Yok
Surround ses formatları	Dolby Digital	Dolby Digital, DTS
İnternet bağlantısı	Var	Opsiyonel
DVD film oynatma	Uzaktan kumandayla	Var
HDTV film desteği	Var	Var
HDTV oyun desteği	Var	Yok
Maksimum çözünürlük	1920x1080	1280X1024

Raid Controller

Sabitdisklerde Hız Sınırını Aşın

Sabitdiskinizin çalışma performansı giderek sınıra mı dayanıyor? Günümüzde böyle bir sorunla karşılaştığınızda eskisi gibi bir SCSI diske ihtiyacınız yok. Çözüm RAID'de. Server dünyasının bu yeni teknolojisi hakkında daha detaylı bilgi edinmeye ve ayrıca sabitdiskinizin daha performanslı çalışmasını sağlayacak olan ürünleri tanımaya ne dersiniz?

RAID

RAID Controller

RAID (Redundant Arrays of Inexpensive Disks) teknolojisi, 1988 yılının Haziran ayında, Berkeley'deki Kaliforniya Üniversitesi'nde öğrenimlerini gören Gibson, Katz ve Patterson tarafından kamu oyuna tanıtıldı.

Veri güvenliğine karşı verilen amansız savaş

İlk başlarda hedef manyetik plakalarda yer alan bilgilerin çeşitli hatalara karşı korunmasıydı. Bunun için de bilgilerin aynı anda farklı disklerle yazılması metodu uygulanıyordu. Yalnız ikinci bir sabit-disk kullanımıyla birlikte hata yapma oranı da önemli ölçüde artıyordu. Öyle ki hatanın büyüklüğü disklerin kalitelerine göre değişiyordu. Birçok örnekte yüksek bir kaliteye ulaşmak çok zor olmakla birlikte çok da pahalı olabiliyordu. Tüm bu nedenlerden dolayı, veri güvenliğini arttırmak için hata tanımlama ve hata düzeltme gibi uygulamalar geliştirildi. Ne yazık ki bu işlemler de birden fazla diskin sisteme entegre edilmesiyle birlikte büyük performans kaybına yol açıyordu. Ayrıca istenen kapasiteye sahip bir sabit-diski de piyasada bulmak her zaman mümkün olmayabiliyordu. Bu nedenle küçük kapasiteli ve düşük fiyatlı sürücülerden istenilen kapasiteye sahip bir Disk Array (birden çok sabitdiskin birleştirilmesi) oluşturuluyordu. Özellikle geçmiş zamanlarda bu yöntem ile yeni ve pahalı 17" form faktörüne sahip SLED (Single Large Expensive Disk) disk almak yerine küçük kapasiteli ve ucuz olan 5.25" form faktörüne sahip disklerin birleştirilmesi ile kar elde edilebiliyordu. Günümüzde bir RAID sistem ile nasıl kar edebileceğinizi veya yüksek kapasiteli bir ürün tercih etmenin daha mantıklı olup olmadığına ilerleyen sayfaları okuduktan sonra karar verebilirsiniz.

RAID kullanımı ile performans artışı

RAID teknolojisi Disk Array'de bulunan sabitdisklerin karakteristikleri ile doğrudan ilgili. Disklerin birbirinden bağımsız, yani JBOD (Just a Bunch of Disk) şeklinde organize olmaları, her bir diskin tanımlanması ve yazma ve okuma işlemlerinin de tek tek gerçekleştirilmesi gerekiyor. Bu sayede diskler üzerine çok büyük bir yük binebiliyor. Disk Array'deyse işletim sistemine tek büyük bir disk var-

mış gibi gösteriliyor. Bu sayede kullanıcıya RAID bağlantıya sahip bir disk veya birden çok diskteki performans farkı yansımıyor. Disklerin hata tanımlama ve hata düzeltme gibi uygulamalarda hızlarında bir düşüş olmaması içinse birden çok veri kanalı kullanılıyor. Bu sayede aynı anda okuma ve yazma işlemleri iki katı bir performansla işlenebiliyor. Bu performans artışının pratikte ne kadar olduğunu ve hangi konfigürasyonda işe yaradığını ise yazının devamında okuyabilirsiniz.

En önemli RAID seviyelerine genel bakış

Gibson, Katz ve Patterson, "A Case for Redundant Arrays of Inexpensive Disks" adlı dokümantasyonda toplam beş adet RAID seviyesi belirlediler. Bahsi geçen bu

MANTIKSAL SÜRÜCÜNÜN OLUŞTURULMASI: Western Digital'ın iki adet 100 GB kapasiteli diski, Advance 29101 IDE-RAID-Controller'e bir Disk Array oluşturacak şekilde bağlı.

RAID teknolojisi birbirleri ile kıyaslanamayan, birbirinden bağımsız olarak çalışan seviyeleri içeriyor. İlerleyen yıllarda bu teknolojiye RAID Level 0, 6 ve 7 diye adlandırılan seviyeler de eklendi. Ev kullanıcıları için en önemli seviyeler 0, 1 ve 10 olarak sıralanabilir. Diğer seviyeler yüksek maliyetleri yüzünden daha çok server sistemler için uygulanıyorlar.

RAID Level 0: Bölümlenmiş veriler

Striping diye adlandırılan RAID Level 0 fonksiyonu, birbirine RAID olarak bağlı olan sabitdisklere erişimi hızlandırıyor.

Burada veri akışı çeşitli bloklara ayrılarak paralel olarak disklerle paylaştırılıyor. Okuma veya hem okuma hem de yazma işlemlerinde de aynı yol izleniyor. Bu teknolojinin bir avantajı her bir diskin kapasitesi tam olarak kullanılabilir. Bu sayede iki adet 40 Gbyte'lık sabitdisk bir stripset oluşturarak 80 Gbyte'lık bir disk

gibi davranabiliyor. Yalnız bu işlem hata düzeltme veya hata tanıma uygulamalarını destekleyemiyor. Bunun anlamı bir diskin bozulması sonucu Disk Array'i oluşturan diğer disklerde de verilerinin kaybolması.

RAID Level 1: Aynalama fonksiyonu

RAID Level 1 veya Drive Mirroring diye adlandırılan özellik ise güvenli bir veri akışı sağlayan bir seviye. Bu seviyede veri akışının her bir diske aktarılmasının yanı sıra disklerde de birden fazla kayıt tutuluyor. Bu çifte veri depolama tekniği ka- →

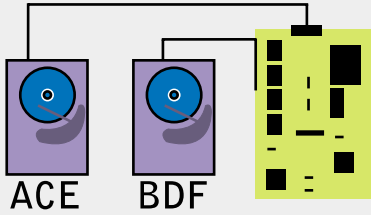
İÇİNDEKİLER

RAID Teknolojisine Giriş: Veri güvenliğinin yeni adı	83
Üç RAID Seviyesine Bakış: RAID 0, RAID 1 ve RAID 10	84
Onboard IDE-RAID Anakartlarda RAID özelliği	86
RAID ile Hız ve Güvenlik Hangi seviye tercih edilmeli?	88
Piyasaya Bakış RAID kartlarına genel bakış	89

RAID Controller

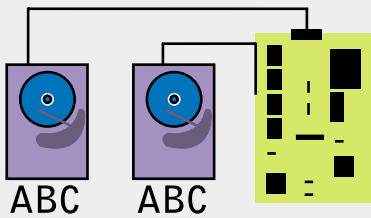
RAID SEVİYELERİ

RAID LEVEL 0

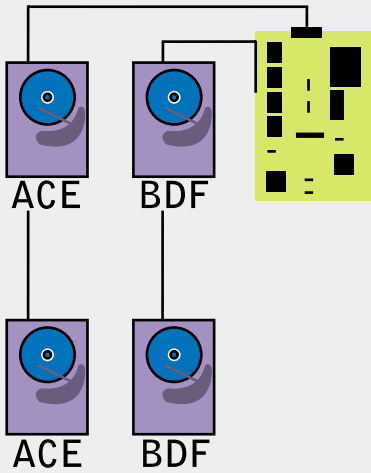
Veri akışı RAID Controller tarafından bölünüp paralel olarak her iki diske aktarılıyor.

RAID LEVEL 1

Veri akışı RAID Controller tarafından tek bir diske aktarılıp her iki diske de aynı anda kopyalanıyor.

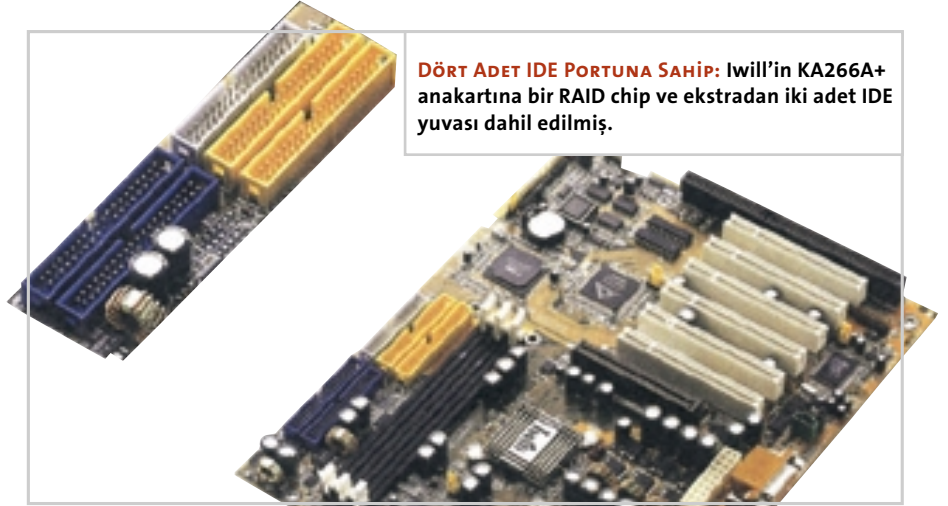
RAID LEVEL 10

İlk olarak veri akışı her iki diske paylaştırılıyor. Sonra verilerin yer aldığı disklerden diğer iki diske bu veriler kopyalanıyor.

WEB ADRESLERİ

RAID: Guide and praxis
www.hardwareluxx.com
RAID: Temel birleşenler ve sistemler
www.hartware.net
IDE RAID Comparison
www.anandtech.com
The Skinny on RAID
www.arstechnica.com
Promise Ultra 100 modellenme
www.uebertakten.de
Make RAID Guides
www.tweakhardware.com/raid

DÖRT ADET IDE PORTUNA SAHİP: Iwill'in KA266A+ anakartına bir RAID chip ve ekstradan iki adet IDE yuvası dahil edilmiş.

pasiteyi düşürüyor ama buna karşın yüzde yüzlük bir veri güvenliği sağlıyor. Örneğin disklerden biri bozulduğunda verilerde herhangi bir kayıp oluşmuyor. Çünkü veriler ardışık bir şekilde diğer disklerde önceden kayıt ediliyorlar. Bu teknolojinin dezavantajı ise, kapasiteyi düşürmesinin yanı sıra performansı da önemli ölçüde etkilenmesi. Örneğin iki adet 40 Gbyte'lık bir disk kullanıldığında sadece 40 Gbyte kapasite olarak kullanılabilir.

RAID Level 10: En iyi yöntem

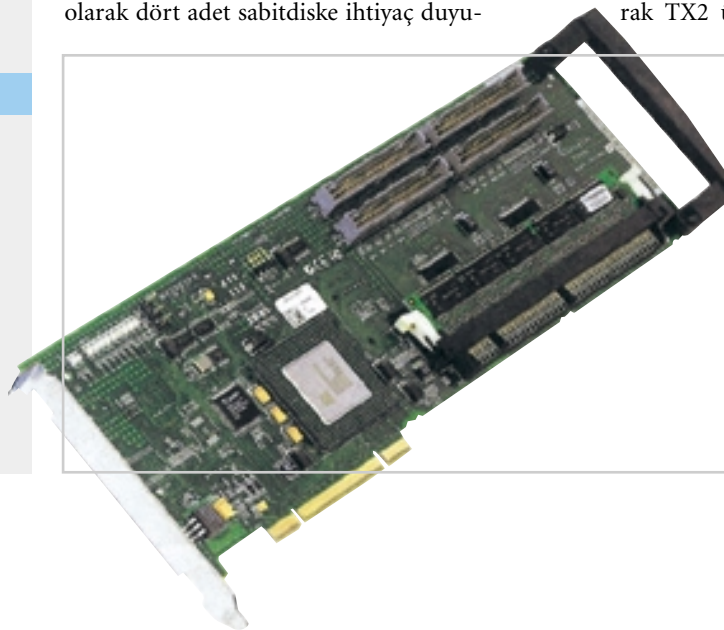
Yukarda tanıttığımız iki RAID seviyesinin birleşiminden oluşan bir başka seviye mevcut. Bu RAID seviyesi Data Striping ve Data Mirroring kombinasyonu ile çalışıyor ve RAID Level 10 ya da 0+1 Mirrored Striping Array diye adlandırılıyor. Yani burada her iki teknoloji de kullanılıyor. Disk Array iki adet stripset'ten oluşuyor. Veri akışı öncelikle disklerin ilk strip setlerine aktarılıyor, ikinci strip setinde ise aynalama işlemi gerçekleştiriliyor. RAID Level 0 ve 1 seviyelerine kıyasla bu seviye için en az iki adet değil tam olarak dört adet sabitdiske ihtiyaç duyuluyor.

Buna karşın kullanıcı hızlı bir şekilde çalışabilen yüksek kapasiteli bir lojik sürücü elde ediyor. RAID teknolojileri hakkında daha detaylı bilgi isteyenler, yan kutucuktaki enteresan web adreslerine bir göz atabilirler.

Hardware RAID:

IDE ve RAID-Controller'lar bir arada

IDE disklerini Disk Array olarak organize etmek için bir RAID Controller'a ihtiyaç duyulur. PCI arabirimine sahip olan bu kontrol kartlarına bütün diskler bağlanıp istenilen RAID seviyesine göre konfigürasyon sağlanabiliyor. Belli başlı şu an piyasada mevcut kontrol kartlarını ileriye sayfalarda yer verdiğimiz tablodan takip edebilirsiniz. Özellikle Promise bu yeni alanda kendisinden sıkça söz ettirmeyi başarıyor. Promise RAID Controller ürünlerinin yanı sıra RAID fonksiyonuna sahip olmayan IDE Controller ürünleri ile de göze çarpıyor. Ekstra masrafları minimuma indirmek için Promise Ultra 100 arabirimini destekleyen FastTX2 ürünü RAID kartla →

PROFESYONELLER İÇİN: Adaptec AAR-2400A'nın üzerinde bulunan RISC işlemci ve Cache sayesinde sistem işlemcisine herhangi bir yük bindirmiyor.

RAID Controller

rında kullanılan referans kartını kullanıyor. Bu özellik ne yazık ki çok fazla gizli kalamadı ve elektronik dünyası ile iç içe olan kişileri harekete geçirmeye yetti. Bu kişiler çok düşük maliyetlerle bu kartlara

arasında 20-30 dolar gibi bir fark var. Bu sayede kullanıcı RAID Level 0, 1 ve 10 seviyelerini kullanmakla birlikte ekstra bir kontrol kartına ihtiyaç duymuyor.

RAID kartlarında kullanılan AMI-chipinin özellikleri

American Megatrends bir BIOS üreticisi olarak kendisine iyi bir isim yaptı. Bu senenin ilk yarısında RAID geliştirici takımı LSI Logic'e geçmesinden önce AMI anakart üreticisi Iwill'e RAID chip'lerini ver-

HER SORUNA ÇÖZÜM: Günümüzde controller kartlarının yanı sıra bu chipsetleri anakartların üzerinde de bulmak mümkün.

mişti. MG80649 adını taşıyan bu chip KK266+ model anakartında bulunuyor.

Promise: Anakart üzerinde veya controller olarak bulunur

Promise ev kullanıcılarına yönelik ürünlerin yanı sıra anakart üreticilerine de RAID chip'lerini veriyor. Anakart üreticilerinin en büyük müşterisi ise hepimizin tanıdığı Asus ve Gigabyte. Asus A7V133 RAID modeli kullanıcıya yalnızca RAID Level 0 özelliğini sunuyor. Gigabyte'ın GA-7ZXR modeli ise, RAID-Level 0, 1 ve 10 seviyelerini de destekliyor.

Highpoint: Sadece anakart üreticilerine destek sağlıyor

Highpoint Technologies, Promise gibi kontrol kartı üretmiyor. Bu üreticinin en iyi müşterisi overclock özelliği ile ün yapan ABIT firması. Geçmiş zamanda ABIT Hotroad adı altında bir RAID Controller kartına sahipti. Günümüzde ise ABIT bu kartları üretmeme kararı almış durumda.

Buna karşın ABIT, bu pazarı terk etmeyerek anakartlarına bu özelliği entegre etmeyi öngördü.

SÖZLÜK

Cache bellek: RISC işlemcilerine sahip olan kontrol kartları bir bellek modülüne ihtiyaç duyarlar.

Disk Array: Birden çok sabitdiski birbirine bağlayarak oluşturulan lojik sürücü.

Disk Duplexing: RAID Level 1'de çalışan Disk Array. Disk Mirroring'den farkı, her bir diskin farklı bir RAID Controller'a bağlı olmasından dolayı birbirinden bağımsız veri kanalını kullanması. RAID Level 10 seviyesinde olan bir Disk Array de bir Controller Striping diğeri de sabitdisklerin mirroring fonksiyonunu kendi üstüne alabilir.

Hardware-RAID: Intel 960D ve benzeri RISC işlemcileri taşıyan kontrol kartlarına verilen ad. Bu sayede sistemdeki işlemci RAID sistem tarafından yük altında tutulmuyor.

Hot-Plugging: Çalışır halde olan bir sabitdiskin yeni bir sabitdisk ile değiştirilmesi işlemi. IDE disklerde bu özelliği destekleyen bir RAID Controller ve bir kasa sistemine ihtiyaç duyulur.

IDE/Integrated Disc Electronic: Sabitdisklerin ISA Bus'a bağlanabilmek için entegre olarak yer alan kontrol teknolojisi IDE arabirimi günümüzde AT ya da ATA arabirimi olarak adlandırılıyor.

JBOD/Just a Bunch of Disk: Disk Chaining ya da Spanning olarak da adlandırılıyor. Birden çok sabitdiski yüksek kapasiteli lojik bir disk elde etmek için kullanılan bağlantı şekli. Bu özellik RAID teknolojisinin bir alt seviyesi olarak nitelendirilebilir. İlk disk dolduğu zaman yazma işlemi ikinci diskte devam eder.

Radudant veri saklama: Veriler güvenlik sebebi ile birden çok kez kopyalanır. Örneğin RAID Level 1 kullanıcıya yüzde 100'lük redundant sağlar.

Sequentiel okuma ve yazma işlemi: Birbirine bağlı olan büyük verilerin okunup yazılması. Örneğin video işleme uygulamaları.

Software RAID: Windows 2000 Profesyonel ve Linux gibi işletim sistemleri yazılımsal olarak disklere stripset atayabiliyorlar. Yalnız oluşturulan lojik sürücü sadece bir veri sürücüsü olarak kullanılabiliyor. Boot sürücüsü olarak kullanılmazlar.

Stripeset: Disk Array RAID-Level 0'ın diğer tanımı.

bazı değişiklikler yaparak tam fonksiyonlu bir RAID Controller elde etmeyi başardılar. Yalnız bu işlem daha önce elektronik bilgisine sahip olan profesyonel kişiler tarafından yapılmalı. Aksi takdirde yaptığınız bir hatada IDE Controller kart çalışmamakla birlikte garanti kapsamının dışına çıkıyor.

IDE +RAID'lerde Onboard çözümler

Günümüzde anakart üreticileri de bu yeni pazarın farkına vararak ürünlerinde IDE-RAID özelliklerini entegre etmeye başladılar. Geçmişte bu tür ürünler normal anakartlarla karşılaştırıldığında oldukça büyük bir fiyat farkı gösteriyorlardı. Şu günlerde fiyat farkı yok denecek kadar azaldı. Örneğin IDE-RAID özelliğine sahip bir anakartla normal bir anakart

RAID ile Hız ve Güvenlik

Sizin için performans her şeyden önce geliyorsa, bir RAID sistem almanızın zamanı geldi demektir. Biraz beceri ile sadece sabitdiski hızlandırmakla kalmayıp aynı zamanda yüksek masraflardan da kaçınabilirsiniz.

Uzun zamandan beri RAID sözcüğü server dünyasının dışına çıkmayı başardı. Bunun nedeni kontrol kartlarının uygun fiyatları ile birlikte anakart üreticilerinin Onboard RAID özelliğine önem vermesi. Eskiden Power User dediğimiz ileri düzey kullanıcılar bu tür bir teknolojiyi benimseyerek sistemlerine dahil ediyorlardı. Günümüzde artık normal bir kullanıcı bile bir RAID sistemini bilgisayarına dahil etmeyi düşünüyor. Bunda da haklı, çünkü düşük bir maliyetle sitemini önemli ölçüde arttırması mümkün.

Teori ve pratikte RAID: Olmak ya da olmamak

Bir çok kullanıcı için IDE-RAID özelliği yüksek performans anlamına geliyor. RAID Level 1 iki disk kullanmasına rağmen ekstra bir performans sağlamadığı ve RAID Level 10 seviyesinde en az dört adet diske ihtiyaç duyduğu için testimizde pek tercih edilmedi. Yani testimizde veri güvenliğinden çok performansa ağırlık verdiğimiz söyleyebiliriz. Test platformu olarak Maxtor 536DX serisinden ve Western

Digital WD100BB serisinden ikişer adet sabitdisk kullandık. Teorik olarak, RAID teknolojisi kullanılarak bağlanan disklerin veri transfer oranlarının, diğer disklerin veri transfer oranlarına göre iki katı fazla olması gerekiyordu. Ama uygulamada bu oranın tutmadığını fark ettik. Testimizde RAID teknolojisiyle bağlı disklerin toplam yüzde 70'lik bir artı performans sağladığını söyleyebiliriz.

Kullanılan ürünler ve test prosedürü

Dakikada 5400 rpm'lik bir değere sahip olan ve düşük hızlı diskler kategorisinde yer alan Maxtor disklerle ilk denemeleri gerçekleştirdik. Maxtor ürün ailesinin bir parçası olan 536DX modelleri, UltraATA 100 arabirimine sahip olmalarının yanı sıra 2.048 KB'lık önbellek ve 100 GB'lık kapasiteleri ile de dikkatleri çekiyorlar. 7200 rpm değerli disklerdeyse tercihimiz 100 GB kapasiteye sahip olan Western Digital'ın WD1000BB ürünü oldu. Bu ürün ailesi de Ultra-ATA 100 arabirimini destekliyor ve 2 MB Cache belleği barındırıyorlar.

İlk olarak referans değerlerini almak için Maxtor ve Western Digital disklerini Fat-32 Partiton altında önce tek başlarına, ardından stripset olarak çalıştırdık. Kontrol kartı olarak Promise firmasının FastTrak 100 ile HighPoint chipsetli Advance 29101 modellerini kullandık.

Performans değerlerinin ölçümü için herhangi bir benchmark yerine normal kopyalama işlemi ile değerlendirmeyi daha uygun gördük. Büyük dosya kopyalama testimizde RAID Level 0 olarak bağlı olan disklerle 0.99 GB boyutundaki verileri kopyaladık. Küçük dosya kopyalama iş-

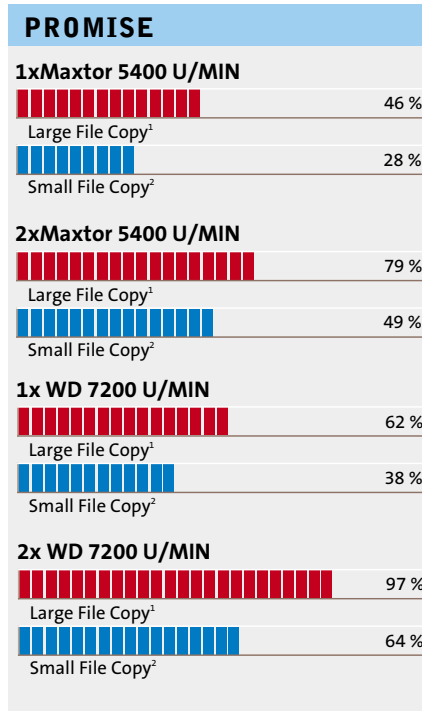
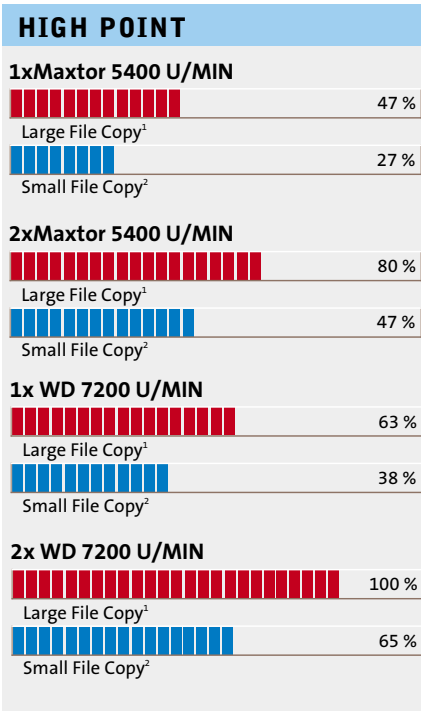

MAXTOR 536 DX: Dakikadaki 5400 dönüş sayısı ile yine de çok hızlı bir disk.

lemindeyse dizin ve klasörlerden oluşan ve değişik boyutlarda dosyalar içeren toplam 385 MB'lık verileri disklerle kopyaladık.

RAID: Performans tutkunları için vazgeçilmez

Stripset modunda yaptığımız testte yüzde 70'lik bir performans artışı elde ettik. Bunun sonucunda, yüksek bir performans elde etmek isteyen kullanıcılar için verebileceğimiz tek tavsiye, sistemlerine RAID teknolojisini entegre etmek olacaktır. Hepsini bu kadarla kalmıyor. Yüzde yetmişlik bir performans artışı ile memnun olan kullanıcılar bunun yanı sıra bir kazanç da elde edebiliyorlar. Piyasada isim yapmış bir çok anakart üreticisi, ürününe çok sayıda özellik katmakla birlikte çoğu kişinin kullanmadığı IDE RAID özelliğini de entegre ediyor. Örneğin 40 GB kapasiteli, 5400 rpm dönüş hızlı Seagate U5 serisine ait iki diski bu yöntemle bağladığınızda elde edeceğiniz performans ve maliyetin, test sırasında kullandığımız 7200 rpm değerli ve 80 GB kapasiteli Western Digital WD800BB'nin tek başına çalıştırmasından çok daha avantajlı olacağını söyleyebiliriz.

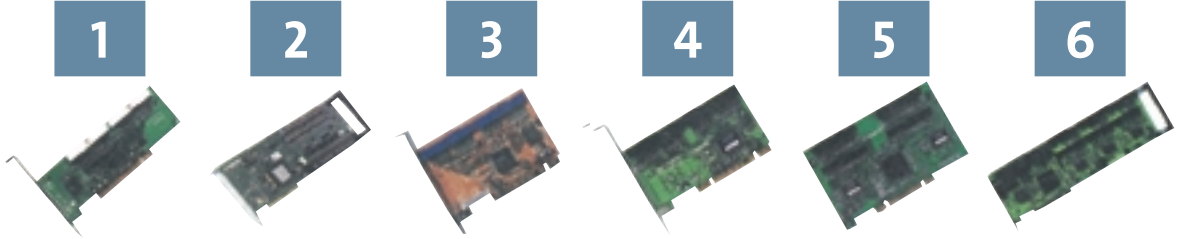
RAID Controller

biliriz. WD800BB ile Seagate U5 seri disklerini tek başına karşılaştırdığımızda, Western Digital'ın yüzde 35'lik bir performans farkı attığını görebildik. Ama buna rağmen U5 serisi disklerden oluşturduğumuz bu RAID sistemi tek başına çalışan Western Digital diskinden çok daha fazla bir performans sergiliyor. RAID

sistemine sahip olmayan anakartlara bir controller kart almanızın bile çok daha fazla avantaj sağlayacağı açık. RAID sistemine sahip anakartların normal anakartlara göre daha pahalı olmasına karşın, amaca göre yine de daha hesaplı oldukları da diğer bir gerçek. Bu nedenle, bugünlerde anakart almak isteyen kullanıcıla-

rın, RAID sistemli bir model tercih edip etmeyeceklerini düşünmelerini tavsiye ederiz. Diğer bir seçenekse, dediğimiz gibi bir RAID Controller kart almak olacak. Bu seçeneğin, daha çok performans tutkunları için ileriye dönük iyi bir yatırım olarak kabul edilmesi gerekiyor.

Ecevit Bıktım, ecevitb@chip.com.tr

Üretici/ Model	Adaptec AAR1200A	Adaptec AAR2400A	Iwill SIDE-RAID 100	Promise FASTT. 100 TX2	Promise FASTT. 100 TX4	Promise SUPERTRAK100
Fiyatı	108 \$+kdv	435 \$+kdv	99 \$+kdv	92 \$+kdv	189 \$+kdv	730 \$+kdv
RAID-Level	JBOD, 0, 1, 10	JBOD, 0, 1, 5, 10	JBOD, 0, 1, 10	JBOD, 0, 1, 10	JBOD, 0, 1, 10	JBOD, 0, 1, 3, 5, 10
Maks. Sürücü Desteği	4	8	4	4	8	12
RAID-CHIP	1 x HighPoint HPT370	2 x HighPoint HPT370	1 x HighPoint HPT370	1 x promise PBC20270	2 x promise PBC20270	2 x promise PBC20262
İşlemci	yok	i960 RD RISC (32 bit)	yok	yok	yok	i960 RD RISC (32 bit)
Bellek	yok	32 MB (max. 128)	yok	yok	yok	16 MB (maks. 128)
İnternet Adresi (www.)	adaptec.com	adaptec.com	iwillusa.com	www.promise.com	www.promise.com	www.promise.com

Ekran Kartları: Nvidia Titanium

Titanium: Nvidia'nın Tükenmez Gelir Kaynağı

Nvidia'nın yeni Titanium chip'leri hakkında daha piyasaya çıkmadan sayısız söylenti yayıldı. CHIP Test Merkezi, GeForce3 Titanium 500 ve Cardex'in GeForce2 Titanium 500 XP referans board'larını bu değerli metalin adını hak edip etmediği yönünde sınıdı.

Nvidia piyasaya Titanium kategorisinde üç yeni chip sürüyor: GeForce3 Titanium 500, Titanium 200 ve Nvidia tarafından tanıtılan GeForce2 Titanium. Her üç grafik chip'i de ilgili öncülünün tekniğine dayanıyor ve önceki chip sürümlerinden yalnızca saat frekansı noktasında ayrılıyor.

CHIP Test Merkezi'nin elinde bir kez GeForce3 Titanium 500 ile donanmış, bir kez de Gainward'ın ekran kartı GeForce2 Titanium ile donanmış referans board'ları bulunuyordu. Her iki turbo

board da tüm benchmark parkurlarına tabi tutuldular. Referans olarak bir GeForce3 ve bir GeForce2-Pro ekran kartı kullanıldı.

Titanium ekran kartlarına kuşbakışı

Nvidia GeForce3 Titanium 500 ile kruvazörünü tanıtırken, performans alanında 200'lük sürümler ve mainstream sektöründe GeForce2/Ti ortalığı silip süpürecek adaylar olarak ön plana çıktı. Tüm çeşitlerin de hesaplı bir fırsat olduğu öne sürülüyor.

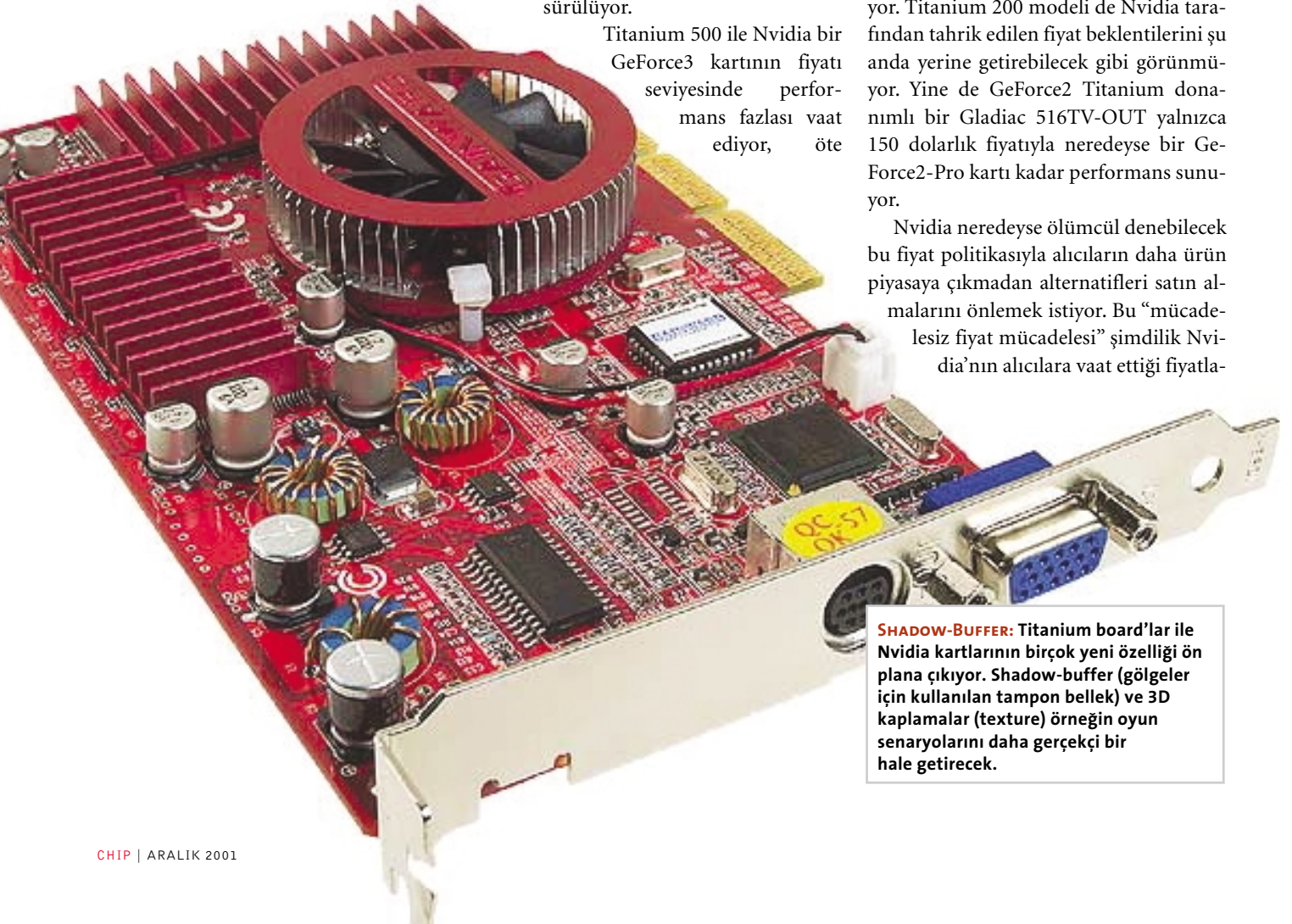
Titanium 500 ile Nvidia bir GeForce3 kartının fiyatı seviyesinde performans fazlası vaat ediyor, öte

yandan Titanium 200'ün yarı fiyatına GeForce3 gücü sağlayacağını ileri sürüyor.

Elsa ya da Sparkle gibi üreticiler şimdiden ilk board'ları duyurdular bile, ancak Nvidia'nın fiyat konusundaki tutumunu pek benimsiyor görünmüyorlar. Örneğin Elsa kökenli Gladiac 921DVI (Titanium 500) tamı tamına 430 dolar, Gladiac 721TV-OUT (Titanium 200) ise yaklaşık 300 dolar olarak fiyatlandırılıyor.

Bu fiyatlar güncel GeForce3 fiyatlarıyla karşılaştırıldığında, Titanium 500 önerilen satış fiyatının oldukça üzerinde kalıyor. Titanium 200 modeli de Nvidia tarafından tahrik edilen fiyat beklentilerini şu anda yerine getirebilecek gibi görünmüyor. Yine de GeForce2 Titanium donanımlı bir Gladiac 516TV-OUT yalnızca 150 dolarlık fiyatıyla neredeyse bir GeForce2-Pro kartı kadar performans sunuyor.

Nvidia neredeyse ölümcül denebilecek bu fiyat politikasıyla alıcıların daha ürün piyasaya çıkmadan alternatifleri satın almalarını önlemek istiyor. Bu "mücadelesiz fiyat mücadelesi" şimdilik Nvidia'nın alıcılara vaat ettiği fiyatla-

SHADOW-BUFFER: Titanium board'lar ile Nvidia kartlarının birçok yeni özelliği ön plana çıkıyor. Shadow-buffer (gölgeler için kullanılan tampon bellek) ve 3D kaplamalar (texture) örneğin oyun senaryolarını daha gerçekçi bir hale getirecek.

GeForce Titanium

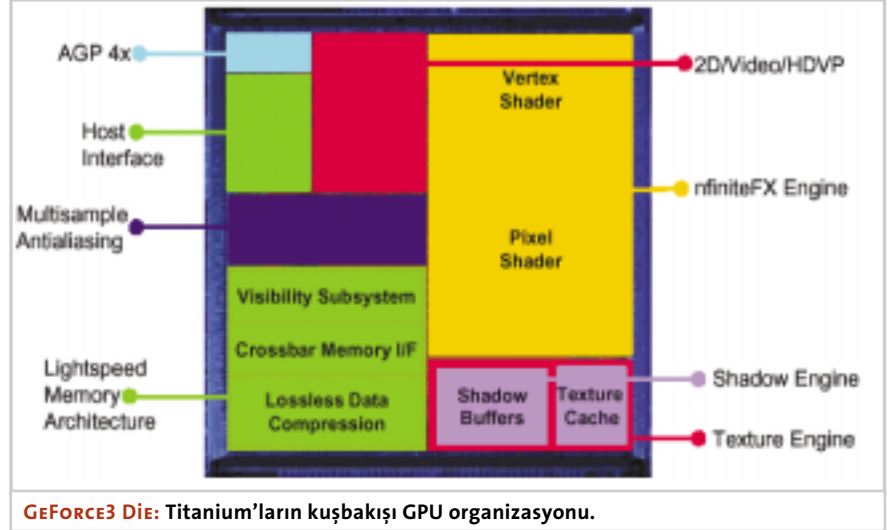
ra ürün temin edemeyecek olan üreticilerin sırtından gerçekleşiyor.

GeForce3: Yeni özellikler ve shadow-buffer

Titanium board'lar gerçi shadow-buffer ve 3D kaplamalar gibi özelliklere sahipler, ama bu entegre avantajlar güncel GeForce3 hızlandırıcılarda da bulunuyor. Ayrıca bu kazanımdan yararlanmayı sağlayan Titanium grafik birimi değil, aksine Nvidia tarafından kısa bir süre önce tanıtılan DetonatorXP sürücüsü. Bu ekran kartı sürücüsü başka özellikleri yanında shadow-buffer'ı tüm GeForce3 kartları için etkinleştiriyor ve 3D kaplamaların işlenmesini olanaklı kılıyor.

Yeni GeForce'lardaki shadow-buffer nasıl çalışıyor?

GPU'daki (Graphic Processing Unit) shadow-buffer bir 3D sahnede aydınlatılan nesnelerin verilerini depoluyor. Bir oyun sahnesinin tüm verilerini GPU önce shadow-buffer'a aktarıyor. Bir elemeye istinaden yalnızca üzerine ışık düşen ya da gölgesi gerçekten görünen pikseller dikkate alınıyor. 3D modeller tarafından örtülen

GeForce3 Die: Titanium'ların kuşbakışı GPU organizasyonu.

ve görünür olmayan tüm öteki veriler shadow-map tablosu için dikkate alınmıyor ve bir kenara atılıyor.

Nihayet shadow-map ve ışık kaynak(lar)ına göre izleyicinin koordinat sistemine piksel piksel yeniden hesaplama işlemi gerçekleştiriliyor. Çevredeki piksellerin derinlik bilgilerinin (Z koordinatı) karşılaştırılması bundan sonra gölge alanındaki resim noktalarının tümüyle mi yoksa kısmen mi görünür olduğunu gösteriyor.

Noktalar eğer çekirdek gölgede bulunuyorsa, sunum için bu karanlık anlamına geliyor.

Son adımda bu veriler infiniteFX-Engine tarafından Piksel Shader vasıtasıyla görünür sonuçlara dönüştürülüyor. Texture-Engine pikselin gerçek Z değerini Shadow Buffer'da bulunan Z değeri ile karşılaştırıyor ve buna uygun olarak piksel ile pikselin bunun sonucu olan gölge düşümünü oyun sahnesine uyarlıyor.

GeForce Titanium

Nvidia, 3D kaplamaların kullanımıyla daha gerçekçi senaryolar yönünde bir adım daha atıyor.

Oyun ve program geliştiriciler "taş" ya da "ahşap" gibi çeşitli malzemeler üzerinde doğrudan etkide bulunabiliyor ve böylelikle bunlara daha doğal bir görünüm verebiliyor. Kaplamalar şimdiye kadar iki boyut ile sınırlıydı. Bir kaplamanın boyutu ve görünümü X ve Y yönlerinde saptanıyordu. Birden fazla kaplamanın üst üste gelmesi yoluyla bir nesne gerçi üç boyutlu bir izlenim uyandırıyor, ama tamam-

lanmış modelin gerçekten derinlik bilgisi bulunmuyordu.

Üçüncü boyutu da göz önünde bulunduran bir kaplama ile ayrıntı zenginliği artıyor. Böylece nesnelerin ve malzemelerin "iç" yapısı tanımlanabiliyor. Nvidia'nın açıklamalarına göre GeForce3 chip'i azami 512x512x512 nokta ve 32 bit renk derinliğinde 3D kaplamaları işleyebiliyor.

3D kaplamalar: Bellek ihtiyacının sıkıştırılmasına karşı

Kaplamalar için Z-koordinatının kullanıma sunulmasıyla bir 3D modelin gereksindiği bellek miktarı devasa yükseliyor. Örneğin bir 256x256x256 piksel boyutundaki 32 bit derinliğine sahip bir nesne 64 MByte'lık (4 byte kere 256x256x256) bellek hacmine ihtiyaç duyuyor.

Böylelikle bu boyutlardaki kaplamalar ile başa çıkabilmek için yegane yolun yalnızca efektif bir sıkıştırma yöntemi üzerinden geçtiği hemen açıklığa kavuşuyor. Nvidia GeForce3 chip'i için S3TC ve 3dfx kökenli FXT1 yöntemleri ile iki sıkıştırma yöntemi birden devralmış bulunuyor. Böylece 8.1'lik azami bir sıkıştırma oranına ulaşılması bekleniyor. 64 MByte'lık bir 3D kaplama böylece yalnızca 8 MByte'lık bir boyutla ele avuca sığar hale geliyor.

Referans Titanium ekran kartı: GeForce3 Titanium/500

Örnek Board üzerinde GeForce3 Ti/500 ve 3,8 nanosaniyelik bir döngü süresi için özelleştirilmiş toplam 64 MByte DDR-SDRAM bellek bulunuyor.

Titanium chip, GeForce3'ün de olduğu gibi, 0,15 mikrometre süreci tekniğiyle imal ediliyor. Chip 240 MHz, ama bellek 250 MHz (efektif 500 MHz) saat frekansı ile çalıştırılıyor. Böylelikle güncel bir GeForce3 kart ile karşılaştırıldığında, chip ve bellek saat frekansı her biri 40 MHz'lik bir saat frekansı artışı sonucunu veriyor.

DVI-I top, siyah kenarlı TV görüntüsü

Referans board'umuz bir S-Video ve DVI-I çıkışıyla birlikte geliyor. Her iki çıkış da aşağı yukarı kusursuzca işliyor. Zayıf yanları ise, artık neredeyse GeForce geleceği halini almış olan video çıkışı. Ekran kartının kardeş firma platformu üzerinde yerleşik Chrontel kökenli Encoder-Chip kötü bir üne sahip olan siyah kenarlı bir PAL sinyali üretiyor. Bu sorunun çö-

zümünde yalnızca, yeni Titanium grafik chip'i donanımlı ekran kartlarına da yardımcı olan TV-Tool shareware programı yardımcı oluyor.

Gainward GeForce2 Titanium: Tam teşekküllü ekran kartı

CardEXpert GeForce2 Ti/500 XP (Golden Sample) ile Gainward, CHIP Test Merkezi'ne şimdiden nihai halini almış bir Titanium kartı sunmuş bulunuyor.

Bu kart görülmeye değer: Chip saat frekansı 250 MHz ile bir GeForce2-Ultra seviyesinde seyrederken, DDR-SDRAM bellek Default (varsayılan) ayarlar ile 200 MHz (efektif 400 MHz) ile çalıştırılıyor. Gainward karta 4 nanosaniyelik bir döngü süresi olarak saptanmış tamı tamına 64 MByte'lık bellek bağışlamış. Ama ancak "Enhanced-Mode"da Gainward'ın kartı gerçekten nelere kadir olduğunu gösteriyor. Expert-Tool turbo modunda chip ve bellek frekansını 270 ve 250 frekansa yükseltiyor.

Standard VGA yanında bir video giriş ve çıkışı bulunuyor. Çıkış yönündeki TV normuna dönüştürme ya da video verilerini okuma Philips ürünü bir encoder-decoder chip tarafından sağlanıyor.

Karta sürücü CD'si yanında iki gümüşü disk daha dahil edilmiş. Bunlardan ilkinde Intervideo'nun Software-Player WinDVD'nin tam sürümü bulunuyor. İkincisinde ise yine Intervideo kökenli olan video işleme yazılımı WINProducer bulunuyor.

Gainward kart için iki yıl garanti veriyor. Kartın fiyatı ise yaklaşık 200 dolar civarında.

Testlere hazırlık: Benchmark yazılımları

Önce oyun benchmark'ları yardımıyla karşılaştırmalar yapacak, sonra da sentetik Benchmark'lar ile görüntü yineleme oranlarını ve 3D performansları ortaya çıkaracağız.

Test sistemimiz şu bileşenlerden oluşuyordu:

İşlemci: AMD Athlon 1200 C (TB)

Anakart: Enmnic 8KAX+ (AMD-761 / VIA VT82C686B)

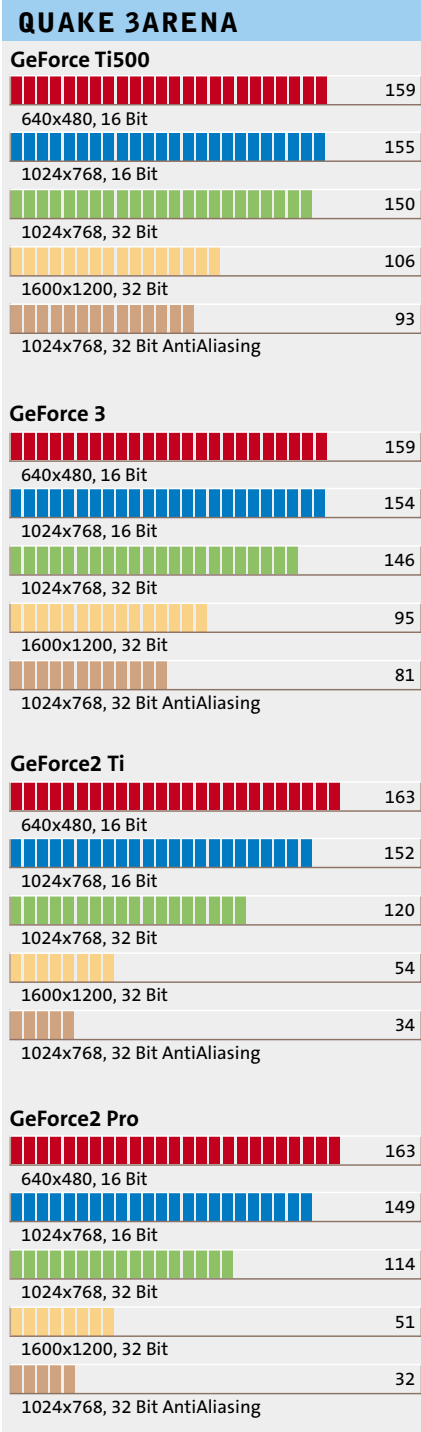
Bellek: Infineon PC2100 256 MByte CL2

Sabitdisk: Samsung SV6004H 5400 rpm

Ses kartı: Creative Soundblaster Live! Platinum 5.1

İşletim sistemi: Windows 98 SE

Ekran kartı sürücüsü olarak 21.85 sü-

rümüyle DetonatorXP sürücüsü kullanıldı. Tüm modeller benchmark'larda aşağıdaki çözünürlükler ve renk derinlikleri ile çalıştırıldı:

640 x 480 piksel ve 16 bit
1.024 x 768 piksel ve 16 bit
1.024 x 768 piksel ve 32 bit
1.600 x 1.200 piksel ve 32 bit

Bundan sonra ekran kartlarının 1.024x768, 32 bit ve etkinleştirilmiş FSA-Ax4 (Full Scene Anti-Aliasing) modunda 3D performansları kaydedildi; bu sırada GeForce3 için Quincunx yöntemi seçildi. Ekran kartları her seferinde nominal chip ve bellek saat frekansı ile ölçüldü.

Oyunseverler için sıkı benchmark: Quake 3 Arena

Parkur bir OpenGL klasiği olan Quake 3 Arena ile başlıyor. Adaylar nelere kadir olduklarını çeşitli çözünürlük ve renk derinliklerinde kanıtlamak zorunda.

Quake 3 Arena benchmark'ı bağlamında düşük çözünürlükte GeForce3 Titanium/500 ve GeForce3 aşağı yukarı aynı seviyedeler. Ancak 1.024x768 pikselden ve 32 bit renk derinliğinden itibaren yeni GeForce3-Titanium kartı arayı belirgin bir biçimde açıyor. Güncel bir GeForce3 karşısındaki performans artışı 1.600x1.200 pikselde yüzde 12 kadar.

Anti-Aliasing yöntemi Quincunx bağlamında fark yüzde 15'e kadar tırmanıyor. Bu avantaj yalnızca normal bir GeForce3 karşısındaki daha yüksek saat frekanslarının bir sonucu.

İki GeForce2 rakibi arasındaki testte de benzer bir tablo ortaya çıkıyor. Chip saat frekansının 250 MHz'e yükseltilmesi GeForce2 Titanium'dan yalnızca düşük bir ek 3D hız elde edilmesini sağlıyor. En yüksek çözünürlükte performans artışı zayıf bir değer olan yüzde 6 kadar.

3DMark 2001 Benchmark: Oyun performansının testi

3DMark 2001 adayları zahmetli oyun senaryolarındaki performansları yönünden test ediyor.

3DMark 2001'de GeForce3-Titanium sürümü saat frekanslarının yükseltilmesinden karlı çıkıyor. En küçük çözünürlüklerde kazanım zayıf bir değer olan yüzde 5 civarında. Ama daha yüksek çözünürlüklerde ve daha yüksek renk derinliklerinde fark da yükseliyor.

1.600x1.200 resim noktasında Titanium hızlandırıcı bir GeForce3'ün yüzde

13'lük farkla önünde yer alıyor. Buna karşılık GeForce2 kartları 3DMark 2001'de zorlanıyor. 1.600x1.200 piksel ve 32 bit renk derinliğinde GeForce3'ün Titanium varyantı yüzde 125'lik bir değerden fazla bir farkla GeForce Ti'yi geride bırakıyor.

Sonuç: Pas lekeli, değerli titanium metali

Nvidia yeni Label Titanium ile Noel'de iyi iş yapacağını umuyor. Ancak daha ucuzu da mümkün değil: 40 MHz fazla saat frekansı henüz bir dev (Titan) yapmak için yeterli değil.

Titanium 500 sınıfı öncelikle yüksek çözünürlüklerde GeForce3 chip'lerini geride bırakabiliyor. Ama performans artışının ana nedeni chip'te ve onun saat frekansının yükseltilmesinde değil, aksine bellek saat frekansının 250 MHz'e yüksel-

tilmesinde yatıyor. Bu durum saniyede 8 GByte bellek transferi ve rezervler sağlıyor. Ama bu da yeni titanyum kuşağından elde edilebilecek tek şey. GeForce3 chip'ini 40 MHz kadar ileriye sürmek ve bunu titanyum olarak adlandırmak bir zorlama, ancak Noel'de işlerin iyi gitmesi için artık PR mekanizmasının kullandığı sıradan bir yöntem.

Ama chip'e shadow-buffer gibi ayrıcalıklı donanım özellikleri atfetmek, bir sürücü kurabilen her kişi için bir hakaret anlamına geliyor. Pratik bakımdan GeForce3 ve Titanium aynı şeyler, ve böylelikle de shadow-buffer da her iki chip'te de mevcut. Yeni DetonatorXP sürücüsü ile sanatsal gibi gölgeleme efektlerinden sorumlu bellek etkinleştiriliyor. Bu ise titanyum büyüğü değil, aksine sürücülerle yürütülen hata düzeltmeden başka bir şey değil.

Nvidia'nın fiyat politikası: Yarın Noel mi?

Nvidia'nın Titanium ile ilgili fiyat politikası gerçi kulağa hoş geliyor, ama gerçekçi değil. Nvidia'ya göre Titanium-500 chip'li board'larla güncel bir GeForce3 kartının fiyatı aynı olacak, üstelik de GeForce3 kartı 1,5 kat daha fazla performans sunarken. Bunu anlamak hemen hemen hiç mümkün değil. Guillemot, Elsa ya da MSI gibi üreticiler şimdiden Titanium-500 kartları listesinde bulunduyor. Bunların fiyatları yaklaşık 400 dolar dan başlıyor. GeForce3 kartlar ise şu anda ortalama 350 dolarlık bir fiyata sahip ve böylece 50 dolar daha ucuzlar.

Nvidia'nın fiyat politikası Titanium-200 modelleri söz konusu olduğunda daha da inanılmaz bir hal alıyor. Bunların GeForce3 kartların performansına, ama yalnızca onların yarısı kadar bir fiyata sahip olacağı söyleniyor. Ama burada da Nvidia hesaplarını yalnız başına yapmış görünüyor. Elsa'nın Titanium-200 modeli yaklaşık 300 dolara sunulurken, MSI yaklaşık 280 dolar talep ediyor -en iyimser bakışla bile bu fiyatların 350 doların yarısı olmadığı görülüyor.

Nvidia'nın açıkladığı fiyatlar hiçbir durumda gerçeğe uymuyor. Böylece bizim için şu an beklemekten başka bir yol kalmıyor. Bilindiği gibi önümüzde bir bayram ve yılbaşı var. Ve o zamana kadar Nvidia'nın düşünüp taşınması ve bu veya şu şekilde iyiye yönelmesi için yeterince zamanı var.

CHIP International Test Merkezi

3DMARK 2001	(puan)
GeForce Ti500	
640x480, 16 Bit	7578
1024x768, 16 Bit	6945
1024x768, 32 Bit	6820
1600x1200, 32 Bit	4905
GeForce 3	
640x480, 16 Bit	7200
1024x768, 16 Bit	6532
1024x768, 32 Bit	6391
1600x1200, 32 Bit	4332
GeForce2 Ti	
640x480, 16 Bit	4981
1024x768, 16 Bit	4606
1024x768, 32 Bit	3949
1600x1200, 32 Bit	2179
GeForce2 Pro	
640x480, 16 Bit	4841
1024x768, 16 Bit	4374
1024x768, 32 Bit	3749
1600x1200, 32 Bit	2041

Network Güvenliği ve Denetim Yazılımları - Bölüm 3

Ağ Güvenliği İçin Tehlikeli Protokoller

Her türlü iletişime açık bir ağ, gözetim altında tutulmadığı ve kısıtlama yapılmadığı sürece ciddi anlamda sorunlar yaşamanıza sebep olabilir. CHIP bu bölümde ağ üzerinden kontrol ve kısıtlamalarda kullanabileceğiniz araçları ve ağ yönetimine dair detaylı bilgileri anlatıyor.

Ağ işletim sistemleri ve bunların korunmasına yönelik geliştirilen “Firewall ve Denetim” yazılımlarının incelenmesine kaldığımız yerden devam ediyoruz. Kısaca hatırlatmak gerekirse, ilk 2 bölümde firewall ve anti-virüs yazılımları üzerine temel bilgiler vermiş ve ağ üzerindeki potansiyel güvenlik açıklarını incelemiştik. Bu ay ise denetim araçları ve tehlikeli protokoller ile ilgili detaylı incelemelerde bulunacağız.

Sistem yöneticileri açısından önemli bir sorun olan bant genişliği (bandwidth) daralmaları, genellikle şirket içinde oluşturulamayan politikalar sonucu ortaya çıkmaktadır. Ağ üzerindeki sistemlerin tüm protokollere açık olması ve filtreleme yapılmaması, kullanıcıların internet üzerinden televizyon seyretmesine ya da real-time borsa verilerini izleyip, sohbet (chat) etmelerine neden olabilir.

Bunlara ek olarak internet üzerinden oynanan oyunlar ve genellikle resimlerden oluşan yüklü posta ekleri de bant genişliğini darboğaza sokan diğer potansiyel faktörlerdir. Bu aktiviteler sonucu başta ağır veri tabanı işlemleri olmak üzere sistem kilitlenmeleri öncelikli olarak karşılaşılan sorunlardır. Ayrıca tüm bu olumsuz etkenler, ağ trafiğinin yeterince düzgün yönetilmediğine dair belirgin işa-

AĞ GÜVENLİĞİ SERİSİ

10/01	Ağ güvenliği ve metodolojiler
11/01	En önemli 10 güvenlik açığı
12/01	Ağ üzerinden kontrol ve kısıtlamalar
1/02	Denetim araçları ve uzaktan yönetim
2/02	Kurumsal firewall'lar

Ağ Güvenliği Serisi: Bölüm 3

retler de olabilir. Ağ'daki alt yapınız ne kadar güçlü olursa olsun bu gibi problemlerle sıklıkla karşılaşabilirsiniz. Sistem yöneticileri bant genişliğini arttırmak için bir çok yöntem deneyebilirler. Örneğin yeni bir ağ topolojisi oluşturulabilir ya da mevcut donanımın (router, switch, server, ethernet, hub, kablolama vb.) kapasitesi arttırılabilir. Bu yöntem pahalı olmakla birlikte şüphesiz daha stabil bir network ortamı yaratacaktır, ancak kısa bir süre sonra tekrar aynı sorunlarla karşı karşıya kalabilirsiniz. Bunun nedeni uygulamaların her geçen gün daha fazla bant genişliğine ihtiyaç duymaları ve belki de en önemlisi içeriden ve dışarıdan oluşabilecek potansiyel hacker saldırılarına karşı açık bir yapıda olmalarıdır.

mesi için kullanılan bir protokoldür. SNMP, TCP/IP protokol kümesi içinde yer alır ve yönetim istasyonundan (management station) rastlantısal aralıklarla ağ üzerindeki önceden belirlenmiş araçları dolaşır. Bu araçlar bir bilgisayar, bir yönlendirici (router) veya bir anahtar (switch) olabilir. Bu araçlara ajan denir ve özellikleri üzerlerinde SNMP protokolünün yüklü olmasıdır.

SNMP protokolü ve güvenlik açıkları

SNMP protokolü yüklü araçlar belirlenen durumlar gerçekleştiğinde, mesela yönlendirici üzerindeki ağ yükü daha önceden belirlenen bir sınır değerini aştığında yönetici istasyonlara alarm verilir. Bu sı-

Server	Uses access rules	Max. sessions	Log data packets
☒ Anonymous FTP	yes	1024	yes
☒ DNS Queries			
☒ DNS Zone Transfers			
☐ Finger	yes	1024	
☐ ICMP Ping/Timestamp			
☐ Ident	yes	1024	
☐ Log Rejected Packets			
☐ Secure GUI Config			
☒ SMTP Mail			
☐ Traceroute Response			
☒ WtWt	yes	1024	yes

HERKESE AÇIK FTP:
Ftp sunucularında anonim girişlere izin vermek... Bunu bir kez daha düşünün!

Bu tip problemlerle karşı karşıya kalmamak için ağ kontrol altına alınmalı ve illegal davranışlar tespit edilerek kullanıcıya özel politikalar yaratılmalıdır. Piyasada bu amaca yönelik hazırlanmış, ek donanım maliyeti gerektirmeyen profesyonel bir çok yazılım bulunmaktadır. Sahip olma maliyeti ve pratik olması açısından öne çıkanları test ettiğimiz bu bölümde, tüm araçların, ağ gözetimi ve olası hacker saldırılarını başarılı bir şekilde raporlayıp, gerektiğinde "gerçek zamanlı blokaj" uygulayabildiğini gördük.

Söz konusu araçları incelemeye geçmeden önce, ağ yönetimi ve analizi için gerekli SNMP ve hacker saldırıları açısından tehlikeli olarak nitelendirebileceğimiz FTP-Telnet ve SMTP protokolleri hakkında kısa bilgiler vermek istiyoruz. Bu bilgiler ağ denetiminiz ve tanıtacağımız araçları kullanmanız sırasında olası sorunları tespit edip, kendi güvenlik politikalarınızı oluşturabilmeniz açısından oldukça önemlidir.

Protokoller ve tehlike unsurları SNMP

SNMP düzenli olarak ağa ilişkin verilerin toplanması ve bu verilerin değerlendiril-

nır değerinin düşüklüğü veya alarm verilecek durumların arttırılması, daha fazla alarm bu da daha fazla ağ trafiği anlamına gelir. Bu noktada ağ yöneticisinin, alarm kurallarını ağ trafiğini de düşünerek belirlemesi gerekir.

Ağ içindeki cihazların ve faaliyetlerin ağ yönetim yazılımı (Network Management Software-NMS) ile denetlenebilmesi için her birinde SNMP yazılım parçası (agent) yüklü olmalıdır. Bu yazılım parçası, üzerinde bulunduğu cihazın o an ki durumu ve geçmişe yönelik faaliyetlerini NMS'e bildirir. Burada önemli nokta, SNMP desteğine sahip olmayan cihazlar NMS ile yönetilemez, ancak gönderilecek ajan yazılımlarla (bir çeşit script) üzerle-

Server	Uses access rules	Max. sessions	Log data packets
☒ DNS Queries			
☒ DNS Zone Transfers			
☐ Finger	yes	1024	
☐ FTP	yes	1024	
☒ GUI Config			
☒ ICMP Ping/Timestamp			
☐ Ident	yes	1024	
☐ Log Rejected Packets			
☒ POP Mail	yes	1024	
☐ Secure GUI Config			
☒ SMTP Mail			
☐ Traceroute Response			
☒ WtWt	yes	1024	yes

SMTP Mail:
Smtip sunucu komutları hacker'ların elinde çok güçlü bir silaha dönüşebilir. Bu sunucular mutlaka bir firewall altında çalıştırılmalı.

İÇİNDEKİLER

Ağ protokolleri: En önemli protokoller	97
Güvenlik Açıkları: Protokollerin tehlikeleri	97
eTrust Intrusion Dedection: Saldırıları tespit etmek	98
3Com Network Supervisor v.3: Stres testi ve ağ yükü	100

rinden geçen tüm veri transferleri bire bir incelenebilir.

SNMP geliştirilmekte olan bir protokol olup SNMP v.1 ve SNMP v.2 olarak iki türevi bulunmaktadır. SNMP v.2 v.1'e oranla yönetilebilirlik ve temel güvenlik özellikleri açısından daha

gelişmiştir. Tüm bu yazılardan da anlaşıldığı gibi SNMP aslında tehlikeli bir protokoldür. Bu protokol genellikle şifresiz paketler yolu ile haberleşir ve bunlara erişebilen veya mevcut paketleri deşifre edebilen bir hacker tüm ağ hakkında çok değerli bilgilere ulaşabilir. Sistem yöneticilerinin mevcut veya oluşturulacak yeni ağ topolojilerinde bu kriterleri göz önünde bulundurmaları önerilir. Ayrıca belirli periyotlarda yasadışı sniffer'lara karşı ilan edilmemiş denetimler gerçekleştirilmelidir.

FTP (File Transfer Protocol) ve güvenlik açıkları

FTP protokolü gerçek anlamda sadece dosya transferi ile ilgilenir. FTP oturumları geri planda aslında Telnet protokolü ile paslaşarak başlatılan ve kullanıcı bazında belirlenen oturumlardır.

Basit anlamda; klasör içeriği görüntüleme, izin dahilinde dosya ve klasör ismi değişiklikleri yapma ve asıl görevi olan sunucu ile istemci arasında karşılıklı dosya transferlerini içerir. Kullanıcının erişebileceği klasör ve dosyalar sunucu üzerinden serbest veya kullanıcıya özel tanımla-

malar altında belirlenmiştir. FTP ile sunucu bilgisayardaki bir programın çalıştırılabilmesi mümkün değildir. Sistem yöneticileri açısından FTP, gerekli ve sıkça kullanılan bir araç olduğundan ağ üzerinde ciddi anlamda bir potansiyel güvenlik deliği oluşur.

Bu açık göz önünde bulundurularak mevcut veya olası firewall kurulumlarında FTP'nin kapatılması, ihtiyaç halinde IP ve MAC bazında (veri tabanından izole edilmiş) tek bir bilgisayara atama yapılması önerilir. FTP sunucuları genelde "anonim" girişlere izin verirler. Bu oldukça önemli bir sorundur. Sunucu konfigürasyonlarında "anonim" girişlerin engellenmesi, diğer bir deyişle "disable" konumunda tutulması önerilir. Bu anonim girişler sunucu üzerinde bir açık kapı olduğunun işaretidir. FTP ilk olarak Unix ağlarında kullanılmak için tasarlanmış basit bir istemci/sunucu protokolüydü, ancak günümüzde neredeyse tüm işletim sistemleri tarafından desteklenmekte olup, hacker'ların sistem saldırıları sırasında öncelikli olarak kontrol ettikleri protokoller arasındadır. FTP her ne kadar standart olarak 21 numaralı port'u kullansa da istendiğinde farklı bir port'da seçilebilir.

TELNET (Telecommunications Network) protokolü

Telnet'i kısaca, sunucu ve ana bilgisayarlara uzaktan bağlanma olanağı sağlayan bir protokol olarak tanımlayabiliriz. Telnet ilk olarak Unix sistemler üzerinde kullanılmak için geliştirilmiş bir protokol olup TCP/IP protokol kümesi içinde yer alır.

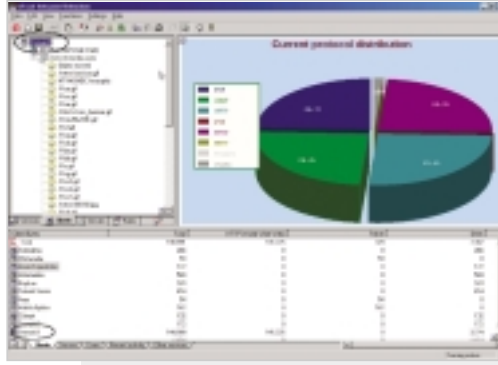
FTP ile arasındaki fark "anonim" bağlantı seçeneğinin olmamasıdır. Kullanıcı, sunucu veya bu protokol üzerinden yönetilen ağ cihazlarına erişmek için sistem yöneticisi tarafından kendisine verilmiş bir "kullanıcı adı" ve "parola" girmelidir. Tüm bu işlemler, grafiksel arayüzü olmayan bir ortamda gerçekleşir ve standart yedi bitlik Ascii şeması kullanılır. Burada önemli nokta ağa sızmış olan bir hacker'ın kullanıcı adı ve parolalarını ele geçirip çok rahat bir şekilde deşifre edebileceğidir.

Özellikle sistem yöneticisinin parolası sunucu üzerinde "Root" yetkisine sahip olduğundan hayati derecede önem taşır. Bu parolayı deşifre edebilen bir hacker,

ÜRÜN TANITIMI

» eTrust Intrusion Dedection

Computer Associates'ın eTrust (eski adı SessionWall) ürünü aslında şubeler arası WAN trafiğinde oluşan sorunların tespitine yönelik geliştirilmiş bir saldırı tespit ve aktivite izleme yazılımı. Ancak daha çok internet, intranet ve network kaynaklarının nasıl ve ne kadar kullanıldığını gözlemlemek için kullanılıyor. Bu program sayesinde, network harcamalarına yönelik maliyetlerin düşürülmesini sağlayabilir ve alt yapı yatırımlarınızda daha sağlıklı ka-

AĞ DENETİMİ: Ağ denetim araçlarına profesyonel bir örnek. Ancak topolojiye ve ilgili terimlere hakim olmanız gerekiyor.

rarlar verebilirsiniz. Program güvenliğini ön planda tutarak, şirketlerde mesai dışı oluşan internet ve ağ trafiğini, bağlanan yerler, indirilen dosyalar, büyüklükleri ve zaman parametreleriyle birlikte raporlayabilme özelliğine sahip (opsiyonel). Şirkete ait özel bilgilerin sızdırılmasına önlem olarak kullanılabilir. eTrust, bu tip programlarda sıkça rastlanan istenmeyen faaliyetlere yönelik alarm özelliğini de üzerinde bulunduruyor. Alarm, sesli olabildiği gibi e-mail olarak da istenebilir. Programın bizi en etkileyen tarafı, ağ cihazlarının ne kadar kullanıldığı ve kullanılan protokolün veri transferleri sırasında ne gibi problemler oluşturduğuna dair detaylı rapor sunabilmesi oldu. Bu sistem yöneticileri için oldukça önemli bir konu. Örneğin, şirketinizde sıkça video konferans ya da streaming medya türü bilgi alış-verişleri yapılıyorsa ve bu sebepten dolayı veri paketlerinde kopmalar yaşıyorsa, eTrust bu sırada devreye alınarak sorunun giderilmesine yönelik görevlendirilebiliyor. Ayrıca kullanılmayan bant genişliği ölçümü ve belirlenen servislerin devre dışı bırakılması durumunda ne kadar bant genişliği kazanılabileceği spesifik olarak hesaplanabiliyor. Bunun yanında kullanıcılara ücretsiz POP3 özelliği bulunan özel e-mail'leri filtrelenebilir veya komple bloke edilebi-

li. Ayrıca çalışma motivasyonu açısından zararlı olabilecek pek çok siteyi de engellerebilirsiniz. Özellikle yasaklanan sitelere kimlerin zorla girmeye çalıştığını raporlaması oldukça yararlı bir özellik. Web sitelerinin zararlı ActiveX bileşenleri ve Java Applet'lere karşı taranması ise ürünü oldukça üst seviyeye çıkarıyor.

Bunlara ek olarak şirket içi ve dışı kaynaklara yönelik servislerin (Http, Mail, Dns, Ftp, Veritabanı, Sermeye v.b.) kullanım oranları ile ilgili grafiksel rapor sunabilme özelliği programın en önemli artılarından. Bu raporlara göre bir veya birkaç kural tanımlayarak yoğun saatlerde belirli servisleri kapatma yoluna gidebilirsiniz. Program bunu başarıyla gerçekleştiriyor. Kurulumu mutlaka network topolojinizde ana segment'e yapmalısınız. Yüksek performans için bu şart. Bu programın en dikkat çekici özelliği hacker saldırılarını IP ve MAC numaralarına kadar tespit edip son derece başarılı bir şekilde bloke edebilmesidir. Örneğin en önemli sunucu saldırılarından biri olan "buffer overflow" ataklarını çok rahat bir şekilde durdurabiliyor. Ayrıca "denial of service" saldırılarını dahi düşüğe olsa geri döndürebilme özelliğine sahip. Bu özellik ürünün aynı zamanda düşük seviyeli bir firewall görevi üstlendiğini gösteriyor. Asıl misyonu saldırı tespit ve keşif üzerine odaklanmış olsa, bir ağ üzerinde tam olarak ne olup bittiğine dair incelediğimiz tüm denetim araçlarının en üstünü diyebiliriz. Ürünün bir başka dikkat çekici özelliği, anahtar kelimeler tanımlanarak, bu kelimelerin geçtiği siteler veya posta mesajlarını bloke edebilmesi. Tüm protokoller ve aktiviteler üzerinde burada yer veremeyeceğimiz kadar fazla politika tanımlama hakkına sahipsiniz. Son derece profesyonel bir araç.

Özetle, tüm network aktivitelerinin izlenmesi, posta mesajlarını görüntüleyebilme, düşük seviye de olsa firewall özelliği, virüs ve zararlı olabilecek içeriği tarama, her türlü faaliyeti bloke edebilme ve tabii ki üstün saldırı/atak tespit özelliği, eTrust'ü kendi kategorisindeki araçlar klasmanında en üst seviyeye taşıyor. Özellikle herhangi bir ek donanım gerektirmemesi, ağ üzerinde fazla bir yük oluşturmaması ve daha da önemlisi her türlü ağ faaliyetine yönelik üstün raporlama seçeneklerinden dolayı eTrust, orta ve büyük ölçekli firmaların mutlaka incelemesi gereken bir ürün.

- Geniş saldırı keşif özelliği
- Her türlü faaliyeti izleyebilmesi
- Firewall ve bloke özelliği

Dokümantasyon: Yeterli(uzmanlar için).

bir kaç basit komut ile saniyeler içerisinde sistemi çökertebilecek konuma gelir. Şayet parola bir kullanıcıya ait ise hacker'ın "Root" yetkisini ele geçirmesi söz konusu değildir.

Ancak bu sistemi çökertemeyeceği değil sadece biraz daha uğraşacağı anlamına gelir. Örneğin, ele geçirdiği parolanın sis-

tem tarafından doğrulanmasının ardından çalıştıracağı bir kaç basit script sayesinde sunucunun devamlı "boot" edilmesini gerektirecek bir çeşit servis dışı bırakma saldırıları düzenleyebilir. Hacker bunu ağ üzerinde bir kısır döngüye oturttuğunda sunucunun her atak sonucu devre dışı kalması kaçınılmazdır.

Firewall'ların ve biraz sonra tanıtacağımız denetleme araçları bu açıdan oldukça önemlidir. Sonuç olarak Telnet, uzaktaki bir bilgisayarın son derece yetkin olarak yönetebilmesi ve script çalıştırılması açısından ağ güvenliğini tehlikeye sokabilecek, dikkat edilmesi gereken bir araçtır. Sistem yöneticileri Telnet'in kullanım alanlarını ve kullanıcı yetkilerini çok iyi organize etmelidirler. Bazı durumlarda (firewall'un olmadığı) Telnet sunucularını kapatmak ağ güvenliği açısından daha mantıklı bir seçim olacaktır.

SMTP (Simple Mail Transport Protocol) ile elektronik posta

İnternetin en önemli kullanım alanlarından biri olan mail (posta) uygulamasının bir uzantısını SMTP oluşturur. SMTP ağ içerisindeki kullanıcılar arasında posta alış-verişini düzenlemekle sorumludur. Bu kadar önemli bir görevi üstlenmesi ve firewall'lar tarafından -zorunlu olarak- serbest bırakılması onu hacker'ların en sevdiği araçlar arasına katmıştır.

SMTP sunucuları üzerinde özellikle iki komutun etkisiz hale getirilmesi gerekir. Bunlar "EXPN" ve "VRFY" komutlarıdır. Bu komutlar SMTP tarafından mesajların hızlı bir şekilde gönderilmesi için kullanılır. Ancak hacker'lar bu komutları Telnet'le SMTP sunucusuna bağlanıp illegal amaçlı olarak kullanabilmekteler. Tam olarak nasıl kullanıldığını güvenlik

açısından burada yayınlamamız mümkün değil fakat bu sayede özellikle korunmasız sistemler üzerinde çok rahatlıkla kullanıcı bilgilerinin ele geçirildiğini söyleyebiliriz. VRFY komutu tüm SMTP sunucuları tarafından kullanılmaz. Sistem yöneticileri bu komutu SMTP sunucuları üzerindeki bazı sorunları gidermek için kullanır.

Kısaca bu komut tehlikelidir ve sistemlere doğrudan zarar verebilecek konumdadır. Hacker'lar VRFY komutunu kullanarak sunucuyu çok basit bir metotla çökertebilirler. SMTP sunucularının bir çoğunda bu açıklar giderilmiştir ancak ileride çıkabilecek olası açıklara karşı güvenilir bir firewall ile sistemin desteklenmesi önerilir. Aynı şekilde EXPN de posta su-

ÜRÜN TANITIMI

» 3Com Network Supervisor v.3

Ağ denetimi temelde 4 bölüme ayrılmalı ve bu bölümler doğrultusunda inceleme yapılmalıdır.

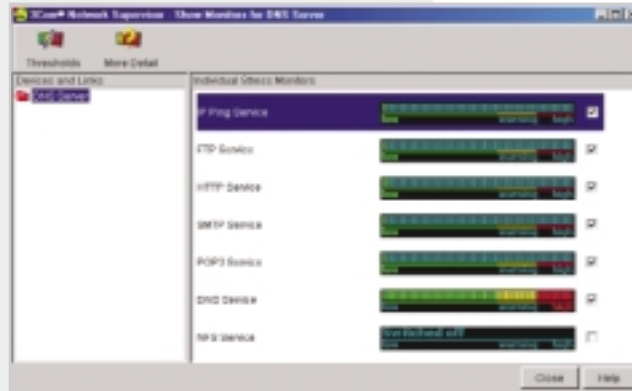
- Protokol ve port analizi
- Ağ donanım kontrolü ve raporlama
- Filtreleme ve istatistiksel analiz
- Genel trafik durumu ve raporlama

3Com firması tarafından özel olarak geliştirilmiş bir yazılım olan "3com Network Supervisor 3" LAN ve WAN ortamlarında yer alan IP tabanlı cihazları otomatik olarak tarayarak bir ağ şeması çıkarabiliyor. Programın en önemli tarafı profesyonel amaca yönelik tasarlanmış olmasına rağmen tamamıyla ücretsiz olması. 3Com'un sitesinden dolduracağınız basit bir form karşılığında, tarafınıza verilecek anahtar numara (Registration Key) ile programı süresiz kullanıma açabilirsiniz. Aksi takdirde program "trial version" olarak çalışacak ve birtakım özelliklerini devre dışı bırakacaktır. Windows 2000 Pro (Service Pack 2) üzerine kurarak yapmış olduğumuz testlerde, çok kısa bir süre içinde ağ üzerinde bulunan tüm cihazları şema olarak karşımıza getirdi. IP tabanlı cihazlar (PC, server, router, switch, hub, printer v.b) otomatik olarak (auto discovery) tanıyor ve opsiyonel olarak MAC adresleri ile birlikte görüntülenebiliyor. 3com SNMP özelliği olan başta kendi ürünlerini kontrol edebileceğine sahip. Kullanıcı isterse topolojiye kendi de cihaz ekleyebiliyor.

Tarama sırasında farklı IP numaralandırması ve farklı subnet gruplarına ait olan cihazlar basit bir konfigürasyonla ayrı bir şema olarak görüntülenebiliyor. Bu sayede alt ve üst gruplara ait cihazlar arasında bir bağlantı kurulabilir. Bir önceki sürümde bu özellik kısıtlı ve başarısız olarak karşımıza çıkmıştı. Program IP ve MAC adreslerini bulmasına karşın onlara verilen isimleri çözemiyor. SNMP özelliği olmayan cihazlar topolojiye manuel anlamda eklenip hat bağlantıları yapılabilir, ancak IP bazlı olmadığı için bunlar kontrol edilemez. IP tabanlı cihazların durumu ve olası değişiklikler "event list" aracı sayesinde tarih bazlı olarak incelenebiliyor. 3com kendi ürünlerini şemada simgesel olarak gösterebilme özelliğine sahip, bunun di-

ğer ürünler için de geçerli olmasını istedik. Programın en önemli özelliklerinden biri, belirli bir cihaza veya genel ağ üzerine "stres testi" uygulayabilmesi. Bu sayede; HTTP, SMTP, IP, POP3, Telnet, FTP, DNS gibi servislerin ağ üzerindeki yükü ve kullanım oranları tespit edilebiliyor. Sistem yöneticisi kendi belirlediği politikalar doğrultusunda ağ üzerinde olabilecek değişikliklerin program tarafından kendisine haber verilmesini sağlayabiliyor. Değişiklikleri isteğe bağlı olarak sesli mesaj, renk değişimi veya mail yoluyla yöneticiye bildiriyor.

Yeşil renk normal, sarı renk ikaz, kırmızı renk sorun olduğunu gösteriyor. Burada bir uyarı yapmak istiyoruz; alarm verilecek

Ağ Yüklü: Stres testi sayesinde belirli bir cihazın ağ üzerindeki yükü hesaplanabilir ve çeşitli alarm politikaları tanımlayabilirsiniz.

durumların arttırılması, daha fazla alarm bu da daha fazla ağ yükü anlamına gelir. Sonuç olarak "3Com Network Supervisor" sistem yöneticilerinin elinin altında bulunması gereken pratik ve kullanışlı araçlardan biri olarak karşımıza çıkıyor.

Firma: 3Com

Bilgi için: www.3com.com

- ⊕ Bedava
 - ⊕ Stres testi ve alarm özelliği
 - ⊖ SNMP özelliği 3com ürünlerine yönelik
 - ⊖ Cihazlara verilen isimleri çözemiyor
- Dokümantasyon:** Yeterli (pdf).

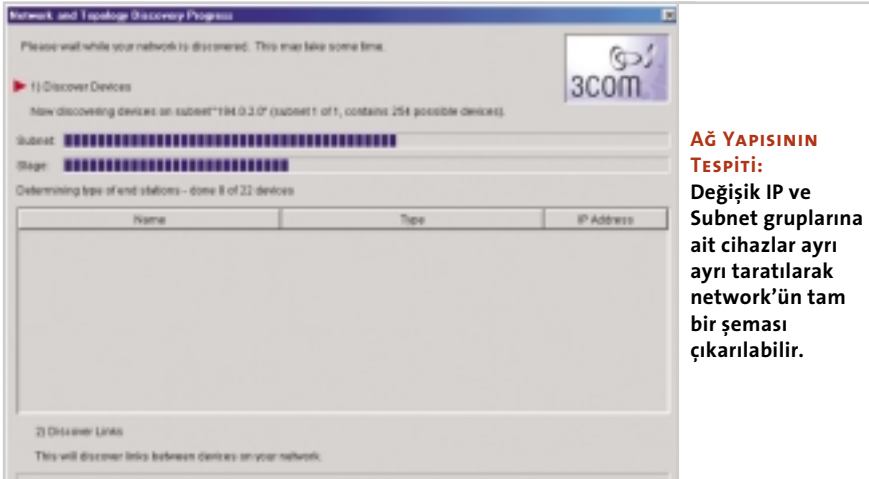
nucusunu çökertmek için kullanılabilir. Bu komutun asıl görevi posta listelerini düzenlemek ve gerektiğinde bu listeleri (grup) farklı listelerle birleştirmektir. Ancak hacker'ların elinde kullanıcı hesaplarına illegal yoldan girmek ve sunucu çökertmek amacıyla kullanılıyor. Özet olarak, sistem yöneticilerinin SMTP sunucularını up-date etmekte gecikmeleri ve mutlaka bir firewall'a entegre etmeleri gerekmektedir.

Ağ Denetimi ve etik değerlerin şirketlerdeki önemi

Yazının girişinde de belirttiğimiz gibi ağ üzerindeki sistemlerin tüm protokollere açık olması şirket politikasına uymayan faaliyetlerin ortaya çıkmasına neden olabilir.

olmasa gerek. Şirketler gerekçe olarak iş gücü kaybı ve ekipmanların kötüye kullanıldığını ileri sürebilirler. Aslında objektif bakıldığında bu son derece doğal hatta kabul edilebilir bir yaklaşım. Ancak burada önemli olan bu tip faaliyetlerin daha ortaya çıkmadan şirket bazında genel bir politika belirlenerek çok kolay bir şekilde çözümlenebileceği gerçeğidir. Sistem yöneticileri çok iyi planlanmış bir ağ topolojisi ve geniş filtreleme seçenekleri sunan bir firewall'la bu işin üstesinden çok rahatlıkla gelebilirler.

Ancak ağ üzerindeki tüm faaliyetlerin izlendiği ve belirli bir boyutu aşan posta eklerinin bloke edileceği çalışanlara bir yazılı bildirge ile duyurulmalıdır. Yasaklama ve kısıtlamalar kullanıcılar tarafından pek hoş karşılanmaz. Bu durum, iş yoğunluğunun azaldığı saatlerde, kapatılmış

Örneğin, kullanıcılarına bir bildirge yayınlamadan (bu yaklaşım tartışılıyor) sistemlerine izleme yazılımı yerleştiren, dünyanın en büyük fotokopi makinesi üreticisi Xerox, 40 elemanını iş başında pornografik sitelere baktıkları gerekçesiyle işten atmıştı. İnternetin nasıl kullanıldığını gözlemek için bir izleme sistemi kuran Xerox, bu işte ne kadar ciddi olduğunu bir basın açıklaması yaparak kamuoyuna da duyurmuştu. Açıklama, "Xerox ile ilgisiz sitelerde çok zaman geçirilmesi ve durumun maç sonuçlarına, hava durumuna göz atmaktan çok daha ciddi" olduğu şeklinde basına yansımıştı. Dow Chemical ve New York Times da izleme yazılımları aracılığıyla çalışanlarını çıkaran şirketler arasında.

Bu örnekleri çoğaltmak mümkün, fakat illegal sitelere girilmesinden dolayı iş çıkarmak hoş karşılanacak bir durum

olan servislerin devreye alınmasıyla bir anlamda giderilebilir.

Bu ay iki yazılım inceledik. Bunlardan ilki, pratik ve ücretsiz olan "3Com Network Supervisor", diğeri ise pahalı ve son derece profesyonel bir yazılım olan "eTrust Intrusion Dedection".

Özellikle eTrust, ağ haritasının çıkarılması ve geniş protokol tanımlama özelliklerinden dolayı oldukça geniş yetkilere sahip bir araç. Bu araçları ağ üzerindeki cihazların durumu, protokol faaliyetlerinin izlenmesi ve bant genişliğini ölçeklendirme sırasında kullanabilir, detaylı rapor seçeneklerinden yararlanabilirsiniz. Bu ürünler hakkındaki bilgileri 'Ürün Tanıtımı' kutularında bulabilirsiniz. Bir sonraki sayıda uzaktan kontrol (Remote Monitoring) konusu anlatılacak ve iki kurumsal firewall test sonucuna yer verilecek.

Ersen TUNCA, net-work@consultant.com

Donanım Bileşenleri İçin Terfi Rehberi

Yenilemek Yerine

Yeni bir PC almak zorunda değilsiniz. Eğer eski makineniz tam anlamıyla müzelik olmadıysa, tamamını değiştirmek yerine parça parça yenilemek sonuç veriyor. Yeni bir grafik kartı ile güncel oyunları oynayabilir; DVD sürücü, 3-B ses kartı ya da video yakalama kartı ile PC'nizin ufkunu genişletebilirsiniz. Neler alabileceğiniz ve nasıl değiştirebileceğiniz konusunda size ipuçları vereceğiz.

Değiştirmek

İÇİNDEKİLER

Anakart, İşlemci ve Bellek: Hızlı PC için temel	104
IDE Sürücüler ve Disket Sürücü: Hızlı sürücüler önemli	108
AGP Grafik ve PCI Kartlar: Oyunlar ve ek özellikler için	112
BIOS Ayarları ve Overclocking: Hız ve stabilite için ayarlar	116
Sabitdisk Ayarları: FDISK ile disk kurulumu	119

Sabitdiskiniz mp3 dosyalarının çalınması sırasında yavaş kalıyor veya yeni aldığınız 3-B oyun tekleyerek çalışıyorsa hemen yeni bir PC almanız gerekmiyor. Çoğu zaman bir ya da birkaç parçanın değiştirilmesi makinenizin performansını yeterli bir seviyeye çekmek için yeterli oluyor. Sizin işinize yaramayan parçalar da arkadaşınızın ya da bir akrabanızın makinesine biraz nefes aldırabilir. Ya da eskimiş parçalarınızla İnternet'te ikinci el satış sitelerinden az da olsa para kazanabilirsiniz.

Olur mu, olmaz mı? Terfideki darboğazlar

AT kasaya sahip bir Pentium makineyi yükseltme projemizin çıkış noktası olarak almak tabii ki çok saçma. Çünkü sadece disket sürücüsü kullanılabilir. Ama bir ya da iki senelik makineler için durum farklı.

Birkaç parçanın değiştirilmesi ile teknolojinin bugünkü bulunduğu noktaya yakın bir yere gelinebilir. Örneğin CD sürücü yerine bir DVD sürücü veya TNT-2 ekran kartı yerine GeForce2-MX ya da Kryo-II-Chip sahibi bir ekran kartı takılabilir. İşlemci çok güçlü değilse GeForce3 veya Radeon 8500'den mucize beklenmemesi gerekir. Çünkü T&L birimlerine rağmen bu kartlar sadece güçlü işlemcilerle gerçek anlamda hızlı çalışıyorlar. Üzerinde düşük hızlı işlemci bulunan anakartlara daha ucuz bir ekran kartı takmak daha akılcıca bir çözüm.

64 megabayt belleğe sahip olanlar düşük bellek fiyatları sebebiyle hiç düşünmeden bellek miktarlarını arttırabilirler. PC133-SDRAM'ler 100-MHz-FSB'ye sahip anakartlar üzerinde de uyumlu bir şekilde, tabii 100 MHz hızında sorunsuz çalışıyorlar.

Tek başına yapılacak bir işlemci yükseltimi ise şüphesiz pek mantıklı değil.

Yeni bir anakart, yeni bir işlemci ve belleğin beraber alınması çok daha mantıklı bir hareket olur.

Bütçe planlaması: Ne kadar para harcamalı?

Parçaların tedariki sırasında farklı yerlerden fiyat almak da fayda var. Herşeyi yerinden satın almak da gerekmiyor. Ancak tabii ki kargo masraflarını da hesaplamaı unutmamak gerekiyor. Terfi işini ilk defa yapacaklar için daha pahalı da olsa yakın bir dükkandan satın almak daha mantıklı olacaktır. Çünkü çıkacak sorunlarda veya akla takılan konularda parçanın alındığı yer ilk başvurulacak yerdir. Yazılımlarını güncellemek isteyenler için de mutlaka yeni almak gerekmiyor. Güncelleme sürümleri ile tasarruf edilebilir. Bu elinizdeki sürüm üzerine olabileceği gibi ikinci el olarak alabileceğiniz eski sürüm bir yazılım üzerine de yapılabilir.

Tam sürüm yeni yazılımlara göre çok daha az para harcayacağınız kesin.

Terfi öncesi hazırlıklar ve gerekli aletler

İşe başlamadan önce gerekli aletleri hazırlamak gerekiyor. Yıldız ve düz iki ayrı tornavida minimum

alet setini oluşturan parçalar. PC için özel bir alet seti almak ise en iyisi. Tüm ilgili mağazalarda bulunabiliyor. Bir kol mesafesinde kitapları ve sürücü CD ya da disketlerini bulundurmadan başlamanızı da tavsiye etmiyoruz. Tabi önemli bilgilerinizin yedeğini almayı da sakın unutmayın. Disket sürücünüzü ya da sahip olduğunuz başka yedekleme ünitelerini tornavidayı elinize alıp da ilk vidayı sökmeden önce mutlaka kullanın.

Makinenin içinde çalışırken mutlaka fişi çıkarın. Tam oturmamış kartları ya da kabloları çalışan makinede sabitlemeye çalışmayın. Bu hareketiniz kartın yanmasına sebep olabilir. Ve kesinlikle de arızalı güç kaynağını kendiniz onarmaya çalışmayın. Sizi ileride de okuyucularımız arasında görmeye devam etmek istiyoruz.

Anakart, İşlemci ve Bellek

Sadece işlemci yükseltme ile iyi bir sonuç alınamıyor. Hızlı işlemcilerin geliştirilmesi çok hızlı oluyor ve bu gelişme beraberinde yeni chipset ve bellek modüllerine ihtiyacı da getiriyor.

AMD Athlon Intel'in son fiyat güncellemesinden sonra bile hala en ucuz işlemci olma özelliğini sürdürüyor. Athlon'a uygun işlemci Duron daha da ucuz ama 64 kilobaytlık Level-2 ön belleği ve 100-MHz-FSB ile sınırlı olması sebebiyle performansta "büyük ağabey"inin yanına bile yaklaşmıyor. En son çıkan üç boyutlu oyunların oynanmayacağı ya da resim

ron ile üç ayrı işlemci ailesi sunuyor. Pentium 4 için yeni 478 pinli işlemciler dışındakiler düşünülmemeli bile; çünkü Intel 2 GHz'den ötesi için eski 423 pin-den vazgeçiyor. Pentium 4 için en iyi chipset Intel'in 850'si. Ancak bu chipset'in gerektirdiği RDRAM'ler hala çok pahalı. Intel'in yeni 845'i SDRAM ile çalışıyor ancak bellek konusunda hassas

uygulamalar ve oyunlarda yetersiz kalıyor. Intel'in Celeron'u fiyat-performans karşılaştırmasında Duron ile aynı kefeye konamaz ama eski Pentium II sistemler için entere-san bir yükseltme olabilir. Yeni Pentium III "Tualatin" 512 KB Level-2 ön belleği ile gerçi çok hızlı ama hızlı Athlon'lara göre çok pahalı. Fiyatı 1.7 GHz'lik Pentium 4'ün bile üzerinde. Tualatin düşük çekirdek gerilim ihtiyacı sebebiyle eski soket-370 anakartlara takılamaz. Bu da güncelleme amaçlı olarak düşünülmesini engelliyor. BX chipset'e sahip bir anakartın daha hızlı bir "Cop-

permine" Pentium III kullanımı amaçlı değiştirilmesi de şart. Çünkü yüksek hızlarda 100 MHz FSB sistemi frenliyor. İşlemci satın alınmadan önce anakartın işlemcinin istediği çekirdek gerilimini sağladığından emin olmak gerekiyor. Aksi takdirde işlemci için kendine ait bir güç kaynağı çözümü gerekiyor. Bu da pahalıya maloluyor. Yine de ilgilenenler Topgrade'in Turbobooster'ını inceleyebilir. (www.cpu upgrade.com)

Eğer sisteminizde çok fazla PC100 bel-

1. ADIM: İşlemci Montajı

İşlemci kolun bastırılması ile sokete sabitleniyor.

İşlemci, işlemci fanı ve bellek modülleri anakartın kasaya montajından önce monte edilmeli. İşlemciyi yerine oturtabilmek için soketin kenarındaki kol kaldırılmalı. Köşelerde bulunan eksik bacaklar işlemcinin yanlış oturtulmasını engelliyor. Kol yerine bastırılınca işlemci de yuvasında sıkışıyor.

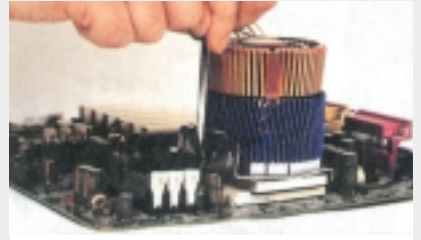
2. ADIM: Isı İleten Yapıştırıcı

Isı ileten folyonun olmadığı soğutucularda ısının iletilebilmesi için yapıştırıcı kullanmak gerekiyor.

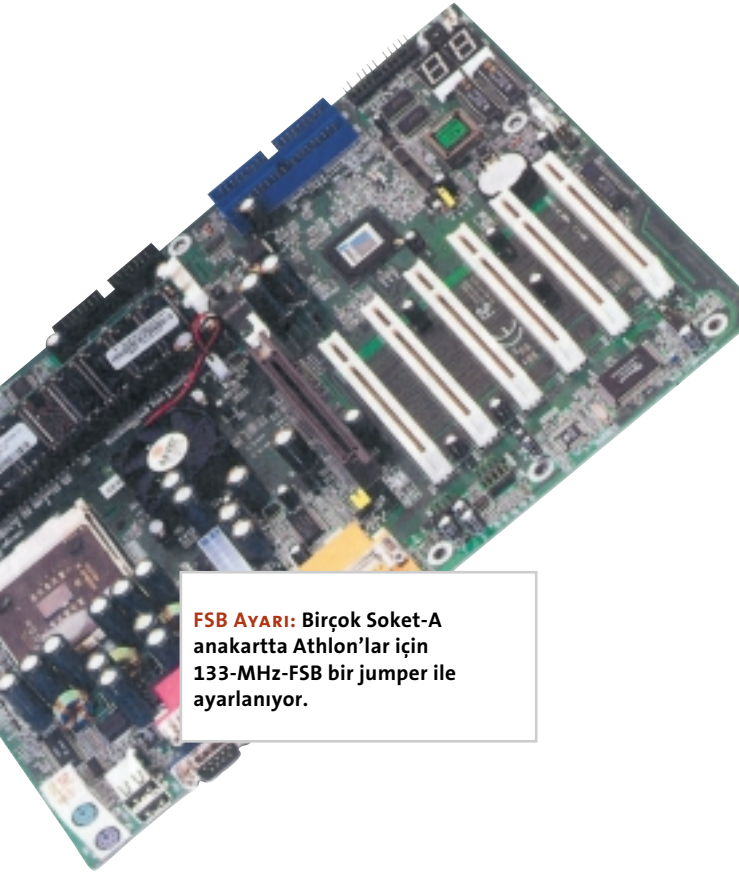
Isı ileten folyoya sahip olmayan soğutucular kullanılacağı zaman işlemci üzerine çok ince bir tabaka ısı ileten macun sürmek gerekiyor. Bu macun soğutucu ile beraber geliyor. Eskiden kullanılan beyaz yapıştırıcı yeni işlemciler için yetersiz kalıyor. Arctic gümüş veya benzeri bir madde kullanmak gerekiyor.

3. ADIM: Soğutucuyu Sabitlemek

Büyük işlemci fanını sabitlemek güç gerektiriyor.

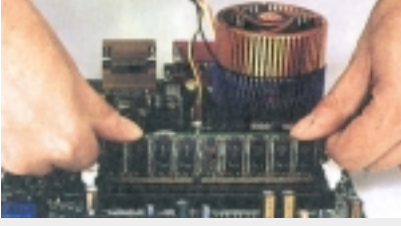
Athlon ve Duron'da işlemci fanını sabitlerken çok hassas davranmak gerekiyor. Her iki işlemci de kolayca zarar görebilir. Riziko bakır bir levha ile oldukça azaltılıyor. Sabitleme kolu bir vida ile işlemci soketinin yanına tutturuluyor.

FSB AYARI: Birçok Soket-A anakartta Athlon'lar için 133-MHz-FSB bir jumper ile ayarlanıyor.

ve video işleme yazılımlarının çalışmaya-acağı bir PC için Duron yeterli. Uygun chipset'ler AMD, VIA, SiS ve ALi tarafından piyasaya sürülmüş. Belleği de yeni alacaksanız DDR-SDRAM chipset en uygunu. Burada AMD 760, SiS 735 ve özellikle de VIA KT266A en iyi performansı sunuyor. Eğer PC133-SDRAM modülleri kullanılmaya devam edilecekse VIA KT133A chipset'li bir anakart en uygun ve en iyi çözüm.

Intel Pentium 4, Pentium III ve Cele-

4. ADIM: Belleği Takmak

Bellek modülünü iki elle yuvasına doğru bastırmak gerekiyor.

Belleklerin montajı için önce beyaz sıkıştırma kulakçıklarının kenarlarına doğru açılması gerekiyor. Soketteki çıkıntı modülün ters takılmasını engelliyor. Yuvasına doğru yukarıdan itilen bellek modülü yan taraflardaki kulakçıkları otomatik olarak kapatıyor. Kulakçıklar modüllerin yanındaki yuvalara girerek sabitlemelerini sağlıyor.

5. ADIM: Anakart Tutucuları

Bazı kasalarda tutucuların vidalanması gerekiyor.

Bazı kasalarda anakartı tutan levha dışarı çıkarılabilir. Anakartın montajından önce tutucuların takılması gerekiyor. Daha sonra anakart bu tutucuların üzerine sabitlenecek. Anakartın tutturulduğu metal parçalar için anakart üzerinde delikler bulunuyor. Bu deliklerin dışında bir temas olursa kısa devre olur.

6. ADIM: Anakartın Montajı

Anakartın montajı için gereken vidalar kasa ile beraber geliyor.

Anakartın montajı için önce levha üzerindeki ATX standartlarında hazırlanmış deliklerin üzerine tam olarak oturtulması gerekiyor. Arka kapak denen bu parça üzerinde bazen ses kartı çıkışları kapatılmış olabiliyor. Minik metal levhalar kırıldıktan sonra sıra anakartı vidalamaya geliyor.

lek modülü yoksa ya da sistem ATX tabanlı değilse yeni bir AMD Athlon ve uyumlu bir anakart almak daha uygun oluyor. Intel Pentium ya da K6 ailesinden bir AMD işlemciye sahipseniz yine anakart ve işlemciyi beraber değiştirmeniz gerekiyor. AMD K6-2+ ve K6-III+ ile bu serisini bitirdi. Zaten en hızlı K6-III+ bile var olan en düşük Duron'un perfor-

gun bir soğutucunun seçimi de çok önemli. Yetersiz boyutlardaki bir soğutucu hızlı Athlon'ların hararetini kesemeyebilir. AMD'nin anasayfasında gerekli soğutucunun özellikleri verilmiş. Belleğin alımı sırasında markayı dikkate almak en iyisi. Ucuz bellek modülleri karsız davranabiliyorlar. Yani sistemin kararlılığı tehlikeye düşebiliyor. Eski PC100

ÇİFT RDRAM
Intel 850 chipset bazlı Pentium 4 anakartlarda RDRAM modülleri ve C-RIMM'ler her zaman çiftler halinde takılmalı.

mansına yetişemiyor. Slot A'ya sahip ilk Athlon anakartlar için de işe yarar bir yükseltme imkanı bulunmuyor.

Anakart, işlemci ve bellek kombinasyonu

Modern işlemcilerin gittikçe artan çalışma frekansları daha güçlü ve dolayısıyla daha büyük soğutuculara ihtiyaç duyuyordu. Ağırlıkları ve sıkıştırma yayının gerginliği montajı güçleştiriyor ve anakartı da mekanik bir yükü maruz bırakıyor. Bu yüzden işlemci, soğutucu ve bellek modüllerini anakartı yerleştirmeden önce monte etmekte fayda var. Athlon işlemcilerde soğutucunun montajı özel bir dikkat gerektiriyor. Çünkü hassas işlemciye zarar vermek çok kolay. Bakır plaka burada ekstra bir koruma sağlıyor. Uy-

bellekler yeni SDRAM için yapılan anakartlarda çalışıyorlar. Fiyatları da düşük ama performans bekleniyorsa yeni teknoloji belleklerden almakta fayda var. Intel 850 chipset'e sahip yeni Pentium 4 anakartlarda bellek modülleri her zaman ikişer ikişer takılmalı. Bunun sebebi Memory-Controller-Hub'ın iki bellek kanalı ile çalışması. Bellek modülü takılmayan slotlar C-RIMM'ler ile kapatılmalı.

Kasa ve güç kaynağı:**Ne kadar güçlüyse o kadar iyi**

Kasanın seçiminde güç kaynağına dikkat edilmeli. Toplam güçten çok anakart, işlemci ve ekran kartı için gerekli olan +3 Volt ve +5 Volt'un kombine gücü. Eski 230 W'lık güç kaynaklarında Athlon ve hızlı grafik kartları için yeterli güç bulun-

Win1: VIA-chipset'in sürücülerinin kurulum yazılımı işletim sistemine gereken sürücüler yüküyor.

IDE ve Disket Sürücüler

PC'lerin hızında sürücülerin hızı çoğu zaman dikkate alınmıyor ve "ucuz PC"lerde hızlı değil ucuz modeller kullanılıyor.

PC üreticilerinde makinenin içinde bulunan sürücülerin markasını öğrenmek çoğu zaman imkansız. Veriler çoğu zaman sabit diskin kapasitesi ve DVD sürücünün dönüş hızı ile sınırlı bir şekilde veriliyor. Kendi makinesini toplayanlar ya da yükselemler ise en iyi parçaları seçebiliyorlar.

Sabit diskler:

Hız, kapasite, RAID ve SCSI

Kullanılacak alana göre burada farklı seçenekler önünüze çıkabiliyor: MP3 koleksiyonu için mümkün olan en yüksek kapasiteyi, video işleme için ise yüksek sabit veri akış hızını tercih etmek gerekiyor. "Daktilo" için ise en az ses çıkaranını.

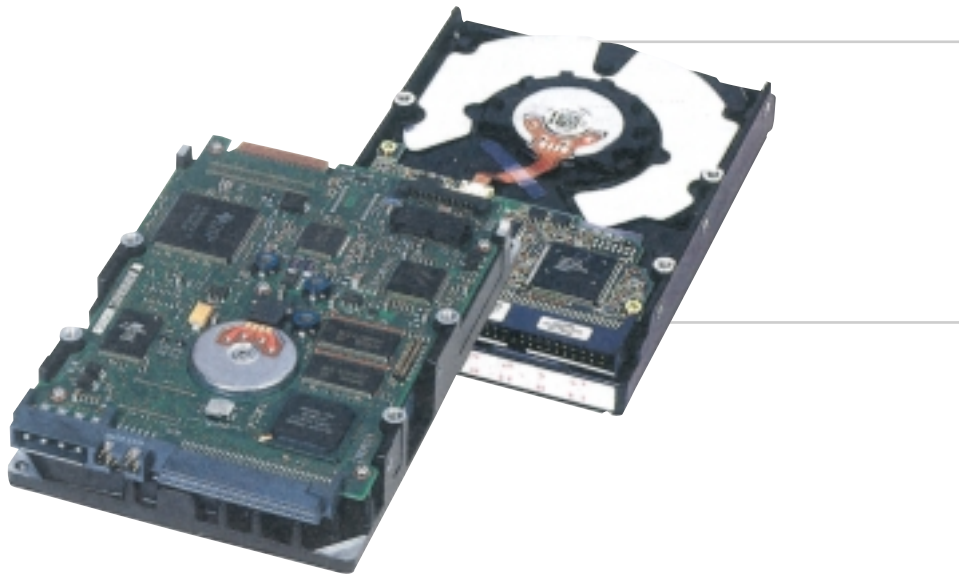
Bağlantı noktası içinse gerçek bir alterna-

kontrol aygıtları pahalı anakartların üzerinde yer aldığı gibi PCI kart olarak da bulunabiliyor. En hızlı ve çok yüksek kapasiteli sabit diskler ise SCSI arabirimine sahip olanlar. Oldukça yüksek fiyatları ve yine ek maliyet getiren SCSI kartına ihtiyaç duymaları şimdilik sadece sunucu ve "high-end" iş istasyonlarında kullanılmalarına olanak sağlıyor.

CD ve DVD sürücüler:

DVD'ler artık ağır basıyor

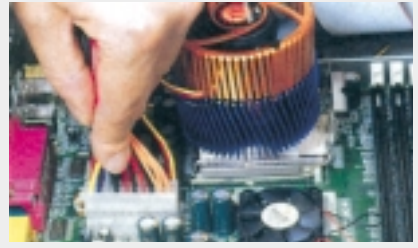
DVD sürücülerin çok düşen fiyatları CD sürücülerini sadece çok sıkı hesap yapanlar için cazip hale getiriyor. CD'lere erişimi iyi DVD sürücüler 48x hızına kadar yükseltirler ve ek olarak DVD videoları PC'de

tif yok. Chipset'lere dahil edilmiş IDE kontrol aygıtları ile IDE sürücüler masaüstü PC'ler için yeterli bir seviyeye çoktan ulaştı. Daha hızlıya ihtiyaç duyanlar için iki sabit disk bağlanarak bir "stripeset" yaratılabilir. Gerekli olan IDE-RAID

seyretme zevkini de tattırıyorlar. Yazılımlar için DVD hala az kullanılan bir ortam. Windows hem CD hem de DVD sürücüler için gereken sürücülerini beraberinde getiriyor. Bir yükleme gerektirmiyor. Ama DVD filmleri oynatacak uygulama işletim

7. ADIM: Güç Kaynağı

Güç kaynağı anakart, işlemci, bellek ve kartlara elektrik sağlıyor.

Hemen hemen tüm Soket-A ve Soket-370 anakartlarda besleme anakart üzerindeki ATX soket üzerinden sağlanıyor. Pentium 4 ve Fujitsu-Siemens'in Soket-A anakartlarında ek bir 12-volt bağlantı bulunuyor. İşlemci fanının elektrik bağlantısını da unutmayın.

8. ADIM: Ön Panel Kabloları

Güç kaynağı anakart, işlemci, bellek ve kartlara elektrik sağlıyor.

Malesef ön panel ışıkları ve düğmeleri için bir standart yok. Anakartın kitapçığına bakmak gerekiyor. Hangi pinlerin ne işe yaradığı ve hangi pinin toprak hangisinin elektrik taşıdığı kitapçıktan öğrenilebilir. Kasanın hoparlörü de buraya bağlanıyor.

9. ADIM: Disket Sürücü

Normal şartlarda yassı kabloların kırmızı tarafı elektrik bağlantısına bakıyor.

Geçerli bir kural var: Veri kablolarının kırmızı işaretli tarafı her zaman güç kaynağına bakıyor. Tüm sürücüler için bu böyle. Eski bazı disket sürücüler istisna oluşturuyor. Bu yüzden kontrol kartı üzerindeki yazılara dikkat etmekte fayda var. Kablo ters takılırsa disket sürücünün önündeki ışık hiç sönmüyor.

10. ADIM: Jumper Ayarları**Master mı slave mi? Bunu belirleyen jumper'lar**

Eğer iki sürücü aynı IDE kanalını paylaşıyorsa sürücülerden biri master diğeri slave olarak ayarlanmalı. Eğer tek bir sürücü varsa "Master" ya da "Single Device" olarak ayarlamak gerekiyor. Yeni anakartlarda 80 uçlu kablo kullanmak şart.

11. ADIM: Kablo Uçları**Sabitdiskler her zaman "Primary-IDE" kanalda olmalı.**

Eğer sabitdisk chipset üzerindeki kontrol aygıtı ile sürülüyorsa "Primary-IDE-Port"a bağlanmak zorunda. Diğer sürücüler ikinci IDE Porta takılabilir. IDE-RAID kontrol kartlarında sadece sabitdisklerin kullanılması gerekiyor. Diğer sürücüler anakart üzerindeki IDE bağlantı noktalarında kullanılabilirler.

12. ADIM: Sabitdiskin Takılması**Sabitdisk montaj sırasında dikkatle taşınmalı**

Sabitdisk monte edilirken çok dikkat edilmeli. Kasaya çok sıkı bir şekilde sabitlenmeli. Ani hızlanmalarda yuva içinde kenarlara çarpması hassas mekanik aksama zarar verebilir.

sisteminin sunduğu bu çerçeveye dahil değil. Ancak TV çıkışı olan birçok grafik kartının paketinden bir DVD oynatıcısı çıkıyor ya da ayrıca satın almak da mümkün.

CD Yazıcı: Veri yedekleme ve CD kopyalama

CD-R yazıcılar CD-RW yazıcılar tarafından nerdeyse silindiler bile. Bu yazıcılar ile sadece ses veya veri CD'si yazmak ya da CD kopyalamakla kalmıyor; tekrar yazılabilen CD-RW'ları da kullanabiliyorsunuz. "Universal Disk Format (UDF)" ile formatlanan bu CD-RW'lar sabit disk gibi de kullanılabilirler. Sadece Windows XP

CD KAYIT: CD-RW yazıcılar artık en basit PC'lerin bile bileşeni.

içinde bir CD yazıcı uygulama barındırdığı için tüm diğer sürümlere bir CD yazma uygulamasının kurulması gerekiyor. "Retail" adı verilen kutulu satışlarda yazılım da kutudan çıkıyor. Ancak elinde yazılım olanlar "Bulk" adı verilen ve sadece yazıcının verildiği sürümleri daha uygun fiyata alabilirler. DVD yazıcılar ise henüz çok pahalı. Fiyatlar düşene ve teknoloji oturana kadar beklemek en iyisi.

Disket sürücü: Harici kayıt ortamları can çekişiyor

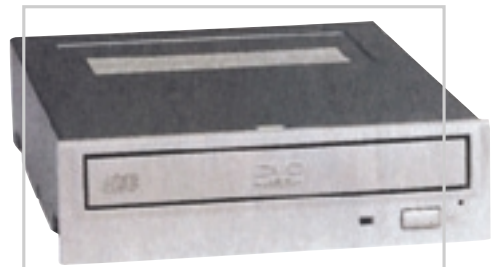
Tüm diğer sürücüler gelişirken disket sürücüler için zaman durmuşa benziyor. 1.44 MB kapasite disket sürücülerde hala standart. Disketlerin yanında 120 ve 240 MB ortamları da okuyan SuperDisk sürücülerin ortaya çıkmasıyla kaybolmaları bir oldu. Iomega'nın Zip sürücülerini disket sürücülere ek olarak kullanılabiliyor ve sadece kendi kayıt ortamlarını kullanabiliyorlar. CD-RW'lara göre Zip sürücülerin kullandığı kayıt ortamları da oldukça pahalı.

Kurulum: Sabitdisk ve diğer sürücülerin kurulumu

Çok kullanılan sürücülerin kontrol aygıt-

ları anakart üzerine entegre olarak geliyor. Disket sürücü 34 uçlu yassı kablo ile bağlanıyor. Modern sabit diskler 80 uçlu kablo ile anakart üzerindeki birincil IDE-Port'una bağlanıyor. DVD sürücüler için prensipte 40'lı yassı kablo yeterli oluyor; çünkü bu cihazlar sadece Ultra-ATA/33 modunda çalışıyorlar. 80'li yassı kablo Ultra-ATA/66 ve Ultra-ATA/100 sürücüler için gerekli. Bu modda çalışan cihazların kendilerine ait kontrol aygıtları bulunuyor. Çok yaygın olan Intel'in BX chipset'ine sahip anakartlarda 80 pinli kabloya ihtiyaç yok. Bunun sebebi bu chipset'in üzerindeki IDE kontrol aygıtı maksimum Ultra-ATA/33'ü destekliyor. İkincil IDE kanalına bağlanacak bir CD veya DVD sürücü ile bir CD yazıcının biri "master" biri de "slave" olarak ayarlanmalı. Bu kural aynı kabloya bağlı iki sabit disk ya da bir sabit disk ve bir başka IDE aygıt için de geçerli. Ayar aygıtın üzerindeki bir "jumper" ile yapılıyor. Nasıl konumlandırılacağı cihazın üzerindeki bir etiketin üzerinde yazılı olarak bulunabiliyor. Eğer yoksa üreticinin web sitesine bir göz atmanız gerekecek. Sabit diskler ile DVD sürücü gibi ATAPI cihazlar mümkün olduğunca aynı IDE kanalını kullanmamalı. Farklı çalışma protokolleri tıkanmalara sebep olabilir.

IDE-RAID kontrol aygıtına sahip ana-

DVD Devri: DVD sürücüler eski rakipleri CD sürücülerini pazardan silmek üzere.

kartlarda tek sabit disk de kullanılabilir. Bu durumda kontrol aygıtı normal Ultra-ATA/100 aygıtı olarak çalışıyor. CD sürücü, DVD sürücü, CD yazıcı ya da Zip sürücü gibi ATAPI cihazlar bu kontrol aygıtında çalışmıyorlar. Ayrıca yeni bir sabit disk takıp hemen bir "stripeset" oluşturmak da mümkün değil. "Disk Array"i önce yeniden bölümlendirmek ve formatlamak gerekiyor.

Sabitdisk yükseltme: Kapasite problemleri

AGP Grafik ve PCI Kartlar

PC gerçek bir yetenekler üssü. Genişleme kartları ile birçok işi yapabiliyor. Modern grafik kartları ile oyun temel yeteneklerinden biri.

PC'nin başarılı olmasındaki temel sebep rakiplerine göre herşeyi daha iyi yapabilmesi değil; genişletilebilir bir sistem olması. Grafik ve sesle Atari ve Amiga oldukça öndeydiler; Apple'ın Mac'i ise kullanıcı dostu olmada kapanması imkansız bir fark açmıştı. Ama bunların hiçbirisi PC gibi genişletme ya da yükseltmeye

sahip kartlar daha yavaş. 3-D oyunları 1.024 çözünürlükte akıcı bir şekilde oynamak isteyenler için Kyro II, GeForce2 Pro veya ATI Radeon da alternatif oluşturabilir. Şu an en hızlı olan nVidia'nın GeForce3'ü sadece pahalı ve özel amaçlı kartlarda bulunuyor. Bu kart ile henüz geliştirme aşamasında olan oyunları oy-

13. ADIM: Ekran Kartı

4x AGP slotuna sahip anakartlarda ekran kartı slotuna sıkıştırılıyor.

Yeni bir kurulum yapmadan önce eski kart üzerindeyken Windows'ta standart ekran kartı sürücülerini yüklemek gerekiyor. Yeni kart takıldıktan sonra uygun sürücü yüklenmeli. Kart ile beraber gelen CD içinden çoğu zaman DVD-çalar gibi ekstra yazılımlar çıkıyor.

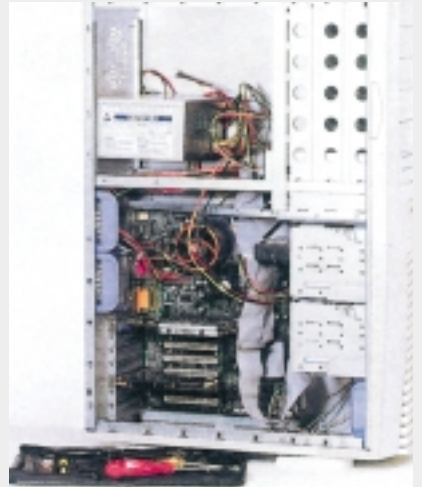
14. ADIM: PCI Kartların Montajı

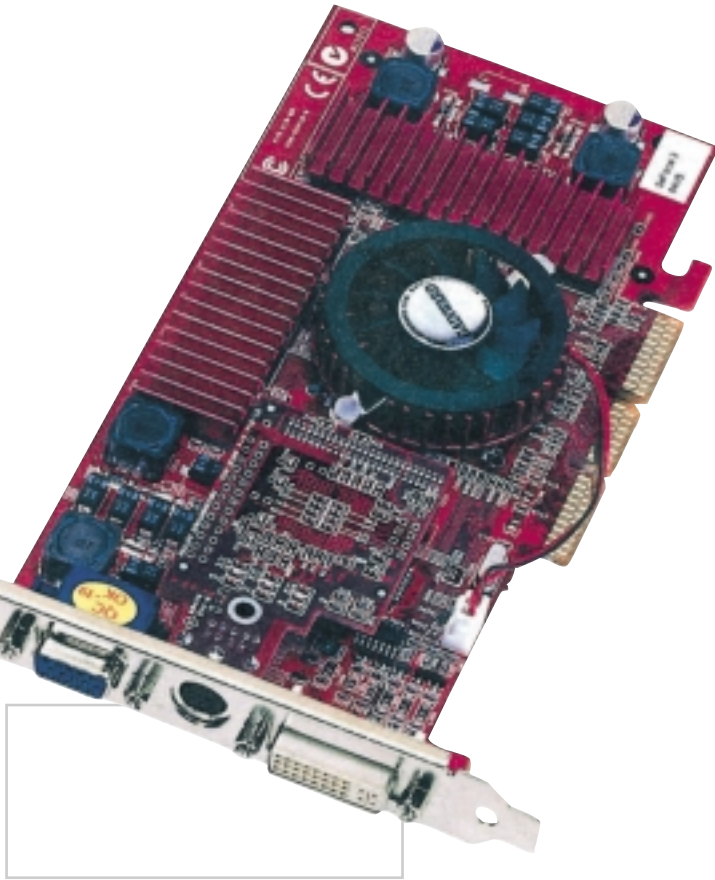
AGP slotunun yanındaki ilk PCI slot mümkünse boş bırakılmalı.

Birçok yeni anakart üzerinden eski ISA slot kaldırıldı. Ama hala bazı PCI kartlar Windows'un aygıt yöneticisinde kaynak çakışmalarına sebep oluyor. Tek çözüm başka bir slotla geçilmesi. VIA-686B hatası da yeni VIA 4-in-1 sürücülerini ile yok edildi.

15. ADIM: PC'yi Test Etmek

Bütün kablo ve kartların düzgün olduğundan emin olmak için son bir bakış.

izin vermiyordu ve hala da vermiyor.

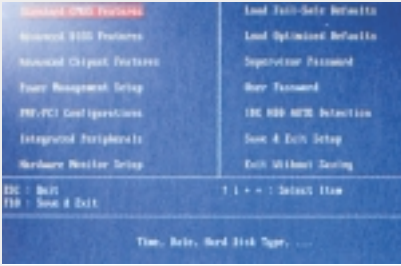
Ekran kartı: Oyunseverler için

Modern üç boyutlu ekran kartları birkaç sene öncesinin çok pahalı grafik iş istasyonlarının sunduğu yetenekleri sunuyorlar. 100 USD civarında gezinen kartlar çok yetenekli. PowerVR Kyro veya nVidia'nın GeForce2 MX'i arasında seçim yapma şansınız var. GeForce kartlarda MX-400 olanlara MX-200'lerden daha fazla şans verilmeli. "Küçük" MX chip'ine

nayabileceğiniz garanti. ATI de Radeon 8500'ü ile bu performans seviyesinde bir alternatif oluşturuyor.

Uygun fiyatlı ekran kartlarında sadece bir VGA çıkışı bulunurken biraz daha pahalı olanlarında en azından bir de TV çıkışı bulunuyor. Bazılarında da video girişi bulmak mümkün. Birçok GeForce3 kartta dijital kumandalı TFT monitörler için bir DVI çıkışı bulmak mümkün. Bir karta bağlı iki monitör ile çalışmak isteyenler için Matrox'un G550'si uygun; ama

16. ADIM: BIOS Ayarları

Windows'u kurmadan önce BIOS ayarlarını kontrol etmek gerekiyor.

İşletim sistemi kurulmadan önce BIOS ayarlarını bir kontrol etmekte fayda var. Özellikle isimsiz bellek modüllerinin zamanlamalarında otomatik ayar biriminin yanlış çalışmasından dolayı sorunlar olabiliyor. Ayrıca hangi sürücüden açılış yapılacağı da seçilmeli.

17. ADIM: Windows'u Kurmak

Windows kurulumundan önce sabit disk hazırlanmalı

Windows 9x veya ME kurulacaksa sabit-disk bir önhazırlıktan geçmeli. Bölümleyip biçimlendirmek gerekiyor. Windows 2000 ve Linux'ta bu işlemler işletim sistemi kuruluşunun bir parçası. Eğer Windows daha önceden kullanılan bir sabit-disk üzerine kurulacaksa sadece biçimlendirmek yeterli. Tabii önemli dosyaları önce yedek almayı unutmayın.

oyunlar için geliştirilmemiş bu kart. Radikal bir yaklaşım da Matrox'un G450 eTV ve ATI All-in-Wonder Radeon kartları. Bu kartların üzerinde bir TV kartı da bulunuyor. ATI All-in-Wonder'ını yeni Radeon-8500-chip'i ile de sunuyor.

İçinde AMD K6, Intel Pentium II ya da eski bir Celeron işlemci bulunan PC'sine "high-end" bir

ekran kartı takarak yeni 3-B

oyunlarda yüksek hızlara erişebileceklerini

düşünenler maalesef bu

hayallerinden vazgeçmeli.

Çünkü güç isteyen oyunlar

sadece grafik işlemciden değil ana işlemci-

den de bekliyorlar bunu.

Zaten bazı anakartlar GeForce3'ü hiç çalıştıramıyor bile.

İşlemci en azından 450

MHz'lik bir hıza sahipse nVidia-TNT2,

ATI 128 ya da daha eski kartları Kyro veya GeForce2-MX ile değiştirmek bir anlam ifade ediyor.

Ses kartı: Onboard ve çok kanallı ses seçenekleri

Birçok kullanıcı için anakart üzerindeki AC97-ses yeterli olmalı. Bu standardın kalitesi eski PCI ya da ISA kartların altından değil. AC97'nin yüksek işlemci yükü

günümüz işlemcilerinde göz ardı edilebilir. 3-B ses ya da dijital çıkış söz konusu olduğunda ise PCI ses kartına ihtiyaç var. Çünkü bu isteklere çok az anakart cevap verebilir. Ön ve arka hoparlörlere çıkış artık ucuz kartlarda da var ama 5.1 yeteneği olan kartlar hala pahalı. Sadece müzisyenlere hitap eden daha üst modeller

de mevcut.

Diğer genişleme

kartları: TV

ve ağ kartları

Yeni PCI kartları ile genişletme PC'nin yapılış amacıyla da bire bir ilgili. Dijital video bağlantısı için Firewire karta ihtiyacınız var. Analog video kameralar içinse analog-dijital ve dijital-analog çevrimlerini yapan bir karta ihtiyaç var. Yavaş işlemcilerle kullanılacaksa kartın üzerinde sıkıştırma chip'inin de bulunmasında fayda var. Her iki durumda da büyük ve hızlı bir sabit disk en önemlisi. Etkileri

GÜNCEL GRAFİK CHIP'LERİNİN TEKNİK DEĞERLERİ

	GF2 MX	GF2 MX 200	GF2 MX 400	GEFORCE3	G550	KYRO I	KYRO II	RADEON 7500	RADEON 8500
Teknoloji	0.18	0.18	0.18	0.15	0.18	0.18	0.18	0.15	0.15
Bellek miktarı (MB)	32-64	32	32-64	64-128	16-32	32-64	32-64	64	64
Çalışma hızı (MHz)	175	175	200	200	125-145	115	175	270	230
Bellek çalışma hızı	166 MHz (SDR)/333 MHz(DDR)	166	166-200	460	166	115	175	460	550
Bellek türü/Bellek tipi	SDR/DDR	SDR	SDR/DDR	DDR	DDR	SDR	SDR	DDR	DDR
Bant genişliği (GB/s)	2.7	1.3	2.7	7.4	2.6	1.84	2.8	7.3	8.8
Piksel pipeline adedi	2	2	2	4	2	2	2	2	4
Pipeline başına texture birimi	2	2	2	4	2	1	1	3	2
Piksel doldurma hızı (Gpiksel)	0.35	0.35	0.4	0.8	0.25	0.23	0.35	0.54	1
Texel doldurma hızı (Gtexel)	0.7	0.7	0.8	3.2	0.5	0.23	0.35	1.62	2
T&L birimi entegre mi?	evet	evet	evet	evet	hayır	hayır	hayır	evet	evet

BIOS Ayarları ve Overclocking

BIOS ayarları üzerinden anakartın fonksiyonları ayarlanıyor: Açılış sürücüsü, işlemci ve yol hızı, bellek zamanlamaları, AGP ayarları ve güç yönetimi. Doğru ayarlamalarla biraz güç kazanmak olası.

BIOS Basic Input Output System (basit giriş çıkış sistemi) kelimelerinin başharflerinden oluşan bir kısaltma. PC'nin içinde en alt yazılım tabakası. Makine açıldığında zaman parçaları tek tek test eden bir test çalıştırıyor ve işletim sisteminin yüklenmesini sağlıyor. BIOS bir EEPROM içinde bulunuyor ve bu elektriksel yöntemlerle silinebilen salt okunur bellek anakart üzerinde bulunuyor. Chip'in bir parçasını oluşturan CMOS, BIOS ayarlarını tutan kısmın adı. Küçük bir Li-Ion akü makine kapalı bile olsa bilgilerin silinmesini engelliyor.

BIOS güncellemek: Flash ve programı ve güncel BIOS

BIOS'u güncellemek için gerekli olan Flash programı ve yeni BIOS bilgisi bir DOS açılış disketine yüklenmiş olmalı. BOS'tan açılış sürücüsü olarak disket sürücü seçilip makine açıldıktan sonra flash programı çalıştırılıp yeni BIOS yüklenebilir.

Yazma işlemi sırasında PC kesinlikle kapanmamalı. Aksi takdirde BIOS chip'inin değiştirilmesi gerekecektir. Bazı anakart üreticileri uygun BIOS sürümünü İnternet üzerinden alan programlar sunuyorlar. BIOS güncellemesi yapmak için bunun mutlaka şart olduğuna karar vermek gerekiyor.

BIOS ayarları: BIOS Setup menüsüne girmek

Gerçi BIOS ayarlarının nasıl yapılacağı anakart ile beraber gelen kitapçıkta anlatılmış ama detaylar çoğu zaman eksik malesef. Bu yüzden bazı önemli detayları açmak gerektiğine inanıyoruz. Bilgisayar ilk açılırken ekrana gelen görüntüde hangi tuş ya da tuş kombinasyonu ile BIOS ayar penceresine girilebileceği yazıyor. Award ve Ami BIOS'larda "ESC" Phoenix'lerde ise "F2" tuşu ayar penceresini ekrana getiriyor. Biz burada MSI bir anakartın Ami BIOS'unu baz alarak anlatacağız. Temel görünüm anakartların hemen hemen hepsinde aynı, fark detaylarda yatıyor. Anakartın kitapçığına bakmakta fayda var. Eğer kitapçık kayıpsa kullanma kıl-

vuzları üreticilerin İnternet'teki sayfalarında çoğu zaman PDF formatında bulunuyor. BIOS'ta birçok öndergei değiştirmek en iyisi, çünkü ayarlar sistemin en kararlı çalışacağı şekilde yapılmış durumda.

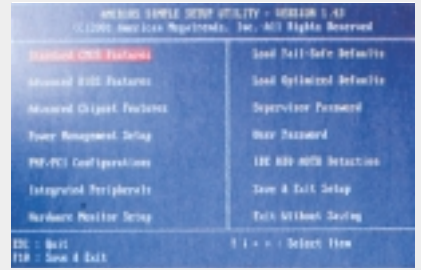
Daha hızlı başlatmak için BIOS seçenekleri

PC'nin açılışı bazı BIOS ayarları ile hızlandırılabilir. "Standard CMOS Setup" içinde bulunan IDE ayarlarında kullanılmayan kanallar için "Auto" yerine "Not Installed" seçilmesi her açılışta BIOS tarafından buralara bağlı aygıt aranmasını engeller. "IDE HDD Auto Detection" ile sabit disk parametrelerinin tanınıp sabitlenmesi de her açılışta aramaya göre birkaç saniye kazandırır. Ancak yeni bir sabit disk taktığınızda yine otomatik tanıma fonksiyonu ile sabit diski sisteme tanıtmalısınız. "Advanced BIOS Features" (Award'larda bu menünün adı "BIOS Feature Setup" olarak geçiyor) içinde yer alan "Quick Boot" ya da "Quick Power On Self Test" "Enabled" olarak işaretlenirse bellek testi daha kısa sürede tamamlanacaktır. İşletim sistemi kurulduktan sonra sabit diskin açılış sürücüsü olarak seçilmesi ve "Floppy Drive Sek" in kapatılması yine zaman kazandırıcı ayarlar. Özellikle sistem açılırken aranan disket sürücü oldukça zaman kaybettiriyor.

Bellek zamanlamaları: Erişim sürelerinin önemi

Normal şartlarda bellek ayarları için bellek modülleri üzerinde bulunan EEPROM chip'inin içeriği değerlendirilir. Bu ayara "SDRAM Timing by SPD" (Serial Presence Detect) adı veriliyor. Sorunlar bu içeriğin eksik ya da hatalı olmasından kaynaklanıyor. Bu da ucuz bellek modüllerinde sık rastlanan bir durum. Bu durumda ayarlar elle "Advanced Chipset Features" içinden yapılmak zorunda. Öncelikle "SDRAM Timing by User" seçilmeli. Birden fazla ve birbirinden farklı SDRAM modüllerinin makinede bulunması durumunda da ayarlar otomatik yapılamıyor. En yavaş modül hızda üst sınırı belirliyor.

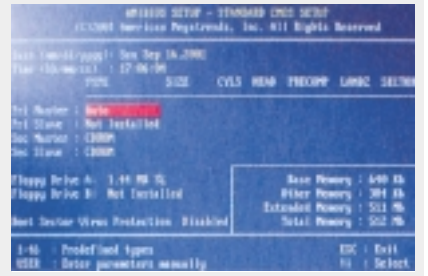
1. ADIM: BIOS Ekranı

BIOS anamenüsü ve farklı altmenüler

BIOS ayar ekranı makine açıldıktan hemen sonra açılabilir. Genel olarak "Del" tuşuna basarak açılabilir. Bazı BIOS sürümlerinde "F2" tuşu da kullanılabilir. BIOS'un yapısı bütün anakartlarda aynı. Fark detaylarda ortaya çıkıyor, bu da kitapçıktan takip edilebilir.

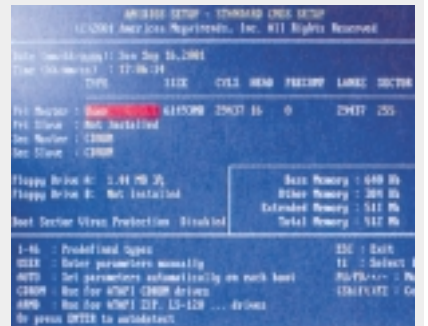
2. ADIM: Standart CMOS Setup

Burada sürücüler, tarih ve saat ayarları yapılıyor.

"Standard CMOS Setup" içinde IDE kanallarına bağlı tüm sürücüler listeleniyor. Tanıma modern anakartlarda otomatik olarak gerçekleşiyor. Windows kurulmaya başlamadan önce boot virüs koruması kaldırılmalı. Windows 2000 ve Linux işletim sistemlerinde daima "Disabled" kalmalı.

3. ADIM: Sürücü Tanıma

Sürücülerin tanımlanmış olması açılış sürresini kısaltıyor.

Sürücüler otomatik tanıma fonksiyonu ile kullanıcı tanımlı ayarına getirilmeli. Sürücü bağlı olmayan kanallar için de "Not Installed" ayarı yapılmalı. Böylece PC daha çabuk açılır.

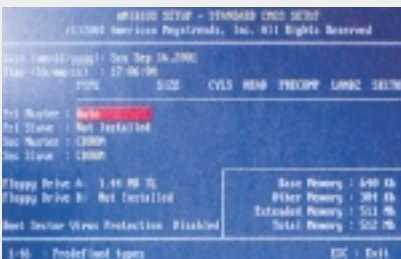
4. ADIM: BIOS Features Setup

Burada sürücülerin açılıştaki aranma sıraları belirleniyor.

İşletim sistemi kurulduktan sonra sabit-disk açılıştaki ilk bakılacak sürücü olarak tanıtılmalı. Eğer işletim sistemi kurulu sabitdisk anakart üzerine sonradan eklenmiş bir IDE kontrol aygıtına bağlıysa açılış sürücüsü olarak SCSI'yi seçmek gerekiyor.

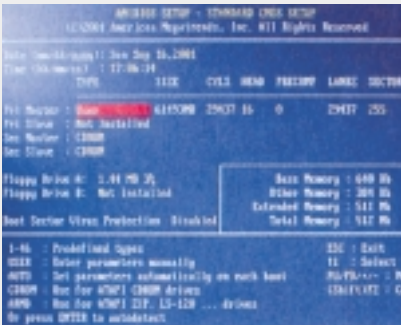
5. ADIM: BIOS Features Setup

Bellek, AGP ve PCI veriyolu için ayarlar burada bulunuyor.

Chipset Features Setup menüsünden bellek ile ilgili ayarlamalarla biraz daha performans kazanılabilir. Ancak kaliteli bellek modüllerine sahip olmanız gerekiyor. İşlemciyi overclock edebilmek için gerekli olan ayarlar da aya burada "Hardware Monitoring Setup" altında ya da kendine ait ayrı bir menüde bulunuyor.

6. ADIM: BIOS Features Setup

Bu menünün üzerinden Southbridge'in fonksiyonları kontrol ediliyor.

AC97-Sound entegre anakarta bir PCI ses kartı takılırsa anakart üzerindeki ses kartı buradan iptal edilmeli. Birçok yeni yazıcı da paralel bağlantı noktasının ECP'ye ayarlanmasını istiyor.

Markalı bellekler SPD içinde yazandan daha "keskin" zamanlamalara izin veriyorlar. Burada yapacağınız ayarlarla performansı biraz arttırmanız mümkün. Ancak kararlılığın bozulması da söz konusu olabilir. Diğer ayarlar SDRAM ve DDR-SDRAM'ler için geçerli. Bazı anakartlarda BIOS bellek zamanlama ile ilgili ayarların çok azına izin veriyor.

"SDRAM Frequency" belleğin çalışma hızını belirliyor. 100 MHz FSB'ye sahip işlemcilerle beraber kullanılan 133 MHz belleklerde ve chipset'lerde asenkron çalışmaya izin veriliyorsa ayar 133 olarak ya da "HCLK+33" olarak yapılmalı. "SDRAM CAS Latency" bellekten okuma isteği ile verilerin hazır hale getirilmesi arasındaki çevrim sayısını belirlemeye yarıyor. SDRAM'lerde 2 veya 3 olarak seçilebilir bu değer. Değer ne kadar düşükse o kadar iyi. DDR-SDRAM'lerde CAS2 daha düşük doyurulduğu için 2,5 ile çalışmak mümkün. CAS2 sahibi SDARM'lerde "SDRAM RAS Precharge Time" 2'ye kadar düşürülebilir.

Aynısı "SDRAM RAS to CAS Delay" için de geçerli. "SDRAM Cycle Time" da da en iyi performans için düşük değere ayar yapmak gerekiyor. "SDRAM Bank Interleave" ayarını 4 yaparak bellek erişimlerinin hızlandırılabilceği çoğu zaman atlanan bir durum. Tek şart bellek modüllerinin her birinin en az 64 MB'lık parçalar olması. 32 MB'lerde bu ayar 2 olarak yapılmalı. Windows'un kurulumu sırasında da bellek ayarlarını verilen değerlerin dışına çıkarmamak gerektiğini unutmayın.

AGP ve PCI veriyolu:

Hız ve stabilite ayarları

AGP ve PCI veriyolu için gereken ayarlar da "Advanced Chipset Features" içinde bulunuyor. 4x AGP kartı ve buna uygun anakartı olanlar "AGP Master 1WS Read" ve "AGP Master 1WS Write" ayarlarını "Enabled" konumuna getirerek en iyi performansı sağlayabilirler. Ancak üç boyutlu oyunlarda sorunlar çıkarsa bu ayarlar tekrar kapatılmalı.

"AGP Aperture Size" en az 64 MB olarak ayarlanmalı. Daha fazlası sadece çok düşük belleğe sahip ekran kartlarında işe yarıyor. PCI için yapılan ayarlarda "PCI Delay Transaction" aktif hale getirilmeli. Tabii eğer PC'nin içinde eski PCI ya da ISA kartlar bulunmuyorsa. Bu opsiyon zaten "PCI 2.1 Compliance" olarak da geçiyor.

Overclocking seçenekleri:

BIOS'tan ince ayarlar

Belli overclocking seçeneklerini güncel anakartların hemen hemen hepsi sunuyor. Ne kadarına izin verdiği ve ayarların nasıl yapılacağı konusunda farklılıklar var. Çoğunlukla işlemcinin çekirdek voltaj ayarına izin veriliyor. Yüksek hızlarda kararlılığını sürdürebilmesi için bu gerekli. Bazılarında chipset ve belleklerin de gerilimle riyle oynanabiliyor.

Hangi overclocking opsiyonlarının bulunduğu anakartın hangi işlemciler için üretildiğiyle de bire bir bağımlı. Intel işlemcilerde Frontside-Bus ile bu değişiklik yapılabilir. AMD işlemcilerde çarpan değiştirilebiliyor. Bu konuda detaylı bilgiler "Overclocked Inside" web sitesinde bulunabilir. (www.ocinside.de) Ama yapılan ayarların işlemcinin garantisini etkilediğini de unutmamak gerekiyor. Birçok Athlon anakartı çarpanın jumper ya da dip-switch'ler ile ayarlanmasına izin verdiği gibi bu ayarlar BIOS içinden de yapılabilir.

Overclocking işleminin sistem bileşenleri üzerindeki etkisi

FSB'nin arttırılması ile beraber sadece FSB ve çarpandan oluşan işlemci frekansı artmıyor; aynı zamanda bellek, AGP ve PCI veriyolunun hızları da artıyor. Çok yüksek frekanslar bellek ve kartların temiz çalışmasını engelleyebilir. Sisteminizde sorunlar çıkmaya başlayabilir. Sorunların kaynağı bellek ise bellek zamanlamaları ile sorun aşılabılır. FSB frekansı anakartlarda, bazı BIOS'larda ve 1 MHz'lik adımlarla ayarlanabiliyor. Ayrıca frekans jeneratörünün ayarı Windows'tan yazılım ile de yapılabilir. Japon H. Oda SoftFSB yazılımıyla bunu başardı ama maalesef yazılım geliştirilmiyor artık. CPU-Cool (www.podien.de) yazılımı içinde de bir SoftFSB fonksiyonu bulunuyor. Program anakartın jeneratörünü tanımalı. Yazılım içinde birçok anakart marka ve modeli bulunuyor. MSI ya da Gigabyte gibi bazı anakart üreticileri kendi FSB araçlarını ürünleriyle beraber sunuyor. Genel kural FSB'nin küçük adımlarla arttırılması. Arttırıp 3D-Mark 2001 gibi yazılımlarla sürekli test etmek gerekiyor.

Overclock yapılmış işlemciler, özellikle de çekirdek gerilimi arttırılmış ise aşırı ısınır. İşlemcinin üzerine büyük bir soğutucu takmak gerekir. Hatta kasaya ekstra bir fan takmak da iyi sonuç verir.

Sabitdisk Ayarları

İşletim sistemi ve diğer programlar kurulmadan önce sabitdiskin hazırlanması gerekiyor. Windows 9x ve Me’de bu DOS günlerinden kalma iki programla yapılıyor.

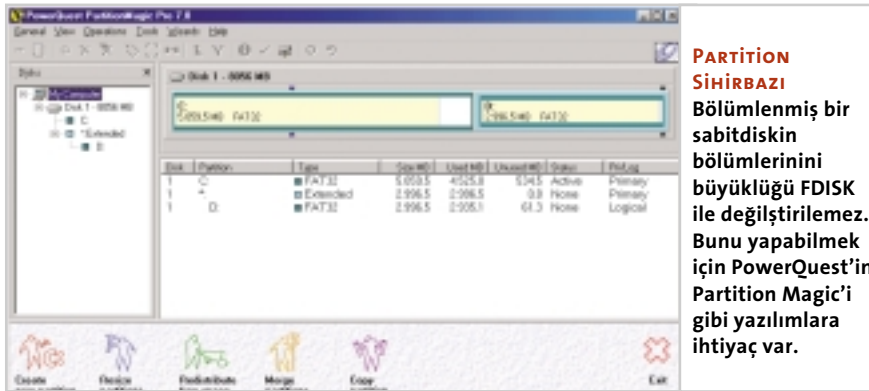
Microsoft’a göre kullanıcılar PC’lerini ilk açtıklarında Windows’u kurulu olarak buluyorlar herhalde. Çünkü bir sabitdiski kurulum için hazırlamanın taş devrinden kalma FDISK ve FORMAT komutlarıyla yapılmasının başka bir açıklaması olamaz. Birçok Linux dağıtımı ve Windows 2000 bu işlem için konforlu bir yol sunuyor.

Windows 98 ya da Me boş, yeni alınmış bir sabitdiske kurulmadan önce sabitdiskin bölümlenmesi ve biçimlendirilmesi gerekiyor. PC’nizi bir açılış disketi ya da CD ile açıp çıkan menüden “CD-Rom desteği olmadan başlat”ı seçin. Komut istemi gelince FDISK komutunu girin ve sorulan soruya “E” cevabını verin. Böylece FAT-32 desteğini etkinleştirmiş oluyorsunuz. Yeni çıkan menüden “DOS bölümü veya mantıksal DOS sürücüsü oluş-

kapatıp yine açılış disketi ile açın. Seçeneğimiz yine “CD-ROM desteği olmadan başlat”. Komut satırına “FORMAT C:” yazın ve sorulan soruya da “E”vet cevabı vererek birincil bölümü “C:” olarak biçimlendirin. İşlem bitince makineyi yeniden açarak Windows’u kurmaya başlayabilirsiniz.

FDISK ve büyük diskler: Bölümleme problemleri

Windows 98 ya da Windows 98 İkinci Sürüm CD’sinde bulunan FDISK ile 64 GB’dan büyük sabit diskleri bölümlemek istediğinizde kapasitenin yanlış gösterildiğini fark edeceksiniz. Yeni sürüm <http://download.microsoft.com/download/Win98/Update/8266R/W98/TR/263044TRK8.EXE> adresinden temin edi-

PARTITION SİHİRBAZI
Bölümlenmiş bir sabitdiskin bölümlerini büyüklüğü FDISK ile değiştirilemez. Bunu yapabilmek için PowerQuest’in Partition Magic’i gibi yazılımlara ihtiyaç var.

tur”u seçin. Yeni menüden de “1” numaralı seçeneğe girerek birincil DOS bölümünü yaratabilirsiniz. Eğer sadece tek bir bölüm istiyorsanız enter tuşuna basarak sorulan soruyu geçebilirsiniz. Cevabınız “hayır” ise istediğiniz büyüklüğü değer ya da yüzde olarak verebilirsiniz. Geri kalan kısmı da Windows altında kullanacaksınız önce “Esc” tuşuna sonra sırasıyla “1” ve “2” tuşlarına basın. Uzatılmış DOS bölümü yaratıp içinde istediğiniz kadar mantıksal DOS sürücüsü oluşturabilirsiniz. “Esc” tuşu ile önceki menüye dönüp “Etkin bölüm ata” seçeneği ile çıkan menüde “1”i seçin. Bu seçenek birincil bölüme aittir. “Esc” tuşuna iki kere basarak komut istemine geri dönün ve makineyi

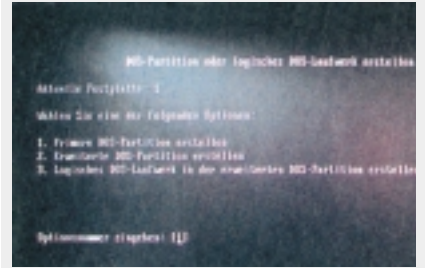
lebilir. Windows Me’deki FDISK hatasız sürüm. FORMAT.COM da buna benzer bir hata içeriyor. ME ile beraber gelen de sorunlu. 64 GB üzerinde büyüklüğe sahip bir bölümü biçimlendirmek istediğinizde büyüklük işlem sırasında yanlış gösteriliyor. Ancak sorun sadece görünümle ilgili; bölüm tam olarak biçimleniyor.

Çoklu işletim sistemi: Kurulum sırası önemli

Bir PC üzerinde birden fazla işletim sistemi kullanılacaksa Windows 9x ya da Windows Me ilk olarak kurulmalı. Bir sabit disk üzerinde birden fazla sistem olacaksa da birincil bölüm Windows’a ayrılmalı.

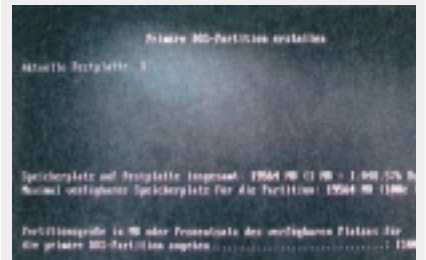
KL / Güçlü Aydoğan, guclu@aresbt.com

1. ADIM: Birinci DOS Bölümü

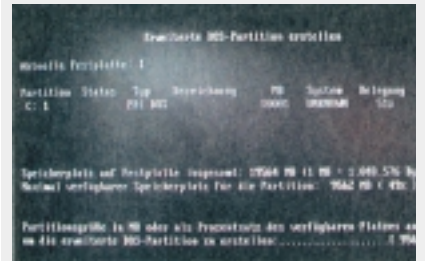
Windows açılış disketi ya da CD’sinden açılış tamamlandıktan sonra FDISK ile işletim sistemi için bir bölüm yaratılması gerekiyor.

2. ADIM: Büyüklüğü Belirlemek

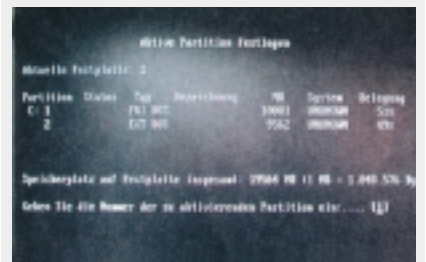
Eğer bütün sabitdiski tek bir bölüm olarak kullanmak istiyorsanız sadece enter’a basıp geçmeniz yeterli. Aksi halde çok da küçük olmayacak şekilde bölümlerin büyüklüğü girilmeli.

3. ADIM: Genişletilmiş DOS Bölümü

Windows 9x ve Me sadece bir birincil bölüme sahip olabilirler. Diğer sürücüler mantıksal olarak tanımlanmak zorunda.

4. ADIM: Etkin Sürücü

Sabitdisk üzerinde birden fazla bölüm varsa birinin etkin olarak atanması gerekiyor. PC kapatılıp açıldıktan sonra biçimlendirme işlemine geçilebilir.

Aralık 2001 CHIP TOP 10

En İyi Donanımlar

Donanım piyasasına güncel bir bakış! Burada yer alan ürünler CHIP Test Merkezi tarafından bu ayki ve daha önceki sayılarda yer alan testlerle değerlendirilip sıralamaya konmuştur. Yeni bir donanım almaya karar verdiğinizde TOP 10 tabloları size rehberlik edecektir.

CHIP donanım ürünlerinin en iyilerini yayınlamaya devam ediyor. Her sene yaklaşık olarak 1000 tane ürün Test Merkezimize gelerek incelemeye alınıyor. Burada donanım editörlerimiz her bir ürünü test prosedürlerine sadık kalarak en ince ayrıntılarına kadar test ediyorlar. Böylece sizinle paylaşabileceğimiz çok büyük bir donanım veritabanı oluşuyor.

12 kategorilik TOP 10 tablolarımızda test edilen donanımlarla ilgili her türlü bilgiye rahatlıkla ulaşabilirsiniz. Hatta

aydan aya eklenen yeni ürünleri güncel fiyatları ile bu listede bulabilmek de mümkün. Fakat yine de satın alma aşamasında CHIP CD'sinde yer alan CHIP TOP 10 bölümünden irtibat telefonunu arayarak fiyat alırsanız herhangi bir sürprizle karşılaşmamış olursunuz. Kategorilere ayırdığımız ürünlerin her biri ayrı bir tabloda bulunuyor. Bu tabloda ürünler performans puanlarına göre sıralandırılıyorlar. Satın almada etkili olması için her ürün için ek olarak fiyat/performans puanı da yer alıyor. Fiyat/performans sadece TOP

10 tablosunda yer alan o ayki ürünler için geçerli bir puanlama. Yani performans puanı yüksek olan bir ürün fiyatı da uygun ise diğer ürünlerin fiyat/performans oranlarını da değiştirebiliyor.

Tabloya bakıp bir ürünü seçip beğendiğinizde onun hangi ayda incelemesi yayınlandığını da anında görme imkanına sahipsiniz. Dergimizle birlikte verilen CD'de TOP 10 listelerimizde ürünleri hangi kriterlere göre test ettiğimize, nasıl puanlandırdığımıza ve ürünlerle ilgili firmalara dair bilgileri bulabilirsiniz.

DEĞERLENDİRME

» Kendi kriterlerinize göre değerlendirin

Test tablolarına dergiden olduğu gibi www.chip.com.tr adresinden de ulaşabilirsiniz. Bu tablolarda TOP 10 listesine girmeyi hak eden yeni ürünlerle birlikte performans puanı yüksek olan ürünleri aynı anda görebilirsiniz.

Tablolarda iki ayrı puan türü yer alıyor. Bunlar Performans ve Fiyat/Performans

olarak sınıflandırıldı. Sizin için ürünün fiyatından çok performansı önemli ise o zaman performans puanlandırması size hitap edecektir. Ama eğer bir üründe performanstan çok fiyatına önem veriyorsanız o zaman Fiyat/performans oranı belirleyici faktörünüz olacaktır. TOP 10 sıralamasını yaparken ürünler performans puanına göre en iyiden

en kötüye göre yer alıyorlar.

Bu liste her ay güncellendiğinden, fiyatların değişmesi fiyat/performans oranını da her ay değiştiriyor. Fakat fiyatın test kriterleri içinde bir ayrı bir başlık olmamasından dolayı fiyat/performans sıralamasını tabloya bakarak kendinizin oluşturması gerekiyor.

CHIP TOP 10

Seagate ATA IV: TOP 10'da yer alan en yüksek kapasiteli disk.

Seagate ST1181677LW: En büyük özelliği yüksek kapasitesi.

Epson Perfection: Yüksek tarama çözünürlüğüne sahip.

IDE Sabitdiskler

Sıra	Marka - Model	CHIP Top. P.	Fiyat/ Perfor.	Ort. Oku. Trans. H.	Ort. Yaz. Trans. H.	Veri Erişim Hızı	Rastgele Okuma H.	Dönüş Hızı (rpm)	Fiyatı (\$ + kdv)	Teknik Veriler	CHIP
1	Seagate Baracuda ATA III	96	■■■■■	99	100	96	92	7200	114	30 GB, U-DMA/100, 2MB	6/01
2	Seagate Baracuda ATA III	96	■■■■■	100	89	100	96	7200	140	40 GB, U-DMA/100, 2MB	6/01
3	Seagate Baracuda ATA IV	92	■■■■■	94	97	88	90	7200	99	20 GB, U-DMA/100, 2MB	10/01
4	Seagate Baracuda ATA IV	91	■■■■■	94	96	87	90	7200	249	80 GB, U-DMA/100, 2MB	11/01
5	Quantum Fireball Plus AS	90	■■■■■	86	77	98	100	7200	115	30 GB, U-DMA/100, 2MB	6/01
6	Quantum Fireball Plus AS	84	■■■■■	82	76	80	99	7200	70	10.2 GB U-DMA/100, 2MB	6/01
7	Western Digital WD200BB	84	■■■■■	65	82	89	98	7200	90	20 GB, U-DMA/100, 2MB	6/01
8	Western Digital WD400BB	82	■■■■■	65	85	78	98	7200	135	40 GB, U-DMA/100, 2MB	6/01
9	Western Digital WD300BB	80	■■■■■	65	84	75	98	7200	115	30 GB, U-DMA/100, 2MB	6/01
10	Western Digital WD600AB	80	■■■■■	76	81	82	80	5400	165	60 GB, U-DMA/100, 2MB	10/01

Ürünler hakkında bilgi alabileceğiniz Firma telefonlarını CHIP CD'de yer alan CHIP TOP 10 bölümünde bulabilirsiniz.

SCSI Sabitdiskler

Sıra	Marka - Model	CHIP Top. P.	Fiyat/ Perfor.	Ort. Oku. Trans. H.	Ort. Yaz. Trans. H.	Veri Erişim Hızı	Rastgele Okuma H.	Dönüş Hızı (rpm)	Fiyatı (\$ + kdv)	Teknik Veriler	CHIP
1	Quantum Atlas 10 KII	99	■■■■■	100	97	100	99	10000	1130	73.4 GB, Ultra160/m SCSI, 8 MB	6/01
2	Seagate ST173404LW	91	■■■■■	93	100	84	88	10000	975	73.4 GB, Ultra160/m SCSI, 4 MB	6/01
3	Quantum Atlas 10 KII	78	■■■■■	85	32	96	100	10000	500	36.7 GB, Ultra160/m SCSI, 8 Mb	6/01
4	Seagate ST318451LW	78	■■■■■	67	72	81	94	10000	432	18 GB, Ultra160/m SCSI, 4 MB	9/01
5	Quantum Atlas V	78	■■■■■	71	74	71	98	7200	476	36.7 GB, Ultra160/m SCSI, 4 MB	6/0
6	Quantum Atlas V	76	■■■■■	83	78	57	87	7200	274	18.36 GB, Ultra160/m SCSI, 4 MB	6/01
7	Seagate ST1181677LW	71	■■■■■	69	73	66	97	7200	1999	180 GB, Ultra160/m SCSI, 16 MB	9/01
8	Fujitsu MAH3182MP	71	■■■■■	69	70	70	96	7200	263	18.2 GB, Ultra160/m SCSI, 4 MB	6/01
9	Quantum Atlas V	71	■■■■■	62	67	55	98	7200	222	9.1 GB, Ultra160/m SCSI, 4 MB	6/01
10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Ürünler hakkında bilgi alabileceğiniz Firma telefonlarını CHIP CD'de yer alan CHIP TOP 10 bölümünde bulabilirsiniz.

Tarayıcılar

Tüm Değerlendirmeler Puanlandırılmıştır

Sıra	Marka - Model	CHIP Top. P.	Fiyat/ Perfor.	600 dpi R.R.T.H.	300 dpi R.R.T.H.	600 dpi R.R.T.K	300 dpi R.R.T.K	Doküman-tasyon	Fiyatı (\$ + kdv)	Teknik Veriler	CHIP
1	Epson Perfection 1640SU	94	■■■■■	83	95	100	100	100	292	1600 x 3200 dpi, 42 bit, USB, SCSI	08/01
2	Epson 1240U	89	■■■■■	100	98	96	96	100	156	1200 x 2400 dpi, 42 bit, USB	01/01
3	Microtek Scanmaker 4700	82	■■■■■	71	57	70	91	88	245	1200 x 2400 dpi, 42 bit, USB	01/01
4	Epson Perfection 640U	80	■■■■■	69	71	76	78	100	110	600 x 2400 dpi, 36 bit, USB	08/01
5	HP Scanjet 3400C	80	■■■■■	65	90	73	84	84	99	600 x 1200 dpi, 36 bit, Paralel, USB	01/01
6	HP Scanjet 4300C	80	■■■■■	74	95	75	89	80	119	600 x 1200 dpi, 36 bit, Paralel, USB	01/01
7	Acer ScanPrisa 640BU	79	■■■■■	54	38	92	69	84	69	600 x 1200 dpi, 48 bit, USB	01/01
8	Genius ColorPage HR7	79	■■■■■	49	74	81	82	100	132	1200 x 2400 dpi, 42 bit, USB	01/01
9	Acer ScanPrisa 1240UT	78	■■■■■	47	29	94	73	94	165	1200 x 1200 dpi, 48 bit, USB	01/01
10	HP Scanjet 3300C	78	■■■■■	94	100	70	87	77	70	600 x 1200 dpi, 36 bit, USB	01/01

Ürünler hakkında bilgi alabileceğiniz Firma telefonlarını CHIP CD'de yer alan CHIP TOP 10 bölümünde bulabilirsiniz.

CHIP TOP 10

17" Monitörler

Tüm Değerlendirmeler Puanlandırılmıştır

Sıra	Marka - Model	CHIP Top. P.	Fiyat/ Perfor.	Convergence	Kontrol Seviyesi	Renk Skala Değerlen.	Ergonomi	Geometri	Fiyatı (\$ + kdv)	Teknik Veriler	CHIP
1	Sony CPD-G200P	92	■ ■ ■ ■ ■	71	100	98	97	94	379	T. CRT, 0.24 mm, 1600 x 1200 P.	10/01
2	ADI Microscan G700i	80	■ ■ ■ ■ ■	74	50	95	89	93	290	T. CRT, 0.24 mm, 1600 x 1200 P.	10/01
3	Samsung SyncMaster 757 DFX	79	■ ■ ■ ■ ■	75	50	93	88	90	310	D.Flat, 0.20 mm, 1920x1440 Pixel	11/01
4	Miro 17F95	78	■ ■ ■ ■ ■	74	50	91	89	87	256	D.Pitch, 0.25 mm, 1600x1200 P.	10/01
5	Viewsonic GS773	77	■ ■ ■ ■ ■	90	50	83	83	81	319	D.Pitch, 0.26 mm, 1280x1024 P.	10/01
6	Iiyama VisionMaster Pro 410	76	■ ■ ■ ■ ■	43	50	100	91	100	389	D.Tron, 0.25 mm, 1600 x 1200 P.	10/01
7	Sony CPD-E220E	76	■ ■ ■ ■ ■	57	50	98	86	92	320	T. CRT, 0.24 mm, 1280 x 1024 P.	10/01
8	Philips 107B	76	■ ■ ■ ■ ■	71	50	84	90	88	287	Dot Pitch, 0.25 mm, 1920x1440 P.	10/01
9	Acer P791	76	■ ■ ■ ■ ■	60	50	94	88	88	300	A.Grille, 0.25 mm, 1600 x 1200 P.	10/01
10	LG 774FT	75	■ ■ ■ ■ ■	60	50	96	84	89	289	Flatron, 0.24 mm, 1600 x 1200 P.	10/01

Ürünler hakkında bilgi alabileceğiniz Firma telefonlarını CHIP CD'de yer alan CHIP TOP 10 bölümünde bulabilirsiniz.

GxYxD: GenişlikxYükseklikxDerinlik - P.: Pixel

19" Monitörler

Tüm Değerlendirmeler Puanlandırılmıştır

Sıra	Marka - Model	CHIP Top. P.	Fiyat/ Perfor.	Conv.+ Geo. P.	Ergonomi Puanı	Yatay Fre. (kHz)	Düsey Fre. (Hz)	Boyutları (GxYxD)	Fiyatı (\$ + kdv)	Teknik Veriler	CHIP
1	Sony G400	98	■ ■ ■ ■ ■	96	100	30-96	48-120	446x464x461	629	Trinitron, 0.24 mm, 1600 x 1200 dpi	3/01
2	LG 995FT	95	■ ■ ■ ■ ■	96	94	30-96	50-160	470x480x470	465	Flat S. Tube, 0.24 mm, 1600 x 1200 dpi	6/01
3	Philips 109P	95	■ ■ ■ ■ ■	95	94	30-110	50-160	456x469x438	535	Flat S. Tube, 0.25 mm, 1920 x 1440 dpi	1/01
4	NecFP950	97	■ ■ ■ ■ ■	100	92	31-110	55-160	442x456x447	759	Grill Pitch, 0.25 mm, 1600 x 1200 dpi	1/00
5	ViewSonic PF790	91	■ ■ ■ ■ ■	92	83	30-97	50-160	470x470x477	575	Perfect Flat, 0.25 mm, 1600 x 1200 dpi	11/00
6	Sony E400	91	■ ■ ■ ■ ■	96	83	30-96	48-120	446x464x461	460	Trinitron, 0.24 mm, 1600 x 1200 dpi	3/01
7	Eizo FlexScan F 67	84	■ ■ ■ ■ ■	86	82	30-96	50-160	452x455x478	490	Flat S. Tube, 0.26 mm, 1600 x 1200 dpi	11/99
8	ADI Microscan G66	77	■ ■ ■ ■ ■	77	77	30-95	50-160	470x483x425	489	Trio D.Pitch, 0.26 mm, 1600 x 1200 dpi	11/99
9	Philips 109B	77	■ ■ ■ ■ ■	83	68	30-95	50-160	452x462x420	466	Dot Pitch, 0.22 mm, 1920 x 1440 dpi	11/99
10	Acer 99SL	77	■ ■ ■ ■ ■	83	68	30-98	50-160	484x466x428	389	Trio D. Pitch, 0.26 mm, 1600 x 1200dpi	7/00

Ürünler hakkında bilgi alabileceğiniz Firma telefonlarını CHIP CD'de yer alan CHIP TOP 10 bölümünde bulabilirsiniz.

GxYxD: GenişlikxYükseklikxDerinlik

DVD Sürücüler

Tüm Değerlendirmeler Puanlandırılmıştır

Sıra	Marka - Model	CHIP Top. P.	Fiyat/ Perfor.	DVD Perfor.	CD Perfor.	Audio Grabbing	Hata Düz. Perfor.	Beraber. Gelenler	Fiyatı (\$ + kdv)	Teknik Veriler	CHIP
1	Pioneer DVD-105SZ	87	■ ■ ■ ■ ■	99	93	49	50	100	125	16X, 40X, Slot	9/01
2	Acer DVP1640A	87	■ ■ ■ ■ ■	100	100	57	26	90	75	16X, 40X, Tray	9/01
3	Aopen DVD-1640PRO	83	■ ■ ■ ■ ■	87	94	57	52	95	75	16X, 40X, Slot	9/01
4	LG DRD 8160B	83	■ ■ ■ ■ ■	80	85	60	95	87	75	16X, 40X, Slot	12/01
5	LG DRD 8120B	74	■ ■ ■ ■ ■	73	74	44	100	87	127	12X, 40X, Tray	9/01
6	Aopen DVD-1240	69	■ ■ ■ ■ ■	72	82	59	20	85	55	12X, 40X, Tray	9/01
7	BTC BDV 316B	67	■ ■ ■ ■ ■	65	77	74	18	90	52	16X, 48X, Tray	9/01
8	Sony DDU1621	63	-	65	55	98	26	85	-	16X, 40X, Tray	10/01
9	Lite-On LTD-163	60	■ ■ ■ ■ ■	44	78	100	4	90	63	16X, 40X, Tray	9/01
10	Nec DV-5800A	53	■ ■ ■ ■ ■	59	55	26	21	85	75	16X, 48X, Tray	9/01

Ürünler hakkında bilgi alabileceğiniz Firma telefonlarını CHIP CD'de yer alan CHIP TOP 10 bölümünde bulabilirsiniz.

CHIP TOP 10

Epson Photo 2000P: Çok yüksek çözünürlükte baskı yapabiliyor.

Lexmark Optra T614: Yüksek baskı hızı sayesinde birinci sıraya oturdu.

Aopen CD-948E: Fiyat/performans oranı en iyi olan ürün.

Mürekkep Püskürtmeli Yazıcılar

Tüm Değerlendirmeler Puanlandırılmıştır

Sıra	Marka - Model	CHIP Top. P.	Fiyat/Perfor.	Office Baskı H.	Resim Baskı H.	Grafik Baskı K.	Resim Kalitesi	Grafik Kalitesi	Fiyatı (\$ + kdv)	Teknik Veriler	CHIP
1	HP 2250 TN	95	□□□□	89	97	78	94 dpi	100 dpi	1027	1200x600 dpi, Paralel, Ethernet	5/01
2	Epson Stylus Photo 2000P	91	□□□□	63	75	62	100 dpi	97 dpi	740	2880x720 dpi, Paralel, USB	8/01
3	Epson Stylus Color 980	91	□□□□	57	85	88	94 dpi	97 dpi	188	2880x720 dpi, Paralel, USB	12/00
4	HP 1220C	87	□□□□	100	35	58	94 dpi	94 dpi	540	600x600 dpi, Paralel, USB	10/00
5	Epson Stylus Photo 1270	85	□□□□	52	100	100	76 dpi	82 dpi	385	1440x720 dpi, Paralel, USB	10/00
6	Epson Stylus Color 680	83	□□□□	60	61	55	92 dpi	87 dpi	74	1440x720 dpi, Paralel, USB	8/01
7	Lexmark Z42	80	□□□□	51	54	47	91 dpi	95 dpi	127	2400x1200 dpi, Paralel, USB	3/01
8	HP 930C	80	□□□□	44	53	54	100 dpi	96 dpi	148	600x600 dpi, Paralel, USB	10/00
9	HP 970 Cxi	77	□□□□	55	53	57	83 dpi	94 dpi	199	600x600 dpi, Paralel, USB	10/00
10	Xerox Docuprint M760	75	□□□□	52	47	52	77 dpi	86 dpi	149	1200x1200 dpi, Paralel, USB	2/01

Ürünler hakkında bilgi alabileceğiniz Firma telefonlarını CHIP CD'de yer alan CHIP TOP 10 bölümünde bulabilirsiniz.

2500 \$'ın Altındaki Lazer Yazıcılar

Tüm Değerlendirmeler Puanlandırılmıştır

Sıra	Marka - Model	CHIP Top. P.	Fiyat/Perfor.	Office Baskı H.	Grafik Baskı H.	Resim Kalitesi	Grafik Kalitesi	Ergono. + B. Gelen	Fiyatı (\$ + kdv)	Teknik Veriler	CHIP
1	Lexmark Optra T614	94	□□□□	93	100	95	86	93	1305	1200 x 1200 dpi, 16 MB	4/01
2	Xerox Docuprint N2125	87	□□□□	64	54	97	100	100	1300	1200 x 1200 dpi, 32 MB	4/01
3	Oki Okipage 24	80	□□□□	100	100	84	73	84	1432	600 x 1200 dpi, 16 MB	4/01
4	HP Laserjet 4100 DTN	79	□□□□	90	60	100	87	93	2443	1200 x 1200 dpi, 32 MB	4/01
5	Canon LBP-800	66	□□□□	36	60	88	90	53	408	600x600 dpi, 512 Kbyte	4/01
6	Lexmark Optra E312	64	□□□□	42	46	93	77	76	400	600x600 dpi, 4 MB	4/01
7	Canon LBP-1000	61	□□□□	42	22	99	89	80	752	1200x1200 dpi, 4 MB	4/01
8	IBM Infoprint 12	59	□□□□	49	33	75	79	93	549	1200x1200 dpi, 4 MB	4/01
9	Epson EPL-5800	58	□□□□	44	38	77	78	86	342	1200 x 1200 dpi, 16 MB	4/01
10	Xerox Docuprint P1210	56	□□□□	48	34	72	80	76	459	1200x1200 dpi, 4 MB	4/01

Ürünler hakkında bilgi alabileceğiniz Firma telefonlarını CHIP CD'de yer alan CHIP TOP 10 bölümünde bulabilirsiniz.

CD Sürücüler

Tüm Değerlendirmeler Puanlandırılmıştır

Sıra	Marka - Model	CHIP Top. P.	Fiyat/Perfor.	CD Tach Perfor.	Hata Düz. Perf.	Ergonomi	Audio Ripping	Bellek	Fiyatı (\$ + kdv)	Teknik Veriler	CHIP
1	Kenwood UCR-421	75	□□□□	100	25	80	12.4 X	2 MB	80	72X, IDE Ultra DMA 33	4/00
2	Aopen CD-948E	64	□□□□	53	55	65	20 X	128 Kb	31	48X, IDE Ultra DMA 33	8/00
3	Aopen CD-952E	60	□□□□	47	51	65	19.1X	128 Kb	31	52X, IDE Ultra DMA 33	8/00
4	Asus CD-5550	60	□□□□	62	44	65	13.9 X	128 Kb	38	50X, IDE Ultra DMA 33	8/00
5	Creative CD5233E	58	□□□□	51	86	70	7.8 X	256 Kb	45	52X, IDE Ultra DMA 33	8/00
6	Samsung SC-152	58	□□□□	47	100	60	7.9 X	128 Kb	35	52X, IDE Ultra DMA 33	8/00
7	Sony CDU4811	58	□□□□	54	85	60	7.8 X	128 Kb	40	48X, IDE Ultra DMA 33	8/00
8	LG CRD-8520B	53	□□□□	50	35	60	13.6x	128 Kb	35	52X, IDE Ultra DMA 33	3/01
9	Sony CDU4821	53	□□□□	50	70	60	7.8 X	512 Kb	48	48X, IDE Ultra DMA 33	8/00
10	Creative Digital IR	52	□□□□	53	40	90	7.9 X	128 Kb	44	52X, IDE Ultra DMA 33	5/01

Ürünler hakkında bilgi alabileceğiniz Firma telefonlarını CHIP CD'de yer alan CHIP TOP 10 bölümünde bulabilirsiniz.

CHIP TOP 10

150\$'ın Altındaki Ekran Kartları

Tüm Değerlendirmeler Puanlandırılmıştır

Sıra	Marka - Model	CHIP Top. P.	Fiyat/ Perfor.	Quake III	Quake II.	3D Mark 2000	View Perf. OpenGL	Ergonomi	Fiyatı (\$ + kdv)	Teknik Veriler	CHIP
1	Abit Siluro T400	99	■ ■ ■ ■	98	99	98	97	100	83	N. GF2 MX 400, AGP 4X, 64MB SDRAM	8/01
2	Leadtek Geforce 2 MX SH MAX	97	■ ■ ■ ■	100	100	100	99	90	105	N. GF2 MX 400, AGP 4X, 64MB SDRAM	6/01
3	Cardex Geforce 2 MX Golden S.	94	■ ■ ■ ■	89	93	85	99	100	148	N. GF2 MX, AGP 4X, 32MB SDRAM	2/01
4	Guillemot Prophet II-MX	93	■ ■ ■ ■	98	99	90	98	87	139	N. GF2 MX, AGP 4X, 32MB SDRAM	2/01
5	Cardex GF2 MX 400	92	■ ■ ■ ■	91	93	95	97	85	105	N. GF2 MX400, AGP 4X, 64MB SDRAM	12/01
6	Leadtek Geforce 2 MX	92	■ ■ ■ ■	93	94	87	98	93	57	N. GF2 MX, AGP 4X, 32MB SDRAM	2/01
7	PixelView Geforce2 MX Twin	91	■ ■ ■ ■	82	92	99	98	87	60	N. GF2 MX, AGP 4X, 32MB SDRAM	2/01
8	ATI Radeon	87	■ ■ ■ ■	83	90	91	57	83	150	ATI Radeon, AGP 4X, 32MB SDRAM	2/01
9	Aopen PA256MX	87	■ ■ ■ ■	83	93	91	96	75	139	N. GF2 MX, AGP 4X, 32MB SDRAM	2/01
10	MSI MS-Starforce 816	86	■ ■ ■ ■	90	94	87	99	75	145	N. GF2 MX, AGP 4X, 32MB SDRAM	2/01

Ürünler hakkında bilgi alabileceğiniz Firma telefonlarını CHIP CD'de yer alan CHIP TOP 10 bölümünde bulabilirsiniz.

150\$'ın Üstündeki Ekran Kartları

Tüm Değerlendirmeler Puanlandırılmıştır

Sıra	Marka - Model	CHIP Top. P.	Fiyat/ Perfor.	Quake III	Quake II.	3D Mark 2000	View Perf. OpenGL	Ergonomi	Fiyatı (\$ + kdv)	Teknik Veriler	CHIP
1	Leadtek Winfast GF 3 Ti 500 TD	96	■ ■ ■ ■	100	100	100	100	81	430	GF3 Ti 500, AGP 4X, 64 MB DDR	12/01
2	Abit Siluro Geforce3 Vio	95	■ ■ ■ ■	98	96	95	95	97	380	Nvidia Geforce3, AGP 4X, 64 MB DDR	12/01
3	Utopia Ati Radeon 8500	93	■ ■ ■ ■	98	97	99	59	83	220	Ati Radeon 8500, AGP 4X, 64 MB DDR	12/01
4	Leadtek Geforce 3	92	■ ■ ■ ■	97	97	95	96	81	379	Nvidia Geforce3, AGP 4X, 64 MB DDR	9/01
5	Gigabyte GF-3000	88	■ ■ ■ ■	95.06	95.06	92.15	94.08	73	350	Nvidia Geforce3, AGP 4X, 64 MB DDR	7/01
6	Leadtek Geforce 2 GTS Ultra	85	■ ■ ■ ■	90.21	84.39	85.5	91.2	81	189	Geforce2 Ultra, AGP 4X, 64 MB DDR	6/01
7	Elsa Gladiac Geforce2 Ultra	81	■ ■ ■ ■	84.39	83.42	79.8	87.36	81	465	Geforce2 Ultra, AGP 4X, 64 MB DDR	2/01
8	Creative Geforce 2 Ultra	78	■ ■ ■ ■	89.24	83.42	84.55	89.28	48	480	Geforce2 Ultra, AGP 4X, 64 MB DDR	2/01
9	Cardex GF 2 Pro 400 Golden S.	77	■ ■ ■ ■	82.45	79.54	73.15	83.52	81	299	GF2 GTS Pro, AGP 4 X, 64 MB DDR	6/01
10	Leadtek Geforce 2 GTS Pro	75	■ ■ ■ ■	85.36	82.45	74.1	86.4	65	189	GF2 GTS Pro, AGP 4 X, 64 MB DDR	2/01

Ürünler hakkında bilgi alabileceğiniz Firma telefonlarını CHIP CD'de yer alan CHIP TOP 10 bölümünde bulabilirsiniz.

CD Yazıcılar

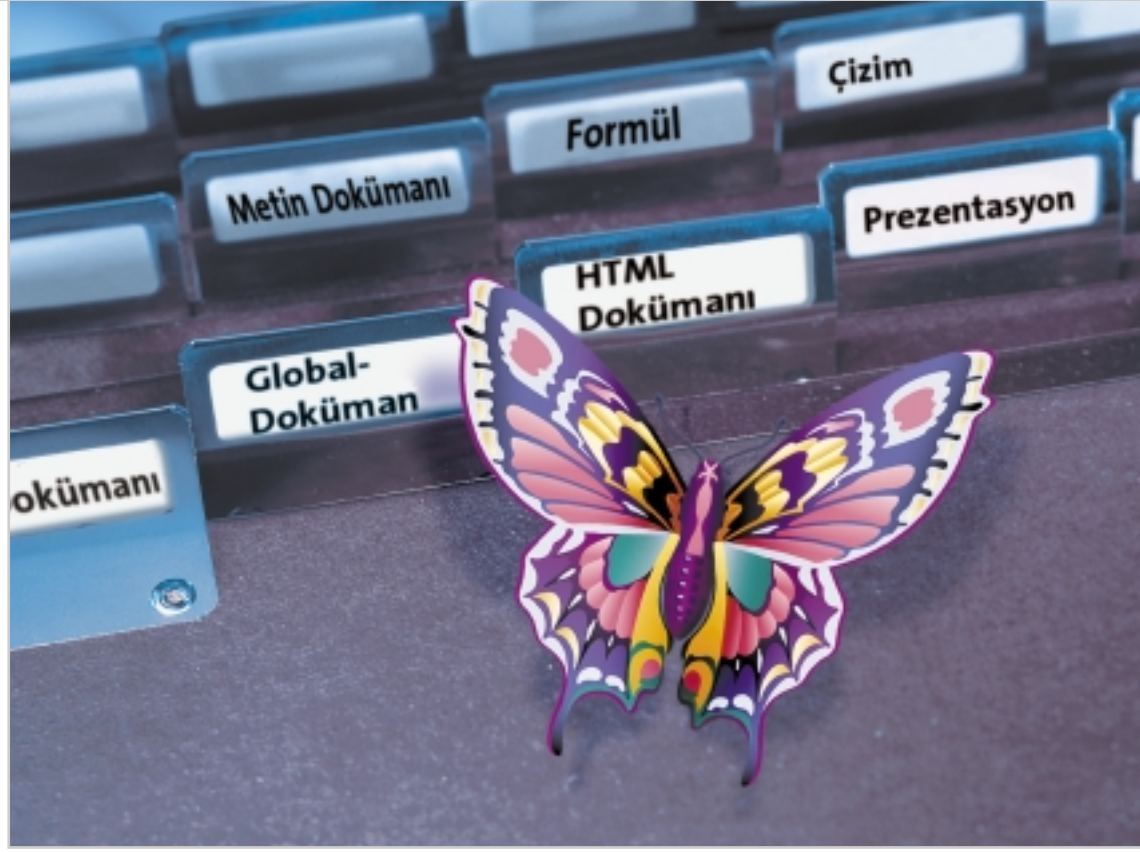
Tüm Değerlendirmeler Puanlandırılmıştır

Sıra	Marka - Model	CHIP Top. P.	Fiyat/ Perfor.	Ort. Veri Trans. H.	Ort. Erişim Süresi	Hata Düz. Süresi	Audio CD Yazma	Data CD Yazma	Fiyatı (\$ + kdv)	Teknik Veriler	CHIP
1	Plextor Plexwriter 24/10/40A	98	■ ■ ■ ■	80	71	40	100	100	265	24/10/40, 4 MB	10/01
2	TDK CyClone 24/10/40	97	■ ■ ■ ■	70	65	60	99	99	175	24/10/40, 2 MB	12/01
3	Plextor Plexwriter 16/10/40A	97	■ ■ ■ ■	67	49	55	98	96	223	16/10/40, 2 MB	4/01
4	Yamaha CDRW 2100E	94	■ ■ ■ ■	100	100	40	98	98	126	16/10/40, 8 MB	3/01
5	LG GCE-8160B	91	■ ■ ■ ■	83	84	55	94	94	108	16/10/40, 2 MB	12/01
6	Aopen CRW-1232	89	■ ■ ■ ■	84	84	4	92	93	130	12/10/32, 4 MB	11/00
7	Lite-On 16/10/40X	88	■ ■ ■ ■	85	80	30	96	95	118	16/10/40, 2 MB	7/01
8	Sony CRX168B	82	■ ■ ■ ■	86	73	29	73	90	139	16/10/40, 8 MB	10/01
9	Plextor PX-W1210TA	78	■ ■ ■ ■	48	55	100	61	91	191	12/10/32, 2 MB	11/00
10	Ricoh MP7120A	78	■ ■ ■ ■	80	72	67	69	89	120	12/8/32, 4 MB	11/00

Ürünler hakkında bilgi alabileceğiniz Firma telefonlarını CHIP CD'de yer alan CHIP TOP 10 bölümünde bulabilirsiniz.

İÇİNDEKİLER

134	Ayın Shareware'leri: Sizin için seçtiğimiz yazılımlar
136	Yeni Yazılımlar Testte: Yazılım incelemeleri
142	Aralık CHIP CD İçeriği: Programlar ve bölümler
144	İnternet'ten Film: Online kayıt ve düzenleme
150	Top Freeware: En iyi ve faydalı araçlar
160	Windows XP'ye Terfi: Eski Windows'lara doping
166	Smart Tag Kursu: Kursun 2. bölümü

Betası Download Edilebilir

Yeni StarOffice 6.0

Microsoft, ofis pazarındaki rakiplerinin hemen hemen hepsini saf dışı etti. Sadece Sun ayakta kaldı ve Star Office'in 6. versiyonunun betasını yayınladı.

■ Sun Microsystems, ofis yazılımları sektöründe yeniden görüldü. Sun, 2000 ortasında kendi geliştirdiği ofis paketinin kaynak kodlarını serbest bırakacağını duyurmuştu ve böylece başarılı bir geleceğe doğru ilk adımı atmıştı. Kullanıcılar isterlerse şu anda Sun geliştiricileri ve Open Source katılımcılarının 100 Mbyte büyüklüğündeki çalışmasını www.sun.com/staroffice6/6.0beta adresinden temin edebilirler. Office paketinin en önemli avantajı download versiyonun ücretsiz olması. Kıscası StarOffice hala freeware.

Farklı işletim sistemlerini destekliyor

StarOffice'in, MS Office paketine kıyasla önemli bir avantajı Windows, Linux ve Solaris sistemlerde de çalışabiliyor olması. Tüm modeller temel olarak geliştirilmiş ve iyileştirilmişler. Kelime işlem programı Star Writer'ın yanında tablo işlem uygulaması Star Calc, veri tabanı Star Base, Star Draw ve resim düzenleme ile sunumlar için de Impres modülleri mevcut.

Ancak geliştiriciler paket içerisine bir ajan-da ve mail programı eklememişler. Bu nokta-

da kullanıcılar Microsoft'un kendi araçları ile yetinmek zorunda kalabilirler.

Görüntü aynı ama performans farklı

Görünüm olarak çok fazla bir değişiklik yok. Eski versiyonların karakteristik bir özelliği haline gelen ve karmaşık Office paketinin performansını yükselten entegre masaüstü artık mevcut değil. Uygulamalar direkt olarak Windows Başlat menüsü veya Hızlı Başlat Çubuğu üzerinden çalıştırılabilecekler. Kısa yollar görev çubuğu üzerinde saklanacak ve örneklerle, dokümanlara, şablonlara hızlı bir şekilde ulaşılması sağlanacak. Sun 6. versiyonunda MS Office ve StarOffice 5.2 ile biçim uyumluluğuna dikkat etmiş. Geliştirilen dönüştürücü ise dosya biçimlerinin yeni XML formatına dönüştürülmesinde yardımcı oluyor.

Firma bu paket ile tekerleği yeniden icat etmiyor. Buna rağmen paketin dikkat çekeceğinden emin olmak istiyor. Star Office ince, hızlı ve klasik Office paketi görevleri üzerinde yoğunlaşmış. Pakette ne gereksiz araçlar ne de kötü performans göze çarpıyor.

Bilgi için: www.sun.com

Ambargoya Rağmen Bedava Java

Microsoft'un yeni işletim sisteminde yer almayan ve tartışmaların açılmasına neden olan Java Virtual Machine'i Sun firması internetten ücretsiz olarak dağıtmaya başladı. Yeni Java Virtual Machine (JVM) pek çok farklı Java uygulamalarının Windows XP'de çalışabilmesini sağlıyor. Sun'dan yapılan açıklamaya göre JVM, daha fazla performans ve multimedya desteği de sunuyor. Kullanıcılara en iyi interaktif deneyimleri sunmayı hedeflediklerini söyleyen Java yetkilileri, web yayıncılarının, uygulama geliştiricilerinin ve meraklıların yeni JVM'ye

internetten ücretsiz olarak ulaşabileceğini belirtti.

Sun 1997 yılında Microsoft aleyhine dava açarak Microsoft'un ürünlerinde Java'yı izin-

siz olarak değiştirdiğini iddia etmiş ve davayı kazanmıştı. Bunun üzerine Microsoft misilleme yaparak XP işletim sisteminden Java'yı çıkarmıştı.

Bilgi için: www.sun.com

Yahoo Messenger 5.0

Anında Mesajlaşma Kızıışıyor

Yahoo! anında mesajlaşma yazılımının yeni versiyonunu çıkardı. Yeni Messenger'da animasyonlu chat pencereleri bulun-

yor. IMVironments adı verilen chat pencerelerinde popüler çizgi karakterler veya ünlü aktrisler yer alabiliyor. Yeni arabirim iki Messenger 5.0 kullanıcısının ha-

reketli ve zengin illüstrasyonları değişik tokuş etmesine de izin veriyor. IMVironments'da ayrıca kullanıcılar istediği oyun karakterini seçerek, yazdıklarının onun ağzından çizgi baloncuklar olarak çıkmasını sağlayabiliyor. ICQ'nun son versiyonunda, mesaj ekranında renkli grafiklerle mimik işaretleri kullanılmasına imkan veren bir sistem geliştirilmişti. Tüm bu değişimler anında mesajlaşma yazılımlarının metin tabanlı olmaktan kurtarıp cazip kılmaya dönük yeni eğilimi yansıtır. Bu sayede reklam gelirlerinin artması hedefleniyor.

Bilgi için: www.yahoo.com

ideCAD Avrupa'da Türk Yazılımı

İDEYAPI'nın mimarlar için geliştirdiği ideCAD Architectural IDS bir CAD yazılımı. Bu yazılım projeler üzerinde başka kullanıcılarla birlikte çalışmayı sağlıyor. Böylece ortak bir proje üzerinde çalışanlar arasında iletişim kolaylaşıyor, eksik bilgilenme ve fikir alışverişleri sonucunda oluşabilecek hatalar önleniyor, tasarım süresi kısalıyor.

Bilgi için: ideyapi.com.tr

Symantec XP İçin Yeni Norton Araçları

Symantec, farklı yardımcı programlarının güncel versiyonlarını Windows XP'ye uyarladı. Norton

Utilities 2002, sistem sorunlarına çözüm bulmak ve bilgisayarın performansını optimize etmek isteyen yeni kullanıcı ve profesyoneller için yardımcı bir araç paketi. Norton Antivirüs 2002, Windows Explorer içerisine ekleniyor ve şimdi, güncelleme işlemini dört kat hızlandırabilmek için, internetten sadece güncel virüs tanımlamalarını yüklüyor. Her iki program da yeni Suite SystemWorks 2002 içerisinde yer alıyor.

Bilgi için: www.symantec.com

KISA... KISA...

► **Yeni PartitionMagic**
PowerQuest, sabit disk üzerindeki datayı kaybetmeden, bölüm yaratma, boyutlandırma imkanı veren PartitionMagic7'yi duyurdu.
Bilgi için: www.prolink.com.tr

► **Elektronik Kitap İçin Adobe**
Adobe eBook Reader yazılımı içindeki "Bookstore" düğmesi ile İngilizce dışında kitaplara da erişmek mümkün olacak.
Bilgi için: www.adobe.com

EDİTÖR'DEN NOTLAR

Mahmut Karslıoğlu
CHIP Yazı İşleri
Müdürü

Yazılımın Modası Olmaz

Eviniz ya da işyeriniz için bir bilgisayar edinmenizin belirli sebepleri vardır. Genelde ilk istenen yapılmakta olan işin daha hızlı, daha kolay ve eksiksiz tamamlanmasıdır. Bu amaçla gerekli yazılımları da edinmek gerekir. Yazılımlar üzerine seçim yaparken ise donanımların aksine her zaman en son piyasaya çıkmış olanı tercih etmeniz gerekmez. Eğer daha önceki sürümler de işinizi görüyorsa ekstra para ödemene çok da gerek olmayacaktır. Hatta aradığınız özelliklere sahip ücretsiz olarak dağıtılan (freeware) bir program da çoğu zaman yeterli olabilir. Dolayısıyla yeni ve renkli şık arabirimlere kanıp yeni sürüme ihtiyacınız olmadığı halde geçiş yapmayın.

IN & OUT

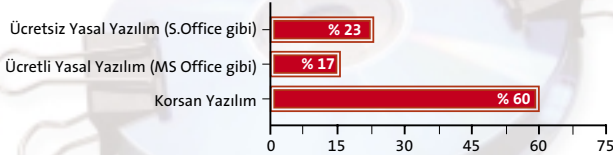
↑ **SMS Yazılımları**
Bilgisayar üzerinden hem bedava hem de hızlı SMS yollamaya imkan veren yazılımlar operatörlerin muhalefetine rağmen hızla yayılıyor.

↓ **Napster**
Kısa süre sonra hatırlayan bile kalmayacak veya kullanmış olanlar yeni nesile bu devrimsel yazılım hakkında hikayeler anlatmaya başlayacak.

OFİS PAKETLERİ KULANIMI

Office paketi tercihiniz nedir?

YASADIŞI KULLANIM: Kullanıcıların çoğunlukla, yüzde 60 oranında, hala korsan ofis programları kullandıkları ifade ediliyor. Star Office gibi ücretsiz yazılım kullananlar ise %23'e ulaşılıyor.

Mini Okuyucu PDA'lar İçin Acrobat Reader

Acrobat Reader'ın özel versiyonu, dokümanları görünümüne sadık kalarak MS işletim sistemini kullanan Pocket PC ve diğer PDA'larda görüntüleyebilir.

Bilgi için: www.adobe.com

SHAREWARE

Top-Downloads www.chip.com.tr

1. **CloneCD 2.8.5.2**
CD'lerinizin bire bir kopyasını çıkartabilecek en başarılı yazılım
2. **DivX Bundle 4.01**
DVD kalitesindeki filmleri izlemek için gerekli bir codec
3. **MoreTV 3.51**
TV yayınlarını bilgisayarınızdan izleyebileceğiniz yazılım
4. **Ad-Aware 5.62**
Kullandığınız yazılımlardaki reklamları kaldırabilen bir araç
5. **ZoneAlarm 2.688**
Internet üzerinde güvenliği sağlayacak firewall yazılım
6. **RegCleaner 4.4.0.780**
PC'nizi daha performanslı kullanmak için Registry'i temizler
7. **MusicCity Morpheus 1.3**
İstediğiniz türde dosyayı aratabileceğiniz bir yazılım
8. **Nero Burning ROM 5.5.2.4**
Her türlü CD yazma işlemlerini gerçekleştirebilen yazılım

CD'DE YER ALANLAR
© CD-Code **SHAREWARE**

DesktopX ©

Windows 98'e XP Makyajı

XP'nin ekran görüntüsü hoşunuza gidiyor ancak bütçeniz yeni bir güncelleme için uygun değilse, programı benzer bir masaüstü için kullanabilirsiniz.

Aslında DesktopX, standart Windows masaüstünüze farklı nesneler eklemenizi sağlayan devrim yaratacak programlardan biri. Programla birlikte gelen ya da internetten daha sonradan da indirilebilecek olan bu nesneler ile kullanıcıların yaratıcılıklarına bağlı olarak her şeyiyle tamamen farklı görünen masaüstü ortamları yaratmaları mümkün olabiliyor.

Bu şekilde ayrıca ileri düzey kullanıcıların üretkenliklerini artıracak biçimde kişiselleştirmeler yapabilmeleri ve ailelerin de çocukları için daha basite indirgenmiş masaüstleri oluşturabilmeleri mümkün oluyor. Şirketler ise DesktopX'i kullanıcılarına daha güvenli ve belli bir konuya yönelik masaüstleri oluşturmak için kullanabilirler. Hazır nesnelerin yanı sıra kullanıcıların kendi nesnelerini oluşturmaları da diğer yardımcı programlarla mümkün oluyor. Kullanımı da

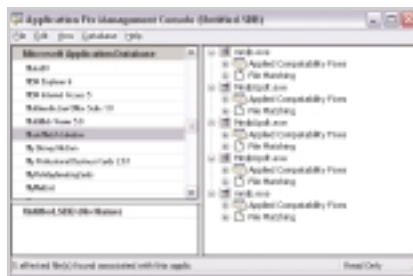
YENİ BİR SİSTEM: Masaüstünüzü sanki farklı bir işletim sistemi kullanıyor gibi değiştirebilirsiniz.

çok kolay olan DesktopX içinde yer alan birçok nesnenin kullanılması için programcılık gibi özel konuların bilinmesi de gerekmiyor. DesktopX, Windows masaüstünü, kullanıcının isteklerine uygun şekle getirmek için her şeyi sağlıyor. Standart masaüstü simgeleri ile birlikte rahat rahat kullanılabilen DesktopX

nesneleri, böylelikle masaüstünüze şık bir saat, takvim, MP3 çalar ya da sadece süs için şık görünüşlü hareketli bir nesne eklemenizi sağlayabiliyor. En iyisi de DesktopX'in kullanılması ile bilgisayarınızı başka bir işletim sisteminde (Mac, Linux, Amiga, OS/2 gibi) çalıştırmış gibi gösterebilirsiniz.

Windows XP'nizin gücüne güç katın

Microsoft'un yeni işletim sistemi Windows XP henüz piyasaya sürülmüşken işletim sistemine güç katan popüler yazılımların bunu destekleyen yeni sürümleri de arka arkaya kullanıma sunulmaya başladı. Değiştirilmesi en zor olanlar da dahil olmak üzere gizli Windows ayarlarına doğrudan ulaşmayı sağlayan başarılı programın XP sürümü olan Tweak-XP ile Windows XP görev çubuğunun şeffaf bir hale dönüştürül-

mesi, masaüstü ayarlar üzerinde oynanması, başlat menüsünün kişiselleştirilmesi ve birçok gizli performans artırıcı seçeneğe ulaşılması mümkün oluyor. Program reklam banner'larını ve Internet Explorer Pop-Up pencerelerini engelleyerek internet üzerindeki sörf hızını artırabiliyor. Bunun için Tweak-XP daha önceden tanımlanmış reklam ve pop-up sunucularından oluşan bir liste kullanıyor. Sadece basit ZIP işlemlerini gerçekleştirebilen Windows XP'ye bu program ile hasarlı ZIP dosyalarını da onarma fonksiyonu eklenebiliyor.

İşletim sürümünün piyasaya sürülmesi ne kadar yetiştirilemeyen ya da sonradan geliştirilmiş bir takım özellikleri sisteme kazandırmak için kullanabileceğiniz Po-

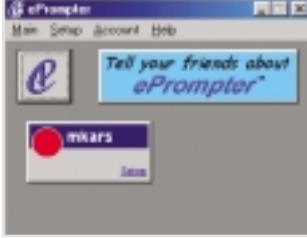
werToys for Windows XP ise Windows deneyiminize eğlenceli ve kullanışlı yeni fonksiyonlar ekleyecektir. Çok hızlı kullanıcı değiştirme, Tweak UI, daha iyi bir hesap makinesi, resim boyutlandırıcı ve HTML slayt gösterim sihirbazı bunlar-

dan sadece birkaçını oluşturuyor. Ancak Windows'un bir parçası olmadığı için Microsoft tarafından desteklenmiyor ve teknik yardım da sağlanmıyor. Son olarak Microsoft'un Windows XP uygulama uyumluluk araç kiti ise Application Verifier ve Compatibility Administration aracı gibi yeni uyumluluk araçlarını işletim sistemine kazandırıyorlar. Böylelikle Windows XP altında çalışacak yazılımlar için uyumluluk yamaları hazırlayıp dağıtabiliyorsunuz.

ePrompter ☺

Mesajlar Cevapsız Kalmasın

Ücretsiz elektronik posta adresi dağıtan firmalardan kaçını kullanıyorsunuz? Eminiz ki çoğunuzun en az iki üç farklı e-mail adresi bulunuyordur. Herhalde bunları takip etmek de oldukça

zor oluyordur. İşte bundan yola çıkarak hazırlanan tamamen ücretsiz bir e-mail takip programı olan ePrompter, AOL, Hotmail, Juno, Netscape, USA.net, Rediffmail, Yahoo, POP3 ve daha yüzlerce arasında seçeceğiniz 8 tane şifre korumalı farklı hesabı eş zamanlı olarak kontrol edebiliyor.

ePrompter'ın ekran koruyucu özelliği, posta hesaplarına gelen mesaj sayısını size ulaştır-

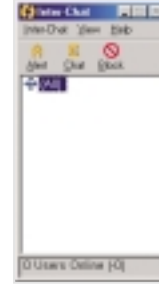
abiliyor ve sadece tek bir simgeye tıklayarak bunları on-line ya da off-line olarak okuyup size bildirmenize olanak tanıyor. Yeni gelen mesajlar ise sesli bir uyarıyla kullanıcıya bildiriliyor. Bilgisayarınız internet'e bağlandıktan sonra program sizin belirlediğiniz aralıklarla postanızı alacak ve ekranları güncelleyecektir. Ek olarak, tüm hesaplarınızı ya da seçeceğiniz bir tanesini istediğiniz zaman manual olarak kontrol edebilmeniz de mümkün oluyor. Bağlantınız kesildiğindeyse ePrompter otomatik arama özelliğini kullanarak bağlantıyı sağlayıp postalarınızı almaya devam edebiliyor. Programın bir önceki sürümünde sadece okunmamış postalar yeni olarak nitelendiriliyordu ve Alta Vista, Juno ile Netscape için destek sağlanıyordu. Yeni sürümde ise MSN, OneBox ve GO.com ile Yahoo için güncelleme de bulunuyor. Program tamamen ücretsiz.

Inter-Chat ☺

Yerel Ağ'dan Sohbet İmkânı

Şirket içinde e-posta ile haberleşmeden daha hızlı bir yöntem arıyorsanız rahatlıkla bu basit programa başvurabilirsiniz. Bölümler arası iletişime ihtiyaç duyulan yerlerde, Inter-Chat başarı ile kullanılabilir. Program bir chat sunucusuna ihtiyaç duymadan birden fazla kullanıcı ile sohbet edebilmenize imkan tanıyor ve bu sırada internet üzerinden gelebilecek çeşitli müdahalelere karşı da güvenlik sağlayabiliyor.

Bunun yanı sıra kişiselleştirilebilir kullanıcı grupları oluşturarak istediğiniz kişiye daha hızlı ulaşabiliyorsunuz. Kısaca program yerel ağ içinde çalışabilecek ICQ benzeri tamamen ücretsiz bir program.

Sothink Glanda ☺

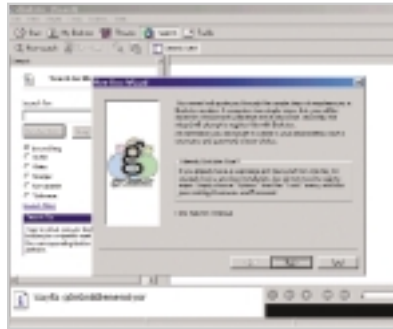
Flash Bilmeden Tasarım Yapın

Flash ile çok şık tasarımlar yapılabildiği duyduunuz. Ama nasıl Flash kullanılacağını bilmiyorsunuz. İşte bu durumda Sothink Glanda yardımınıza yetişecektir. Herhangi bir bilgi sahibi olmadan çok kolay ve hızlı bir şekilde Flash efektleri yapmanıza olanak tanıyan program ile web sayfalarınız için Flash tuşlar, navigasyon panelleri, grafik logolar ve açılış ekranları hazırlayabiliyorsunuz. Sadece fare kullanımı ile efektler oluşturabileceğiniz bu programda WYSIWYG özelliğine sahip tasarım penceresi ve dahili Flash oynatıcısı ile yaptığınız efektleri anında da izleyebilirsiniz. Program içinde bulunan tüm efektler tamamen kişiselleştirilebilir. Glanda 200'e yakın kullanılmaya hazır flash tuş, şekil, resim ve sesle birlikte geliyor.

Grokster ☺

Kazaa'ya Kardeş Geldi

Peer-to-peer (P2P) dosya paylaşımında yeni nesil programlardan biri olan Grokster'ı yüklediğiniz zaman karşınıza hiç de yabancı olmayan bir arabirim çıkıyor. Çünkü ismi ne kadar farklı olursa olsun kullanıcıların bir ağ üzerin-

de her türden dosyayı paylaşmasına olanak tanıyan bu programın temelinde Kazaa'nın motoru bulunuyor. Her an ortalama 500 bin aktif kullanıcıya sahip bu ağ üzerinde istediğiniz her hangi bir

dosyayı ararken aileler için uygun olmayan içeriklerle ve virüslerle karşılaşmamak için filtrelerden de yararlanabiliyorsunuz. Yarım kalan dosyaları devam ettirme, dahili Windows Media Player'ı ile indirilen dosyaları ön izlemeyebilme gibi seçenekler de sunan program, indirilen dosyaları parçalara bölüp farklı kullanıcılardan çekerek daha hızlı indirmesini de sağlayabiliyor. Dahili çalma listesi ve dosya yönetim araçları programın diğer artıları. Grokster dosya paylaşımı için kullanıcılara geniş bir alan sunuyor. Eğer daha önce bir benzerini kullanmadıysanız mutlaka deneyin. Ama eğer halihazırda Morpheus ya da Kazaa kullanıyorsanız bu program size ek bir şey kazandırmayacaktır.

KISA... KISA...

► FileRestore

Silinmiş dosyaları hızlı bir şekilde geri kazanmak için kullanılacak başarılı bir program olan FileRestore güçlü bir dosya arama algoritması ile esnek geri kurtarma seçenekleri sunabiliyor. Windows sunucu ve istemcilerinin NTFS, FAT ve FAT32 sabitdisklerinden bilgileri kurtarabilen program disket sürücü, Jaz, Zip ya da dijital fotoğraf makinesi kartları üzerinde de çalışabiliyor. Mutlaka kurun. Sisteminizde bulunmasında fayda var.

► Txt2Pdf

Bu kullanımı kolay ve esnek bir yapıya sahip Perl script'i metin dosyalarını hızlıca PDF biçimine dönüştürebiliyor. Çok fazla detaylı bir uygulama değil ve sadece metin için kullanılabilir. Txt2Pdf, metni sarı, kırmızı, yeşil ve mavi renklerde bold, italik ya da bold-italik olarak düzenleyebiliyor. Ayrıca 5.3 sürümünde iki sütundan oluşan PDF dosyaları, kenarlıklar ve sayfa numaraları ile Mac, Windows ve Unix EOL da destekleniyor.

► Web Counter 5.0

Web sayfanızı ziyaret eden kullanıcı sayısını öğrenmenize yarayan Web Counter'ı kullanmak için mutlaka web sitesini ziyaret edin. Lotus Domino gibi güçlü bir yazılımla desteklenmiş olan Web Counter herhangi bir sunucu üzerindeki herhangi bir web sayfasına yapılan girişleri sayabiliyor ve birçok farklı sitede sayacı kullanmanıza da olanak tanıyor. Bunun için program tarafından oluşan birkaç satırlık HTML kodunu kullanmak yeterli oluyor.

► Boson Cisco Practice Test

Cisco sertifikaları bilişim teknolojilerinde ağırlar üzerine uzman olduğunuzu kanıtlamak için geçerli olan sertifikalar arasında en geçerlilerinden. Sınavdan önce alıştırma yapmak için gerekli testleri ise size bu program sunabiliyor. Burada CCNA, Routing (BSCN), Remote Access (BCRAN), Switching (BCMSN) ve Destek (CIT) konuları üzerine sorular yer alıyor. Normalde her bölüm için 200'ü geçen soru sayısı moda sadece 12 ile sınırlı.

İÇİNDEKİLER

Sistem Yedekleme Yazılımı
Roxio GoBack 3 Deluxe
Kişisel Güvenlik Yazılımı
WatchGuard Applock/web
Masaüstü Yayıncılık
Adobe PageMaker 7.0

İşletim Sistemi
Microsoft Pocket PC 2002
Kişisel Güvenlik Yazılımı
Terminet Personal Firewall
Grafik Tasarım Yazılımı
Xara Website 2

Sistem Güvenliği Yazılımı
Iopos Starr
Masaüstü Geliştirme Aracı
Stardock Windows Blinds 3
Ticari Yazılım Paketi
Akinsoft Ticari Modül

CHIP CD

Yazılım inceleme bölümünde yer alan ve CD-Code'una sahip ürünlerin deneme sürümlerini CHIP CD'sinde bulabilirsiniz.

Bu yazılımlardan bazıları için gerekli olacak deneme şifrelerini ise aşağıdaki internet adreslerine bağlanarak elde edebilirsiniz.

WatchGuard Applock/web
KEY: http://www.watchguard.com/infocenter/applock_form.asp?RedirectURL=../products/applock.asp

CHIP ONLINE

Ayın ürünü hakkında daha fazla bilgiyi ve geçmiş sayılarda tanıtılan ürünlerden bazılarını www.chip.com.tr/yazilim adresinde bulabilirsiniz.

Yeni Yazılım TESTLERİ

Yazılım dünyasında firmalar her geçen gün daha fazla özellik içeren yazılımlar ile kullanıcıların karşısına çıkıyorlar. Bunlar arasında en dikkat çekenleri yazılım testi sayfalarımızdan inceleyebilirsiniz.

■ Bu ay yazılım inceleme bölümümüzde en dikkat çeken program Roxio GoBack... Bilgisayarla çalışırken birdenbire oluşup bilgi kaybetmenize neden olan sorunlar her zaman bilgisayar kaynaklı olmayabilir. Örneğin, yanlışlıkla geri alınamayacak şekilde silinen bir klasör ya da aynı isimli başka bir dosyanın eskisinin üzerine kopyalanması sonucunda ortaya çıkan sorunlar da bilgi kayıplarına yol açabilirler. Teknik sorunlar bir şekilde tamamen engellenebilir bile kullanıcı her zaman hata yapabilir. Dolayısıyla her iki tip sorun için de bir çözüm bulmak gerekir. İşte bu noktada devreye giren Roxio GoBack, sorunu önceden engellemek yerine adından da anlaşılabilirliği üzere bir zaman makinesi gibi çalışarak, bilgisayarının sorununu oluşturduğu zamandan bir önceki konuma alabiliyor. Özellikle internet cafe ya da okullardaki gibi çok kullanıcı bilgisayarlar için ideal bir yazılım.

Microsoft'un minik işletim sistemi Pocket PC 2002 ve Adobe'un PageMaker 7.0'ı da bu ayın ilgi çekici programları arasında yer alıyor. Microsoft yeni sürümünde zaten sağlam bir sistem olan Windows CE üzerindeki küçük eksikleri gidermeyi uygun görmüş. Adobe ise orta düzey kullanıcılara

hitap eden masaüstü yazılım paketine yaptığı kayda değer değişimlerle onu InDesign ve Xpress seviyesine biraz daha yaklaştırmış.

Masaüstünüzü değişik kaplamalar ile süslemek için kullanabileceğiniz sıra dışı bir yazılım olan Windows Blinds ise, yeni sürümü 3.0 ile artık çok daha az sistem kaynağı ve hafızaya gereksinim duyuyor. Dolayısıyla artık düşük sistemlerde de, rahatlıkla çalışma alanınızın görünümünü değiştirebiliyorsunuz.

Mahmut Karslıoğlu, mkars@chip.com.tr

DEĞERLENDİRME

CHIP, yazılımların kalitesini 0 ile 10 arasında bir puanlama sistemiyle değerlendiriyor ve burada ki üç kriter olan işlevsellik, ergonomi ve kaynaklar 4:3:3'lük bir ortalama ile toplam değerlendirilmeye giriyor.

Kriterlerden işlevsellik, yazılımın konusundaki görevini ne derece yerine getirebildiği sorusuna cevap veriyor. Burada ne kadar az hata yaptığı ve ne kadar fazla özelliğe sahip olduğu değerlendirilmeye giriyor. Ergonomide ise CHIP, yazılı-

mın dokümantasyon ve kullanılabilirliğinin kalitesi değerlendiriyor. Kullanım kitapçığı ne kadar anlaşılır ve kapsamlı? Online yardım alınabiliyor mu? Asistanlar mevcut mu?.. gibi sorulara cevap aranıyor. Kaynaklarda ise donanım ile arasındaki uyumluluğa puan veriliyor. Bu toplam puanlamadan sonra CHIP ayrıca fiyat ve performans değerlerini tavan puan 100 üzerinden değerlendiriyor. Bu değerlendirme yazılıma verilen paraya deyip deymediğini gösteriyor.

TOPLAM CHIP PUANI

çok iyi	■■■■■	(100-90 Puan)
iyi	■■■■■	(89-75 Puan)
orta	■■■■■	(74-60 Puan)
vasat	■■■■■	(59-45 Puan)
kötü	■■■■■	(44-20 Puan)
çok kötü	■■■■■	(19-0 Puan)

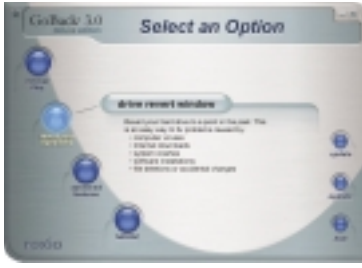
FİYAT/PERFORMANS

çok iyi	■■■■■	(100-90 Puan)
iyi	■■■■■	(89-75 Puan)
orta	■■■■■	(74-60 Puan)
vasat	■■■■■	(59-45 Puan)
kötü	■■■■■	(44-20 Puan)
çok kötü	■■■■■	(19-0 Puan)

Yazılım Testi

AYIN ÜRÜNÜ
CHIP
12/2001

Sistem Yedekleme Yazılımı

ROXIO
GOBACK 3 DELUXE
CHIP TOP. PUANI ☐ ☐ ☐ ☐ ☐FİYAT/PERFOR. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

SİSTEM Win 98/ME/NT/2000/XP
 BİLGİ www.roxio.com
 FİYAT **50 \$**

Benzer yazılımlarda olduğu gibi GoBack 3 Deluxe de, sabitdiskinizin bir bölümünü yedeklenecek dosyalar için ayırıyor ve ardından tüm dosyaların bir yedeğini çıkarıyor. Daha sonra diskte oluşan değişimler de tam olarak günü ve saati ile kaydediliyor. Bir "GoBack drive" yaratıldığı takdirde daha sonradan istenen bir günkü dosya ve içeriğine de, sonradan değiştirilmiş olsa bile, ulaşılması mümkün oluyor. Özellikle belirli bir dosya belirli zamandaki şekliyle kurtarılacak istendiğinde bu özelliğin önemi daha çok ortaya çıkıyor. Diğer bir dikkat çekici özellik olan "auto-revert" seçeneği ise belirli bir zaman sonra ya da sistem baştan başlatıldığında yapılan tüm değişikliklerin iptal edilip sistemin ilk konumuna dönmesini sağlıyor. Bu özellik birden fazla kullanıcıya sahip bilgisayarlar örneğin internet cafe'ler için ideal. GoBack 3 sabitdiskin Master Boot Record'undan çalışıyor. Dolayısıyla System Commander gibi boot manager programlardan bile daha önce başlamış oluyor. Kullanıcılar Windows'un başlamaması gibi bir hatada sorunu giderip işletim sistemlerini geri kazanabiliyor.

SONUÇ: Sadece tek bir işletim sistemi ile çalışan, kısmen paylaşılmış istemcilerde ya da herkesin kullanımına açık bilgisayarlarda işleri oldukça kolaylaştırıyor. Ancak multiple-boot sistemler için uygun değil.

- + MBR'ye yerleşerek en önce başlıyor
- + Otomatik olarak ilk konuma dönebiliyor
- Birden fazla disk bölümü varsa sorunlu

CD-Code **Goback**

Kişisel Güvenlik Yazılımı

WATCHGUARD
APPLOCK/WEB
CHIP TOP. PUANI ☐ ☐ ☐ ☐ ☐FİYAT/PERFOR. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

SİSTEM Windows NT/2000
 BİLGİ www.watchguard.com
 FİYAT **500 \$**

AppLock/Web adlı bu güvenlik yazılımı, aslında WatchGuard firmasının Server-Lock ürünlerinin IIS'e özel hazırlanmış bir sürümü. WatchGuard, yazılım tabanlı bu koruma sistemine ne kadar güveniyor olursa olsun, gerçekte program beklenenleri vermekten oldukça uzak görünüyor. Kurulumun hemen ardından AppLock'ın oldukça katı şifre politikasıyla karşı karşıya kalıyorsunuz. Burada sadece büyük ve küçük harflerden, sayılardan ve noktalama işaretlerinden oluşan şifreler yeterli görülüp geçerli sayılıyor. Programı başlattıktan sonra, karşınıza SecureIIS gibi yazılımlardakine benzer bir sürü detaylı ayarlar çıkıyor. Çünkü AppLock sadece dahili olarak dosya sistemi üzerinde koruma kontrolleri sunuyor. Program default olarak exploit'lere karşı da başarı sağlayamıyor ve rahatlıkla sunucudaki komut satırına ulaşmak mümkün oluyor. Bunun için programın yamasını indirip yüklemek gerekiyor. Koruma ise yine de tatmin edici değil. Applock/Web sadece ilk kurulduğu zaman var olan dosyaları koruyor, sonradan eklenenler için ek bir koruma sağlamıyor.

SONUÇ: Genel anlamda bakıldığında zaman Applock/Web, ürün geliştirme ortamlarında kullanılacak kadar iyi değil. Dosyaların değiştirilme ya da silinmesini engellemesi dışında pek başarısı yok.

- + Fiyatı yüksek değil
- Buffer overflow'u durdurmuyor
- Dosya sistemi koruması kusursuz değil

CD-Code **Watchguard**

Masaüstü Yayıncılık Yazılımı

ADOBE
PAGEMAKER 7.0
CHIP TOP. PUANI ☐ ☐ ☐ ☐ ☐FİYAT/PERFOR. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

SİSTEM Win98/ME/NT/2000/XP
 BİLGİ www.adobe.com
 FİYAT **500 \$**

PageMaker, Word, Publisher ya da benzeri yazılımlar ile yetinmeyip daha sofistike ihtiyaçları olan ancak InDesign ya da Xpress gibi yazılımları da çok profesyonel bulan kullanıcılar için hazırlanmış, oldukça popüler bir yazılım. Burada en büyük yenilik artık Photoshop ve Illustrator dosyaları ile 1.3 ve 1.4 sürümü PDF dosyalarının da PageMaker ile açılabilmesi. Photoshop 5.x ve 6.x dosyaları katmanlarıyla birlikte import ediliyor. Böylece birden fazla resim dosyası ile çalışmak için tek bir dosya yeterli oluyor ve bir değişiklik yapıldığı zaman da sadece tek bir dosyayı güncellemek yetiyor.

Illustrator desteği, PageMaker'ın 7. sürümü ile daha da geliştirilmiş, artık PostScript 3 EPS dosyaları da okunabiliyor. PDF dosyalarının boyutlandırılması için izlenecek alete karar verilmesi yetiyor ve PDA'dan büyük ekran monitöre kadar istenen şekilde tekrar kaydedilebiliyor. Yeni veri birleştirme yeteneği sayesinde daha önceden hazır bir veri tabanı kullanılarak çoklu belgelerin hazırlanması da çok fazla hızlandırılmış oluyor. Son olarak program Quark XPress 4.0 ve 4.1 belgelerinde de açabiliyor.

SONUÇ: Daha önceki sürümü kullananlar, kesin olarak güncellesinler. Eğer PDF tabanlı çalışma planları ve Acrobat tabanlı e-book'lar hazırlayacaksanız PageMaker 7.0 çok iyi bir seçim olacaktır.

- + Gelişmiş dosya desteği
- + Veri tabanı kullanabilme
- Acrobat 5.0'in pakette olmaması eksiklik

Yazılım Testi

İşletim Sistemi

**MICROSOFT
POCKET PC 2002**

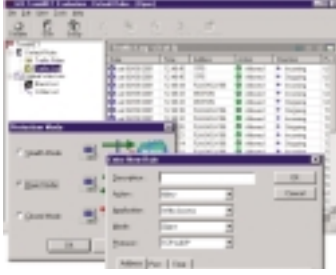
CHIP TOP. PUANI

FİYAT/PERFOR. -

SİSTEM -

BİLGİ www.microsoft.com/pocketpcFİYAT **BELLİ DEĞİL**

Kişisel Güvenlik Yazılımı

**TERMINET
PERSONAL FIREWALL**

CHIP TOP. PUANI

FİYAT/PERFOR.

SİSTEM Windows 95/98/ME/NT

BİLGİ www.danu.ieFİYAT **40\$**

Grafik Tasarım Yazılımı

**XARA
WEBSITE 2**

CHIP TOP. PUANI

FİYAT/PERFOR.

SİSTEM Windows 98/ME/NT/2000

BİLGİ www.xara.comFİYAT **70 \$**

Pocket PC'ler için Microsoft tarafından üretilen Windows CE, piyasaya sürüldüğü zaman fazlasıyla dikkat çekmişti. Pocket PC 2002'de ise bu etkiyi görmek biraz daha zor. Çünkü yeni sürümün çıkışı çok fazla yenilik içermemesinden dolayı, bir devrimden çok evrim olarak nitelendiriliyor. Yeni sistemdeki ilk bakışta göze çarpan en büyük yenilik grafiti alanı. İlk baştan beri PalmOS'larda bulunan bu özellik artık Pocket PC 2002'de de var. Ayrıca pencerelere bir kapatma tuşu da eklenmiş. Ancak bu tuş yazılımları sadece ekrandan kaldırıyor. Dolayısıyla çok fazla uygulama açıldığında yavaşlama devreye giriyor. PalmOS cihazlarla bağlantıyı sağlayacak yeni infrared teknolojisinin yanı sıra sistemde dahili olarak bulunan Internet Explorer artık HTML 3.2 ve Wap 1.2.1 için de destek sağlıyor. Web sayfalarını resimler olmadan indirmek için yeni bir özellik de kullanıcılara sunulmuş. Ancak bu özellik Palm'inki kadar başarılı sayılmaz. İşletim sistemi sadece ARM işlemciler altında çalışabiliyor. PalmOS'un sunduğundan çok daha fazla özellik sunuyor.

SONUÇ: Zaten başarılı olan bir ürüne hoş bir güncelleme olarak nitelendirilebilir. Zaten bir Pocket PC'niz varsa çok da üzerinde durmanız gerekmez ama yeni bir tane alacaksanız üzerinde PocketPC 2002 bulunan bir cihaz çıkana kadar beklemekte fayda var.

- + Microsoft Outlook ile mükemmel uyum
- + Başarılı multimedya uygulamaları
- Sörf yapmak halen yeterince pratik değil

Kişisel bir firewall aracı olan Terminet, kullanıcıların bilgisayarlarını dışardan gelebilecek hacker saldırılarına karşı korumak üzere on-line etkileşimleri sürekli göz altında tutuyor. Default olarak stealth modda açılan program ilk etapta kullanıcıya sınırsız web, e-mail, chat ve benzeri on-line aktiviteler için hak tanıyor. İstenmeyen ve tehlikeli görülen erişim taleplerini ise engelliyor. Diğer bir mod olan closed modda ise gelen ve giden tüm internet trafiği tam olarak bloklanıyor. Bu durumda tabii ki kimse bilgisayarınıza giremiyor. Ancak herhangi bir on-line aktivite gerçekleştirmeniz de mümkün olmuyor. Tabii ki bu çok başarılı bir yöntem değil. Son yöntem olan open mod ise bunu tersine çeviriyor. Farklı kullanıcılar için farklı kurallar tanımlanmasına olanak tanıyan program, kısıtlamaları tarihe bağlı olarak da gerçekleştirebiliyor. Terminet'in ayarlarını devre dışı bırakıp belirli port'ların açık ya da kapalı olmasını elle değiştirmek de mümkün oluyor. Bu özellik gerçekten iyi ancak daha başarılı olabilirdi. Çünkü sistemdeki internet yazılımları tanınmadığından port ve protokol ayarlarını yapmak için zaman harcamak gerekebiliyor.

SONUÇ: Eğer internete bağlıyken sistemi-nize bağlanmalarından korkuyorsanız, Terminet bu konuda size oldukça ekonomik bir yardım sunuyor.

- + PC'nize ağ üzerinden erişimi engelliyor
- + Belirli web sayfalarını engelliyor
- Sistemdeki internet yazılımlarını tanımıyor

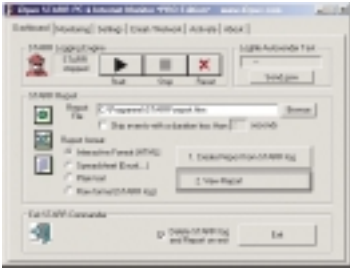
Web sayfaları için grafikler tasarlamak aslında çok kolay bir iş değildir. Dosya boyutunu düşük tutmaya çalışırken kaliteden de ödün vermemek gerekir. Eğer Photoshop ya da benzeri bir program üzerine uzman değilseniz web sayfasında renk uyumu ve başarılı bir navigasyon sistemi için Webstyle 2'yi kullanabilirsiniz. Program sadece web grafikleri üzerinde çalışıyor, yani eksiksiz bir web tasarım aracı değil. Beraberinde gelen hazır taslaklar ise gerçekten özenle seçilmiş ve oldukça da şık. Bilgisayarınızda yüklü her karakter setini rahatlıkla kullanılmasına olanak tanıyan Webstyle 2, kullanıcıya çok kullanışlı bir arabirim de sunuyor. Program özellikle birçok resimden oluşan navigasyon tuşları yaratırken kullanıcıya çok fazla yardımcı oluyor. Bu durumda sadece değişen metinleri girmeniz otomatik olarak tüm tuşların oluşturulmasını sağlıyor. Hareketli GIF dosyaları üzerinde çalışmanıza da olanak tanıyan program ile reklam banner'larını da hızlı bir şekilde hazırlayabiliyorsunuz. Program ile sağlanan grafik temaları çok başarılı ve oldukça dikkat çekici.

SONUÇ: Çok hızlı bir şekilde tuşlar, logolar ve arkaplanlar hazırlamak için Webstyle 2 ideal. Ancak tümünü bir araya getirmek yine kullanıcıya kalıyor. Daha çok amatör web tasarımcılarına göre bir yazılım.

- + Kullanıcı arabirimi çok rahat
- + Hızlı navigasyon tuşları yaratma özelliği
- Temalar amatör tasarımlara daha uygun

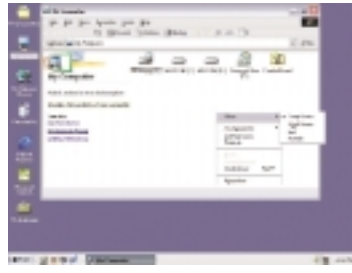
CD-Code Webstyle

Sistem Güvenliği Yazılımı

IOPUS
STARRCHIP TOP. PUANI ☐ ☐ ☐ ☐ ☐FİYAT/PERFOR. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

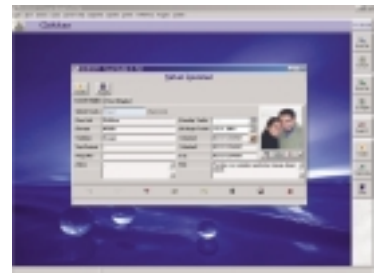
SİSTEM Win98/ME/NT/2000/XP
BİLGİ <http://www.iopus.com/>
FİYAT 70 \$ + KDV

Masaüstü Geliştirme Araçları

STARDOCK
WINDOWSBLINDS 3CHIP TOP. PUANI ☐ ☐ ☐ ☐ ☐FİYAT/PERFOR. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

SİSTEM Win98/ME/NT/2000 /XP
BİLGİ www.windowblinds.net
FİYAT 20 \$

Ticari Yazılım Paketi

AKINSOFT
TİCARİ MODÜLCHIP TOP. PUANI ☐ ☐ ☐ ☐ ☐FİYAT/PERFOR. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

SİSTEM Win95/98/ME/NT/2000
BİLGİ www.akinsoft.com
FİYAT 458 milyon TL (Tüm modüller)

Bu program tam olarak bilgisayarınızda gerçekleşen her tür işlemin eksiksiz bir kaydını tutabiliyor. STARR yüklenip devreye girdiği zaman ister e-mail yazıyor olsun ister internette sörf yapıp sohbet edin tüm yazdıklarınız, tüm gezdiğiniz linkler sabitdiskinizde bir log dosyası altında tutuluyor. Programın bu ana prensibinin yanında tabii ki kullanıcının isteklerine göre başka amaçlar için de kullanılabilir. STARR bilgisayarınıza standart ve invisible modunda 2 şekilde kurulabilir. Invisible modunda, bilgisayarınızı sizden izinsiz kullanan kişiyi şüphelendirmemek için sistemde STARR yazılımının kurulumu ile ilgili herhangi bir program bağlantısı yer almıyor. Bu durumda programa ulaşmak için Başlat menüsü altından Çalıştır'ı kullanıp "starrcmd" komutunu kullanmak gerekiyor. Standart modda ise bu tür bir koruma bulunmuyor. Her iki modda da programı başlatmak ya da durdurmak için sadece tek bir tuş yeterli oluyor. Program ile izlenmesini istediğiniz tüm işlemleri belirleyebiliyorsunuz.

SONUÇ: Yazılımın amacı tam olarak bilgisayarınızda güvenliği sağlamak değil. Aksine bilgisayarınızda sizden habersiz gerçekleşen işlemlerin kaydını tutup, bununla ilgili delilleri size ulaştırmak. Böyle bir paranoyanız varsa mutlaka deneyin.

- + Kullanımı çok kolay
- + Loglar e-mail ile yollanabilir
- Şifreleri de kaydetmesi tehlikeli

CD-Code Starr

Windows 2000'e kadar olan tüm işletim sistemi sürümlerine farklı görünümler katmak için kullanılan WindowsBlinds'ın en yeni sürümü olan 3.0, tamamen baştan yazılmış yeni program yapısı ile artık Windows XP'yi de destekliyor. Bunun yanı sıra eski sürümlere göre performans olarak da oldukça fazla bir artış göze çarpıyor. Örneğin artık pencereleri taşıırken ya da boyutlandırırken takılmalar yaşanmıyor. Yeni bir pencere açarken de kaplamalar çok hızlı bir şekilde devreye girip, farkın anlaşılmasını engelliyor. Aynı zamanda WindowsBlinds 3 işletim sistemine sıkı bir şekilde entegre de olabiliyor. Görüntü özellikleri penceresinde yer alan "Skins" kartı WindowsBlinds yazılımına eklenmiş başarılı bir yazılım. Bu şekilde ortalama bilgiye sahip bir kullanıcının tüm masaüstü ayarlarını tek bir nokta altından yapması sağlanmış oluyor. Yeni sürümün belki de en önemli özelliği sistem performansına olan olumsuz etkisinin azalması. Artık WindowsBlinds eski sürümlere oranla çok daha az hafıza kullanıp bilgisayarın açılış süresini de olabildiğine azaltmış oluyor.

SONUÇ: Programla gelen yeni özelliklerin hepsi gerçekten oldukça dikkat çekici. Programı kullanmak için eskiden olduğu gibi yüksek sistem performanslarına ve hafıza gerek yok.

- + Düşük sistem kaynağı gereksinimi
- + Hızlı uygulanan kaplamalar
- Eski kaplamalar ile sorun oluşabiliyor

CD-Code WinBlinds

Akinsoft'un piyasaya sürdüğü en son sürüm ticari yazılım paketi; cari/kasa, stok, fatura, çek/senet, taksit takip ve döviz takip gibi modülleri içeriyor. Windows ortamında ön muhasebe için aranan tüm detaylara sahip olan Windows Ticari Modül, kullanım kolaylığı, zengin içeriği ve uygun fiyatı ile özellikle küçük ve orta ölçekli şirketlere hitap ediyor. Program kurulduktan sonra ilk önce şirket kaydının yapılması gerekiyor. Program birden fazla şirket için de destek sağlıyor. Ana menüdeki kısayol çubuğu ise kolaylıkla ihtiyacınıza uygun olarak kişiselleştirilebiliyor. Bunun için ulaşmak istediğiniz buton'ları çubuğun üzerine getirip bırakmak yeterli oluyor. Program içinde yer alan modüllerden taksit modülü ile müşteriye isterseniz taksit de yapabiliyorsunuz. İşlerinizi oldukça kolaylaştıracak olan bu modül ile toplam tutar, taksit adeti, ilk taksitin ne zaman başlayacağı, toplam küsurat miktarı ve bu küsuratın hangi aya ekleneceği gibi işlemleri elle takip etmek zorunda kalmıyorsunuz.

SONUÇ: Windows altında çalışan bu yazılım özellikle küçük ve orta ölçekli işletmelerdeki ön muhasebe işlemlerini hızlandırıyor. Ekonomik fiyatı ve modüler yapısı ile tüm paket yerine sadece ihtiyacınız olan modülleri sunması da bir avantaj.

- + Modüler bir yapıya sahip
- + Ekonomik fiyat
- Tek kullanıcı

CD-Code Akinsoft

CHIP CD İÇERİĞİ

- » **Open Office**
Ofisinize layık bir program
- » **CHIP CD**
Aralık CHIP CD içeriği
- » **O&O Defrag V.2**
Win NT/2000 için program
- » **Googlmager**
İnternetteki resim arşivi
- » **Wave Surround**
Winamp ile kabakulak

Open Office

Ofisinize Layık Bir Program

StarOffice'in üzerinde bir takım değişiklikler yapılarak oluşturulmuş OpenOffice, MS Office'i aratmıyor!

StarOffice'in 5.2'den sonra üzerinde büyük değişiklikler yaptığı en yeni sürümü 6.0'ın beta'sının henüz yasal olarak dağıtım izni bulunmuyor. Ancak 6.0 sürümüne paralel olarak geliştirilen ve yeni nesil StarOffice 6.0'ın kaynak kodunu kullanan bir başka ofis projesi olan OpenOffice ise tamamen ücretsiz olarak kullanılabilir.

Dolayısıyla bu ay CHIP CD'de verdiğimiz OpenOffice'in en son sürümünü bilgisayarınıza kurarak yazılım piyasaya sürülene kadar StarOffice 6.0'ın tüm özelliklerinden yararlanma şansınız olacak. OpenOffice, gerek arabirimin benzerliği gerekse uyumlu dosya biçimleri ile kullanıcılara hiç yabancı gelmeyecek bir ofis paketi.

StarOffice'e benzeyen OpenOffice'in seçenekli temel modülleri arasında Writer, Calculator, Impress, Draw ve Math bul-

uyor. Ek bileşenler ise Quickstart, Gallery Theme, Java Environment, grafik filtreleri ve İngilizce dil modülünden oluşuyor.

Bileşenler:

MS Word benzerleri

MS Word benzeri Text Document programı Türkçe fontları tanıyabiliyor. StarOffice'in daha önceki versiyonları Türkçe font içeren metin belgelerinde sorun yaratıyordu. Spreadsheet MS Excel'in yerini alırken, MS Office'de PowerPoint ile yaptıklarınızı Presentation ile yapabiliyorsunuz. Diğer OpenOffice bileşenleriyse; CD ve DVD kapakları yapabilece-

ğiniz Labels ve Business Cards, resim işleme programı olarak Drawing ve oldukça gelişmiş formülleri hesaplayabilen Formula bileşeni...

OpenOffice'in kaynak kodu yeni nesil StarOffice'inki ile hemen hemen aynı. Ancak tabii ki birazcık fark da bulunmuyor değil. OpenOffice tamamen OpenSource olarak gerçekleştirilen bir yazılım. Dolayısıyla da StarOffice içinde bulunan ve Sun tarafından ücreti ödenerek StarOffice'e eklenen bazı 3. parti yazılımlar OpenOffice içinde yer almıyor. Bunların dışında yazılımı eksiksiz kullanabilirsiniz.

Aralık CHIP CD İçeriği

CHIP CD içindeki programları kurmak için önce ana başlıkların bulunduğu butonlara tıklamanız gerekiyor. Karşınıza, o ana başlık altındaki ilgili programların isimleri çıkacak. Program isimlerine tıkladığınızdaysa, programın kısa açıklamasını ve genel özelliklerini göreceksiniz. Daha sonra 'Programı KUR' butonuna basıp, istediğiniz programı bilgisayarınıza kurabilirsiniz.

Kategorilere ayrılmış onlarca program

Kullanım kolaylığı temel alınarak hazırlanan CHIP CD'de, onlarca program belirli kategorilere ayrılarak kullanıcısına su-

nuluyor. Buradaki amaç, çok sayıdaki programların içinde kaybolmadan, ulaşmak istediğinize olabildiğince hızlı bir şekilde ulaşmanıza yardımcı olmak. Örneğin Basic Kit kategorisi içinde, hepinizin ihtiyaç duyacağı, sisteminiz için gerekli temel programları bulabilirsiniz. Shaware bölümünde ise, internet, multimedia ve masaüstü programlarını bulabilirsiniz. CHIP TV bölümünde ise yakında sinemalarda gösterime girecek olan filmlerin fragmanlarını izleyebilirsiniz.

CHIP TOP 10 Testlerinin nasıl yapıldığını anlatan "Nasıl Test Ettik?" bölümü de her ay olduğu gibi bu ay da CHIP CD'de yerini aldı.

LEVEL ÖZEL: Her ay bu köşede LEVEL dergisinde yayınlanmış bir oyunun geniş açıklamasını ve tanıtım filmini izleyebilirsiniz.

O&O Defrag V.2

Win NT/2000 İçin Tam Sürüm Program

Kısa bir süre için O&O Software tüm CHIP/Türkiye okurlarına O&O Defrag V.2 aracını ücretsiz olarak sunuyor. Yapmanız gereken tek şey kayıt formunu doldurup yollamak. Daha sonra O&O Software otomatik olarak CHIP Aralık 2001 CD'sinden yükleyebileceğiniz programın kayıt anahtarını size ücretsiz olarak

O&O Defrag 2000 Professional sürüm ile ücretsiz ürün anahtarını almak için kayıt formu hakkında detaylı bilgi bulabilirsiniz.

O&O Defrag V.2 neler sunuyor?

Problemi herkes biliyor: NT/2000 sisteminizi ne kadar uzun süre çalıştırırsanız, o kadar fazla dos-

ya ne bunun üstesinden gelemeyiz. İşte bu yüzden O&O Defrag tam aradığınız çözüm! NT/2000 disklerinizi verimli ve eksiksiz bir biçimde düzenliyor. Dahili ajandasını kullanarak da gerektiği zaman disk birleştirme yaparak istediğiniz performansı otomatik olarak geri kazanabiliyorsunuz. O&O Defrag siz çalışırken arka planda sessiz bir biçimde çalışmaya devam ediyor!

Ücretsiz Lisans anahtarını nasıl alabilirsiniz?

Bunun için CHIP CD'den ya da <http://www.oo-software.com/register/special/tr/> adresinden kayıt formunu doldurup göndermeniz gerekiyor. Lisans anahtarını alabilmeniz için geçerli bir e-posta adresine sahip olmalısınız. Kaydınızı gönderdikten sonra, O&O Defrag V.2 for WinNT/2000 lisans anahtarı en kısa sürede adresinize gönderilecektir.

HIZLI DEFRAG: NT tabanlı sistemlerde çok önemli rol oynayan disk birleştirme işlemi bu programla oldukça hızlı.

yollayacak. Programı yeni O&O Defrag 2000 Professional sürümüne güncelleme şansınız da var. Aşağıda O&O Defrag V.2 ve

ya diskinize dağılacak ve bunun sonucu olarak da sistem performansında kayıplar yaşanacaktır. Windows NT/2000 kendi kendi-

GoogImager

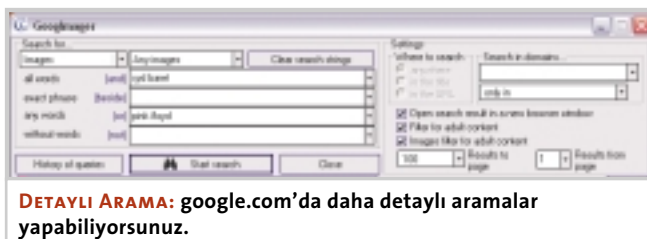
Internet'teki Resim Arşivi

internetteki en iyi ve en hızlı arama motoru unvanını koruyan ve gün geçtikçe kullanıcılarını arttıran google.com bildiğiniz gibi artık resim dosyalarını da arayabiliyor. google.com adresinden 'Grafikler' bölümünü seçtiğinizde anahtar kelimeleriniz sadece resim dosyaları için geçerli oluyor.

Gelişmiş aramalar, Adult filtresi

GoogImager google.com'un bu özelliğini kullanarak daha detaylı aramalar yapabilmeyi

sağlıyor. İnternet sitesine girmeden bu programın gerekli ayarlarını yaparak tüm google.com'un ulaşabildiği sitelerdeki arşivlere ulaşabiliyorsunuz. Programın seçenekleri arasında PC, Mac ve Linux siteleri gibi ayrı ayrı kategoriler bulunuyor. Özellikle GIF veya JPG aratmak istiyorsanız da seçebiliyorsunuz. KaZaa, Morpheus ve iMesh gibi dosya paylaşım programlarındaki en büyük sorun olan arama sonuçlarında alakasız pornografik öğelerin çıkmasına karşın bir adult filtresi de bulunuyor.

DETAYLI ARAMA: google.com'da daha detaylı aramalar yapabiliyorsunuz.

Wave Surround

Winamp ile Kabakulak

En popüler MP3 çalma programı olan Winamp için üretilmiş bu plug-in, en az iki kolonla surround müzik dinlemenizi sağlıyor.

BASİT VE KALİTELİ: Kulağınızın konumuna göre kolonları sabitlemek oldukça yararlı oluyor.

Plug-in'i kurduktan sonra kulaklık veya masa kolonu seçeneklerinden birini işaretliyorsunuz. Daha sonra kendi konunuza göre kolonların yerini tespit ediyorsunuz. Sesler de buna göre değişiyor. Ayrıca bas ve reverb ayarlarını da bu bölümden yapabiliyorsunuz.

KISA... KISA...

► Netscape 6.2

Internet Explorer'ın en büyük rakibi ve yakın takipçisi olan Netscape Communicator'un son versiyonu 6.2 bu ay CHIP CD'de. Program kurulduktan sonra Internet Explorer'ın yapabildiği tüm özellikleri yerine getirebiliyor. Fakat isterseniz iki browser'ı da ayrı ayrı amaçlar için aynı anda kullanabilirsiniz.

Unutulmaması gereken bir ayrıntı ise CHIP CD'lerinin Netscape ile uyumlu olmadığı. Netscape browser'ını kurduktan sonra web sitelerini gezebilir, multimedia dosyalarını izleyebilir ve diğer tüm özelliklerinden yararlanabilirsiniz. CHIP CD'lerini Internet Explorer ile çalıştırmamız gerekiyor.

► Dijital Dergilere İlgili Yoğun

PC ONLINE, Computer Easy ve Sucess dergilerimiz sizlerden oldukça yoğun ilgi görüyor. Biz de bundan esinlenerek, dijital dergilerimizin içeriklerini daha da genişleterek sizlere ulaştırmaya çalışacağız. Dijital

dergilerimiz arasında en çok okunanı, yeni başlayan bilgisayar kullanıcılarına yardımcı olmak amacıyla hazırladığımız Computer Easy. Bu ay istatistik, büyük tabloların yazdırılması ve VBA kodlama gibi konuların işlendiği Excel bölümü ve metin içerisine resim yerleştirmenin anlatıldığı Word ve Windows ME'ye oyun kontrolü kurmak konuları işleniyor. Pratik bölümünde PaintShop Pro'da resim işleme detaylı olarak açıklandı. Programı CD Code altında "Paint" olarak bulabilirsiniz. Sucess'de ayın konusu BT altyapı yönetimi araçlarıyla maliyetleri düşürmek iken PCONLINE'da Yılbaşı alışverişinizi internette online olarak yapabileceğiniz siteler tanıtılıyor.

İÇİNDEKİLER

- 144 **Neler Gerekliyor:**
Donanım ve yazılım ihtiyaçları
- 145 **Filmleri nereden alabilirsiniz?**
Ağda film değiş tokuş borsası
- 146 **Bir filmin indirilmesi:**
Oynatılma ve değiştirme

Video Filmlerin PC'ye Aktarılması

Internet'te Ücretsiz Filmler

Dosya paylaşım araçlarının gelişmesi ve internet bağlantılarının hızlanmasıyla birlikte artık internetten tüm bir filmi yükleyip izlemek mümkün. CHIP filmlerin PC'ye nasıl aktarılabileceğini gösteriyor.

Video dosyalarının sıkıştırılması için geliştirilen yeni yöntem ve internet üzerinden dosyaların hızlı bir şekilde indirilmesi sayesinde, sinemaya henüz gelmemiş filmleri bile bugün seyredebilmek artık rüya değil! CHIP, internet üzerinden filmlerin nasıl indirileceğini, seyretmek ve değişiklik yapmak için neler gerektiğini anlatıyor.

Yüksek donanım hızına ihtiyaç duyulması video dosyalarında yaşanan en bü-

yük sorun. En düşük gereksinimlerle dosyaların oynatılması için 400 MHz işlemcili bir bilgisayar gerekiyor. Üstelik bu tip bir bilgisayarda sık sık takılmalar meydana gelir ve filmin sadece küçük pencerede seyredilmesine imkan tanınır.

Bu işlemleri tam anlamıyla yerine getirmek için Pentium III 800 ya da daha hızlı işlemcili bir bilgisayar tercih edilmelidir. Böylelikle bir filmi takılmadan ve aynı zamanda tam ekran modunda sey-

retmeniz mümkün olur.

Video dosyaları çok fazla disk alanına ihtiyaç duydukları için, en azından 10 Gigabyte boş alana sahip bir sabitdisk gerekir. Aynı zamanda sabitdiskin hızlı okuma özelliği de (7000 rpm'de yaklaşık 8 ms gibi) bulunmalıdır. Eğer filmin sabitdiske kaydedilmesi uzun sürüyorsa oynatılması da gecikecektir.

Dosyaların internetten indirilmesi için ise en azından 56Kbps modeme ihtiyaç duyulur. ISDN ya da ADSL bağlantı daha iyi sonuç verecektir.

Örneğin "Spiderman"ın sinema fragmanı 19 megabyte disk alanına ihtiyaç duyar. Bu dosyanın analog 56K modem ile indirilmesi 45 dakika, ISDN ile indirilmesi 40 dakika sürecektir. Yeni DSL bağlantısıyla bu süreç 5 dakikaya kadar inebilir.

Filmleri PC'de seyretmek için nelere ihtiyacınız var?

Ses alanında MP3'ün sağladığı imkanları sayısal video alanında DivX gerçekleştiriyor. Bu buluş büyük bir kalite kaybına neden olmadan video dosyalarının boyutunu onda bir oranında azaltıyor. Bu yöntemle sıkıştırılmış filmleri görüntüleyebilmek için ek olarak DivX-Codec'lerine ihtiyaç duyuluyor. Ücretsiz dağıtılan

Web'den Ücretsiz Film

programın 4.01 sürümünü CHIP-CD'de "Basic Kit" bölümünde "Codec" klasörü altında ya da internet üzerinde bulabilirsiniz. İndirdiğiniz dosyaya çift tıkladığınızda DivX bilgisayarınıza otomatik olarak kurulacaktır.

Filmleri seyretmek için sadece bir program yeterlidir. Bunun için Microsoft'un Windows Media Player programı ya da DivX Codec ile birlikte verilen Project Mayo'nun The Playa programı arasında bir seçim yapmalısınız. Seçim tamamen kişisel zevklerinize kalıyor.

İndirdiğiniz filmlerin kalitesi de sonradan iyileştirilebilir. Bunun için yine internetten ulaşabileceğiniz Virtual Dub programına ihtiyacınız olacak. Virtual Dub ile resim kalitesini iyileştirebilir ya da filmlere efektler ekleyebilirsiniz.

Filmler sabitdisk üzerinde çok fazla yer kapladığı için, bir CD yazıcı ve CD kopyalama programı olan Nero'yu öneriyoruz. Böylelikle video CD'ler yaratabilir

ve sadece PC üzerinde bulunan CD ya da DVD sürücülerle değil aynı zamanda bu CD'leri DVD çalıcınızda da seyredebilirsiniz.

Gnutella ve diğerleri: İnternette film koleksiyonu

Doğru donanım ve yazılımları bir araya getirdikten sonra geriye tek bir eksik kalıyor: Filmler. Bunları en kolay Gnutella değiş-tokuş ağı üzerinden alabilirsiniz. Ancak bu ağdan filmleri indirebilmek için Bear Share ya da Morpheus gibi bir giriş programına ihtiyaç duyulur. Peer-to-peer programları olarak adlandırılan bu araçları www.download.com adresinde bulabilirsiniz. Programlardan birini indirin ve sisteminize kurun. Artık dünyanın en büyük film değiş-tokuş ağına girebilirsiniz. Gnutella her türde film sunuyor. Ancak dikkat etmelisiniz. Çünkü sinema filmlerinin tam sürümlerinin kopyalanması yasa dışıdır. Aynı zamanda ya-

SÖZLÜK

Sıkıştırma: Algoritmalar kullanılarak dosya boyutlarının azaltılması sağlanıyor. Böylelikle büyük maliyet getiren disk alanı israfı azalıyor.

Fragman (trailer): Gösterime yeni girecek bir filmin reklam amaçlı kısa tanıtımı.

DivX: Microsoft'un MPEG-4 standardına dayanan video dosyalarının sıkıştırma yöntemi.

Codec: Hangi dosyanın ne kadar küçültülebileceğini belirleyen sıkıştırma rutini.

salara aykırı pornografik içeriğin sunulması da büyük bir suçtur.

Bear Share ile dosya indirme fonksiyonu nasıl çalışır?

Bear Share ile film dosyalarının kopyalanması zahmet olmaktan çıkıyor. Ancak yasalarla karşı karşıya gelmemek için dikkatli olmalısınız.

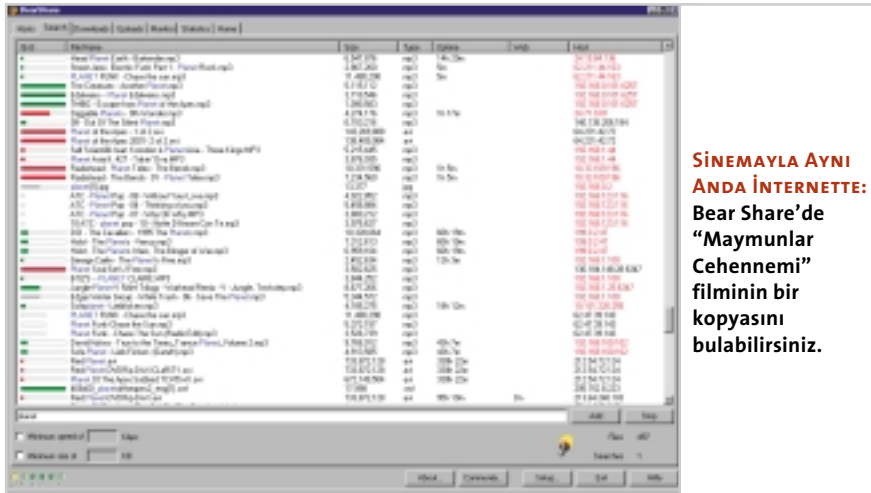
- 1 Bear Share'i çift tıklayarak başlatın ve Setup'a tıklayın. Connection kartına geçin ve bağlantı biçimini belirleyip (örneğin modem) OK ile onaylayın.
- 2 Search kartına geçin. Buradaki alana mpeg yazarak sadece film dosyalarının görüntülenmesini sağlayın.
- 3 Tekrar Search kartına geçin ve bir kayıt üzerine çift tıklayın. Yeşil sütun dosyanın çok hızlı bir şekilde indirilebileceği anlamına gelir. Dosyaların "mpeg" ya da "avi" uzantılı olmasına dikkat edin.
- 4 Downloads kartına geçin. Burada kaç dosyanın indirildiğini görebilirsiniz.
- 5 Bear Share'den çıkın. Ağdan indirdiğiniz dosyaları "C:\Program Files\Bearshare\Downloads" klasöründe bulabilirsiniz.

Film dosyalarını Media Player ile görüntülemek

İndirilen film artık bilgisayarınızın sabitdiskinde yer alıyor. Bu dosyaların oynatılması için CHIP-CD'de ya da www.microsoft.com adresinde bulabileceğiniz Windows Media Player'ın son sürümünü tavsiye ediyoruz.

1 Windows Media Player'i Başlat/Programlar/Windows Media Player üzerinden çalıştırabilirsiniz.

2 Dosya menüsünden Aç'a tıklayın ve bir film dosyası yükleyin. Yükleme ardından film otomatik olarak başlayacaktır. Filmi tekrar seyretmek için alttaki büyük ok tuşuna tıklamanız yeterlidir. →

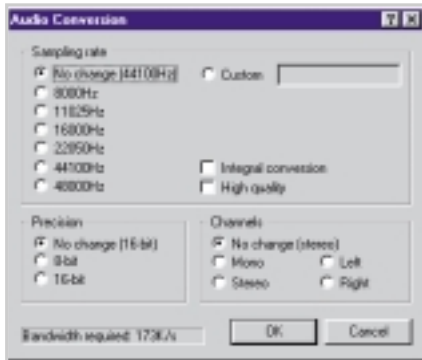
DivX: Yeni sıkıştırma yöntemi DivX sayesinde "Maymunlar Cehennemi" gibi filmler gerçek boyutunun onda biri oranına küçültülüyor.

Web'den Ücretsiz Film

Görüntü ve ses kalitesinin Virtual Dub ile iyileştirilmesi

İnternette indirilen filmlerin kalitesi çoğu zaman beklentinizi karşılamayabilir. Görüntü ve ses kalitesini Virtual Dub ile iyileştirebilirsiniz.

- 1 File menüsünden "Open Video File" ile filmi yükleyin.
- 2 Üzerinde "I" tanımı yer alan oka tıklayın. Video sol pencereye yüklenir ve burada oynatılır. Bu süreci soldaki kare tuşuna tıklayarak durdurabilirsiniz.

Ses DÖNÜŞÜMÜ: Audio Conversion penceresinde filmin ses ayarlarını deneyip değiştirebilirsiniz.

- 3 Resim bandındaki oku hafifçe hareket ettirin. Video her iki ekranda da görünür.
- 4 Video/Filters menüleri üzerinden filtreleri çağırın.
- 5 Add tuşuna basın. Resmi aşağıya sürükledikten sonra "deinterlace" filtresini seçin. Son olarak OK'e tıklayın. Görüntü artık daha temiz hale geldi.
- 6 Yeni pencerede "Blend fields together"i seçin OK ile onaylayın.
- 7 Bir daha Add'e tıklayın ve bu sefer "brightness/contrast" filtresini seçin. Aydınlık ayarını "+23"e ve kontrastı da

"118%"e yükseltin. OK'e tıklayarak Filters penceresini kapatın.

- 8 File'dan Preview'u seçin. Sağ pencerede filmin yeni halini göreceksiniz.

İnternette çekilen bir filmin ses kalitesini arttırmak

Virtual Dub ile ses kaydı yalıtılabilir. Bu özelliği kullanarak ses kalitesini arttırabilirsiniz.

- 1 Audio üzerindeki Con-version seçeneği ile ses ayarlarının bulunduğu pencereyi çağırın. Eğer bu seçenek seçilemiyorsa Audio menüsünde "Full processing mode"u aktif hale getirin.
- 2 Verilen ayarları deneyin. Girilmesi gereken değerler şunlar: Sampling Rate alanındaki değer 44100Hz, Precision alanındaki değer 16-Bit ve Channels alanındaki değer ise Stereo.
- 3 High Quality seçeneğini aktif hale getirin ve OK'e tıklayarak ses ayarlarından çıkın.

DivX, MPEG ve AVI dosyalarında karışıklık

Birçok kişi şu soruyu kendine sormuştur: MPEG uzantılı dosyalarla çalışmama rağmen neden DivX'den söz ediyor?

Cevap çok basit: DivX çalıtı bir kod üzerinde çalışır. Kısa bir süre önce Microsoft internette video dosyalarının transferi için kullanılabilecek ve para karşılığı satılması düşünülen bir sıkıştırma yöntemi geliştirdi. Ancak MPEG-4'ün program kodları farklı kaynaklardan internete yayıldı.

Bir Fransız hacker ise bu kodları alarak üzerinde değişiklikler yaptı. Değişiklik yapılan form DivX olarak adlandırılıyor ve internet üzerinden ücretsiz olarak dağıtılıyor.

DivX'in gizlice yayınlanması sadece Microsoft'ta değil aynı zamanda sinema dünyasında da paniğe neden oldu. Çünkü rekor sayılabilecek bir hızda yayılan DivX yeni video standardı halini aldı.

DivX-Codec MPEG dosyalarının oluşturulmasını sağlıyor ancak DivX dosyaları "avi" uzantılı olarak da karşımıza çıkıyor.

KISA... KISA...**» Web'deki yasal filmler**

Bu internet sitelerinden birçok bilgiye ve kısa filmlere ulaşabilirsiniz.

www.projectmayer.com

DivX Codec'inin en güncel sürümünü sunuyor.

www.virtualdub.org/index

Virtual Dub'ın en son sürümü ve online yardım dosyaları

www.real.com

Bu sitede Real Player dışında film fragmanlarını ve kısa metrajlı filmleri bulabilirsiniz.

www.apple.com/quicktime

Quicktime programı, film fragmanları, reklam filmleri

www.atomfilms.com

Site altından her geçen gün sürekli online videolar üreten çeşitli grupların dizilerinin yeni bölümlerine ulaşılabilir. Bunun yanı sıra çeşitli festivallerde ödül almış ya da ilgi çekmiş kısa metrajlı filmler de bu sitenin içeriğinde yer alıyor.

www.ifilm.com

Sitede maceradan animasyona, komediden dramaya, bilim kurgudan erotiğe değişik kısa metrajlı filmler izleyiciye sunuluyor. Üstelik tüm bu içerik için tek tek değerlendirme ve yorumlara da ulaşılabilir.

www.adcritic.com

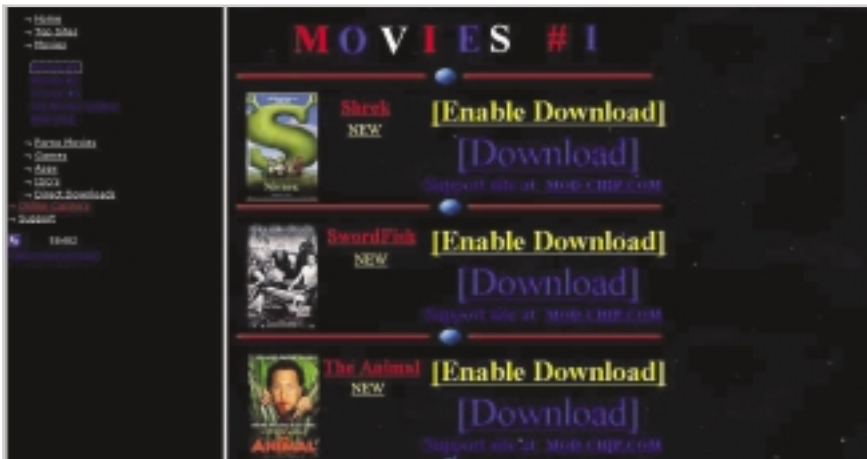
Bu site dünya üzerindeki ilginç reklamları değerlendirmeye tutarak gerçekten başarılı ve ilginç olanlara sitesinde yer veriyor. Sitede ayrıca vizyona yeni girecek en son filmlerin yüksek kalitede trailer'ları da bulunuyor.

www.burlybear.com/

Seçilen sıra dışı konu başlıkları ile Burlybear da internet film siteleri arasında apayrı bir yere sahip.

www.scifi.com/

Eğer bilimkurgu filmlerini daha ağırlıklı olarak tercih ediyorsanız, bu site sizin için vazgeçilmez bir kaynak olacaktır. Üye olmak gerekiyor. Ancak bedava diziler de oldukça fazla.

PARMAKLAR YUKARI: Bir sinema filminin indirilmesi yasadışıdır ve size sinema biletinden çok daha pahalıya mal olabilir.

yor. Bu şaşırtmaca hacker'ler tarafından cezalandırılmak için bir yöntem olarak kullanılıyor.

Ancak MPEG ya da AVI dosyasını çalıştırmak kullanıcı için hiçbir şey değıştirmiyor. Önemli olan sadece filmi açmadan önce DivX Codec'lerinin kurulması. Filmleri bu şekilde görüntüleyebilir ya da düzenleyebilirsiniz.

Filmlerin yeni DivX biçiminde saklanması

DivX'in özel bir dosya biçimi olduğunu öğrendiğimize göre artık önceden düzenlediğiniz filmleri doğru dosya biçiminde kaydedebilirsiniz.

1 Şimdi videolar için sıkıştırma biçimini belirlemelisiniz: Video/Compression penceresini çağırın. Bu pencerede DivX Codec 4.0'ı seçip OK tuşuna tıklayın.

2 Aynı işlem ses dosyaları için de yapılmalıdır. Audio'dan Compression seçeneğine tıklayın.

3 Yeni pencerede MPEG Layer-3'ü seçin, "Show all formats" listesini aktif hale getirin ve "56 kBit/s, 22,050 Hz Stereo" kaydını arayın. Bu ayar sayesinde yeterli ses kalitesine ulaşılır.

4 File menüsünden Preview ile yeniden hesaplanmış filmi kaydetmeden önce bir kez daha seyredebilirsiniz. Eğer sonuçtan memnunsanız File menüsünden "Save as AVI"ye isim verdikten sonra da Kaydet'e tıklayın.

5 Virtual Dub'dan çıkın ve yarattığınız sonucu seyretmek için Windows gezinimini başlatın. Film dosyası 40711 Kilobyte'dan 23902 Kilobyte'a düşmekle kalmayacak aynı zamanda Virtual Dub'da filtreleri kullanarak görüntü kalitesini de düzeltilmiş olacaksınız.

Sonuç: Her zaman daha hızlı ve daha kaliteli

İnternetteki film kalitesi sürekli olarak artıyor. Şimdiden VHS kadar kaliteli müzik kliplerini internette bulmak mümkün. Bunun yanında DivX-Codec'in yenilenmiş sürümleriyle dosya boyutları da azalıyor. Bu aynı zamanda dosyaların internette daha hızlı indirilebileceği anlamına da geliyor.

İndirdiğiniz filmler üzerinde düzenleme yapabileceğiniz araçlar da sürekli daha performanslı ve kullanışlı hale geliyorlar. Bu amaçla CD yazıcı ve biraz hızlı bilgisayarlar süper marketlerde film gös-

terimine uygun tanımıyla satılıyorlar. DivX'in önüne geçilemiyor ve film sektöründeki (müzik dünyasında MP3'ün yarattığı piyasa gibi) kopyalama çılgınlığı durdurulamıyor.

Ancak film endüstrisi film değış tokuşunun serbestçe yapıldığı Gnutella'ya karşı yasal haklarını arıyor. Ancak internette bir sayfanın kapatılması başka bir

yerde üç sayfanın birden açılmasına neden oluyor. Bu sorun geçtiğimiz aylarda müzik endüstrisiyle Napster arasında yaşanıyordu.

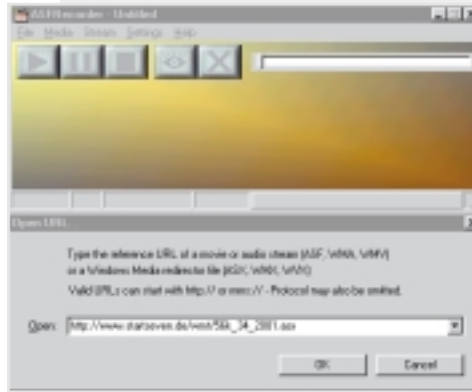
Kısacası internette film indirmek giderek yayınlşıp, standartlaşıyor. Böylece PC'lerin standart kullanım alanlarına bir yenisi daha eklenmiş oluyor.

MH / Murat Karlıoğlu, muratk@chip.com.tr

ONLINE VIDEO KAYIT

» Canlı yayınların kaydedilmesi

Film ya da video klipleri indirmenin yanında internette örneğin hava durumu ya da rock konserleri gibi canlı yayınlara da ulaşabilirsiniz. Bunlar video-stream olarak adlandırılır.

Real Player, Windows Media Player ya da Quicktime için hazırlanmış dosyaların sabitdiske kaydedilmesine izin verilmez. Ancak ASF Recorder ek aracını kullanarak bu dosyaları kaydedebilirsiniz.

Sadece Windows Media Player için

Real Player ve Quicktime kullanıcılarının hiç şansı yok. Çünkü ASF Recorder sadece Windows Media Player ile gerçekleştirilen bağlantılarda kullanılabilir.

Bu programla streaming olarak gönderilen film sekansları kaydediliyor ve ASF dosyası olarak sabitdiske saklanabiliyor.

ASF harfleri "Advanced Streaming Format"ın kısaltmasından oluşuyor ve video-stream'ler için Microsoft tarafından belirlenen bir standardı oluşturuyor.

Ancak ne yazık ki ASF Recorder ile tüm kayıt işlemlerinin yolunda gideceğinin bir garantisi yok. İnternet üzerinden bu tip yayın yapan şirketler kullanıcının internet bağlantısını sorguluyor. Çoğu zaman ASF Recorder fark edildiğinde gönderim kesiliyor ya da farklı bir biçimde saklanıyor.

ASF Recorder'ı internette ücretsiz olarak indirebilirsiniz. Program sadece İngilizce çalışıyor ve Zip dosyası halinde dağıtılıyor.

ASF Recorder'ın çalışması için gerçek streaming adresini direkt olarak yazmak zorundasınız.

Bir streaming-video'nun ASF Recorder ile kaydı

Öncelikle Windows Media Player'da seyretmek istediğiniz filmin açık internet adresini bulmalısınız. Bundan sonra işlemler tamamen ASF Recorder'ın marifetlerine kalıyor.

Eğer "Connection failed" hatasıyla karşılaşırsanız ne yazık ki film kaydedilemez.

1 Windows Media Player'ı çalıştırın ve Ortam Klavuzu'nu seçin. Buradaki video-stream'lerden birini seçin. Gösterim başlayacaktır.

2 Farenin sağ tuşuyla sol penceredeki film adına tıklayın ve Özellikler'i seçin.

3 Ortam Özellikleri bölümünde Konum alanında filmin internet adresini görünür. Bu alanı işaretleyin ve farenin sağ tuşuyla seçili alanın üzerine tıklayarak Kopyala'yı seçin. Böylelikle adres ara belleğe kopyalanır.

4 Windows Media Player'ı kapatın ve ASF Recorder'ı çalıştırın.

5 File menüsündeki Open URL'yi seçmelisiniz.

6 Metin alanına sağ tuşla tıklayın ve açılan alt menüden Yapıştır'ı seçin. Alanda filmin adresi belirir. OK'e tıklayın.

7 ASF Recorder otomatik olarak içerisinde streaming görüntüsünün oynatıldığı başka bir pencere açar ve kayda başlar.

8 X'e basarak kaydı kesin, sürücü seçin ve video-stream'i sabitdiske kaydedin.

9 Tekrar Windows Media Player'ı çalıştırın. Dosya menüsünden Aç'ı seçin ve kaydettiğiniz dosyayı yükleyin.

- 151 **En İyi Bedava Programlar:**
Kısa program tanıtımları
- 156 **Sistem Araçları:**
Sistem optimizasyonu
- 157 **İnternet ve Multimedya:**
Daha eğlenceli bir PC için
- 158 **Masaüstü, Dosya ve Ofis:**
Daha keyifli ve verimli çalışma

Her Amaç için Freeware'ler

Ücretsiz Yazılımlar

“Ücretsiz yazılımlar kullanışlı olmayabilir.” Bu düşünce kullanıcılar arasında oldukça yaygındır, ancak doğru olduğu söylenemez. Gelişmiş freeware araçlar sadece ekonominizi değil işlerinizi düzenlemenizi de kolaylaştıracaktır.

CHIP sizin için kaliteli freeware'leri inceledi.

Bazı programcıların idealleri uğruna, özel shareware araçlar için ürettikleri fikirleri internet aracılığıyla ücretsiz olarak dağıtmaları gerçekten akıl almayacak bir durum. Ancak bazen firmalar da gelişmiş freeware paketler sunuyor. Bunun ardında çoğunlukla pazarı ele geçirme hedefi yatıyor. Örneğin üretici firma Sun StarOffice paketiyle Microsoft'u piyasadan silmeyi amaçlıyor. Ancak freeware'in sağladığı potansiyel ile müşterilerini diğer ürünlerine çekmek isteyen firmalar da bulunuyor. Geri kalan freeware yazılımlar ise Linux hayranlarının dikkatleri Linux'e çekmek için yaptıkları bir çeşit reklam. Aslında arkasında ne tür bir

sebepten yatarsa yatsın kullanıcılar bu sayede piyasada yüksek fiyatlarla satılan pahalı uzman yazılımlara benzer ücretsiz araçlardan faydalanma imkanı buluyor.

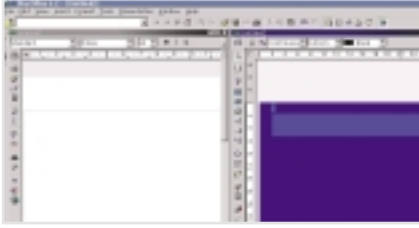
Ancak freeware'ların reklam alanları vb. ile desteklenmediğine dikkat etmek gerekiyor. Bu tip freeware'lere çoğu zaman fark edilmesi güç bir eklenti dahil edilmiş olabilir ve bu sayede kullanıcı bilgilerinin çalınması sağlanır. Önerilerimiz sayesinde bu tip casusluk yazılımlarından korunabilirsiniz. İnceleme sırasında yüksek kaliteli, reklam alanları bulunmayan ve profesyonellere yönelik freeware'ler tercih edildi. Programlardan bazılarını CHIP CD'de bulabilirsiniz.

En İyi Freeware'ler

STAROFFICE 6.0**Ücretsiz ve çok kullanışlı**

Sun StarOffice 6.0 ile MS Office'in özelliklerini aratmayacak bir büro uygulaması sunuyor. Metin düzenleme (StarWriter), tablo hesaplama (StarCalc) ve sunum (StarImpress) programları yanında grafik/çizim programı StarDraw gibi veritabanı StarBase programı da bu pakette yer alıyor. İndirmek için hızlı bir internet bağlantısı gerektiren bu programı CHIP-CD'de bulabilirsiniz.

Ürün Bilgisi
STAR OFFICE 5.2

Bilgi için	www.swn.com
Yazar	Sun
Ürün kategorisi	Ofis programı
İşletim sistemi	Win9X, 2000, Me, NT, Linux
Dili	İngilizce (Türkçe'ye çevriliyor)

GIMP 1.2.3**Windows için Linux uzmanı**

Bugüne kadar resim düzenleme programı Gimp sadece Linux üzerinde çalışıyordu. Artık Windows kullanıcıları da bu araçtan fotoğraf düzenleme ve resim çizmek için faydalanabilirler. Gimp ancak pahalı yazılımlar ile karşılaştırılabilecek kadar ciddi araçlar, seçim ve montaj teknikleri sunuyor. Importfilter tanınmış dosya biçimleri üzerinde çalışabilmenize imkan tanıyor.

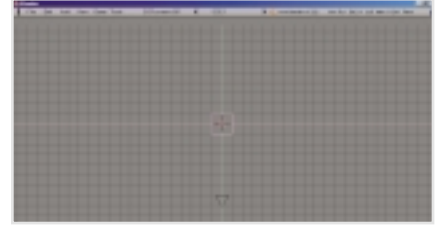

Ürün Bilgisi
GIMP 1.2.3

Bilgi için	www.gimp.org
Yazar	Peter Mattis, Spencer Campbell
Ürün kategorisi	Grafik programı
İşletim sistemi	Win9X, 2000, Me, Linux
Dili	İngilizce

BLENDER 2.20**Üç boyutlu animasyonlar**

Üç boyutlu nesnelerin modellenmesi ve animasyonu, pahalı ve özel yazılımların işidir. Blender ise sayısız özelliğiyle birlikte gerçekten eşine zor rastlanan bir istisna.

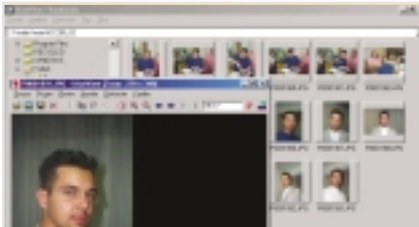
Bu programla Polygon-Meshes, Curve, Nurbs yanında birçok gölge ve ışık efekti yaratabilirsiniz. Üretici firmanın Web sayfasında 3-D dünyasından yeni haberleri ve on-line kullanma kılavuzunu okuyabilirsiniz.

Ürün Bilgisi
BLENDER 2.20

Bilgi için	www.blender.nl
Yazar	Not a Number
Ürün kategorisi	3-D Grafik
İşletim sistemi	Win9x, 2000, NT, Linux
Dili	İngilizce

IRFANVIEW 3.51**Tüm resimlerim**

IrfanView gelişmiş bir freeware resim görüntüleme aracı. Bu program hızlı grafik ve resim arşivi görüntülemenin yanında aynı zamanda farklı dosya türlerini birbirine dönüştürme imkanı da sunuyor. Üstelik isteğe bağlı olarak bir grup resmin otomatik olarak dönüştürülmesi de sağlanıyor. Ayrıca araç Thumbnail listelerini, dia slideshow'ları görüntülüyor ve basit efektler gibi resim düzenleme fonksiyonlarını sunuyor.

Ürün Bilgisi
IRFANVIEW 3.51

Bilgi için	www.irfanview.com
Yazar	Irfan Skiljan
Ürün kategorisi	Resim düzenleme
İşletim sistemi	Windows 9x, 2000, Me, NT
Dili	Türkçe

VIRTUALDUB 1.4.7**Çok fonksiyonel**

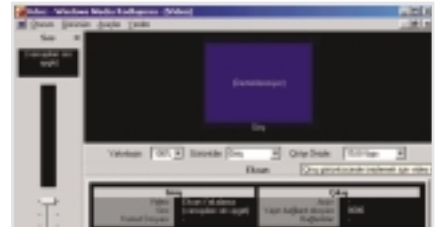
VirtualDub AVI dosyalarının ve MPEG Video'larının düzenlenmesi için birçok fonksiyon sunuyor (kesme, filtreleme, sıkıştırma, ses senkronizasyonu, ses ve görüntü dosyaları üzerinde ayrı ayrı çalışılabilir). VirtualDub aynı zamanda TV kartı ile TV filmlerini sabit diske farklı Codec'ler ile sıkıştırarak kaydetmenizi sağlayan Capturing aracı. Gerekli eklentilere direkt olarak program üzerinde ulaşılıyor.

Ürün Bilgisi
VIRTUALDUB 1.4.7

Bilgi için	www.virtualdub.org
Yazar	Avery Lee
Ürün kategorisi	Video-Encoder
İşletim sistemi	Windows 9x, 2000, Me
Dili	İngilizce

WINDOWS MEDIA Kodlayıcısı 7**Çoklu ortam uzmanı**

Windows Media Encoder, çoklu ortam uzmanlarının hareketli görüntü ve ses dosyalarını yüksek sıkıştırılmış Windows çoklu ortam dosyalarına dönüştürebileceği güçlü bir prodüksiyon aracı. En son güncellemeler Video Streaming ve ses dosyalarının internet ortamından indirilmesi gibi daha birçok işlem için araçlar ve yeni sıkıştırma fonksiyonları sunuyor.

Ürün Bilgisi
W. MEDIA ENCODER 7.1

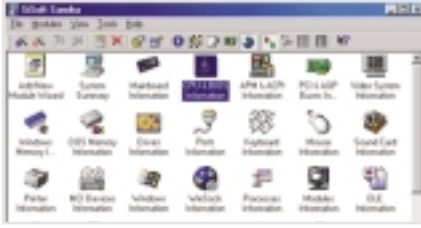
Bilgi için	www.microsoft.com
Yazar	Microsoft
Ürün kategorisi	Audio/Video sıkıştırma
İşletim sistemi	Windows 98, 2000, Me, NT
Dili	Türkçe

En İyi Freeware'ler

SISOFT SANDRA STAND. 2001**Sistem analizi**

Sissoftware'in Sandra yazılımı donanım, konfigürasyon ve PC hızının detaylı ve kaliteli bir biçimde değerlendirilmesini sağlıyor.

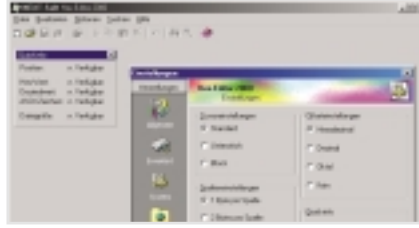
Windows'tan karmaşık yollarla edinebileceğiniz kaynaklar hakkında önemli bilgiler uygulama tarafından detaylı biçimde listelenebiliyor. Tune-Up Wizard sayesinde sistem performansını arttıracak öneriler veriliyor.

Ürün Bilgisi**SISOFT SANDRA ST. 2001**

Bilgi için	www.sissoftware.co.uk
Yazar	Sissoftware
Ürün kategorisi	Sistem yazılımı
İşletim sistemi	Windows 98, 2000, Me, NT
Dili	İngilizce

HEX-EDITOR 2000 V.5**Bul ve değiştir**

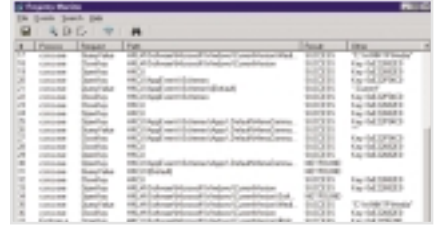
Bir Hex-Editor ile EXE dosyalarını değiştirmek için zor ve gerekli adımları gerçekleştirebilirsiniz. Arama fonksiyonu metin düzenleyicilerdeki gibi kod içerisinde kolayca gerçekleştirilebiliyor ve başka bir kod ile değiştirme imkanı sağlanıyor. Özellikle oyunlarda gerekli olacak değişiklikleri yapabilirsiniz. Ancak yapacağınız düzenlemeler programın yapısının bozulmasına da neden olacaktır.

Ürün Bilgisi**HEX-EDITOR 2000 V.5**

Bilgi için	www.nextsoft.de/hexedit
Yazar	NEXT-Soft
Ürün kategorisi	Sistem aracı
İşletim sistemi	Windows 9x, Me, NT, 2000
Dili	Almanca

REGMON VERSION 4.32**Tam denetim**

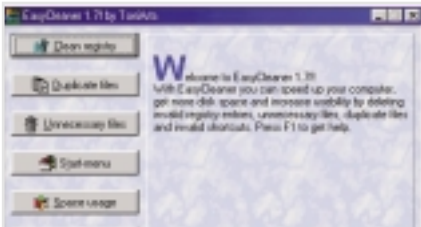
Windows sistem kaydı hem ciddi hem de ciddiyetsiz programların Windows işletim sistemiyle entegrasyonu için kilit bölgedir. Regmon sistem kaydında gerçekleşen değişimleri kaydeder ve bu şekilde sisteme kurduğunuz programlar için kutsuz bir kanıt oluşturulur. Böylelikle hatalı ve gereksiz işlemler tespit edilip durdurularak bilgisayarınızın çalışması kararlı hale getirilir.

Ürün Bilgisi**REGMON VERSION 4.32**

Bilgi için	www.sysinternals.com
Yazar	Mark Russinovich, Bryce Cogwell
Ürün kategorisi	Sistem aracı
İşletim sistemi	Windows 9x, Me, NT, 2000
Dili	İngilizce

EASY CLEANER 1.7f**Temizlikçi**

Sistem kaydı "kirli" kalamaz: Easy Cleaner, Windows'un sistem kaydı veritabanından gereksiz kayıtları siler ve kararlı hale getirir. Temizlik ustası aynı zamanda sabitdiskinizde boş alan açar: Sistemden kaldırdığınız programların menü kayıtları gibi gereksiz ve sabitdiskte iki kez bulunan dosyalar temizlenir. Aynı zamanda bir grafik ile sabitdisk alanının paylaşımını da görebilirsiniz.

Ürün Bilgisi**EASY CLEANER 1.7F**

Bilgi için	www.toniarts.com
Yazar	Toni Helenius
Ürün kategorisi	Sistem aracı
İşletim sistemi	Windows 9x, 2000, Me, NT
Dili	İngilizce (Türkçe'ye çevriliyor)

EUDORA LIGHT 5.1**Free-Mail**

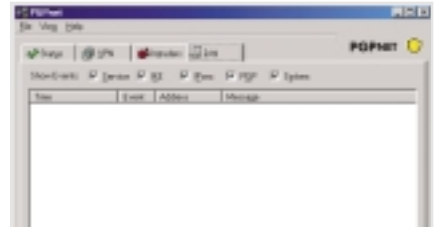
Qualcomm'un Eudora Light programı kullanıcı dostu. Ancak İngilizce bir arabirim altında. Aynı zamanda birçok e-mail hesabını yönetebilirsiniz. Yazılım altında standart olarak adres defteri, geniş kapsamlı filtreleme özelliği ve farklı şifreleme yöntemleri bulunuyor. Bu gelişmiş ve rakiplerine göre oldukça fonksiyonel yazılımı tam sürüme yükseltmek için reklam alanı için ücret ödemeniz gerekiyor.

Ürün Bilgisi**EUDORA LIGHT 5.1**

Bilgi için	www.eudora.com
Yazar	Qualcomm
Ürün kategorisi	E-mail yazılımı
İşletim sistemi	Windows 9x, 2000, Me, NT
Dili	İngilizce

PGP 7.0.3**Şifreleme uzmanı**

Önemli dosyaların ve bilgilerin e-mail ile gönderilmesi sırasında istenmeyen saldırılar meydana gelebilir. PGP (Pretty Good Privacy) özel sıkıştırma teknikleriyle içeriğin gönderilmesi sırasında basitçe şifrelenmesini sağlar. Program eklenti biçiminde Eudora ve Outlook gibi en çok kullanılan e-mail yazılımları üzerinden çalıştırılıyor. PGP dünya çapında şifreleme araçları arasında bir standart.

Ürün Bilgisi**PGP 7.0.3**

Bilgi için	www.pgpi.org
Yazar	PGP
Ürün kategorisi	E-mail şifreleme
İşletim sistemi	Windows 9x, 2000, NT, Me
Dili	İngilizce (Türkçe'ye çevriliyor)

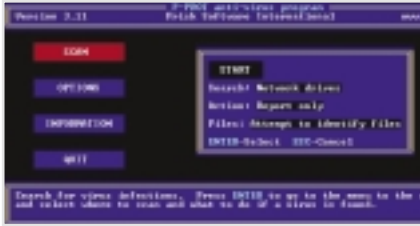

En İyi Freeware'ler

F-PROT FOR DOS**Virüs Uyarısı**

DOS penceresi altında çalışan F-Prot virüsleri tanıyor ve güvenilir biçimde temizleyebiliyor. Aynı zamanda bu araç kolay kullanımı, yüksek tarama hızı ve sürekli olarak yenilenen güncellemeleriyle de ön plana çıkıyor.

Eğer anti-virüs programlarına para vermek istemiyorsanız F-Prot Dos ortamının verdiği güvenilirlik sayesinde birinci seçiminiz olmalı.

Ürün Bilgisi**F-PROT FOR DOS**

Bilgi için	www.f-prot.is
Yazar	Frisk Software International
Ürün kategorisi	Virüs tarama
İşletim sistemi	Windows 9x, 2000, Me
Dili	İngilizce

ZONEALARM 2.6**Hacker'lara karşı koruma**

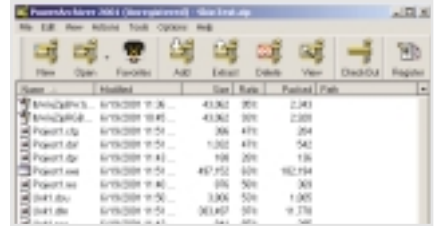
ZoneAlarm kişisel bilgisayarlar için küçük ancak oldukça etkili bir firewall. Bu araç internet, intranet ve benzeri ortamlar ile Application Controller arasındaki bağlantıları ve bunlara neden olan programları ortaya çıkarabiliyor. Zone Monitor internetten izinsiz veri iletişimini Internet Alarm ile, kullanıcının web'de dolaşmadığı zamanlarda da PC'den erişimi Internet Lock ile engelliyor.

Ürün Bilgisi**ZONEALARM 2.6**

Bilgi için	www.zonelabs.com
Yazar	Zone Labs Inc.
Ürün kategorisi	Firewall
İşletim sistemi	Windows 9x, Me, NT, 2000
Dili	İngilizce

POWER ARCHIVER 2001**Dosya boyutları azalıyor**

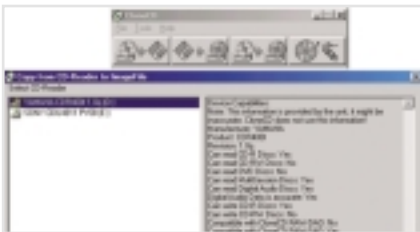
Arşivlemede daha fazla saklama alanı için sıkıştırma işlemi önemli bir tutar. ZIP ya da diğer sıkıştırma biçimlerinde dosyalar oluşturmak için Power Archiver gibi bir sıkıştırma aracına ihtiyaç duyulur. Bu araç kullanıcı dostu bir arabirim altında doküman alanını sıkıştırılmış bir arşive dönüştürüyor ve isteğe bağlı olarak e-mail ile gönderebileceğiniz kendinden açılabilir ZIP dosyaları oluşturabiliyor.

Ürün Bilgisi**POWER ARCHIVER 2001**

Bilgi için	www.powerarchiver.com
Yazar	Ivan Petrovic
Ürün kategorisi	Sıkıştırma aracı
İşletim sistemi	Windows 9x, 2000, Me, NT
Dili	İngilizce (Türkçe'ye çevriliyor)

CLONE CD VERSION 3.1.1.0**Herşey klonlanabilir**

Clone CD, CD'ye kayıtlı veriler üzerinde sınırsız kontrole sahip, güçlü CD kopyalama programlarından biri. Bu küçük programla PC-CD'lerinin kusursuz olarak 1:1 kopyalanmasını sağlıyor. Tabii ki kopya korumalı CD'lerin çoğaltılması da Clone CD için problem değil. Bu konuda ayrıntılı bilgiyi önceki sayılarda bulabilirsiniz. Program freeware olarak ancak düşük hızlarda kayıt imkanı tanıyor.

Ürün Bilgisi**CLONE CD VERSION 3.0.7.2**

Bilgi için	www.elby.de/clonecd
Yazar	Elaborate Bytes
Ürün kategorisi	CD kayıt yazılımı
İşletim sistemi	Windows 9x, Me, NT, 2000
Dili	İngilizce

WEBSHOTS DESKTOP 1.3**Duvar kağıdı değişimi**

Bu programla sadece bir tıklamayla PC'nizin masaüstüne yeni bir duvar kağıdı kurabilirsiniz. Ekran koruyucu olarak da çalıştırabileceğiniz programı geliştiren firmamızın en önemli özelliği, beraberinde kategorilere ayrılmış binlerce yüksek çözünürlükte duvar kağıdını ücretsiz olarak sunuyor olması. Resimler otomatik olarak Webshots klasörüne kaydediliyor ve belirli periyotlarda duvar kağıdı değiştirilebiliyor.

Ürün Bilgisi**WEBSHOTS DESKTOP 1.3**

Bilgi için	www.webshots.com
Yazar	The Webshots Corporation
Ürün kategorisi	Duvar kağıdı ve ekran kor.
İşletim sistemi	Windows 9x, Me, NT, 2000
Dili	İngilizce

MACRO RECORDER 1.3**Basit otomasyon**

Bu program daha önceden belirlenen bir "Hotkey" ile başlatılarak klavyeden basılan tüm tuşları ve fare tıklamalarını kaydediyor. Daha sonra yine önceden belirlenmiş farklı bir "Hotkey" ile kaydedilen hareketler tekrarlanabiliyor. Böylelikle sık tekrarlanan çalışma prosesleri çok basit bir biçimde otomatikleştirilmiş oluyor. Üstelik Macro Recorder sistemde hiçbir kayda ya da DLL'lere gerek duymuyor.

Ürün Bilgisi**MACRO RECORDER 1.3**

Bilgi için	www.alldostools.com
Yazar	Aldo Vargas
Ürün kategorisi	Sistem aracı
İşletim sistemi	Windows 9x, Me, NT, 2000
Dili	İngilizce

Her İhtiyaç İçin Freeware

Yazılım dünyasında freeware'ler sayılamayacak kadar çok.

CHIP sizin için, en çok dikkat çekenleri farklı kategoriler altında topladı.

Bedavaya sahip olmak varken neden para ödeyeceksiniz? Office-Suite'lerden resim düzenleme ya da dosya sıkıştırma programlarına kadar bilgisayar dünyasında neredeyse tüm alanlarda bedava yazılımlara rastlamak mümkün oluyor.

Freeware geliştiricileri zamanlarını ve Know-how tecrübelerini ticari amaç olmaksızın bazen sırf ideal uğruna ortaya koyuyorlar. Böylelikle yazar ile direkt iletişim kurmanız da sorun olmaktan çıkıyor. Ancak birçok hobi programcısının bu konu ile ilgilenmesi cevap almanızı zorlaştırabilir.

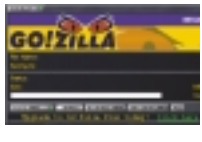
Günümüzde "gerçek" freeware'lerin yanında reklam alanlarıyla finanse edilen bir grup program da bulunuyor. Bu programlar aslında Ad-Ware (Advertising = Reklam) olarak tanımlanıyor. Go!Zilla ve NetAnts bu kategori altında değerlendiriliyorlar.

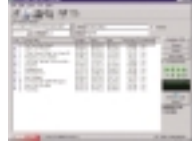
Her iki "Download Manager" çalışması için internet bağlantısı gerekiyor ve dosya indirilmesine paralel olarak reklam alanları yükleniyor. Tabii ki bu alanlar internet bağlantınızın transfer hızını negatif yönde etkiliyor.

Sistem Araçları / Tuning

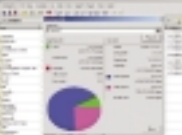
Ürün	Motherboard Monitor	Tweak UI 1.33	X-Teqsystems	Reg Cleaner 4.3.0.780	Ultimate ZIP 2.5
Üretici	Alexander van Kaam	Microsoft	Microsoft	Jouni Vuorio	SWE
Ürün Kategorisi	Anakart Kontrol	Power-Tuning	Power-Tuning	Sistem kaydı temiz.	Sıkıştırma
Reklam alanı	yok	yok	yok	yok	yok
İşletim Sistemi	Win 9x, NT 4.0, Me, 2000	Win 9x, NT 4.0, Me, 2000	Win 9x, NT 4.0, Me, 2000	Win 9x, NT 4.0, Me, 2000	Win 9x, NT 4.0, Me, 2000
Dil	İngilizce	İngilizce	İngilizce	İngilizce	İngilizce
Açıklama	Motherboard Monitor anakart ve işlemci verilerinin kontrolü için güçlü bir program. Farklı sıcaklık ve fan devir hızı değerlerine göre uyarı yapabiliyor. Otomatik kapama ve önleme özelliklerine sahip. Overlock'çular için vazgeçilmez bir yazılım.	Tüm Power-Tuner'ların atası. TweakUI 1.33 Windows sisteminde gözden kaçan ve ince ayrıntıları değiştirmenizi sağlıyor. TweakUI Microsoft'un sadece İngilizce ana sayfasında bulunuyor.	En iyi ve en gelişmiş Power-Tuning yazılımlarından biri. X-Teq Systems tüm Windows sistemleri üzerinde çalışıyor. Tüm Tweaker ve Tuner'ların eksik yönlerini içeriyor. Kullanım çok kolay ve elde edilen sonuç mükemmel. Bir Power-Tuning ancak bu kadar kolay olabilir.	Yeni bir araç ve yeni bir kurulumun ardından programı test ettiniz ve kaldırmaya karar verdiniz. Sonuç: Sistem kaydı giderek büyüdü ve yavaşladı. RegCleaner Know-how gerektirmeden bu temizliği yapmanızı sağlıyor.	Ücretsiz Ultimazip dururken neden Winzip? Winzip'in ücretsiz olduğunu mu düşünüyorsunuz? Shareware Winzip'in 30 günden fazla kullanılmasının yasak olduğunu bilmiyor musunuz? Ultimatezip Freeware bir program ve tüm önemli fonksiyonları içeriyor.
Internet	http://mbm.livewired-ev.com	www.microsoft.com	www.microsoft.com	www.jv16.com	www.ultimatezip.com

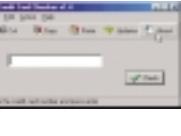
En İyi Freeware'ler

İnternet					
Ürün	Ace HTML	GO!Zilla Free 4.0	Netants 1.24	ICQ 2001B	Speed Net 5.0
Üretici	Visicom Media Inc.	Go!Zilla, Radiate Inc.	NetAnts.Com	ICQ Inc.	Paramagnus Develop.
Ürün Kategorisi	HTML-Editor	Downloadmanager	Downloadmanager	Sohbet/IRC-İstemci	Sistem hızlandırıcı
Reklam alanı	yok	var	var	yok	yok
İşletim Sistemi	Win 9x, NT 4.0, Me, 2000	Win 9x, NT 4.0, Me, 2000	Win 9x, NT 4.0, Me, 2000	Win 9x, NT 4.0, Me, 2000	Win 9x, NT 4.0, Me, 2000
Dil	İngilizce	İngilizce	İngilizce	İngilizce	İngilizce
Açıklama	AceHTML çok başarılı ve fonksiyonel ücretsiz bir HTML düzenleyicisi. Sitenize önceden tanımlanmış yüzlerce DTML ve Javascript ekleyebilirsiniz. CSS2, XML, PERL ve WML dosyaları da desteleniyor.	Çok sık dosya indirenler sorunu bilirler: yarıda kesilen dosyalar ve yavaş bağlantı. Gozilla Download Manager'lar arasında gerçek bir uzman. Bu program Internet ve FTP'lerdeki dosyaların indirilmesi için vazgeçilmez bir araç.	Yine bir Downloadmanager. Ancak bu program Go!Zilla ve benzerlerinden biraz farklı, çünkü bu araç dosyaları parçalara ayırdıktan sonra paralel olarak indiriyor. Sonunda dosya tekrar birleştiriliyor. Autoresume ve Sürükle&Bırak destekliyor.	En tanınmış IRC istemcisi ICQ üzerine daha ne söylenebilir? Artık neredeyse şirketlerin bile Internet'te haberleşme için tercih ettikleri bir baş yapıt. Yapmanız gereken sadece sisteme kurmak. Online arkadaşlarınızı artık bir tıklama kadar yakın.	Speed Net programı DAP ve Internet Bost gibi benzer araçlara göre üstün performans ortaya koyuyor. SpeedCache, Speed Resolve, SpeedRetrieve, SpeedFiles bölümleri altında Internet'te gezinti keyfinizi arttırıyor.
İnternet	www.visicommedia.com	www.gozilla.com	www.netants.com	http://web.icq.com	www.paramagnus.com

Ses / Görüntü					
Ürün	Winamp 2.76	Flask Mpeg 06	CD'N GO! 1.93	Quick Time 5.02	MidNight Express 2.5
Üretici	Nullsoft, Inc.	Alberto Vigata	Jose Mejuto Porral	Apple Computer Inc.	Polyhedric Software
Ürün Kategorisi	MP3-Player	Video dönüştürme	CD-Ripper/MP3 Enco.	Çoklu ortam oynatıcısı	MIDI-Player
Reklam alanı	yok	yok	yok	yok	yok
İşletim Sistemi	Win 9x, NT 4.0, Me, 2000	Win 9x, NT 4.0, Me, 2000	Win 9x, NT 4.0, Me, 2000	Win 9x, NT 4.0, Me, 2000	Win 9x, NT 4.0, Me, 2000
Dil	İngilizce	İngilizce	İngilizce	İngilizce	İngilizce
Açıklama	“The one and only” olarak açıklanabilir. Winamp skin, plug-in ve equalizer'lı bir MP3 çalar. Program ID3-Tag'leri destekliyor. Playlist yaratmanıza olanak tanıyor ve Skin'lerle arabirim zevkinize uygun hale geliyor.”	Video ve DVD kopyalamayla ilgilenenler Flask MPEG'i önceden tanır. MPEG yada VOB dosyalarının güvenli bir biçimde kopyalanması için FlaskMPEG gerekir. Bu program yakında türkçeleştirilecek ve video sıkıştırma artık çok daha kolay olacak.	CD'den sabit diske ve oradan da taşınabilir MP3 çalarınıza. CD'n Go'nun görevi işte bu kadar. Audio-CD'lerinin dönüştürülmesi CD'n Go ile oldukça kolay. MP3 dosyalarına dönüştürülen dosyalara CDDB desteği ile ID3-Tag'leri yerleştiriliyor.	Quicktime ile ses, Video, grafik, animasyon, sanal gerçek gibi birçok çoklu ortam dosyası oynatılabilir. Quicktime Apple firmasının Microsoft Media Player'a verdiği bir karşılık olarak değerlendiriliyor. Internet üzerinde Quicktime biçiminde fragmanlara rastlamak mümkün.	MIDI müzikseverler ve profesyoneller tarafından hala yaşıatılıyor. Bu araç az dosya boyutuna sahip MIDI'ler için Wavetable-MIDI-Jukebox olarak kullanılıyor. MIDNight Express 2.5 sürümüyle 16_bit ses kartlarında bile MIDI'leri WAVE dosyalarına dönüştürerek dinlemeniz mümkün oluyor.
İnternet	www.winamp.com	www.flaskmpeg.net	www.cdngo.com	www.apple.com/quicktime	www.polyhedric.com

En İyi Freeware'ler

Masaüstü / Dosya Araçları						
						
Ürün	Sequoia View	Desktop Architect 2.11	Turbo Navigator 1.46	Agent Ransack 17.1	Maz Crypt 1.06	
Üretici	Eindhoven Teknik Üni.	Ken A. Foster	Marko Vodopija	David Vest	Kino Code Inc.	
Ürün Kategorisi	Sabit disk	Tema yönetimi	Dosya yönetimi	Dosya arama	Şifreleme	
Reklam alanı	yok	yok	yok	yok	yok	
İşletim Sistemi	Win 9x, NT 4.0, Me, 2000	Win 9x, NT 4.0, Me, 2000	Win 9x, NT 4.0, Me, 2000	Win 9x, NT 4.0, Me, 2000	Win 9x, NT 4.0, Me, 2000	
Dil	İngilizce	İngilizce	İngilizce	İngilizce	İngilizce	
Açıklama	Sabit disk yine mi doldu? Ama binlerce klasör içinde bu bu kalabalık nerde yatıyor? Garanti ediyoruzki Sequoiaview ile bunu bulmak 60 saniyenizi almayacak. Sabit disk alanını görüntülemek için mükemmel bir program. Üstelik arabirimde iyi tasarlanmış.	Simgeler, duvar kağıtları, sesler ve logolar. Bunların hepsi masaüstü temaları altında toplanırlar. Temalar masaüstünüzü neşeli ve şık bir hale getirebilir. Ancak temaları hızlı bir şekilde yönetebilmek için bir tema yöneticisine ihtiyacınız var. Desktop Architect bulabileceğiniz en iyisi.	Eski bir yazılım olduğunu düşünebilirsiniz. Ancak Turbo Navigator yıllardan beri dosya yönetimi ve exploring konusunda kendini geliştirmiş yazımlardan birisidir. Sadece Norton Commander hayranları için değil Windows Gezgin'i'nin yetersiz kaldığını düşünenler içinde vazgeçilmez bir araç.	Tüm konularda olduğu gibi dosya arama programları alanında da büyük bir rekabet yaşanıyor. Agent Ransack kendi geliştirdiği metodlarla süper hızlı bir arama gerçekleştiriyor ve sonuçlar kullanıcının önüne ışık hızında geliyor. Ayrıca sihirbaz sayesinde kullanıcılara büyük kolaylık sağlanıyor.	Neden bir şifreleme aracına ihtiyacınız olsun ki? Eğer başka kişilerin özel bilgisayarınızdaki dosyalara ulaşmasını istemiyorsanız tek yapmanız gereken MaxCrypt ile dosyalarınızı, klasörleri yada tüm sabit diskinizi şifrelemek. 256-Bit-Twofish ile sistemi kitleyen bu araçtan kimse kurtulamaz.	
İnternet	www.win.tue.nl/sequoiaview	www.desktoparchitect.com	www.turbonavigator.com	www.agentransack.com	www.kinocode.com	

Ofis Araçları						
						
Ürün	Word Viewer 97/2000	Avery Wizard 1.0	Jarte	Credit Card Checker	X Fonter 2.02	
Üretici	Microsoft	Avery Dennison	Carolina Road Software	Christos Pelekis	BlackSUn Software	
Ürün Kategorisi	Metin görüntüleme	Dosya yazdırma	Metin düzenleme	Kredi kartı kontrolü	Karakter düzenleme	
Reklam alanı	yok	yok	yok	yok	yok	
İşletim Sistemi	Win 9x, NT 4.0, Me, 2000	Win 9x, NT 4.0, Me, 2000	Win 9x, NT 4.0, Me, 2000	Win 9x, NT 4.0, Me, 2000	Win 9x, NT 4.0, Me, 2000	
Dil	İngilizce	İngilizce	İngilizce	İngilizce	İngilizce	
Açıklama	Microsoft Office paketinin bulunmadığı ortamlarda Word dosyalarınızın paylaşılmasını istiyorsanız bu araçtan faydalanabilirsiniz. Word Viewer .doc dosyalarının dipnotlar, kenarlıklar ve ölçeklendirmeler gibi tüm özelliklerinin korunarak görüntülenmesini sağlıyor.	Avery yazıcınızı mükemmel bir şekilde yönetmenizi sağlıyor. Bu program ile avery ürünleri üzerine Word ile yazdığınız metinleri tam olarak yerleştirebilirsiniz. Ayrıca Access, dBase gibi veritabanlarından verilerin okunarak etiket üzerine yazdırılmasına imkan sağlıyor.	Jarte Microsoft WordPad'in Word Processing Engine'ini kullandığı için oldukça stabil çalışıyor. Ancak ek fonksiyonlarının yanında çalışma sırasında size yardımcı olabilecek farklı bir arabirim kullanılmış. Şimdilik Türkçe olmasada farklı diller için sözlük destekleniyor.	Eğer Web'de alışveriş sitesi açmak istiyorsanız mutlaka kredi kartı desteklemelisiniz. Peki ama 3. kişileri araya sokmadan kart numaralarına nasıl güvenebilirsiniz? Credit Card Checker ile dünyanın neresinden olursa olsun tüm yeni geliştirilmiş algoritması ile kartları kontrol etmeniz mümkün.	Açılıştan özel ofis işlemlerine kadar tüm PC kullanıcıları yazıya ihtiyaç duyar. Eğer yeni kullanıcıysanız bu konuyla ilgilenmemeniz normal. Ancak uzman kullanıcılar X-Fonter ile Font'ları düzenleyebilirler. Editor aynı zamanda 3-D düzenleyici de içeriyor.	
İnternet	www.microsoft.com	www.avery.com	www.jarte.com	http://blueice.org/programs/	http://users.pandora.be/eclypse	

İÇİNDEKİLER

160	Arayüz Değişikliği: Masaüstünüzü yenileyin
161	Multimedya Dopingi: Yeni multimedya fonksiyonları
162	Yeni Araçlar: Sistem ve CD kayıt yazılımları

Windows 98'i Ücretsiz Güçlendirmek

Kendi XP'ni Kendin Yap

Eskiyen Windows'unuzu yeni araçlarla ve yeni fonksiyonlarla donatarak Windows XP işlevselliğine ve kullanım kolaylığına sahip olabilirsiniz.

Windows XP'nin satışa sunulmasıyla birlikte Microsoft'un yeni yüzü kullanılmaya başlandı. Microsoft sisteme entegre edilmiş resim ve video düzenleme araçları başta olmak üzere renkli ve eğlenceli arabirim, yeni fikirler ve ek bileşenler ile her zamanki gibi yeniliklere imza atıyor.

Eğer tüm bu yeni imkanlar için 200 dolar mark vermek istemiyorsanız ya da işletim sisteminin kullanıcılar arasında biraz daha yayılmasını bekliyorsanız, doğru programları kullanarak küçük bir çalışmayla Windows 98 sürümünüzü görsel ve fonksiyonel olarak yepyeni Windows XP'ye benzer bir hale getirebilirsiniz. Bunların arasında hem Microsoft'un ücretsiz olarak sunduğu güncellemeler (Windows Media Player) hem de Nero ve Dr. Hardware gibi demo ya da shareware programlar yer alıyor. Ancak tabii ki XP'nin Windows Me ve 2000'den biraz daha hızlı olduğunu unutmamak gerekir.

CHIP, işletim sisteminizi multimedya, video düzenleme, güvenlik, görünüm ve sistem testleriyle geliştirecek en önemli güncellemeleri sizler için detaylı olarak inceledi. Ayrıca 164'deki "Daha fazla

XP fonksiyonu" başlıklı kutuda da, ek programlar hakkında gerekli bilgiyi de sizler için hazırladı.

Windows masaüstünü yeni programlarla güncellemek

XP'de en çok beğeni toplayanların başında masaüstünün yeni tasarımı geliyor. Yeni simgeler, modern klasör tasarımı, özel sistem uyarı sesleri gibi kulağa ve göze hitap eden birçok yenilik masaüstünü çok şenlikli hale getirmiş.

Windows 98 kullanıcıları, böylesi bir masaüstüne ve zevklerine uygun bir multimedya tasarımına kavuşmak için; masaüstü arka planı, simgeler, hareketli fare imleci ve sistem uyarı tonlarını içeren masaüstü temalarını değiştirmekle işe başlayabilirler.

Kuşkusuz sadece derin sistem değişiklikleriyle mümkün olan tüm simgelerin değiştirilmesinden bahsedilmeyecek. Ayrıca güvenlik ve sağlamlığın görsellikten daha üstün tutulmasıyla tehlikeli değişikliklerin de sınırlandırılması gerekiyor.

İnternette dağıtılan ve masaüstünüzü tamamen XP tasarımına çevireceğini iddia eden bazı araçlar sisteminize zarar ve-

rebilirler. Üstelik bu türdeki araçlar sadece İngilizce Windows 98 sürümlerini destekledikleri için önemli, Türkçe verilerin üzerine size sormaksızın yazabilirler.

En çok beğenilen masaüstü teması "WinXP" CHIP CD'de yer alıyor. Ancak sistemde bu tür bir yenilik yapmak için önceden "Windows Masaüstü Teması" desteğinin bilgisayarınızda kurulu bulunması gerekir. Eğer bu yardımcı aracı önceden kurmadıysanız 4 kısa adımda işlemi tamamlayabilirsiniz.

1 Windows CD'nizi CD-ROM sürücüyeye yerleştirin ve sırasıyla Başlat/Ayarlar/Denetim Masası seçeneklerine tıklayın.

2 Program Ekle/Kaldır simgesine çift tıklayın ve Windows Kur kartına geçin.

3 "Masaüstü Temaları"nı seçin ve Ayrıntılar'a tıklayın. "Masaüstü Temaları Desteği" dışında kalan tüm temaların önündeki onay kutularını kaldırın. Uygula'ya tıklayarak kurulumu başlatın.

4 Windows Gezgini aracılığıyla "winxp.zip" dosyasının bulunduğu klasöre gidin ve dosyayı sabitdiskinize açın.

XP'ye Terfi

5 Tekrar Denetim Masası'na gidin ve klasöre yeni eklenen "Masaüstü Temaları" simgesine çift tıklayarak açtıktan sonra Tema seçenekleri arasındaki Diğer... seçeneğine tıklayın.

6 Hedef olarak, 4. adımda "winxp.zip" dosyasını açtığınız klasörü gösterin ve "Windows xp.Theme" üzerine çift tıklayın. Uygula'yı seçerek işlemi onaylayın ve Tamam'a tıklayın.

Windows Blinds pencerelerin ve araç çubuklarının görünümünü değiştirmenizi sağlıyor. Böylelikle pencere çerçevelerini eğlenceli resimlerle özelleştirebilir ya da hazır temaları kullanabilirsiniz. Windows Blinds'de Windows XP tasarımını andıran temalar da geliştirilmiş. Bunlardan birisi de CHIP CD üzerinde bulabileceğiniz Luna. Windows Blinds altında bu temayı yükleyerek XP benzeri bir ortam yaratabilirsiniz.

Windows'un görünümünü renkli XP tasarımına dönüştükten sonra artık tek ihtiyacınız olan bir masaüstü duvar kağıdı.

XP duvar kağıtlarını da CHIP CD'de WinXP Terfi bölümünde bulabilirsiniz.

Windows Media Player'ın güncellenmesi

XP multimedya alanında da birçok yenilik getiriyor. Bir Windows 98 kullanıcısı olarak, eski ve görsel olarak tamamen farklı Windows Media Player 6.4 ile yetinmek zorunda kalırken, Windows XP yepyeni 8.0 sürümüyle satışa sunuluyor. Ancak 8.0 sürümü sadece XP'ye özel olarak geliştirildiği için multimedya aracının bunun kadar iyi olmayan 7.1 sürümünü tercih etmek zorundasınız. Media Player, Real Audio, Real Video, MPEG 1, MPEG 2, MPEG 3 (MP3), WAV, AVI, MIDI, MOV, VOD, AU, CD-Audio ve Quicktime gibi tüm güncel multimedya biçimlerini destekliyor.

1 İnternet bağlantınızı sağladıktan sonra Başlat/Programlar/Donatılar ve Eğlence menüleri üzerinden Windows Me-

SÖZLÜK

Sistem tonları: Windows'un kullandığı, sistemin başlatılması ya da bir hata mesajıyla karşılaşılmaya benzer durumlarda çalınan ses dosyaları.

Masaüstü temaları: Simgeler, fare işaretçileri ve tonlardan oluşan Windows'un göze ve kulağa hitap eden elemanları.

3D-Ekran kartları: Gelişmiş 3D oyunlar ve programlar tarafından kullanılan özel ekran kartları.

dia Player programını çalıştırın.

2 Yardım menüsüne tıklayın ve "Yürütücü Yükseltmesini Denetle"yi çalıştırın. "Şimdi Güncelle"yi seçerek direkt olarak web sitesiyle iletişimin kurulmasını sağlayabilirsiniz.

3 Windows Download Center'da Windows Media Player bölümü altında (<http://windowsmedia.com/download/download.asp>) Türkçe sürümü (Windows 98, Windows 2000 ve Windows Me için Player 7.1 sürümü) bulabilirsiniz. Otomatik olarak Türkçe açılan bu sayfada "Şimdi yükle" üzerine tıklayın.

4 Bir sonraki pencerede "Bu programı diske kaydet"i seçin ve "mp71.exe" dosyasının kaydedileceği klasörü belirttikten sonra Kaydet'e tıklayarak dosyayı indirmeye başlayın. (Eğer internetten indirmek istemiyorsanız her ay CHIP CD'de Basic Kit içerisinde Media Player'ın en son sürümünü bulabilirsiniz.)

5 "mp71.exe" üzerine çift tıklayarak, açıklamalarla basitleştirilmiş kurulumu başlatın ve önerileri takip ederek programı kurun. Sistemi baştan başlatmanız gerekmeyecektir. Windows Media Player, Başlat menüsüne yerleştiği için çok hızlı bir şekilde çalıştırılabilir.

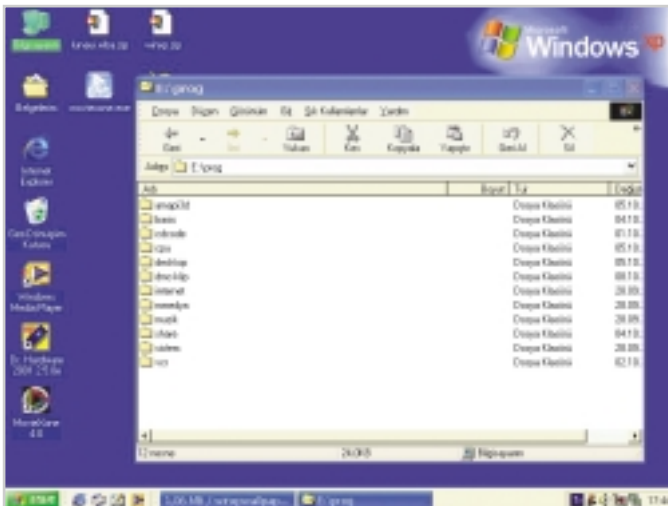
Tüm kullanıcılar için ücretsiz resim ve video düzenleme

Kısa süre öncesine kadar büyük uzmanlık gerektiren resim ve video düzenleme işlemleri, artık ev kullanıcılarının bile en önemli ihtiyaçları arasına girdi. Bu nedenle, hem Windows XP hem de Me sürümlerinde bu işlemleri kolaylaştıracak özel yazılımların sunulmasına şaşırmanın gerekir.

Eğer Windows 98 sisteminizi de bu tür fonksiyonlarla geliştirmek isterseniz internetten ücretsiz dağıtılan ve tüm önemli fonksiyonlara sahip resim görüntüleme aracı IrfanView (www.irfanview.com) →

Yeni MEDIA PLAYER: Microsoft Media Player'ın güncel sürümü, sadece güzel görünmekle kalmıyor aynı zamanda çok fazla işlevsellik sunuyor.

XP ARAYÜZÜ: Tüm bileşenler yeni bir görünüme kavuşmasalar bile kullanılan masaüstü teması XP havası yaratıyor.

ew.com) ve video yazılımı MovieXone'u indirebilirsiniz. (www.aist.com).

IrfanView, browser, slideshow, resim düzenleme ve dönüştürme araçlarına sahip, 50'den fazla dosya biçimini destekleyen ücretsiz bir yazılım. Üstelik son sürümünde WAV, AVI, MP3, MPEG gibi dosya biçimleri de destekleniyor. Hızlı görüntüleme ve düzenleme özelliklerinin yanında pahalı ACDSee ve ThumbPlus rakipleriyle başa çıkabilecek birçok ek fonksiyona da sahip.

Aist firması video düzenleme yazılımı MovieXone'u ücretsiz olarak sunuyor. Yeni sürüm 4.0'da DV kamera ve TV kartından görüntü alma özellikleri geliştirilmiş. Ayrıca Adobe Premiere 6 ve Ulead MediaStudio 6.5 profesyonel yazılımlar gibi Timeline yanında StoryBoard da bulunduruyor. CD-Audio ve MP3 biçimindeki seslerin hareketli görüntüye eklenmesi için dönüştürülmesi de sağlanıyor. MovieXone programını CHIP CD'sinde bulabilirsiniz. Programın kurulumu için aşağıdaki adımları izlemelisiniz:

1 "moviexone.exe"yi çalıştırın. Weiter üzerine tıklayarak dil seçimi penceresine kadar gelin ve English'i seçin. Restart'a tıkladığınızda bilgisayarınız baştan başlatılacaktır.

2 Tekrar "moviexone.exe"yi çalıştırın. Kurulum sırasında karşınıza çıkacak pencerede Pal seçin ve Son'a tıklayın.

DİKKAT! Eğer bilgisayarınızda 3D ekran kartı bulunuyorsa, kurulum sırasında otomatik olarak tanınacaktır. Ancak bu ayarları daha sonra program içerisinden ya da Aist menüsündeki Video Setup'ı çalıştırarak değiştirebilirsiniz.

3 Başlat menüsünden Programlar'a gelin ve Aist'ten MovieXone 4.0'ı çalıştırın.

XP'YE TERFİ

» Windows XP için ek araçlar

Windows XP birçok yeni özellik ve fonksiyona sahip. Ancak bu yeni işletim sisteminde de kullanıcıların güvenliğini ve konforunu arttıracak ek araçlara ihtiyaç duyuluyor.

Dosya arşivleme programı: Winzip 8

Sıkıştırma, açma ve tüm dosya tiplerinin arşivlenmesi için kullanışlı bir araç.

Fiyat: 29 dolar

Bilgi için: www.winzip.com

Virüs tarayıcı: AVP Gold

XP altında virüs taraması olmadan da birçok güvenlik yöntemiyle koruma sağlanıyor.

Fiyat: 49.95 dolar

Bilgi için: www.avp.ru

Resim görüntüleme: Irfan View

Bu ücretsiz yazılım XP'nin dahili resim görüntüleme programından daha çok imkan sunuyor.

Fiyat: Bedava

Bilgi için: www.irfanview.com

Sistem güvenliği: Drive Image

XP'nin gelişmiş sistem yenilemesi güvenilir olmasına rağmen Image dosyası ile diskin yedeklenmesi daha güvenli olabilir.

Fiyat: 60 dolar

Bilgi için: www.powerquest.com

Sistem koruması: ZoneAlarm

Dahili Firewall'a rağmen bu gelişmiş araç ile internetten gelen saldırılara karşı korunabilirsiniz.

Fiyat: 19.95 dolar

Bilgi: www.zonelabs.com

Görüntüleme: Acrobat Viewer

PDF biçiminde hazırlanmış kitapçıkların görüntülenmesi için kullanılır.

Fiyat: Bedava

Bilgi: www.adobe.com

Araçlar: Norton Utilites 2002

Windows XP altında da bu tip birçok araç bulunuyor. Ancak Norton işinin ustası.

Fiyat: 50 euro

Bilgi: www.symantec.com

rın. Welcome penceresini OK ile kapatın.

4 Örneğin sabitdiskte düzenlenmiş bir video filmi yüklemek için sol Browser penceresinde Desktop'ı seçin.

5 Bilgisayarım üzerine tıklayın ve sabit-diskinizde düzenlemek istediğiniz Video'nun bulunduğu klasörü açın. Dosya üzerine farenin sol tuşuyla tıkladıktan sonra aşağıdaki Timeline penceresindeki Video 1'e sürükleyip bırakın.

6 Eğer iki görüntü arasında geçiş yapmak istiyorsanız ikinci bir dosyayı da Video A yazan alana yerleştirmeniz gerekir.

7 Video'lar arası geçiş efekti yaratmak için Browser üzerinde All Transitions kartını açın. Bu klasördeki Dissolve simgesini Timeline üzerindeki Transition bölümüne taşıyın ve efektin birinci dosyanın sonu ile ikinci dosyanın başını kapsamasına dikkat edin.

8 Daha sonra pencerenin sağında bulunan pencerede Finish kartına geçin ve Render üzerine tıklayın. Dosya adı ve klasörü belirledikten sonra birleştirdiğiniz görüntüyü sabitdiske kaydedebilirsiniz. Preview ile önizleme yapabilirsiniz.

CD kayıt programları artık temel araçlar arasında

XP'nin en önemli özelliklerinden birisi de Easy CD Creator ve WinOnCD'nin üretici firması Roxio'ya ait ve işletim sistemine dahil edilmiş olan CD kayıt yazılımı. Bu araç ile dosyaları sadece fare ile herhangi bir klasörden direkt olarak CD-ROM'a yazabiliyorsunuz. Bu işlemler süresince kayıt sihirbazı size yol gösteriyor.

Eğer halen bir CD kayıt programınız yoksa ya da Windows 98 altında hangi programı tercih etmeniz gerektiğinden emin değilseniz Nero'nun tanıtım sürümünü CHIP-CD'den sisteminize kurabilirsiniz. Çok fonksiyonlu bu program sa-

VIDEO MONTAJ:

Neşeli bir arabirime sahip, bedavaya dağıtılan MovieXone ile hareketli görüntüleri kolayca düzenleyebilirsiniz.

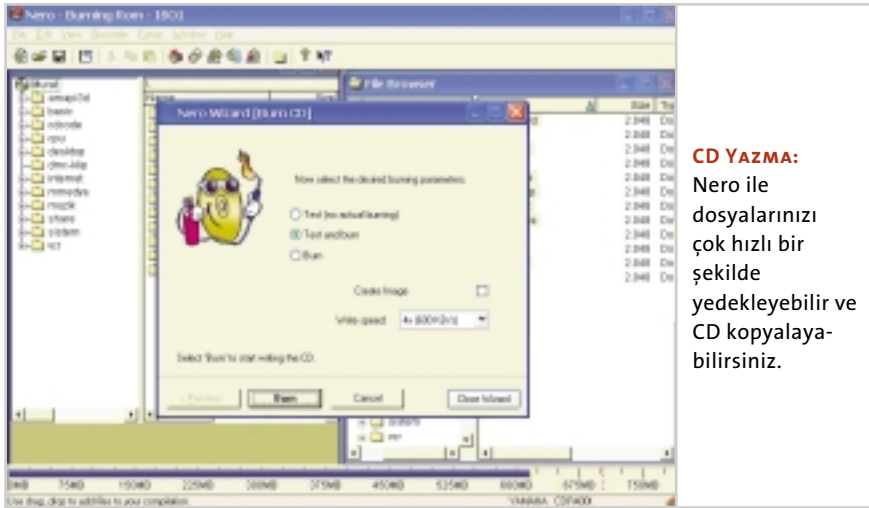
XP'ye Terfi

yesinde her türde CD kaydı yapabilmene olanak tanınıyor ve bir çok eski CD yazıcı modeli de destekleniyor.

1 Programın sorunsuz şekilde gerçekleşen kurulumunun ardından Başlat, Programlar menüsünde yer alan Ahead Nero klasöründeki "Nero – Burning Rom"u çalıştırın ve Demo'ya tıklayın.

2 Programa dahil edilmiş olan sihirbaz size ilk başta yeni bir CD hazırlamanız (Compile a new CD) ya da CD kopyalamanız (Copy a CD) için iki seçenek sunacaktır. Bunlardan birini seçin ve Next'e tıklayın.

3 Bir sonraki adımda Data CD'yi seçin ve tekrar Next'e tıklayın.

CD YAZMA:
Nero ile dosyalarınızı çok hızlı bir şekilde yedekleyebilir ve CD kopyalayabilirsiniz.

4 "Create a new data-CD"yi seçtikten sonra Next ve Finish'e tıklayın.

5 Ekranda yer alan program penceresinde CD'nin içeriğini soldaki pencere, bilgisayarınızdaki dosyaları ise sağdaki pencere (File Browser) gösterir. Sabit-diskinizdeki dosyaları CD'ye kaydetmek için farenin sol tuşuyla sağdaki pencereden soldakine sürüklemeniz yeterli olacaktır. Pencerenin altında görünen çubuk grafiği siz dosyaları listeye ekledikçe CD'de ne kadar boş alan kaldığını gösterir.

6 CD kaydını başlatmak için menüden "Opens the Write-CD Dialog" simgesine tıklayın ve kayıttan önce test yapıp yapılmayacağını belirleyin. Kayıt hızları sisteminizdeki donanıma göre otomatik olarak belirlenir.

7 Tüm ayarları doğru yaptıktan eminseniz Burn'e tıklayarak dosyaların CD-R(W) üzerine kopyalanması işlemini başlatabilirsiniz.

Ağ üzerinden bilgisayarınızı yönetebilirsiniz

Windows XP, PC'nize uzaktan erişim ve yönetim imkanı sunuyor. Ancak siz de sadece birkaç adımda, bilgisayarınızın başka bir Windows altından uzaktan yö-

aracı sunuyor.

Bu açığı kapatmak için shareware pazarına bir göz atabilir ve Dr. Hardware 2001 gibi zeki bir yazılımı internetten indirip (CHIP CD Kasım CPU Programları altında bulabilirsiniz) sisteminize kurabilirsiniz.

1 Shareware aracı Başlat/Programlar altındaki Dr. Hardware 2001 menüsünden çalıştırın ve uyarı mesajlarını OK ile geçin.

2 Sisteminizdeki donanım bileşenlerine göz atmak için soldaki simgeler arasındaki Hardware'e tıklayın.

3 CPU, Mainboard ve PCI-BUS gibi kartlar arasında gezerek sisteminiz hakkında detaylı bilgiyi ana pencereye taşıyabilirsiniz.

Bu örnekten sonra bilgisayarınızı birkaç tıklamayla gezebilir ve tüm bileşenlerin hızını referans olarak verilen sistemlerle karşılaştırabilirsiniz.

AH / Murat Karslıoğlu, admin@muratkarslioglu.com

EK ARAÇLAR

» Daha fazla XP fonksiyonu

Ek olarak Windows 98 işletim sisteminin kullanım alanını aşağıdaki programlarla geliştirebilirsiniz.

Power-DVD (50 dolar) yazılımsal görüntü oynatıcı ile ev bilgisayarınızı bir sinemaya çevirebilirsiniz.
www.gocyberlink.com

Ücretsiz MSN Messenger programı sayesinde listenizdeki on-line arkadaş ve tanıdıklarınızla haberleşebilirsiniz.
www.msn.com

Thumbs Plus (80 dolar) büyük resim arşivlerini yönetmek için birinci seçim.
www.cerious.com

Masaüstü temaları yöneticisi Windows Blinds (20 dolar) XP'ye alternatif olabilecek birçok tasarım sunuyor.
www.stardock.com

Ücretsiz iletişim yazılımı olan **Netmeeting**, bir XP fonksiyonu olan "Remote-desktop" yerine kullanılabilir ve başka bir bilgisayarı internet üzerinden uzaktan kontrol edebilme imkanı sağlanır.
www.microsoft.com

netilmesini sağlayabilirsiniz.

Freeware MS Netmeeting sadece internet üzerinde görüşme ve dosya transferi değil aynı zamanda uzaktan yönetim fonksiyonu imkanı da tanıyor. Bu programı Windows 98 ya da XP altında kullanabilirsiniz.

Eğer uzaktan yönetim sistemleri arasında uzman bir çözüm arıyorsanız PC Anywhere'i tercih edebilirsiniz. Bu program ile sisteminizi paralel/seri bağlantı, ağ, analog bağlantı, ISDN ve DSL gibi bağlantı metotları üzerinde de yönetebilirsiniz. PC Anywhere, gelişmiş bir yazılım olmasına karşın fiyatı oldukça yüksek... 244 Euro. Ancak 30 günlük deneme sürümüyle kaliteyi test edebilirsiniz.

Dr. Hardware ile mükemmel sistem testi

Windows 98 ve Me sistemlerine karşılık profesyonel işletim sistemi XP, sisteminizdeki tüm donanımları ve bileşenleri test etmenizi sağlayacak birçok analiz

Smart Tag Kursu - Bölüm 2

Önce Güvenlik, Sonra Kurulum

Birkaç ayrıntıya dikkat ettikten sonra kendi oluşturduğunuz akıllı etiketlerin de diğerleri gibi kullanıma hazırlanması, aslında çok da zor değil. Üstelik güvenlik konusunda da hiç sorun çıkarmıyorlar.

Geçen ay ki ilk bölümümüzde akıllı etiketlerin ne anlama geldiği, nelerde kullanıldığı, türleri, çalışma prensipleri ve akıllı etiket mimarisi ile Smart Tag SDK gibi konularda genel bilgiler vermiş ve bir akıllı etiketin nasıl oluşturulacağını kısa ve basit bir örnekle açıklamıştık. Akıllı etiketlerin nasıl oluşturulacağına geçmeden önce bu ay ki bölümümüzde de 3. parti akıllı etiketlerin ya da kendi hazırladıklarınızın sisteme nasıl tanıtılacağı, yapılması gereken ayarların ne olduğu ve güvenlik konusu üzerinde detaylı olarak duracağız.

Günümüzde kullanıcılar ve sistem yöneticileri artık güvenlik konusu üzerine çok daha fazla bilinçli. Microsoft da bu yüzden sistem yöneticilerine güvenliği sağlama amacıyla bir çok başarılı araç sunuyor. Dijital imza desteği ve policy taslakları gibi Office uygulamalarındaki güvenlik ayarları da bunlar arasında yer alıyor. Microsoft'un yeni akıllı etiketleri ise tüm bu güvenlik ortamı içinde hiç sorun çıkarmadan çalışabiliyor. Bunun da en

büyük nedeni; akıllı etiket destekli bir belge ile herhangi bir kod transferi gerçekleşmemesi ve Office XP'nin akıllı etiketleri yönetmek için kullandığı kontrollerin çoğunun zaten kullanıcı tarafında bulunması. Bu şekilde zararlı kod parçalarının ortama girmesine zaten hiçbir şekilde imkan tanınmıyor.

Akıllı etiketler varolan güvenlik sistemleri ile hiç sorun çıkarmıyor

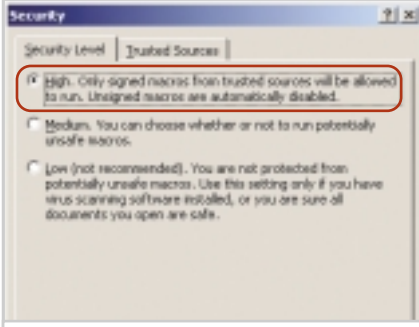
Yine de sistem yöneticileri ve akıllı etiketlerin güvenilirliği konusunda kafasında soru işaretleri bulunan kullanıcıların akıllı etiketlerin uygulama içinde ne tür bir işlem yaptığını öğrenmeleri daha iyi olacaktır. Şimdi buna kısaca değinelim. Her bir akıllı etiketin, recognizer ve action adlı iki COM (Component Object Model) DLL'sinden oluştuğundan daha önce bahsetmiştik. Buna ek olarak içinde akıllı etiket bulunduran bir belge de bir ya da daha fazla XML veri adacığından oluşur. Bunlar akıllı etiketlerin tanımlayacağı metinlerin neler olacağını belirlerler.

Bir akıllı etiket COM DLL'lerinden oluştuğu için, belge içinde herhangi bir kod parçasına ihtiyaç yoktur. Dolayısıyla da akıllı etiketler zararlı kodların taşınması ve dağıtılması için kullanılamazlar. Ek olarak akıllı etiket kullanıcıları COM DLL'lerine uygulanan tüm güvenlik önlemlerinden de sonuna kadar yararlanabilirler. Bir akıllı etiketin bir bilgisayarda çalıştırılması için kurulması ve kayıt edilmesi gerekir. Bu kurulum işlemi ise genelde web tabanlı bir download paketi aracılığı ile yapılır ve firmalar dağıttıkları COM DLL'lerine bir sertifika tanımlayarak onların tamamen güvenli olduklarını da kolaylıkla garanti edebilirler. Bu durumda kullanıcılar ya da sistem yöneticileri bilgisayarlara ne yüklediklerini bilme şansına ulaşacaklardır.

Akıllı etiketlerin bilgisayara kurulması ve registry'deki konumu

Akıllı etiketlerin kurulumları herhangi bir COM DLL'nin kurulumundan çok farklı değildir. Akıllı etiketler önce lokal bilgisa-

yara kopyalanıp ardından da regsvr32.exe gibi bir kayıt paketi ile kayıt ettirilebilirler. Kullanılmaya başlanması için ise tabi ki Microsoft Office XP'nin baştan başlatılması gerekir. İstenirse Visual Studio® Installer gibi bir yardımcı yazılım kullanılarak da daha kolay kurulacak akıllı etiket kurulum paketleri hazırlanabilir. Bu programın kullanımı ile ilgili geniş bilgiyi ise bu yazının sonunda bulabilirsiniz.

MAKRO GÜVENLİK SEVİYESİ: Programlar içinde yapılması gereken en önemli ayarlardan biri olan güvenlik ayarlarını orta seviyenin (Medium) altına düşürmeyin.

Şimdi işlemi manuel olarak nasıl devam ettirebileceğimize bir bakalım:

Kendi hazırlamış olduğunuz bir akıllı etiket DLL'sini bir klasöre yerleştirdikten sonra bunun yerinin registry'ye yazılması gerekir. Office XP'nin bir parçası olarak akıllı etiket recognizer'ları registry içinde \HKCU\Software\Microsoft\Office\Common\Smart Tag\Recognizers klasörü altında yer alır. Akıllı etiket action'ları ise \HKCU\Software\Microsoft\Office\Common\Smart Tag\Actions içinde bulunur. Yenilerinin de aynı yere kaydedilmesi gerekir. Yeni yaratılacak anahtarların değerleri ise recognizer ve action DLL'leri ile program ID numaraları (ProgID) olmalıdır. Böylelikle Office XP, registry içinde kayıtlı akıllı etiketlerin bir listesine baktığı zaman ProgID ve ilgili DLL'leri bulabilir.

Hazırladıktan sonra etiketleri dağıtmak için birçok yol bulunuyor

Akıllı etiketlerin dağıtılmasında da COM nesneler için kullanılan standart yöntemlerden herhangi bir tanesi kullanılabilir. Dağıtımın otomatik olarak policy taslakları kullanılarak yapılması bu yöntemlerden sadece biridir. Bu konuda daha detaylı bilgi almak için <http://www.microsoft.com/office/ork> adresindeki Office Resource Kit'e (ORK) başvurabilirsiniz. Microsoft'un bir sistem yönetim ürünü

olan Microsoft Systems Management Server gibi bir yazılımıyla ya da doğrudan web'in kullanılması ile de dağıtım yapılabilir. Ayrıca Office XP uygulamalarında bulunan bir "More Smart Tags" da Microsoft'un sitesindeki yeni akıllı etiketlere ulaşmanızı sağlayabilir. Bu tuşa Tools menüsü altından AutoCorrect seçeneğindeki Smart Tag kartından ulaşabilirsiniz. İstenirse bu seçenek sistem yöneticileri tarafından kapatılabilir ya da kendi ağları üzerinde belirleyecekleri başka bir sunucuya da yönlendirilebilir.

Eğer sizde kendi geliştirdiklerinizin dışında 3. parti akıllı etiketleri kullanmak istiyorsanız mutlaka Verisign tarafından sertifikasının olup olmadığını kontrol edin. Bu konuda daha fazla bilgi için www.verisign.com adresine bakabilirsiniz.

Akıllı etiketlerin güncellenmesinde güvenlik sorununun giderilmesi

Bir belge içindeki bir akıllı etiketin bir XML veri adacığınaya sahip olduğundan daha önce bahsetmiştik. Burada aynı zamanda Download URL olarak adlandırılan bir özellik içeren başka bir veri adacığının da bulunur. Bu URL ile akıllı etiket geliştiricileri, etiketlerini güncellemek amacıyla kullanıcıları rahatlıkla yönlendirebilirler.

Ağ yöneticileri ise isterlerse bu URL yönlendirmesini iptal edip tüm akıllı etiket taleplerini başka bir noktaya yönlendirebilirler. Özellikle bir firewall arkasında çalışılıyorsa bu güvenlik için de bir çözüm oluşturabilir. Kullanıcıların ihtiyaç duyacağı tüm akıllı etiketler firewall'ın arkasındaki bir sunucu üzerine yerleştirilebilir. Bu şekilde kullanıcıların firewall'ı atlatıp kesin olarak herhangi bir zararlı kod almaları da engellenmiş olur.

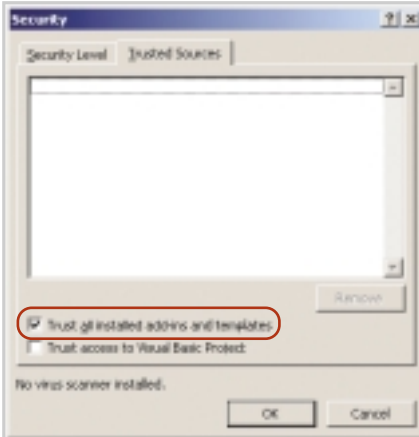
Güvenlik için göz önünde bulundurulması gerekenler

Herhangi bir akıllı etiket bilgisayara yerleştirildikten sonra nasıl çalışacağı konusundaki her tür ayar Word 2002, Excel 2002 ya da Outlook 2002 kullanılarak daha sonradan da yapılabilir. Bu ayarlara ilgili programlardaki Tools menüsü altındaki Macro seçeneğinden ulaşabilirsiniz. Burada yer alan 2 karttan biri olan Security settings güvenlik açısından önemlidir. High, Medium ve Low şeklinde tanımlanan güvenlik ayarlarından en üst seviyeyi seçmek dijital olarak güvenliği

Smart Tag Kursu -Bölüm 2

ispad edilmemiş tüm makroları devre dışı bırakacaktır. Düşük seviyede ise hepsi kabul edilecektir. Bu yüzden eğer bir virüs tarayıcınız yoksa bu seçeneği kullanmayın. Orta seviyenin kullanımında ise kullanıp kullanmak size bırakılır.

Makro seçeneğinde yer alan diğer kart ise Trusted Sources adını taşır. Buradan "Trust all installed add-ins and templates"

GÜVENİLİR KAYNAKLARIN BELİRLENMESİ:
Eğer sonradan yüklenmiş herhangi bir akıllı etiket bulunmuyorsa üst taraftaki bölüm boş gözükcektir.

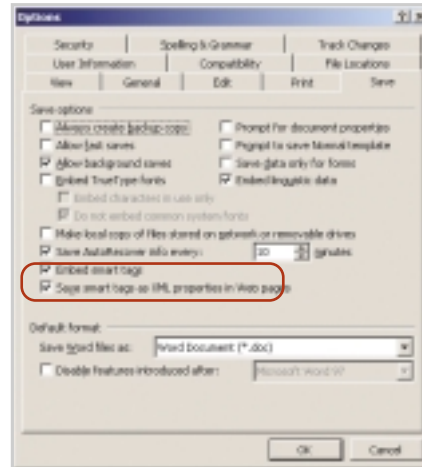
tes" kutucuğunu işaretleyerek uygulamaya, akıllı etiket DLL'si güvenli olarak işaretlelenmemiş olsa da kullanıcı tarafından sonradan eklenmiş akıllı etiketlerin hafızaya yüklemesini bildirir. Bu kutucuk default olarak işaretli gelir. Ancak makro güvenliği üzerine daha fazla kontrol elde edilmek isteniyorsa bu kutucuğun başındaki işaret kaldırılabilir.

Akıllı etiketler güvenlik kadar gizlilik konusunda da oldukça titiz

Güvenliğin sağlanması tabi ki sadece dışardan gelebilecek zararlı kodlara karşı önlem almakla sınırlı değildir. Belgelerin şirketten dışarıya gönderilmesinde, kullanıcılar ara-

sında dolaşması sırasında da gizliliğin sağlanması gerekir. Normalde akıllı etiketlerin gizlilik açısından herhangi bir sakıncası olmamasına rağmen, belge ile taşınabilecek bilgilerin içeriğine dikkat etmek gerekebilir. Akıllı etiket içeren bir belge email ile, ağ üzerinden ya da başka bir şekilde transfer edildiği zaman beraberinde herhangi bir çalıştırılabilir kod taşımaz. Herhangi bir kodun akıllı etiketler tarafından çalıştırılması için tek yöntem o akıllı etiketin karşı bilgisayarda da kurulu olmasıdır. Akıllı etiketin belge ile taşınan tek parçası, akıllı etiketin tanımlayacağı metni belirleyen XML veri adacıdır. Bazı durumlarda tanımlanması gereken bu verinin içeriği gizli olabilir. Örneğin bir şirket belge içinde müşterilerinin ismini bir akıllı etiket ile tanımlıyorsa ve müşteri isimleri de gizli bilgiyse, bu bilginin belge ile taşınması istenmeyecektir.

İşte bu durumda Office uygulamaları içindeki "Embed Smart Tags" seçeneği iptal edilerek sorunun önüne geçilebilir. Bu seçenek Microsoft Word 2002 içinde Tools menüsü altındaki Options seçeneğinde yer

WORD ALTINDA KORUMA: Bu seçenekleri iptal edecek DOC belgeleri ile veri transferini engelleyebilirsiniz.

alan Save kartında bulunur. Microsoft Excel 2002'de ise yine Tools menüsünde Autocorrect Options seçeneği altında yer alan Smart Tags kartında yer alır. Özellikle Microsoft Outlook 2002 altında ulaşmak için ise önce yeni posta seçeneğinin kullanılması gerekir. Daha sonra burada aşağıdaki Tools - Options seçeneğinden General kartına ulaşmak gerekir. Email Options altındaki General kartında yer alan "Save Smart Tags in Email" seçeneğini kapatmanız yeterli olacaktır. Eğer bu seçenekler kapalıysa kesinlikle hiç bir akıllı etiket belge ile birlikte dağıtılmayacaktır.

Visual Studio Installer ile kolay kurulabilir akıllı etiket paketleri

Bir akıllı etiketin bilgisayara kurulması için manuel olarak uğraşmak gerekir. Halbuki yazının başında da belirttiğimiz gibi Microsoft'un Visual Studio Installer gibi bir programı ile kendi kendine kurulabilir akıllı etiket paketleri hazırlanması mümkün olabilir. Özellikle karşı kullanıcının registry ayarlarında değişiklik yapılmasını gerektiren akıllı etiket DLL'lerinin dağıtılması gibi işlemler için bu program oldukça idealdir.

Çok sade ve kullanıcı dostu bir grafik arabirime de sahip olan program ile kendi başına açılabilir paketler çok hızlı bir şekilde hazırlanabiliyor. Ayrıca program içinde yer alan zengin kurulum diyaloglarının yanı sıra Program Ekle/Kaldır seçeneğine uninstall için eklenti yapılması da mümkün oluyor. Üstelik tüm bunlar için geliştiricilerin tek bir satır kod yazması bile gerekmiyor.

Eğer akıllı etiket teknolojisinin avantajlarından daha fazla yararlanmak istiyorsanız Microsoft'un Office XP ile birlikte sunduğu Smart Tags 1.0 Type kütüphanesine ek olarak, kendi akıllı etiket DLL'lerinizi de oluşturabilirsiniz. Eğer diğer kullanıcılar →

OFFICE XP'NİN AKILLI ETİKETLERE KARŞI DAVRANIŞI

Trust all installed add-ins and templates kutusu

Seçili ve Macro güvenlik ayarı farketmiyor
Seçili değil ve Macro güvenlik ayarı High

Seçili değil ve Macro güvenlik ayarı Medium

Seçili değil ve Macro güvenlik ayarı Low

Dijital imzaya sahip akıllı etiketler

Farketmiyor

Evet

Evet

Hayır

Evet

Evet

Hayır

Farketmiyor

Güvenilir kaynaktan gelmiş akıllı etiket

Farketmiyor

Evet

Hayır

Belli değil

Evet

Hayır

Belli değil

Farketmiyor

Office XP'nin tepkisi

Akıllı etiket sorgusuz yüklenir

Akıllı etiket sorgusuz yüklenir

Akıllı etiketin yüklenmesi için sorar

Akıllı etiket yüklenmez

Akıllı etiket sorgusuz yüklenir

Akıllı etiketin yüklenmesi için sorar

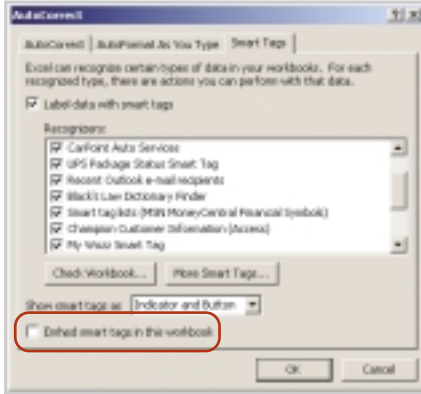
Makronun yüklenip yüklenmeyeceğini sorar

Akıllı etiket sorgusuz yüklenir

Üstteki diagram, Office XP'nin çeşitli güvenlik seviyelerinde, kullanıcının sistemine yüklenmiş yeni akıllı etiketleri nasıl değerlendirdiğini göstermektedir.

Smart Tag Kursu -Bölüm 2

da bunlardan yararlanmak istiyorlarsa kendi sabit disklerine kopyalayıp manuel olarak registry ayarlarını değiştirmeleri gerekir. Ancak çok da profesyonel olmayan bir kullanıcı için bu işlem sırasında yapabileceği bir hata daha sonradan büyük sorunlara yol açabilir. Bu durumda en iyisi bunları Microsoft Visual Studio Installer kullanarak daha kolay kurulabilir hale getirmek olacaktır. Visual Studio Installer, Visual Studio web sitesinden Visual Studio 6.0 Professional ya da Enterprise

EXCEL ALTINDA KORUMA: Çalışma kitaplarına akıllı etiketleri eklemesiniz bilgi transferi de mümkün olmayacaktır.

sürümüne sahip olan kullanıcılara tamamen ücretsiz olarak sağlanıyor.

Adım adım bir akıllı etiket DLL dağıtım paketi oluşturulması

Program sisteminize kurulduktan sonra kendini Başlat menüsündeki Programlar altında yer alan Microsoft Visual Studio 6.0 içindeki Microsoft Visual Studio 6.0 Enterprise Tools klasörüne yerleştirecektir. Programı buradan başlattıktan sonra ilk olarak New Project seçeneğine tıklayın.

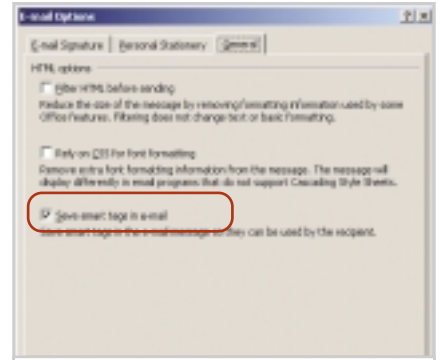
Daha sonra da açılacak olan diyalog penceresinde yer alan New kartı altındaki Visual Studio klasörünü genişletip Visual Studio Installer Projects klasörüne tıklayın. Burada boş bir kurulum simgesini seçtikten sonra Name kutusuna yeni projenizin ismini Location kutusuna ise projenizi oluşturmak istediğiniz klasörün tam yolunu yazıp Open tuşuna tıklayın. Önce Project Explorer penceresinde Registry seçeneğine çift tıklayın. Daha sonra Registry on Target Machine ve HKEY_CURRENT_USER klasörlerini genişlettikten sonra buradan da SOFTWARE klasörüne sağ tuş ile tıklayın. Açılacak olan menüden New ve daha sonra da Key seçeneklerini seçin ve yeni yaratılacak olan New Key #1 klasörünü Microsoft olarak yeniden isimlendirin. Daha sonra da yeni Microsoft klasörüne sağ tuş ile tıklayıp biraz önce yaptığımız yeni tuş yaratma işlemini hepsi alt alta gelecek şekilde Office, Common, Smart Tag ve Actions için de tekrarlayın. Böylelikle sonuç olarak Microsoft – Office – Common – Smart Tag – Actions klasörleri birbirlerinin altında yer alacaktır.

Actions ve Recognizers için registry tuşlarının oluşturulması

Şimdi Actions klasörüne sağ tuş ile tıklayarak yeni bir tuş yaratın ve buna da akıllı etiket DLL'si ve akıllı etiket action class dosya isminden oluşan bir isim verin ama isimler arasında mutlaka nokta koyun. Örneğin, akıllı etiket DLL'nizin ismi "İlkAkıllıEtiketim" ve akıllı etiket class dosya ismi de "AkıllıEtiketAction" olsun. Bu durumda tuşa vermeniz gereken isim İlkAkıllıEtiketim.AkıllıEtiketAction olacaktır.

Daha sonra da içinde Actions klasörü yer alan Smart Tag klasörü altına bu sefer

de Recognizers adlı yeni bir alt klasör daha yaratın ve onun da altına aynı Action klasöründe yaptığınız gibi akıllı etiket DLL'niz ve akıllı etiket recognizer class dosya isminden oluşan yeni bir tuş daha oluşturun. Örnek olarak bu tuşun ismi de İlkAkıllıEtiketim.AkıllıEtiketRecognizer olabilir. Şimdi Project Explorer penceresinden Files seçeneğine sağ tuş ile tıklayıp, buradan önce Add'i sonra da File(s)'ı seçin. Daha sonra da sabit diskinizdeki karşı bilgisayara yüklemek istediğiniz akıllı etiket DLL'sini seçip Open tuşuna tıklayın. Son olarak Build menüsü altındaki Build seçeneğini kullanarak oluşumu tamamlayabili-

E-MAIL GÜVENLİĞİ: Akıllı etiketler ile istenmeyen bir bilginin transfer edilmesi için bu seçeneği kapatın.

lirsiniz. İşlemin tamamlanmasının ardından projenin oluşturulması için belirttiğiniz klasör altında Output isimli bir alt klasör oluşacaktır. Bunun içindeki DISK_1 isimli alt klasör ise MSI uzantısına sahip bir kurulum dosyası içerir. Bu şekilde karşı taraftaki kullanıcıların, dağıttığınız akıllı etiket DLL'lerini sistemlerine kurmak ve kayıt ettirmek için sadece bu dosyaya tıklamaları yeterli olacaktır.

MahmutKarslıoğlu, mkars@chip.com.tr

ÇEŞİTLİ AYARLARIN OFFICE XP ALTINDA GİZLİLİĞİNE ETKİSİ

"Embed Smart Tags" seçeneği"	Akıllı etiket ile ilişkilendirilmiş action'lar var	Akıllı etiketin Download URL özelliği var	Akıllı etiket kullanıcısının durumu:
İşaretlenmiş	Evet	Evet	XML yerleştirilmiş, akıllı etiket metninin altı çizilir, action'lar ve yeni action'ları kontrol etme seçeneği aktif
		Hayır	XML yerleştirilmiş, akıllı etiket metninin altı çizilir, action'lar aktif
	Hayır	Evet	XML yerleştirilmiş, akıllı etiket metninin altı çizilir, yeni action'ları kontrol etme seçeneği aktif
		Hayır	XML yerleştirilmiş
İşaretlenmemiş	Farketmiyor	Farketmiyor	Belgeye hiçbir şey yerleştirilmemiş

Gizlilik her yerde önemlidir. Dolayısıyla bu tür gizli bilgilerin akıllı etiketler aracılığı ile yayılmasını istemiyorsanız Office uygulamaları içinde gerekli ayarları yapmanız gerekir.

İÇİNDEKİLER

173	Sürpriz Yumurta: Photoshop'ta Özgün Çalışma
173	Ayın Hatası: VIA Chipset Problemi
174	E-Mail Hakkında Herşey: E-posta için 50 ipucu
182	6 Adımda Kolay Çözüm: ZoneAlarm Ayarları
184	Tips&Tricks: Windows, uygulamalar...
188	Okur Soruları: Okurlar soruyor, CHIP cevaplıyor

Ayın CHIPucu

iPaq Overclock'u

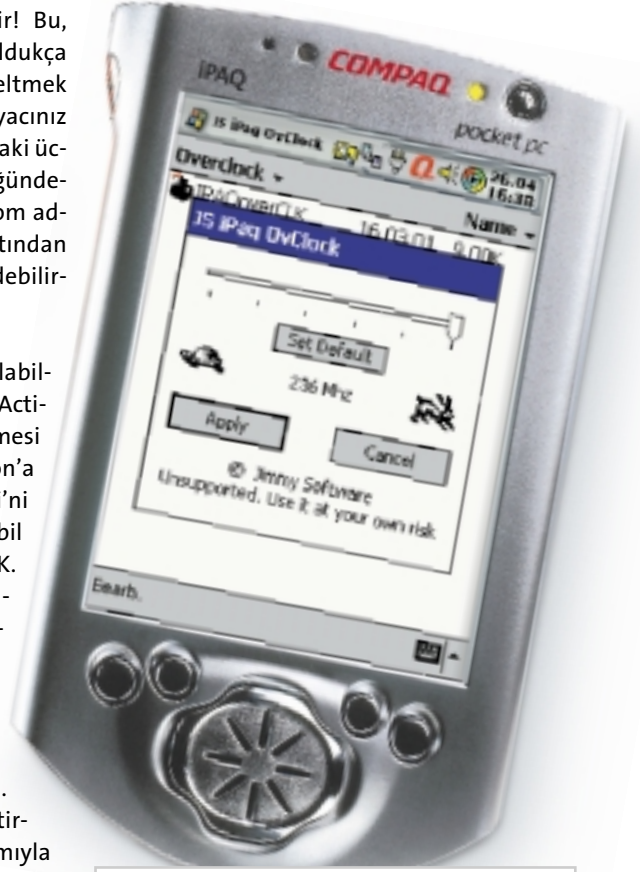
iPack Pocket PC'nizin performansını yükseltin! Küçük bir bedava araç yardımıyla Compaq el bilgisayarınızda dikkat çekici bir performans artışı elde edebilirsiniz.

■ El bilgisayarları overclock edilebilir! Bu, özellikle Compaq'ın iPaq modelinde oldukça basit: Bu küçük bilgisayarın hızını yükseltmek için donanım erişmeye gerek yok. İhtiyacınız olan tek şey sadece IPAQCLK.EXE adındaki ücretsiz bir araç. Sadece 9 Kbyte büyüklüğündeki bu programı www.jimmysoftware.com adresindeki "JS Overclock" bağlantısı altından herhangi bir ücret ödmeden temin edebilirsiniz.

KURULUM: Programın iPaq'inize kurulabilmesi için el bilgisayarının Microsoft ActiveSync üzerinden PC'nizle haberleşebilmesi gerekli. İlk olarak iPaq'i Docking Station'a (Cradle) yerleştirin. Windows Gezini'ni açın ve Bilgisayarım penceresindeki mobil aygıtları görüntüleyin. Şimdi IPAQCLK.EXE dosyasını PC'nizden el bilgisayarınızdaki herhangi bir alt klasöre kopyalayın. Bu araç Compact Flash kartı veya IBM'in Microdrive'ı üzerinden de çalıştırılabilir.

Çalışmaya başlamak için programı iPaq'in dosya gezgini yardımıyla açın. Eğer program ayarlarını çok sık değiştirmek isterseniz Windows Gezini yardımıyla iPaq üzerinde bir kısayol oluşturabilirsiniz. Daha sonra bu kısayolu Pocket PC altındaki programlar klasörüne taşımalısınız.

SAAT FREKANSINI DEĞİŞTİRMEK: Program bir kaydırma çubuğu yardımıyla Intel Strong ARM SA 1110 işlemcisi için beş ayrı çalışma frekansının belirlenmesini sağlar: İşlemci 162, 177, 191, 206, 221, 236 MHz frekanslarında çalıştırılabilir. Strong ARM işlemcisi fabrika çıkışı olarak 206 MHz saat frekansını kullanır. Eğer mümkün olan maksimum saat frekansını kullanacak olursanız el bilgisayarınızın performansı yüzde 12 oranında yükselecektir. Bu, özellikle video oynatılması esnasında hissedilir bir iyileşme sağlar. Bu işlemin tabii ki olumsuz etkileri de var: İşlemcinin çalışma frekansını yükseltenlerin artan, yaklaşık yüzde 5, güç isteğini de göz önünde bulundurmaları gerekiyor. Aynı şekilde iPaq'ın standart ayarlarını 162 MHz'lik çalışma frekansına düşürmek de yaklaşık olarak yüzde 12'lik bir performans kaybına neden olacaktır. Tabii ki bu du-

YÜKSEK HIZ: Ücretsiz olarak sunulan bir tuning aracını kullanarak Compaq iPaq'in işlemci çalışma frekansını bir çubuk yardımıyla yükseltebilir veya düşürebilirsiniz.

rumda güç isteğinde de yüzde 5'lik bir azalma görülecektir. Özellikle uzun süre yolda çalışmak zorunda kalan kullanıcılar için faydalı olabilecek bir işlem. Buna karşılık çalışma frekansında düşüşten çekinmeye gerek yok çünkü MP3'ler düşük çalışma frekansında bile sorunsuz olarak çalınabiliyorlar.

AYRICA: Performans artışı sonucunda elde edilen yeni ölçüm değerlerini VOBenchmark 2.0 (www.vocorp.com) ile görebilirsiniz. DİKKAT! El bilgisayarlarını Overclock edenler karşılaşabilecekleri sorunlardan kendileri sorumludurlar. Yüksek frekansta uzun süreli çalışmalar işlemcinin kalıcı olarak hasar görmesine neden olabilir. Bu programı kurmadan önce tüm özel verilerinizi mutlaka yedeklemelisiniz.

Sürpriz Yumurta

Photoshop'tan Özgün Çalışmalar

SİZ DE KATILIN!

- Siz de komik bir hata veya sürpriz bir yumurta (easter egg) bulduysanız ekran görüntüsü (screenshot) ile birlikte ktuztas@chip.com.tr adresine gönderin. Yayınlanan her ipucu için **10 milyon TL** kazanabilirsiniz.

Geliştiricilerinin sakladıkları resimleri görebilmek için ilk olarak Help/About Photoshop komutunu çalıştırın ve ekrana gelen penceredeki resme dikkat edin. Bu pencereyi kapattıktan sonra Help/About Photoshop komutunu, ancak bu sefer [Alt] ve [Ctrl] tuşlarını basılı tutarak, bir kez daha çalıştırın. Adobe Photoshop'un 5. versiyonundan itibaren bulunan bu fonksiyon ile her program sürümünde farklı resimler ekrana geliyor. Biröl Aşkın'a teşekkürler...

AYIN HATASI

VIA Chipset, AGP Bus ve Win2000 Beraber Çalışmıyor

Bir donanım hatası sinirinizi mi bozdu? Bize iletin: CHIP Yazı İşleri, Donanım Hatası başlığı ile Piyalepaşa Blv., Zincirlikuyu Cad. Ün İş Merkezi N0:231/3 80380 Kasımpaşa/İSTANBUL veya ktuztas@chip.com.tr adresine sorularınızı gönderin.

PROBLEM: Bir okuyucumuz, bilgisayarı haftalardır 3 boyutlu grafik göstermeme konusunda direnince CHIP yazı işlerine başvurmaya karar kılmış. Sisteminin konfigürasyonunu sorduğumuzda aldığımız cevap karşısında "Asus A7V" anakart üzerinde yoğunlaştık. Çünkü A7V anakartlar üzerinde kullanılan VIA Chipsetlerinin uyumsuzluğu konusunda çok fazla şey duyduk. Çünkü okuyucumuz aslında bu sorunla karşılaşan ilk kişi değildi: Asus A7V anakartında Athlon işlemcilerini kullanan hemen hemen tüm tanidik ve iş arkadaşlarımız AGP veya USB bağlantı noktası ile yaşadıkları sorunlardan bahsetmişlerdi.

HATA TESPİTİ: Bilgisayarı hemen büyüteç altına aldık. Tüm sürücüler tamam ve en yeni versiyonları kullanıyorlar. Windows 2000 sorunsuz çalışıyor ancak OpenGL veya DirectX'e dönülmek zorunda kalırsa Win2K hemen monitöre mavi ekranını yansıtıyor.

ÇÖZÜM: Diğer muhtemel tüm hata kaynaklarını kapadıktan sonra (ağ bağlantısı yeterli, ekran kartı başka bir bilgisayarda çalışıyor vs.) Asus ana sayfasındaki açıklamaları incelemeye aldık. Burada sık sorulan sorular (FAQ) arasında Geforce ekran kartı ile sorun çıkartan Windows 2000 sistemler ile ilgili bir ipucu vardı ancak bizim işimize yaramadı. Chipset üreticisi VIA'da da aynı ekranla karşı karşıya kaldık. Son olarak Microsoft'un destek veritabanını incelemeye başladık. Ve işte karşımızda: "Windows 2000 ve VIA AGP Port sorunları" adında bir yama yardımımıza koşuyor: <http://support.microsoft.com/support/lcb/articles/Q261/6/06.asp>. Microsoft'un yamasını hemen indirdik ve sisteme kurduk. Uzun zamandır sevdiği oyunlardan uzak kalmak zorunda olan okuyucumuz yeniden ümitlendi. Sistemi yeniden başlattık ve 3DMark2001 kullanarak ilk testi yaptık. Aradan 15 dakika geçmesine rağmen mavi ekran hala karşımıza çıkmadı. Daha önceleri ekran kartı birkaç saniye sonra çalışmıyordu.

AYIN KİTAPLARI

► Macromedia Fireworks

Web sayfası inşa etmeyi öğrenmek isteyenler için karşılaşılabilecek büyük sorun ileri seviyede karşılaşılabilecek kompleks sorunlar açmazdır. Yüzlerce değişik, onca data arasında yanlış bir bağlantı tüm sayfanın çökmesine neden olabilir. Bu handikapın önne geçmek için tasarlanan editör yazılımları ileri derecede programlama dili gerektirmeksizin web sayfası hazırlanmasına yardımcı olmaktadır. Bu konuda uzmanlaşmış bir marka olan Macromedia'nın yeni programı Fireworks ise hem web tasarımı hem de grafik programlarını birleştirmek isteyen kullanıcılar için ideal bir seçim. Dost Kitabevinin yayınladığı Fireworks kitabı renkli sayfaları ve örnek resimleri ile en acemi kullanıcıları bile güzel görünümlü sayfalar hazırlayabilecek düzeye ulaştırma iddiasını taşıyor.

Bilgi için: Dost Kitap Evi
Telefon: (312) 418 83 27

► Adım Adım Excel 2002

Veri tabanı ve tabloları konusunda en yaygın kullanılan program olan Microsoft'un Excel yazılımının yeni versiyonu pek çok yenilikle birlikte geldi. Excel'i etkin kullanmak için tüm özelliklerinden haberdar olmak ve bunların nasıl kullanılacağını bilmek gerekliliğinin farkında olan deneyimli kullanıcılar kadar Excel'e yeni başlayan acemi kullanıcılar düşünüldükçe de hazırlanmış Adım Adım Excel kitabı adından da anlaşılacağı gibi, Excel'i adım adım, örnekler ve renkli bol resimli sayfalarla öğretiyor. Microsoft'un desteği ile Arkadaş Yayınevi tarafından hazırlanan kitabın içinden bir de cd çıkıyor. Microsoft ve Arkadaş Yayınevi tarafından hazırlanmış CD kitap içindeki uygulamaları gerçekleştirmek için gerekli Excel örneklerini sınırlandırılmış sürümleri içeriyor.

Bilgi için: Arkadaş Yayın Evi
Telefon: (312) 434 46 24

Yüksek Performans ve Güvenlik

E-posta İçin En İyi İpuçları

Mektupların internet haricinde daha hızlı, daha hesaplı ve tabii ki daha rahat gönderilmesi mümkün değil. Ancak kullanıcı sayısı milyonlarla ölçülen e-postayı kim, ne kadar etkili kullanıyor?

E-posta, günümüzde bilgi aktarımının en hızlı, en hesaplı ve en rahat yolu. Ve bu elektronik mektubu daha da çekici ve kullanılır hale sokan özelliği ise dijital ortama aktarılmış fotoğrafların, Excel tabloları veya örneğin word dokümanlarının da beraberinde gönderilebiliyor olması. Ancak söz konusu dijital posta ile çalışmanın püf noktaları bilindiğinde e-posta aslında çok daha fazla görevi yerine getirebilir. Bu nedenle CHIP, e-posta ile ilgili en iyi 50 ipucunu sizler için derledi. E-posta kullanıcılarının çok bü-

yük bir kısmının Outlook Express ile çalıştığı göz önünde bulundurularak ipuçlarının çok büyük bir kısmı bu e-posta programı baz alınarak hazırlandı. Ancak bu yazıdan Hotmail veya Kolaymail gibi ücretsiz e-posta hizmeti sunan webmail servislerinin kullanıcıları da faydalanabilecekler. Bu servislerin aslında hangi kullanışlı fonksiyonları sunduğunu göreceksiniz. Ve artık virüslerden çekinmeye gerek yok: Söz konusu zararlı ziyaretçileri çok küçük bir çabayla posta kutunuzdan nasıl uzak tutabileceğinizi de öğrenebilirsiniz.

Genel İpuçları

1

Sunucu değişimine rağmen sabit e-posta adresi

Hotmail (www.hotmail.com), Kolaymail (www.kolaymail.com) veya GMX (www.gmx.com.tr) sunucularından ücretsiz bir e-posta adresi daha alın. Bu sayede istediğiniz zaman sunucunuzu değiştirebilir ve e-posta adresiniz değişmediği için her zaman erişilebilir kalabilirsiniz. Buradaki hile: İletilerinizin GMX, Hotmail veya Kolaymail'den istediğiniz e-posta adresine otomatik olarak yönlendirebilirsiniz.

2

Dosya eklentilerini göndermeden önce sıkıştırmak

Eğer e-posta ile doküman, resim veya farklı verileri gönderecekseniz söz konusu dosyaları örneğin Winzip (CD-

code: **Basic Kit**) gibi program yardımıyla sıkıştırmalısınız.

3

Zaman Tasarrufu: İmza fonksiyonunu kullanın

İmzalar metin yapı elemanları gibidirler: Bunlar otomatik olarak her e-posta altına yerleştirilirler ve isim, adres, telefon veya web adresi gibi tipik bilgiler içerirler. Tüm modern e-posta programlarında bu fonksiyon bulunur. Outlook Express altında Araçlar/Seçenekler/İmzalar komutunu kullanarak imzalara ulaşabilirsiniz.

4

Cc (Bilgi) Alanı: Bir ileti, bir çok alıcı

Bir e-posta aynı anda bir çok kişiye gönderilebilir. "Cc:" veya Bilgi alanına istediğiniz tüm e-posta adreslerini girin ve bunları

E-mail Hakkında Herşey

birbirlerinden noktalı virgül ile ayırın. Gönder düğmesine tıkladığınızda ileti tüm adreslere gönderilecektir.

Tüm e-posta programlarının desteklediği bu fonksiyon özellikle davetler için pratik olacaktır.

5

Anlatımı kuvvetli konu dikkat çeker

Bir e-posta konusu uygun olmadığı için direkt olarak çöpe atılır. Bu nedenle örneğin Outlook Express altında Konu satırına dikkat çekici, anlatımı kuvvetli bir konu girin. Böylece alıcının iletiyi merak etmesi sağlanabilir.

6

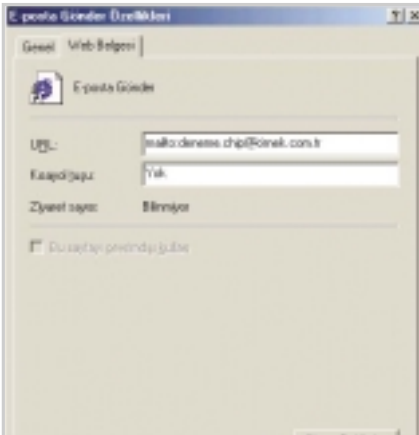
E-posta içerisine web sayfası bağlantısı eklemek

E-posta içerisine alıcının web sayfasına ulaşmak için direkt üzerine tıklayabileceği bir internet adresi oluşturun. Buradaki ipucu: Browser otomatik olarak çalışır. Adresten önce "http://" ifadesini ekleyin. Örneğin: <http://www.chip.com.tr>

7

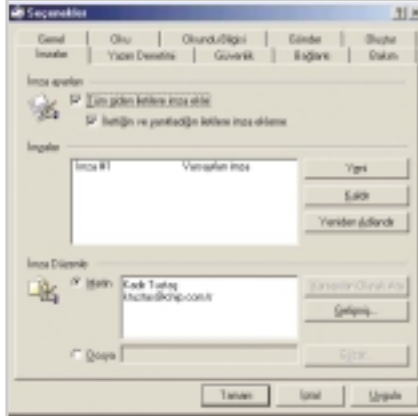
Belgeleri direkt olarak Word'den göndermek

Word altında Dosya/Gönder/Posta Alıcısına komutunu çalıştırın. Bunun sonucunda e-posta bilgilerinin girileceği ek bir pencere açılacaktır: Buraya alıcının e-posta adresini ve konuyu girin. Daha sonra Bir Kopya Gönder düğmesine tıklayın. Açıklama: Bu Word dosyası sıkıştırılmaz.

2

KISA YOLDAN: Direkt olarak e-posta penceresine ulaşmak için e-posta adreslerini Sık Kullanılanlar içerisine kaydedebilirsiniz.

1

HAZIR İMZALAR: Adres veya telefon numarası gibi bilgilerin hazırladığınız e-postaya otomatik olarak eklenmesi için kullandığınız programın imza fonksiyonundan faydalanabilirsiniz.

8

Veri Güvenliği: Dağıtım listesini gizle

Eğer e-posta alıcılarının dağıtım listesinde yer alan diğer kullanıcıları görmesini istemiyorsanız e-posta adreslerini "Bcc" alanına yazmalısınız. "Bcc" İngilizce Blind carbon Copy" ifadesinin kısaltmasıdır. Bu, Türkçe'ye bire bir karbon kopya olarak çevrilebilir.

9

E-posta yazımını devamlı kontrol etmek

E-posta gönderildikten sonra "İleti alıcıya teslim edilmedi" gibi bir hata mesajı ile karşılaşıyorsanız, bunun nedeni genellikle bir yazım hatasıdır. E-posta adresini yazarken üstü noktalı ünlüler kullanıp kullanmadığınızı kontrol edin. Karışmaları da kontrol etmelisiniz: Örneğin bir e-pos-

ta adresinin nokta mı (deneme.chip@örnek.com.tr) yoksa alt çizgi mi (deneme_chip@örnek.com.tr) kullanılarak ayrıldığına dikkat edin. Sonuçta bu iki e-posta adresi tamamen iki farklı alıcıyı işaret ediyor. Aynı durum e-posta adresinin büyük harfle yazıldığı durumlarda da geçerlidir.

10

"@" karakterini doğru girmek

E-posta adresini yazarken "@" karakterini girmek için [Alt]+[Ctrl]+[Q] veya [AltGr]+[Q] tuş kombinasyonlarından birini kullanabilirsiniz.

11

E-posta dosya eklentilerini açıklayın

Böylece kimse virüs olduğundan şüphelenmez: E-posta dosya eklentileri için açıklamalar oluşturun. Bu eklentiler arasında hangi dosyaların bulunduğunu ve bu dosyaların hangi programlar ile açılacağı açıklayın.

12

Çok kısa e-postalar hazırlamak

Burada telgraf sitilini de kullanabilirsiniz: Bir e-posta için kısa sayılabilecek bildirimleri direkt olarak konu satırına girebilir ve ileti kısmını boş bırakabilirsiniz. Konu satırının sonuna metin yok anlamına gelen "my" kısaltmasını ekleyerek alıcının aslında iletiyi açmasına gerek olmadığını sade-

E-POSTA ARAMA

» E-posta adresi arama motorları

Maalesef internet için telefon rehberine alternatif olabilecek bir veri tabanı tutmak mümkün değil. Uzun zamandır görüşmediğiniz arkadaşlarınızın e-posta adreslerini bulmak isterseniz bu iş için zaman ayırmalı ve bir çok arama hizmetini denemelisiniz. Bütün uğraşlara rağmen aranan adresin bulunması garanti değil. Ancak sizler için bir başlangıç noktası oluşturmak üzere birkaç arama motorunu inceledik.

En önemli Türkçe arama motorlarından biri Türkiye E-mail Rehberi (www.aranan.com). Ancak burada otomatik güncellenen bir veritabanı mevcut değil ve kulla-

nıcıların kayıt olması gerekiyor. Yani aradığınız kişinin eğer bu sayfadan haberi yoksa e-posta adresini burada bulmanız imkansız. En sık kullanılan ve belki de en büyük veritabanına sahip olan e-posta arama motoru ise Yahoo People Search (www.people.yahoo.com). Ayrıca bu sayfadan telefon numaraları da arayabilirsiniz. Ancak tabii ki bu hizmet Türkiye için pek kullanışlı sayılmaz.

WhoWhere (www.who哪里.lycos.com) ve Bigfoot (www.bigfoot.com) arama motorları da e-posta adresi ararken başvurabileceğiniz oldukça kullanışlı siteler.

NORTON INTERNET SEC.

» Virüslere karşı koruma

Bilgi için: www.symantec.com
Fiyatı: 70 Dolar

İPUÇU 1: Norton Internet Security 2001 gibi bir güvenlik yazılımı temin edin. Bu sayede bir taşla bir çok kuş vurabilirsiniz: Bu komple çözüm paketi sadece virüslere karşı değil hacker saldırılarına karşı da güvenlikte kalmanızı sağlar. Ayrıca entegre çocuk koruma modülü ile de ailedeki küçüklerin istemediğiniz sayfalara girmelerini engelleyebilirsiniz.

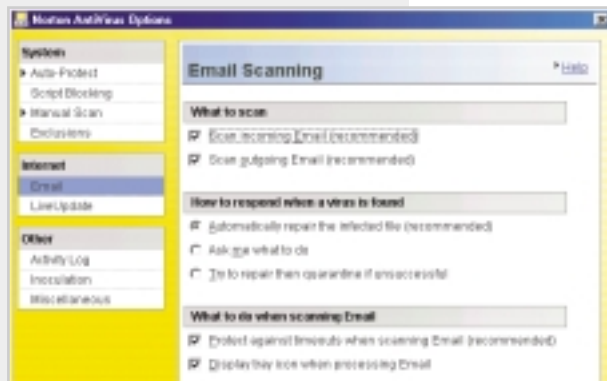
ÖNEMLİ! Yazılım, e-postalara eklenen dosyaları otomatik olarak tarıyor. Norton Internet Security 2001 internet üzerinden güncellenebiliyor ve böylece virüs veritabanı devamlı yenileniyor.

İPUÇU 2: Eğer bir koruma programına sahip değilseniz uymanız gereken bir kural var demektir: İçeriğini veya göndereni bilmediğiniz dosya eklentilerini asla açmayın.

İPUÇU 3: Word, Excel ve Powerpoint'teki makro korumalarını çalıştırın. Bu işlemi söz konusu programların yardım fonksiyonlarından öğrenebilirsiniz.

İPUÇU 4: Internet Explorer'ın güvenlik ayarlarını en üst düzeye yükseltin. Bunun için Internet Explorer penceresinde Araçlar/Internet Seçenekleri komutunu çalıştırın, Güvenlik kartını aktif hale getirin ve kaydırma çubuğunu yukarı çekin. Daha sonra Özel Düzey düğmesine tıklayarak açılan listeden ActiveX, Java ve Java Script seçeneklerini kapatın.

İPUÇU 5: Konu satırı yabancı dilde olan iletilere dikkatli yaklaşın. Eğer konu şüpheleniyorsa ve göndereni de tanımiyorsanız söz konusu iletiyi okumadan silmelisiniz.

GÜVENLİK: Norton Internet Security 2002 ile beraber de çalışabilen Antivirus 2002 e-postalarınızı henüz indirilirken virüslere karşı tarıyor.

ce konu satırını görmesinin yeterli olacağı belirtilir.

13 E-posta adreslerini browser ile çağırma

İnternette sıkça sörf yapanlar ve bu esnada e-posta yazmaktan hoşlananlar aşağıdaki varyasyonları denemeliler: En çok kullandığınız e-posta adreslerini Internet Explorer Sık Kullanılanlar'ı arasına ekleyin. Bunun için herhangi bir öge oluşturun ve bu Sık Kullanılanlar öğesinin özelliklerini değiştirin: Bunun için Internet Explorer penceresinde Sık Kullanılanlar menüsünü açın, söz konusu öge üzerine fareni sağ düğmesini kullanarak tıklayın ve nesne menüsündeki Özellikler komutunu çalıştırın. Ekrana gelen pencere üzerindeki "URL" satırına örneğin "mailto:deneme.chip@örnek.com.tr" yazın. Daha sonra söz konusu Sık Kullanılanlar öğesinin ismini değiştirin: Bunun için tekrar Sık Kullanılanlar menüsünü açın ve istediğiniz öge üzerine fareni sağ düğmesini kullanarak tıkladıktan sonra nesne menüsündeki Yeniden Adlandır komutunu çalıştırın. Bu öğeye, örneğin e-posta alıcısının adı gibi açıklayıcı bir isim girin. Eğer ileride oluşturduğunuz bu Sık Kullanılanlar öğesini çalıştıracak olursanız e-posta programı otomatik olarak çalıştırılacak ve ekrana gelecek yeni ileti penceresindeki alıcı hanesinde söz konusu kullanıcının adresi bulunacaktır.

14 Üç yıldız reklam iletilerine karşı korur

Internet forumlarına katılanlar veya yazı hazırlayanlar istenmeyen reklam iletileriyle boğuşmak zorunda kalırlar. Çünkü bazı forumlarda katılımcıların e-posta adreslerini girmeleri mecbur kılınır. Ancak bir forumda kullanıcılara, aralarında özel olarak haberleşme imkanı da sunulur. E-posta adresini tanıtım iletilerinde kullanılamaz hale getirmek için girmek zorunda kalacağınız ad-

resleri aşağıdaki formda yazabilirsiniz: "deneme.chip@***örnek.com.tr". Burada kullanılan üç tane yıldız adreslerin programlar tarafından otomatik olarak alınmasını ve reklamlar için kullanılmasını engelleyecektir.

15 Alıntıların iletilerde idareli kullanılması

Gönderenin yanıtlandığı (Reply) iletilerdeki gereksiz metinleri silin. Çünkü kullanılan e-posta programı hazırlanan yeni e-postanın altına yanıtladığınız iletinin tamamını alıntı olarak ekleyecektir.

16 E-postaları başka dillere çevirmek

Dil çevirileri için www.freetranslation.com adresini kullanabilirsiniz. Bunun için ilk olarak çevrilmiş metni seçin, bu seçili alan üzerine fareni sağ düğmesini kullanarak tıklayın ve açılan nesne menüsü üzerindeki Kopyala komutunu çalıştırın.

Daha sonra e-posta programını açın yeni bir ileti oluşturun ve boş ileti üzerine fareni sağ düğmesiyle tıkladıktan sonra nesne menüsündeki Yapıştır komutunu çalıştırın.

17 Sen veya Siz? Genel e-posta kuralları

E-postalar için de uyulması gereken kurallar vardır. E-posta hazırlarken dikkat etmeniz gereken kuralları www.netplanet.org/netiquette/email.html adresinde bulabilirsiniz.

18 E-postaları şifreleyerek göndermek

Bir çok şifreleme programının kullanılması oldukça zordur. Bunun için kullanımı kolay olan Steganos'un Crypt&Go (<http://www.steganos.com/en/>) programını kullanabilirsiniz. Yaklaşık 100 Dolar'lık bu programın en büyük avantajı e-posta alıcısının da bu şifreleme programını kullanmak zorunda kalmaması. Alıcının iletiyi görebilmesi için sadece gerekli şifreyi bilmesi yeterli.

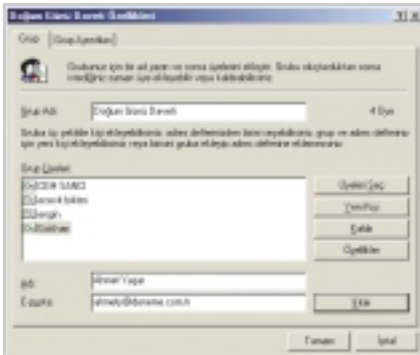
Outlook Express

19 İletileri önce offline hazırlamak, sonra göndermek

Outlook Express'i çalıştırın ancak bir internet bağlantısını kurmayın. Göndermek istediğiniz iletiyi hazırlayın ve daha sonra Gönder düğmesine tıklayın. Bunun sonucunda ekrana gelen iletişim penceresindeki "Bunu bir daha gösterme" seçeneğini işaretleyin ve Tamam düğmesine tıklayın. Bir sonraki iletiyi hazırlayın ve bir kez daha Gönder düğmesine tıklayın. Bu şekilde, offline olarak hazırlanan tüm iletiler Giden Kutusu içerisine toplanırlar. Söz konusu iletileri göndermek için internet bağlantısı kurulduğunda Araçlar/Gönder ve Al/ Tümünü Gönder ve Al komutunu kullanabilirsiniz.

20 Haber gruplarına e-posta göndermek

Haber gruplarına gönderilen yazılar metin biçiminde olmalıdır. Ancak Outlook Express'in kullandığı yanlış biçim haber grubu üyelerinin sinirlenmesine yol açabilir. Bunu engellemek için CHIP'in tavsiyesi: Bir haber grubuna e-posta göndermeden önce Biçim/Düz Metin komutunu mutlaka çalıştırın. Eğer haber gruplarına düzenli olarak e-posta gönderiyorsanız standart ayarları değiştirebilirsiniz. Bunun için Araçlar/Seçenekler komutunu çalıştırın, ekrana gelen pencere üzerindeki Gönder kartını aktif hale getirin ve Haber Gönderme Biçimi olarak Düz Metin seçeneğini işaretleyin.

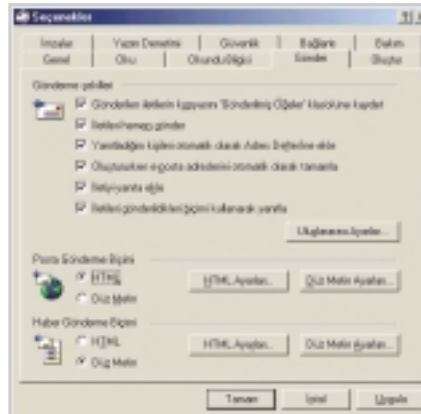
22 TOPLU GÖNDERİM: Outlook Express altında gruplar oluşturarak farklı dağıtım listeleri ortaya çıkartabilirsiniz.

21 Çok Basit: Yazım hatası olmayan e-postalar

Outlook Express'in temel ayarlarını değiştirerek yazım ve dilbilgisi hatalarını rahatlıkla değiştirebilirsiniz. Bunun için Araçlar/Seçenekler komutunu çalıştırın ve ekrana gelen pencere üzerindeki Yazım Denetimi kartını aktif hale getirin. Burada Ayarlar başlığı altında bulunan "Göndermeden önce her zaman yazım denetimini uygula" seçeneğini işaretleyin.

22 Dağıtım listesi ile zaman tasarrufu

Şayet kendi hazırladığınız gazetenizi veya topluluğunuza ait üyelere yazılar göndermek istiyorsanız dağıtım listeleri kullanarak zamandan ve işten tasarruf sağla-

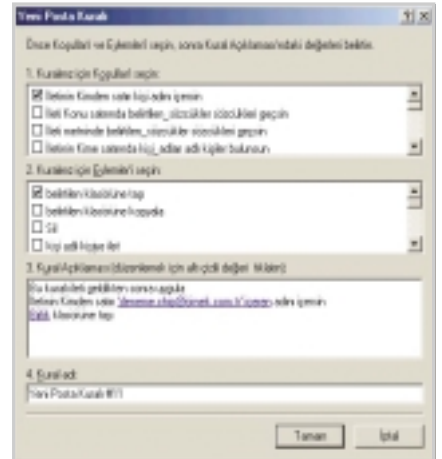
20 HATA KAYNAĞI: Bir süre sonra can sıkıcı bir hal alabilen haber gönderme biçimi olan "HTML"i "Düz Metin" olarak değiştirin.

yabilirsiniz. Buradaki örnekte adres defterinde hazır e-posta adresleri olduğunu varsayıyoruz. Bunun için ilk olarak araç çubuğu üzerindeki simgesine tıklayarak Adres Defterini açın ve Dosya/Yeni Grup komutunu çalıştırın. Bunun sonucunda ekrana gelen pencere üzerindeki Grup adı kutusuna örneğin "Birlik" yazın. Daha sonra Üyeleri Seç düğmesine tıklayın ve son olarak adres defterini kapatın. Yeni bir e-posta hazırlayın ve "Kime" kutusuna tıklayın. Bunun sonucunda ekrana gelen liste içerisinde "Birlik" ismindeki grubu seçin ve Kime düğmesine tıklayın. İletişim penceresini Tamam düğ-

mesine tıklayarak kapatın. Gönder düğmesine tıkladığınızda hazırlanan ileti grup içerisindeki üyelere otomatik olarak gönderilecektir.

23 Gelen Kutusu'nun düzenli kalabilmesi için

Gelen Kutusu'nun dolmaması ve bunun üzerinde hakimiyetin kaybolmaması için belirli gönderenler ve konulara özel ayrı klasörlerin oluşturulması gereklidir. Bunun için Klasörler penceresindeki Yerel Klasörler simgesine farenin sağ düğmesini kullanarak tıklayın ve açılan nesne me-

25 RAHAT: E-posta kuralları sayesinde gelen iletilere, size gerek kalmadan ne yapılacağını belirleyebilirsiniz.

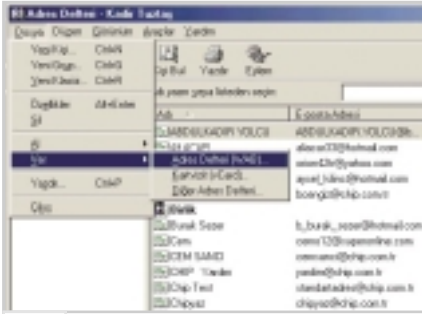
nüsündeki Yeni Klasör komutunu çalıştırın. Ekrana gelen boş alan içerisine istediğiniz ismi girin ve Tamam düğmesine tıklayın. Aynı yöntemi kullanarak alt klasörler de oluşturabilirsiniz.

24 Gelen iletileri otomatik sıralamak

Bir çok klasör oluşturanlar gelen iletileri örneğin gönderen bilgisine (örneğin: Ahmet Yaşar) göre önceden sıralayabilirler. Bunun için Araçlar/İleti Kuralları/posta komutunu çalıştırın. Bir kural oluşturmak için Yeni düğmesine tıklayın ve birinci adımda koşul olarak "İletinin kimden satırı kişi adını içersin" seçeneğini işaretleyin. İkinci adımda "Belirtilen klasörüne taşı" eylemini seçin ve son olarak üçüncü adımda da gönderen kişiyi (Ahmet Yaşar) ve iletinin taşınacağı klasörü seçin.

25 Adres Defteri'ni diskete yedeklemek

Adres Defteri'nde ne kadar çok öge bulunursa, defter o kadar değerli olacaktır. Bu nedenle farklı bir kayıt ortamında saklanmasında fayda vardır. Adres Defteri'ni açın ve Dosya/Ver/Adres Defteri (WAB)... komutunu çalıştırın. Bunun so-

25 VERİ GÜVENLİĞİ: Adres Defteri'ni Outlook Express yardımıyla düzenli olarak yedeklemelisiniz.

nucunda ekrana gelen iletişim penceresinde kaydedilecek hedef olarak disket sürücüyü seçin ve örneğin Adresler gibi uygun bir isim girin.

26 E-postaları silindikten sonra bile kurtarmak

Eğer gelen kutusuna göz atarken iletileri yanlışlıkla silecek olursanız bunları Silinen Öğeler klasöründen kurtarabilir ve farklı bir klasör içerisine taşıyabilirsiniz.

27 E-postaları diskete saklamak ve yedeklemek

Disket sürücü için masaüstünde bir kısayol oluşturun. Daha sonra Outlook Express'i çalıştırın, buradan yedeklemek istediğiniz e-postaları seçin ve fare yardımıyla biraz önce oluşturduğunuz disket sürücü kısayolu üzerine kopyalayın.

28 İlk taslaktan e-postanın son haline

Outlook Express penceresindeki Yeni İleti düğmesine tıklayın. E-posta taslağını hazırlayın ve bir konu girin. E-posta penceresinin menü çubuğundaki Dosya/Klasöre Kopyala komutunu çalıştırın ve ekrana gelen pencere üzerindeki listeden Taslaklar

klasörünü seçtikten sonra Tamam düğmesine tıklayın. E-posta penceresini kapatın. Ekrana gelen "Değişiklikleri bu iletiye kaydetmek istiyor musunuz?" sorusunu Hayır düğmesine tıklayarak cevaplayın. Eğer bu iletiyi ileride düzenlemek ve göndermek isterseniz Taslaklar klasöründen almanız yeterli olacaktır.

29 Araç çubuğunu düzenlemek ve görüntülemek

Farenin sağ düğmesini kullanarak araç çubuğu üzerine tıklayın ve ekrana gelen nesne menüsündeki Özelleştir komutunu çalıştırın. Araç Çubuğunu Özelleştir penceresindeki Ekle ve Kaldır düğmelerini kullanarak hangi simgelerin görünüp görünmeyeceklerini belirleyebilirsiniz.

30 E-postalarınız için daha çok renk ve çeşit

E-posta penceresinde Biçim/Zengin Metin(HTML) komutunu çalıştırın. Bunun sonucunda ek bir biçimlendirme çubuğu ekrana gelecektir. Bunun için ilk olarak değiştirmek istediğiniz metin parçalarını

33 GÜVENLİK: Eğer bilgisayarınızı başkaları ile paylaşıyorsanız yeni Outlook Express kullanıcı profilleri oluşturmalısınız.

seçin ve biçimlendirme çubuğu üzerinden istediğiniz komutu çalıştırın. Eğer isterseniz sağ üst köşedeki Resim Ekle düğmesine tıklayarak iletileriniz içerisinde resimler kullanabilirsiniz.

Son olarak Biçim/İleti Örneği Uygula komutunu kullanarak hazırladığınız e-posta artalanın da farklı görünmesini sağlayabilirsiniz.

31 İstenmeyen ileti ve gönderenleri engellemek

Örneğin devamlı olarak gönderdiği tanım iletileri yüzünden birinden sıkıldıysanız bu kişinin e-posta adresini engelleyebilirsiniz. Bunun için ilk olarak söz konusu e-postalardan birini açın ve İleti/Göndereni Engelle komutunu çalıştırın. Bunun sonucunda ekrana gelen soruya Evet cevabını verin. Eğer ileride bu kişiyi engellemekten vazgeçmek isterseniz Araçlar/İleti Kuralları/Engellenen Gönderenler Listesi komutunu çalıştırın ve listeden çıkarmak istediğiniz kişiyi seçtikten sonra Kaldır düğmesine tıklayın.

32 Varsayılan program olarak Outlook Express

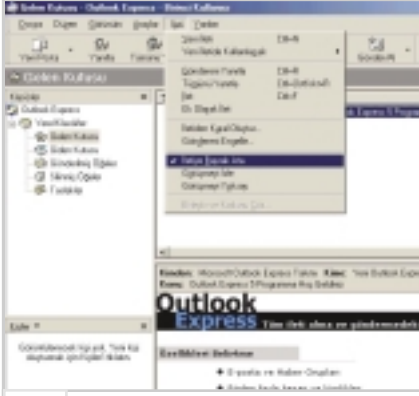
Eğer farklı e-posta programlarını deniyorsanız bunlar genellikle sistemde standart e-posta uygulamaları olarak kaydedilirler. Eğer Outlook Express'i tekrar varsayılan program olarak kullanmak isterseniz Araçlar/Seçenekler komutunu çalıştırın ve ekrana gelen pencere üzerindeki Genel kartını aktif hale getirin. Son olarak "Bu uygulama varsayılan Posta denetleyicisidir" metnine karşılık gelen varsayılan Olarak Ata düğmesine tıklayın.

33 E-postaları yabancı bakışlardan korumak

Outlook Express penceresinde Dosya/Kimlikler/Kimlikleri Yönet komutunu çalıştırın. Bunun sonucunda ekrana gelen iletişim penceresinden korumak istediğiniz, genelde bu ana kimliktir, kimliği seçin. Daha sonra Özellikler düğmesine tıklayın ve Kimlik Özellikleri penceresindeki Parola İste seçeneğini işaretleyin. Kullanmak istediğiniz parolayı ekrana gelen pencere üzerindeki Yeni Parola ve Yeni Parola Onayla kutularına ayrı ayrı girdikten sonra Tamam düğmesine tıklayın. Daha sonra bunu ve bir sonraki iletişim penceresini kapatın. Dosya menüsündeki Kimlik Değiştir komutunu çalıştırın ve Kimlik Oturumu Kapat düğmesine tıklayın. Bunun sonucunda Outlook Express otomatik olarak kapatılacak ve program yeniden başlatıldığında biraz önce belirlediğiniz parolayı girmenizi isteyecektir.

34 Windows Gezgini ile dosya eklemek

Outlook Express'i çalıştırın ve bir e-posta hazırlayın. Daha sonra Başlat/Programlar/Windows Gezgini komutunu kulla-

40 İLETİLERİ İŞARETLEMELER: Outlook Express, önemli iletilerin dikkat çekmek üzere işaretlenmesi için özel bir komut sunuyor.

arak Windows'un dosya yöneticisini çalıştırın. Her iki pencereyi de aynı anda masaüstünde görünecek şekilde küçültün. E-posta ile göndermek istediğiniz dosya üzerine farenin sol düğmesini kullanarak tıklayın ve farenin düğmesini bırakmadan seçili dosyayı Outlook Express'in ileti penceresine taşıyın.

35 Yazım kontrolü çalışmıyor

Outlook Express altında yazım kontrolünü kullanabilmek için örneğin Word gibi başka bir Microsoft programının bu fonksiyon ile kurulmuş olması gereklidir.

36 Bağlantı kesilmesinin engellenmesi

Bağlantı kesilmesi hatası ile genellikle karşılaşıyorsanız sunucunun zaman limitini yükseltmelisiniz. Bunun için Outlook Express penceresindeki Araçlar/Hesaplar komutunu çalıştırın ve eğer birden fazla e-posta hesabına sahipseniz hata veren sunucuyu seçtikten sonra Özellikler düğmesine tıklayın. Sunucu zaman aşımı süresini yükseltmek için burada bulunan kaydırma çubuğunu sağa doğru yavaş yavaş hareket ettirin. Ayrıca burada bulunan farklı ayarlar üzerinde de çalışabilirsiniz.

37 Büyük e-postalar gelen kutusunu bloke ediyorlar

Eğer gelen kutunuz uzun e-postalar nedeniyle bloke oluyorsa bu sorunu rahatlıkla çözebilirsiniz: Outlook Express penceresindeki Araçlar/İleti Kuralları/posta komutunu çalıştırın. İlk olarak kural bir koşul seçmelisiniz: "İleti, boyut KB'tan daha büyük olsun" seçeneğini işaretleyin. Daha sonra koşulun sağlandığı durumlarda uygulanacak eylemin seçilmesi gereklidir: Bunun için de "Sunucudan yükleme" seçeneğini işaretleyin. Son olarak açıklama kutusundan sunucudan yüklenmesini istemediğiniz iletilerin minimum büyüklüğünü belirleyebilirsiniz. Bunun için "İleti, boyut KB'tan daha büyük olsun" cümlesindeki mavi renkli "boyut" bağlantısına tıklamalısınız.

38 Önemli e-postaları göz önünde bulundurmak

Şayet Gelen Kutusu'ndaki bazı iletiler özellikle önem arz ediyorsa bunları kırmızı bayraklar kullanarak işaretleyebilirsiniz. İlk olarak işaretlemek istediğiniz e-postayı seçin ve daha sonra İleti/İletiyeye Bayrak Ata komutunu çalıştırın. Ancak eğer isterseniz iletiyi fare yardımıyla da işaretleyebilirsiniz. Bunun için e-postanın sol tarafında tam olarak küçük bir bayrak simgesi ile işaretlenmiş sütuna denk gelecek bir noktaya farenin sol düğmesini kullanarak tıklayın. Bunun sonucunda tıkladığınız noktada kırmızı bir bayrak ekrana gelecektir.

39 Gelen Kutusu'nu sık kontrol etmek

Outlook Express program penceresinde Araçlar/Seçenekler komutunu çalıştırın ve ekrana gelen pencere üzerindeki Genel kartını aktif hale getirin. Buradaki "Yeni iletilere 30 dakikada bir bak" seçeneği standart olarak işaretlidir. Ancak buradaki dakika değerini istediğiniz gibi değiştirebilirsiniz.

Açıklama: Flatrate kullananlar, bağlantıları belirli bir süre sonrasında sunucu tarafından otomatik olarak kesileceği için bu seçeneği kullanmayabilirler.

40 Ekte gönderilen dosyaları hızlı kaydetmek

İlk olarak söz konusu e-postayı açın. Daha sonra ataç şeklindeki simgeye tıklayın ve açılan nesne menüsündeki Ekleri Kaydet komutunu çalıştırın. Son olarak dosyaların kaydedilecekleri konumun seçilmesi gereklidir.

41 Alıcı için acele iletileri işaretlemek

Eğer gönderdiğiniz e-postanın alıcının dikkatini çekmesini istiyorsanız bunu bir ünlem işareti ile donatmalısınız: Bunun için ilk olarak yeni bir e-posta hazırlayın ve İleti/Öncelik Ata/Yüksek komutunu çalıştırın.

Bunun sonucunda alıcı iletiyi alınca bir soru işareti ile karşılaşacaktır.

Ücretsiz E-posta İpuçları

42 E-posta adreslerinin çoklu kullanımı

Outlook Express'in adres defterini açın ve Dosya/Ver/Diğer Adres Defteri komutunu çalıştırın. Ekrana gelen pencereden Metin Dosyası'nı seçin ve Ver düğmesine tıklayın. Bu dosyayı "Adresler.csv" adı altında kaydedin. İleri düğmesine tıklayın ve CSV Ver penceresindeki tüm alanları seçtikten sonra Son düğmesine tıklayın.

Lokal bilgisayarınızda kullandığınız ve CSV dosyası olarak kaydettiğiniz adres

defterini Yahoo altında da kullanabilmek için ilk olarak Yahoo adres defterini açın ve Import/Export bağlantısına tıklayın. Bunun sonucunda ekrana gelen pencereden Almak istediğiniz adres defteri dosya türünü seçin ve daha sonra Gözet düğmesine tıklayarak dosyanın lokal bilgisayardaki konumunu belirleyin. Import Now düğmesine tıklamanız yeterli olacaktır. Benzer şekilde mynet adres defterinde de Al düğmesine tıklayarak Palm, Netscape veya Outlook adres defterlerini online olarak kullanabilirsiniz.

43 Tatildeyken e-postaların otomatik cevaplanması

Ücretsiz e-posta hizmeti veren bir çok yabancı serviste örneğin siz tatildeyken gelen e-postaların otomatik olarak cevaplanması fonksiyonu sunulur. Önde gelen Türkçe servislerden mynet de kullanıcılarına otomatik yanıtlama işlevini sunuyor. Gelen e-postaların otomatik olarak yanıtlanması için mynet hesabınıza girdikten sonra sırasıyla Ayarlar ve Otomatik Yanıtla bağlantılarına tıklayın. Daha sonra söz konusu fonksiyonun aktif hale gelebilmesi için "Otomatik yanıt-

lama açık" seçeneğini işaretleyin ve altındaki kutucuğa otomatik yanıt mesajını girin. Son olarak mesajın saklanması ve gelen e-postalara cevap olarak gönderilmesi için Kaydet düğmesine tıklayın.

44 E-postaları Wordpad ile Offline hazırlamak

Windows donatıları arasında yer alan bir program ile e-postalarınızı offline olarak rahatlıkla yazabilirsiniz: Bu aracı Başlat/Program/Donatılar/Wordpad üzerinden çalıştırabilirsiniz. Ekrana gelen metin editörü penceresinde ileti metnini girin, daha sonra bu metni seçin ve Düzen/Kopyala komutunu çalıştırın. Daha sonra istediğiniz webmail (Kolaymail, mynet, Yahoo...) sunucusu penceresinde yeni bir ileti oluşturun, alıcının e-posta

Bu konuda belki de en gelişmiş örnekleri sunan Hotmail'de Junk Mail filtreleri oluşturabilir, bu tür iletilerin direkt olarak silinmelerini sağlayabilir veya asla tanıtım ileti olarak işaretlenmeyecek olan gönderenler için güvenli listesi (Safe List) oluşturulabilir. Ayrıca Hotmail, artık neredeyse standart haline gelen filtre ve adres engelleme gibi fonksiyonları da sunuyor.

46 E-postaları silinmeden 30 gün saklamak

Bir çok webmail sunucusunda iletilerin saklanma süresi 30 gün ile sınırlıdır. Ancak bu süreyi filtre fonksiyonu yardımıyla uzatmak mümkündür. Bunun için ilk olarak ek bir klasör oluşturun ve iletilerin filtre yardımıyla otomatik olarak bu klasör içerisine taşınmasını sağlayın. Filtre-

WEB MAIL SUNUCULARI

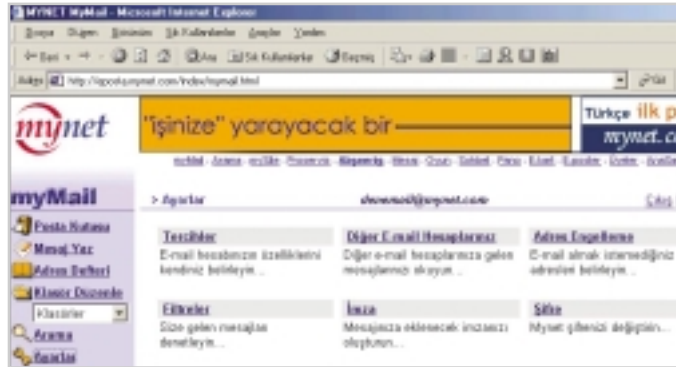
» Ücretsiz E-posta sunucuları

İnternet üzerinden ücretsiz e-posta adresi veren çok sayıda sunucu mevcut. Ancak bu sunucular gerek güvenlik gerek uluslararası kullanıcı desteği ve özel fonksiyonları ile birbirlerinden ayrılıyorlar.

Freemail ve GMX: Almanca olan Freemail (www.web.de) özellikle kullanıcılarına sunduğu hizmetler ile kesinlikle göz ardı edilemeyecek bir sunucu. Freemail kullanıcıları e-posta haricinde faks ve SMS mesajları da gönderebiliyorlar. GMX'in (www.gmx.com.tr) kayıt sayfasının Türkçe olmasına rağmen, ana sayfası maalesef Almanca. GMX'in en önemli özelliklerinden biri ise SMS haricinde 5 Mbyte büyüklüğündeki dosya eklentilerinin de gönderilebiliyor olması.

Hotmail: Microsoft'un webmail sunucusu olan Hotmail (www.hotmail.com) geçtiğimiz senelerde büyük güvenlik sorunları yaşamış olmasına rağmen bunları atlattığı görünüyor. Adres Defteri aktarma fonksiyonu olmayan Hotmail'in en önemli özelliği ise Junk Mail olarak adlandırılan tanıtım iletilerini ayırt etmek için sunduğu filtreler.

Mynet: Türkiye'nin ilk ciddi webmail sunucularından olan Mynet Palm, Netscape ve Outlook Express adres defterlerini alabilmenin yanında dünyada çok az serviste bulunan Otomatik Cevaplama sistemine sahip. Bunun haricinde sunduğu filtreler ile kullanıcıların e-posta alanlarının gereksiz iletiler ile dolmasını da engelliyor.

Türkçe Site: mynet'in sunduğu fonksiyonlar ile elektronik postalarınız için ince ayar yapabiliyorsunuz.

adresini girin ve son olarak metin kutusu üzerine farelin sağ düğmesi ile tıklayın. Biraz önce kopyaladığınız ileti metnini e-posta içerisine eklemek için nesne menüsündeki Yapıştır komutunu çalıştırın.

lerin nasıl oluşturulduğunu ilerleyen sayfalarda bulabilirsiniz. Ayrıca Kolaymail altında bu süreyi istediğiniz gibi değiştirebilirsiniz.

45 İstenmeyen iletileri otomatik olarak engellemek

Ücretsiz e-posta servisi kullanıcılarının en çok karşılaştıkları sorun gelen kutularının tanıtım iletileri ile doldurulmasıdır. Ancak bu sorun servislerin entegre filtre çözümleri kullanılarak rahatlıkla çözüme kavuşturulabilir.

Bunun için örneğin mynet hesabında ilk olarak Ayarlar bağlantısına tıklayın. Bunun sonucunda ekrana gelen pencere üzerindeki Filtreler bağlantısına tıklayarak iletileri için Outlook Express'dekine benzer kurallar oluşturabilir veya Adres Engelleme altından ileti almak istemediğiniz adresleri belirleyebilirsiniz.

47 İsim ve parolanın otomatik girilmesi

Tüm ücretsiz posta servislerinde çalışmaya başlayabilmek için ilk önce kullanıcı ismi ve parolanın girilmesi gereklidir. Şayet bu bilgi girme işlemi size sıkıcı geliyorsa gerekli alanların Internet Explorer tarafından doldurulmasını sağlayabilirsiniz.

Gerekli ayarlamaları yapmak için ilk olarak Internet Explorer'ı açın, Araçlar/Internet Seçenekleri komutunu çalıştırın ve ekrana gelen pencere üzerindeki İçerik kartını aktif hale getirin. Burada bulunan Otomatik Tamamlama düğmesine tıklayın ve "Formlardaki kullanıcı adları ve parolalar" seçeneğini işaretleyin. Önemli! Burada bulunan "Parolaları kay-

detmem için uyar” seçeneğinin de işaretlenmesi gereklidir. Dikkat! Bu düzenlemeleri yaptıktan sonra bilgisayarınızı kullanan herkesin e-posta hesaplarınıza kullanıcı adı ve şifrenizi bilmesine gerek kalmadan ulaşabileceğini göz önünde bulundurmalısınız.

48

**Web’den Selamlar: Dijital
posta kartı göndermek**

Özel günleri kutlamak veya duygularınızı ve düşüncelerinizi iletmek için sadece düz yazılar kullanarak e-posta göndermek zorunda değilsiniz. Kullanımı en az e-posta kadar yaygın olan e-kart’ları ücretsiz olarak gönderebilirsiniz. Örneğin mynet’in e-kart servisini kullanarak sevdiklerinize çeşitli kartlar gönderebilirsiniz. Bunun için ilk olarak www.mynet.com sayfasını görüntüleyin ve üst tarafta bulunan E-kart bağlantısına tıklayın. Daha sonra ekrana gelen sayfa üzerindeki çeşitli kategoriler içerisinde birini seçerek çeşitli e-kartları görüntüleyebilirsiniz. Hareketsiz kartların haricinde Flash kullanılarak hazırlanmış animasyonları da kart olarak gönderebilir ve hatta kartınıza müzik de ekleyebilirsiniz.

49

**SMS biçiminde kısa
e-postalar göndermek**

Eğer hazırladığınız e-posta’nın biran önce alıcıya gönderilmesi gerekiyorsa GSM operatörlerinin SMS servislerinden faydalanabilirsiniz. Bunun için Türkiye’deki GSM operatörlerinin web sayfalarından veya yurtdışındaki arkadaşlarınıza mesajlar göndermek için uluslararası web sayfalarından faydalanabilirsiniz.

50

**İnternet bağlantısı kuru-
lumunu hızlandırmak**

Eğer e-postalarınızı genellikle online olarak yazıyor ve okuyorsanız kullandığınız browserın açılış sayfasını kullandığınız webmail sunucusu olarak belirlemelisiniz. İnternet Explorer altında Araçlar/İnternet Seçenekleri komutunu çalıştırın ve Genel kartı üzerindeki Giriş Sayfası kutusuna sunucunun web adresini girin.

JR / Kadir Tuztaş, ktuztas@chip.com.tr

» ALTI ADIMDA KOLAY ÇÖZÜM

ZoneAlarm

Casusları Bilgisayarınızdan Uzak Tutun

ZoneAlarm, verilerinize dışarıdan erişilmesini ve tehlikeli virüsler tarafından zarar görmesini engelliyor. Bu yazıda ZoneAlarm hakkında bilmeniz gerekenleri açıklıyoruz.

■ Casusluk devamlı yaygınlaşıyor: Bilgisayarındaki verilerin çalınmasına tahammül edemeyeceklerin çalışma ortamlarını güvenlik çemberine almaları gerekiyor. Virüsler, trojanlar ve sniffer'lar: İletiler ile gelen güçlü PC saldırıları hakkında her geçen gün yeni felaket haberleri yayılıyor. Bu durumda kullanıcılara verilebilecek en iyi tavsiye bilgisayarlarını dışarıdan erişimlere karşı kişisel Firewall yardımıyla korumaları olacaktır. ZoneAlarm, bilgisayarınızla dış dünya arasındaki veri alış verişini kontrol eden güvenilir ve ücretsiz bir program. Sa-

dece İngilizce versiyonu bulunan bu programı CHIP sayesinde sorunsuz bir şekilde kullanabileceksiniz. Program çok çeşitli konfigürasyon imkanlarına sahip: Bilgisayarınızdaki her program için farklı internet ve intranet hakları atayabilirsiniz. VBS Script e-posta eklentilerine sahip iletiler karantinaya alınabilir ve bilgisayarınıza her türlü dışarıdan erişimin kaydı tutulur ve Firewall konfigürasyonuna bağlı olarak bu erişimler bloke edilebilir. Şayet izinsiz bir veri transferi meydana gelecek olursa tek bir tıklamayla bağlantı anında kesilebilir.

DİKKAT! Verilerinizin ZoneAlarm ile iyi bir şekilde korunuyor olmasına rağmen internet bağlantısının her zaman risk taşıdığını asla unutmayın. Özellikle Chat yapıyor veya internet üzerinden oyun oynuyorsanız. Ancak web'deki basit aramalar da bilgisayarınızdan internet ortamına bilgi aktarılmasına neden olur.

ZoneAlarm'ı CHIP CD'sinde bulabilirsiniz.
(© CD-Code Zone)

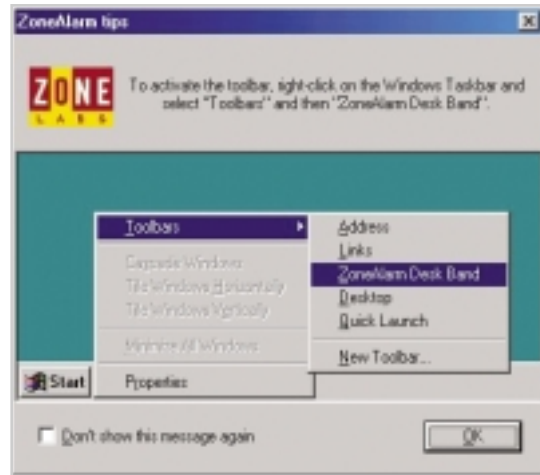

1

Kurulum

ZoneAlarm'ı ister Chip CD'sinden (© CD Code: Zone) ister www.zonelabs.com adresinden temin edebilirsiniz. Bu kişisel Firewall'ı sisteminize yüklemek için kurulum programının direktiflerini yerine getirin. Kurulum sonrasında "User Survey" formunu doldurmalı ve programı çalıştırmak için bilgisayarı yeniden başlatmalısınız. Bunun sonucunda "Getting Started" iletişim penceresi ekrana gelecektir.

Programın en önemli fonksiyonları bu pencere üzerinde yedi ayrı adımda tanıtılıyor. Son pencereyi Finish düğmesine tıklayarak geçtikten sonra program artık kullanıma hazır hale gelecektir.

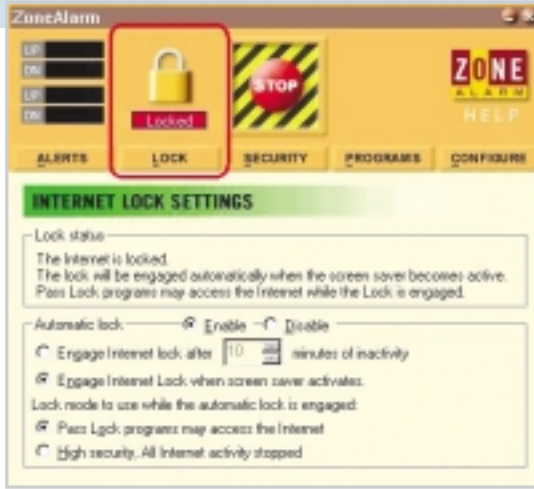

2

Veri Transferini Otomatik Kesmek

ZoneAlarm'ın bilgisayarınızı en güvenli şekilde koruyabilmesi için devamlı aktif durumda olması gereklidir. Bu nedenle "Configure" alanındaki "Load ZoneAlarm at Startup" seçeneğini işaretlemelisiniz. ZoneAlarm'a en hızlı şekilde ulaşabilmek için önemli düğmeleri görev çubuğu üzerine yerleştirebilirsiniz.

Eğer Windows 95 veya NT altında çalışıyorsanız bunun için "Show Shell Toolbar" seçeneğini işaretlemelisiniz. Diğer Windows versiyonları için de farenin sağ düğmesini kullanarak görev çubuğu üzerine tıklayın ve açılan nesne menüsündeki Araç Çubukları/ZoneAlarm Desk Band komutunu çalıştırın.

3 Veri Transferini Otomatik Kesmek

Veri transferinin mümkün olup olmadığını asma kilit simgesine bakarak anlayabilirsiniz. “Lock” ile internet erişimini engellemek için sunulan seçeneklere ulaşabilirsiniz. “Enable” seçeneğini aktif hale getirin ve istediğiniz seçenekleri işaretleyin: Çalışma aralarında siz farkında olmadan gerçekleşebilecek veri transferlerini engellemek için birinci veya ikinci seçeneği işaretleyin. Seçili olan programların genel engellemeye rağmen aktif olabilmeleri için üçüncü seçeneği işaretleyin. Dördüncü seçenek yardımıyla da tüm internet işlemleri engellenebilir.

4 Internet Hakları Belirlemek

Konsolun üst kısmında internet bağlantısına sahip programlar görüntülenir. Programs üzerine tıklayarak her bir programın internet haklarını ayrı ayrı belirleyebilirsiniz: Allow Connect sütunundan istediğiniz programın internete veya yerel ağa direkt olarak erişmesine izin verebilir, engelleyebilir veya sorguya bağlı olmasını sağlayabilirsiniz. Eğer garantiye almak istiyorsanız üçüncü seçeneği işaretlemelisiniz. Allow Server alanından ise programın sunucu haklarını belirleyebilirsiniz. Pass Lock sütunundaki kutucuğu işaretleyerek “Lock” seçeneği aktif olsa dahi programın internete erişebilmesini sağlayabilirsiniz. Bu, örneğin e-posta araçları için kullanılacak uygun bir seçenektir.

5 Güvenlik Derecesinin Belirlenmesi

Her türlü veri aktarımını anında kesmek için ilk yardım düğmesine tıklayabilirsiniz. Security başlığı altından yerel ağ ve internet bağlantıları için güvenlik dereceleri belirlenir. Burada intranet için “Medium” (Orta) ve internet için “High” (Yüksek) güvenlik derecelerini kullanabilirsiniz. “MailSafe e-mail protection” seçeneğini işaretleyecek olursanız eklenti olarak gönderilen VBS dosyaları “ZL1” uzantısı ile donatılacak ve böylece kullanılmaz hale getirileceklerdir. Bu dosyanın zararlı olup olmadığını daha sonra inceleyebilirsiniz.

6 Günlük Tutan Bekçi Köpeği

Konsolun sol üst köşesindeki “UP” ve “DN” satırları o anda internet ile veri alış veriş olup olmadığını görüntüler. Kırmızı olarak görüntülenen “UP” satırı gönderilen verileri büyüklüğünü ve zamansal akışını ve yeşil “DN” satırı ise alınan verileri temsil ederler. Alerts düğmesine tıklayarak veri alışverişini hakkında daha ayrıntılı bilgi alabilirsiniz. ZoneAlarm’ın tüm uyarılarını burada görebilir ve “More Info” düğmesine tıklayarak uyarı açıklamalarını analiz edebilirsiniz. Alert Settings kısmından uyarıları kaydedebilir ve daha sonra yazdırabilirsiniz.

İPUÇLARI ARALIK 2001

» WINDOWS

1	Windows 98: Active Desktop ile yer tasarrufu	184
2	Windows 95, 98: Norton System Works hatasını gidermek	184
3	Windows 95, 98, Me, NT, 2000: Çalışma ortamı için tek bir biçim belirlemek	185
4	Windows 95, 98, Me: Windows başlarken klasör açılmasını engellemek	185
5	Windows 95, 98, Me, NT, 2000: "Gönder" menüsünün özelleştirilmesi	186
6	Windows 95, 98, Me, 2000: Scripting Host'u isteğe göre çalıştırmak	186

» UYGULAMALAR

7	Word 97, 2000: Otomatik Metin'lerin yedeklenmesi ve geri yüklenmesi	186
8	Word 97, 2000: Esnek üst bilgi satırları	187
9	Çevirmeli Ağ Bağlantıları: Otomatik sex dialer'ları	187

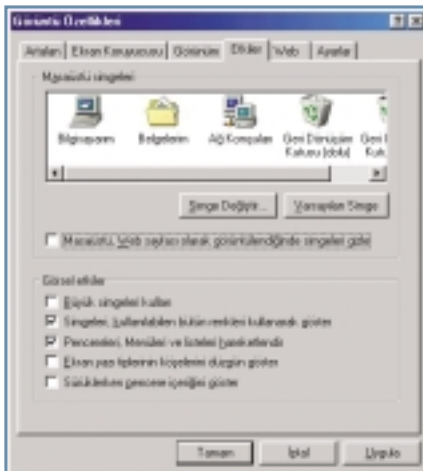
» OKURLAR SORUYOR - CHIP CEVAPLIYOR

10	Notebook: Bilgisayarlar arası veri alışverişi	188
11	Windows 98: Sistem dosyalarından kaynaklanan hatalar	188
12	Windows Me: Sistem dosyalarının geri yüklenmesi	188
13	Ağ: Internet bağlantısının paylaştırılması	188
14	Anakart: Sorunlara karşı BIOS Update	189
15	Antivirüs: Sistemin hafızadaki virüslerden temizlenmesi	189

1

Windows
98Active Desktop ile
yer tasarrufu

Masaüstünde daha çok boş alan bulunması için program kısayolları bir HTML dosyasında görüntülenecek ve bir Active Desktop fonksiyonu olarak ekrana getirilecek.

1

Simgelerin gizlenmesi: Bu fonksiyon ile simgelerin görünmesini engelleyebilirsiniz. Bu Active Desktop için yeterli alan sağlar.

İPUÇU: Program kısayollarının saklanacağı dosyayı bir HTML editörü yardımıyla oluşturun ve söz konusu dosyayı "C:\Windows\Web" klasörü içerisine "INDEX.HTM" adı altında kaydedin. Daha sonra Denetim Masası içerisinde bulunan Görüntü simgesine iki kere tıklayın ve ekrana gelen pencere üzerindeki Web kartını aktif hale getirin. Buradaki "Active Desktop"ı web sayfası olarak görüntüle" seçeneğini aktif hale getirdikten sonra Yeni düğmesine tıklayın ve biraz önce oluşturduğunuz web sayfasını seçin. Son olarak simgelerin masaüstünden kaldırılması ile yer kazanmak amacıyla Etkiler kartındaki "Masaüstü web sayfası olarak görüntülendiğinde simgeleri gizle" seçeneğini aktif hale getirmelisiniz.

2

Windows
95, 98Norton System Works
hatasını gidermek

Norton System Works ve Norton Utilities araçlarının kurulumları sonrasında HIMEM.SYS dosyasının eksik olduğunu veya Windows'un A20 denetimini kontrol edemediğini bildiren aynı hata mesajları

Tips
&
Tricks

Donanım ve yazılım sorunları bilgisayar kullanıcılarının günlük hayatlarının bir parçasıdır. CHIP size sorunları güvenli bir şekilde çözebilmeniz için önerilerde bulunuyor ve rehberlik ediyor.

ekrana geliyor. Bunu engellemek istiyorsunuz.

İPUÇU: Söz konusu hata mesajlarının ekrana gelmesini engellemek için aşağıdaki işlemleri yerine getirmelisiniz: Bilgisayarınızı güvenli modu kullanarak yeniden başlatın. Bunun için bilgisayarın açılış esnasında "Windows başlıyor..." mesajı ekrana geldiğinde [Ctrl] veya [F8] tuşlarına basılması çeşitli açılış seçeneklerinin olduğu başlangıç menüsünün ekrana gelmesini sağlayacaktır. Son olarak bu menü içerisindeki "Güvenli Kip" öğesini çalıştırmalısınız. Eğer sadece [F5] tuşuna basacak olursanız başlangıç menüsü ekrana gelmeden Windows direkt olarak güvenli kipte açılacaktır. Daha sonra Başlat/Programlar/MS-DOS Komut İstemi komutunu çalıştırın ve aşağıdaki MS-DOS komutunu girin:

```
edit autoexec.bat
```

Bunun sonucunda ekrana gelen AUTOEXEC.BAT dosyasının başına aşağıdaki satırı girin:

```
set dos16m=2
```

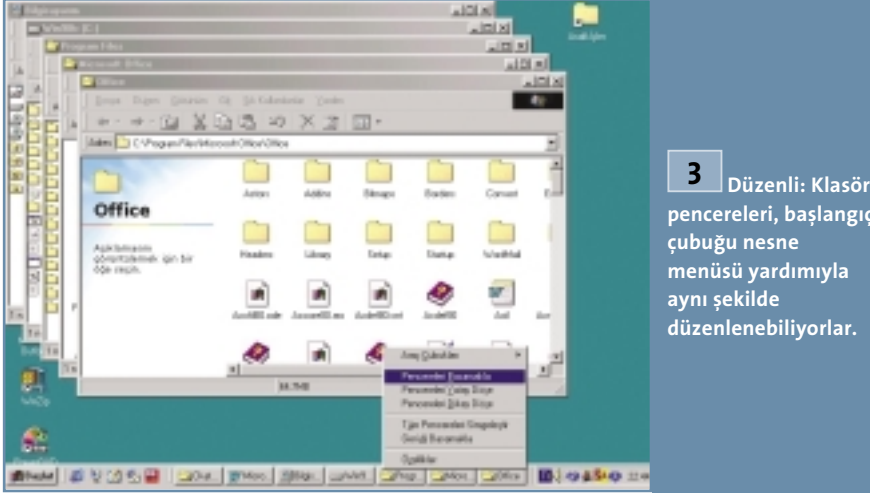
Son olarak AUTOEXEC.BAT dosyasını,

içerisindeki değişiklikleri kaydettikten sonra kapatın ve bilgisayarı yeniden başlatın.

Eğer yapılan bu değişikliklerden sonra bile hata mesajı ekrana gelmeye devam ediyorsa, Windows'u daha önce anlatıldı-

likleri unutacaktır. Bundan dolayı pencere büyüklüğü ile ilgili ayarları bir kere en üst düzeydeki klasörlerden değiştirmelisiniz. Windows masaüstünde bulunan Bilgisayarım simgesine iki kere tıklayın ve açılan penceredeki Görünüm/Klasör Se-

narak görüntüleneceğini de belirleyebilirsiniz. Son olarak Bilgisayarım penceresini kapatın ve aynı ayarları "Belgelerim" ve gerekirse "Ağ Komşuları" gibi diğer masaüstü klasörleri için de uygulayın.

ğı gibi güvenli kipte tekrar çalıştırın ve komut satırını ekrana getirin. Son olarak aşağıdaki MS-DOS komutunu çalıştırın.

```
edit config.sys
```

CONFIG.SYS dosyasına aşağıdaki satırı ekleyin veya şayet benzer bir satır mevcutsa değiştirin:

```
device=c:\windows\himem.sys /m:1
```

Yukarıdaki satırda bilgisayarın tipini belirleyen "/m:1" parametresi önemlidir. Şayet "1" değeri ile çalışmayacak olursa aynı işlemi "/m:2" değerini kullanarak tekrarlayın.

3

Windows

95, 98, Me, NT, 2000

Çalışma ortamı için tek bir biçim belirlemek

Eğer dosyalarınızı devamlı olarak klasörler arasında kopyalıyorsanız, klasör görünümü ile ilgili ayarları yeniden değiştirmek oldukça sıkıcı olacaktır.

İpucu: Windows sadece her bir klasör yüzeyi için pencere ayarlarına dikkat eder. Yani eğer bir klasörde görünüm tipini, pencere büyüklüğü, sıralama veya benzeri ayarları değiştirirseniz, pencere kapatıldığında Windows yapılan değişik-

çenekleri komutunu çalıştırın. Görünüm kartı üzerinde bulunan "Her bir klasörün görünüm ayarlarını anımsa" seçeneğindeki işareti kaldırın. Şimdi pencere büyüklüğünü seçin. Tek bir büyüklük belirlemek için farenin sağ düğmesini kullanarak görev çubuğundaki boş bir alana tıklayabilir ve Pencereyi Basamakla komutunu çalıştırabilirsiniz. Bu işlem sonucunda Windows, pencereler için çözünürlüğün 3/4'ü oranında bir büyüklük belirleyecektir. Pencereyi Tamam düğmesine tıklayarak kapatın. Daha sonra Görünüm menüsünden, en iyi sonucun Liste modundan elde edildiği, görüntü tipini (Büyük veya Küçük Simgeler, Liste, Ayrıntılar) belirleyin. Ayrıca Görünüm/Simgeleri Düzenle alt menüsü yardımıyla nesnelerin hangi kriterler baz alı-

4

Windows

95, 98, Me

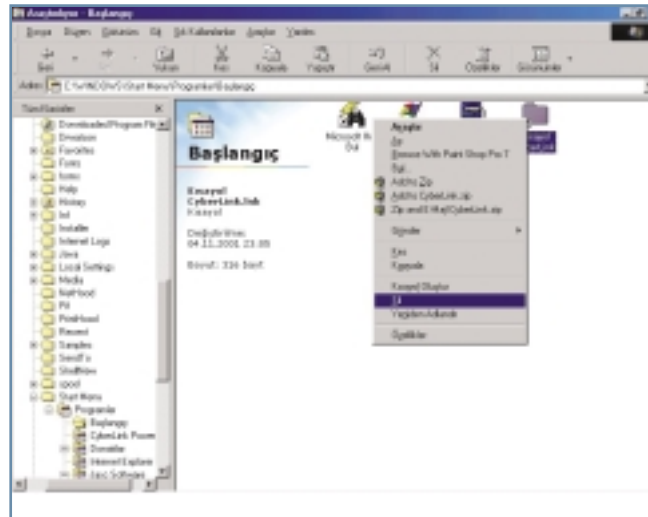
Windows başlarken klasör açılmasını engellemek

Bir programın kurulumu sonrasında her Windows açılışında söz konusu program dosyalarının bulunduğu bir klasör otomatik olarak ekrana geliyor. Bu pencere manuel olarak kapatılabilir ancak bu işlem bir süre sonra sıkıcı olacaktır.

İpucu: İlk olarak kurulum programının, açılışta ekrana gelen klasörü Başlangıç dizini içerisine kopyalayıp kopyalamadığını kontrol edin. Bunun için Windows Gezgini yardımıyla "C:\WINDOWS\Start Menu\Programlar\Başlangıç" klasörünü görüntüleyin.

Başlangıç klasörü içerisinde bulunan söz konusu programa ait kısayolu silin. Şayet burada benzer bir kısayol bulamazsanız Başlat/Çalıştır komutunu çalıştırın ve Kayıt Düzenleyicisi'ni görüntülemek için Aç kutusuna "regedit" yazdıktan sonra Tamam düğmesine tıklayın.

Ekrana gelen Kayıt Düzenleyicisi penceresinde "HKEY_CURRENT_USER\SOFTWARE\Microsoft\Windows\CurrentVersion\Explorer" anahtarını aktif hale getirin. Son olarak burada bulunan "DesktopProcess" öğesinin değerini "0" olarak değiştirin.

4

Oyunbozan:

Bazı kurulumlar Başlangıç klasörüne kendi program klasörlerinin kısayollarını eklerler. Bu tür bağlantıları düşünmeden silebilirsiniz.

5

Windows

95, 98, Me, NT, 2000

“Gönder” menüsünün özelleştirilmesi

Seçili dosyayı belirli bir noktaya kopyalamak için, üzerine tıklanınca ekrana gelen, nesne menüsünde bir seçenek (Gönder) bulunur. Burada genellikle dosya kopyaladığınız bir klasör bulunmalıdır.

İPUCU: “Gönder” menüsünde bulunacak öğeleri kendiniz belirleyebilirsiniz. Bunun hakkındaki bilgilere “C:\WINDOWS\SendTo” klasöründen ulaşabilirsiniz. Windows 2000 altında ise bu bilgiler “C:\Documents and Settings\Administrator” veya “\All Users” klasörü altında saklanırlar. Bu klasör gizli olarak tanımlandığı için muhtemelen ilk olarak görünür hale getirmelisiniz. Bunun için Araçlar/Klasör Seçenekleri komutunu çalıştırın ve ekrana gelen pencere üzerindeki Görünüm kartındaki Gizli Dosyalar başlığı altında bulunan “Tüm dosyaları göster” seçeneğini işaretlemelisiniz. Yeni bir öğe eklemek için içerisinde “Gönder” menüsüne almak istediğiniz klasörün bulunduğu başka bir gezgin penceresi daha açın.

Farenin sağ düğmesini kullanarak klasör ismine tıklayın. Daha sonra nesne menüsündeki Kısayol Oluştur komutunu çalıştırın ve bu kısayolu Gönder klasörü içerisine kopyalayın. Son olarak “Kısayol...” ile başlayan dosya ismini uygun bir şekilde değiştirin.

6

Windows

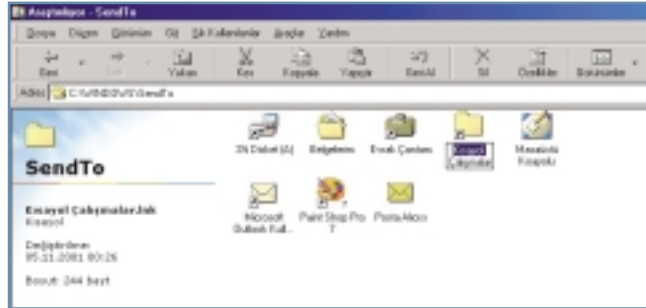
95, 98, Me, 2000

Scripting Host’u isteğe göre çalıştırmak

Windows Scripting Host, VBS.Loveletter gibi virüslerin çalışmasına yardımcı ol-

duğu için önemli bir risk teşkil ediyor. Ancak Windows altındaki bazı görevler için de işletim sisteminin bu fonksiyonelliği kullanılır. Bu nedenle Windows Scripting Host’u tamamen kaldırmak istemeyebilirsiniz.

İPUCU: Symantec’in küçük programı NOSCRIPT.EXE ile Windows Scripting Host’u geçici olarak devre dışı bırakabilirsiniz. Söz konusu aracı “www.symantec.com/avcenter/noscript.exe” adresin-

5

Yol gösterici: Windows dosyaları için Gönder komutu yardımıyla ulaşabileceğiniz hedef klasörler belirleyin.

den ücretsiz olarak temin edebilirsiniz.

Programı internetten yüklediğiniz dosya üzerine iki kere tıklayarak çalıştırın ve Disable düğmesine tıklayın. İleride Windows Scripting Host’u aktif hale getirmek için de programı tekrar çalıştırmanız ve bu sefer ekrana gelen pencere üzerindeki Enable düğmesine tıklamanız yeterli olacaktır.

7

Word

97, 2000

Otomatik Metin yedeklemesi ve geri yükleme

Yeni kurulum sonrasında Word 2000 Otomatik Metin’lerini geri yüklemek veya başka bir bilgisayar üzerinde kullanmak isteyebilirsiniz. Bunun için ayarları bir dosya içerisine kaydedebilirsiniz.

İPUCU: Microsoft, bu iş için MACROS9.DOT adında özel bir şablon kullanıma sunuyor. Bu aracı <http://office.mic->

rosoft.com/downloads/2000/supmacros.aspx adresinden temin edebilirsiniz.

MACROS.EXE dosyasını bilgisayarınız üzerinde istediğiniz bir klasöre kaydedin. Daha sonra kurulum işlemini başlatmak için gezgin penceresinde dosya üzerine iki kere tıklayın. Kurulum programı, ek dosyaları sizin tarafınızdan belirlenen kurulum klasörü içerisine kaydeder.

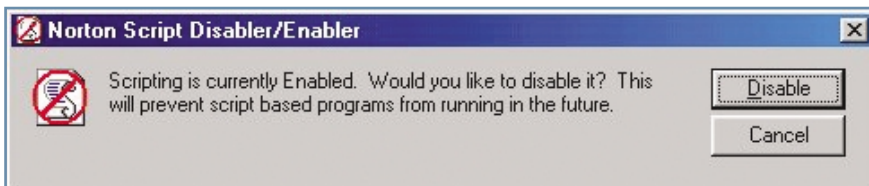
Kurulum sonrasında dosyaların içerisine saklandığı klasöre gidin ve burada bulunan MACROS9.DOT dosyasına fare-

nin sağ düğmesini kullanarak tıklayın. Bunun sonucunda ekrana gelen nesne menüsündeki Aç komutunu çalıştırın.

Bu işlem sonrasında Word 2000 açılır ve şablon, içerdiği makrolar ve gerekli olan modül ve formların da bulundukları bir liste, yüklenir. Bu dosya içerisinde Otomatik Metin (AutoCorrect Utility) makrosu haricinde örneğin Yazı Tipi Örneği Üretici (Font Sample Generator) makrosu da bulunur. Bu sayede kullanılabilen tüm yazı tiplerinde örnek metinler hazırlayabilirsiniz.

Otomatik Metin makrosunu özel olarak aktif hale getirmek için Araçlar/Makro/Makrolar komutunu çalıştırın. Bunun sonucunda ekrana gelen pencere üzerindeki Düzenleyici düğmesine tıklayın. Ekrana gelen aynı isimli pencere sayesinde MACROS9.DOT dosyasındaki modül ve formları NORMAL.DOT dosyası içerisine kopyalayabilirsiniz. Bunun için “Macros9 içinde” listesinden modül olarak “AutoCorrect” ve form olarak da “frmAutoCorrect” öğelerini seçin. Seçili öğeleri NORMAL.DOT şablonuna eklemek için daha sonra Kopyala düğmesine tıklayın. Düzenleyici penceresini Kapat düğmesine tıklayarak kapattıktan sonra MACROS9.DOT dosyasından da çıkın. Artık “AutoCorrect” makrosunu artık istediğiniz her dokümanda kullanabilirsiniz.

Makroyu kullanmak için: Word altında Araçlar/Makro/Makrolar komutunu çalıştırın. Ekrana gelen pencere üzerinde-

6

Güvenli: Symantec’in yardımcı programı Windows Scripting Host fonksiyonunu geçici olarak devre dışı bırakabilir.

ki listeden “AutoCorrect Backup” öğesini seçin ve “AutoCorrect” formunun ekrana gelmesi için Çalıştır düğmesine tıklayın.

Otomatik Metin girdilerini bir dosya içerisinde saklamak için form penceresindeki Backup düğmesine tıklayın. Bunun sonucunda ekrana gelen Farklı Kaydet penceresi üzerinden yedek dosyası için bir isim ve saklama konumu belirlemelisiniz.

Buna karşılık daha önceden oluşturduğunuz yedekleri geri yüklemek için de Restore düğmesine tıklamalısınız. Ancak geri yüklenecek olan yedek dosyasının konumunu belirtmeden önce ekrana gelen güvenlik sorgusuna Evet cevabını vermelisiniz.

Sadece aktif olan dile ait otomatik metin girdilerine ulaşılabilirdi için eğer birden fazla dilde çalışıyorsanız bu işlemleri her dil için yeniden uygulamalısınız. İstedığınız dili belirlemek için Araçlar/Dil/Dil Ayarla komutundan faydalanabilirsiniz.

8

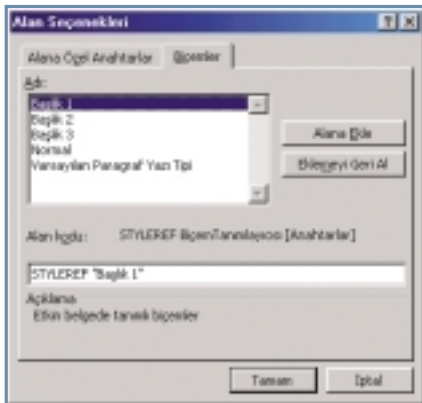
Word
97, 2000

Esnek üst bilgi satırları

Üst bilgi satırlarına o anki aktif bölüm başlığını eklemek için basit bir yol arıyorsunuz. Bunun için “StyleRef” alan fonksiyonundan faydalanacaksınız.

İPUCU: Bunun için söz konusu tüm başlıklarda aynı biçimin kullanılmış olması gereklidir. Örneğin “Başlık 1”.

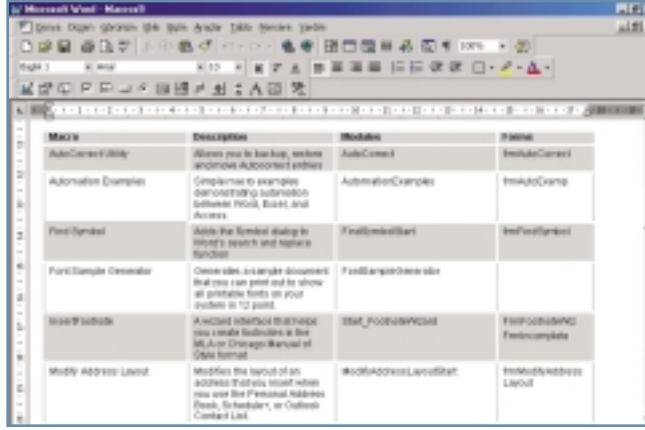
Üstbilgi satırını ekrana getirmek için Görünüm/Üstbilgi ve Altbilgi komutunu çalıştırın. İmleci, ileride bölüm başlığının

8

Basit: “StyleRef” ile tanımlanan paragrafların içeriklerini üstbilgi satırına ekleyebilirsiniz.

görüntülenmesini istediğiniz yere taşıyın ve Ekle/Alan komutunu çalıştırın. Ekrana gelen pencere üzerindeki Kategoriler listesinden “Bağlantılar ve Başvurular” ve Alan Adları listesinden de “StyleRef” öğelerini seçin. Daha sonra pencerenin altında bulunan Seçenekler düğmesine tıkla-

7

Yeni Fonksiyonlar: MACROS9.DOT şablonu ile gelen kullanışlı makrolar Word’e yeni fonksiyonlar ekliyorlar.

yın. Alan Seçenekleri penceresindeki Biçimler kartını aktif hale getirin, buradaki listeden “Başlık 1”i seçin ve Alana Ekle düğmesine tıklayın.

Alan Seçenekleri ve Alan iletişim pencerelerini tamam düğmelerine tıklayarak kapatın. Bunun sonucunda Word, imlecin üstbilgi alanında bulunduğu yere “StyleRef” alan fonksiyonunu yükleyecektir. İleride bu alanda bölüm başlıkları ekrana gelecektir.

9

Çevirmeli Ağ
Bağlantıları

Otomatik sex dialer’ları

Örneğin bir okuldaki küçük bir ağı yönetiyorsunuz ve bir sistemde 0900’lü numaralar üzerinden internet bağlantısı kuran bir sex dialer’ın kurulu olduğunu fark edtiniz. Nasıl kurulduğunu bilmek istiyorsunuz.

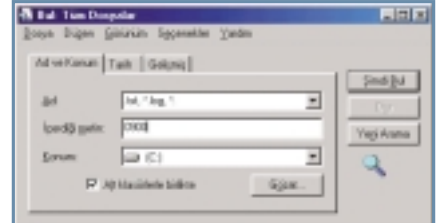
İPUCU: Bu tür dialer araçları 0900 telefon numaralarını aramak için varolan çevirmeli ağ bağlantısını kullanan, aslında ACONTI.EXE veya TCASH.EXE gibi, çalıştırılabilir küçük programlardır. Şayet sistemde bu tür bir dosya ile karşılırsanız Windows Gezini bunun ne zaman kurulduğunu size gösterecektir. Bu tür dosyalar genelde Download klasörlerinde bulunurlar.

Eğer kullanıcı bu dosyayı daha önceden sildiyse Geri Dönüşüm Kutusu’na

bakmak bazen yardımcı olabilir. Bazı dialer’larınsa kendi özel kaldırma rutinleri bulunur. Bunlar programların kaldırılmalarına rağmen arkalarında örneğin ACONTI.LOG gibi LOG veya TXT dosyalarından oluşan izler bırakmayı da ihmal etmezler. Bu tür dosyalar bir ayrıntı-

lı fatura gibi kurulmaya çalışılan telefon bağlantıları hakkında ayrıntılı bilgiler içerirler ve hemen tüm metin editörleri ile görüntülenebilirler.

İsminde program adı geçmeyen bu tür bir LOG dosyasını bulmak için Başlat/Bul/Dosyalar ve Klasörler komutunu

9

Gözetim altında: Arama fonksiyonu ile dialer araçlarının arkalarında bıraktıkları LOG dosyalarını açığa çıkartabilirsiniz.

çalıştırın ve ekrana gelen pencere içindeki içerdiği metin alanına örneğin “0900” yazın. Daha sonra arama yapılmasını istediğiniz sürücüyü seçin ve işlemi başlatın. Eğer karşınıza bir çok farklı dosya çıkacak olursa arama sonuçlarını indirmek için “Ad” alanına “*.log”, “*.txt” ve ya “*.” ifadelerini girebilirsiniz. Bu sayede LOG ve TXT haricinde uzantısı olmayan dosyaları da görüntüleyebilirsiniz.

DİKKAT! Eğer 0900’lü numaraları farklı nedenlerden dolayı aramanız gerekmiyorsa, örneğin ücretsiz hatlar veya müşteri hizmetleri gibi telefon hattınızı bu tür aramalara karşı kapattırmalısınız.

Okurlar Soruyor

Yazıcınız çalışmamak için grev mi yapıyor, monitörünüz mü titriyor, Windows'unuz zamanla çöküyor mu? CHIP Hotline çözümünü biliyor. Geçen aylardaki en ilginç olaylar ve çözümlerini burada okuyabilirsiniz. Sorularınızı yardim@chip.com.tr adresine bekliyoruz.

10

Notebook
PC Bağlantısı

Bilgisayarlar arası alışveriş

SORU: Evimde bir tane HP Omnibook X3 diz üstü ve bir tane de masaüstü olmak üzere toplam iki bilgisayarım var. Bu iki bilgisayarı birbirine nasıl bağlayabilirim? Oyunlar için özel bir açıklama verebilir misiniz?

Mustafa Gürçan

CEVAP: HP Omnibook X3 ve Escort marka bilgisayarınızda bir ethernet kartı olmadığını varsayarak kullandığınız bu iki bilgisayarı USB portlarını kullanarak birbirlerine bağlayabilirsiniz. Bunun için size gerekli olan tek şey "USB to USB" olarak adlandırılan bir transfer kablosuna sahip olmak. Bu kablo sayesinde iki sistem arasında bilgi transferini gerçekleştirebilirsiniz. Yapmanız gereken tek şey kablo ile birlikte verilen yazılımı yükleyip çalıştırmak. Bu kablo ile sadece bilgi aktarımını gerçekleştirebilirsiniz. Oyun oynamak için bir ethernet kartı almanız şart.

11

Windows 98
Kapatma Sorunu

Sistem dosyalarından kaynaklanan hatalar

SORU: Windows 98 kapanma sırasında kilitleniyor ve bu nedenle bilgisayarı gerektiği gibi kapatamıyorum.

Hakan Korkmaz

CEVAP: Sistem dosyalarında meydana gelen bir değişiklik sonucunda bu tür sorunlar meydana gelebilir. Bu sorunu gidermek için Sistem Yapılandırma Hizmet Programı'nı kullanabilirsiniz. Bu aracı çalıştırmak için Başlat/Çalıştır komutunu çalıştırın ve ekrana gelen pencere

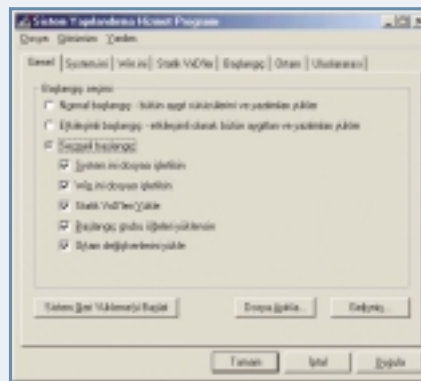
üzerindeki Aç kutusuna "MSCONFIG" yazdıktan sonra Tamam düğmesine tıklayın. Bu işlem sonucunda ekrana gelen pencere üzerinden önemli sistem dosyaları ve ayarlarına ulaşabilirsiniz. İlk olarak Genel kartı üzerindeki Seçmeli başlangıç seçeneğini işaretlemelisiniz. Buradan sistem açılışında yüklenmesi gereken uygulamaları seçebilirsiniz. Ancak bunların seçilmesini tavsiye etmiyoruz. Böylece sisteminiz sorunsuz olarak daha hızlı açılıp, kapanabilir.

12

Windows Me
Sistem Geri Yükleme

Sistem dosyalarının geri yüklenmesi

SORU: Bilgisayar açılış dosyalarına nasıl ulaşıyor? Partition Magic programını kurup Program Files klasöründeki dosyaları karıştırırken bir dosyaya tıkladım ve bilgisayar yeniden başlatacağını söyledi. Hiç soru sormadan gerçekleşen yeniden açılış işlemi sonucunda "Windows başlıyor..." yazısı yerine "Partition Magic loading" yazısı ile karşılaştım ki bir süre sonra hata verdi. Daha sonra Windows'u tekrar açamadım. Açılış dosyalarını DOS

10

Sistem ayarları: Sistem Yapılandırma Hizmet Programı ile sistemin derinliklerine ulaşabilir ve Windows'a ince ayarlar yapabilirsiniz.

altından yenileriyle değiştirmeme rağmen sonuç değişmedi.

Mehmet Balcı

CEVAP: Sistem dosyalarını karıştırmak gerektiğini sanırım hatırlatmama gerek yok. Bu tür bir sorunda bir çok çözüm oluşturulabilir. Örneğin Sistem Yapılandırma Hizmet Programı penceresindeki Sistemi Geri Yüklemeyi Başlat düğmesine tıklayabilirsiniz. Böylece daha önceki tarihlerde sorunsuz çalışan işletim sisteminin sistem dosyaları geri yüklenebilir. Başka bir yol ise DOS altında "Fdisk /MBR" komutunu çalıştırmaktır. Bu komut sayesinde sabitdiskin Boot sektörü yeniden düzenlenir. Açılışta farklı açılış seçenekleri elde etmek için Partiton Magic'in içerisinde yer alan Boot Magic'i yüklemeniz gerekirdi. Partiton Magic adından da anlaşılacağı gibi disk üzerindeki partityonları bölme veya yeniden yapılanma gibi işlemlere yerine getirir. Boot Magic ise birden çok işletim sistemine sahip bilgisayarlarda, kullanıcıların çalışacakları işletim sistemini seçmelerini sağlar.

13

İki PC'lik Ağ
Internet Paylaşımı

Internet bağlantısının paylaştırılması

SORU: Internet bağlantımı Windows 98 SE ve ME işletim sistemlerinin kullandığı ve ethernet ağı ile bağlı olan iki bilgisayar arasında paylaştırmak istiyorum.

Murat Küçük

CEVAP: Kullanılan işletim sistemlerinin farklı versiyonlara sahip olması internet paylaşımını etkilemeyecektir. Windows 98'in ikinci sürümü ile birlikte kullanıcılara Internet Bağlantı Paylaşımı adı altında yeni bir araç sunuluyor. Bunun için Denetim Masası'ndaki Program Ek-

CHIP Cevaplıyor

le/Kaldır simgesine iki kere tıklayın ve bunun sonucunda ekrana gelen pencere-deki Windows Kur kartını aktif hale getirin. Ekrana gelen liste içerisindeki İletişim ögesini seçin ve Ayrıntılar düğmesine tıklayın. Bunun sonucunda ekrana gelen pencereden Internet Bağlantı Paylaşımı aracını seçmelisiniz.

Söz konusu aracın kurulumu sonrasında diğer makinede kullanılmak üzere hazırlanmak için bir disket gerekecektir. Bu nedenle elinizin altında boş bir disket bulundurmanızda fayda var. Bu işlem sonrasında diğer makineye geçin ve disketi yerleştirdikten sonra kurulumu çalıştırın. Artık yapmanız gereken tek şey Internet Bağlantı Sihirbazı'nı çalıştır-

14

Anakart
BIOS Güncellemesi

Sorunlara karşı BIOS Update

SORU: TV Kartımı (PixelView 878p+ Tv+Fm) eski bilgisayarımın alarak yeni topladığım bilgisayara (ASUS A7A266 (ALI Chipset), Winfast Geforce 2 PRO, Creative Sound Blaster Live 5.1, AMD 1.4) aktardım. Yalnız TV Kartı bu sistemimde çalışmadı ve kendi orijinal programıyla çalıştırdığım zaman da bilgisayarımı kilitledi. Bilgisayarımın bir çakışma da olmamasına ve en güncel sü-

diskete kaydettikten sonra sisteminiz DOS modunda açmanız gerekiyor. Sonraki işlem ise aflash.exe programını çalıştırıp yeni BIOS'u yüklemek olacak. Bu yükleme esnasında çok dikkatli olmanız gerekiyor.

Yapacağınız bir hata sistemin bir daha açılmamasına yol açabilir. Bu yüzden bu işlemi yapmadan önce aynı web sayfasında BIOS update'in nasıl yapıldığını ayrıntılı bir şekilde kavramanız gerekiyor. Anakartınıza yeni BIOS'u yükledikten sonra sorununuz büyük ölçüde hal-olmuş olacaktır.

15

Antivirüs
Virüs Koruma

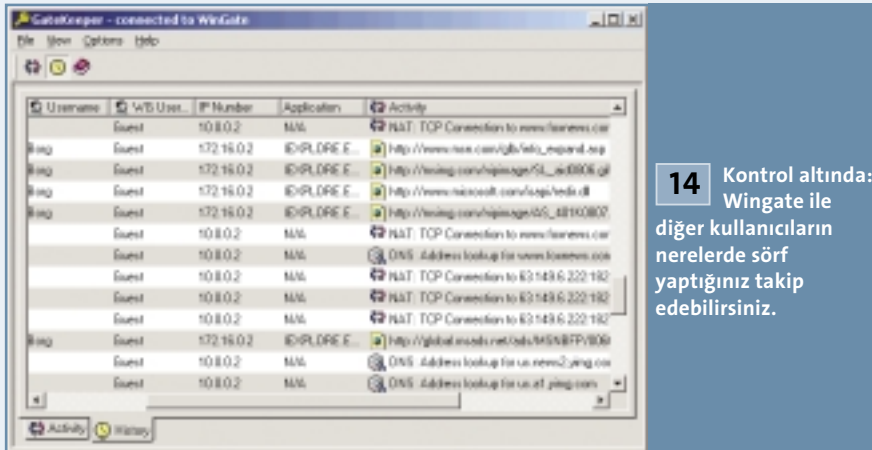
Sistemin hafızadaki virüslerden temizlenmesi

SORU: Başım "İstanbul CCC" adında bir virüsle fena halde dertte. Norton bu virüsü buluyor ama hiçbir şey yapamıyor. Sadece virüsün bulunduğunu söylüyor ama temizleyemiyor ve bilgisayarı kapatıyor. Bu nedenle şu anda bilgisayarımı açamıyorum.

Fatih Yılmaz

CEVAP: Bu tür virüslerin ilk olarak hafızadan atılmaları gereklidir. Bunun için ilk olarak yapmamız gereken şey, bilgisayarın bir açılış disketi yardımıyla açmak. Bu işlemden sonra ard arda "fdisk/mbr" komutunu çalıştırın. Bu komut sayesinde Boot yeniden düzenlenecek ve böylece aslında buraya ait olmayan virüs hafızadan atılacaktır. Ancak virüsün hafızadan çıkartılması sistemin temizlendiği anlamına gelmiyor. Çünkü virüs halen varlığını koruyor. Bunu temizlemek için de DOS altında çalışan bir antivirüs programına ihtiyacınız var. "http://www.kaspersky.com" veya "http://www.symantec.com" adreslerinde DOS altında çalışan programlar bulabilirsiniz.

İstanbul CCC eski bir virüs olduğu için temizlik aşamasında bir sorun çıkmayacaktır. Ancak sistemin temizlendiğinden emin olmak için Kaspersky antivirüs programını yüklemekte fayda olduğunu hatırlatmakta fayda var.

14 Kontrol altında: Wingate ile diğer kullanıcıların nerelerde sörf yaptığınızı takip edebilirsiniz.

mak. Ekrana gelen pencereden "Internet bağlantımı kendim kurmak ya da yerel bir ağ (LAN) üzerinden bağlanmak istiyorum" seçeneğini işaretledikten sonra Proxy ayarlarını yapmalısınız. Bunun için ana makinenin IP numarasını girmelisiniz. Gerekli tüm ayarları yaptıktan sonra bilgisayar ağınız internet bağlantısı paylaşımı için hazır demektir. Windows araçlarına alternatif olarak Wingate veya Ishare programlarından bir tanesini bilgisayarlarınıza kurarak internet bağlantınızı paylaştırmaya çalışabilirsiniz. Kullanımının kolay ve anlaşılır olması nedeniyle size tavsiyemiz Wingate programını kurmanız. Bu programda yapmanız gereken tek şey ana modemin bağlı olduğu ana makineye Server, ağ üzerinden internete erişecek olan makineyi de Client olarak tanımlamaktır. Geri kalan işlemleri program tek başına yerine getirecektir.

rücüyü yüklememe rağmen bir TV kartı çalışmıyor. Bunun dışında internetten indirdiğim şifreli kanalların şifresini çözmek için kullandığım diğer TV programlarında kartımın çalıştığını fark ettim.

Pınar Berber

CEVAP: Okuyucularımız, AMD işlemci destekli anakartlarda bu tür sorunlarla sıkça karşılaşılıyorlar. Gelen mektuplarda bunu daha iyi anlayabiliyoruz. Ama bu sorunlar daha çok eski anakartlarda geçerli. Yani yeni anakartlarda bu tür sorunlara rastlanmamakta. Sizin yapmanız gereken www.asus.com.tw sitesine bağlanıp anakart için yeni BIOS versiyonunu indirmek.

Burada dikkat etmeniz gereken bir konu indirdiğiniz BIOS'un anakartınıza ait olması. Aksi takdirde anakart çalışmayabilir. Yüklediğiniz bu yeni BIOS'u

İÇİNDEKİLER

En İyi Siteler:
Club Dance için en iyi siteler

Casus Yazılımlar:
Kişisel bilgilerinizi sızdırmayın

GPRS Bağlantısı:
Cepten daha hızlı internet

Web Gözcü:
Güncel güvenlik açıkları

Amerika Siber Savaş Birliği Kurduğunu Açıkladı

Siber Savaş

Bundan sonra komandolar dağlarda yılan yiyerek değil, bilgisayar üzerinde hacker'lık dersleri alarak eğitilecekler.

■ Uzak Yolu dizisinin, akıllarda kalan çarpıcı konusu ile ilginç bir bölümü vardır. Kahramanlarımız her zaman olduğu gibi yeni bir medeniyet keşfedip, bu canlılarla iletişim kurmak için o gezegene inerler. Ancak gezegende çok gelişmiş, kendilerini barışçıl olarak tanımlayan insan benzeri canlılardan oluşan bir toplulukla karşılaşılır. Bu uygarlık o kadar gelişmiştir ki artık topluluklar arasındaki anlaşmazlıkları fiziksel bir savaş yerine, bilgisayarda oynanan bir savaş oyunu ile çözerler. Bilgisayardan çıkan sonuca göre galip veya mağlup belirlenir. 20 yıl önce akıllarımıza siber savaş sözcüğünü sokan bu örnek, dizinin ilginç gelişimi ile daha da etkileyici oluyordu. Çünkü taraflar, bilgisayardaki sonuca göre kendi insanlarını idam ediyorlardı.

Siber savaş 21. yüzyılın savaş taktiği

Günümüzde "siber savaş"ın tanımı neyse ki Uzak Yolu dizisindeki örneğe benzemiyor. Ancak yine de elektronik savaş aslında yıllardır bilinen ve uygulanan bir gerçek. Gelişmiş elektronik sistemlerle düşmanın iletişim sistemlerini, elektronik muhabere sistemlerini felç etmek geçen yüzyılın son yarısından beri kullanılan yöntemler. Ancak internetin tüm dünyada yaygınlaşması sonucunda siber savaşın tanımına yeni taktikler de eklenmiş bulunuyor. Zira artık tüm ülkelerin pek çok hayati fonksiyonu, hayatın normal işleyişi internete bağlı du-

rumda. Böylece düşmanı çökertmek için yeni yöntemler ortaya çıkıyor. Düşmanın, bankacılık, finans sistemlerini harap etmek, gizli iletişimini ele geçirmek ve elbette rakibin siber saldırılarına karşı defansif yöntemler geliştirmek.

Uzak Komutanlığı: Bilim Kurgu gibi

Amerika, son aylarda artan virüs saldırıları nedeniyle çok önemli ulusal güvenlik sistemlerinden, Beyaz Saray'ın internet sitesine kadar yaşanan saldırılarla elektronik ortamda orta çaplı bir panik yaşamıştı. Amerikan savunma bakanı Donald Rumsfeld, artık siber savaş taktiklerine hakim olmak için gecikmeye tahammülleri olmadığını ifade ederken, Colorado'da konuşlanmış Amerikan Uzak Komutanlığı bünyesinde bir Siber Savaş bölümünün kurulacağını da açıklayarak dünyada yeni bir dönemin başladığına işaret ediyordu.

Amerika'da yeni yasalar da gündemde. FBI'nın şüphelilerin bilgisayarlarını izlemek için her yönetime başvurmamasını mümkün kılan yeni bir yasa senatodan daha yeni geçti. Bu gelişme Amerikan yönetiminin siber savaş için gerekli yasaları çıkarmakta hiçbir sorunla karşılaşmayacağını işareti kabul ediliyor. Amerika yasaları çıkardığında dünyanın geri kalanı da benzer yasaları kendi sistemlerine adapte etmekte gecikmeyecektir. Bu gelişmenin anlamı ise, bundan sonra bilgisayarlar üzerinden gerçekleşecek soğuk savaşların çok uzak olmadığıdır.

İlk Round Servis Sağlayıcıların TTNet Zam Yaptı

İnternet servisi sağlayıcısı şirketler, Türkiye'de internet omurgasına bağlanmak için tek seçenek olan Türk Telekom'un

son kullanıcıya yönelik internet servisi sunan şirketi TTNet ile tekeli konumundan kaynaklanan haksız rekabet yarattığı ve haksız kazanç sağladığı için başlattıkları "kavga"da ilk raundu almış görünüyorlar. Köşeye sıkışan TTNet, internet servisi hiz-

metine zam yaptığını açıkladı ancak kimi ISS'lar bu zam oranının hala yeterli olmadığını ve hala Türk Telekom'un tekeli yapısı ile kendilerine zarar veren bir eylem içinde olduğunu savunuyorlar. Türk Telekom ise servislerine yaptığı ortalama yüzde 56 oranındaki zammın yeterli olduğu görüşünde.

Son zamlarla, TTNet aboneleri için internette aylık ücret 3 milyon 400 bin liradan 6 milyon liraya, 3 aylık ücret 8 milyon liradan 14 milyon liraya, 6 aylık ücret 13 milyon liradan 24 milyon liraya, 12 aylık ücret de 20 milyon liradan 36 milyon liraya yükseltildi.

Bilgi için: www.ttnet.com.tr

İnternet Üzerinden Av MI5'den Net Takip

İngiliz istihbaratı, İngiltere'deki aşırı dincilerin kimliklerini internet aracılığıyla belirlemeye çalışıyor. MI5 bu amaçla aşırı dincilerin bulunduğu tartışma grupları ve sohbet odalarını özel ajanları vasıtası ile gözetim altına aldı. İslamcı militanların sürekli zi-

yaret ettiği 15 web sitesi belirleyen MI5, bu sitelerdeki tartışmalara ve özel sohbetlere katılması için Arapça bilen 15 ajan görevlendirdi.

Bu ajanlar aynı zamanda söz konusu sitelere çeşitli uyarıcı ve bilgilendirici mesajlar göndermeye başladı. "Bundan sonra olabilecek benzeri terör saldırılarına karşı din, dil ve ırk ayrımı yapılmaksızın herkesi korumak MI5'in görevidir. Eğer bize yardım edebileceğinizi düşünüyorsanız lütfen bizi arayın" ifadelerini kullandı.

Virüs Tarayıcı Java Virüslerine Patentli Koruma

Amerikan yazılım firması Trend Micro Java virüslerine karşı bir patent kaydettirdi. Buna göre virüs tarama işlemi üç işlemde gerçekleştiriliyor: İlk olarak sunucu ve Gateway üzerindeki programlar taranıyor. Eğer tarayıcı bir şey bulacak veya şüpheli bir dosyaya rastlayacak olursa muhtemel tehlikeyi analiz ediyor ve şüpheli yazılımı bir uyarı kodu ile donatıyor. Şayet söz konusu uygulama ileride tehlike yaratacak olursa silinebiliyor. Son zamanlarda sadece web ortamında değil modern cep telefonlarında da Java tabanlı programların veya işletim sistemlerinin kullanımının yaygınlaşması, Java virüslerine karşı verilen savaşı daha da anlamlı hale getiriyor.

Bilgi için: www.trendmicro.com

Phonetracker Cep Telefonu Alarm Sistemi

PC Funk firmasının piyasaya sunduğu Phonetracker'lı ürün ile bir cep telefonunun yerini internet üzerinden tespit etmek mümkün. Bu küçük adaptör yuvası, örneğin arabalar gibi hareketli nesneler için pahalı alarm sistemlerine uygun bir alternatif teşkil ediyor. Eğer sabitlenen sarsıntı algılayıcısı bir hareket tespit edecek olursa SMS yoluyla bir cep te-

lefonuna veya sabit bir telefona bilgi gönderiyor. Daha sonra cep telefonunun bulunduğu yer internet üzerinden tespit edilebiliyor. Bunun için GPS gerekli değil. Ancak GSM operatörlerinin web üzerinden yer tespiti servisi sunmaları gerekiyor.

Bilgi için: www.phonetracker.de

BAĞLANTI ÜCRETLERİ

superonline	superonline.com (212) 310 0000
superonline maxx	
1 ay	24 milyon TL
3 ay	59 milyon TL
12 ay	189 milyon TL

sınırsız erişim	
1 ay	19 milyon TL
3 ay	50 milyon TL
12 ay	155,5 milyon TL

ixir	ixir.com (216) 458 4848
ixir 24	50 saate 0,4\$/saat

ixir sınırsız	
1 ay	10\$
12 ay	125 milyon TL
ixir k100	45 milyon TL

tt net	ttnet.net.tr (212) 444 0145
pstn 1 ay	3 milyon TL
3 ay	7 milyon TL
6 ay	12 milyon TL
12 ay	18 milyon TL
isdn-ba 1 ay	3 milyon TL
3 ay	7 milyon TL
6 ay	12 milyon TL
12 ay	18 milyon TL

turknet	turk.net (212) 444 0077
net.optima 1 ay	11,95 \$
net.ultra 1 ay	17,95 \$

Veezy	vezy.com (212) 413 1414
mono p. 1 aylık	9,95 \$
eko p. 3 aylık	27 \$
pro p. 12 aylık	99 \$

e-kolay	e-kolay.com (212) 478 0478
10 saat fısıktık	4 milyon TL
1 ay sınırsız	15 milyon TL
3 ay sınırsız	29 milyon TL
12 ay sınırsız	115 milyon TL

trnet	tr.net (312) 295 9000
aylık sınırsız	7,5 \$
yıllık sınırsız	75 \$
saatlik bağlantı	0,25 \$

işnet	iş.net (312) 289 8060
s. paket 1 ay	14 milyon TL
3 ay	38 milyon TL
6 ay	73 milyon TL
12 ay	140 milyon TL
kontrollü saatlik	400.000 TL

anet	anet.com.tr (212) 336 1919
------	----------------------------

Sınırsız internet	
1 ay	12 \$
3 ay	30 \$
12 ay	95 \$

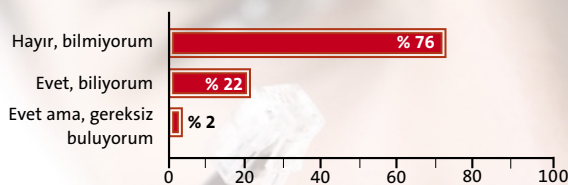
IN & OUT

eDonkey
Dosya paylaşım programlarına zorunlu bir disiplin getiren program hızı ve adil kurallarıyla dikkat çekiyor.

Gizli Aşıklar
Bir dönem patlamış mısır gibi türeyen gizli aşık siteleri popülaritesini kaybetmeye, mantık hataları nedeniyle gözden düşmeye başladı.

% BROADBAND

Broadband hakkında bilgi sahibi misiniz?

Bilgisizlik: Yurtdışında interneti ve yaşam biçimini farklı bir boyuta sürükleyen broadband hakkında ülkemizde büyük oranda bilgisizlik yaşandığı göze çarpıyor.

Kaynak: www.chip.com.tr

EN İYİ SİTELER

→ Club Dance Partileri

TOP-SITES

- **www.clubeer.com/**
Tasarım tek kelime ile mükemmel. İçerik ondan aşağı kalmıyor. Mutlaka ama mutlaka ziyaret edin. Clubbin konusunda giyimden müzik listelerine, parti mekanlarından zamanlarına kadar her şeyi bulmak mümkün.
- **www.urbanbug.com/**
Diğer clubber siteleri gibi oldukça şık bir tasarıma sahip olan bu site henüz test yayını yapıyor. Bu yüzden içerik olarak çok da fazla zengin sayılmaz. Buradan yakın zamanda yapılacak popüler partileri öğrenebiliyorsunuz.
- **www.dancefm.com.tr/**
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin en çok dinlenen yabancı müzik radyosu DanceFM'i dinlemek için artık sizin de şansınız var. Clubber'lar tarafından da en çok sevilen bu radyo istasyonunu bilgisayarınızdan Realplayer ya da MediaPlayer ile dinleyebilirsiniz.
- **www.partiparti.cjb.net/**
İstanbul içinde düzenlenen partilerin tabii ki hepsi de profesyonel organizasyonlar değil. İçlerinde çok da başarılı amatör girişimler de bulunuyor. İşte bu siteden bu tip çılgın club partiler hakkında bilgi alıp kendi parti ilanınızı da verebilirsiniz.
- **http://www.7thhouse.net/**
Sitenin Flash arabiriminin yüklenmesi biraz zaman alabilir. Ama kesinlikle sonucuna değer. Bu şık tasarıma sahip siteden İstanbul'un gözde dans klüplerinden olan 7thhouse hakkında detaylı bilgi alabilirsiniz.

www.clubbernation.com/

Bu Sadece Bir Başlangıç

■ Ülkemizde de duyulmaya başlayan "clubber" terimi, dünyada uzun zamandır yaygın olarak kullanılıyor. Clubber terimi, gece klüplerinin yoğun olarak bulunduğu Londra ve New York gibi şehirlerde ortaya çıkmış, club akımı ile müzik, dans ve eğlenceyi yoğun ve sıra dışı olarak yaşayan insanlara deniyor.

Clubber'lar genellikle, çoğunluğu hafta sonları gece yaralarına doğru kapılarını açan mekanlarda eğleniyorlar. Techno, house, hip hop, trance gibi alternatif müziklerin çalındığı bu mekanlarda eğlenen clubber'ların bulunduğu atmosferlerde ve müziklerdeki sıra dışılık giyim tarzla-

ÇILGIN PARTİLER:
Dans ve Club müziği ile sıradışı ve çılgınca eğlence için bu site bir başlangıç olabilir.

rına da yansıyor. Peki bu tür organizasyonlar nerelerde yapılıyor? Cevabı öğrenmek isteyenler için ClubberNation'ın web sayfası bir uğrak noktası olabilir. Bu

sayfa üzerinden, haftalık club programlarının yanı sıra eski partilerle ilgili resimlere de ulaşılabilir. Etkinlikleri kaçırmak istemiyorsanız siteye üye olabilirsiniz.

www.clubberworld.com/

Türkiye'nin İlk Clubbin Portalı

En popüler clubber sayfaları arasında yer alan bu site de dansı ve sınırsız eğlenceyi sevenler için iyi başlangıç noktası niteliğini taşıyor. DJ'ler ve klüpler hakkında bilgilerin dışında radyolar ve dance müziği listeleri de sitede yer alıyor. Diğer sitelerde olduğu gibi geçmiş partilerden görüntüler içeren bir bölüm ile çeşitli müzik programlarının yer aldığı bir Download bölümü sitenin diğer ilginç bölümlerini oluşturuyorlar.

Download bölümündeki DJ programları gerçekten dikkat çekici. Burada yer alan etkinliklerden yararlanmak için-

se özel bir e-group'a üye olmak gerekiyor.

Ancak elit bir clubber grubu oluşturmak isteyen site herkesi kabul etmiyor. Bu yüzden formu doldurup kendinizi kabul ettirmeniz gerekli.

ÜYELİK ŞART: Partilerde yerinizi alabilmeniz için siteye kendinizi kabul ettirip üyeler arasına katılmanız gerekiyor.

www.clubberwear.com/

Ye Kürküm Ye!

Kendinize eğlenebileceğinizi düşündüğünüz bir parti bulmuş olabilirsiniz. Ancak eğer ilk defa bu tip bir club partiye gidecekseniz nasıl giyeneceğinizi bilmiyorsunuz. Bu konuda kesinlikle haklısınız. Çünkü clubber'ların giyim tarzları da eğlenceleri gibi oldukça sıra dışı. Öğrenmenin en iyi yolu ise bu siteyi ziyaret etmek olabilir. Üzerinde ışıklı rozetler bulunan t-shirt'lerin dışında sitede çeşitli rozetler, özel saatler, kol bantları ve göbek ışıkları da bulunuyor. Daha önce tanıttığımız sitelerden Clubbernation'a üye olanlara ise bu sitedeki tüm ürünlerde yüzde 10 indirim sağlanıyor. Satın almasanız da girip bu çılgınlığı görmekte yarar var.

Casus Yazılımı Tanımak ve Kaldırmak

Bu Yazılım Sizi İspiyonluyor

Web'deki casus yazılımlar felakete yol açıyor: 400'den fazla casus hobilerinizi tanıyor, Bookmark'larınızı topluyor ya da hatta Domain adlarınızı karşı tarafa bildiriyor. CHIP size en yeni Spysoft hilelerini gösteriyor ve bunlardan nasıl korunacağınızı açıklıyor.

İnternet'ten ücretsiz yazılım indirmek kulağa hoş geliyor. Ama buna rağmen yüksek bir bedel ödüyorsunuz, çünkü adınız altın değerinde: Sizi daha yakından tanıyan her bir Byte için büyük veritabanı işleticileri çok para ödüyor - çünkü ne de olsa böylelikle gelecekte reklamlarla daha iyi beslenecek oluyorsunuz. Her bir sörf gezintiniz sunucular için sizin kişilik profilinize dair bir mozaik taşıdığı daha oluşturuyor; sonunda Radiate (eski adı Aureate) ya da Web3000 gibi Amerikan reklam firmaları Internet'teki satın alma eğilimleriniz ve ilgi alanlarınız hakkında eşinizden daha çok şey biliyor hale geliyor.

Buradaki ilke çok basit: Internet'te görünüşte ücretsiz, ama yararlı yazılım dağıtılıyor. Yazılımın yazarı ücret karşılığında programına küçük bir reklam banner'ı yansıtmak suretiyle geçimini sağlıyor. Ancak bu tip reklam pek tutulmuyor, öyle ki Doubleclick ya da Radiate gibi büyük banner sunucuları bile dağıtımdan zarar ettiğini kabul etmek zorunda kalıyor - çünkü reklamı gören herkes bununla ilgilenmiyor ve üzerine tıklamıyor.

Ancak bu sorunu çözmek görece basit: Yazılımın kullanıcısının Internet'teki

yolculuğu gözlemleniyor ve böylelikle hangi konular ile ilgilendikleri saptanıyor.

Hileli: Lisans sözleşmesiyle casusluğu onaylıyorsunuz

Doubleclick „Privacy Statement“ında “sörfçüye hangi reklamların gösterileceğini ortaya çıkarmak için Browser'ın ve o ana kadar (kullanıcı tarafından) ziyaret edilen Web sitelerinin kullanıldığını” açıklıyor.

Bu tip optimize edilmiş, reklamla finansmanı sağlanan bir program, hangi siteleri ziyaret ettiğinizi, neleri indirdiğinizi, adınızın ve e-mail adresinizin ne olduğunu, nerede ikamet ettiğinizi ve kayıt sırasında hangi verileri gönüllü olarak girdiğinizi inceliyor.

En iyisi de, bu sınırsız casusluğu büyük olasılıkla sizin onaylamış olmanız. Yani koleksiyoncu etkinliklerine izin verip vermediğiniz, lisans sözleşmelerinde (EULA – End User License Agreement), çoğunlukla da bu dayanılmaz derecede karışık metinlerin sonuna doğru belirlenmiş oluyor. Orwell'in “1984” adlı kitabında betimlediği kabusun hayranlarından değilseniz ve sözleşmeyi reddederse-

niz, programı da kullanamıyorsunuz.

Masum: Programcılar sadece yeni para kaynakları arıyor

Bu gelişmede en az suç programcılarının - onlar ne de olsa çalışmaları için ücret talep ediyor. Shareware henüz reklamsızken, bu küçük araçlar için para ödemeye yanaşan hemen hemen hiçbir kullanıcı bulunmuyordu.

Yeni para kaynakları arayışında Radiate gibi firmalar komplikasyon yaratmayan partnerler olarak beliriyor: Firmalar banner'ı Internet'ten yükleyen ve geliştiriciler tarafından sadece dahil edilmek zorunda olan Plug-in'ler sunuyor. Maalesef bu program ekleri çoğunlukla sadece banner göstermekten daha fazlasını yapabiliyor.

CHIP bir Packet-Sniffer (Comm-View) ve Ad-Aware gibi Anti-Spyware araçları ile yazılımları en yeni casus yazılımlar bakımından inceledi. Ürkütücü sonuç, aralarında en çok indirilen programların da bulunduğu 400'den fazla programın şimdiden bu salgına yakalandığı. CHIP size en popüler ve en yararlı araçları tanıtıyor ve veri koleksiyoncularına karşı nasıl korunacağınızı gösteriyor.

Casus Yazılımlar

İÇİNDEKİLER

Spyware Peşinde: Hangi veriler sızdırılıyor	196
Kullanıcı Profilleri: Web-Bug'ları ile Usertracking	197
Güvenli Müzik Dinleme: Windows'u korumanın yolları	199
Yeni Eğilim: PC oyunlarında gözetleme	200

Audiogalaxy

İşlev	Sharing-Tool (paylaşım aracı)
URL	www.audiogalaxy.com
Spyware-Plug-in'ler	Gator, OfferCompanion, WebHancer

Sharing-Tool Audiogalaxy seçimi kullanıcıya bırakıyor: Kurulum sırasında her üç reklam Plug-in'i de pasifleştiriliyor - bu da beklendiği gibi programları PC'ye yanaştırmıyor.

Audiogalaxy ek olarak İnternet'te daha hızlı sörf vaat eden Webcelerator'ı kurmak istiyor. Ama bu Spyware de konforlu bir biçimde devre dışı bırakılabilir.

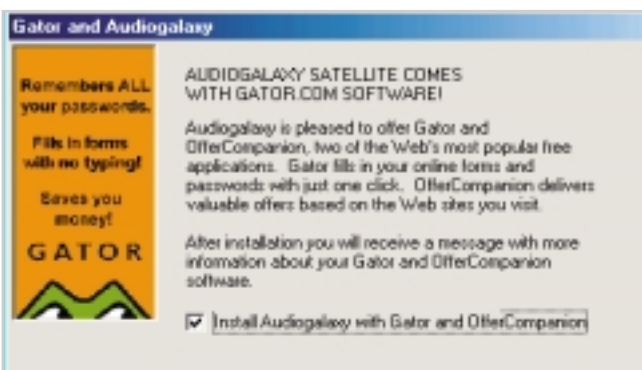
yor. Birçok servis programına rağmen “saf” bir Audiogalaxy elde edenler, buna rağmen bilgisayar başında tek başına oturmuyor. Sharing-Tool ilk kez başlar-ken, iki Cookie (çerez) sabitdiske giden yolu buluyor. Bir siber çerez takas borsası Audiogalaxy kökenli ve yalnızca kullanıcı-ID’sini içeriyor.

Ancak ötekisi ise banner dağıtıcısı Flycast'ın (www.flycast.com) bir Server'ından geliyor. Bunun yaşam süresi bir yıl olduğu içindir ki, bu ikinci Cookie kullanıcının sörf alışkanlıklarını gözetlemek için uygun.

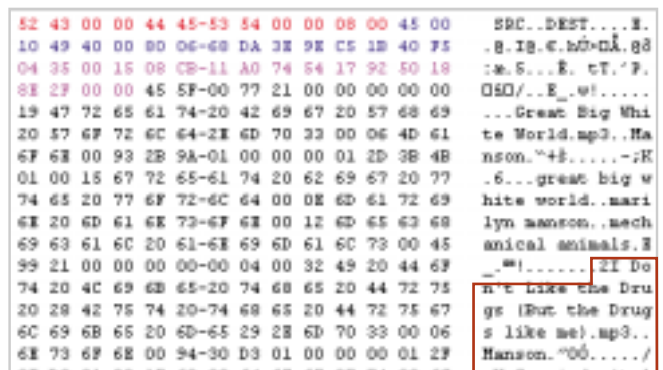
Bearshare

İşlev	Sharing-Tool
URL	www.bearshare.com
Spyware-Plug-in'ler	OnFlow, SaveNow

Önceki sayılarımızdaki Sharing-Tool'lar karşılaştırmalı testimizin galibi yakın zamanlarda bazı değişiklikler yaşamış bulunuyor: CHIP tarafından daha önce test edilen sürüm 2.2.0 tümüyle Spyware'sizdi, bir sonraki sürüm OnFlow (www.onflow.com; bir Banner-Ajansı), SaveNow ve New.Net Plug-in'lerini içeriyordu. SaveNow siz sörf yaparken bir reklam penceresi açıyor ve çağırılan Web sitelerini çö-

KATIKSIZ ÇOŞKU: OfferCompanion kullanıcının sörf profiline bakarak seçilmiş değerli sunumlar vaat ediyor.

TEHLİKESİZ: Audiogalaxy takas borsasının Internet Server'ına sabitdisk üzerinde hangi şarkıların depolanmış olduğunu iletiyor.

53 65 74 2D 43-6F 6F 68 69 65 3A 20 41	T..Set-Cookie: A
3D 65 65 33 31-30 30 30 39 39 36 30 38	CID=aa3100099605
38 30 30 30 36-21 38 20 64 6F 6D 61 69	468800061; domain=
61 64 76 65 72-74 69 73 69 6E 67 28 63	www.advertising.c
20 70 61 74 68-2D 2F 38 20 65 78 70 69	om; path=/; expi
2D 4D 6F 6E 64-61 79 2C 20 32 34 2D 4A	res=Monday, 24-7
32 30 30 36 20-30 39 3A 35 31 3A 32 38	ul=2006 09:51:28
54 0D 0A 4C 6F-63 61 74 69 6F 6E 3A 20	GMT..location:

CASUS ÇEREZLER:
Sörf alışkanlıklarını
gözetlemek için beş
yıllık bir yaşam
süresi olan bir
cookie yeterli
oluyor.

zümüyor. Kullanıcıların protestolarından sonra bu potansiyel Spyware programlar şimdi artık kurulum sırasında kaldırılabilir.

Ama eski bir sürümü yalnızca bir güncelleme ile tazeleyenlerin, "Denetim Masası"nda "Program Ekle/Kaldır" altında istenmeyen araçların sabitdiskte depolanıp depolanmadığını kontrol etmesi gerekiyor. Bu durum söz konusu olduğunda programlar sorunsuzca "Ekle/Kaldır" üzerinden yeniden sistemden silinebiliyor.

Ad-Aware Anti-Spyware-Tool'un yüksek talepleri için bu Bearshare henüz yeterli olmuyor: Takas programı her başlatılışında ardında PC'de Valueclick kökenli bir Cookie bırakan bir Web sitesi çağırıyor - bu da Ad-Aware'de alarm verilmesi için yeterli oluyor. Bu uyarı haklı görünüyor. Valueclick müşterilerine yalnızca ABD'de günde 40 milyonun üzerinde banner dağıttığı taahhütünde bulunuyor; sayısız sayfadaki bu devasa miktar ile Valueclick'te kullanıcının kapsamlı bir sörf profilinin oluşturulması an meselesi. Ayrıca bir Cookie'nin yaşam süresi 25 yıldan az değilse kuşku duymak gerekiyor.

BuddyPhone2	
İşlev	Internet telefonu
URL	www.buddyphone.com
Spyware-Plug-in'ler	Radiate, SpywareInfested Software List'e (SISL) göre www.infoforce. qc.ca/spyware/

Reklamla finansmanı gerçekleştirilen telefonlaşma yazılımı BuddyPhone2 başlatıldıktan hemen sonra banner sunucuları www.advertising.com ve www.doubleclick.com ile temasa geçiyor. Ek olarak PC üzerinde yaşam süresi bir ay olan servedby.advertising.com kökenli bir Cookie yerleştiriliyor.

Bu bağlantıların düşündürücü olmasının nedeni, BuddyPhone2'nin kullanıcıyı banner'lar ve Cookie'ler konusunda

uyaran hiçbir lisans sözleşmesi sunmaması. Ancak Ad-Aware ve Spybot Search & Destroy gibi Anti-Spyware-Tool'lar Radiate kökenli hiçbir Plug-in'e rastlamıyor.

Cute-FTP	
İşlev	FTP-Client (FTP istemci)
URL	www.cuteftp.com
Spyware-Plug-in'ler	Kendine özel

CuteFTP yalnızca görünüşte sabitdisk üzerine Spyware'siz geliyor. Konforlu FTP-istemcisi gerçi yanar söner hiçbir reklam göstermiyor, ama üretici GlobalScape Web sitesindeki Privacy-Statement ardında güvenlik bakımından bilinçli kullanıcılar için rahatsız edici bir duygu bırakıyor.

Böylece GlobalScape yazılımının PC için belirgin bir numara dağıttığını ve bunu programcılara gönderdiğini açıklıyor. Üretici ayrıca Windows'un dil ayarı,

PC'nin IP adresi ve programın kurulum tarihi konularında bilgi ediniyor.

GlobalScape'in açıklamalarına göre bu hassas enformasyonlar, yazılım korsanlarını tanımak ve ortaya çıkarmak ve de kullanıcıların coğrafi konumunu depolamak üzere dünya çapında kurulu CuteFTP-Client sayısını gözetlemek için kullanılıyor. GlobalScape'in yalnızca ne kadar CuteFTP korsan kopyasının kurulu olduğunu ve coğrafi belirlemenin ne kadar kesinlikli (İkamet yeri mi, Ülke mi?) olduğunu gözetleyip gözetlemediği sorusu yanıtsız kalıyor. Çünkü daha az bir çabayla da indirilen dosyaların bir listesini oluşturmak, depolamak ve iletmek mümkün.

Down.AccelleratorPlus	
İşlev	Download aracı
URL	www.speedbit.com
Spyware-Plug-in'ler	Kendine özel

Daha ilk başlatılışında sözde indirme hızlandırıcısı bilgisayarınızı şu verilere boğuyor: www.linkexchange.com kökenli bir Cookie, Microsoft'tan bir banner takas servisi, bfast.com kökenli bir Cookie daha ve online oturum kapatıldıktan sonra silinen iki Cookie. Program ek olarak bfast.com ve doubleclick.net kökenli banner'lar yüklüyor.

Ancak DownloadAccellerator yalnızca Web'den hızlı bir dosya transferinden

SPYWARE PEŞİNDE

» Sniffer – Hangi veriler transfer ediliyor?

Sniffer'larla PC'de hangi verilerin Internet Server'larına gönderildiğini ve hangilerinin evdeki PC'ye ulaştığını gözetleyebilirsiniz.

Bu işlem sırasında Sniffer Internet'e erişimde bulunan programlar ve Internet bilgisayarları arasında "man in the middle" olarak oturuyor. CHIP, deneme sürümünü sizin de www.tamos.com adresli Web sayfasından indirebileceğiniz CommView aracı ile bir online bağlantıyı gözetledi. Sniffer bir online oturum sırasında takas edilen tüm verileri kaydediyor. Bunlara servis sağlayıcı kuruluşun aranması, parolanın ve kullanıcı adının transferi dahil.

Bundan sonra tüm programlar Internet'te istedikleri kadar veri gönderip alınırlar. Reklam ve gözetleme için tanınan Plug-in'ler ile birlikte yazılım araçları ilk saniyeleri daima önce reklam Server'la-

ryla temasa geçme yönünde kullanılıyorlar. Bu Internet bilgisayarlarının çoğu kullanıcının anonimitesinden ziyade kendi anonimiteyi sağlıyor: Verilerin sonunda nereye varacağı açıklığa kavuşmuyor.

Eğer bir Traceroute (Server'a giden yolun izlenmesi) bir rastlantı eseri hedefine ulaşmışsa, Server yine de tuhaf bir biçimde sessiz kalıyor. Çoğunlukla en fazla iki Port, yani Port 80 (HTTP) ile Port 443 (HTTPS) bir yanıt verme yönünde ikna edilebildi.

Bu arada HTTP Web sayfasının her bir sorgulanışı sırasında zorunluydu, HTTPS ise şifreli güvenli bir veri kanalı olarak hizmet verdi. Ve korunmanın iyi yanları da yok değil. Ne de olsa toplanan kişisel veriler en azından Hacker'ların izleyemeyeceği biçimde - ama bu zügürt tesellisi olmaktan öteye gidemiyor.

VERİ TRANSFERİ:

Download-Accellerator arama sorgusunu iletiyor. Bariz bir tanıma sayesinde artık arama makinesi de hangi aracı kullandığımızı bilir hale geliyor.

fazlasını sunuyor. Aracın başlangıç sayfasında MP3 formatında müzik aramak da mümkün. Ancak kullanıcı favori şarkılarını beklerken, Web sayfası bilgisayarın sabitdiski üzerine yedi cookie depoluyor, ve PC DownloadAccelerator üzerinden sayısız banner Server ile temasa geçiyor.

Böylesine korkulu da olsa yine de hızla tıklayıp geçilen lisans sözleşmesine bir göz atılabiliyor. Burada kullanıcı araç üreticisi Speedbit'e casusluğun neredeyse tüm olanaklarını sağlamış bulunuyor: Buna göre firma bir sörf profili oluşturabiliyor, sistem konfigürasyonunu okuyabiliyor ve de PC'nin ID adresini ve öteki ağ parametrelerini depolayabiliyor.

Mükemmel bir veri seti oluşturmak üzere Speedbit ek olarak adınızı, ülkenizi, e-mail adresinizi, yaşınızı, mesleğinizi ve cinsiyetinizi içeren verileri topluyor. Tüm bu enformasyonlar lisans sözleşmesine göre size uygun reklam sunmak ve tabii ki kendi ürününü iyileştirmek konusunda yardım sağlıyor. Bu koleksiyon hırsına bakıldığında, Speedbit'in bu kişisel verileri ticari partnerleriyle paylaşması hiç de şaşırtıcı değil - bu paylaşmaya bilgilerin satılması da dahil. Anti-Spyware programların veri toplayıcılar karşısında başa-

rısız kalması sinir bozuyor: Spybot Search & Destroy (<http://beam.to/spybotsd>) gerçi tüm Spyware'leri sistemden kaldırdığını öne sürüyor, ama DownloadAccelerator testte bu durumdan etkilenmeyerek değişik Webserver'larla bağlantı kurmayı sürdürdü. Tek çıkar yol başka bir indirme aracı kullanmak ve mümkün mertebe sistemi yeniden kurmak.

FlashGet

İşlev	Download Manager
URL	www.amazsoft.com
Spyware-Plug-in'ler	Radiate

İndirme araçları arasındaki bu bant genişliği yokedici gerçi Internet'te ücretsiz indirilmeyi bekliyor, ama evdeki sisteme Radiate kökenli bir reklam Plug-in'i kuruyor. FlashGet her başlatılışında gönderilen 20 KByte veri üzerinden yalnızca kullanıcının tanınmasını sağlayacak şekilde Radiate Server'lara dört bağlantı kurulmakla kalmıyor. Plug-in sörf alışkanlıklarını da inceliyor görünüyor, çünkü kullanıcı Internet'te kısa gezintilerden sonra birçok kategoriye ayrılıyor. Böylece bazı bilgisayar sayfalarının ziyaretinden sonra, PC'nin karşısında bir „Poweruser“ ve „Techconsumer“ oturduğu yargısına varılıyor; üstelik de teknik bir özellik an-

KULLANICI PROFİLLERİ**» Web Bug'ları: Reklam pikselleri**

Siz Internet'te sürekli yeni sayfalar keşfederken, bu Web siteleri için çoğunlukla eski bir tanıdığınız. Birçok reklam banner'ında bir "Web-Bug" gizli, bununla bir reklam firması sizin kapsamlı bir sörf profilinizi oluşturabiliyor.

► 1 x 1 pixel boyutunda şeffaf resimler oldukları için, Web-Bug'ları görmek mümkün değil. Modern bir monitörde bunlardan yaklaşık 800.000 kadarına yer var. Bir Internet sayfasını bir Web-Bug ile çağırırsanız, o zaman bu ufak resim reklam firmasının Server'ından yükleniyor. Aynı zamanda içinde kişisel bir tanıma numarası saklı bulunan bilgisayarınızdaki bir Cookie okunabiliyor.

► Böylece reklam firması tam olarak bilgilenebilir: 123 numaralı sörfçü saat 20.00'de bu Web sayfasındaydı ve beş alt sayfayı ziyaret etti. Reklamcılar kendi reklam banner'larının bulunduğu Web sayfaları üzerinde hangi içeriklerin de bulunduğunu bildikleri içindir ki, Web'deki ilgi alanlarınızı tahmin edebilir. Bunun görünür sonucu birçok Web sayfası üzerinde artık yalnızca muhtemelen ilginizi uyandırabilecek reklam banner'larına rastlamanız.

dıran herhangi bir malı Internet üzerinden ısmarlama denenmemiş olduğu halde.

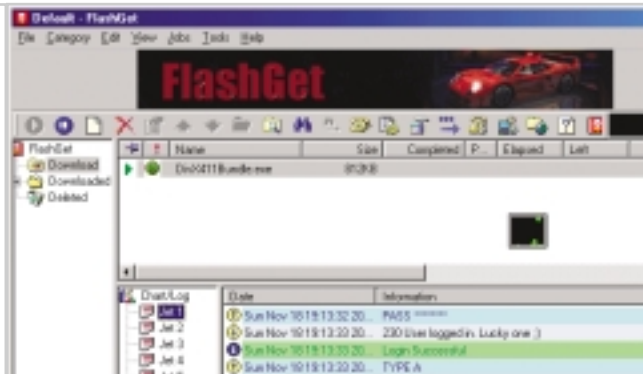
Ancak Radiate kendisini sistem dışarı etmeye yardımcı oluyor: Radiate-Remover (www.radiate.com/privacy/remover.html) reklam Plug-in'ini ve böylelikle de FlashGet'teki reklamı kaldırıyor. Bundan sonra Radiate Server'lara giden veri akışı da kesiliyor. Ve en önemlisi: İndirme yöneticisi hala çalışkan bir biçimde Internet'ten bilgisayara veri yüklemeye devam ediyor.

Getright

İşlev	Download Manager
URL	www.getright.com
Spyware-Plug-in'ler	Kendine özel

Download yöneticisi Getright iki yoldan kurulabiliyor: Reklam banner'lı Ad-Ware olarak ücretsiz ya da yazılım için çoğu kez ödeme talebinde bulunan reklamsız Shareware olarak. Ücretsiz indirmeler

OPERASYON GRİ:
FlashGet reklamsız önemli ölçüde daha iyi görünüyor - üstelik de indirme yöneticisi buna rağmen işlemeyi sürdürüyor.

İşlev	URL	Spyware-Plug-in'ler
İşlev	Internet telefonu	
URL	www.mediaring.com	
Spyware-Plug-in'ler	Radiate	

ternatif Nameserver'lar üzerinden çağrılmak zorundalar. Ek olarak Radiate ve Cydoor'un reklam araçları sızdırılıyor. Gerçi Ad-Aware her iki Spyware aracını da buluyor ve kaldırabiliyor - ancak bundan sonra iMesh başlamayı reddediyor.

Media Ring Talk

İşlev	URL	Spyware-Plug-in'ler
İşlev	Internet telefonu	
URL	www.mediaring.com	
Spyware-Plug-in'ler	Radiate	

Media Ring Talk de kendini iMesh gibi huysuz bir biçimde sunuyor. Gerçi Internet telefonu yazılımı ile birlikte yalnızca Radiate'nin reklam programı kuruluyor, ama bunu sistemden kaldırmaya kalkanlar bundan sonra ilk bakışta ücretsiz programın şimdi mahvolmuş olduğu inancına kapılıyor. Ama bir yeniden başlatılıştan sonra yeniden Web üzerinden telefon edilebiliyor - üstelik de reklamsız.

MP3 Grouppie

İşlev	URL	Spyware-Plug-in'ler
İşlev	Sharing-Tool	
URL	www.napasoftware.com	
Spyware-Plug-in'ler	yok	

Takas programı MP3 Grouppie'yi programlayanlar, birçok kullanıcının kişisel alanları uğruna tasalanmak zorunda kalmadıkları zaman ve yanar söner reklam habercilerinin saldırısına uğramadıkları zaman, bunun değerini bildiklerinin farkına varmış bulunuyor. Böylece sürüm 0.9'un güncellemesi öncelikle reklamsız bir MP3 takas programı sağlıyor. Bunun karşılığında daha fazla işleve ihtiyaç duyan kullanıcılar ücretli bir profesyonel sürüm satın alabiliyor - ama ancak yakın zaman içinde (henüz değil). Çünkü gün-

cel olarak edinilebilen yalnızca ücretsiz ve reklamsız standart sürüm. Ama MP3 Grouppie'de tuhaf olan, sörfçülerin „The joke's on you!“ şiarı ile aldıkları www.loughalot.net adresli bir mizah sayfasına bağlantı. Toplam olarak Port 80 üzerinden bu sayfa ile 3.352 Byte takas ediliyor.

NetSonic

İşlev	URL	Spyware-Plug-in'ler
İşlev	Web hızlandırıcı	
URL	www.web3000.com	
Spyware-Plug-in'ler	Web3000	

Daha indirme işlemini gerçekleştirmeden önce sörfçülerin dikkatli olması gerekiyor: Başlangıç sayfasında Web 3000'in reklam sloganı boy gösteriyor ve “öteki tüm reklam ağlarından beş kat daha fazlasını ödüyoruz” vaadinde bulunuyor ve “Internet'te reklam yapmak için en efektif yol” şiarını da buna ekliyor. Web3000'in “efektif reklam” kavramından ne anladığı, tüm bu uyarılara rağmen tıklamayı sürdürenler için açıklığa kavuşuyor. En azından Web hızlandırıcısı NetSonic'in lisans sözleşmesini dikkatle sonuna kadar okumanız gerekiyor. Bu sözleşme ile Web3000'e sizin hakkınızda Internet gezintinin sırasında yanınızda olan her bir insandan daha fazlasını öğrenme izni veriyorsunuz: Ad, yaş, cinsiyet, ana-yurt, işletim sistemi, Browser ve e-mail adresini yazılım kendiliğinden ediniyor. Veri toplamada yardımcı olmak isteyenler, o ana kadar hiç online alışveriş yapıp yapmadığını da belirtebilir.

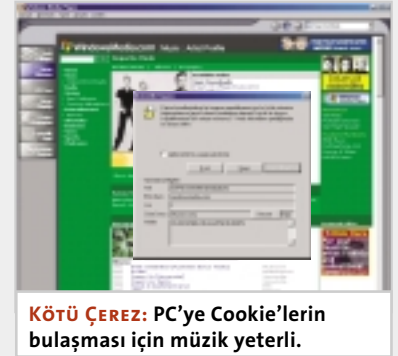
NetSonic ayrıca arka planda sizin sörf alışkanlıklarınızı da kaydediyor. Yani reklam firması Internet'te sizi özellikle ilgilendiren konuların hangileri olduğunu

GÜVENLİK İPUÇLARI

» Windows'u dışarıya karşı korumak

Microsoft'un işletim sistemi Windows çoğunlukla sıra özlemi duyuyor: Windows Me Media Player 7 ve Auto-Update ile sorulmaksızın üreticinin Server'larıyla ilişkiye geçen iki program kuruyor.

Microsoft'un Media Player'ına bir Firewall aracılığıyla her türlü Internet bağlantısını yasaklamanız gerekiyor. Çünkü

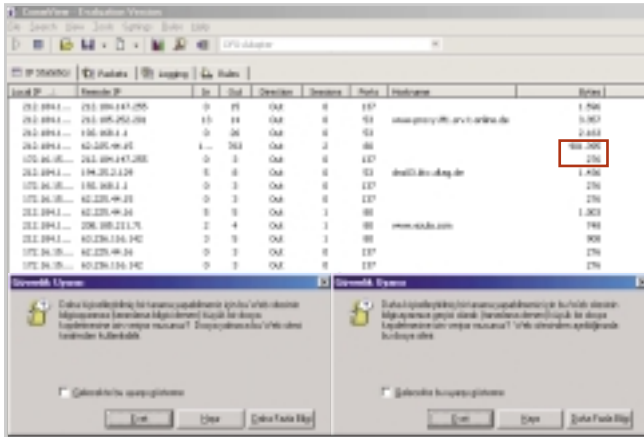
kü yamalanmamış bir sistem üzerinde Web sitesi işletenlerin ziyaretçileri tanıması olanaklı. Bunun nedeni her Media Player'ın yalnızca varlığının bile güvenlik bilinci olan kullanıcıların soğuk terler dökmesine yol açan bir tanıma numarasının olması.

Media Player'da tanınmayı »Araçlar | Seçenekler« altında »Internet sitelerinin CD çaları benzersiz olarak tanımlarına izin ver« ve »Lisansları otomatik almaya çalış« seçeneklerini Internet ayarlarında devre dışı bırakabilirsiniz. Her iki alanı da iptal etmeniz gerekiyor. Ek olarak bu pencerede »Otomatik codec bileşeni karıştan yüklemesini etkinleştir« seçeneğini devre dışı bırakmanız ve »CD Çalar Ayarları« altında »CD çaları Ortam Kılavuzunda başlat« kutusundaki çengeli kaldırmanız gerekiyor.

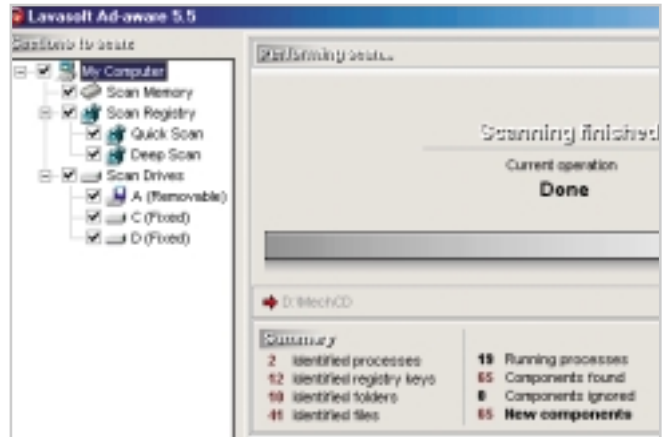
Windows'un otomatik güncellenmesi az sayıda fare tıklamasıyla devre dışı bırakılabilir. Bu işlem için »Başlat | Ayarlar« üzerinden Denetim Masası'na gidin ve otomatik güncellemeler seçeneğini açın. Burada otomatik güncellemeyi devre dışı bırakın ve güncellemeleri elle yapın. Bu ayar sizin Microsoft Server'larla istemediğiniz bir temastan tasarruf etmenizi sağlamakla kalmıyor, bilakis yeni Update'ler hazır olduğunda Systemtray'deki sinir bozucu bir Pop-up'tan da koruyor.

TİCARİ FREN: Download Manager GoZilla bir yük teşkil eden reklam Plug-in'i olmaksızın da işliyor.

VERİ DAĞITICISI: Netsonic kullanıcıını şaşırtıyor - Internet'ten neredeyse 1 MByte ve birden fazla Cookie yükleniyor.

HARİKA PERFORMANS: Hiçbir Shareware yazılımı sörf hızlandırıcısı NetSonic kadar bilgisayarı yoğun bir biçimde kirletmedi.

öğrenebiliyor. Tabii ki Web3000 kendine bu fırsatla ilgili olarak önemli kişisel enformasyonları bir başkasına satmak hakkını da ayırıyor. E-mail reklamından hala fare tıklamasıyla kurtulmanız mümkün - ama yeniden başladıktan sonraki inanılmaz veri indirimini bu yoldan önleyemiyorsunuz. Sörfü aslında hızlandırması gereken program Web'den neredeyse 1 MByte indiriyor.

NetSonic, Anti-Spyware programı Ad-Aware sözkonusu olduğunda da üzücü bir rekora ulaşıyor: Aralarında dosyalar, kayıt düzenleyici anahtarları ve dizinler bulunan 65 şüpheli kayda rastlanıyor. Bu

veri enkazını sistemden silmek için, birçok fare tıklamasına ihtiyaç var - ve bundan sonra bile bilgisayar hala tümüyle temizlenmiş olmuyor. eZula dizini kendini sistem klasörü olarak gösterip silme denemelerine karşı direnmiyor - yine de sonra DOS-Prompt tarafından hiçliğe uğurlanabiliyor.

Üretici açıklamalarına göre “dünyanın en hızlı Web Browser”ı güncel sürümünde

bazı yeniliklerle birlikte geliyor: Internet Explorer'ın hızlı rakibi Browser'daki bir reklam banner'ı üzerinden kendini finanse ederek ilk kez tümüyle işleyen ücretsiz bir sürüm olarak geliyor.

Opera bu banner'ı başlangıç sırasında Valueclick reklam firmasının bir Server'ından yüklüyor. Browser ayrıca kullanıcının hangi ülkede PC başında oturduğunu tanıyor görünüyor – belli bir ülkede sörf yapanlar çok geçmeden çokluğuyla dikkat çeken birçok o ülkeyle ilgili reklam banner'ı alıyor. Sponsor gösteriminin silinmesi mümkün olmuyor.

MS / Garo Antikacıoğlu, agaro@chip.com.tr

DIABLO VE DİĞER OYUNLARDA SPYSOFT

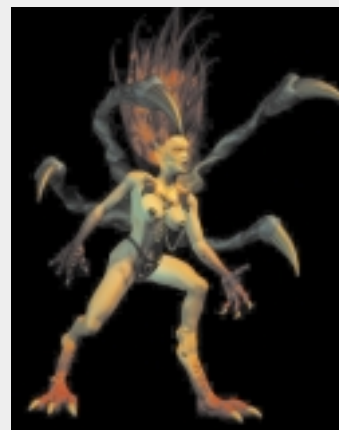
» Yeni Trend: Casus Oyunlar

PC'nizi yalnızca oyunlar için kullanıyorsanız bile, ispiyonlanmanızı göze almanız gerekiyor. Oyun üreticisi Blizzard başarılı oyunu "Diablo II" için bir güncelleme ile kendi veri toplayıcıları lehine kullanım koşullarını değiştirmiş bulunuyor. Cookie'ler yerleştirilebiliyor, bilgisayar ve işletim sistemi teşhis edilebiliyor. Devamlı oyuncu sabitdisk-ID, CPU ve IP adresinin okunmasına izin vermiş oluyor. Blizzard aynı zamanda Internet Browser'dan "kişisel olmayan verileri" çözümlemek hakkını da kendine ayırıyor - kısıtlamayı "demografik veriler" oluşturuyor.

Sayırsız kullanıcının şiddetli protestoları üzerine Blizzard, bir FAQ online oluşturarak burada gözetlemenin yalnızca oyundaki sahtekarları teşhis etmek için cereyan ettiğini iddia ediyor. Kullanıcıyı işpiyonlama oyuncunun ülkesindeki geçerli hukuka ters düşüyorsa, firma bunu “doğal olarak” saygıyla karşılıyor. Bu gerçekten de tuhaf bir açıklama, çünkü her

oyuncu yalnızca oyunun etkinleştirilme numarası ve Diablo II'deki karakterleri yoluyla bariz bir biçimde teşhis edilebiliyor - kısacası Blizzard'ın oyuncuları Server'lardan uzaklaştırmak için başka ek verilere ihtiyacı yok.

Web kökenli yardımcı ek araçlar da işpiyonlama gerçekleştiriyor. Bunlara bir örnek online oyunlarda Internet'te bir Server bulmak için yardım sunan Gamespy Arcade programı. Kurulum sırasında kullanıcı açıkça reddetmediği sürece iki Plug-in PC'ye giden yolu buluyor. Bunlardan ilkinin adı WebHancer ve aynı adlı Internet firması için karlı bir gelir kaynağı. WebHancer çeşitli Web-server'lara veri paketle-

ri gönderiyor ve böylelikle onların performanslarını ölçüyor - WebHancer firmalardan bu işlem için ücret talep ediyor.

İkinci "araç" Casino on Net, ilk Reboot'tan sonra kendi kurulum rutini ile birlikte derhal 30 dakika boyunca Web'den veri yüklüyor. Toplam olarak evdeki sabit-

diskin üzerine 6 MByte'tan fazlası ulaşıyor.Casino on Net kullanıcılara, hakiki para ile oyun oynandığı söylenen Internet'teki oyun cehennemlerine erişim vaadinde bulunuyor. Ancak testimizde kurulumundan sonra bilgisayarda Casino bulunamadı - bu belki oyunun bir bölümü olarak düşünülmüştür.

ÇOCUKLAR

Şimdiye kadar cep telefonlarının gençler arasındaki popüler kullanım alanı, kısa mesaj servisi ve üzerlerinde yer alan basit oyunlar ile sınırlı kalmıştı. Çünkü varolan teknoloji daha fazlası için hem yeterli değildi hem de pahalıydı. Ancak GPRS teknolojisi ile sağlanan hız artışı artık onlar için çok daha çekici olan grafik zengini uygulamalara ekonomik olarak erişimi de mümkün kılacak.

İŞ

UMTS'ye kadar hızlı transfer teknolojileri yeni uygulamaların önünü açıyor: Multimedia Messaging, Document Sharing, video konferanslar, mobil veri tabanı sorgulamaları ve sürekli Internet bağlantıları geleceğin en önemli hizmetleri arasında.

A'dan Z'ye GPRS

Mobil İletişimde Devrim

Türkiye'de mobil iletişim 8. yılına girdi. Cep telefonu kullanıcı sayısı ise milyonları aştı... Mobil iletişim pazarındaki bu hızlı büyüme, servis gereksinimlerini ve ücretlerini de etkiledi.

10 sene öncesine kadar sadece bilim kurgu filmlerde gördüğümüz cep telefonu, artık günlük hayatımızın ve iş dünyasının kaçınılmaz ihtiyaçları arasında yerini aldı... Sıradan konuşmanın yanı sıra, mobil internetten şirket-bayi iletişimine, SMS ile uzaktan yönetimden güvenlik ve otomasyon konularına kadar geniş alanda kullanılan bu teknolojinin nasıl çalıştığını biliyor musunuz? Sıkça adını duyduğumuz GSM (Global System for Mobile Communications) yani "Küresel Mobil İletişim Sistemi" dünya çapında milyonlarca insanın kullandığı bu telefonların iletişim ağı standardını oluşturuyor. GSM servisi, Avrupa'nın büyük bir bölümünü, Asya ve Amerika'nın bir kısmını kapsamak üzere 150'ye yakın ülkede 300'ün üzerinde servis operatörü tarafından sağlanıyor. Ancak dünya üzerindeki tek mobil iletişim ağı GSM değil. Amerika'da CDMA ve Ja-

ponya'da DoCoMo gibi farklı standartlar kullanılıyor. Bu standartların yapıları birbirlerinden tamamen farklı oldukları için, kullanılan donanımlar da birbirini desteklemiyor. Bu yüzden Roaming sayesinde sadece GSM servisinin bulunduğu ülkelerde kendi telefonunuz ile görüşme yapabilirsiniz. GSM; kısa mesaj servisi (SMS), sabit numara üzerinden kapsama alanı içinde ulaşılabilme, 9.6 Kbps hızında veri ve faks iletimi, çağrı yönlendirme, konferans, çağrı bekletme, çağrı sınırlandırma, aranan numaranın görüntülenmesi (CLIP), yer belirleme, ücretsiz acil arama ve dinamik bağlantı gibi imkanlar sunuyor. Konuşma 456 bit'lik veri bloklarına ayrılarak 200 Kilohertz genişliğinde frekans bandı üzerinde 900, 1800 ya da 1900 (Amerika) Megahertz ile iletiliyor. Böylelikle GSM 900, GSM 1800 ya da GSM 1900 gibi ayrımlar doğuyor. GSM 1800 daha geniş frekans aralığında servi-

sin ulaşılabilirliğini artırıyor. Ancak yatırım maliyeti yüzünden, sadece GSM 900'ün yeterli olmadığı büyük şehirler için tercih ediliyor.

Mobil internet her geçen gün daha da hızlanıyor

Geleneksel GSM üzerinden direkt olarak internete bağlantıyı sağlayacak bir standart bulunmuyor. Bu nedenle internet bağlantısı için bir internet servis sağlayıcısının (ISS) aranması gerekiyor. Üstelik 20-25 saniye süren bağlantının ardından kullanılan kaynaklar kadar değil, bağlantı süresi kadar ödeme yapılıyor. Ancak gelişen teknoloji GSM'in 9.6 Kbps'lik alt yapısı için sıkıştırma tekniklerini (V42.bis, enhanced coding for data) hayata geçirdi. WAP (Wireless Application Protocol) ile yavaş da olsa, web uygulamaları kullanılmaya başlandı. 2000 yılnda ise iletişim hızı, HSCSD (High Speed

GPRS Bağlantısı

İÇİNDEKİLER

Mobil İletişimde Devrim GSM altyapısı	203
Mobil İletişim Standartları: Dünü, bugün, yarını	203
Türkiye’de GPRS: İkinci nesil ağlarda iletişim	205
GPRS Destekli Telefonlar: En yeni 7 GPRS telefonu	207

TÜKETİCİ

Günümüz WAP hizmetleriyle bile cep telefonunu taşınabilir bir bilgi terminaline dönüştürmek mümkün. Konuma bağlı hizmetler bugün bile konforu oldukça artırıyor. GPRS bu hizmetleri ilerde daha kullanılabilir hale getirebilir.

Circuit Switched Data) ve bunu destekleyen telefonlar ile 57.6 Kbps’ye ulaştı. Mobil iletişim standardı HSCSD sayesinde GSM ağında WAP veri iletişimi kullanılabilir bir hal aldı. Üstelik son sürüm olan WAP 2.0 sadece metinlerin değil renkli ve daha kaliteli grafiklerin görüntülenmesi-

ni sağlıyor. Ancak daha hızlı çoklu ortam uygulamaları için yeni standartlara geçilmesi gerekiyor. GSM ikinci nesil (2G) iletişim ağı olarak tanımlanıyor. 3. nesil UMTS ile (3G) 2.0 Mbit/s hızında iletişim sağlanacak ve bu teknoloji iletişime farklı bir boyut getirecek. Örneğin cep telefonu

üzerinden görüntülü olarak görüşmek mümkün olacak. Ancak 2003 yılı için planlanan UMTS’e geçiş için önümüzde halen GPRS ve Edge gibi basamaklar bulunuyor. Bu gibi mobil iletişim teknolojileriyle ilgili detaylı bilgiyi, **204**’teki “Sözlük” kutusunda bulabilirsiniz.

Her Zaman On-line: **GPRS Nedir?**

Yeni hizmet, ikinci nesil ağlarda üçüncü nesil iletişimi sağlayacak ve artık bağlı kaldığınız süre için değil transfer ettiğiniz veri paketleri kadar ödeyeceksiniz.

General Packet Radio Service (GPRS), GSM’in kablosuz internet/intranet ve multimedya servisleri gibi hizmetleri için geliştirilmiş yeni veri iletişim teknolojisi-ne deniyor. Bugüne kadar mobil iletişim, kullanıcıya tahsis edilen tek hat üzerinden yani (circuit-switched) devre anahtarlama biçiminde gerçekleştiriliyordu. Ancak kullanım alanı hızla artan pazarın ihtiyaçları da büyüdü. 9.600 Bps’lik GSM bağlantısıyla WAP iletişimi bile imkansız hale geldi. İlk kez geçen sene kullanıcısıyla tanışan GPRS ise bu teknik yerine (packet switched) paket anahtarlama tekniğini kullanıyor. Böylelikle gelecekte paket anahtarlama tekniğini kullanacak olan üçüncü nesil ağlara (3G) geçiş için stratejik bir köprü kuruluyor. GPRS ile teorik

olarak günümüz GSM veri iletişim hızının 12 katına, yani 172 Kbit/s hıza ulaşmak mümkün.

GPRS aynı zamanda GSM-IP olarak da tanınıyor, çünkü kullanıcı bu hizmet sayesinde direkt olarak internet servis sağlayıcısına bağlanıyor. Paket anahtarlama teknolojisinde kullanıcılar sürekli bağlı kalıyor (always connected, always on-line) ve sadece transfer edilen veri için ücret ödeniyor.

GPRS iletişimi için servis operatörününüzün bu altyapıya sahip olması ve telefonunuzun da sistemi desteklemesi gerekiyor. **208**’de GPRS destekli en yeni telefonları görebilirsiniz). Üstelik yakın gelecekte veri iletişimi, telefonun sınıfı ve tipine göre, konuşma sırasında da devam

edecek.

GPRS hızı servis operatörüne ve cep telefonun sınıfına göre farklılık gösteriyor. Örneğin Class 8 özelliklerini taşıyan bir cep telefonunda, dört veri kabul kanalı (4 downlink+1 uplink) bulunuyor. Bu şekilde her biri 13,4 Kbit/s olan kanalları kullanarak 53,6 Kbit/s hıza ulaşıyor.

GPRS’in getirdikleri ve Türkiye’deki GSM operatörlerinin durumu

GPRS iletişim teknolojisi mevcut iletişim ağı üzerine kuruluyor; ancak bu sistemi kurmak oldukça masraf gerektiren bir süreç. Örneğin GPRS servisini, dünya üzerinde İngiliz BT Cellnet ve Alman T-Mobile’den sonra üçüncü sırada hayata geçiren Telsim ve Türkiye’nin ilk servis ope-

törü Turkcell, kurulum için 100 milyon doların üzerinde yatırım gerçekleştirdiler. Turkcell'den sonra Aria da bu sistemi hayata geçirmek için çalışmalarını sürdürüyor. Böyle bir yatırıma girmek için servis operatörünün ve kullanıcıların büyük bir beklentisi olmalı. Turkcell Pazarlama ve Marka Yönetimi Müdürü Beril Afşar "GPRS ile data kullanmayı öğretmezsek, açık söyleyelim UMTS'in de pek bir şansı

kalmayacak," diyor. Kısacası bu teknolojinin amacı, sürekli artan mobil internet uygulamalarında günümüze oranla 12 kat hız artışının ve sürekli bağlantı gibi imkanların yanında mobil iletişimin gelecek nesil ağlarda kullanılacak paket anahtarlamalı altyapıya geçişini sağlamak. Normal GSM şebekesinde bir kanalın tek bir kullanıcıya tahsis edilmesi, kullanımın yoğun olduğu zamanlarda şebekenin

meşgul olmasına neden olurken, GPRS'de paketleme sayesinde bir kanal birçok kullanıcı tarafından kullanılıyor. Böylelikle kullanım kapasitesi artarken kullanımın çok yoğun olduğu zamanlarda bile, sadece bağlantı hızı düşüyor (9.6 Kbps ile 40 Kbps arasında değişiyor) ancak GSM'in devre anahtarlama yöntemindeki gibi sistem bloke olmuyor.

Akıllı otomat makineleri artık kablonun bile ulaşamayacağı yerde

Bu teknoloji sayesinde birçok yeni uygulama alanı açılıyor. Paket anahtarlama teknolojisinin yapısından kaynaklanan avantajların getirdiği imkanlar doğrultusunda, çift taraflı iletişim mümkün hale geliyor. Örneğin böylelikle kablolu iletişimin sağlamayacağı noktalarda makineler sorunlarını merkeze ulaştırabilecekler. Kullanıcıların ofislerine ya da işlerine

SÖZLÜK

SMS: Kısa mesaj servisi anlamına geliyor. GSM'in ilk standartlarından biri olan SM-S'de amaç, Latin alfabesiyle maksimum 160, Latin alfabesi dışındaki karakterleri kullanarak da 70 karaktere kadar metin haberleşmeyi sağlamak. Gelişen standartlarla birlikte SMS artık zil seslerinin gönderilmesinden haber servislerine, uzaktan yönetimden şirket içi haberleşmeye kadar birçok farklı alanda kullanılıyor.

WAP: Wireless Application Protocol Motorola, Nokia Ericsson ve Phone.com tarafından internet içeriğinin filtrelenerek cep telefonuna taşınmasını sağlamak için geliştirilmiş bir teknolojidir. WAP destekli browser'a sahip telefonlar ekranda görüntülenebilecek kadar sadeleştirilmiş WML dosyalarını açarlar. Bu sayede internet uygulamalarına bir basamak oluşturulur. WAP standardı eksiklerini kapatarak gelişimine devam etmektedir.

Bluetooth: Bluetooth, kablosuz iletim teknolojisi kısa menzilli radyo vericilerinin (10 metre) cihazlara entegre edilmesiyle, donanımlar arası kablosuz veri iletişiminin gerçekleştirilmesine imkan sağlıyor. Bluetooth 2.45 GHz radyo frekansında 721 Kbps veri iletim hızına ulaşıyor. Bu sistemin donanımlara entegre edilmesinin maliyeti epeyce düşük. Sağlanan yüksek hız sayesinde sayısal görüntünün ve sesin iletişimi dışında yerel ağlarda da kullanılması planlanıyor.

HSCSD: High Speed Circuit Switched Data, GSM ağı üzerinden sekiz time slot kullanılarak normal bağlantının 4 katı, yani 38.4 Kbps hıza ulaşılmasına olanak tanıyor. HSCSD kısa süreli ve eş zamanlı hizmetlerden faydalanmak için ideal. Ayrıca 3. nesil teknolojilere bir basamak oluşturuyor.

EDGE: Enhanced Data Rates for GSM Evolution, GPRS gibi GSM ağı üzerinde hızlı iletişimi amaçlıyor. Edge slot başına 48 Kbps ile 69.2 Kbps arasında değişen veri iletişimi sayesinde 384 Kbps hıza ulaşılmasını sağlıyor. Üretici firmalar 2002 yılında GPRS ile birlikte bu standardı da destekleyecek ürünleri piyasaya sürecekler.

UMTS: Bu teknoloji paket anahtarlamının kullanılmasıyla 2 Mbps veri hızına ulaşılmasını sağlayan üçüncü nesil bir mobil iletişim standardı. UMTS'in 2002 yılında hayata geçirilmesi planlanıyor. Üretici firmalar sürekli olarak UMTS prototipleri üzerinde çalışıyorlar. Bu teknolojinin yayılmasıyla görüntülü cep telefonları da hayata geçecek.

DoComMo: NTT DoComMo Japonya'da market lideri "Nippon Telegraph and Telegraph Corporation" firması tarafından WAP uygulamalarına erişim için I-Mode protokolünün geliştirilmesiyle kullanıma sunuluyor. Ericsson'un I-Mode destekli ER209i modelinin piyasaya sürülmesiyle Avrupa'dan da destek aldığını ispatladı.

CDMA: Code Division Multiple Access. Bu sistem Amerika'da IS 95 ile belirlenen 30 milyon kullanıcıya sahip ve 800-1900 MHz arasında çalışan mobil iletişim standardını tanımlıyor. cdmaOne olarak da bilinen standart 22 ülkede kullanılıyor. Wideband CDMA ise 3. nesil gelişmiş imkanlarla cep telefonlarında eğlence dünyasının kapılarını açıyor.

Lithium polimer batarya: Batteries similar to lithium-ion accumulators, of smaller size and with the ability, due to the polymers, of being malleable. They have a longer charge/discharge cycle.

T9: T9 son sürümünde 29 dil destekleyen sözlük benzeri bir yardımcı. Böylelikle cep telefonu kullanıcıları kısa mesaj yazarken doğru karakteri bulmak için bir tuşa üç kez basmak zorunda kalmıyorlar. T9 doğru kelimeyi kombinasyonlar sayesinde kolayca buluyor.

Roaming: Uluslararası dolaşım sırasında servis operatörünüzün diğer operatörlerle yaptığı anlaşmalara dayanıyor. Böylelikle yurtdışında anlaşmalı operatörlere otomatik geçiş yaparak Dünya üzerinde GSM kapsama alanı içerisindeki ülkelerde görülmeye imkanı sağlıyor. Ancak dolaşım sırasında ücretlendirme yapılan anlaşmaya ve tarifelere göre farklılık gösteriyor.

HIZLI VE KABLOSUZ: Kablosuz iletişimde artan hız kullanım alanlarını giderek genişletiyor.

uzaktan erişimi ekonomik hale gelecek. Maliyetler açısından bakıldığında paket anahtarlama teknolojisi her iki taraf açısında da daha verimli. Piyasadaki telefonlar ile şimdilik en fazla 26,8 Kbit/s hıza ulaşılsa da kullanıcı sadece aldığı veri kadar para ödediğinden on-line kalma süresi artık cüzdanları boşaltmayacak. Yani mobil ağlar üzerinde GPRS teknolojisinin kullanımının yayılması, yepyeni bir çağın kapılarının aralanması anlamına geliyor. GSM üzerine yerleştirilen bu iletim servisi EDGE teknolojinin destekleneceği alt yapıyı sağlıyor. Bu sayede her geçen gün UMTS teknolojisine biraz daha yaklaşıyor.

Türkiye’de İletişim Hızlanıyor

GPRS hizmetinin beklenen hıza ulaşması, kademeli olarak gerçekleşecek. Şimdilik servis operatörleri yeni çıkacak cep telefonları bekliyor.

Türkiye’de GPRS hizmeti şimdilik sadece Telsim ve Turkcell kullanıcılarına ulaştırılıyor. Aria ise test aşamasında olan servisini yılbaşından önce sunmayı düşünmedi-

ile olan ilgisi. Turkcell’in GPRS kullanımını yaygınlaştırmak için hayata geçirdiği GPRSland aslında sadece bir WAP hizmeti. Ancak GPRS’in sağladığı hızlı inter-

HİZMETLER İÇİN YETERSİZ: Türkiye’deki GPRS hızı (2+1) şimdilik daha görsel uygulamalar için yeterli düzeyde değil.

ğini açıkladı. Veri iletişimi, hedeflenen hıza kademeli olarak çıkarılacak. GPRS’i 48 Kbit/s hızla sunan iki cep telefonu operatörünün bu hızı arttırmak için belirlediği bir tarih yok. GPRS teknolojisinin gelecekte hedeflediği 172 Kbit/s’lık teorik hız limiti tahminen Türkiye’deki kullanıcıları şimdilik 9,6 Kbit/s ile 20 Kbit/s arasında değişen hızlara taşıyacak. Ancak hayal kırıklığına uğramayın, çünkü bunun asıl sebebi servis operatörlerimiz değil. Piyasaya ilk çıkan telefonların çoğunluğu (2+1) maksimum 26,8 Kbit/s’lık paket anahtarlamalı veri iletişimi sağlayabiliyor.

Ancak testlerimize katılan telefonlar yakın zaman içinde Class 4 destekli telefonların piyasaya sürüleceğini, yani 53,6 Kbit/s’lık hız yolunun açılacağını gösteriyor. Kullanıcıların aklına karıştıran en önemli sorulardan bir de GPRS’in WAP

net bağlantısı; dosya transferi, e-mail alış-verişi, dizüstü bilgisayar ya da PDA ile web’de gezintinin yanı sıra cep telefonundan internet uygulamalarına erişimi kolaylaştıran WAP hizmetlerinin de kullanılabilir hıza ulaşmasını sağlıyor. Eğer cep telefonunuzu bir bilgisayar ile kullanmayacaksanız internet ortamına ulaşmanızın tek yolu eskisi gibi WAP erişimi olacaktır. GPRS destekli telefonunuzda desteklenen maksimum hızdan faydalanmak için WAP ayarlarında birkaç değişiklik gerekiyor. Telsim’de Motorola Timeport ayarları aşağıdaki gibi gerçekleştiriliyor.

Telsim:

Motorola Timeport ayarları

Menu/OK/Browser Menu/Setup-OK ile “Profile”ların yer aldığı ekrana gelin. “Profile 1” için “Edit”i seçin. Karşınıza

GPRS’TEKİ ÇEŞİTLİ HİZMETLERİN MALİYETLERİ

İçerik	Data Miktarı	Ücret
E-Mail (Dosya eki bulunmayan)	3,5 kByte	2.10 TL
Word sayfası	24 kByte	14.40 TL
WAP-Sitesine bağlanmak	0,5 - 1 kByte	300 - 600 TL
Wap uygulaması	10 kByte	6,000 TL
Web sayfası	50 kByte	30,000 TL

GSM OPERATÖRLERİNİN GPRS ÜCRETLERİ

	Turkcell (bireysel)	Turkcell (Kurumsal)	Telsim
Abonelik Ücreti	yok	yok	10 Milyon
Aylık Sabit Ücret	yok	yok	5 Milyon
1 Mb Transfer Bedeli	600 Bin	400 bin	yok

WAP Settings, Data Bearer ve Profile Name olmak üzere üç seçenek çıkacak. Ayarları sırasıyla aşağıdaki gibi yapın.

WAP Settings:

Primary IP: 212.065.136.226
Primary Port: 9201
Secondary IP: 000.000.000.000
Secondary Port: 9201
Idle Time Out: 600

Data Bearer:

A. GPRS
APN: telsim
Username :
Password :
B. CSD
Phone #: +905427545000
Username: telsim
Password: telsim
Baud Rate: 9600
Line Type: ISDN

Profile Name: gprs

“Profile 2” için de yukarıdakilerden farklı olarak “APN” ayarını boş bırakın ve “Profile Name” alanına “csd” yazarak değişiklikleri kaydedin.

Turkcell GPRS ayarları ile telefonunuzun verimini artırın

Turkcell’de WAP hizmetinden yararlanan kullanıcıların da GPRS destekli telefonlarıyla verimi arttırmak için küçük ayarlar yapmaları gerekiyor. (WAP ayarlarını SMS ile yapmak için cep telefonu operatörünüzün web sayfasından bilgi alabilirsiniz.) Tanımlanacak yeni Data ve WAP hesabından yapılması gereken değişiklikler ise şöyle:

Data hesabı

APN adı: wap

AĞ BAĞLANTI STANDARTLARI

GSM	9.6 Kbit/s
HSCSD	57.6 Kbit/s
GPRS-CS1	72.0 Kbit/s
GPRS-CS2	107.2 Kbit/s
GPRS-CS3	124.8 Kbit/s
GPRS-CS4	171.2 Kbit/s
EDGE	384 Kbit/s
UMTS-Pikozone	2.000 Kbit/s
UMTS-Mikrozone	384 Kbit/s
UMTS-Makrozone	144 Kbit/s
56K-Modem	56 Kbit/s
ISDN	64 Kbit/s
ADSL	768 Kbit/s

HIZLI HİZMET: GPRS ayarlarını yaparak çeşitli hizmetlerden daha hızlı yararlanabilirsiniz.

Kullanıcı: gprs
Şifre: gprs
Gelişmiş Ayarlar/İzin: normal

WAP hesabı

Kullanıcı hesabı: wap
IP adresi: 212.252.234.168
Kullanıcı kimliği: Boş bırakınız
Şifre: Boş bırakınız
Data modu: Bağlantısız

Türkiye’deki GSM operatörleri için GPRS tarifeleri

Servis operatörleri 2001 yılının sonuna kadar GPRS hizmetleri için kampanya tarifesi uyguluyorlar. 2002 yılında ise yeni

WAP’TAKİ YENİLİKLER

» WAP 1.2.1’deki yenilikler

Push service message indication: Sunucu cep telefonunuza yeni gelen e-mail’leri, en son WAP oyunlarını ya da alışveriş önerileri gibi haberleri, küçük mesajlar ya da bağlantılar halinde gönderir.

WTAI (Wireless Telephony Application Interface) kütüphanesi: WAP browser ile telefon arasında entegrasyon. WAP sitesinden direkt olarak telefon görüşmesi gerçekleştirme imkanı.

Tanımlama bilgileri: Telefonda WAP sitelerine bağlantı için kullanıcı bilgilerinin saklanması.

WAP’da Sözlük: WAP’da metinlerin sözlük yardımıyla hızlı tamamlanması.

tarifeler belirlenecek. (Bkz GSM Operatörlerinin GPRS ücretleri tablosu) Tablo’da da anlaşılabileceği gibi iki operatöründe de uygulaması birbirinden oldukça farklı. Telsim’de “paket data” aboneliğiyle sabit ücret uygulanırken herkesin kullanımına açık olan Turkcell GPRS hizmetinde transfer bedeli alınmıyor. Bu şekilde web’de gezintinin maliyetini GPRS’teki çeşitli hizmetlerin maliyetleri tablosunda görebilirsiniz.

AĞ BAĞLANTI STANDARTLARI

» GPRS ve telefon standartları

“Ağ bağlantı standartları” tablosunda görebileceğiniz gibi GPRS bağlantısı farklı hızlarda gerçekleştirilebilir. Hız farkının başlıca sebebi kullanılan kodlama yöntemi ve kanal sayısıdır.

Kodlama yönteminin seçimi, mobil ağ şebekesi tarafından cep telefonu ile baz istasyonu arasındaki iletişim kalitesine göre yapılır. Eğer kanal gürültülü ise, ağ yüksek güvenilirlik sağlamak için CS-1’i tercih edebilir. Eğer kanalın durumu iyiye ağ, en ideal hızı sağlamak için CS-3 ya da CS-4 kullanılabilir. Böylelikle GSM kanal başına

21.3 kbit/s’lik bir hıza ulaşır. Ayrıca kullanılacak kanal sayısı da sınıflar tarafından belirlenir. En düşük sınıf olan 1’de 1 alım 1 gönderim kanalı olmak üzere en fazla 2 kanal kullanırken en büyük 29. sınıfta 8 alım ve 8 gönderim kanalı kullanılır ve kullanılabilecek en fazla kanal sınırı bulunmaz. Günümüz teknolojisinde cep telefonları en fazla CS-2’de Class 4 (4+1) destekler. Tabloya bakarak kanal başına düşen hızın 13.4 Kb/s olduğunu kabul edersek veri alım hızının şimdilik en fazla 13.4x4 = 53.6 Kb/s olabileceği kanısına varılır.

Channel Coding Scheme	CS-1	CS-2	CS-3	CS-4
Pre-cod. USF	3	6	6	12
Infobits without USF	181	268	312	428
Parity bits BC	40	16	16	16
Tail bits	4	4	4	-
Output conv encoder	456	588	676	456
Punctured bits	0	132	220	-
Code rate	1-Şub	~2/3	~3/4	1
Data rate kbit/s	9-May	13-Nis	15-Haz	21-Nis
Maximum data speed with 8 time-slots	72.4 kb/s	107.2 kb/s	124.8 kb/s	171.2 kb/s

GPRS Destekli Telefonlar

Piyasadaki GPRS telefonları 26,8 Kbps ile 53,6 Kbps arasında değişen hızlarda çalışıyor. GPRS hızını etkileyen en büyük faktör, telefonun desteklediği kanal sayısı. CHIP telefon almadan önce dikkat etmeniz gereken noktaları ve en yeni telefonları sizin için inceledi.

GPRS ile gerçekleştirilecek saniyede 100 Kbit transfer bile 64 Kbit'lik ISDN'den hemen hissedilecek şekilde daha hızlı. GPRS telefonları sadece kısa mesajların değil, aynı zamanda metin, grafik ve müzik dosyalarının iletiminde de kullanılacak. Böylelikle dijital fotoğraf makinesiyle çektiğiniz resimleri diğer cep telefonlarına gönderebileceksiniz ve sürekli bağlantı sayesinde seyahat sırasında kesintisiz olarak borsa bilgilerine ulaşabileceksiniz. Kısacası GPRS destekli telefonlar GSM'in kullanımını hızlandıracak, WAP'ı ise ekonomik hale getirecek. Ancak GPRS destekli telefonlar da kendi aralarında farklılık gösteriyor. İletişim hızını etkileyen en büyük faktör, telefonun desteklediği kanal sayısı. Şimdiye kadar en fazla 40 Kbit/s'lik hıza ulaşıldı. Bu konu ile ilgili ayrıntılı bilgiyi "GPRS ve telefon standartları" kutusundan bulabilirsiniz. CHIP sizin için piyasadaki GPRS destekli telefonları inceledi.

GPRS destekli el bilgisayarı

H.S. Treo 180 GPRS Communicator

Handspring firmasının bugüne kadar PDA ve yan ürünleriyle tanıyoruz. 2002 yılında piyasaya sürülecek Treo 180 ve Treo 270 modellerinin en önemli özelliği, PDA fonksiyonlarının yanında dahili bir telefona da sahip olması. Her iki Treo modelinde de 33

MHz Dragonball işlemci ve 16 MB hafıza bulunuyor. 153 gram ağırlığındaki Treo 180 160x160 çözünürlükte 4-bit gri tonlama ekrana ve önceki modellerden farklı olarak dahili Qwerty klavyeye sahip. 180g modelinde ise tercihe bağlı olarak grafiti alanı yer alıyor. Treo GSM 900, 1800 ve 1900 MHz ağlarda çalışıyor. Li-Ion batarya ile 2,5 saat kesintisiz konuşma ve 60 saat bekleme süresi sağlıyor. Titrşim ve fonksiyonel kapak özellikleri bulunduyor. Yaklaşık 600 dolardan satılacak Treo 270 ise tüm bunların yanı sıra renkli ekran da bulunduyor.

Geniş ekranlı e-mail istemcisi

Panasonic GD96

CHIP testine katılan GPRS telefonları arasında 84 gram ağırlığı ile en hafif telefon olma özelliğinin yanı sıra 10 satır ekranıyla da aynı zamanda en geniş görüntüyü sağlıyor. GD96'da standart olarak Li-Ion 690 mAh batarya kullanılıyor ve bu sayede 175 saat bekleme ve 4,5 saat kesintisiz görüşme yapılabilir. GD96 aynı zamanda

GPRS telefonlar arasında tek Pop3/SMTP istemciye sahip model olma özelliğini taşıyor. 4 downlink ve 1 uplink kanalına sahip GPRS desteği ile WAP'da (1.2.1) 53,6 Kbps hızına ulaşmak mümkün oluyor. Önceki modellerde de bulunan sesli ara-

ma, 16 saniye ses kaydı, saat, alarm, hesap makinesi, navigation key, T9, telefon defteri gibi standart özelliklerin yanı sıra 10 animasyon, 30 hareketli duvar kağıdı ve 2 oyun bulunduyor.

İş adamlarının tercihi

Nokia 6310

Nokia 6310, 111 gram ağırlığında EGSM 900/1800 MHz ağlarında çalışan gerçek bir teknoloji telefonu. BPS-2 1100 mAh Li-Polymer batarya ile 3 saat konuşma ve 20 gün bekleme süresine sahip. 40 Kbit/s hızında GPRS bağlantısı, 6 satır ekran üzerinde WAP (1.2.1) servislerinin hızlı ve konforlu bir şekilde kullanılması, WTAI (Wireless Telephony Application Interface) teknolojisi ise WAP üzerinden telefon görüşmesine imkan tanıyor. Wallet ile internet üzerindeki alışverişleriniz daha güvenli hale geliyor. SyncML teknolojisi 500 kayıtlık telefon defteri, takvim, ajanda gibi bilgilerin sürekli senkronizasyonunu sağlayarak mobil iletişim uzmanlarının işini kolaylaştıracak. Ayrıca 2001'in son çeyreğinde piyasaya sürülecek olan bu telefon HSCSD ve Bluetooth destekliyor. Nokia 6310 yoğun iş temposunda interneti takip etmek zorunda olan uzmanların tercihi olabilir.

Ürün Bilgisi

HANDSPRING TREO 180 GPRS COMMUNICATOR

BİLGİ İÇİN www.handspring.com

FİYAT **400 \$**

GPRS BAĞLANTISI **26,8 KBPS (2+1)**

- + İnternette gerçek gezinti imkanı
- + Klavye
- + PDA özellikleri
- Bekleme süresi

Ürün Bilgisi

PANASONIC GD90

BİLGİ İÇİN www.panasonic.com

FİYAT **BELLİ DEĞİL**

GPRS BAĞLANTISI **53,6 KBPS (4+1)**

- + WTAI
- + Hafif
- + Pop3, SMTP istemci
- + Geniş ekran

Ürün Bilgisi

NOKIA 6310

BİLGİ İÇİN www.nokia.com

FİYAT **BELLİ DEĞİL**

GPRS BAĞLANTISI **43,2 KBPS (3+1)**

- + Bekleme süresi
- + WTAI
- + Elektronik cüzdan (Wallet)
- + Bluetooth

Sıradışı ve eğlenceli**Ericsson R600**

Sonunda Ericsson meşhur anteninden kurtulmayı başarmış. Küçük boyutları, dahili anteni ve ilginç tasarımı konforlu kullanım sağlıyor. R600, Luminous Champagne ve Ice Blue olmak üzere iki farklı renkte satışa sunuluyor. Beş satırdan oluşan gri tonlamalı ekran, mesajlaşmak ve resim, animasyon ve ses içeren Enhanced Messaging Service (EMS) gönderimi için ideal. Telefondaki resim, animasyon ve seslere yenileri de eklenebiliyor. Yeşil, kırmızı ve turuncu ekran renkleri arayanların gruplanması için de kullanılabilir. Telefon defterinde 200 telefon saklanıyor. 43.2 Kbps hızında GPRS bağlantısı, web tabanlı uygulamalardan yararlanmak için yeterli. Erix, Catcher, Pathy and Ripple gibi dört oyunu beraberinde getiren telefon, gençlere yönelik ve eğlence ağırlıklı olarak tasarlanmıştır.

Ürün Bilgisi**ERICSSON
R600**BİLGİ İÇİN www.ericsson.comFİYAT **BELLİ DEĞİL**GPRS BAĞLANTISI **43,2 Kbps (3+1)**

- + EMS
- Bluetooth

Çok fonksiyonlu internet gezgini**Alcatel OneTouch 702 GPRS**

OneTouch 700 serisinin yeni modeli 702, EGSM 900 ve GSM 1800 şebekelerinde çalışıyor. SMS ve e-mail'leriniz için oldukça geniş 8 satır ekrana sahip telefon 88 gram ağırlığı ile GPRS destekli arasında en hafif ikinci telefon olma özelliğini taşıyor. Li-Polymer 780 mAh süper ince batarya, uzun bekleme ve konuşma süresi sağlıyor. One-

Touch 702 modelinde Drivekey ile kolay yönetim, titreşimli uyarı, saat, aktif kapak, T9 sözlük, 3 dakika ses kaydı ve sesli arama gibi bir telefonda aradığınız tüm özellikler bulunuyor. Telefon defterinde her birinde 7 telefon, 2 e-mail adresi ve ek bilgiler (adres, şehir) olmak üzere 500 isim saklanabiliyor. OneTouch 702, Bluetooth gibi ileri teknolojileri de destekli-

Ürün Bilgisi**ALCATEL ONETOUCH
702 GPRS**BİLGİ İÇİN www.alcatel.comFİYAT **BELLİ DEĞİL**GPRS BAĞLANTISI **53,6 Kbps (4+1)**

- + Bekleme süresi
- + Bluetooth
- + Micro Browser

yor. GPRS desteği sayesinde WAP (1.1) ve web'de gezinti çok daha zevkli hale geliyor.

Şık ama yavaş**Siemens S45**

Siemens firması telefon üreticileri arasında Ericsson'un ardından üçüncü sıraya yerleşti. Ancak gözünü daha da yukarıları dikmiş benziyor ki her seferinde şık tasarımlarla kendini gösteriyor. 93 gram ağırlığındaki S45 modeli 7 satırlık metin ekranına sahip. GSM 900 ve 1800 şebekelerinde çalışan telefonda 170 saat bekleme ve 4 saat aralıksız görüşme yapılabilir. Telefon S40 modeli ka-

Ürün Bilgisi**SIEMENS
S45**BİLGİ İÇİN www.siemens.comFİYAT **BELLİ DEĞİL**GPRS BAĞLANTISI **26,8 Kbps (2+1)**

- GPRS bağlantı hızı
- Bluetooth

dar olmasa da kendi hafızasında 50 mesaj ve 500 telefon saklayabiliyor. Triple-rate sistemi ile üstün ses kalitesi sağlanıyor. Kızılötesi bağlantısı kullanılarak Microsoft Outlook ile e-mail'ler senkronize ediliyor. Sesli mesaj ve arama özelliklerinin yanı sıra internetten mevcut 40 zil sesine yenilerini eklemeniz de mümkün.

Mini Dev**Motorola v60**

Motorola mini telefonlarına oldukça şık tasarıma sahip bir yenisini daha ekliyor. Ancak bu model diğerlerinden farklı olarak önde tek satır içerde 3 satır olmak üzere iki ekran bulunduru- yor. Böylelikle telefon kapalıyken de önemli bilgilere ulaşılıyor. 900/1800/1900 MHz şebekelerini destekleyen v60 aynı zamanda GPRS ile WAP (1.1) üzerinde yüksek hızda iletişim sağlıyor. Motorola v60 üzerinde 3 saat sürekli görüşme ve 130 saat bekleme süresi sağlayan 550 mAh Polymer batarya bulunuyor. Alüminyum ağırlıklı olarak tasarlanmış dış kaplaması sayesinde sadece 109 gram geliyor. Titreşim, sesli arama ve yönetim gibi özelliklerin yanı sıra ayrıca FM radyo bağlantısı ve Paddle Ball, Mind Blaster, Black Jack gibi üç yeni oyun bulunuyor. Telefonun üzerinde kızılötesi port'u bulunmamasına karşılık 400 kayıtlık adres defterinin PC ile senkronizasyonu USB port'u üzerinden gerçekleştiriliyor.

Murat Karslıoğlu, muratk@chip.com.tr

Ürün Bilgisi**MOTOROLA
V60**BİLGİ İÇİN www.motorola.comFİYAT **1.349 DM**GPRS BAĞLANTISI **53,6 Kbps (4+1)**

- + 1900 MHz desteği
- + Tasarım
- + USB bağlantı
- İrda

WEB GÖZCÜSÜ

**İnternetteki
en güncel
güvenlik açıkları**

Visual Styles

XP'deki Güvenlik Açıkları

Microsoft, her kullanıcının masaüstünü tamamen kendi isteklerine göre kişisel olarak ayarlamasına izin vermek istiyor. Ancak bu felaketlere yol açabilir.

■ Windows XP'nin yeni görüntüleme imkanları Visual Styles olarak adlandırılıyor. Kişisel masaüstü bilgileri Microsoft'un en sevdiği programlama dili olan XML ile hazırlanmış manifest dosyaları içerisinde saklanacaklar. Kullanıcı tarafından düzenlenmiş görüntü ayarları ise programların çalıştırılması esnasında söz konusu açık dosyalardan

çağrılacaklar. Eğer işletim sistemi bir uygulamanın ve tabi ki sistem programlarının da açılması esnasında bu tür bir dosya aramasaydı bu kadar tehlikeli olmazdı.

Hacker bu güvenlik açıklarını kullanabilir ve istediği herhangi bir EXE dosyası için bir EXE.MANIFEST dosyası oluşturabilir. Eğer bu sadece boş bir metin dosyası olursa uygulama bir daha çalışmayacaktır. Eğer Windows klasörü içerisine EXPLORER.EXE:MANIFEST ve TASKMGR. EXE:MANIFEST adında iki boş metin dosyası kopyalanacak olursa Windows masaüstü bir daha tam olarak çağrılmayacak ve Taskmanager yardımıyla da bir daha hayata döndürülemeyecektir.

Microsoft, gelecek için planladığı "Windows.NET" ismindeki işletim sistemini neredeyse tamamen XML tabanlı fonksiyonlar ile donatmak istiyor. Bu durumda kullanıcılara söz konusu fonksiyonların Manifest dosyalarına göre daha gizli olmasını ümit etmekten başka bir seçenek kalmıyor.

GÜNCEL VİRÜS UYARILARI

► Windows XP İçin Key Generator

Microsoft'un yeni işletimin kaçak kopyasını alıp ancak uygun bir CD Key bulmayı becerememiş olanlar W32.Whistler.Trojan yardımıyla kandırılabilirler. Virüs Key Generator görüntüsü altında saklanıyor ve sahibini Windows XP'nin kullanımını serbest bırakabileceğine dair kandırıyor.

Trojan çalıştırıldıktan sonra Windows donatıları arasında yer alan Not Defteri'ni çalıştırıyor ve böylece rasgele oluşturulmuş bir rakam ve harf kombinasyonunu ekrana getiriyor. Bu tabii ki geçerli bir Product Key değil. Buna rağmen Trojan kendisini sabit disk üzerine kopyalıyor ve sistemin yeniden başlatılmasını istiyor. Bilgisayarın yeniden açılması esnasında son olarak "C:" sürücüsü üzerindeki tüm verileri silmeye çalışıyor.

► Kurt Bilgisayardaki Tüm VBS Dosyalarının Yerini Alıyor

"VBS.Erul.A@mm" adındaki Visual Basic kurdu, konu satırında "Alarm!Virus Alert" metnini kullanarak Outlook adres defterinde bulunan tüm alıcılara, virüs uyarısı görüntüsü altında kendisini gön-

deriyor. Daha sonra "HKEY_LOCAL_MACHINE\SOFTWARE\Microsoft\Windows\CurrentVersion\Run" anahtarı altına "Failure.dll wscript.exe c:\windows\Failure.dll.vbs" ögesini oluşturarak ulaştığı bilgisayara yerleşiyor. Bu sayede virüs Windows'un her açılışında otomatik olarak çalıştırılıyor ve daha sonra sistemdeki tüm VBS dosyalarını kendisinin bir kopyası ile değiştiriyor. Posta rutinleri çalıştırıldıktan sonra da "HKEY_CURRENT_USER\Software\Failure\mailed" kayıt düzenleyicisi anahtarını oluşturuyor ve değerini "1" olarak atıyor.

► Yeni Nimda Piyasada

"Admin" kelimesinin tersten yazılışını isim olarak alan Nimda ailesinin yeni bir ferdi ortaya çıktı. Nimda.E adı verilen yeni virüs Nimda'nın özelliklerine sahip ancak virüs bu kez Windows dosyalarının isimlerini kullanıyor. Kore'de ortaya çıkan ve birkaç saat içinde dünyaya yayılan virüs özellikle Asya Pasifik bölgesinde aktif durumda.

Nimda.E, PC'lere ve web sunucularına 4 farklı şekilde sızıyor. İlk olarak e-posta

eki olarak, daha sonra Microsoft Internet Information Server sistemini kullanan ve virüse açık web sunucularını tespit ederek yayılıyor. Daha sonra bu sunucuların yazılımlarında ve paylaşılmış sabit disklerinde değişiklik yapan virüs, internet tarayıcılarını yanıltarak virüslü serverlar üzerinden de kendisini başka sunuculara yayıyor.

► 20 Virüs Kaspersky'nin İncelemesinde

Kaspersky Labs, dünya çapında hala etkili olan 20 virüsün adlarını ve yayılma oranlarını açıkladı. Bunlardan bazıları şunlar:

- 1 I-Worm.Sircam 44,9
- 2 I-Worm.Hybris (Tüm Aile) 14,6
- 3 I-Worm.Anset 5,2
- 4 I-Worm.Magistr.a 3,8
- 5 I-Worm.HappyTime 3,5
- 6 Macro.Word97.Thus (Tüm Aile) 2,5
- 7 I-Worm.LoveLetter (Tüm Aile) 2,5
- 8 I-Worm.Magistr.b 2,4
- 9 Macro.Word97.Ethan 1,7
- 10 Backdoor.Death 1,1

Yeni Tespit Yöntemi

Virüslere DNA Analizi

Bilgisayarların korkulu rüyası virüsler son dönemlerde yeni bir özellik daha kazandılar; mutasyona uğrayarak türeme.

Virüslerin son dönemlerde kazandığı ilginç bir özellik, mutasyona uğrayarak türeyebilmeleri. Bu nedenler çoğu zaman virüs koruma programları bir virüsün bir versiyonunu temizleyebiliyorlarken başka bir versiyonunu hiç göremeyebiliyorlar. Virüslerin yapılarındaki bu hızlı değişime rağmen onları bazı özel "parmak iz"lerinden veya insan yapısını ele veren "DNA"lar benzeri yapı taşlarını inceleyerek yakalamaya çalışan bir yazılım geliştirildi.

eDNA isimli yazılım, TASC adlı firma tarafından virüslerin de insanlar gibi DNA'lara sahip ol-

duğu teorisinden yola çıkılarak hazırlandı. EDNA ise, programın kodu çok fazla değiştirilmiş de olsa, daha ayrıntılı bir inceleme yaparak virüsün çok önceki örnekleriyle bile ilişki kurabiliyor. TASC yazılımcıları bu yöntemi açıklarken, "Bir insan dışarıdan nasıl gözükmüşse gözüksün, DNA'sı onu açığa çıkarır" şeklin-

de ifade ediyor. eDNA da görünümü değişen ama özleri aynı kalan virüsleri ve türevlerini, virüsün 1.0 versiyonundan yola çıkarak tanımlayabiliyorlar. Böylece ister 4.2 versiyonu ister 27.92 versiyonu olsun bütün virüslerin DNA'ları sayesinde tanımlayabileceği iddiasını taşıyor eDNA...

Bilgi için: <http://www.tasc.com/>

KISA... KISA...

► **Code Red'den Sonra Code Blue**

Oldukça etkili olan Code Red virüsünün takipçisi Code Blue kurdu harekete geçti. Ancak bu virüs korkunç atasına kıyasla daha az tehlikeli. Ayrıca mavi versiyonu Code Red'den farklı olarak hafızaya yerleşmiyor ve bir EXE dosyası ile çalıştırılabilen bir DLL dosyasından meydana geliyor. Code Blue, komşu IP adreslerini tarayıp, bunlara bulaşarak ağ içerisinde yayılmaya çalışıyor.

Bilgi için: <http://xforce.iss.net/alerts/advise96.php>

► **Elektronik Güvenlik Timi**

IBM gittikçe artan güvenlik sorunları nedeniyle müşterileri olan kurumlardan gelen artan destek talebini karşılamak için özel bir güvenlik birimi kurduğunu açıkladı. Böylece virüsler ve hacker'ların neden olduğu zararların önüne geçmek için etkin yollar üretmeye çalışılacak.

Bilgi için: www.ibm.com

Güvenlik İpuçları

FBI'dan Kullanıcılara Uyarı

Amerikan ulusal polisi FBI Amerikan SANS Enstitüsü ile ortak çalışarak internet kullanıcıları için güvenlik ipuçları sunuyor. Kanun bekçileri www.sans.org web sayfasında bilgisayar sistemlerinde en çok rastlanan 20 güvenlik açığını açıklıyorlar. Bu-

rak alınmayan yedekler veya işletim sisteminin hatalı kurulumundan bahsediliyor. Altı zayıf nokta Windows sistemleri ile ilgiliyken geriye kalan yedi tane güvenlik açığı da Linux konusunda.

Ancak FBI pratik yardımlarda

nun altında yedi tane genel sorun da ulaşabilirsiniz. Bu önemli gizli noktalar içerisinde sık kullanılan şifreler, tam ola-

sunuyor. Güvenlik açıklarını kapatmak için yapılabilecekler web sayfası üzerinde açıklanıyor.

MultiData D224

MultiData D254

Safes and tested safes

Our new safes are of course tested and certified to VDMA 24991. This guarantees that the computer media stored in the safes will withstand fire for 60/120 minutes. They also offer you maximum security against humidity and smoke gases. With a safe that has not been tested or built with tested material, melted plastic is probably all that would be left of your computer media in the event of a fire.

Bilgi Toplumunun Geleceği

Ölçüt Olarak İnsan

Araştırma ve teknolojilerin anlamı ve sınırları uğruna yürütülen tartışmaların odak noktasında yalnızca insan bulunabilir. Bu yazıda Federal Alman Kültür ve Araştırma Bakanı Edelgard Bulmahn tarafından kaleme alınmış bir gelecek senaryosu okuyacaksınız.

Çocukken bir keresinde bahçede ölü bir fare bulmuştum. İçinin nasıl olduğunu merak ettiğim için fareyi bir bıçakla yarmıştım. Başka bir keresinde bir tüplü radyoyu parçalarına ayırmıştım, neyse ki yeniden bir araya getirilebilecek şekilde... Meraklıydım, elime geçen herhangi bir şeyin nasıl işlediğini bilmek istiyordum. Bu merakı çocuklarda teşvik etmeli, büyüklerde ise yitmesine izin vermemeliyiz. Bunu başardığımız takdirde toplumsal olarak gelişmeyi sürdürebiliriz ve değişikliklere kapı açabiliriz. Bu bağ-

lamda bir yaşam boyu sürecek öğrenme olgusuna uyum sağlamak zorundayız.

Bunun için önkoşullara sahip olduğumuz halde, herkesin bu sürece katılımını sağlamak zor olacaktır. Değişiklikleri kabul ettirmek (maalesef) dayanma gücü ve ikna çalışması ve de çok zaman gerektiriyor. Örneğin günümüzde tıp eğitiminde, bilgisayar tekniği ve yazılımı yeterince simülasyon olanakları sundukları halde, hala kurbağaların kadavrası ile uğraşılıyor. Özellikle zor olan enformasyonları bilgiye dönüştürmek. Enformasyonları

toplamak bir sorun oluşturmuyor, buna karşılık bugünkü birikimde onları yeniden bulmak ve kalıcı olarak depolamak bizi bir hayli zorluyor. Kanımca bilmenin ne olduğunu bilmek (bilginin bilgisi) konusunda henüz çok yetersiz kalıyoruz. Böylece bilginin oluşması ve işlenmesi ile ilgili biyolojik mekanizmaları kavramanın henüz başlangıcındayız diyebiliriz. Gerçi yaklaşık olarak duyulardan gelen uyarıların nasıl işlendiğini anlıyoruz, ama bilincin ve yaratıcılığın neden ibaret olduğunu tümüyle anlamamız henüz çok uzağındayız.

Silisyum chip'lerin performansı bu şeyleri anlamak yolunda katkıda bulunacaktır. Örneğin Human-Genom projesi IT kullanımı olmaksızın gerçekleştirilemezdi. Ama chip'ler 100 milyar nöronu ve tüm sinirsel yolları taklit etseler de, beynin yerine geçemeyeceklerdir, taklit edeceklerdir, o kadar.

Yasaklar yerine daha fazla bilgi ve etkileşim

Bilgisayarlara ya da robotlara insanlardaki özellikleri atfetmek konusunda bazen çok kolaycı davranıyoruz. Benim bilgisayarlarla çalışma sonucunda edindiğim deneyim, bana onların yararlarını ve sınırlarını gösteriyor: Bilgisayarlar bir filmde dinozorlara yaşam vermek konusunda harika araçlar. Ama bir bilgisayar kendi başına sinemaya göndermek, filmi kaydettirmek ve eleştiri yazdırmak denemesi hayal kırıklığı ile sonuçlanacaktır. Bilgisayarlar yaşamın bulmacalarını çözmek konusunda yararlı aletler olabilir. Ama uzun vadede de insanla boy ölçüşemeyecek ya da onun yerini alamayacaklardır. Araştırmaların anlamı ve sı-

► **turnon:** Viyanalı proje grubu awg_AllesWirdGut tarafından sunulan fütürist konut vizyonu.

BENİM VIZYONUM

nırları uğruna yürütülen birçok tartışma gerçi yarar sağlıyor, ancak zaman zaman yanılgılara da yol açabiliyor: İhtiyacımız olan şey yalnızca yeni teknolojilerin solumsuzca kullanılmasını önlemek değil, aksine teknik ilerlemenin toplumsal sonuçlarını da ayrıntılı bir biçimde tartışmaya açmak. Bilimkurgu ya da "Makineler insanlardan daha zeki olacak" türünden şiarlara inanç bu alanda bizi ileriye götüremeyecektir.

Burada eski zamanlardan kalma ölüm korkusu ve ölümsüzlük arzusu, teknik ütopyalar ile

iş içe geçiyor ve bilgi arayışına sınırlar getirilmesi talep ediliyor. Oysa bizim sözde bilimsellik ile yararlı gelişmeleri frenlemeyi deneyen teknik düşmanlığından kaçınmamız gerekiyor.

İnsanlığın ihtiyacı olan şey gelecek teknolojiler ve araştırmaların yasaklanması değil, aksine geleceği sorumlucu şekillendirmek için daha fazla bilgi. Aşırı teknolojik merkezli bir bakış asıl amacın gözden kaçmasına yol açabilir: Sorun yalnızca yeni teknolojiler bulmak ya da tersine yeni teknolojilerin önüne set çekmekten ibaret olsaydı, o zaman Uzay Yolu türünden bilimkurgular gerçekten kılavuz olarak alınabilirdi.

Daha o zamandan telsiz telefon gibi aygıtlar ve bunların insanlığa sağlayacağı yararlar gözler önündeydi. Yine de o zamandan kalma entelektüel yetenekler muhafaza edilmiş bulunuyor: Gerçi senaryo yazarı Kaptan Kirk'ün siyah teğmen Uhara'yı öpmesine izin veriyordu (bu olgu ABD'de protestolara yol açmıştı), ama toplumsal değişikliklerin tümü de bundan ibaretti. 30 yıl sonra da Uzay Yolu yazarları toplumlarının ve zamanlarının sosyal bariyerlerini ve düşünme örneklerini kendileri için sınır olarak kabul ediyor. Benim vizyonum aktif olarak toplumsal süreçlere katılan ve insanı odak noktasında bırakan bilmeye susamış insandan ibaret. Politikacı olarak benim için teknolojik vizyonlar ön planda değil. Cep telefonu ve www'nin olduğu gibi, holografik video konferanslar ya da damarlarımızda temizleyici bir rol oynayan nanorobotlar gibi gelişmeler gündelik yaşamın bir parçası haline gelecektir.

Teknolojik gelişmelerin

insan hayatı üzerindeki etkileri

Ama bunların hepsi hala teknolojiyi insanın önüne koyuyor: Önce büyük iş imkânı sağlayan internet, şimdi ise işyeri kısıtlaması gündeme geliyor. IT kullanan insanlar bir yanda, öteki yanda dijital dünyanın dışında kalan diğer insanlar. Bu bana yetmiyor! Benim için daha önemli olan nokta IT'nin toplumsal gelişmeyi nasıl etkilediği. Bizim dijital geleceği çekici kılan vizyonlara ihtiyacımız var. Politika işte bu toplumsal vizyonlara göre

re yönlendirilmelidir. Oraya giden yolda benim tarafımdan başlatılmış bulunan ulusal araştırma diyalogu (www.futur.de) bir adım teşkil ediyor: Hiç kimse geleceği tek başına biçimlendirmiyor! İhtiyacımız olan şey farklı görüşler, iktisadi alandan uzmanlar, dernekler ve hükümet dışı örgütler, farklı düşünenler ve araştırmacılar ile tüm bilgi alanlarından yerleşik olan ve yetişmekte olan güçler arasındaki etkileşim ve tartışma.

Yayınlarda nasıl yaşamak istediğimizin cevabını bulmalıyız

Yarınlarda güvenilir bilgiye ulaşmak isteyenler, bugünden bilime doğru soruları sormak zorunda. Böylece tartışmanın merkezine önce teknolojik gelişmeleri değil, aksine soruları koymuş oluyoruz: Toplum nasıl bir değişime uğrayacaktır? Yarınlarda nasıl yaşamak istiyoruz? Benim bu süreçten beklentim, ülkemizdeki insanların yalnızca kabul etmekle kalmayıp aynı zamanda destekleyeceği araştırma politikasını yönlendirici vizyonlar. Araştırma insanlara hizmet etmeli, ve insanlar da kendilerine neyin hizmet ettiği konusunda karar vermelidir. Bu bağlamda bilgi teknolojisi gelecekte muhtemelen en yararlı araçlardan biri olacaktır.

Edelgard Bulmahn

Çeviri: Garo Antikacıoğlu, agaro@chip.com.tr

İnsanlık tarihinin en ilginç yüzyılının başındayız. Peki ama yarının dünyası nasıl olacak? CHIP size her ay bilişim çağının öncü düşünürlerini vizyonları ve ütopyalarıyla tanıtıyor.

EDELGARD BULMAHN (50),
1998 yılından bu yana
Federal Alman Kültür ve
Araştırma Bakanı

1996-1998 yılları arası
Alman Federal parlamento-
sunda SPD (Sosyalist
Demokrat Parti) kültür ve
araştırma basın sözcüsü

1995-1996 yılları arası
kültür, bilim ve araştırma
komisyonu başkanı

Siyasal Bilimler ve İngiliz
Dili ve Edebiyatı öğrenimi

KÜNYE

Yayın Koordinatörü (Sorumlu): Gökhan Sungurtekin
sgokhun@chip.com.tr

Genel Yayın Yönetmeni: Ufuk Yamankılıçoğlu
uyaman@chip.com.tr

Yazı İşleri Müdürü: Mahmut Karslıoğlu
mkars@chip.com.tr

Yazı İşleri:
Sevda Kılıç, chipyaz@chip.com.tr
Kadir Tuztaş, ktuztas@chip.com.tr

Haber Merkezi: Cem Şancı
cemsanci@chip.com.tr

CHIP Test Merkezi:
Şahin Ekşioğlu, esahin@chip.com.tr
Ecevit Biktım, ecevitb@chip.com.tr

CHIP CD: Korcan Meydan, korcan@chip.com.tr

CHIP Online: Halil Selanik, webmaster@chip.com.tr

Katkıda Bulunanlar: Murat Karslıoğlu, Ozan Ali Dönmez,
Garı Antikacıoğlu, Ozan Taylan, (SR) Stefan Reinke,
(MB) Markus Busjan, (FK) Fabian von Keudell,
(Al) Andy Ilmberger, Edelgard Bulhman,
(AH) Artur Hoffmann, (MH) Markus Hermannsdorfer,
(MS) Markus Schmidt, Güçlü Aydoğan

Görsel Yönetmen: Gökhan Koç, gokhank@chip.com.tr

Grafik Asistanı: Dilek Kircan

Genel Müdür: Hermann W. Paul

Genel Müdür Yardımcısı: Beste Özerdem

Finans Müdürü: Aylin Aldemir

Pazarlama ve Halka İlişkiler Müdürü: Güler Okumuş

Pazarlama Bölümü:

Ayten Çar
Özlem Cenker

Abone Bölümü Satış Müdürü: Asu Bozyayla

Abon Servisi:

Ayten Akgüre
Ebru Cinek

Dağıtım Müdürü: Cem Cenker

Dağıtım Asistanı: Mehmet Çil

Üretim Koordinatörü: Turgay Tekatan

VOGEL Medya Yayıncılık A.Ş. Adına Sahibi:
Gökhan Sungurtekin

VOGEL MEDYA YAYIMCILIK REKLAM GRUBU

Satış Müdürü: Gönül Morgül
mgonul@vogel.com.tr

Reklam Koordinatörü: Şebnem Karabıyık
ksebnem@vogel.com.tr

Reklam Müdürü: Nurhan Bağcı Eyiip
bnurhan@vogel.com.tr

Özel Projeler Müdürü: Gülcan Bayraktar
gulcanb@vogel.com.tr

Reklam Trafikeri: Aynur Kına
aynur@vogel.com.tr

Market Sorumlusu: Yeliz Koyun
kyeliz@vogel.com.tr

Renk Ayrımı-Film Çıkış ve Baskı

ASIR Matbaacılık Ltd. Şti. Tel:(212) 283 84 38

Dağıtım: BİRYAY A.Ş.

VOGEL Medya Yayıncılık A.Ş.:

Piyalepaşa Bulvarı Zincirlikuyu Cad. Ün İş Merkezi 231/3
Kasımpaşa/İstanbul

Telefon: (212) 297 17 24 (pbx)

Faks: (212) 297 17 33

Abone Faks: (212) 238 73 43

Yazı İşleri Faks: (212) 238 73 26

Web Adresi: http://www.chip.com.tr

Vogel Ankara Temsilcisi: Serra Yurtman

Telefon: (0312) 495 24 47

e-mail:vogelmedya@sim.net.tr

REKLAM İNDEKSİ

VOGEL MEDYA YAYIMCILIK A.Ş.'NİN DİĞER YAYINLARI

► LEVEL

Türkiye'nin bir numaralı oyun dergisi
www.level.com.tr

LEVEL

► IT BUSINESS WEEKLY

IT profesyonellerinin güvenilir rehberi
www.itbusiness.com

IT-BUSINESS

► HERKES İÇİN BİLGİSAYAR

Yeni başlayanlar için bilgisayar ve
internet rehberi

BİLGİSAYAR

► www.internetimiz.com

Bilgisayar, kitap, sinema, müzik, haber...

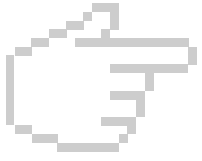
DÜNYA'DA CHIP

► CHIP'in yayınlandığı diğer ülkeler:

Endonezya	Hindistan	İtalya	Almanya	Çek. Cum.	Çin
Romanya	Rusya	Singapur	Macaristan	Malezya	Polonya
Slovakya Cumhuriyeti	Ukrayna	Yunanistan			

Merkezi Almanya'da bulunan ve Almanya'nın en çok satılan aylık bilgisayar dergisi olan CHIP, Türkiye ile birlikte 16 ülkede yayınlanmaktadır.

CHIP'TE GELECEK AY

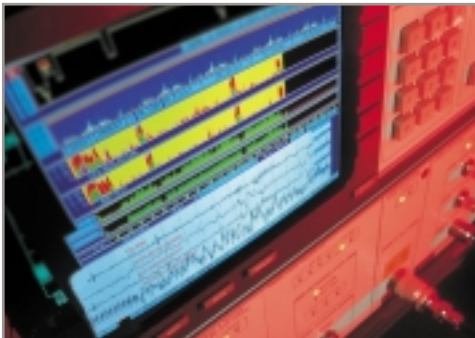
OCAK 2002

Internet

Nihayet Hızlı Internet

İyi konfigüre edilmemiş bilgisayarlar internet bağlantı hızını yavaşlatabilirler. CHIP, gereksiz veri çöplüğünden kurtulma yollarını ve hızlı sörf için gerekli programları açıklıyor.

! Yazılarda güncel gelişmelerden kaynaklanan değişiklikler yapılabilir

Windows İpuçları

Windows'unuza Hız Dopingi

Daha hızlı boot etmek, daha hızlı ve verimli çalışmak ve sistemi daha hızlı kapatmak için en iyi ipuçları. Windows'unuz artık istediğiniz hızda çalışacak.

Yazılım

XP'ye Güvenli Terfi

Yeni işletim sistemine terfi etmeden önce ve ilerde başınızın ağrıması için bilmeniz gerekenler

Donanım Testi

PC Testi İçin Araçlar

İster donanımınızı en iyi şekilde ayarlamak isteyin, ister overclock denemelerinde bulunun, bu tip ince ayarlardan önce benchmark programları kullanmalısınız. CHIP, bunun için size en iyi araçları tanıtıyor.

DİĞERLERİ...

- **Test: Anakart Chipsetleri**
Intel ve AMD işlemciler için platform testi
- **Test: Partition Programları**
Bölümleme ve boot manager yazılımları
- **İnternette Doğru Arama**
Arama motorları ve arama seçenekleri